

A portrait of an elderly woman, Desanka Maksimović, wearing a light-colored hat and a dark, patterned jacket. The background is a soft, teal gradient with faint circular patterns.

*Десанка
Максимовић*

ЦЕЛОКУПНА ДЕЛА
ДИГИТАЛНО ИЗДАЊЕ

Том 9
Садржај

Десанка Максимовић
ЦЕЛОКУПНА ДЕЛА

Приређивачки одбор

Проф. др Александра Вранеш

Проф. др Бојан Ђорђевић

Проф. др Љубица Ђорђевић

Академик Радован Вучковић

Проф. др Живан Живковић

Проф. др Душан Иванић

Зорица Ивковић Савић

Проф. др Слободан Ж. Марковић, председник

Др Нада Мирков Богдановић, секретар

Проф. др Миодраг Сибиновић

Проф. др Бошко Сувајџић

Проф. др Станиша Тутњевић, уредник

Др Ана Ђосић Вукић

Десанка Максимовић
ЦЕЛОКУПНА ДЕЛА
Том 9

Преводи

Приредио
Миодраг Сибиновић

© Задужбина Десанка Максимовић, ЈП Службени власник, Завод за уџбенике, 2012

Издање *Целокућних дела* помогли су: Министарство просвете и науке Републике Србије, Министарство вера и дијаспоре Републике Србије, Министарство културе, информисања и информационог друштва Републике Србије, Народна библиотека Србије, Српска академија наука и уметности, Секретаријат за културу Градске управе града Београда.

ПОЕЗИЈА ИСТОЧНИХ СЛОВЕНА

РУСКИ ПЕСНИЦИ

АЛЕКСАНДАР ПУШКИН

СТРОФЕ

Лутам ли низ улице шумне, Ступам ли у препуни храм, Дођем ли међ младиће бујне, Ја само своје снове знам.	
Ја говорим: проћи ће лета, И ма колико да је сад нас, Отићи ћемо са овог света – Нечији већ близак јчас.	5
Гледам ли патријарха шума, Мислим: тај усамљени храст Преживеће мој век кратки, Као предака живот и власт.	10
Дете ако умиљато мазим, Мислим: збогом, остављам свет, Време је да трунем, одлазим, Да би ти доживело цвет.	15
Дан сваки, годину сваку, Такве ме мисли гоне, Нагађам по њином кораку Кад по ме доћи ће оне.	20
Где ће ми смрт послат судбина: У бој, на воду, далек пут? Или ће оближња долина У свој ме сакрити скут?	
И мада је неосетљивом телу Свеједно где да се сточи, У завичајном ипак пределу Хтео бих да сведем очи.	25
И млади живот да проклија Тада крај гроба мог, И лепота вечно засија Света равнодушног.	30

КОНСТАНТИН БАЉМОНТ

ВИЛА НА ПОСЛУ

- У дворац се код виле
сакупиле бубице,
а најпре се нашиле
росе с камилице.
Викати су ту стали 5
гласови узрујани,
као да су у штали
а не у дворани.
- Причале су ко су,
тврдиле све од реда 10
да је камилица у росу
помешала капи једа.
- Ту муха с пуно жара
жали се на комарца,
вели и сама је стара 15
и не трпи тога старца.
- Слушала је како кука
и рекла је најзад вила:
– Верујте ми та ваша бука
већ ми је дојадила. 20
- Наредила ткачу пауку,
уостав из зрачних столица,
да сатка на брзу руку
мреже од танких жица.
- И паук од места до места 25
стао сукати жице,
а она пошла да сместа
саслушава камилице.

МАКСИМ ГОРКИ

Стихови из приповетке „ПРИЧА О НЕУЗВРАЋЕНОЈ ЉУБАВИ“

– Као што свећа из воска нова
На врућини тужно сузе точи,
Тако од игре Ајарова
Гледалац с јада у Волгу скочи!
Ако ли се у Кина преруши, 5
Кога извуче из архива, –
С Кином срушеним одмах и жива,
Здрава се памет стане да руши.

— — —

Ти узалуд, дечко, ходиш,
Залуд ноге мори труд, 10
Ти ничега већ не доби,
И пропашћеш узалуд!

— — —

Ја сам нож и – усто – рана,
Увређени лик сам ја
И рука што за удар зна. 15
Кротак сам, ал’ ми је дана
Злобна душа – тирана....

— — —

Све јаче нас судба притиска,
Осетив да јој се подајемо већ!

Стихови из приповетке „ПРИЧА О ЈЕДНОМ РОМАНУ“

Ужива месец у зрацима које тка
И лаже као жена човека два.

— — —

– Модрим очима океана
Гледаш ти, земљо моја родна,
У сестре своје злаћане звезде, 5
У злаћане звезде небом модрим.
О, каквом тугом светле на небо
По модрој ноћи очи океана...

— — —

У сусрет чудном привиђењу
Ступам земном путањом сам, 10
Тлом се за мнош као сен вуче
Моје туге оловне прам —

Ја не узнемирујем никога,
Не причам шта ми душу тре — 15
С неизрецивом сетом
Због тајне живота те.

Помоћи ми не могу људи,
Нит' ја могу помоћи ком,
И ко може да ме осуди 20
Што не лажем, ћутим нем,
Што не тешим празном речи,
Не говорим о болу свом?

Ја само Вама, само Вама,
О том шаљиво рекнем што...

Стихови из приповетке „КАРАМОРА“

Очајан сам родио се,
И умрећу такав ја,
А ако ми главу сломе, —
Зарашће већ тиква та.

Стихови из приповетке „СМЕШНА ПРИЧА“

Ја сам онај ког нико не воли
И све живо ме проклиње...

Стихови из приповетке „ПЛАВИ ЖИВОТ“

Грош и по,
Грош и по,
Шта да почнеш с новцем тим?

— — —
– Зебо, жгебо – где ти би?

— — —
– Отишао је са мном не опростивши се... 5
– Другу је заволео...

— — —
– Зебо, жгебо, – где ти би?

— — —
По улици блатњавој доста
Клатећ се иде друг Иван,
Друг доста пјан... 10

— — —
Грош и по,
Грош и по,
Шта да почнем с новцем тим?

— — —
– Хтео бих да вам причам, причам, причам...

Стихови из приповетке „О БУБАШВАБАМА“

– Није лупао добош пред нашим тужним пуком
Када смо сахрањивали вођу...

— — —
Пожарна диже се кула
Увијена у облак сва,
На стражи без одмора, сна. 5
И, к’о анђео без мача,
Пожарник не слази с ње,
Чува од ватре зле...

— — —
По ноћи, – спим ли или не спим,
Из сваке руке малене 10
Ствари околу мене
Излећу као тане
Мисли разне.
Кренем ли сто,
Или зашкрипи друго што, 15
Ја схватам то шкрипање...

— — —

Сам седим, пијем с алвом чај,
Тако пролази сутон тај.
И тако једног јутра знам,
И умрећу зацело сам.

20

— — —

Кô морски вал, у часку,
Скрио се Барков за даску
Од књижевника, славе наше,
Од мучитеља, Пушкина Саше!

ВАЛЕРИЈ БРЈУСОВ

Миши

У нашој се кући залегли миши и благују, на нас навикли, па нас прате, па нам се улагују.	
Када трчкарају на прстима, кад чуче, глуми, јуре се ноћу свирепо по соби, циче у руци.	5
Ујутру видиш свећу појели, и млеко у остави, нађеш свуда те мале хајдуке, у џепу у постави.	10
Оставе траг у тесту пресноме и у пепелу, али је лепо знати да са нама живи њихово коло весело.	15

САША ЧОРНИ

ПАТУЉАК

- Ко живи горе на тавану чак?
- Патуљак.
- Има ли браду, очи, уха два?
- Да.
- Има ли гаће, кошуљу, одело све? 5
- Не.
- Ко га јутром буди, да ли ко зна?
- Буди се сам.
- Да ли доручкује са њиме ко? 10
- Наш петао.
- Живи ли на тавану дан или век?
- Од летос тек.
- Ко се с њим јури уз кров, низ кров?
- Станар нов.
- А како је име станару том? 15
- Вратолом.
- А да ли се тај дурити кадгод зна?
- Ни-ка-да!

САМУИЛ МАРШАК

* * *

Крај врата домић сиви,
погоди ко ту живи.
Под стрехом уска враташца,
нити за миша ни врашца,
нити за веверицу, 5
ни чворка брбљиву птицу.

Кроз та врата улећу вести,
мало ће ту провести,
па лете у стране друге,
низ путе кратке и дуге. 10
(ечуднас окснатшоП)

Увек заједно идемо,
по зими а и летом,
за ручком смо под столом,
а ноћу – под креветом 15
(елепиЦ)

Идем, идем ноћ и дан,
али не напуштам стан.
Бијем данас ко и јуче,
мене нико нек не туче. 20
(кинвосаЧ)

У земљи Платненој,
реком што се чаршав зове,
лађа плови
тамо – амо. 25
Иза ње површина равна,
чикамо
да ко борицу нађе.
(алгеП)

Миши

Изишли
миши
једанпут
погледат

на зидни сат.	5
Један!	
Два!	
Три!	
Четири!	
Пет!	10
Миши	
повукли за клатна	
Наједанпут	
чуо се глас	
часовника љут.	15
Побегли миши	
у кас	
у свој кут.	

СТАРИЈИ И МЛАЂИ

– Ко разора Алтај, Казахстан, Сибир – Ледине и блата? – Бивши пионир.	
– Ко сади у прашњив Школски прилаз – жир? – Сади га садашњи Млади пионир.	5
– Ко се први зари У небесну шир? – Наш славни Гагарин, Бивши пионир.	10
Ко то оте с барни Тако висок збир? – Будући Гагарин Млади пионир.	15

ПРИЈАТЕЉИ – ДРУГОВИ

Дан беше сан снова,
а пролеће рано.
Ми после часова,
ја и ти са мнош.

Јакне раскопчане, качкет ко накресан, ишли по дечачки у први летњи дан.	5
Ишли не бирајући као ветар млад право па на десно а потом назад.	10
Потом ишли путем, а потом у круг, затим скакућућ, затим корак дуг.	15
Весело врљали ти и ја с тобом и весело тад се вратили к дом.	20
Растали се весело, беше сав наш свет. Весело ћемо се сусрести опет.	

АНА АХМАТОВА

ЧЕТРДЕСЕТА ГОДИНА (1-5)

1.

Епохи нашој на дан погреб
Неће се чути надгробни псалм.
Око хумке јој посадити треба
Коприву љуту и коров сам. 5
Само гробари, поникнув ником,
Раде. Ни овде не чека рад.
И тихо је ту, господе, тихо, –
Да се чује времена бат.
После се она к површини дижê
Кô леш у реци кад крене лед, – 10
Ал' мајку син не познаје више,
Унуке ужасава дед.
Поничу главе, ниже и ниже,
Месеџ се клати кô клатно, блед.
Над Паризом који рањенички дише 15
Такав је сада мир и ред.

4.

Ја сам бар несаници знала
Све поноре и стазе грубе,
Ал' она је кô коњица топтала
Уз урлик подивљале трубе. 20
Улазим у куће опустеле,
Уз напуштен сам стала сталак.
Тихо је све, једино сенке беле
Плове преко туђих огледала.
И шта је оно у магли, да није 25
Данска, Нормандска – ил' сам знала
Све ово однекуд и раније,
Па су све то – нова издања
Заборављених занавек дана.

5.

Али ја вас упозоравам 30
Да ово живим последњи пут.

Ни као ластва, ни као трава,
Ни као звезда, ни као прут,
Ни као извор с дашком дима,
Ни као звоно које зове, – 35
Нећу људе да узнемиравам,
Ни да посећујем туђе снове
Неутољеним јауцима.

1940.

* * *

Под велом руке ломила сам крадом...

„Зашто данас бледој дах ти заста?“
Зато што сам њега трпким јадом
Напојила до пијанства.

Да ли памтим? Он изиђе посрнув 5
И искрививши уста од грча.
А ја осетивши слутњу црну
До излаза самога стрчах.

Узвикнух: „Шала је све што рекох,
Одеш ли, и живот што ће више“ 10
А он, осмехнув се горко и меко,
Рече: „Не стој ту, ветар брише!“

1911.

* * *

Слаб је глас мој, но воља се не смањује,

Без љубави сам и то ми лако пада.
Високо је небо, горски ветри струје
и помисли моје све су чедне сада.

Несаница бдиља другима одлута, 5
не чамим већ више над сивим пепелом,
крива казаљка с куле ниједног пута
не учини ми се самртном стрелом.

Већ прошлост над срцем власт све мању има.
Већ слутим да је близу ослобођење. 10
Опростићу док гледам где светла плима
влажним бршљаном се час спушта час пење.

1912.

* * *

Рече некад да сам једина за њега,
да се не чиним жена земаљска, жива,
већ да сам утешни сјај сунца зимњег
и песма дивљачна изнад родних њива.
Кад умрем да неће лити сузе вруће 5
ни безумно викнути: „Зар си смртна и ти!“
Него ће појмити да је немогуће
телу без сунца, души без песме бити.
А сад?

1921.

* * *

Лепо је овде. И шумор и шкрипа;
Мраз ниједног јутра не остаје дужан,
У белом пламену повио се шипраг
С безброј ледених и блештећих ружа.
И по раскошном и свечаном снегу 5
Траг скија – као успомена на то
Да смо у неком давно прошлом веку
Нас двоје скупа прошли овај плато.

1922.

* * *

И тврда, каменита реч је пала
На мене, на груди још жива створа.
Не мари ништа, већ сам је чекала.
Помирити се с тим некако морам.
Много данас посла предстоји мени: 5
Треба сећању искидати нити,
Треба да ми се душа окамени,
Треба се опет на живот научити.
Него нека... Врело шумори лето,
А иза прозора је празник цео. 10
Одавно сам предосећала све то:
Блиставо јутро и дом опустео.

1934.

Вороњез

Стоји град цео укочен и слеђен.
 Као испод стакла снег, куће, дрвета.
 Бојим се чисто по кристалу да пређем.
 Ишаране санке несигурно лете.
 Збор гаврана над Петром вороњешким, 5
 и јаблани, небеса усталасана,
 зелена и мутна, и сунце тек сине,
 куликовском битком дише свака страна
 победнице наше земље силне...
 И тополе као подигнуте чаше 10
 над нама наједном зазвонише снова
 као да пију за ликовање наше
 на свадбеном слављу хиљаде сватова.
 1936.

* * *

Ти празнуј веселу годишњицу скаске, –
 И знај да се данас, свачим што се стече,
 Наше прве зиме – оне дијамантске –
 Понавља она снежна ноћ и вечер.
 Испод коњушница жутих паре круже, 5
 И Мојка се спушта у мрак ко у бездан,
 Сјај месечине је ко навлаш пригушен,
 А куда идемо – не схватам и не знам.
 Марсово је поље у сантама бледим,
 И Лебежја лежи у кристалу с градом... 10
 Чија судба да се с мојом упореди,
 Ако су у срцу бојазан и радост.
 И трепери чудна раздрагана шева,
 Над раменом мојим, твога гласа драгог,
 И неочекиваним загрејана зраком, 15
 Топлим сребром снежна прашина одсева.
 1939.

Заклетва

И она што се данас с вољеним опрашта немо, –
 Нек бол свој прелије у снагу и отпорност.

Кунемо се деци, и гробовима се кунемо:
Нас нико неће натерати на покорност.

1941.

ПРВИ ДАЛЕКОМЕТНИ НА ЛЕЊИНГРАД

И људски вртлог лењинградски
У миг измени свој ход и хук,
Али то није био градски,
А ни сеоски звук.
На тутањ грома далекобојни 5
Био је, истина, налик кó двојник,
Ал' у грмљавини постоји влага
Свежих облака пуних роса,
И пљуска жустрог предвест блага,
Та жарка жудња сенокоса, 10
А овај је био од пакла суши,
И нису хтеле оглухле уши
Да поверују – по ономе
Како се ширио и доносио,
Како је равнодушно смрт носио 15
Детету моме.

1941.

ЈУНАШТВО

Ми знамо шта је сад најпрече,
И шта се догађа сад.
Час јунаштва је, наш часовник рече,
И ми ћемо добити рат.
Под метком мртав пасти није тешко, 5
Ни горко остати без крова,
Сачуваћемо те, руска речи витешка,
Велико руско слово.
Унуцима те предати пуну части
И слободну, и од плена те спасти 10
Од сад па довека.

23. фебруара 1942.

САВИОНА

1.

На стотине врста, на стотине миља,
На стотине чворова ветра
Со лежи, шуме таласи ковиља,
Црне се гајеви кедра.
Кô да првом гледам, мој поглед је спојен 5
С Домовином, брзом и целом.
И ја знам: све је, све је то моје, –
Душа моја и тело.

2.

Како дан свој најлепши да означим,
Дан кад сам победу славила у врхунце, 10
Када сам у сусрет победи, освајачи,
Летела престижући сунце?

3.

И трава мајског аеродрома
Под ногом шумори и роска.
Домови, домови – зар већ дома! 15
Како је сваки кут нов, како познат,
И такав је у срцу омам,
И у свем телу мекота воска...
У свежем тутњу пролећног грома, –
Победница Москва! 20

Ташкенџ – Москва 1944.

ПОБЕДА

(1–4)

2.

ОСЛОБОЂЕЊЕ

Чист ветар љуља смрче и тује,
Чист снег засипа сваки јарак.
Већ душмански се корак не чује:
Земља се моја одмара.

3.

НА МОРСКОЈ ОБАЛИ

Над молем први светионик плану, 5
Претеча другим на обалској црти, –

Морнар заплака у капи на длану,
Он што је пучину, смрћу начичкану,
Пловио дуж смрти и у сусрет смрти.

4.

ВЕЛИКИ ДАН

Победа се нашим вратима приближава... 10
Како ћемо жељену гошћу срести?
Нек жене подижу дечицу изнад глава,
Спасену од хиљаду хиљада страва, –
То ће бити наш одговор честит.

1945.

ДРУГА ГОДИШЊИЦА

Не, ја их плачући не источих,
Саме су се унутра смрзле слано.
И све посећује моје очи
Без њих – одавно, без њих стално.

Без њих ме увреда мори и гуши, 5
И бол растанка без њих боли.
У крв је прошла – трезни и суши
Разорна ватра њине соли.

Ал' чини ми се: четрдесет четврте
И првог јуна, и истог трена, 10
Као са свиле полуистрте
Ниче патничка твоја сена.

Још је на свему био печат
Невоља страшних, ратног труса, –
И ја угледах свој град вечан 15
Кроз дугу својих последњих суза.

Лењинград, 1. јуна 1946.

У ПИОНИРСКОМ ЛОГОРУ

Ани Каминској

Као залутала у раскошном лету,
Липовом алејом роним и израњам.
И видим: играју на травном сеножету
Деца под нежном мрежом младог грања.

То коло на трави, на ивици шуме, 5
 И кроз препланулоост пропламсала румен,
 И хитри покрети црнгурастих руку
 Зачараше зачас све далеко укруг.
 Пеге су сунчане дијамантске љуске,
 Волшебни ветар пропихује зраком 10
 И час замирише на јагоде шумске,
 Час вечног борја запахује дахом.
 Под јарко плавим небом и у небу
 Дечјих је гласова гај огромни препун, –
 Млад је постао чак и одјек гушта. 15
 ... Ту деца пролазе с барјацима својим,
 И поносећи се сменом коју гоји,
 Сама Домовина ка њој чело спушта.

Павловск, јули 1950.

ДИВЉА РУЖА ЦВЕТА (1–8)

3.

САН

Сладко ль видетъ неземные сны?

А. БЛОК

Је ли тај сан био ил' није био предсказање...
 Марс је засјао између звезда јасних,
 Он је био црвен, злослутан, незаравњен, –
 А ја те ноћи долазак твој узасних.

Он је у свем био... И у Баховој ђакони, 5
 И у ружичњаку што узалуд плане,
 И у сеоским звоњавама монотоним
 Изнад црнила равнице разоране.

И у јесени која се примакла сасвим близо
 И тад се предомислила: позастати... 10
 О, августе мој, како ми могаде такав призор,
 Знак такав о годишњици страшној дати?

Чим ћу да узвратим на поклон тако драги,
 Куд бих, с ким бих прославила овај тренут?
 И ево, ја пишем, као некада без поправки, 15
 Стихове своје у свеску сажежену.

1946–1956.

ЛЕТЊИ САД

- У руже бих до оног изузетног врта
на свету најлепша ограда где се црта,
где кипови памте из младих дана мене,
а ја њих на дну невске воде зелене.
- У мирисној тишини сред гранатих липа 5
катарки с брода причињава ми се шкрипа.
- И лабуд кроз векове плива као некад,
са дивљењем свог двојника у води гледа.
- На стотине мртвих корака нигде чути,
ни пријатеља ни непријатеља љутих. 10
- А поворке сени прекриле све стазе
између врата дворца и гранитне вазе.
- Тамо шапућу моје ноћи беле, сјајне,
о љубави нечијој високој и тајној.
- И пламти свуд јасписом и седефом, ено, 15
али је жариште светлости сакривено.

1959.

ВЕРА ИНБЕР

* * *

Пољуби ме најзад за пут,
уста се не бране.
Ти ћеш на пут, ја ћу на пут,
на две разне стране.

И међ нама (све модрије
што си даље мени),
попузаће као змије
планински гребени. 5

А већ иза руске међе,
уморне од тока,
расплешће се сјајне, смеђе
витице потока. 10

Са севера само сита
у јужни крај ући,
нећеш јести нашег жита
већ кукуруз туђи. 15

Кад те негде сан ухвати,
мрак падне по лику,
биће више дван'ест сати
на мом часовнику. 20

Моските ћеш срести опасне,
и буре јаросне,
пољубићеш нечије красне
црне очи косе.

А успеш ли загрлити
и сто девојака,
ниједна ти неће бити
баш иста оваква. 25

Иди по ма којој цести,
куд те очи зову,
нигде више нећеш срести
Русију ко ову. 30

1923.

НА МОТИВ НАРОДНЕ ПЕСМЕ

Прокрстарио сам половину света,
наслађивао се сваким светилом.

Ни облак није стигао да ми смета,
није ми никада сметао ни гром.

Муња ми је једанпут између прста 5
проденула била свој огњевит сјај.
Комете луталице свих сфера, врста
довикивале ми: „Здраво нам остај!“

Гост сам био често код дуге под стрехом,
под руб сам се сунчани ближио чак 10
и сусретао сам у облику меком
новорођенога месеца санак.

Међу звезданим сметовима ја шетах,
рачунајући у њих и Млечни пут,
прокрстарих целу половину света, – 15
нигде сличан Русији не нађох кут.

ГРОБ НЕЗНАНОГ ЈУНАКА

На тргу, испод лука тријумфалног,
у наполеоновских застава сенци,
гори неугасив јасни пламен стално,
цвета цвеће мајки, жена; вену венци.

Под раскошним луком где су се алеје 5
укрстиле, текућ сад доле, сад горе,
почива војник и вечни ветар веје
на мачеве и на бронзане ловоре.

Лажљив на дневном праведноме светлу,
пламен отпочне приповедања своја 10
о томе како је у двадесетом веку
Француска стекла још једног хероја.

И ја на гроб спуштам цвет, мисао благу,
жалим као све жене и мајке бројне
онога ко даде своју младост, снагу 15
за те који му жртве нису достојни.

ЈЕДИНИ ПУТ

- Можајск, Калињин, Јарославец Мали...
Има ли још игде таквих крајева.
Још Петроград млади нису ни знали,
још је полууста била и Нева,
а тамо се коса зелених гора 5
и Тверска и Можајска разасула,
онамо већ се Москва са обзора
јављала лепотама древних кула.
- Када се Наполеон из замаху
приближи Москви прегазивши Њемен, 10
пожаром гнева у шачицу праха
би сав са војском спаљен и самлевен.
- И поново је дошло такво време,
Подмосковље се од крви црвени,
с три пута непријатељи Москви стреме, 15
једним ће само бити одбијени.
- А тај пут је за осветом жеља,
кад ти ни живот није више мио,
право с метком кад у непријатеља
као смрт би крилата улето. 20
- Његову живу снагу уништити.
Да се тенк његов не помакне више.
Москва... а неруска, то не може бити
ко што човек не може да не дише.

ТАКО ЋЕ БИТИ

- За венцем времена и великих дела
Многе ће се године скрити.
И у град-градину асфалта и пчела
Градови ће се слити.
- С кровова стаклених израстаће цвеће, 5
Ал', авај, нама
Да га видимо већ дано бити неће, –
Ни мени, ни вама.

- Па ипак можемо лако ону башту
Замислити и ја и ви, – 10
Град онај зелени у сунчаном плашту
На земљи која је свих.
- Онде је на тргу крилатом и младом
Споменик постављен тако,
Да сунце заласка – растопљено злато 15
Тече бронзаном јаком.
- Ту долазе деца, чак и врло мала,
Деца с цвркутом својим, –
И осмехују се кроз сунчани залаз
Ономе што ту стоји. 20
- И мати подиже дете на басамак,
Пратећи зрак променљив.
„Ето, благо мени, – тихо каже мама, –
То је Лењин.“

1925.

СИНУ КОЈИ НЕ ПОСТОЈИ

(Успаванка)

- Ноћ шапама меким краче,
Као медвед дише.
Син је створен да поплаче,
Мајка – да биглише.
- Ружни снi су одагнани, 5
Да би сном што крeпи
Спали моји малишани,
Голишани леши.
- Млечни ветар иза стакла.
Месечева руда; 10
Иза стакла – петокрака
Звезда рујно-жута.
- Поодрашће моја нада,
Рећи ће: „Испрати!“
Црвен рубац око врата 15
Везаће му мати.
- Добош паљбом што зачести
Одбрајаће дане;

Смирујући прах на цести, Наићи ће слане.	20
И кô ранац са свог стола, Забацивши ђубу, Плавооки комсомолац Упртиће судбу.	
А све досад својом ногом Не крочивши крока, Спавај, чедо плавооко, Не отварај ока...	25
На пошиљке светле марке Лепећи у кутак, Поклоне и вести драге Син ми шаље с пута.	30
Дошлови у залив стари И оде кô јека. Син је створен да крстари, Мати – да га чека.	35
Опет дани – много, много... Коса – сва од снега. И срце ће: „Занемогох, Нема више лека.“	40
И смири се на век века, И истога сата Вест појури преко река, Од града до града.	
И блед као бели покров, Смрскан као трава, Дечак ће да плаче горко, А мама – да спава.	45
Ал' засад је све обратно У ствари, у души: Дечак спава благодатно, А мама – певуши.	50
И оделце нашег ткања, Засад прво своје, Држи рука малишана, Голишана мојег.	55

1927.

РАСТАНАК

Све се сврши вечером и постајом малом
које железничке пруге далеке.
Та и живота ми већ није остало
до неке можда још две петолетке.

Ни мудрости нема, ни правога дара 5
када нам тело падне на ниске гране,
када подетићена Канта стара
каш'чицом други морају да хране.

Али још никада жаока ова 10
због патњи, уздаха, већења рана
не би овако, не мерите слова,
епохом неутрализована.

И каквом епохом! Јер у земљи сада 15
стасала је таква млада смена,
да не само умрети немаш када
него ни за ручак не нађеш времена.

Јутро! Послова никад доста није,
срам те желети одмор испод грана.
Умрећемо, зна се, 20
али тек касније,
једнога излазног дана.

Све се заврши дима ковитлањем
над чудним кровом неким, видик се збрише.
Све се заврши неким строгим здањем 25
као станица. Само далеко тишим.

А за оградом где дрвеће стаса
бујаће живот без краја и станка.
Мили, срце моје, ниједног часа
не треба се бојати тог растанка.

1930.

МИНУТА СЛАБОСТИ

Земље, реке, мора, окренули су по своме,
на природу су притисли одасвуда.
Само једну област никако да сломе,
област срца, мајушни рејон чуда.

- Не жели. Неће. Не чује. Не уме. 5
 По пет има откуцаја у трену.
 Говорим му: „Глупо је то...
 Разумеш.“
 А оно: „Нећу ни по коју цену!“
- Говорим опет: „Не осећам се здраво. 10
 Пожали ме, злоћо, доста је рата.
 Накнадићу ти чиме год је право,
 водићу те на први од концерата.
- Молим те једном заувек тога се мани,
 и не мучи ме, преклињем те. 15
 Одвешћу те у шуму на московској страни
 где кише лишћа и облаци лете.
- Гледаћемо залазак. И, шта ћемо,
 кући ћемо се вратити на крају. 20
 На курски пут, куд тебе вуче, немој,
 тамо за нас неће да знају.
- Уосталом, док има уздаха, пати
 и тугуј због глупости разних,
 јер када год нам је одиста тешко,
 мораш знати, 25
 за поезију је празник.

1932.

НЕСАНИЦА

- Ох, несанице... Ко их зна боље од мене!
 Ја сам мајстор несаница, вечна бдиља.
 Све клизиш крај сна као лађа крај стене,
 А прићи јој не можеш ни на сто миља. 5
 Суморан, огроман океан немира,
 Обала дивља, да пристанеш не да.
 Ноћ дуга, а, као да намерно бира,
 На ум пада само погрешка, беда.
 Замршено клупко. Чинила сам свашта,
 И море глупости, што је право – право. 10
 Десет година залуд волах, испаштах
 Због ништавила, да га носи ђаво!
 Комедију хтедох летос написати,
 А она ми се трагедијом деси.

И сад не иде, ма чега да се латим, Расцветали се богато неуспеси!	15
Књига прозе лежи, кô бурјан се грана, У њој су, могуће, сакривена блага, Али дотле доћи... Није на то дана Цела вечност. Не оклевај, жури, драга!	20
Година рада! За то време планета Наша око сунца се окрене једном. Настало пролеће. Јасминова цвета Поветарац већ праши тучнике медно. Окудраве лето од зелене кише,	25
И јесен просипа модри прах по шљиви. А где је књига? Не чека нам се више, Ми, читаоци, постасмо нестрпљиви. Снег завеја поља. Залемила зима Крововима свуда шавове ледене.	30
А листови бели, ни ретка на њима. Хладноћа, ваљда, обузе и мене.	
Два сата. Касно. Где си, мој сине, где си? Али бог с њиме био, и доста о томе. Него, шта је писац? Он није, дабоме,	35
Прости регистратор онога што се деси. Већ учесник свега: и гори у ватри И тоне у води. С целих десетхвати Олуја. И југо. (Избише већ сва три!)	40
Све је он на свету: и дете и мати. То је заморно. А кад бих изабрала (Зар је на том свету мало занимања) Други који посô? Земља није мала, Све може да се ради, свуда да се сања.	45
Агроном могу бити. Дрвеће, жбуње – (Само ово неће бити ствар баш лака). Учићу да, после хартије, не збуне Мене зелени листови повртњака. Имам пријатељицу агронома, На неком имању гајила је брескву,	50
Бринула о њој, свикавала је томе Да живи крај Москве, на новоме месту. И већ се наслућивало цвеће ново, (Ако само мраз не буде откуд стигô), И већ се руменела као фламинго	55
У лабудовскоме снегу јабуковом. Мраз збиља стиже, и то какав, по ноћи, А земљишта сва отворена, широка.	

- Ни рогоза се, нити сламе домоћи.
 Забринула се моја агрономка: 60
 Крушке, јабуке стоје голе голцате,
 Стиснувши зубе, промрзнуле до коже,
 А пупољци брескве, сиротице, пате,
 И њих, слабачке, студен прети да прожме.
 Док моја лудица, да спречи смрт црну, 65
 И спасе ту младост руменог стега,
 Капутићем својим брижљиво огрну
 Зимњиву брескву – и оста без њега.
 И сама крај ње на неку клупу седа
 И дрема, у свој танки скут умотана. 70
 У старом бурету покорица леда.
 Звезде се искре, кад ето ти и дана.
 И отопли сместа. Лед копни полако,
 Ни девојка а ни дрвце не подлеже,
 И пролећно јутро нађе обе тако, 75
 Младе, ружичасте, и топле, и свеже.
- Ил' бити архитекта у ком се јате
 Мисли, планови – коме у део паде
 Не да зида негде у ваздуху куле,
 Већ дивне земаљске творнице и зграде. 80
 Да се запамте, ова времена ишту.
 (Писаћу о томе, бар се тако надам.)
 У улици Горкога, у нашем дворишту,
 Из гвоздених и из камених заграда,
 Из примедаба, мрља, гвоздених скица, 85
 Дању и вечером, јутром, ноћу, док,
 У буци сврдла, чекића, дизалица,
 Откриво нам је своју замисао човек.
 На три хиљаде степени, ништа мање,
 Са мирисом озона, шалитре, меди, 90
 Неизмерно се је ширило сијање
 Електричног вара да гвожђе победи.
 А гвожђе је стењало, звиждало: „Доста,
 Претворићеш ме у наказу неку!“
 Но зато сад оно чврстих костију поста 95
 И служи те још како човеку.
 Кућа је готова. Већ се пуно света
 Усељава. И комбригадир је стиго:
 У заласку сунца по дворишту он шета
 С граном јоргована, дететом и књигом. 100
 Књиго мила! Откуда си? Чије дело?
 Колико ли си мука претурила?

Ко ли те кидао, цепао те смело
 И поново те се прихватао, мила?
 И потом, најзад кад изиђе из слога, 105
 Ко ме ли си, реци ми, донела срећу?
 Отићи, одрећи се заувек тога?
 Не, ни с ким судбине мењати нећу.

Пет часова. Кô седеф постаје стакло.
 Небеса су, види се, јасна и чиста, 110
 И завесу (она је од батиста),
 Као сенчица птичје крило је такло.
 Свиће.

1938.

ТРАМВАЈ ИДЕ ДО ФРОНТА

Челичан, покривен чађу,
 Мразовит хоризонт.
 Трамвај иде предграђу,
 Трамвај иде на фронт. 5
 Даске – где беше стакло,
 Ал' то никог не чуди,
 И у трамвај се – с маглом,
 Улива поток људи.
 Ево радника седог, –
 Он иде у сјај рујев, 10
 Где се дан и ноћ редом
 Наше оружје кује.
 Старицу у тој стисци
 Љуљушка возње ритам:
 Она унуку тенкисти 15
 С цигаретама хита.
 У речи са медсестром
 И са лекарем пука,
 Седе, дружни и местом,
 Три добровољца-друга. 20
 За појасом граната,
 До ње пиштољ и фитиљ;
 Снажна рамена, брада, –
 Партизан, мора бити.
 Дошô је да види своје, 25
 Дошô да се пресвуче,
 Донео је сину трофеј, –

Немачки шлем отучен.
 Па опет – путуј путе,
 Целце снегове прти, 30
 Тражи јазбинске куте
 Непријатеља смртних.
 Пуцњима своје машинке
 Пребрајај зверску хорду...
 Иду трамвајске почивке, 35
 Трамвај иде ка фронту.
 Односе кућама жене
 Танке оброке јела.
 Одојче – перо пелене
 Склоњено иза чела. 40
 Гледа (све му је ново)...
 Гледај, не заборављај
 Ратно крштење ово.
 До фронта иде трамвај.
 Дете! Твој стан је мета 45
 Огњу. Ти си у боју
 За обнављање света,
 За будућност своју.

*Лењинград,
 новембра 1941.*

ОДОХ НА ПОШТУ

1.

Одох на пошту. Тужна сам од јуче.
 О, просто тако... Неће бити дуго.
 Три писма морам спустити у сандуче:
 једно је кући, а пословно је друго.
 А треће можебити не бих ни слала, 5
 у мислима сам га само написала.

2.

Вољени мој. Између тебе и мене
 све шири бива времена брза река.
 Тек блесну и скри се иза морске пене
 твој рубац (махо си дуго издалека). 10
 И ево нема ни рупчића ни гласа,
 међу нама је растанка сто појаса.

3.

Љубав би управо до гроба трајала
да не би глупости... и сад иди жали!
У космичкоме рачуну тако мали
пропуст се деси. Сићушан. Децимали. 15
И због тога остану заувек скрита
кретања два срца и њина орбита.

4.

Растанак је замаглио твоју слику,
ту неће помоћи сећање ни моје. 20
Ти и ја се већ не сретамо. Па ипак,
ипак сретнемо се понекад нас двоје.
Тако, на пример, једном по снежној ноћи
радијом ти је мој глас морао доћи.

5.

А други пут, с пролећа, у вечер рану, 25
огроман, над реком у некаквој гори,
преда мном се указао на екрану
мост што га ти и замисли и створи.
И учини ми се да је страшно просто
вратити се теби по таквоме мосту. 30

6.

Чинило ми се на дохвату, за рекама,
да замириса дуван и четинари
у твојој кући, а срце младо нама.
Не, ево већ седим, постајемо стари.
Не, одвећ је касно. Не желим да страдам. 35
Збогом. Сусрећемо се још, ја се надам.

1938–1956.

ПРЕДСОВНАРКОМА ЛЕЊИН

Лист бележнице, хартијица свака,
Најсићушнији рукописи стари,
Цедуљичица са молбом за Семашка
Да сељаку набави наочари,

- Радни сто, столац, стаза у парку, клупа, – 5
Драг нам је, у вези с њим, сваки детаљ.
Мачку милује, у игру с децом ступа, –
Све то с тихом нежношћу свако гледа.
- Ал' каткад кô да испадне из тог збира:
Кривице непоправљиве и јасне 10
Тражио је да се (дословно цитирам)
Са „демонстративном брзином“ казне.
- Тресао је кривцу колена страх огроман,
Трепетао је – воштаници сличан, –
Пред њим је стајао Председник Совнаркома 15
Лењин, уместо срдачног Иљича.
- Лакташ, бирократ, пробисвет и лењивац
Нека и сад дрхте под сваком скрамом.
Нек се призире ономе ко је кривац, –
Провириће кроз маузолејски мрамор 20
Неумитне очи, очи што све виде,
Од којих се сакрити нећеш нигде.

1960.

БОРИС ПАСТЕРНАК

ДЕВЕТСТО ПЕТА

Ту нашу прозу и грдило њено
већ с октобра посећује мраз.
До на земљу небо се спушта лено
као застор у ресама вас.

Још пртина је свежа, спутана, 5
осетљива још као вест.
У неземаљској новини тих дана,
буно, таква си каква јест.

Жана д'Арк из ћелија Сибира, 10
што предводиш хапсеника свет,
ти срљаш на дно животног вира,
не могавши измерит залет.

Ти, социјалисткињо, из тмице 15
ко из кремена крџа огањ жив.
И плакаше, базилике лицем
озарив нас и оледенив.

Понета грмљавинама што плану 20
на бојишту тамо, далеком,
ти ватре нишеш, као на длану
да улицу држиш и витлаш њом.

У пахуљицама што витлају врх поља
гест загонетан и горд исти тај:
кô уметник собом незадовољан
ти не волиш свечаности сјај.

Кô песник, ти тражиш разоноде 25
у ходу, намислив се, одбуктав.
Не само да ти богатства не годе,
већ мрзиш све што се ниско, таште зна.

1925–1926.

* * *

Предрага, речи сладуњаве
гар сиши, као с угља, смеђ.

- А скривене тајне славе
ти речник си и њена жеђ.
- А слава је неодољива тежња. 5
О, што друкчији не поникнух!
Но и овакав ја ћу неизбежно
кô свој ући у свог језика слух.
- Не само врсници поета,
сва земља до сеоца последњег 10
са Љермонтовим сликује лето
и с Пушкином гуске и снег.
- И ја бих хтео у сутон који,
чим ишчезнемо, да песник 15
од срца и аорте тешње споји
нас двоје у блистав слик.
- Да складом тог слика могаднемо
слух било коме заглаушит
свим оним сладећи што пијемо
и што ћемо устима траве пит. 20

1931.

ЗИМСКА НОЋ

- завејало пространства сва,
земљу, дрвеће.
На столу свећа горела,
горела свећа.
- Ко што улето јуре на плам 5
мушица јата
са поља се са прозора рам
пахуље хвата.
- По стаклу вајала мећава
стреле и цвеће. 10
На столу свећа горела,
горела свећа.
- На таваницу падала сен
под чудним луком:
са удесом удес укрштен,
и рука с руком. 15

На под ципелице пале две,
то чу се јасно,
на скут сузе воска капале
до у ноћ касно. 20

И магла снежна је гутала
све постојеће.
На столу свећа горела,
горела свећа.

На свећу дувале унакрст, 25
саблазни врео
жар дизо крила налик на крст,
као анђео.

Сав фебруар се мећава
вије, залеће. 30
На столу свећа горела,
горела свећа.

1946.

СВИТАЊЕ

У мом животу био си све,
а затим рат се распојаса,
и дуго те некуд нестаде,
не би од тебе трага ни гласа.

Тек кад година навеја смет, 5
твој глас ме поново узбуди,
сву ноћ сам читао твој завет,
из учмалости ме врати међ људе.

Зажелех се човека, гомиле,
јутарњег ужурбаног трена. 10
Кадар бејаш да раскинем све,
да све баџим на колена.

И журим низ степениште сам,
ко први пут сада да хрлим
на трг снеговима затрпан 15
и коловоз онај изумрли.

Свуд светиљке, свуд домаћи кут,
чај пију, журе на трамваје,

за свега који цигли минут
град сасвим другу слику даје. 20

На капији и улицом скроз
од пахуља бура мреже плете,
и сви једу навратнанос,
на рад без гутљаја сви лете.

И осећам сваког човека, свег, 25
у њиној кожи као да живим,
и копним и ја као онај снег
и мрштим се кò облаци сиви.

Крај мене много безимених,
дрвећа, деце и суседа. 30
И побеђен сам од свију њих,
и у томе је моја победа.

1947.

МАРИНА ЦВЕТАЈЕВА

* * *

Идеш ти, мени слични, да прођеш,
Загледан у гробни гранит.
Ја сам се загледала – такође!
Ти, што пролазиш, стани!

Прочитај – зелених катарина 5
И булкина набравши цвета, –
Да сам се звала Марина
И колико поживех лета.

Не мисли да ћу за светост гроба 10
Претећи, устати на препад.
И сама сам се у твоје доба Смејала
где не треба.

И крв је пламсала к врху жила,
И увојци – као у кани...
Та и ја сам, пролазнице, била! 15
Ти што пролазиш, стани!

Узабери дивљу коноплу,
Затим јагоду пронађи!
Од јагода што расту по гробљу
Нема крупнијих ни слађих. 20

Ал, само не буди тако брижан,
Не стој толико савит.
Лако о мени поразмишљај,
Лако ме заборави.

Како те зрак сунчан озарава! 25
Роји се прах злата дробног...
И нека те не разочарава
Мој шапат са дна гробног.

1913.

* * *

Ја нисам обманута ни срда, –
Мени годи што нисам с вама!
Љубим вас преко стотина врста
Које се нижу међу нама.

Знам: наши дарови нису равни. 5
 Мој глас се данас дићи не сме.
 Шта марите ви – млади Державин –
 За рогобатне моје песме!

На страшни лет вас крстим у души:
 Лети, млад орле, сунцем грејан! 10
 Ти сунце издржи не трепнувши, –
 Зар млад мој поглед да је прејак?

Толико нежно и без резерви
 Нико гледао није к вама...
 Љубим вас преко тисућа дневи 15
 Који се нижу међу нама.

1916.

* * *

Све на свету поче у магли да се креће:
 То по ноћној земљи тумара – дрвеће,
 То од врења бију гроздови – кô жлезде,
 То из дома у дом навраћају – звезде,
 То реке почињу да теку – од става! 5
 А ја бих теби на груди – да поспавам.

1917.

Очи

Вичне сунцу и степи – очи,
 Вичне сузи у себи – очи,
 Зелене – осољене –
 Сељачке очи!

Кад бих била обична жена, 5
 Вазда би плаћале за сењак
 Баш те – весељкасте –
 Зеленкасте очи.

Кад бих била обична жена,
 Длан би ми од сунца био сена, 10
 Љуљала бих – ћутала бих,
 Оборивши очи.

Прошао је трговчић селом...
 Дремају под монашким велом

Смирене – уозбињене – 15
Сељачке очи.

Вичне сунцу и стени – очи,
Вичне сузи у себи – очи...
Што дознаше – не одаше
Сељачке очи! 20

1918.

ДВЕ ПЕСМЕ (1–2)

2.

Јуче још гледао је у очи,
А данас се погледом једнако страни!
Јуче још беше с птицама срочит,
А данас су све шеве – галоврани!

Ти си паметан, а ја луда и глупа, 5
Ти крепак, а ја се утринила.
О вапај жена свих времена и група:
„Мили мој, шта сам ти учинила?!“

Сузе су јој вода; крв што пати –
вода; – скупа се сливају испод браде! 10
Љубав је маћеха, а не мати:
Не очекујте ни милости ни правде.

Вољене одвозе лађе белоснежне,
Бели пут их одмамљује – виласт...
И крик се по земљи читавој разлеже: 15
„Мили мој, шта сам ти учинила?!“

Јуче још лежао је уз чланке!
Сравњивао са Кином Златнога века!
И нагло је раставио шаке –
Живот паде кò зарђала копејка. 20

Као чедоубица на бешћутном суду
Стојим сама – ни смела, ни мила.
И у самом паклу рећи ћу ти, круту:
„Мили мој, шта сам ти учинила?!“

Питам столицу, запитам лежај: 25
„Зашто се, зашто се злопатим без наде?“
„Наљубио се – на ченгеле веша:
С другом се драганом милује“ – узврате.

- Навиче на живот у огњу, па смѐни:
 Баџи на брдска залеђена била. 30
 „То си *џи*, мили, учинио мени!
 Мили мој, шта сам *ја* теби учинила?“
- Знам, све знам – и боље да умукнеш!
 Прогледала сам – више ме не насанка!
 Где Љубав настрада и устукне, 35
 Ту сместа наступа Смрт-баштованка.
- Али рашта трести родно дрво – рашта?
 Зрео плод пада сам – чему сила?..
 За све, за све ми скупа изопраштај,
 Мили мој, што сам ти учинила! 40

1920.

ХВАЛА БОГАТИМА

- А потом – упозоривши на почетку
 Да смо два света – да нисмо иста паства,
 Да себе убрајам у гоље по иметку,
 Да се у свету држим часног става:
- Под точковима свакојаког беса 5
 Толики богаљи и бедни злопате...
 А потом – са свих звоника и свих берза
 Објављујем: *волим* богате!
- За корен њихов, натруо и расклаћен,
 На коме, од колевке, рану гребу, 10
 За манир њихов, снебивљив и заслаћен,
 Из џепа и поново своје џепу.
- За молбу њину, што једва усне пређе,
 А изврши се кò повик да се крочи.
 И зато што их пустити у рај неће, 15
 И зато што – не гледају у очи.
- За тајне њине – свакад је то помоћник!
 За страсти њине – сваки пут са куриром!
 За све наметнуте им страшне ноћи
 (И љубе и пију по оном: боље с миром!...) 20
- И што, у смени рачуна, чаме тупе,
 Крзна, зевања, досаде и позлате, –
 Мене, дрзника, не могу да закупе, –
 Потврђујем: *волим* богате!

- И још, упркос бријању беспрекорном,
Ситости, пјаности (троши ко зна стећи!),
За ону – учас – снужену препокорност,
За онај некакав поглед псећи,
Напуњен сумње...
– Можда није у реду
Казаљка ваге? Није л' тег тежи скован?
И јер ниједна одбаченост на свету
Није тако сирачка као ова! 25
- Шта ће ту речи глупаве оне каже
Што нам камилом кроз иглу памет соли?
... За поглед њихов, до смрти пренеражен,
Који се извињава и за болест 30
- Као за стечај... „Дао бих... Врло радо, –
Али...“
За оно, кроз усне већ пљоснате:
„На карате сам бројао – као с братом...“
Заклињем се: *волим* богате! 40

1922.

ПОКУШАЈ ЉУБОМЕРЕ

- Како вам се живи са другом,
Је ли лакше? – Удар весла! –
Модрикастом обалском пругом
Да ли брзо сећање неста 5
- На мене, острво које блуди
(По небесима – не по води!).
Душе, душе! – будите сестре људи,
а не љубавнице – против!
- Каква вам је *обична* – боља?
Незанесенија? Тиша?
Господарицу са престоља
Свргнувши (са истог сишав), 10
- Како се живи – послује – гости –
Јежи? Устане и опаше?
С данком бесмртној тривијалности
Како се носите, сиромаше? 15
- „Тих трзавица и изгреда –
Већ је доста! Селим! Крцам!“

- Како вам је с том неком с реда –
Изабраниче мога срца! 20
- Јесу ли јела – оброци скѹпи
Укуснији? Свој успех – признај!
Како живите с идолом тупим –
Ви који погазисте Синај!
- Како вам се живи с том туђом,
Овдашњом? Је л' телом – добра?
Зар стид уздом Зевсовом – врућом
Никад не ошине образ? 25
- Какво је здравље – расположење –
Бодрост? Како – певање ваше? 30
Бесмртну савест, позледе њене
Како сносите, сиромаше?
- Како вам је с робом вашарском,
Купљеном? Тешке су рате!
После свог мрамора карарског 35
Како вам је поред кладе
- Гипсане? (Би исклесан из хриде
Бог – и у парчад скршен ситну!)
Како је поред стохиљадите –
Вама што познасте Лилиту! 40
- Новине сте – зар не – вашарске
Сити? И кад је опчин престô,
Како вам је код поземљарске
Жене – са женом без шестог
Чула? 45
- Де, руку на срце: срећни?
Не? У јарку плитком и дугом –
Како је, мили? Је л' тешко рећи?
Је л' исто – кô мени уз другог?

1924.

ПЕСНИК И ЦАР (1-2)

2.

Не, био је добош пред смућеном четом
Кад је вођ испраћен и сахрањен.

- То су зуби цара над мртвим *йоейом*
Вршили почасно бубњарање.
- Таква је то почаст да најближим блиским 5
Места нема. Уз главу, уз руке,
До ногу, збијене – затежући дизгин, –
Жандарске грудурине и њушке.
- Дивно, зар не – и на најмирнијем одру 10
Бити под надзором као дерле?
С нечим је, с нечим је, с нечим је у роду
Почаст та: почасно – преко мере!
- Бива: гледај земљо где, фами насупрот,
Цар песника испраћа и драга!
Почасно – почасно – почасно, душло 15
Почасно, почасно – у три врага!
- Кога је то тако – ко дупежи тата
Уцмеканог, носила та гужва?
Издајника? Не. Из дворишта с двоја врата –
Русије најумнијега мужа. 20

Луча

- До Ајфелове је – да руком
Такнеш. Тичи и лестве хватај!
Ал' сви смо ми којешта друго
Видели, видимо и сада
- Да се за нас одвећ спустио 5
Ваш Париз – да за нас бледи!
„Русијо, моја Русијо,
Зашто тако јарко светлиш?“
Париз, 1931.

ПЕСМА СИНУ (1–3)

1.

Остварујући нагло жељу,
Путуј, мој сине, у своју земљу,
Друкчију од свих земаља наред,

Куд *назад* ићи – значи: напред
Ићи, а поготову теби 5
Што у Русији никад не би,
Детешце моје...

Моје? *Њено*

Дете! Баш оно биље верно
Којим обрасту живи песци.
Земљу стрвену кô измлевци 10
Зар ћемо детету у колевци
Да пружамо с дрхтањем шака:
„Тај прах је Русија, чувај то праха!“

Од губитака што доходе
Иди – како те очи воде! 15
Свих људи – очи, с целог света –
Очи, и твоје плавлѐ од цвета
Очи, где видим себе стару:
У очима што гледају на Рус.

Ал’ не робујмо речи заман! 20
Рус – прецима, Русија – нама,
Вама, који сузбијате звер –
Оно дозивно: СССР
У таму неба и мора бес
Дозивније но: С. О. С. 25

Нас домовина неће звати!
Путуј, мој сине, кући – *аванѝи!*
У *свој* крај, *свој* век, *свој* час – од нас –
У Русију – маса, у Русију – вас,
У *наш*-час земљу! у *саг*-час – земљу! 30
У на-Марс – земљу! у ван-нас земљу!

3.

Нећеш постати багра,
Из омладине – а штетна!
Ни краљ угља ил’ бакра,
Ни просто – ногометна

Тиква, ни слепац друмски, 35
Онај што чади лађе,
Ни пар чељусту људских
Што непрекидно жваће,

С циљем: хранити рагу.
Јер у пукотину сваку – 40

- Ја ћу – с ветром сличним тушу!
 Нећеш постати ни буржуј,
 Ни галски петлић с корза,
 С репом заложеним код банке.
 Ни чезнутљиви просац
 Проседе Американке. 45
- Не, нико од тих – посве
 Исписаних кó лист прижут,
 Којима – само подсмех
 Остаде, само звиждук 50
- Допаде – од оца-мајке.
 На *овом* тасу ваге
 Ја сам – са земљом у ранцу!
 Нећеш бити ни Француз.
- Али и нико од нас, 55
 Дедовски досадних вама!
Шша ћеш постати – бог зна...
 Да *нећеш* свашта –јамац
- Ја што сву Русију у те
 Упумпах као мотор! 60
 Бог види – ја знам људе!
 Ти нећеш бити одрод
- Домовине своје.
Париз, 1932.

Зова

- Сву је башту прешлавила, жељена,
 Зелен-зова, зелена, зелена!
 Зеленија но буђа по бурету.
 Зелен – значи: лето је узлету!
 Плаветнило – за вечита времена! 5
 Зово, јаче од мога ока зелена!
- А за овим – за ноћ једну – ломача
 Растопчина. – У очима зорњача
 Од зовине трепераве раскоши.
 Црвенији од оспица на кожи, 10
 Све ти поре, поднебесна плавети,
 Зовин осип наветри, наветри

- Зрном...
 Зово, не звони! Не звони!
 Колико је ових боја и оних
 У бобици, слађој и од отрова! 15
 Пакла, воска црвенога, гроздова –
 Смешо; перла избрушених у сузу –
 Сјају; крви запечене – укусу!
- О зова је рањена, рањена!
 Сву је башту преплавилa с рамена 20
 Крвљу младих, крвљу чистих, млазастом,
 Крвљу грања награнасто-зракастог –
 Веселијом од свих крви довека:
 Крвљу срца – твојега – мојега...
- А затим је – све водопад од зрња, 25
 А затим је – црна зова све црња,
 С нечим шљивним, с нечим мокрих усана.
 Над вратницом са цвиљењем гусала
 Поред куће, која је напуштена –
 Стоји зова – осамљена, стуштена. 30
- Земље моје новодошлице!
 Од сазреле зовикине бобице,
 Жеље жарке, коју, мала, жељковах,
 Од дрвета и имена његова:
 У мом бићу (и дан-данас – ноћима...) 35
 Шуми отров који испих очима...

1931–1935.

ЧИТАОЦИ НОВИНА

- Подземни змај земљу кроји, –
 Скрози, грађане вози.
 И сваки је од њих са својим
 Јутарњим листом (са својим
 Екцемом!). Тик преживара, 5
 Новински коштан сврабеж.
 Жвакачи гумених ствари,
 Читачи дневне штампе.
- Ко је читач? Старац? Атлет?
 Жбир? – Ни црта, ни слике, 10
 Ни доба. Скелет – чим фале
 Лица: новинске лиске.

- Њима је Париз – од гаћа
Одевен – па до капе.
Мани, девојко!
– Рађаш 15
Читача дневне штампе.
- Љуљу – „Љубави са сестром“ –
ше се – „убио оца!“ –
Љуљаше се – таштим ветром
Пуне се до гроца. 20
- На шта ове старине
Зоре у сутон трампе!
Гутачи вечне празнине,
Читачи дневне штампе!
- Штампе – читај: отрова, 25
Штампе – читај: превара.
Сваки абзац – потвора,
Сваки стубац – сметлара.
- С чим ћете на дан Суда
Изић пред страшне лампе? 30
Хватачи полуминута,
Читачи дневне штампе!
- „Нестао! Пропао! Талац!“
Стар је матерински страх.
Мајко! Гутембергов *алайи*
Гори је но Шварцов *йрах*. 35
- Боље на гробље – и баста! –
Но за губаве рампе,
Чешаче гнојавих краста,
Читаче дневне штампе! 40
- Ко наше синове стрви,
Ко чини да млади лапе?
Оскрвнитељи крви,
Сочинишељи штампе!
- Ето вам, друзи, и још жешће 45
Но у овом потегни-повуци, –
Шта све мислим (све чешће!)
Кад с рукописом у руци
- Стојим испред личности
(Празно се место тови!), 50

То значи: *неличност*
Редактора новинске
нечистости.

Париз, 1935.

ЈЕДАН ОФИЦИР

*У Судетима, на шумовитој чешкој граници, официр
који је командовао двадесеторицом војника оставио
је војнике у шуми, изишао на цесту и сјао да њуца
у Немце који су њрилазили. Крај њејов није њознај.
(Из септембарских новина 1938)*

Крај под честом –
Забран космат.
Година – деветсто
Тридесет осма.

Дан и месец? – Од висова јека: 5
„Дан кад су Немци робили Чеха!“

Румен јовика.
У зраку – свилци.
Двадесет војника,
Један официр. 10

Стрмочел, буцмаст као задуван,
Официр будно границу чува.

Гај мој је за мном,
Жбун мој је за мном,
Мој дом је за мном, 15
Мој – и мој само!

Гаја – не дамо,
Клети – не дамо,
Краја – не дамо,
Педи – не дамо! 20

Примерак шумски.
У срцу грцај:
Кораци пруски?
Ударци срца?

Гају мој, збогом! 25
Срце, збогом!

- Крају мој, збогом!
Ја сам с тобом!
- Нек се под ноге
Сва земља преда! 30
Ја – испод ноге –
Камена не дам!
- Топот близак.
„Немци!“ – листак.
Громор с друма. 35
„Немци!“ – шума.
- „Немци!“ – одјек
Гора гласних.
Манув своје,
Сам је часник. 40
- Из шумарака, најкраћим смером,
На грдосију – с револвером!
- Пуцањ – тресак.
Трзај бреза.
Шума: пљесак! 45
Бесан пљесак!
- Док он мецима у Немца треска,
Цела му шума рукама пљеска!
- Јела, јасен,
Бреза, кестен, 50
Лисне масе
Целе честе –
- Носе, гласе
(Вести добра!)
Да је спасен 55
Чешки образ!
- Значи – врата
Нису дата,
Значи – рата
Ипак беше! 60
- Крај мој – дика!
Шипак, фрици!
... Двадес'т војника.
Један официр.

Октобар 1938 – 17. април 1939.

МАРТ
(1–11)

3.

ДОВОШ

По чешкој земљи, све дубље,
Шта то добоши бубње?
Пре – дан – дан – дан
Крај без борбе, крај без славе.
Главе посипа сиве траве 5
Грум – грум – грум...
Бум!
Бум!
Бум!

По чешкој земљи, све дубље, 10
Можда то добоши не бубње
(Планине ропћу? Шљунак се роти?),
Већ у чешким срцима кротким –
Сазрева
Гром: 15
„Где је
Мој
Дом?“

У сваком мртвом чешком граду
Добује добош ноћ и дан: 20
„Вран! Вран! Вран!“
Запатио се у самом Храду!

На смрзлом стаклу – кô на платну
(Бум! Бум! Бум!) –
Хун! 25
Хун!
Хун!

30. март 1939.

6.

ОТЕШЕ...

*Чеси су њрилазили Немцима и њљували.
(Види новине за март 1939)*

Узеше – брзо, узеше – много:
Отеше гору, отеше прокоп,
Отеше угаљ, отеше челик,
И олово, и кристал, и целит.

Отеше шећер, отеше папрат, 30
Отеше Север, отеше Запад,
Отеше пчеле, отеше жито,
Отеше наш Југ и наш Исток.

Татре – отеше, отеше – Вари, 35
Отеше даљи, отеше чари,
Отеше више но земни рај:
Битку отеше за родни крај.

Отеше пушке, отеше бомбе,
Отеше руде, отеше мобе... 40
Али док нам је плувачка дана
Сва је земља наоружана!

9. маја 1939.

8.

О роса суза, жешка!
Плач љубави и срџби!
Сва је у сузама Чешка!
Шпанија – сва у крви! 45

О црна, црна гора
Што смрачи свет у марту!
Ора је – ора – ора
Творцу вратити карту!

Живот? – Нећу га више! 50
У Бедламу ниткова
Одбијам да битишем.
С курјацима тргова

Одбијам да завијам. 55
С ајкулама размеђа
Одбијам да се нијам
Наниже – низ ток леђа.

Не требају ми рупе
Ушне, нити вид ока.
Твоме је *свейу ѿумбе* 60
Један одговор – отказ.

Париз, март – мај 1939.

ЈЕЛЕНА БЛАГИЊИНА

ПОСЕДЕЋЕМО У ТИШИНИ

- Мама спава преуморна,
ја за игру нисам орна!
Ни мени се не игра,
не вртим се ко чигра. 5
Ни играчка се не јавља,
Тихо је у празној соби,
а на мамино узглавље
златна се светлост дроби.
- И рекох тада светлости:
– Мировања ми је доста. 10
- Ја бих много што хтела:
читати гласно, играм лопте,
песмицу бих запевала,
смејала се и трчала. 15
Мало ли је што ја хоћу,
но мама спава и ћутим ја.
- Светлост се баци по зиду
и близу ка мени склизну.
– Ништа, – као да рече, –
тихо ћемо провести вече!.. 20

АГНИЈА БАРТО

ДЕДИНА УНУКА

Корача јутром у школе
Сва млада Москва пешке.
Успутно учи глаголе
И сложенице тешке.

А ученица Клавка 5
Аутом се возака –
Свим улицама Арбата
До самих школских врата.

Враташца отвара дирка,
Излази Клава пионирка, 10
Погледа с висине, хола,
И натраг пошље кола.

Наставник седокоси
Пешке свеске доноси.
А Клавка у аутомобилу! 15
А по каквоме то стилу,
И по којему праву
Ауто вози Клаву?

– Мој дед је херој радни,
А ја сам дедина унука... – 20
Али је унука нерадник,
И у томе је сва мука.

Она беспослена седи –
Свеске су негде с краја,
И не сети се да деди 25
Донесе шољу чаја.

Али замоли деду:
– Даћеш ми кола? Важи?
Идем на клизање на леду! –
И зазвони гаражи. 30

Деси се када и када –
Свет се у чуду вајка:
У деде хероја рада
Расте беспосличарка.

1953.

ЉУБАЗНИ ПОСТУПАК

Било је у лето, певале су птице. Павле се возио на железници. Кад – на станици Фили две цурице стоје чиле.	5
Без гурања су оне ступиле са перона. Нису са школском свеском, а шапћу на енглеском.	10
Он се зграну: „странкиње су, то ти се види по држању.“	15
Туристичке можда младе први пут у нашем граду. Мучећи се, на енглеском, изговори: „Да ли смем да уступим своје место на клупу вас позовем?“	20
Било је у лето, певале су птице, странкиње мале на железници уз прозор су селе. „Уосталом, ми смо Московљанке“, једна љупко вели.	25 30
Павле викну: „Јао! Ја сам се обрукао!“	
И не пије сада, не једе вас дан. Смилујмо се на њ: уступио је место, а зашто – не зна сам.	35

ПРЕДАВАЧ

Иступио предавач
вредни поборник труда.
Говорио важно на сцени:
– Рад је потребан свуда!

На то обавезује слобода, 5
томе уче пионирске чете.
– Дигни хартију с пода! –
Викнуло неко дете.

Предавач се љутну малчице:
– За то постоје чистачице! 10

ЛОЛИТА

(Из републиканског Мадрида)

Десет ти је година, Лолита,
Ал' ти се већ на све свиче:
На ноћну узбуну и хитац,
На страх без иког и ичег.

У рано јутро, поред врата, 5
Ти стојиш дуго, дуго:
Да откуд
не искрсне тата?
Да откуд
Рат није умукò? 10

Не, поново пожари!
Липте...
Над главом граната грми,
И ти зовеш децу да виде
Нове јаме 15
У калдрми.

Пролазе ратници колоном,
И ти познатом борцу
вичеш: „У добри час, Симоно!
Жива сам – кажи оцу.“ 20

1937.

АДАМ ЗЛОЧИНАЦ

(У парку западног Берлина)

По парку колица, Колица, колица...	
Отвори малишан Крилца трепавица – Пред њим је афиша: Бандит с пола лица.	5
Ту скачу са крова, Ту нож леђа стиже, Ту су свуд афише, Афише, афише...	10
Како киоск зрачи Од предивних књига! Сјајни омотачи! Наслови – три крика!	
– Ево књига, мадам, „Злочиначки Адам“. Молим, млада мати, За марку ћу дати!	15
Уважену баку Унук молбом кида: – Купи ми за марку „Веселог бандита“.	20
Девојчица моли: – Кад порастем, мама, Купи ми на поклон Онаквог Адама!	25

1956.

ПОКРОВИТЕЉКЕ

Дошле до пензионерке
Три мале покровитељке.
Бануле рано и важно
Да окруже својом пажњом,

- Да љубављу огреју
Старицу Пелагеју. 5
- Стара би спавала дуго
Без слутње и без бриге,
Али јој право у ухо
Гракнуше три пионирке: 10
– Како здравље драго,
Поштована бако?
- Узнемирила се бака:
– Мојој прегачи ни трага!
Како ја то сретам госте? – 15
И столњак за чај простре.
- Труди се и око пећи,
Меће суварака већих.
– Реците, благо баки,
Какав волите? Јаки? 20
- Цуре – и то кратко траја –
Попише по шољу чаја.
Баки Пелагеји мило,
Каже: – На здравље вам било!
- А ја пити нећу. – Затим 25
Отпоче судове прати.
И умор је тако проже
Да јој чак дође лоше.
- Доста за једном годишње
Пажње и уважења! 30
И девојке су отишле,
Рекавши: – Довиђења!
- И одред им стави о слављу
У свеске знак звани „креја“.
„Обасута је љубављу 35
Старица Пелагеја.“

1958.

ГУСКЕ – ЛАБУДОВИ

Девојчице и другови
Играју се, чили,
Игре „гуске-лабудови“ –
Вук им је Василиј.

- „Лабудови, гуске – кући
Ево вука – све је љући!“ 5
- А вуку су зуби скупи,
Вук седи на клупи.
- Тад се око њега слете
Лабудови, гуске, гусак. 10
- Зашто нећеш да нас једеш? –
Пита га Марусја.
- Не плаши се. Вук си.
Кусај! –
Подвикну на вука 15
Гусак.
- Од оваквог вука
Ни вајде ни мука!
- А вук каже: – Не бојим се,
Овог часа крећем. 20
Како своју крушку згризем,
На вас ћу да прећем.

1961.

РАСТЕМ

- Нисам знао да растем
сваки трен, у недоглед.
Негде часом приседнем,
а ипак растем.
Растем улазећ у разред. 5
- Растем
кад гледам часовника клатно,
растем
пред биоскопским платном,
растем кад је светло, 10
кад је тамно јако,
растем,
растем подједнако.
- Боримо се
да чисто буде све, 15
ја чистим
и растем опет.

- Узнем књигу,
преврћем,
читам песме
и растем. 20
- Стојим с татом
крај моста,
он не расте,
а растем ја. 25
- Оцену ми рђаву
бележе,
плаче ми се,
а растем. 30
- Растем и по мразу
и кад је киша.
Већ и маму
своју прешишах. 30

МАРИЈА ПЕТРОВИХ

ПРЕД ЛИКОМ САВРАСОВА

(Пролеће у детињству)

На свежем пашњаку пролећни гачац
убичајено важно корача
све од бусена па до коца,
нема птице већег богомољца,
чим зачује звона јутарња, 5
не журећи се клања, клања.

Строго звоно Великог поста
схвата добро гачац озбиљни,
први сретa ледоходе,
и поводње први спази, 10
Великом посту осећа крај,
све се мења у природи
и свему се свој ред зна.

У најсветлији дан пролећа,
у дан Христова васкрсења 15
са цркве светог Николе
одјекне звоњава весела
и одговори с пет цркава
или светлост или звоњава.

Најстарије звоно – ради фона: 20
звук му густ, звук тежак
у дан свети, ведар, лак,
а звоњава сенчи стара
звук са омлађих звонара.

У ваздуху сунца сјај 25
жарким блеском слави празник
на купола крстовима.

До празника јоште има,
али дотле погледај 30
како уз звона великог поста
озбиљан гачац травом корача,
корак мањи, корак већи
и клања се не журећи.

* * *

Мислила сам мржња је пламен шумни,
сух, задихан, брз пламен,

и да ће ме мимоићи коњ безумни,
под облацима летећ коњ брзи.
Али мржња је пустиња. По њој спарној 5
идем, идем, нигде конца ни краја,
ни ветра, ни воде, а дан осваја
и песак, песак, а ја све уморнија.
Идем, идем, и може бити не већ други
или трећи живот пролазе у ходу. 10
Краја не видим. Можда то не идем
више ја. Идем, идем, а не умирем.

* * *

Какво ту помаже надахнуће –
просто наилази туга и грла се хвата
и срце згорева и нагло нараста
и страховито ти намах поста. 5
Решава се сместа: метак или омча,
река или бритва, али узинат
нешто нејасно вребати те поче,
и приближи се пресуде сат.

Чита сад нежно, сад гневно, сад глухо,
сад разговетно, сад реч прескаче 10
и једино када напрегнеш ухо
успеш чути речи, знати шта значе.
Пером невештим, реч по реч, по слово,
једва стигнеш записати све редом,
бојећ се пропустит, не записат тачно... 15

Омча, нож, метак или река.
И даље пишеш не чујућ, не видећ,
у бунилу од страха шта сме, шта се не сме,
написати тачно, не пропустит реда,
не сећаш се бола, не памтиш увреда – 20
и наједном схватиш да је то песма.

ЦРТА ХОРИЗОНТА

Тако то буде – живиш и не живиш,
а године иду, другога већ нема,
и да свет није сличан, намах увидиш,
пређашњем, и да ти срце догорева.

- С почетка црта хоризонта је оштра – 5
 права црта међу животом и смрћу,
 сад облаци ниски заклањају штошта
 и у том је можда судба милосрдна.
- Тај узраст који доноси нагле 10
 губитке, растанке, зацело он то
 застире суза непроливених маглом
 праву и оштру ивицу хоризонта.
- Много је вољених оставило свет,
 а са њима говориш као и пре,
 заборавив да их много већ умре... 15
 Црта хоризонта у тами изгледе.
- Тим је простије и лакше прећу њу,
 тамо су исте шуме, поља у цвету.
 Ти је просто не запазиш у путу,
 у разговору је с мртвима не приметитиш. 20

Пољски песници

- Лесијан, – сав је у вертикали, –
 у дно земље, у неба дно,
 а Тувим кроз долине и даље
 до видика шумовитог.
 А Галчински?... Није просто 5
 учит добро његово:
 зеленило, сребро и звезде,
 звезде, зеленило и сребро.

Историја једног познанства

- Изникао из таме,
 бледео ближећи се скоро нечујно, –
 одломак леда чудесно оцртан:
 потпуно као човек. У твојим грудима
 тињао је пламен. Тихо се будећи 5
 тањио се, узбуђивао гркљан.
- И твој глас
 поставши тешко топао, густ,
 равномерно се ковитлао над нама
 час развучен, час сажет у стих, 10
 суровом речи дозвани у живот

- брундали су и режали стихови.
И чинило се
да своје песме доносиш из краја
где се звезде и не горећи кале 15
где неиспричане бајке чекају,
где се нечија крила ломе о решетке
и смрт седи зевајући на месец.
- Одлазио си
по мртвим звездама лако ступајући 20
с бесплатним додатком збивања,
опет се гомилају и нижу векови,
крцкале су под ногама звезде.
О како те рани нежних ногу!
Урастао си у таму. 25
- Нису те чекали ни помињали,
но преображај се завршио дивно –
стигао си к нама као смртни човек.
(Или се пламен запретани пренуо
и пробудио охладнелу плот!) 30
- Не знам,
но сећам се, срели смо се у подне,
носио си пуну путну торбу,
(зацело бајке, звезде, прстен смрти,
зуб чаробњака, живо змијско око...) 35
- И постао си као сви.
Служиш у сеоском газдинству
храниш се у друштвеној ручаоници,
и у соби имаш постељу
за страст, сан, бесаницу и смрт. 40
Али ти си песник, значи чаробњак.
- Твоја душа
ледуја се нечујно као пајалица
по ризницама загробног Египта
и поверава се лакомој ноћи 45
о небу где сја непрекидно сунце
и о земљи затрпаној у песак.

* * *

Растанак дуг ме боли,
већ траје од јесени.
Зашто ли, ах, зашто ли
не долазиш к мени!

- Мени од страдања дуга
тешко је на души. 5
Грех је о невољу друга
друг да се оглуши,
Без икаква зазора
просто ми наврати. 10
Зашто тугу суморан
у себи држати!
Увреде тешке, давне,
бура је замела. 15
Пољане су, видиш, равне,
а бели се целац.

* * *

- Ти мислиш да ми је живот пун склада,
да је око мене блиских свита,
не мисли тако, не страдај, не страдај,
као у гробу сам сама самцита.
- Ти мислиш да у неизвесност сада 5
залутаћу препуна очајања,
не мисли тако, не страдај, не страдај,
твоју звезду гледам, о њој сањам.
- Ти мислиш безначајни случај сазда да 10
се сједине наша имена,
не мисли тако, не страдај, не страдај,
ја крв сам твоја, ти не можеш без мене.
- Ти мислиш о неизбежној, пустој,
досуђеној ми судбини, 15
не мисли тако – прашина лебди густа,
а тајанствено јасне су неба висине.

* * *

Не љути се на реч без душе,
од судбе моје она зависи.
Усне ми се наједном осуше
од једне само на тебе мисли.

Одговарајућ данак ти дајем. 5
Живот који о милости виси.
Дисање у мени сместа застаје
од једне само на тебе мисли.

Није мука што вихор врт ми узе,
што су ме сукоби душе стисли. 10
Али очи ми застиру сузе
од једне само на тебе мисли.

* * *

Воли ме. Ја сам тама неутешна
и глупа и збуњена и грешна.
Ко ће ме ако не ти љубити,
љуби ме, усуди су нам исти. 5
Гледај како низ неба тамни простор
звезде ничу. Тако исто просто
воли ме, воли мене
као што ноћ воли дана зене.
Другог избора немаш, знамо,
јер ја сам тама, а ти светлост само. 10

* * *

Говоре свуда судба нас чека.
Ти се смејеш томе. Па нека!
Покажи, мили, пут и место
на којима тебе нећу срести. 5
Можеш ли ми коња показати
на коме к мени нећеш дојахати.

* * *

Не плачи, не жалости се сада,
у сузама не тражи помоћи,
у сванућу крије се награда
за мученичке наше ноћи.
Збаци покривач угрејани, 5
и навуци хаљину што пре
па поћи куд те око мами
кроз зоре распламсале.

Уза те ће и сунце да крене,
неодољива његова жар, 10
блеснуће ти у дну самом зене
и срце ти покрити гар.

Када ти се у тело улије,
када те пригрли жарче,
реци право је ли нежније 15
миловао те ко и јаче?

Приђи реци и баци се у воду,
ако желиш, запливај затим
какву ли ћеш узбуркат слободу,
каквој се љубави предати! 20

Заборавићеш патње своје,
све које дотле знала си,
и нећеш се сетити ко је
грлио тако као таласи. 25

Опет си жељена и дивна 25
и отрезнити се нећеш
од тога загрљаја силна
што те милује, салеће.

А ваздух? Он са тобом вечно,
сад плаветан, сад пун зиме, 30
обоје сте срећни неизречно,
он дише тобом, а ти њиме,

И пашће ти по крову кише,
добујући сад тише, сад јаче,
срце је њено од свих боље, више, 35
сву ноћ она о теби плаче,

Не плачи, не жалости се сада,
у сузама не тражи помоћи.
У сванућу крије се награда
за мученичке ноћи. 40

* * *

Дубок као злато давнине,
тоном сличан твојим очима,
божанственим животом наливен,
огроман као заоблачни гром,
провидан као суза детиња 5
тачан, уједначен као плима,

не можеш га описати пером –
звук је срца које је моја судбина.

* * *

Ветар завија, звижди много –
није то ништа.

Одлутај понекад срца мога
до пепелишта.

Луто си под месеца светлом
ноћ покоју. 5

Ниси залуд био поетом, мој
јадни хероју.

Очима не верујем – ти ли,
погружен у сан, 10
задивио си се Далили
као Самсон несрећан.

Да ли хумци, да ли Далили,
само мени не, 15
ни случајно мојој сили
никлој из ватре

што букну из пепелишта
срца мога.
Тамо где сам, ветар звижди,
више ништа. 20

* * *

Кад и на неба плаво море
погледат изда снага,
уместо свих разговора
реч кћи јави се драга.

О то дивно, светло лице! 5
И нежан и висок и лак,
да ли га где имају птице,
тај премио твој гласак!

Кунем ти се неизмерна
мени је срећа и благо, 10
када спаваш приљубљена
уз моје груди, драга.

Држати те тако снену
дивну сласт за мене има,
сматрам собу за васељену, 15
корачам по облацима.

Срце у мени расте,
узбуркава ме сву,
свет и све у њему чемерно 20
остало је напољу.

Ја ништа рећи не знах,
не знадох живети,
али ти, моја рођена,
ти мораш успети.

Можда ми је врло рано, 25
од првих дана и сати
одређено драго звање
да будем твоја мати.

Не уреци је, опомињем се
сред тихог нашег блаженства, 30
нека њој живот срећу донесе,
ма ја погинула сместа.

* * *

Заспим ли, пренем ли се – рат, рат,
ноћ ли је, дан ли је – рат, рат,
стеже ми грло, лишава сна,
мешам имена.

Ма о чем помислиш – рат, рат, 5
наш сапутник суморан једино он.
Даље од битке, стрепња стезат почне,
а уз њу горче.

Заласке, свитања – рат нас прати,
мора си права – рате, рате! 10
Али знамо стег свитања
ближи се нама.

Рате, рате проклети!
Морадоше нам браћа умрети
у незнатим гробовима... 15
Много је има побијене,
али крви светој нема цене.
Црвено је већ и сунце златно.
Какве ли речи тешке, рате...

На речи самој нема
ни капљице крви 20
а зрак крвав у тами окна сине.
Али теби говори моја отаџбина:
тешко дишем, – говори она,
али ћу се разрачунати с тобом тек, 25
уништићу те за сва времена,
сав земаљски век.

Април 1942.

Свирепа је зима била,
мраз окивао месеци шест.
Градић трпео до лудила,
зарастао до грла у смет.
Чинило се биће одуван, 5
ветром бесним одасвуд,
све помамнијим с дана у дан,
сударајући се груд о груд.
Наш градић већ сав промрзнути
одували би одавно свег 10
да се разбеснели олуј љути
није разбијао о снег.

И опет април у календару,
земља у сребру прозрачном сва,
и сунце топло сија по старом 15
на кристаластом слеђену тлу.
И за потоком поток јурца
и звоне чворци сви у глас
и усхићење ваздух хвата
и већ би сада пролећа било, 20
да није рата.

* * *

Сутра је дан твога рођења,
чим га обележити, пријатељу?
Да смем поверовати у наше виђење,
већу не бих имала жељу.

Ноћу је овде дубока тишина 5
звезде се спуштају до на трем,

но, ко сви и ја сам заглашена
грохотом кога не чујем.

Јесмо ли се за све смрти, мили,
откушили љубављу према деци? 10
Да ли смо земље своје били
недостојни, искрено реци?

Говорим глупо. Није час клевета,
нити време лажноме умирању. 15
Да ли ми се сећања свете?
Ко смо у овоме дивљем врењу?

СЕВАСТОПОЉ

Севастопољу, граде белоплати,
белокрили граде плавети...
Блиставе с мора честице лете
и слажу се у скверовима по трави.

Град си са морем давно здружен 5
товаром морске соли поједене,
барутном славом рускога оружја
и измаглицом морске пене.

Бели камене у плавом оделу,
душман те је опасао кругом, 10
граде руског јунаштва, ти зацело
с тугом мислиш о времену другом.

Тај ожиљак на стрмој обрви
кроз сва дуга столећа пронесе 15
и сада нам лежиш сав у крви
и морске ти сузе не суше се.

Те сузе сличне зори крвавој
непријатељу ће донети слом 20
Бели пепеле у одећи плавој
на кршу обалском осиротелом.

Севастопољу, патимо време цело:
Где је сада вековна ти слава,
где твоје матроске рубашке беле
и крагни празнична боја плава!

Плачи за онима које крије смрт, 25
чије хумке су свуд по видику.
Ти ћеш се опоравити, али нећеш
познати себе у другом облику.

НОЋ 6. АВГУСТА

Ноћи, каквим жестоки муком
ти занеме, ућута се!...

Од тебе ни дању, ни ноћу пуком
не могаде да се удаљи, спасе...

Узбуђујућом ти тишином 5
обузета без конца и краја
бдиш над целом нашом земљом,
њеног срца свих удара, уздисаја.

О, како њима блиска била си 10
кад су по земљи, неба своду,
пролетели први гласови
о Орлу и Белгороду.

Све радоснији, све победнији 15
један за другим гром узви се
док дванаести и последњи
сјајем звезда не учини се.

Чинило се из најдубљег кута 20
незауостављено сузе лину
и спирају бар за минуту
из срца ратну злу горчину.

Но то време још није настало,
само стазу му видимо све мању,
ти, ноћи, ниси узалуд сјала,
од тебе нам светли и дању.

У нама тајни жижак сија, 25
и све јаче свакога трена.
Ти си нам ноћи највољенија,
тешко ти је наћи имена.

ЈЕСЕЊЕ ШУМЕ

1

Боже, како је све у светлом,
у разном – златном, црвеном!
У шумама васкрсава лето
у пламену преживелом.

Сунце је удахнуло њима 5
лепоту летњих дуга,

свих седам боја што их има
шумом пламти и вијуга.

Отрезнивши се од жеге
ваздух постаде некако стран. 10
Ослободив се земне стеге
висок је и непомичан.

А шумама – за чудо дивно –
не треба никакав гост.
Моли се и ћути све живо, 15
налик је на свечаност.

Док лепоти овој усхићеној
прикрада се снежни мрак.
Да је мени тако занесеним,
тако храбрим – бити јунак. 20

2

Туговала сам за свежим зидовима од блата,
дугала опустелим шумама којим равних нема,
по светлим дубравама и честима сумрачним
од пурпура жестоких, ћутљивим од злата
и виђала озимице сјајне ко у детињству раном, 25
у светлу од племените јесени нам даном.

Стајих у врту неплељеном, незаливаном
где букти лишћа злато, сваки лист сунце мало,
такво се због сталне жеге виђа лети,
до саме петељке наливено те поново оживи. 30

Никога живог у честаре да завири,
само мирис барута шуму мори ужаснуту,
само он по драгој нам гори непрестано дуга.
Иза њених јаруга стајали су непријатељи наши,
упадали у светле нам породице да вређају, плаше. 35

И воде јасне Сетуне виделе су им лице
Где су детоубице што свој празник не дочекаше,
они што су под теретом метака певали о слободи?
Само мирис барута у кори дрвећа оста.
Ко да ничег не беше, влада сад тиха лепота. 40

Како овог јутра годи мени
разгорела плавет дивне занете јесени!
А ноћ засута звездама непокретна, прозрачна,
једно за другог створени – мрак и свеће брачне...
Земљо моја чаробна, песмом бих хтела 45
да прославим у теби све светло и смело,

и тишину сванућа и овај сами живот безмерни,
и вас пријатељи, пријатељи драги, верни!...

3

Не наживат се, не нагледат чуда
те тишине успламтеле, 50
тако власне да немаш никуда
и заједно с њом гориш, стојиш нем.

Ко надгробни споменик мртвима који
одбранили су овај велики дан, сретни,
непоновљивим, ретким срцем својим, 55
тајанствени, духом изузетни.

Као жртвеник што букет не преста
у име оних који ће вечни бити
успламтела је и велика честа 60
и никада се неће угасити.

Прошле и будуће године су овде
и ево први пут земља је препуна
сунцем прожетим ваздухом слободе
од звезда небеских до морскога дна.

Да ми је несебично одсада живети 65
и са заносом ваздух удисат мени
да срце буде крепче од те плавети
и душа чистија од ове јесени.

* * *

У бури је само спасење,
под њом ни ноћи ни зоре.
Олује нам родне јесење,
ви ме бар не напустите.

Очи моје прашином заслепите 5
да распознати не узмогнем
да су улице оне исте
дуж исте стрме обале.

Да је град истога имена 10
тај који нас је виђао заједно...
Ма било у сну – позови мене
да се у срцу сретнемо твојом.

Чистопољ

Град Чистопољ на Коми...
Дариво си нас чиме си имао.
Облацима златним
горео је за Комом запад.
Кроз тебе су четири ветра 5
смртно тукла ноћ и дан.
Нежан снег се слагао штедро
и сјао као – помаман.
Натприродна нека сила
небу је овдашњем дана: 10
у срце ми је правце била
чистопољска месечина,
чинило се у свету целом
ишчезава помрчина.
Срце је постајало бело 15
пријатно силазећи с ума.
Под сијањем необичним
све живо је и мртво тад.
Спи у очаравајућој бајци
тај срца мојега град. 20
Да не нарастају гробља
у далеком праску рата,
како би ми тек драг био.
граде судбински ми мио,
граде тишине ужасне. 25
Године су као вечност сама,
но не остављам те ипак,
далек Чистопоље на Коми –
на срцу си ми драг ожиљак.

* * *

Без наслова смо почињали,
да завршимо без имена.
Нама и сам разговор о слави
чинио се јадан и смешан.

Мислим о онима којима 5
вечне свађе са самим собом
и отпор према брзим успесима
сметаху управљат судбином.

Зар нисмо можда већ као дете
проћердали све? Можда криви и ми? 10
Тек у страшно доба народне беде
постао смо свог циља свесни.

А можда смо и одговорни
за срећу сусрета, бол губитака... 15
Као деца смо дуго расли орно,
али одрасли постасмо сада.

Морамо прижељкивање славе
утолити у другом хтењу
када Русија пише главе 20
о својему ослобођењу, –

без колебања, без исправака
док се кроз бол слобода ствара,
док пољима широких ровова
безумно букти сјај пожара.

Ти, срце, живи пуном мером, 25
за беду не остављај ничега
и непоколебљиву чувај веру
у звезду народа својега.

Ти сада мирно и сурово 30
одговорити можеш на све
и рећи са два кратка слова
речи последње – да и не.

А ја ћу рећи: слобода пуна,
слобода какву давно желим,
сасвим је моја, и друга потпуно, – 35
живот почиње, пријатељи!

* * *

У срцу твоме била сам ипак?

– Била си:

блажени вишак, излишност драгоцене...

– И ти си ме затро, згазио до корена?

– До тла, до корена, мила. 5

– Није истина. Не може се уништити без трага.

Нејасна сенка, али сам ипак са тобом,

са сваком срећом и болом и тегобом,

случајно са тобом – и трајно.

* * *

О, ћути, ја знам, ја знам, ја знам

тачно по календару, датуму,
свега се сећам, моја рођена,
бол твој ја имам на уму.

О, повучена моја сусетко, 5
душо обузета јадом.
Ми се сретамо одвећ ретко,
одвећ често каткада.

Дођи, од бола се разгали, 10
крај срца мога тугу спречи,
зовем те, што пре терет свали,
говорићемо без речи.

Заплачи, заплачи, исплачи се, 15
после суза јутра лакша свићу.
До среће се исплачи, душо сродна,
ја уместо тебе говорићу.

* * *

Зашто се играш да ми је да знам?

Немам ни речи, снаге, суза кише...
Можеш не волети, то поймам,
али дођи кажи: не волим више.

Зашто тобожњи нежни погледи? 5
Зашто те нежности изненадне?
Одбацујућ, грлит не вреди.
Зар ти се то не чини гадно?

Увек се чудим таквому бићу, 10
не знам да ли где слично постоји.
До саме смрти своје памтићу
сажаљење сурово твоје.

* * *

Пролеће и снег. И непробудив мир

пропланком снегом покривеним,
зими се теже од земље растати
него мени од тебе, од тебе мени.

* * *

Закажи ми састанак

на овом свету,
закажи ми састанак
у столећу двадесетом.
Без твоје љубави тешко је мени, 5
позови, осврни се, опомени!
Закажи ми, зовни
у онај крај југа,
по брдима оним
где ветар бесни дуго, 10
где је море цвало
као дуга жива,
где срце није знало
љубави без одзива.
Сети се 15
првог састанка тајног
кад смо по искрају лутали бескрајно
међ кућицама тесним,
по сокацима уским,
где нам одговараху с акцентом неруским. 20
Околина, додуше, била је убога,
али, сећаш се, и ђубришта многа
пуна бочица, канти,
пресијавала се као дијаманти,
чинило се сањају о нечему дивном. 25
Стаза се све више пела врх понора,
сећаш се оног пољупца поднебеског?..
Били су безбројни,
и од тога дана
ти светлост и ваздух постаде мени. 30
Нек године јуре у смеру обратном,
ми ћемо се срести у сокаку Гранатном...
Закажи ми састанак у нас на земљи,
твоме срцу у потајној топлини.
Једно другом у сусрет 35
као некад поћићемо
док још чујемо,
док још видимо,
док још дишемо.
Кроз плач горки 40
тебе преклињем:
закажи ми сусрет!
Закажи ми сусрет
ма на један трен

на тргу прометном, 45
на ветру јесењем.
Тешко ми је дисати,
молим те за спас...
Ма у последњи мој смртни час
закажи ми сусрет. Чујеш ли мој глас! 50

* * *

Зима као укопана стаде.

Ускипели вихори, а мраз дуг,
ветруштине помамне, злураде
туку ваздан са севера на југ.

Не слутим пролећу наговештаје, 5
срце кобне подноси тренутке,
лености се опасној предаје
безосећајно и ћутке.

Ко ће говор вратити глувонемому?
Слепом показати сјај и боје? 10
И како пронаћи пут ка дому
који на свету не постоји?

* * *

Мирисно и свеже, шуморећ лако,
за прозором је свуд лишће широм,
блистајући и тамнећ полако
под поветарца сваким додиром.

А иза њега су мени не видимо, 5
блиту а као сасвим у даљини,
људи што увек пролазе мимо,
деца у песку и у прашини.

Стално кретање обалским крајем
и ваганска тишина снена, 10
од њих сам таласима и сјајем,
треперењем живим одсечена.

Вене лето, претвара се у јесен,
август отишао, и већ ужурбан
ветар лишће кида сваки трен, 15
студенији из дана у дан.

Иза прозора препуног светлом
све је блиско и оно у даљини,
све на свом месту. Што скриваше лето
најједном сад се разговетно чини. 20

Ако је чудо – говори о чуду
које садржи и радост и жал.
Опет су ту – невидљиви људи
опет је ту невидљива даљ.

БАЈКА

Дивота оне зимске ноћи,
на доба детињства спомен драг,
насликати се неће моћи,
завејало би санки траг.

Од карауле Јарославске, 5
до Норске фабрике, до нас, –
дванаест врста смрзле бајке
под ведрим небом у касни час.

Послаше по сестрицу и мене 10
тројку у суботу, под сумрак.
У саонице смо хитро селе,
рој пахуљица око нас лак.

Од улаза основне школе 15
кретосмо. Кочијаш нам знан
у башлику и дугополи
овчији кожух замотан.

До карауле већ приспесмо,
до двоглавих орлова смелих.
Велик болнички врт на десно.
жбуње црно, сметови бели. 20

Около ледина, зграде ретке,
ноћ све тамније, мраз стеже.
А седе гранчице бреза, светле,
из мрака се назиру све теже.

Сва три коња јуре касом, 25
а поштени добри средњак
забацује чврсте сапи, –
он је старац строг и јак.

Јури, звецкајућ прапорцима,
у средини разумни коњ, 30

- играју друга два ко цурице,
али их не опажа он.
- Звони прапорчић испод дуге,
пева саоник кроз тишину,
но причињава се нешто друго 35
у омађијаноме полусну.
- На видику шума зупчаста,
тајанствена и волшебна,
тамо у чести – кут нетакнут
привиђења, чудеса и ужаса. 40
- Где краљевић као вук седи
жури замку гори на ребру...
По грању трепти светлост бледа
црних четинара у сребру.
- Спи краљевна, рода витешка, 45
а замак је омађијан.
Самој себи је признат тешко
да сам та краљевна – ја...
- Ваздух прожиман дуго мразом
удахнути се не да просто: 50
и звезде и небо нељубазно –
ненасељен туђи простор.
- На земљи је све блиско јако.
Телеграфски стубови као шине
брује увек исто, и свакако 55
биће то некакве песме враџбине.
- Дремежом те нешто опије
у том звуку густом, једноликом...
Но, ево и фабричке кашије,
све је ближе и ближе дом. 60
- Пред улазом се саоник одви
широк, клизав, у сјају
и чују се из предсобља гласови
који се не заборавају.

* * *

Како много снега у априлу има,
како тешко од земље растаје се!
Насеље је опет припремила зима,
опет дрвеће снежне ките ресе.

Снег под сунцем априлским блиста силно, 5
Гледај што су тачно честе оцртане:
сенке високих борова правилне,
на белини леже изукрштане.

Ћутљивост странице ишпартане 10
да се што напише ко да чека,
али зар од мене овако бесане
чека речи та отворена свеска!

А предвече преда мном безброј шара, 15
све живо прекрилили концепти
исписани иглицама четинара
и сувим листом што са гране слети,

и шишаркама и чађу возова 20
коју ветар с постаја донесе,
а рукопис сад ведар – сад строга му слова
и потпис и датум разликује се.

Не скри се прави дар – познаш га лако,
у стању сам завидети мало
како је не бојећ се мрља и грешака
пролеће на снегу стихове писало.

* * *

Тумараш шумом не слутећ да ћеш ту
постати очевидац неке тајне
коју поглед случајно открије наокруг, –
открића увек бивају случајна.

У боровој чести снег сабијен снива, 5
нанела га зима у шуму цело бреме,
а недалеко сух лист нагиб покрива,
делић јесени зачудо у невреме.

Шуме потоци, јуре тамо-амо, 10
Пролеће, пролеће! Плавет топла, млада,
на сав глас не звоне чворци само,
већ и црвендаћ – није лето ваљда!

Видела сам и чула сам сама, ето, 15
како се честе с узбуђењем боре:
јесен и зима, пролеће и лето
воде међу собом тајне разговоре.

* * *

Страх крај хартије беле, снене...

Како га расејат, где ти је та моћ?
Како ћеш душе уплашене
удубити се безобзирно у ноћ?

Само тама и снег и степа бескрајна, 5
ни дима ни звука – мрак и снег,
ни звезде, ни међаша – само тајна,
само ноћ – и један човек.

Он сам иде још не знајући 10
хоће ли срести какав пламичак.
Напред је само белина без кућа
и пут је далек – и потпун је мрак.

Иде сам кроз мећаву дугу, 15
без људи, страх побеђујућ љут,
не може се пожалити другу,
не може на путу одахнут.

Пред њим ноћни широки простори, 20
и мада у снегу не види богаз,
он се кроз мећаву са целцем бори
и другоме крчи пролаз.

Ту може погинут ко од мача,
може тако идућ без пута
у мећави лако да залута,
он већ тешко, тешко корача.

Негде га можда душа жива чека 25
и да је спасе од горка јада
он на себе заборавља сада.
Иди на трем и сретни човека.

НАТПИС НА ПОРТРЕТУ

(Мадригал)

Загледах се у ваш портрет, мила,
необично пажљиво и дуго,
и не знам шта бих рекла друго,
напросто падам у бунило.

Кунем вам се ваше десно око 5
тужније је, замишљеније, строже,

док лево млада веселост проже
и изражава вас дубоко.

Ал, добро је, чини се мени,
што ви на свет гледате на оба, 10
у њиховој разлици особној
душе је живот тајанствени.

Не крију они срећу, ни бледу,
само неки немир безимени. 15
И највећи је усхит мени
у различитом вашем погледу.

* * *

За тебе сам нула гола,
нећемо о том, нека буде,
али ја тебе волим
усхићено, дивље, лудо.

Као у пијанству лутам 5
по неосветљеном парку
и понављам по сто пута:
волим те усхићено, жарко.

* * *

Зашто ли је уништено,
убијено срце верно?
Признај искрено зашто ли ми
срце се сумпором дима дими?
Са задахом што је чемерним, 5
задихано што се гуши?

Зашто ли се срце верно
стално маје ко по паклу?
Откуда му очајање 10
у дуга поноћна бдења
и предсмртна расположења
у последњем отуђењу?

Ти ћеш дати за што било
све о чему је срце снило,
мимоићи га постранце 15
уздахнувши весело и лако.

* * *

Крај твоје хумке вечни неспокој,
 људске гужве пригушени жамор.
 Шта мени оста, небески анђеле мој?
 Страдаћу без тебе у муци некорисној
 погинути у ћутњи гвозденој. 5
 Срце ми копни у тузи самртној.
 Притискује ме патње камен слој.

* * *

Једно смо уз друго.
 Ја љубим твоје прекрасно лице,
 седу главу мазим нехотице,
 Све ми се причињава
 некаква грозна тајна. 5
 А ти ми говориш
 да је у животу све случајно.
 Смејући се велим:
 Него како! Наравно случајно. –
 Тако је у уторак било. 10
 А затим је недеља дошла.
 Из срца никад не оде
 та пролећна хладноћа.
 Тебе већ нема
 а шта је са мном, мој мили... 15
 Нагињем се над твоју хумку,
 главу не милујем седу
 већ траву младу.
 Нити лице љубим драго
 већ земљу влажну... 20

* * *

Неће ово лишће стајати дуго.
 Ти га познајеш од детињства још,
 као да у животу нема циљ
 отворило се оно лагано.
 „Plisse gofre“ тада ја приметих 5
 о листићима зупчастим, а ти
 насмеја се. И сада те нема већ.
 Шуми лишће, а ти не постојиш,

тебе на свету нема, а то ће рећ
да света нема... А ја живим јоште. 10
Блиста шума, поодраста трава,
наш дуги разговор тек започет
на своје питање одговор чека,
а ти ћутиш, ћутиш цела века.

* * *

Како на обали овој живети,
како се скрасити?
Не могу те ни заборавити,
а не могу ни памтити.

Не могу те заборавити 5
докле звезде буду светлеле,
а тамо ћу заборавити,
али може бити и не.

А можда ће једном, слутим,
душе нам се слити у једну 10
и не дишући ћу васкрснути
као вечни сан у сну.

На мртву своју обалу
узми мене што пре
и неживом лепотом 15
од живота ме згреј.

* * *

Ти не постајеш јоште сећање.

Већ десет година ми до овај трен
водимо разговор од свих сакривен,
срећућ се с тобом у рано свитање. 5
Лепо нам је удвоје и младо,

и стално идемо, идемо крадом,
наговешћујућ недоречена признања
и то лишћу тек развијеном,
оштрој плавети, парку опустелом
у хладне мајске дане, полупогледима 10
који срцу говоре јасније од речи.
О радости што смо заједно ко пре...
Тренутно биваш суров и затворен,

суровом мишљу нећеш да пресечеш,
и затим опет смејеш се један трен 15
свему се радујућ занесено,
сунцу и стази још неугаженој,
и стражари шумској, просто бајној,
и збуњености мојој потајној.

Да је то само почетак, нисам знала, 20
да је само предворје чудеса,
но увек када бих те сусретала,
срце ми се управо пресеца.

И ја јоште живим, јоште дишем,
још лутам по шумској чести ноћу 25
и говорим с тобом и пишем
и мешам прошлост са садашњошћу.

Тренутно си бивао суров и затворен,
а ја блиско и далеко била 30
с тобом, с твојом душом усамљеном,
и нисам никако речи налазила
проговорити с тобом о најглавнијем,
места напречац, без приче.

Мој мили, на путу моме невеселом
зашто се појави, зашто ниче. 35

Био си моја љубав много лета,
а ја твоја надежда последња,
и не нађох словце ниједно,
а ти си га хтео, за њим жеднео. 40
Оно је у мени расло, а остах нема,
мислећ све је још почетак, припрема.

Ишла сам не видећ, не схватајућ,
да већ предсмртне твоје пажње бихе. 45
Осећала сам светлу студен маја
и да си ти са мном, и ништа више.

О, како сам те се стрепећи дотицала!
Но срећа само док жив си био траја,
а после сам већ сасвим јасно знала
да те смрт од мене би жељнија.

* * *

[Дуге године растанка чеках](#)
и у летњу шуму ступих узбуђена,

иста хиљадузвучна јека,
иста четинара строга сена.
Исто треперење, светлуцање, 5
исте сенке и просјаји,
и птичије исто клицање
и питања и одговори.
Одлука је била дубока,
но срце ти је ипак чуло 10
како неком негде птица
објашњава нешто звонко.
СТИГОХ ти, шумо незаборавна,
са губитком неутешним.
О, љубави моја давна, 15
пригрли ме, развесели!

* * *

Да ли зато што непогода
слику света нам јасно ода
и пред нама добар или лош
јави се он бунован још,
обасјан сад с врха, сад при дну, 5
да ли зато волимо олују?

Што ти је јасно при светлу дневном,
лаж је с истином упоређено.
Равнодушан према ствари свакој,
у таму се он претвара лако. 10

Шта рећи о мраку поноћном?
Он је помешао ошамућен сном,
живо и мртво, слабо и моћно,
ни самога себе не види он.

Но, догоди ли се да олуја 15
кроз вековну шуму проструји,
устрепери, прене се она сва, –
зашуми: жива сам, оживела.
Редак пљусак протрчи на час
травом, од блеска плавичаст. 20

Шумом секире облака сину
и простру свуда сребра белину,
громогласан удар заглухне слух
стропоштав се с неба у повор глух,

завије ветар снажно, безумно
дрвеће се занише шумно... 25

Да ли се жеља за олујом јавља
што она непрекидно понавља
жељу за слободом, и што гром
грми несебичношћу сребрном
и, удишући прохлад прозрачан,
што се душа прене и јача. 30

САН ПРЕД СВАНУЋЕ

Некакви кораци ходе и ходе
и претешко осећање неслободе.
И дрвени неки подиј онизак
као на гробљу, непокривен, лак.
Но то је сто, на њему вино и свеће,
а за столом мој отац и мати. 5

Њих више нема. И ја сам пуна среће
и да ме собом узму молим обоје
или да са мном бар мало поседе,
да Нову Годину сретнемо утроје. 10

Ја им објашњавам нешто нечујно.
Ђуте. Пијемо. Не, не пијемо.
Вино је крв. Недирнути пехари,
а у драгих ми невиђених старих –
поглед некако укочен, спокојан. 15

Да ли то у мене гледају сад?
Не, кроз мене. Не, некуда мимо,
а можда ниједно од њих не види ме.
И шта је то? Је ли већ Година Нова
и утроје крај свеће је сретамо? 20

Или нам се она само ближи тек,
тако неприметно, тако необично?...
Отац и мати. И међу њима ја.
Где ли је ноћас бдила душа моја!
И да ли је Нова Година сретана? 25

Што питати кад нема одговора?
Сећам се само свећа и вина
и стола крај врата, и помрчине
и да су са мном гости дошли из праха.
Ја их волим без стрепње и без страха. 30
Узнемирена сам. Ко ме то зове?
О, да ли је већ час Године Нове?

* * *

Чуј зрикавце... А знаш ли ко су они?

Из какве то радионице звони?

Ти зацело мислиш ковачи су они
ковачницу мајушну сваки има,
о наковањчић туче чекићима
и та звоњава свуда се просу?

5

Али у заблуди си. Предео сав
није ковачница већ телеграф
где тачке и тире, тире и тачке
по звонком реду трче наглавачке
и саопштавају брже-боље
о дневним збивањима шуму и поље.

10

* * *

Црвен одблесак видим пада

на летње испаше у час запада.

Бојом љубичастом цвета

земља суха жегом прожета.

Сваки кут је окован ватром

руменом, пурпурном и златном.

На ту боју жарку, жестоку,

тешко се одмах навићи оку...

Загледаш ли се затим мало

на алеву ти је нога стала,

и све храбрије сваким кораком

ступаш поруменелим пашњаком.

5

10

У часу очајања

Вас век чекаш да реч сине,

реч, изузетно слово.

И кад блесне из помрчине,

угаси се снова.

Ти немој више о њој снити,

ти мање се о њој брине,

неће она таму победити,

неће одолети тмини.

5

Узалуд ћеш је тражит, схвати,
заборави просто на њу, 10
не може она људе збрати,
сродити их, није у стању.

Борбе у себи нису лаке,
што трошити снаге пуке.
Најзад звук умукне сваки 15
испред ћутања хумке.

* * *

Ти мислиш – истина је проста?

Покушај њу кажи,
и наједном занеме уста,
зажеле се лажи.

Лаж је једноставна доста, 5
са њоме је лако.
А истина није проста,
сложена је јако.

До ње није лакше доћи
но бисеру са дна, 10
она ником не одговара,
сваком је претешка.

Њену неприлагодљиву нарав
схвати, улови,
покушај бар једном не слагав 15
рећи о љубави.

Чини ти се прозро си је,
ухватио, па шта?
Опет говориш напамет
навикнуту лаж. 20

Трагаш за њом до старости,
доносиш о њој суд,
а можда истине и нема,
мучиш се узалуд.

Доживиш ли њених добара 25
од природе датих,
сети се мочвара и пустиња
подмуклости познатих

где су траве под погубном водом
и свеже и густе... 30
Како се снаћи с горким злом,
а без лажи пусте?

И бориш се не дан, не час,
тврђаве рушиш,
значи крије се у нас 35
трагова живе душе.

Сад излаза тражи она,
сад дубоко тоне.
Чашу ћеш испити до дна,
само усне наслони. 40

Докле год живиш, појми то,
живот борба бива,
и само свакодневни бол
награда ти је жива.

Бескрајна је душа, страшна, 45
као одјек у гори,
чим ти се приближи она,
страх те нејасан мори.

* * *

Узео си ми светлост и ваздух,
а желиш знати откуд ми снага
да дишем, звездано небо гледам,
да се јутром посла прихватим.
Е, па одговорићу ти, мој драги, 5
срце изгажено дословце
очајање наједном испуни снагом, –
очајање без краја и без конца.

* * *

Врло ретко, док си само трено,
занесеш се сводом плаветним
и понављаш избезумљено:
та ја постојим, ја живим.

* * *

Када стигнем до пред гроб твој,
поклоним се плочи гранитној.
Овде је крај твом путу земном,
овде си са мном, овде си са мном.
А да ли само овде збиља? 5
А где су околног света окриља?
А небеса плава? А снег?
А модрило потока и река?
А облака стада далека?
А самртна моја туга? 10
А на ливади магла и слана.
Није сан ни самообмана
кад проговори олуја,
изблиза блесну твоје очи
њихових плавих муња оштрина – 15
и то запажам само ја.

* * *

Ја ојей целe јодине ни „аваза“
Ана Ахматова

Ни А ни Б минуто
слушати не могу
као да се на смрт спремам,
душе у себи немам,
ја више не могу. 5
Моји повериоци,
до гуше сам у дугу,
не могу да се борим.
Већ је крај, крај свему –
надама и мучењу 10
и не разумем збиља
свога на свету циља.

ДАЛЕКО ДРВО

Ваздух миран, ватра жива,
дрвеће као у сну.

- Али шта се оно збива
с дрветом оним у дну?
- У врту лахора ни дах, 5
а оно дрхти, дрхти.
Шта је то – туга или страх,
стид или су усхити?
- Је ли неких патњи стицај,
гледај, осмотри боље, 10
пробија ли га грозница
у сржи па до споља.
- Тамо дрво силази с ума,
шта му је, да ми је знати,
тамо дрво силази с ума, 15
не могу да га схватим.
- Жели ли да што заборави
и сећање гони ван?
Или да се сети може бити, –
али узаман? 20
- Дрхти као под секиром,
гране онемоћале
час у сребру дрхтавом,
час потамнеле, пале...
- Не може да спречи лудо 25
листића треперење.
Хтели би побећи куда,
али је дубоко корење...
- Тамо дрво силази с ума,
а нигде ветра није. 30
Њега боље од себе разумем,
оно ми је схватљивије.

* * *

- Ако ћу озбиљно, у овај час
у животу ми је најпрече,
када је мраз, нека је прави мраз,
нека ти дах пресече.
- Ја волим високе горе, 5
од самоће немам страха,

ја волим степске просторе
 због њина широка размаха.
 Кад је жега, нека је мук,
 кад је ветар, нека је јак, 10
 да те обори с ногу.
 Умирити ме не можеш
 ни утешити много
 слатким тек наговештајем,
 на исказ ништа не дајем. 15
 Лаж не може да сведочи
 о високом и дубоком.
 Ни са гором ни са степом
 нису сличне твоје навике.
 Сав живот живиш од играчке, 20
 жмуре, шуге, миша и мачке,
 а ја бих волела ипак
 да је срећа – срећа, а бол – бол,
 светлост – светлост, а мрак – мрак.
 Уосталом, причаћемо још о том. 25

* * *

О чему? О бескрају света божијега?...

Не видим никог као да сам слепа.
 О чему? Светлости? О сунцу без пеге?
 Али ако пеге на њему су лепе?
 О људима? Да ли бих лагала 5
 ил истину рекла? Ал не знам је доста.
 О животу? Љубави моја – хвала!
 О смрти? Љубави моја – опрости!

* * *

Ма шта казао слагати знаш,
 а ниси крив због тога,
 ти лаж просто грехом не сматраш,
 срца си чистога.

И мене на лаж ти навраћаш, 5
 треба да изгледа
 да је мед и млеко живот наш,
 без бола, без увреда.

О доброти твојој славној
звоне око нас звона... 10
Ти поступаш увек исправно,
само те клеветам ја.

Зар тебе да кривим ја
што ме обузима сета
о мучењу кад мислим 15
и срећи првих сусрета.

Нисам у праву – увек си ми рад,
о, нисам у праву, не,
ти помислити само немаш кад
да ја живим јоште.

* * *

Шта могу, али ако ћу искрено,
за који дан – ти си даље крено...
По очима ти видим,
по осмеху који се снебива, –
видим, пријатељу, нисам луда, 5
неће се поново збити чуда.
Па збогом. На силу драг нећеш бити,
глухо срце нећеш разбудити.
Камен сам на твојој стази,
камен се лако обилази, 10
Али бих ти рекла друго:
ходао си гором понеки дан
и камен се под твојом ногом
отискивао у бездан.

Плач Кинескиње

Боже прави, ти видиш
ову моју невољу злу,
драго моје Китајче
ено тоне у воду. 5
Утопи се златоглави,
судбина га натера.
Давне силе, дивне славе,
далеки одјеци звоњаве.
Утонуо мој белишан.

Задрхтао талас само 10
и бисерна само пена
кренула ка обалама.
Утонуо мој велики.
Отишао ми без гласа.
Само се одблесци жарки 15
растрчали врх таласа.

* * *

У сну кушаш борит се са судбином
победит је снагом речи, реченице,
али се повлачиш сама пред собом
у немоћном гневу стежући песнице.

Редак зове у бој, не стрепи пред борбом 5
пред понижењима не падаш нице,
али се повлачиш сама пред собом
у немоћном гневу стежући песнице.

Душа ти сен мртва. Сметеност некорисна.
Није је требало будити из сна. 10
Смири се испред немог, последњег бездана.

Души је лакша смрт од мртвих речи,
утеши се, изнад своје хумке непознате,
шумеће трава и ветар певат за те.

* * *

Не, није ми страшно бити сама,
нек је пут непознат, и ноћ, и мрак.
Ти си далеко, а са мном ипак,
и мирна сам као под кровом свог дома.

Колико дивоте у блискоме гласу! 5
Само због једног тугујем ужасно –
што живот с тобом би тежак у часу,
и што си ме упознао касно.

Али ни та патња није тако тешка.
Од понижења, повреда, страха клета, 10
ја не погибох, преживех некако,
доживет стигох до нашег сусрета.

Твоја чистота незамислива,
моја способност, моја слобода,
моје дисање – с тобом сам таква
каквом ме је смислила природа. 15

Нисам страдала, спасена сам ја.
Гледај, гледај – животом нетакнута,
више чак – теби сам потребна,
и више неопходна – неопходна сто пута. 20

* * *

Једино се десио поглед два ока,
врео и сјајан поглед у ходу.
Облаци су пловили дуж неба висока
и астре цветале у врту под Москвом.
Да ли ти сећања када на то оду? 5
Стално понављам да ли памтиш, знаш.
Ја немам шта чекати, а чекам.
Да ли се и ти каткада сећаш
врта подмосковског и погледа у ходу?

* * *

Не очајавај никада,
ни у шапама болести судбоносне,
ни пред лицем избројаних дана,
ништа на свету досадније није,
ни бесмисленије, ни некорисније, 5
него тужити што живот залуд прође.
Још си жива. Почни из почетка.
Не, није касно. Ти си жива јоште.
Зар сам корела тебе ретко
и кључевима опет зазвецкала 10
украј врата скровитих чаролија.

Туга

Отићи, отићи, отићи,
ишчезнути сместа, заувек,
ма било у вечито ништавило,
склонити се са очију тек,

само не чути и не видети, 5
 не знати ништа и никога,
 мишљу не увредит кога.
 Чини ми се овде све мртво, тамно!
 Или од живота уморих се много, 10
 од чекања, од љубави не љубећ...
 Све је сад свршено – на свету тебе нема, –
 помисли – тебе нема већ.

* * *

Давно не верујем над собом простору,
 чекам те овде, где било, у зору,
 верујем да душа остаје близу тела,
 на овом свету где је срећу хтела, 5
 на овом где је пролазност сазнала,
 на овом, овом где с телом се растала,
 на овом, на овом, не знајући други, –
 и земља је бескрајни живот други.

* * *

Препадох се, како често бива, –
 родила се, срела са животом,
 а који је други датум потом?
 Значи, јоште сам жива? Жива? 5
 Како сам то међ живим остала?
 Господе, шта се са мном збило?
 Господе, где сам то све била?
 Господе, колико сам дуго спала?
 Господе, како је страшно пробуђење 10
 и што се касније не свикох?
 Међу туђим људима као привиђење
 лутам и не познаје ме нико
 нити ја кога знам. Ишчезао свет
 где су живели моји мили. 15
 Само је шума још остала шумом,
 само небо, облаци, реке.
 Господе, ако ти бар за мене знаш,
 сачувај ми ову благодат.
 Можда сам се пренула само зато 20
 да њу могу угледат.

* * *

Додирни листић папира

оловком – и већ сместа
ко да смо бози и факири
редак за ретком учеста
и сместа све постане јасно 5
и све буде лако сместа.
Наставите само тако
и сваке бојазни неста,
речи се гомилају лепо
по стотину, по двеста... 10
Само ти, поуздање слепо,
истрај, истрај на месту!

* * *

На свету је тек једна Јерменија,

свако има једну своју.
Од бојажљивости нисам њу,
опевала, њу љубљену.
Како сам себи дозволит смела, 5
двадесет година те нисам видела,
далека моја, моја вољена,
земљо драга, мени досуђена.
Веруј ми, љубави пренебрегнута,
ти си ми неприкосновено благо, 10
којој не знам наћи име доста лепо,
љубави прећутана, драга сто пута.
Уза ме су увек ти дани јесењи,
та гора даљна сваког трена
која сами грб је Јерменије, 15
под снегом од сребра ливена.
Велелепна и двоглава
драга ми гора она
са које блиста вековна слава
као сама васиона. 20
И тајна острва Севанскога
што пошту одаје седим столећима
и сводови храма хришћанскога
и жртвени трачак дима.

Орлови Звартноца од камена 25
и њихових крила узлет плах...
О крају мој далеки, земљо љубљена,
мој сан си кратки, мој дуги уздах.

* * *

Окренем се – окаменим,
живот за мном оста,
ноћ дужа, дан црњи мени.
Разумљиво, врло просто.

У других – широки путеи, 5
други – плод свог рада бере,
у мене стихови пусти,
потајнога стида чемер.

Право кажу: што посејеш... 10
Изрека ће тачна бити.
Надокнади што узмогнеш,
што умеднеш накнадити.

Испред гроба можда само 15
схватимо у задњи миг
што ће бити, што је било...
О, предсмртни неми крик!

Ни поштеде, ни одгађања 20
нема испред таме смрти...
И не стављај до задњег дана
тачке ни закључне црте.

* * *

Судба је вребала са ока оба
да ми радост каква не буде дата.
Изгубих пријатеља, мужа, брата,
примајући писма иза гроба.

Према мени пажљива у свако доба 5
и на нема сам мучења стављена,
а срећа заувек побегла на врата.
Не разумем откуд јој толика злоба?

И све то истиха и испод жита
и седећ на крајичку прага, строга,
старица крај разбијена корита. 10

А што? – ти рече – Збиља је стара и глуха,
без сећања, вида па и слуха.
Седи, гунђа против судбе и бога.

* * *

Вран гавране, црн и вран,
јеси крао сваки дан?
– Крао, крао!
Бејак бељи него снег
и ваш кратки украх век. 5
Многи од вас већ је трава,
а само на мени глава.
Вран гавране, црн и вран,
јеси крао – сваки дан?
– Крао, крао! 10

* * *

О, какво ми се снило море!
Шумело пеленом предгорја.
Доста, друже, тога сам сита.
Све је то стара реквизита.
Та снио сам! А и иначе, 5
шта би ти снови могли да значе?
Доста, друже, све је то којешта,
нов поглед на свет то не освешта!
Потамнела су виђења давна
и сада је већ настало време 10
јасног вида, слуха и поимања.

* * *

Осиротела ми је душа убога
и побегла да нисам чула.
Ја сам обећала људима много

и све сам их обманула.
 Но, нисам намерно, већ тако се збило 5
 и живот већ оде.
 Шта ћу! Душа се од мене одвојила,
 жељна слободе.
 И куда ли лута! Неуморна ретко?
 Ко је задави?... 10
 А ја се без ње не присећам почетка,
 он се заборави.

* * *

Пожалите усахли поток!
 Усахнуо је као душа нека.
 Можда за њим по ноћи спарној
 врба уздише и залуд чека! 5
 Блистала је вода ту некада,
 јурила безбрижна неизречно...
 У жарко подне појила стада
 не знајућ да неће живети вечно,
 не знајућ да су негде далеко 10
 извори пресахли неприметно,
 а бескишно, сухо било лето,
 жега стално владала жестока,
 није се пробијала воде жица,
 пукотине су наноси затрпали...
 Само на камену маховина плаче, 15
 само врба за потоком жали.

* * *

Права је у свету благодат
 заборавит и другом се дат.
 Уништити онога ко си,
 једини је пут победоносни. 5
 Живот је ко речна вода хладна,
 светла, безбрижна и млада.
 Она за таласом талас листа
 живећи без муке, орна,
 увек нова и увек иста
 и непрестано животворна. 10

* * *

Шта да кажем. Остао је кратак рок
но ма како био увредљиво кратак,
очај ми је очигледно још дубок,
и мудро ћу трошити живота остатак.

Примам да дугујем вражје 5
и прошлости и времену новом,
и нека сам проклета ако слажем
само једном, само једним словом.
Не, ако узмогнем савладати
ћутање док још није касно, 10
неће реч ни чадити ни чамити –
ватра која букти у ноћи касној.

* * *

Завидети је непристојно, јадно,
завист срцу смета, шкоди,
завист је глува, у глупост води.
С тобом је, старице, врло досадно.

Видиш добро, ал си неразумна, 5
својим видом подлим и подробним
иглицу опазиш у сену, сред гумна,
зидове размичеш оком злобним.

Ти имаш права, али, опрости,
том правдољубивошћу ме не обманеш, 10
с њом се очи одвикну од светлости,
уз њу и сам старицом постанеш.

Досадила си. Те како досадила,
можеш занихат звона на узбуну,
нећу те чути, срцу ниси мила. 15
Подаље плови на свом чуну.

Тај који ми те посла је зао.
Нећу ни речи мајушне о њему,
нека би ми у сан не дошао.
Чула – не чула. Нека је крај свему. 20

Није било, није и неће бити.
Није и дан дањи и присно

завидети ни да те принуде,
завидети је незавидно.

* * *

Неспоразуме корети чак

није ми обичај дан,
са мнош је мој верни пламичак,
мој пријатељ поуздан.

Не треба објашњења дати, 5
не треба ништа рећи,
он може сместа све да схвати,
треба га само ужећи.

Он рекне: „Добро, појмим све“ 10
светлуцањем златастим
и сместа се расеје
збуњеност срца ми.

Ја сам ти топла искрица, 15
без речи ће рећи то, –
за тебе ћу згорети
и умрети бићу готов.

Свим мојим бићем владај 20
докле ме смрт не спречи...
Од људи још никада
не зачух такве речи.

* * *

Ни ахматовска кроткост,

ни цветајевска јарост,
с почетка због нежности
а затим због старости.

О како је срце огорчено 5
тим ћутањем доследним
и шта ће бити напуштено
у тим часима последњим!

Једино је суштина мелодије, 10
једино разлог обећања,

мучење због неплодности чије,
и једино стид неимања.

Само ће се трска занихати
од тог напева тек почета.
Нека бар ко слуша истиха
како плаче њезина сета.

15

* * *

Поверит се теби речи, слово,
страшно је, али мора се.
Нек си одвећ старо, одвећ ново,
само лажно не.

* * *

О, сенке нихане узаман,
не верујте ласки.
И куд – далеко је ваш дан,
тек је – скаска о скаски.

Хоћете да сте што чуднији,
по укусу лаком.
Вас нема. Од просјака беднији
ви сте – нешто тако.

5

Све о себи: судбина, судбе...
Сваки броји.
Немојте, заборавите себе,
да постанете своји.

10

Нема то никакве користи,
само је сјај месинга,
натегнути стихови исти,
узалудна брига.

15

Стих вам се из срца не точи,
нити радост, нити јади,
ко сивило надгробне плоче
брзо досади.

20

Треба све одухнут,
почети од ништа,

отиснути се на претежак пут,
поново – од пристаништа.

* * *

Немога уче да говори,

он види покрет усне без гласа,
залуд реч хоће да понови
сав понижен до ужаса.

Ти заћутиш, он замуче 5
страшно ко труба пуста,
но срећан је што бар не ћути
док други отвара уста.

Шта ли налази у муку том? 10
Час се јави, час умукне опет
У тешком мучењу нељудском
трудом тим стално је занет.

И тако године и године, 15
пати као да је сам крив
што никако да постигне
изрећи људски глас жив.

* * *

А ритам и сликови незнано откуда

навиру ми под руку без престанка,
у глави ми бумбар гуди лудо,
као пијан могу говорит о свему.
О чему, рецимо? Животу узалудном? 5
Не треба. О томе је већ дојадило.
Већ дојадило! Е, па прекрасно,
ни ја о томе нисам хтела,
па ипак, па ипак путања још траје,
О, није путања – глуха узбуна је: 10
збуњеност, ослушкивање, обзирање,
сетити се нечег трудиш се заман,
мучи се памћење, а не може на трен
пробити се онамо где је доживљен
мој дан. 15

* * *

Срце људско све си у модрицама,
не кидај се, не мучи се, одахни,
свићи ћеш на озледе, свему има време.
Где, како је топло на сунцу, у хладу лако!
Не мучи се, не кидај, рођено, драго, 5
не мучи се, не кидај, одахни!
Озледе не излече тренутни одмори,
где како је топло на сунцу, у хладу.

* * *

Има сликар неподмитљив,
наслика те тачно, брате,
он душици свакој грешној
навикао дат камате.
Овај вајар не пристаје 5
утајити ни ситницу,
као да вајањем баје
и суштину ти каже злу.
По једноме лажном смешку
он ударом длета свога 10
с дана на дан непогрешно
изобличиће подлога.
Урезујућ мреже бора
до суштине саме стиже.
Сав век покварена створа 15
пратио је стазом све ниже.
Ту, веровали или не, –
цртеж овај није забадава
Али лепотом остаје
до смрти лепота права. 20

* * *

Године четрдесет четврте
дан за даном убитачне жеге,
Јереванског модрог неба црте
мутне, магла их скрила свег.

Скровита и пресрећна тајна 5
за мене је та жива јесен,
не случајно, о, не, не случајно,
ја с тешкоћом речи изнесем

као воду из дубока кладенца 10
да видим кроз лета давна, златна
допотошно небо Звартноца
које љуби врх Арарата.

* * *

Цврчак пева негде сакривен у мрак.

Песмица његова залуд се не јавља,
залуд не цврчи, бог му дао здравља,
и узалуд њему не завидим ја. 5
Говорим му, невидљиви, опрости,
обузима ме ћутљивост смртна,

сетни твоји звуци из врта
могли би ме спасти, могли помоћи,
само за песмицу твоју што кроз ноћ 10
звони са непрекидношћу речитатива
о свему прошлом и будућем живом,
само за ту песму дај ми пуномоћ.

* * *

Тешко је схватити после неке године –

овде ме нема, просто нема, и не.
Нисам запамтила дане животне.
Биљу је зацело сасвим схватљиво 5
течење дана – а мени су свега
као на Месецу низ нејасних пега.

МОЛИТВА ШУМИ

Сред многих чуда земаљских
постоји и такво,
лишће нише ветар тих,
лик шуми мења лако

и на миру не оставља је.	5
Није то страшно, кратко траје, и мир настаће снежни, још часак и пролећу дође ред и рок неизбежни.	
У нас је горе, но ми ћутимо.	10
Ти се, шумо, на нас сажали. Пролеће је – младост, а старост нема много зима, прође једна и место празно, сабије се ваздух на месту том	15
где ми идемо, где ми стојимо; али ни то није страшно ако си спремна доћи нам до мира подземног, урасти у њега кореном живим.	
Пожали нас у име	20
овоживотне нам верности старе грању, лишћу четинару, остави нам своје дисање живо, – нека из нас дрвце расте и пружа длане зеленкасте.	25

СКИЦА ЗА ПОРТРЕТ

Живиш као мирница прекрасна, само своја, не даш да те што сатре. Лепота ти прецветава јасна, дивна али лишена ватре.	
Твоме кретању и твоме стасу	5
диви се свако ко преда те стане, очима зеленим у свакоме часу позавидет могло би и лане.	
Тамних обрва и руменолика ти доиста дивна си зачудо, гордости и хладноће си слика и сама собом обузета лудо.	10
Лепота ти мермерна, недостижна савршенства живог је примерак. А самоодрицање безбрижно није ти судбина ни обичај лак.	15

Постоји могуће и немогуће,
међу њима си границу повукла,
и живиш на све се базирујући,
добра не чинећи, а ни зла. 20

НАТПИС НА КЊИЗИ

Речи леже празне и не дишу,
речи не знају зашто их пишу,
речи без смисла, циља, речи наше
људе прозебле не огрејаше
нити нахранише изгладнеле, 5
речи бездушне, слабе, несмеле.
Оне се снебивају, ништа не смеју,
оне не светле, оне не греју.
У тузи сиромаштва неме стоје
и несвесне ружноће своје. 10

* * *

Кад наиђе беда, мој је наук стари,
онда тек плачи. „Док гром не удари,
сељак се не крсти“, код нас откако века
је, прадедовско мишљење је такво.
То је и мени у крви. Одвећ је скупо 15
кидати се унапред. Разумно или глупо,
верујем док ме патња бије,
од искона је и суђена ми је.

* * *

Ти говориш: „Ја нисам чинила зла...“
Али да ли си кога било спасла?
И да ли за руку кога ухватив
задржала га да би остао жив?
Али чак и тај грех неопростиви, 5
ни он није тежи од других свих,
ти због њега страдаш врло дуго.

- Али постоји тешки грех други, –
скрила си се у глуху љуштuru,
стала уз колебљиву гомилу, 10
ушла у њу не као светило,
постала си облак, облак без циља.
Где је закон који сам ти ја дао
да добри ликује, а да страда зао?
Реци како си располагала њим, 15
достојанством мојим драгоценим?
На земљи се није чуло оно,
није речено, није изговорено.
Иди у помрчину у којој нема дна,
нека те себи узме сатана. 20
- А тај вапи: „Не знам њу, не знам,
за живота није била значајна,
Није постојала за мога живота
и доиста није чинила зла.
Зашто је карати, зашто казнити? 25
Узми је на небо можебити“.
И ја зачух жалосни јецај небеса,
а доле раскалашни смех беса,
и само је у томе мој спас:
нестаћу – утонут у ништавило. 30

* * *

- Овде сам волела све како је,
набројати не можеш све, –
пролеће због самога њега,
зимчицу због белине снега,
а лето јер је врућина зла, 5
а јесен... са њом имам ја
уговор један особит,
који не можеш докучит.
Потајно она води ме,
и увек у први мах, 10
звончић кључима и катанцем
у скровишта тако богата
да ти просто застане дах
од пурпура и силног злата –
док глас дубок, мукао и сада 15
говори ми гласно и полако
све што ми је рекао некада.

* * *

Погледај, два дрвета расту
из једног корена,
суђено или случајно, но ту
и без сродства рођака два.

Када зими олуја дува, 5
а хладноћа сурова,
брезицу јела чува
од опасних ветрова.

А по жези кад трава плане 10
и четинар скоро гори,
бреза рашири гране,
помаже му да одоли.

Нису рођаци, а расту скупа,
блискост је њихова вечна. 15
А у људи неслога глупа
ни стидет се човек не зна.

* * *

„Нейойравиво бела стїраница...“
Ана Ахматова

Пустиња... Песак трагове
завејао у бескрај.
„Воде, воде...“ самртни глас зове,
а ње ни гутљај.
Степним снегом олуја веје, 5
долеће са свих страна.
Самртни ропац: „Ту крај ми је“
замела мећава буре звиждук.
Наједном у магли дом.
И стоји мртво бео лист 10
на столу писаћем мом.

* * *

Хтела бих рећи тихо сасвим,
од дисања, поветарца тише,
мукло као над кровом дим

или сена његова на снегу,
не дирајте уснулом снегу сан. 5
Хтела бих ти рећи биће среће
рећи у мукли неки дан.

БОЛЕСТ

О, како је дивно, мир се спушта,
у соби само ја, цигла,
и шум и нереда тушта
отишла, а тишина стигла.
А тма привиђења се гомила 5
у срцу, и треба се ту снаћи
сада, пре последњег сна.
И нисам у стању, ето,
изрећи све, бар кратко, сажето,
мада се трудим узалудно. 10
Но душу како некуда дет
овако у грозници, болесна?
Можда и умирем већ, ко зна...
Али једно само, једно да ми је,
без тога не могу умрети. – 15
О АНИ... Но језа, врућица,
и касно. Опрости. Сусретни.

* * *

Своме циљу, циљу драгом,
никако не стигох ја.
о чему певаху свом снагом
птице, поља цветала.
Свом врелином полета 5
о њему шумљаху лета,
о том, само о том,
певаше јесени ветар
и снег својом лепотом
и белином певаше о том. 10
Песнички дар драгоцен
у земљу закопах ја
не слушајући заповест –
у земљу закопах свој дар.

Да ли сам зато ја 15
на свет овај долетела!

* * *

За слагање стихова нема дара, –
нема осећања радости ни боли,
сем са римом да се поигра, што ли
да назвиждуће покоји сонет

и одјек да пробуди. А мени опет 5
не одзивају се ни шума ни поље,
не зависи зацело од моје воље
чути одјек ко када дођох на свет.

Не оклевај, смрти, не оклевај, тешко 10
је оном ко слуха више не има, празне
душе. – Зову те, похитај!

О, среће! Од вреле молитве изнебуха
нешто се прену, покрете у грудима.
Не жури, смрти, не жури, почекај!

ЗАВЕШТАЊЕ

Можете ли, поверујте
да живимо сви једном,
а слава ће после смрти
припадати тек једном.

Не онаква празна слава 5
кад се новине диве,
већ она истинска, права,
која векове преживи.

Не новинска бука ода,
и новинско не брбљање, 10
већ спокојна слобода
да прославиш ове дане.

Лукавством и похвалом
што нас негде чека
нећете стећи праву 15
живети век из века.

Само ће из савести
труд, а не из страха,
до подвига довести
да не будете прегршт праха. 20

* * *

На шумном месту неком
осећам се усамљена.
Да ми је где далеко!
Да ми је у какав кутак
притајити се далеко, далеко. 5
Не срести никог, никад,
нипошто, ниоткуда, ниоткуда.
Само хлеб и вода
и звездана о поноћи чуда,
само гласак иза брода – 10
стално једнолико подсећање
све о истом, истом
што давно засветлуца нагло
и потом некуд оде,
изгуби се под кишовитом маглом. 15

НЕМИР

Чини ми се ту, из најближе сене,
неки самртник зове, зове мене.
А не знам ко је, не знам добро куда
журити треба и где је та невоља луда,
а треба сместа и све убрзаније, 5
можда ћу спасти, згрејати, још касно није.
Успећу можда, али ми дрхте ноге,
срце замире, стеже се од ужаса,
стојим непокретна, без икога,
обзирућ се хоћу ли чут од кога 10
чији глас чух... И тонући у немир свој
призивам себи последњи покој.

* * *

Жеља ми је нешто рећи песницима!
Знајте оћутати до песама.

Не пише вам се. Ту узрока неког има,
без тумачења будите га свесни.
Но поставши свесни узрока сурова, 5
ћутања суровога свога,
искрени пред собом постојте,
и што је главно – ничег се не бојте.

ТОПОЛЕ (Преображење)

1

Јутрос сам пролећа овога
свукав с окна завесу тешку
викнула од чуда чуднога:
велможа у двестагодишњем блеску 5
задиви ме невиђена слика,
камзола зелених мноштво
и кудравих белих перика,
(побркали век и још штошта
тражећ где се весели 10
и залутали у тами).
И што год им рекнеш неми,
зато и ја гледах и ћутах.
Само да их не позна неко!
Напудерисане перике 15
и камзоли тамно зелени,
такво што још не виде нико,
сем крај царскога престола.
И док ми пред очима стоје,
не мислим ни о чем другом, 20
не верујем зеницама својим.
Не знам шта је са мном,
задивљено погледах опет,
али у прозору све тамно.

2

За младине, уштапа стара,
светом влада ноћ врачара. 25
Јутром све друго пред прозором,
синоћних чуда нема само,
отворена преда мном врата
манастирског неког храма...

Узмичем од тајног страха, 30
пред прозором видим два монаха.
Служба је већ завршена,
нигде свеће ушаљене,
и звона су већ престала,
чујеш шапате пригушене: 35
„Сведржитељу, хвала“!

3

Увек ноћу преображаја има,
а јутром тамно-белу парчад плима
убацује ми с мора које се пропиње
на сваком завијутку зелено-сињем. 40
Улеће кроз прозорчић прохладна пена
и по угловима сахне постепено
као копрена тополина пуха, –
у којој је телесног мање него духа.

РИЉЕЈЕВ

Очигледно безумље... Сваки
види да мисли иду наопако!
У почетку помислиш лако
где улетев кроз прозор сенице
двопек кљују... Храните се, птице, 5
ми људи обично нисмо дрски,
знамо глад је, и мраз при том:
ко ће доживети жагор птичји
пред божићним дугим постом.
Прво о птицама. А потом – 10
што им се повисок оворотник
бели, заклањајући им лик...
Риљејев... Боже, прости!
Сазнања су путеви тамни
и доиста неисповедими. 15
Сеница висок оковратник
промаче, шмугну, и опет тај лик
изниче млад и неповредив.
Оворотник му тесан, висок,
пребео покрај тамнога лика. 20
Као заклињања о спасу
од злих предосећања. Како је суров

тај век, цар тај. Да ми је ваздуха само
тренутак један, један гутљај.

РЕДАКТОР

Ствар је оваква: није шала
без подметања и без крађе...
Сумњам да ће ми ко рећи хвала
кад мој рентген грешку нађе.

Узимам оловку у руку
гледам да реч која путем разним
на туђинском ком језику
најједном све не унакази.

5

* * *

Како беше дивно доба младо
кад и ја песме писах крадом,
смерне, недалеко се оне чуше,
али биле су из срца и душе.

* * *

Разбио поток ујутру
слеђено огледало.
Не мисли да је то предзнак злу,
већ је засветлуцало
у напрслом леду пролеће
и талас речни утеко
и радост прореко.

5

НЕСАНИЦА

Целе ноћи страдање нечувено.
О, савести, успомене, стиде ти!
Мало плава, мало зелена,
та јара само небо расхлади.
И зашто ли гутати снова поворке,

5

од опијености слабити горке...
Љуто опијен слабит на јави.
Смири се докле небо црно
не отпочне тихо да плави.

О ПТИЦАМА

И наједном не страдаш више.
Откуда таква благодат?
Не волиш руком хватати птице,
али песме, песме.
Ваистину је закон неба. 5
„Снађи се, прени се, још си жив,
не дај се, васкрсни!“
О том славуј у чести пева
и певица у пољу шева
летећ не у грања сплету, 10
већ сама у пуној слободи,
пева једино у лету.
И наједном с пуна гласа
онеми и – на земљу истог часа.
Не јадикуј ако је заћутала. 15
Послушај пажљиво птице шумске,
песму им прати.
Када у грана сплету
славуј стане певати –
зар сви лакше, слободније 20
не дишемо? – Зар није?
Песниче, не узлећи високо,
учи се од птица у грању,
буди им сличан
у поуздању. 25
Песниче, не узлећи у вис,
учи се од шумских птица,
свом душом се учи од њих,
оне су песнику узданица.

* * *

Осврћућ се кришом уђе,
ни леп, ни ружан лик,
па ишчезе невидимо,

испари кисеоник.
 Лишен је тај гост белега, 5
 али ти да дишеш смета,
 нестане те поред њега,
 створиш се у пустош клету.
 Ко лопов он се осврће,
 хвалише се, воли лажи. 10
 Слагати се с њим је стид,
 да га пљунеш он сам тражи.

* * *

Кад мук пређе сваки рок живи,
 ко се мојој пропасти успротиви?
 Прилази и тресе ми плећа уска:
 „Поврати се, пробуди се, прени,
 поврати себи свој облик људски, 5
 осети своју дубину и раст,
 врати себи наследство чисто,
 свест о човековим правима простим,
 сети се препуног љубави детињства
 и сети непорецивих права младости“. 10

* * *

И наједном ниче неки напев мутни,
 као бумбар насртљив зуји, шамути,
 немаш снаге с пијанством да се бориш
 и хтео, не хтео, свешчицу отвориш.

Од неочекиване среће се охладим. 5
 Ко је рек’о да белим стихом не владам?
 Ко ми је бацио за спасавање уже?
 Откуд се наједном ти срокови здруже?

Узалуд им се наругао писац велики
 рекав да су јадни, хладни, једнолики, 10
 залуд је уздисао над „крвав“, „љубав“
 и „камен и пламен“ и вечито „убав“.

Зар нема и у сроковима вредност која
 ко у тајни каквог сакраментног броја?
 А колико је других дивних, боже мој!
 Он греши, сликовима се не зна број. 15

* * *

Боже, какво муњевито лето,
лето не дуже од недељу, две,
па и знамење узбуђујуће то,
буре друкчије но оне јуче.
Није било муње бачене на тле 5
већ је ко трака хоризонтална
светлост протицала над земљом
и спори грохот часом искрсавао
за бледом светлошћу, и као усов
рушио се са хуком нечувеном, 10
и продирао земљом где то.
За десет је дана протутњало лето.

* * *

Нема несрећнијег од оног
ко се сам себе уплашио,
који бежи од свог бића
ко од запаљена крова свога.
Нема несрећнијег од онога 5
ко се за живота с душом растане,
а околу све му туђе,
а околу све му ново.
Он као слепац ступа,
не познаје места пређа, 10
са гомилом људи скупа,
а плаши га гужва њина,
и гласови нису исти,
туђе што каже и што пита.
Само запад који блиста 15
вечери је душа чиста.

Ноћ

Ноћ све хладнија јечећ пада
и чврсто огрће помрчином
и привлачношћу својом влада,
мами и заноси снагом свом.
Снег боде варницама пуним злоће 5
шкрипу и брујање у себи крије.

Даљина недогледна. Само од хладноће
пуцају звезде боје голубије.

ЗВЕЗДА

Када дође на мене ред
и млада зелена крв замре,
и замагле се светле ноћи,
прецртаћу себе и поћи.

Уплашив свет ћутљив, стран, 5
канућу у жедни океан,
у небо он ће бризнути необуздан
и скрити се нових жртви жудан.

О звездама мало знамо? 10
Нечија рука крсти се само,
и у небу траг стрма лука,
а у води круг око круга.

А ја ћу мору до на сам крај,
слане смрти сркнут гутљај!
И други излази ће помоћи? 15
Летет водом нећу моћи,
сурваћу се на земљу, у мек снег,
а тамо ће се десит човек.

Он неће чути мој јаук 20
као ни песме моје звук.
Линуће кап крви вреле
и заспаћу помодрела.

Нећу чути ни удара,
ни тужбалице која замара. 25
(А ујутру ће рећи свак:
„Откуд овај угарак?“)

А може се десити још једно:
(О, кад би то било суђено!)
сањати, певати теби стално,
звездо моја, кад би било дано! 30

* * *

Подневно сунце дрхтећ разлило се
и месец му олизао пламен до сита.

Сав подивљао успузао је косо
до гуше се налокавши сјаја зенитна.

Сматрајући се небеса владарем старим 5
урлао је алевом чељушћу свом.
Те ноћи је дошао да ме удари
удес суровом силом бронзаном.

РАНИ ГУБИТАК

Стоноги вапај бунца за колима,
стоного чудовиште има лице
уплакано... Жалости, значи то си ти,
по тешком ходу тебе сам препознала. 5
Куд то идемо! Свратићемо на гробље.
За тебе другог пута нема, о, жалости.
Чудовиште стоного душе само једне,
али васцеле раскомадане.
Ти ћеш се раздробити на патње многе
чим у земљу спустимо мртвачки ковчег. 10
А – сада? Једна ће морати
да заповеда, друга да слуша.
Али ја ћу остати ту. С пријатељем срести
ноћ прву. Ако је мртав, поћутаћу,
али ако би био жив! Говорили бисмо 15
како досад нисмо, сасвим отворено,
мрак пада нагло и мермер прораста.
Анђели се расплакали. Нека нам они
не сметају. Нико нема снаге
узнемирити нас сада, о, вољени. 20
Теби у земљу, зацело, продире
ова изузетна ноћна помрчина
и нихају се гвоздени венци...
Вероватно их чујеш како шкрипе
покајање? А зарђале звезде 25
под истим ветром жалосно дрхте...
Чујеш ли? Или ништа не чујеш?
Или нешто друго слушаш, мој вољени?

СТАРОСТ

Судбина старости је сурова, све љућа,
ако се радује, подсмехе прима

и уместо осмеха узбуђујућа
кесице се јаве под очима.

Длан не милује, али не чини ни зла. 5
Вољени отишао, није вриснула од бола,
љубомора у реуматизам прерасла,
зглобове као да је оковала смола...

Уместо правих речи – смешно лепетање
запљускује десни. Мирис те не мучи 10
догореле свеће. Још мимо шољице кафе,
на стару куварицу изливаш јад жучи.

На сточићу фластер и псалтир...
(Јесу ли заборавили твоје шлагере?)
Иза прозора ледина се шири 15
и ноћу се звезде подсмешљиво цере.

РЈАВОЛ

О, врели ђаволе, морски враже...
Дремљиви Рјаволе што спиш у облаку
младе воде на дну... Ноге
обувене у камен и везане
нехатно свијеним таласом. 5
Ти љуљаш морску честу
случајно...

Ти видиш снове...
Разјарен талас громки
издишеш ти шиштећи 10
уз једва подношљив бол.

Несрећни ђаволе, непознати боже,
Стихија у теби спласла је сместа,
од силне муке ти изнеможе,
беснећи у пени... 15

Шта је разум
кад тугују душа, тело!
И да би црева покидао
бог ждераше корале.

Јадни ђаволе! 20
Рјаволе грозногласни где си сад?
Ти спаваш пијан, полуодевен
не склањајућ руком пловеће
око брода ђубре, смеће...

<p>Допови смело секу таласом талас, ти их не позиваш на дно, не ступаш са њима у неравне разговоре.</p>	25
<p>Нека врази пливају слободно над тобом. Ти у сну осећаш кругове уплашене воде, али ка боју на дну, ка јуришима крвавим ништа не вуче...</p>	30
<p>Несрећни Рјаволе! С каквим таласом је отишла душа? Црно море си пропливао журећи се и загрцнут, али таласи беху увек исти.</p>	35
<p>Ослабио си и све ређе кретао се, легао си на дно, без суза, гнева – све равно до мора. Одазови се, боже непознати! Пробуди се бар једном Одевен безданом, боже безумни!</p>	40
<p>И ја живим тамнећи од овлашне жеђи као што је жедан пробуђења сваки омађијан јавом.</p>	45
	50

Муза

<p>Кад случајно ван мастионице умочим перо месецу у лице, у црних ноћи светлећи оток, у маштом обрастао славујев поток, други звуци са пера зазвуче, у њима је млаз сребра кипућег, слични су птицама, тешко их хватам, али свеску пуне редова јата. Сусрећем те, ноћи опака, исто нам је порекло, судбина једнака, обе смо тамне и исти нам је глас, отаџбина бесмртна иста је у нас. Сећам се како те је дан побеђиво, ломљење моје с крша ти памтиш живо.</p>	5
	10

Ти вечно скрећеш са Млечнога пута,
 ти потајно између стихова луташ. 15
 Нацрту славујев, маштино нахоче,
 музо, једини мој читаоче.
 Не захваљујућ идем с тобом пред свима
 под пеном усхита што кипти са рима. 20

* * *

А на таван чик сâм усуди се,
 ту је мир свеобухватне прашине,
 сумрак засео у крило паучине,
 ту су га давно заборавили људи.

Од разгрејана, упаљена црепа 5
 стуживаће те обузима смртно,
 на косој греди крило миша слепа
 у старудијама чами ваза вртна.

Разбијена је, али ми пажњу буди,
 колико год пута крај ње прођем, 10
 поворка полуодевених људи
 виноградско носи тешко грожђе.

Тамо даље наслагана густа сâна,
 ужаси што се скупљали годинама,
 дремљивост без назива, безимена, 15
 која одасвуд следи за нама.

Не, приближити се онамо не могу,
 неко ме одонуд кришом вија,
 и скочи – али ја хитро пут под ногу
 и падам и колена разбијам. 20

Памтим и понор, у њему црне гране
 и још чудесних ствари триста.
 Све незаборавно, али ти, таване,
 највољенији сведок си детињства.

* * *

Због поноситости своје
 избегавам сусрете по које.

- Али ноћ и перон
не прецртавам пером.
- Њима теку сузе од бола,
они плачу због тога
што чују хуктање кола
звук њихов из срца мога. 5
- Но струја тишине труне
и њен ме пробије мук,
и тело се створи у струне,
а мисли у њихов одзвук. 10
- Препознам даљину свемира
и земље младалаштво,
а ребра – струне грубих лира
одазову се на ово. 15
- Распевана се душа тако
креће по сплету вена,
а пулс откуцава полако
опојни рефрен до рефрена. 20
- У души расте нејасни жамор,
у тами речи плове,
могуће они лажу само,
но ја се још жива зовем.
- И опет растем, маштом цветам,
и склад ми пуни груд
и светлећих звезда чета
показује ми пут. 25

* * *

- Неукротивим немиром
душа ми је пресуна сва,
жедну свеску не стављај широм
већ слушај без покрета.
- Нагониће те нечија воља
од зида до пећи што пеку
и осећаћеш до бола
шум воде, на месецу пегу. 5
- Уживаћеш у сенци
што пада са стихова: 10

не човек и не забуна
већ бог што сврже тму богова.

Ни за таквог кумира,
за срећу музика бити
нећеш себи наћи мира,
нећеш моћи никога љубити. 15

Речи ће тећи са длана,
очи пратит ред по ред,
са очајањем ћеш жудити за прошлим,
сваки дан у недоглед. 20

А нови дан безвучан биће,
срцу туђ, оку ненавикнут,
и ноћ идућа заборавиће
шта је говорила последњи пут.

ВОЛОШИНОВЕ АКВАРЕЛЕ

О, што је млада вода под кичицом ти меком
месецу прохладно под руком спокојном.
Обасјан коврџа сребрнстом сенком
у акварелама ниче мир сличан бесмртном.
Упити се тамо свим телом да ми је,
заборавити на себе и одсјаје на песку,
пити са тога листића хартије,
уживати у те сухе воде блеску. 5

Зачарана у овом аквареле свету,
пратећи слике занетом зеницом
појмих што би и сваки човек и дете
који тај мир привидни видеше бар једном.
Али не знам када видех ту лепоту,
можда у душе заоблачном животу
те сад трепери преда мном као у сну. 15

Смело га прозрев ти свој подвиг створи
како би само божја машта знала,
планински крај налик на Карадаг,
где вода на бездана личи огледала
где месец олако злати полумрак. 20
Изгубљену душу отаџбини врати,
дај ко ваздух да свуд промичем се тако,
да заборавим земаљске дане кратке
да упознам бесмртност на листићу лаком.

* * *

Често ми пада на ум Бахчисарај...

На сињем мору Крим и Карадаг
и полумесећ... Засањани крај
као младост сав заувек драг.

Сребрнасте под пеленом долине, 5
вечито будне ветровите горе
и замишљена тишина пустиње –
све заплускује глухим акордом море.

И само је ветар овде неукротив, 10
рије свуда као да иште што,
само се море споразумева с њим
на језику дубоко умаласаном.

Овде се боље види и светлост и мрак 15
и да спор њин вечни није закључен.
Стенама испресећан Карадаг
исто је тако загонетан, предиван.

ШУМСКО ДРВО

О, дрво крљушти трепераве
милионозеленог шуморења,
срце ми млазеви твог сребра плаве,
а лице твоје сенке узнемирене.

Несигурно идем под крилатом водом, 5
једва се пробијам таласом прохладе,
на длан ми сео славуј мимоходом
дрхтећ се одзивају у лишћу руладе.

Виде се борова непомићни корали 10
овенчани тамних бодљи облаком...
Ко мутном ватром то стабло запали?
Ко сувад сумраком иглица засу тако?

Знам да се испод грубе коре бреза 15
крије најпрозрачнија срчевина,
ниске суза грањем сјаје попут веза,
суза зелених, уздрхталих невино.

Сећања многи црни ожиљци свежи 20
на белим стаблима – повест шуме жива.
Прочитати само почетак – са душе бежи
вековна, древна, завеса невидљива.

Наједном сине од муњевите кише
сва шума засенчена густим сањама...
Како смо жудни и жеднимо све више
оног што је увек свуд пред нама.

* * *

Ти хоћеш песама? Ево их.

Ослушкуј ред по ред,
снег се отапа у стих,
а дубоко ћути лед.

Слушај врапци трче 5
крчећи стазу кроз снег,
и слушај мећаве хрче
запале у сметове.

Обрве грана беле 10
као отврдноу зрак...
Светиљке фебруара деле
далеких слутњи знак.

Фебруар укрштање удеса,
сад почетак, сад крај.
Било како било – отрпи, 15
али живот очуват знај.

Како било да било, чувај се,
сад смо овде – а тамо ни трун,
мојим зеницама провири,
моје срце врело ти је чун. 20

Живи удвојеном силом,
налудуј се за двоје,
љуби се с другом милом
свим жаром усне моје.

КРАЈ ГОДИНЕ

Није ми до смеха, шала, –
мене мучи као рана
уска пукотина мала
у густој грудви зимских дана.

Истим снегом завејана 5
истих звезда јата многа,

но години срце стало,
а немамо срца другога.

Триста шездесет удараца
и још оних пет или шест
и потом се у вихор бацаш
и задихан умиреш. 10

То је шала. А и без шале
страховите доноси муке
напрегнута минута мала
од рођења па до хумке. 15

СВОМ ЖИВОТУ

О, укажи ми милост, задржи се!
И звери су мој траг видеде, чуле,
објасни ми када ти, животе, зби се,
како блудећи, спао си до нуле.

Детињство? Зар расејаношћу непрестаном
уништи се, зар само тиме? 5
Немоћним гневом против обмане,
леношћу у играма, даном свима?

Лаганим ходом, погледом озбиљним...
Има још чуднијих, пуно њих лута. 10
О, задржи се, можда још није касно.
Где ли, мој животе, ми скренусмо с пута?

Јеси се заносио стазама околним?
Можда ћеш се сетити убитачног мига.
Ево ме као, свих за клупом, у школи. 15
Сва весеља ми гуђа... Из књига.

У срце се сурва огањ разбуктао,
од страсти ускипеле васионом шир.
Бледа у дугим хаљинама, боса
девојка нагнута над таласе...
Шекспир. 20

Није Офелија ни Дездемона
него Ричард Трећи и Магбет
који крвавим подвалама грозним
као дивљи месец буди снове.

Свршена школа, отворио се бездан. 25
Шта ме је плашило, тада, не знам.

Одвећ си био непокоран уму,
одвећ си ми био неизвесан.

Животе мој, где је наша цеста?
Ти ниси онај што иде напамет. 30
Знаш, притворниче недоступни ти,
има нешто чиме се поносим.

Да, поносим се што нисам ни за влас
скривила никоме у свом веку,
нити напрезала свој мукао глас, 35
ни омела срећу другоме човеку.

БОЛДИНСКА ЈЕСЕН

Да ли тужније што видесте
од ветровима огољене честе
јесењом шибане кишом?...
Тебе самога овде оставише
да ослушкујеш јауке и шкрипе 5
стогодишње залуђене липе.

Да ли тужније што видесте
од ветровима огољене честе
јесењом шибане кишом?...
Да ли се сећаш још пехара. 10
Он је, сећаш се, последњи био
што је хладноћу и жар сјединио.

Честе сад нема. На једвите јаде
успела је да се здружи са сенком,
и она се учила надахнућу. 15
Посекли су честу за дрва
на корист туђег пута.
Господ три дрвета сачува.

Њино сећање тврдо је зарасло
у кору, дремеж и године, 20
но у дебла звонкој дубини
крију се и сами несвесни тога
светлост ти ока, нежност руке
и лахора два, три слога.

Како се може несрећан бити! 25
Али од тебе нећу крити:
мучим се завишћу, љубомором,

и дала бих цео живот свој
да могу чути под кором
глас непоновив твој. 30

Лаким кораком Аполона
ближи се вечер. Тужна је она.
Месећ светли већ заљубљено
приметила. – Бити Месећ
под измаглицом лаке магле – 35
жалостан као лик твоје Татјане.

Путањом на памет знаном
ти се враћаш дому раном,
замишљене, пуне пољане,
а ваздух лак као дах Ане. 40
И духну ветар маглама знан –
бесмртни, дрски Дон Жуан.

У загрљају топлом брвнаре,
обузела те немоћ стара,
И већ уносе како је ред 45
вино и топао још обед.
Ватром сав камин нацакан,
сто распремили – ти осто сам.

Ти у густом облаку халата,
али халату испод скута 50
прокрала се хладноћа љута
и врелина што струји од злата.
Поново си у бунилу,
а требало би у Москву.

Душа ти се не убоја 55
да су нежна писма твоја
само празне, красне вести
и да би што пре хтео навести.
Да то влада целом тобом
и душом твојом и судбином. 60

У сребрној стабала влази
истрајали се речи одрази
још невиђених до тог трена
и где сред камина разгневљена –
у самом огњу – ти видиш њих 65
и пламење претвараш у стих.

Отад је прошло година сто
а не одазва се теби нико.

АЛЕКСАНДАР РЕШЕТОВ

ДЕТИЊСТВО

Сећам се наљутог дима луча,
Деду се свиђао млади жар:
ја, његов наследник и десна рука,
оправљам брезовим коцем неки квар.

С песмом мати села уз чекрк стари. 5
А ја, радујући и себе и њу,
на кочић, као на основу ствари,
набијам лико уз нит ликову.

Шта још о томе времену далеком?
Усталом, тако не растох ја сам. 10
Да, дим луча, мало нагорак,
мудрост деда,
мраз напољу јак.

Да, честа због снега нижа изгледа,
веверица јутром од ватре жарча... 15

Е, па расти ми, наследниче,
у школу трчи,
лико уз лико притежи јаче.

Дан сване: пођу краве у поље,
мине зором ластавице сен. 20
Спомињеш се другова из школе,
и спустиш се тужан на бусен.

Искоче жабе из речне траве,
непогрешиве веснице бура...
Тешко је самом мислити мисли, – 25
позно
од дима суро,
мразеви стисли.

СЕЃАЊЕ

И дан и ноћ ветар просторе мери,
кроз облак зоре се не пробија цвет.
Дреће шуми,
дуж обале таласи деру,
у септембру с летом се растајућ опет. 5

На то како летос сјајне над нама
играху зоре
и како врело сунце би,
опомиње нас нова златна слама
и јечам што струји ко слап светлости. 10

Прохујале су ведре дуге јула,
а ја их сада видим на јави:
у јабуци тој што се отиснула
са гране рујна и пала по трави!

И небо ако је сад као у јесен 15
и тамни талас као облак сив,
на седељци су зато гласније песме,
на гумну смех ведрији, разговор жив.

Одзвања душа од песама жудних 20
што надалеко носе вест о том
да лето није прошло узалудно,
да спомен на њ светли ватром радосном.

МЕСЕЦ

Девојачка песма

Нагињем се, тако сним,
над потоком немирним,
у потоку месец нежни,
како да га ухватим?

Ја за зрак 5
месечев лак,
отворим шаке – оно мрак.

Гледам сетна преко воде...
Стоји рибар на обали.
„Где си, девојко мила,
удицу набавила?“ 10

Међу нама под гранама
поточић се тихо вије,
а враголан све смелије:
„У моју, вели, собу ходи 15

да плетемо скупа мреже,
да бацамо рибе на жар!“
А одговарам ја:

„Мој отац је – рибар,
ухватиш ли месец јасни, 20
биће већ друга ствар!“

ОЛГА БЕРГХОЛЦ

ЈЕСЕН ЧЕТРДЕСЕТ ПРВЕ

- Ја говорим с руком на срцу, са станком.
Овако, можда, на заклетви стоје.
Ја говорим с тобом пред самим растанком,
прекрасна земља моја и све моје.
- Најјасније, најистинитије речи 5
усећају се страници у мрамор.
Кô некад, молитвом теби ја се лечим
и знам: светлост и радост – ти си само.
- Ја сам досад била твоја свест у боју. 10
Пред тобом немах мисли што се крију.
Ја поделих с тобом сваку патњу твоју,
кô што сам досад делила твој тријумф
- ... Али ништа, ништа више није страшно:
крз глашњу и смрт испред мене блиста
сањиво, бескрајно твоје поље равно, 15
које обасјава месечева стрица.
- Још брезик твој видим,
и на станцу равном
над безименом водом усред горе,
брижљиво савијен и ушивен травом
обичан крбањ од брезове коре. 20
ЗЗ
- Кô знак доброте и мирног општења
лежи крбањчић на станцу до воде, –
а вече је тихо,
речица глас мења,
на рошљивој се трави свици плоде.
- О, шта страх мој значи, 25
шта смрт неизбежна,
шта ватруштина која душу спржи,
пред тобом – непоколебљива, преопсежна,
пред твојом ноћном тишином до сржи?
- Умрећу, а ти ћеш остати, ти нећеш 30
ни једне своје изменити црте.
Око сваке твоје црне ране – цвеће,
израшће цвеће у плавичаст прстен.

И храмљући кући, осакаћен борац
над безименом речицом, кô некад,
начиниће опет од брезових кора 35
крбањ, –
са нежном мишљу на човека.

Сейтембар 1941.

* * *

Трећа зона, виле – крај негдашњих бара,
станица, перон, бор – ћутљиви рицар.
Дим, магла, у магли жица разговара,
скривена негде, разговара жица.

Ту је некад био дечји логор – сама 5
радост на пољу у титрању бôјâ...
Сву у маслацима, сву у заставама,
како сам те волела, земљо моја!

А данас је то – фронт. Сто и који метар 10
до оног који ме циља преко хиџа.
Но данас је мирно. Чак ни ћува ветра
нема. И зато – лако бруји жица.

Бруји, бруји жица у магленој тами...
Светла, скривена, певај, певај само!
О, како ти плачеш, радујеш се, мамиш, – 15
ко ти то каза шта је ово са мном?
Ја сам овог дана радосна до жарког
бола – а не знам ни сама од чега.
Срце бије новом и вољом и снагом,
расцветом својим и расцветом свега! 20

Ја знам: смрти нема – где је тај њен заклон
откуд се краде да удави споро?
Живот ће да блесне и да прсне нагло
кô струна коју пуни снажно оро.

... Како је вечерас ту, на фронту, тихо. 25
А из развалине, уз димњак узнесен,
диже се узани месец над видиком,
сеоски млади и лукави месец.
И бруји у магли жица, тако бруји, –
за велику се радост жица моли... 30

Сву у рђи рана,
сву у врелој струји,
ја тебе, земљо, волим, ја те волим!

1942.

* * *

Узео си ме утучену, круту,
у мрачној мисли, у мучном бевуту,
с неисцељеном удовичком тугом,
с још живом старом љубављу и дугом, –
и ниси узео себи набоље,
и не по вољи, већ што заволе.

5

1942.

* * *

Чујеш ли? Влажан и брз ветар у лету
у баштама бруји, љуљајући гране?
Памтиш ли да и сад постоји на свету
земаљски простор, путеви, пољане?

Мени се у граду, опсађену давно,
откуд ни један пут никуд не води,
све види пространство слободно и равно
у дивљој, руској, бескрајној лепоти.
У граду где нема кућних животиња
ни голубова – мени, сваког часа,
стану пред вид гачци и орања сиња,
и чамац, и зечићи, и дед Мазај.

5

10

У граду где ноћне светиљке не зраче,
где само прозор изумрла стана
с времена на време севне, незамрачен,
а жива су окна црња од катрана, –
о, ја морам знати да све ко пре расте,
да у дубини домовине моје,
постоје ведрине, поводњи и ласте,
да чак градови осветљени стоје;
знати – да све мора опет да се врати
отуд, с пучине, као моћни талас, –
јер ја не бих могла да стражим и радим,
јамачно не бих – кад то не бих знала!

15

20

Март 1943.

Твој пут

(1–6)

И све је остало тамо – за ледом-ледом
белог јануарског дана што черуна.
О, како се одлучих да живим, како смедох!
Јер ми смо се давно погодили: скупа.

.....

А онај који је запамтио још од јула 5
глас мој из звучника, смелих и све љућих,
изненада ме однекуд нађе, врати чула,
подиже са снега и поведе кући.
Као у предању, заборављену и свету,
пред путником што шапће, нем: – Већ не могу, – 10
ти стаде преда мном на колено и на пету
и обућу скиде с мојих отеких ногу;
јастуке ми насложи високо, у дубак,
како би преконоћ срцу било лакше,
и леже код ногу, сам готов да малакшеш, 15
и ништа не протумачи као љубав...

II

Ја знам, ја памтим ту зграду сваког трена.
И кад год идем у правцу њеног свода,
мени се чини да идем – успорена
у сусрет себи – онаквој као онда. 20

Али то је више него успомена.
Ја се не плашим саме себе – јучерашње.
На све ћу одговорити, кад већ свратих, –
оној што, сива, с погледом кô врх ражњев,
посматра, страшна, из угла у блокади. 25

Ја се плашим оне која је на размеђу
два кавкаска вуса у блиставом шлему
на свет гледала са неутаживом жеђу
и свему његовом веровала, свему...
Ал' то значи више но успомену давњу. – 30
Није реч о њој.
Реч је о гранитном здању.

Ту се све мешало кô страшно сновиђење:
ту су људи мрли, кували и јели,
а они што нису још
коначно легли, 35

од јутра, скинувши с прозора замрачење
и севши у круг,
перима су гребли.
Одатле је ишла радио-служба града –
песме, вест о хлебу,
извештаји ратни.
Ту су живели читачи, глумице, литерата, 40
глумци, репортери... ко ће их набројати.
Они су давно напустили своје кутке
негде далеко у граду,
сасвим ледне;
они су с првима испревозили, ћутке, 45
И везани јаче но крвном везом дугом,
ближи међу собом но деца истог оца,
ту су се, у зиму, у четрдес'т другој
збили да се бију до последњег хропца.
Ту, на креветцу каквим се војска служи, 50
код пећи (блокадни идол и сам живот!), –
ја осетих нешто слично новој души,
тада још и самој мени несхватљиво.
Ту сам ја, за дана, умотана као бала,
писала циклус, све горчи и све љући... 55
Ту си ме, онда,
са снега где сам пала,
ти и довео обескућену – кући.

IV

Тада је нестао, узмакао *живој*. И смело
бийписање је узело све под своје.
И ја сам живела. 60
Малаксавало је тело,
и час би синую, час опет (већим делом!)
тињао жижак смућене свести моје.
Смањивао се живот у мени...
Сасвим налик
на онај комад шагренске коже, тако мали, 65
који се смањивао уз брзину неумитну
чим би његов власник – несрећни његов сужањ –
испунио себи, макар чедну, макар ситну
неку од жеља која му већ дотужа.
Чилио је живот... 70
Ето шта значи бити мртав:
не смети желети.
Не смети и – црта!

- Па нека.
 Ја сам и онако тупа,
 ја и тако нисам слутила овај пепò 75
 на оном далеком гребену оштра руба,
 под оним, сливеним од стакла, плавим небом,
 онде где се цветак осоком смета крепи,
 где смо, над литицом, у облаку што њу сели,
 ми обоје тада толико били лепи, 80
 толико млади и снажни, тако смели...
 Све одједном поста вртлог успомена:
 сва осећања,
     сав живот,
         чак ја сама,
 док уоколо, у очекивању плена,
 душмани стоје, бесни зима и тама, 85
 и стоји над свим –
     кроз лед, бунило, мрак све горчи,
 неугасив, неудаљив, кожа и кости –
 рубљовљевски лик, и застакљене очи
 онога коме не рекох ни:
     Опрости!
 Оног с ким сам била на планинском друму 90
 што, сам, блистајући, кавкаски гребен бразди,
 оног што од глади издахну у подруму,
 а ја – ја га не могах смрти спасти.
- И ја зажелех да сестру своју видим.
 Ја сам с таквом љубављу чекала да наиђе, 95
 да ми би јасно: убрзо ће ми конач бити,
 па крв тугује за крвљу блиским бићем.
- Али, непознат, нити мој нити мио,
 ти си од свих ближе, ти си са мном био.
 И тешио ниси. 100
 У ноћима, утучен,
 кад бих, згрчена од бола – пошто изросих
 сву радост суза – настављала да скамучем, –
 ниси ме гладио по рукама ни по коси.
 Ти си сам, без молбе,
     стајао ко на стражи 105
 отуђености моје тупе, од свег јаче;
 ти се никад, на њу љубоморан, не раздражи,
 чак је нежношћу не наруши и не таче.
 Ти би ми просто гутљај-два воде вруће
 изјутра дао,
     и свеску,
         и хлеба – дневни грумен, 110

и терао ме да пишем за програм, за прегнуће:
ти си ми просто бранио да умрем...

Ја не знам како, али – сва патња, и сва јежња,
све мртву срећу снатрећи и топлоту,
ја открих једног дана да си ти моја чежња,
жеља моја последња у животу. 115

Тог истог дана ти, бледећи као рубац,
рече: – Сви те овде за моју жену држе...
И људи нам не пребацише нашу љубав,
у овом граду где рат час бунца а час рже. 120

VI

У тами, скоро тичући кров – нож по жрвњу,
јато за јатом граната сву ноћ стиже, –
једно седам метара над сненом нашом крвљу,
падајући час подаље а час ближе.
Ти си, поред мене, спавао као станац,
као што, дошавши с дневне смене,
сав град спава. 125

Како ме страх!
Како се зачује звиждук-знанац,
ја руком заклањам кут где ти је глава.
Подсвестан покрет, залудан – не одбијам...
А ноћ је светла. 130

И над твојим бледим лицем
с хиљадугодишњом нежношћу ја се свијам:
хитам да га се нагледам нетремице.
Ја хитам, ја знам: све брже се приближава
растанак. 135

Већ је почео – збир је збројен.
Ал' ти не слути...
Под заштитом мојом спавај,
ратниче уморни,
мужу,
дете моје...

Три пуцња – три експлозије узастошне.
Близу... Још не у квадрате наше собне... 140

А ту, нада мном, за креветском горњом даском,
нарамак грања, свежији него пљусак, –
ти си то на фронту набрао, у Ривацком...
И мирише грање, господе, – до суза!
Ти се, дакле, врати, ти стојиш до узглавља, 145

- младости – знам ти твој дашак и милодуб.
Па утки у нову љубав моју што се јавља
сву устрепталост своју и чистоту
и све ми врати...
    Јауче. Гранате-разарачи.
Овамо иду... Непријатељ нас је нашао, значи,   150
сузио простор,
    обележио, –
        к нама праште;
прикривен,
    невидљив,
        нишани у нас зверски
однекуд из гатчинске Градске баште,
од спаваћивих језера царскоселских, –
да...
    У маглама што се и беле и навиљче   155
ја тебе познајем, безноси невидљивче.
Већ си ми зимус указао своју дворбу.
Поцикујеш?
    Поцикуј.
        Примам борбу.
- Ти си хтео да ме утопиш у отоку.
Ти си ми на лицу штавио мину горку.   160
Ти си ми очи утеривао у шупљине,
ти си ми зубе разљуљавао као зупце,
ти си ме гонио у подруме,
    у дубине,
под свод клинике за безумце...
- Ал' из ојађених руина куд дим плива,   165
у опекотинама сва,
    у ожиљцима, крви, мемли,
ја сам устала,
    као сви – неуништива,
с неуништивом верношћу својој земљи,
и ту, под тим кровом, осућеним да се сниже,
срела сам човека и вољена и присна.   170
Он овде спава.
    Он је жив.
        Он мирно дише.
- И ја га ничим не пробудих из сна.
Шта душманин може? Да убије и разруши.
И све?
    А ја могу да волим, да се дружим,
а ја душе своје не избројих богатства,   175
а ја зато хоћу свој живот да продужим,

како бих њу целу,
 у корист људског братства,
 могла на жртвеник свемирни да искрушим.
 Претиш?
 Прети.
 Одсвукуд звижди тучним пружем! 180
 Ми смо победници.
 Ти си већ осуђен.

 Ја сам срећна.
 И јасно ми је кô аманет
 да сам одувек живела за ове дане,
 за овај сурови расцвет, ове наде. 185
 И поносим се – и кажем то не тек успут –
 што сам, као редов,
 у твоју ушла судбу
 у звању песника твога –
 мили граде!

Зар ме сам ти ниси
 у зиму муке крајње
 на братске раке-ровове повео по северцу 190
 и, без суза, заметен и скочањен,
 наредио да оплакујем твоју децу?

И ту где ниси стављао споменике нити венце,
 ни знао броја,
 ни иког славио поименце,
 где су пожари лили по снегу
 црвен раствор, 195
 где је ровове-раке дубао екскаватор,
 и динамит онемоћале наше руке
 замењивао, – да земљом наспе братске хумке, –
 ту сам ја извршавала твој узвишени налог...
 Вршећи свој позив тешки – и песник, и задужен! – 200
 ја сам свој стих захватала најдубље што се дало,
 не штедећи живога ткива своје душе...

И јасна ми је заповест судбе моје:
 песмом својом, на много година унапредак,
 ја сам прикована за привиђење твоје, 205
 примрзла
 за чудо стравично твога леда.

А онај за ким ћу, док не усмрти задњи премор,
 да ведро плачем, да тугујем и уздишем,
 ког ћу непрестано славити славом немом,

безименом славом од које нема више, – 210
ти си сливен са свим што од живота беше свакад
драже:

маштом,
душом,
отаџбином,
надахнућем;

за мене је свуда и свуда – твоја рака,
и свуда, свуда – твоје ускрснуће!

То туви глас Москве, 215
то трубе њене тврде,
кад она,
тресући свод ноћи тамно-рујев,
као равне – слави и живе и мртве
и Смрти –
смртну пресуду објављује.

Април 1945.

ИЗ ПИСАМА С ПУТА (1–2)

II

Ја срце никад жалила ни штедела нисам:
ни у песми, ни у страсти, ни у тузи, све блеђа.
Опрости, мили. Све је свршено – без реприза.
Мени је тешко. И све је то, ипак – срећа.

И то што тугу страсно и горко преживљавам, 5
и то што несрећу изненадну предосећам
па се од сенке, од привиђења узрујавам.
О како ме страх!... И све је то, ипак – срећа.

Нека су сузе, нека опале и угуше,
нек прекори секу кô бура грањем, све жешћа. 10
Горе је свепраштање. Гора је тупост душе.
Љубав не прашта. И све је то скупа – срећа.

Ја сада знам да она рањава и убија,
не пушта испод власти, не чека саучешћа.
Бар донде док је жива, бар донде докле сија, 15
бар донде док је – не утеха, него срећа.

1952.

ЈЕЛЕНА РИВИНА

* * *

Свршен је дан.

Вечерње сене
Мирније су, и строге.

Ја живот волим.

И живот мене

зацело воли много.

Све што год даш, –

с прапочетка

враћа ти се у пуној мери.

А несрећна љубав је ретка,

Живим у тој вери.

5

ЛУКАВО МОРЕ

Лукаво је море кад је плима.

Сад пеном се игра талас сив,

сад јури к теби у налетима,

сад бежи одонуд где си ти.

Све журно односи када пође,

песак и шљинак потпуно стре.

И поново са плимама дође

и многоструко ти врати све.

Зар није и љубав као плима?

Мир ти уништи у трена три,

сад јури к теби у налетима,

сад бежи одонуд где си ти.

И све би собом однети хтела,

не оставља ништа њезин вал,

и стопут више но је однела

врати на срца твојега жал.

5

10

15

* * *

Ишли смо.

Зар смо могли не ићи
кроз ноћ,

кроз мрак.

Љубави закон!

Град нам је сам измишљао стазе
и мазио нас, благонаклон. 5
Месец се ослонио о плеће
високог адмиралитета.
О, шта је на свету лепше, веће,
него прва љубавна шетња.
Још ти је јасна, спокојна глава 10
и не гледаш драгом у лице.
Само речи опрезне ко пици
спремају се у извиднице.
Реком непокретном и без хуке
још ниједну не видиш санту, 15
не опажаш јада нити муке –
а они су ту
на дохвату.

* * *

Нећу да ми ноћи и дане
невољни, тужни буду сни:
присни ми се језеро Кучане,
и сребрнаста водо ти.
Присни ми се, ти бреже лисни, 5
присни се, грано шаторе,
и ти ми се, славују, присни
сав опијени од зоре.
Присни се данас увече
ти, здело неба, Маленче! 10
Напустите ме, ви немири,
нисам ваша, нисам створ тај,
преда мном, ево, пут се шири,
приснио ми се родни крај.
Што бих ту у граду
да чамим. 15
До Сороте бих сишла саме
да сан поново уљушка ме
онамо где се сребри ива.
Уз сребрнасти матице ток
Где сам три дана била млада. 20
Учинило би ми се тада
да је младост
у касне часе

пожалила ме –
вратила се
и набавила ми однекуда
три прекобројна дана луда. 25

ЗАВЕТ ДРУГОВИМА

1

Одавно већ сам давала повода
да ме за штошта човек кори, вређа.
И што да тајим,
тајну да не одам?
Према сахранама и поменима
ја заиста одавно мржњу гајим. 5

Драги моји, причала сам вам о том
да ми у земљи мојој није лоше,
у пријатељству да сам са животом,
да жалим увек што дан нов је прошо.

Али смртни смо,
И као сви умрећу. 10

У тај дан сличан свим другим данима,
сличан и прошлом и сутрашњем дану,
не остављајте рад ако га има,
не долазите мени на сахрану.

Тужан обред. Никако не бих хтела
да вас непотребно сатире туга,
нека моје безосећајно тело
не закопава рука доброг друга. 15

Али све речи што ту, на растанку,
казали бисте у овај час јада,
и које су ми живој нужне тако,
молим вас реците ми одмах сада. 20

И цвеће живо, не од воска, лима,
што се баца у ковчег отворени,
сада докле живота још има,
послушајте, дајте га сада мени! 25

Упамтите:
увек са снагом новом
и љутином – овога живота цела –

мрзела сам тужна надгробна слова,
слова празна и одвећ закаснела. 30

Сад ми треба да будем загрејана,
Вашом љубвљу ако је ко има.
У земљи нек се мрзнем једног дана,
Не дајте на земљи да ми буде зима.

2

Жури, не чекај ударе грома,
Док је он жив, 35

и ти жива,
одвећ је важно вама обома
шта ти се у срцу збива.

Не оклевај. Хитај са признањем
и не плаши се непоимања, 40
живоме се све објасни.

Жив ће разумети.
Жив се нада.

Ти се последњих плаши преграда,
сви напораи кад су касни.

Нек осуда ти сетна не смета. 45
Нек мати плаче. Друг гледа преко.
Бој се једино овога света
Закасити во вјеки вјеков.

Бој се усана силом што ћуте.
Нежности никад не спречи. 50
Бој се украј хумке већ засуте,
Касних, ником нужних речи.

СЕРГЕЈ МИХАЛКОВ

Мир

Празнује рођендан Жења –
осам је напунио тек!
Добио за дан рођења
пиштољ и топ и тенк.

И као војнички, прави, 5
што је желео дуго,
новцат, црноблистави
митраљез са диск-кругом.

Гости јели од сира питу, 10
а Жења у собу сео
и играчке ратне хитно
раставио део по део,

Ово је страхота права!
Шта то, Жења, радиш ти?
– Војску разоружавам – 15
викну гласно слављеник.

ВЕРОНИКА ТУШНОВА

ОГЛЕДАЛО

У одсјају сребрнасто-суром
огледала све скупило се:
трепавице замршене буром
и покисло криоце косе,

покожице светлуцање цветно 5
и овал лица ми малена,
очи пресрећне... то истоветно
што си љубио
пре два трена.

Тако, у жеђи нештољивој, 10
хвалећи твоје откриће,
уживам и ја у твојој милој
чудећ се
што сам ја то биће.

* * *

Корачам шумом, све кроз четинаре,
осмехујем се сваком живом створу,
и из лимене чутурице старе
пијем на хладном шумском извору. 5
И слушавам звиждук однекуд из мрака
и како се свађа пар зеба млади
и видим крај жила рој печурака
кроз светлозелене везове бујади...

Али ствар није 10
у птици што мами,
у извору, гљивама грла бела.
Душа људска мора да се усами
како би саму себе прозрела.

У томе се блеску мора растоштити 15
и слити се сасвим са том плавети,
и сама бити

светлост и топлота,
вода и трава и птица што лети.
Живога се сока напити мора, 20
стећи снагу земље и нежност цвећа.
Јер њој векови

предстоје напора
и рашћења тисућећа.

ЗИМА, ЗИМА

Звезда плавих, зелених кô биље
пуна је над земљом ноћ висока.
Свуд зима, зима – предуге миље,
и студен гвоздена и жестока. 5
Снег целац блешти заслепљујуће
и као стакло шкрипи под ногом,
и много је тужно, тужно много
и од шкрипе и од блеска тога,
и зато што су поспали људи,
и зато што су поспале траве, 10
што спава земља, спавају куће,
што и ти негде спаваш већ давно,
што је и у теби студено и равно.
Ти спаваш. Под образом ти длани.
Остани! Само тако остани! 15
Од сада смо занавек растављени –
не скривају те стене мени,
невоља зид нас високи дели,
немају мира ни ноћи ни дани,
туђини смо сада бићем целим, 20
као сити и гладни,
уснули и будни,
као прав и криви,
они што лете
и они што стоје, 25
далеко смо тако сада нас двоје
као мртви и живи...
Звезда плавих, зелених кô биље,
пуна је над земљом ноћ висока.
Свуд зима, зима – предуге миље –
гвоздена, 30
жестока.

* * *

Младост, старост...

– привикли смо на то, знамо.
А ја бих да живот некако
друкчије сврстамо,

ја бих га поделила	5
и то:	
на оно што ће бити	
и на оно што је било.	
Јер живот се људи мери,	
знате и ви, знам и сама,	10
некад часовима	
некад годинама.	
И сами знате,	
две или двадесет две године	
некад празније од минута mine.	15
Ја не уздишем:	
о, где си, младости!	
не узвикујем:	
ах, ево старости!	
Ја животу задајем питања:	20
– Шта ти је још за мене остало?	
Подсећам се какав је живот био,	
испитујем га од доба млада,	
како ме је сурово учио,	
какве ми је дарове давао када:	25
знала сам за срећу,	
за мир не знадох,	
знала за страдања,	
а не за досаду.	
Детињство већ ми рано рече	30
шта значи	
непоправимост растанка вечног.	
Руке су моје прелепе биле,	
и нежне биле,	
сад имам руку јаку.	35
Широм сам срце отворила	
људској срећи,	
људскоме болу свакојаку.	
Смејала сам се и плакала с њима,	
постала сам мудрија,	40
непомирљивија,	
постала сам блажа,	
тврђа сам постала,	
престала сам да завидим	
и да лажем.	45
Младост је снага,	
старост – сусталост.	
Мислим да су ми	
снаге тихе	
остале залихе.	50

* * *

За шумама, иза косе маглене,
за оловном реком северном,
што дозиваш по имену ти мене?
Откле ниче нагло?
И ко си? 5
Све чешће ми ветар твој глас доноси
тих безмерно,
чујан само ноћу,
он ме дира понизношћу болном, благом,
он ме ужасава блискошћу. 10
И душа
попут сапетог зеленка,
нема, спотакнув се у трку,
узнемирено и жалосно слуша
тишину са далеких река. 15

СВЕГА ЋЕ БИТИ

У плавооке витичица нежна
и душа светла као сунчеви зраци.
Велике мисли, питања неизбежна.
Журећи расте кò млади изданци.
Часови.
Састанци. 5
Под шатором лета.
Испод јабуке књига Пушкинова.
Над новом зградом Универзитета
због ње је звезда упаљена нова.
И сомотске су населиле јеле
дуж алеја – две по две у реду стоје 10
да би се њихале и да би шумеле
увече над срећом девојчице моје.
И садница, још обележена кредом
и рогозином умотана, стрши,
но ја знам добро – 15
почне ли се штогод,
то се код нас увек и заврши.
Свега ће бити:
и врта, и месечине, и облака,
и драгих клупа у трави која влата, 20
и славуја, далеких потомака
славуја који певају сада.

Свега ће бити!

Љубави, другарства,
Биће чак

свађе таште,
пашће однекуд сене, 25

и биће маште,
и тежине рада,
прашине са стазе још непрокрчене.

Па ипак ће тада све друкчије бити!
Да види што мени није судба била
аманет ћу драгу срцу оставити – 30
та ја сам њему живот поклонила.

Ко не би чувао тих ручица младих,
препланулих, од мастила шарених,
јер све што ја не стигох да урадим,
те ће руке створити за љубав мени, 35
јер мога лика и моје тоpline
има помало тај лик насмејани.

Од бола, од пропасти, од горчине
ко не би сутрашњи дан хтео да брани!

НЕСАНИЦА

Шкрипају рамови, звече углас стакла.

Чини ми се

још само мало
и заспала кућа са котве се смакла –
у ноћ се бурну запливало.

А облаци час љушкају месец голи 5
а час га повијају у влакно,
и под прозором шкрипи као јарболи
дрвеће, нишући се полако.

Одавно спасали сви редом у кући,
гаси се у пећи догорело грање. 10

А сна нема...

И нећеш га довући.
Бог зна где оклева свитање.

Кроз прозоре се студен увлачи крадом,
и страшно ми је и чудно лепо. 15

Сви тврдо спавају.
С грозним градом
само ја бдијем у ноћи слепој.

Наш дом ветар некуда носи, и ниско
повија тамну борову грану.
Не умем исказати како ми је блиско
пролеће у Азербејџану. 20

* * *

Рекли су ми да живиш у Енску граду,
и сусрета не чекаш, сав предан раду.

Ја мајски ветар дишем, по Москви, сама,
ни дописница ти не шаљем, ни писама.

И премда си се растао без нежности,
ћутање моје не можеш да опростиш. 5

А замисли: на улици далекога града
лицем у лице се сретнемо изненада.

Ти би помислио: чудо. Нема чуда.
Просто сам села у воз што иде туда. 10

Или у Внукову на авион села,
за четири часа до Енска долетела.

Како бих те загрлила, пријатељу!
Само у Енск теби поћи, немам жељу.

Никад у тај воз неће ми ући нога,
никад ти о љубави нећу рећи ни слога. 15

Сад си већ тако далеко од мене,
нема авиона да на ту даљ крене.

* * *

Откуцаји срца мога,
топлина поверљивог тела...

Како мало узе тога
што сам ти поклонити хтела.

А постоји жуд
кô мед слатка 5

и свелих чемерика горчина,
и кликтање птичјег јата,
облаци, кратковечност њина.

Постоји вечити шум трава, 10

говор шљунка крај реке захуктале,
неразговетан,
и непреводив
на језике остале.

Постоје предвечерњег сунца
бакарна тиха жаришта,
и пљусак лишћа октобарски.

15

Зацело си богат царски
када ти не треба ништа.

МАРГАРИТА АЛИГЕР

ЈЕСЕН

Тек што се јесен на посао дала,
 тек што је узела кичицу и длето,
 позлату је понегде већ разбацала,
 руменилом негде такла као лето.
 И зауставила се сабраних веђа: 5
 задаје јој бригу ту стварчица свака.
 Предомисли се намах док боје ређа
 и збуњено се одмакне два корака.
 Понекад хоће да пукне од љутине
 и сурово покида све у комађе. 10
 За судбоносне, понекад, месечине
 мир величанствени наједаншут нађе.
 И тада већ, скупив на гомилу једну,
 све недоумице, напоре најмање,
 нацрта вам такву слику изванредну, 15
 да не можеш очију окренути са ње.
 Загледамо ли се у њу нехотице,
 шта да узвикнемо пуни усхићења?!
 А она прави незадовољно лице:
 не, није добро, мора још да се мења. 20
 И сама поново уништава све то,
 ветром одува, спаруши ледом слана,
 да би када прегура зиму и лето,
 исто почела после годину дана.

ХЕНДРИКОВО СОКАЧЕ*

Ја завидим само онима из свог доба
 који вас памте ко живог, ко скорашњег.
 А мени остаде тек здањце подавнашње
 и мртви мир музејских двеју соба.
 По моме, ови су собичци тако сиви 5
 и одвећ домаћи, и ниски, и уски
 за ширину слободне мисли, за бол живи
 који су се једва умештали у стих.

* *Хендриково сокаче* – једна од улица старе Москве, у којој је био последњи стан Мајаковског, сада претворен у музеј. – *Прим. њрев.*

- И ви запесте да разгуравате редак
раменима и четвртастим и моћним. 10
Ево собе где сте у напорима ноћним,
шаљући к плафону млазеве дима седа,
довршавајући, још вруће, своје песме,
једнако ходали од зида па до врата.
О како бих хтела да ноћни бол ваш беснен 15
бар једном у веку и мноме овлада!
- Тихо је ту. А некад се лупкарало
и звонило с врата – отварај и понуђај!
Ту се пушило, спорило, картало – до
сванућа,
уз чај... Али вама – свега је било мало. 20
Карте – онда ваздан,
спор – до ране уре,
до шумора прве новинарске стране,
како би, сломивши границе и бране,
у стан, с целе земље, провалиле буре.
Тад се он дизао,
јак кошћу,
главом – вођа. 25
- Сукобити се с великим противником,
и одржати,
и не понићи ником,
о вредело је порастити тако моћан!
- Он је растом био на доба, на прегнуће
људско, на љубав целом сумом. 30
Пролазећи дане ко врсте убудуће,
он је просто хтео да живи неустуђен,
свом крвљу својом,
свом душом,
целим умом.
- И он је стајао, ватросталан и крупан,
лемећи несавитљиву црту веђе. 35
Простор су размаху његовом, неомеђен,
биле: комуна,
револуција,
љубав.
- Он је врело хтео да воли и волео је врело,
смишљајући, верујући – да се задуши,
као да је пио, клечећи, живо врело, 40

и испијао до дна, не предахнувши.
Његова је љубав, ко небо изнад жита,
све знала,

схватала,

видела испод ретка.

Он је никад није делио као ћифта,
између револуције, вољене од почетка, 45
и драге жене, једине за век читав.

И пријатељства је жудео, тако штедрог,
строг и, истовремено, пуног жара
и нежности саме – да би сав, самом јетром,
могао веровати у њ, сав очаран. 50

О, он би чувао као зеницу у оку
жар њеног огња, метала њеног завар!
А пријатељство се врзало око ногу
и није узлетало више од рукава.
Прилични другови у олуји и гужви, 55

у загишју су испали – чудно зеље.
А он још није могао да се с њима раздружи
ни знао да нађе друге пријатеље.
Много је ту било жгадије сваковрсне,
много се прашине слегало на чизме. 60
А ако какав добар пријатељ и искрсне,
они их вешто заваде и испизме.

Можда се он над овим замислио крајње,
идући, осамљен, улицама ноћним:
можда се, запањен, следио пред сазнањем, 65
под распршеним и бледим светлуцањем,
под велеградским месецом маломоћним.

И стиснув непомирљива уста двапут више,
он се досећао, шаљући обзир к врагу,
да пише за целу Планету, а битише 70
у тесном литерарном ћорсокаку,
да је он, који је толико велик свачим
у стушцу листа,

у сали набитој све до врата –
у личној судбини само малени ђачић
којему нису дошапнули задатак. 75
Још је нерешених ствари – цела грудa...

Како је тихо у свету – вију се само чавке,
и штап навршком бакарним куцка јавке
у влажној тишини априлскога јутра.

Одјечним и тешким корацима ноћним велики усамљени човек шета.	80
Тиха праскозорна киша... Маглен плочник...	
Москва. Двадесети век. Година тридесета.	
У такве стишане и уморне часе, уз кишу што се самоуспорава као клатно, одлуке. За нас судбоносне трасе – појављују се и разговетно и хладно.	85
У тој тишини, што дан од ноћи лучи, нама се од душе указују кључи, јасније се гледа, јача се, а не плаче.	90
Али ја бих хтела да он онда одлучи, не знам како, али некако другаче. Да друге импулсе пронађе и испарби, друга осећања из душе преогромне.	95
Да исте ноћи, набацан, куфер зграби и пође, комсомолцима, на Урал, у Чељабинск, и стигне на утемељене прве домне. Да га страст: живети што дуже и што више већ не остави никада за свег века; да отпутује да градове диже на обали које од северних река; да се, куд било, с геолозима запути, да пелинским ветром пуни снажне груди и да се уз ватре понагута дима...	100
... Да смислим штогод – сви мождани моји стреме, као да се може заокренути време и поправити ствар непоправима. Што се чешће ваше презиме понавља, то се тврђе мени намеће суд, јасан: да се сваки од нас тек сад онакав јавља какви сте ви били много година назад.	105
И не на слици, не клесана у граниту, – ја вас друкчије на земљи данас видим: у строју бораца, у раширеном листу, и у барутном, неумољивом блисту данашњих дана, толико знаменитих. Не поникнув главом, ви и дан-данас, снова, живите на нашем заједничком свету.	110
	115

Границе се наше размичу на погледу,
мењају земљу за људе вашег кова. 120

Кад моћна здања од камена и метала
стоје ко гранитне силуете славе,
и заслепљујући зимски сунчев залаз
тиња кроз Пресењску задимљену плавет;
када се московским улицама дивим; 125
које људска воља размаче и сазда,
ја желим да се, изненада,
примив
на рамена вече што на земљу пада,
на раскрсници појавите и ви.

Задржавајући ваш одраз, сенком сликан, 130
забlistали би се асфалтници потни.
И сачекавши зелени друмски сигнал,
ви бисте полако пресекали Охотни.*
И ја вам се кунем: ни од ког не би допро
ниједан поглед ко сумња или препаст. 135
Гле, Мајаковски! Врло добро!
Све је нормално, на свом месту!
Све како треба!

ДА И НЕ

Кад би ми била сада
осамнаеста као пре,
радије бих од свега
одговарала: не!

Кад би ми било сада 5
лета двадес'т два,
радије бих од свега
одговарала: да!

Ал' за протекла лета,
за све што преживех, све, 10
мало су те мале речи,
то двоје: „да“ и „не“.

Да кажу моју душу
не могу речце те.
Ћутим ли, не распитуј,
ћутке погађај све! 15

* *Охойный Ряд* – улица у Москви; после Прве петољетке једна од најлепших улица. – Прим. њрев.

Тишина

Те ноћи је жир, ко кап крупне кише,
лупкарао по крову до у расвит,
и глас је твој одзвањао све тише
и на крају је умукнуо сасвим.

Ти си се ћутке сместио до мене 5
и ћутке руку узео у руке,
и тужни поглед, поглед који вене
казао ми је сву истину ћутке.

И ја осећах као да ме лечи 10
то што – твојој ћутљивости у прилог –
није требало говорити речи,
пошто прикладних речи није било.

Нирнберг

Шарена стакалца ко у калейдоскопа
крај мене промичу целог боговетног дана.
... То држава је нека. Западна Европа.
Све је у реду. Иде као подмазано.

Ујутру разнобојни мехови перина, 5
слични крему с павлаком, кише из прозора.
Целога дана траје бес масних витрина.
Неон се гаси тек кад се укаже зора.

А када се утиша шум улични, бука, 10
и многогласје дневно некуда се дене,
стари тужни град који виде много мука
почиње дословно налетати на мене.

Опасностима ми не прети отворено,
посматра ме само упорно одасвуда.
– Како се осећаш код нас, ти туђа жено? 15
Шта си схватила? Каквих си видела чуда?

Да не уходиш? Нешто ти рећи наканих,
мада томе можда прави час сад и није;
на свету си двадесет година ненаданих,
овде би те убили пре две деценије. 20

Без сумње! Убили би те овде истога трена.
Двадесет година.

Судбина људска шта је!

- Двадесет година воле и би вољена...
А ништа се не би десило, само да је...
- Никад не бих срео ја тебе ни ти мене. 25
А десило се да се сусретнемо сада!...
Лежим и ослушкујем речи окамењене.
Чекам бука дана да бане изненада.
- Да се што пре створим у Западној Европи,
да се сетим у ком сам времену, режиму. 30
Хотелска соба као туђински опкопи,
мирише на неку трулеж, на туђу зиму.

* * *

- Људи мени не праштају грешке.
Шта ћу, морам полагати рачуне.
Вести да ме чекају ствари тешке
јутарње новине су пуне.
- У предусретљивости празној штедри 5
ко лептири крај ватре дани снују.
Ниоткуд се не ближе дани ведри,
знамења ми рђаво пророкују.
- О животу лаку шта ја могу рећи?
Из туђих песама само знан је мени. 10
А да се веселим – до петлова трећих
волим да је – ма и на помену.
- Но, пахуљице светлуцају, лете
и светле се пламичци у даљини.
Но, судбе моје велики терете, 15
као перце ми се лаган чиниш.
- Ма се јавили и старости знаци,
изнемоглост и седе у коси,
ма ми отежао, ипак да те збацим,
било би ми теже него да те носим. 20

* * *

- Со на усни, на трепавици трун соли...
Ништа нисам заборавила.
Среће и патње – радости и боли –
тога је било.

- Али није било међу нама лажи,
нечасности, неверства глупа. 5
Али има под Москвом стаза у ражи
куда смо пролазили скупа.
- Али има луг пун звонца, крај грма
где смо газили кроз траву и шаше, 10
али постоји обалица стрма
одакле смо гледали караше.
- Има тамо старог храшћа доста
које и по бури и југу
наше судбине историју просту 15
препричава сад друг другу.
- И честица брезова је жива,
која све зна и шапатам
љубав нашу из прошлости дозива
и речи њезиних злато. 20
- Има падина над Москвом реком,
не досеже видик погледом,
не знаш меру простору далеком
коме смо се дивили гредом.
- А када се растанемо на крају,
кад нас живих не буде овде, 25
зачуће други како ударају
наша срца и кораци крај воде.
- Њима ће припасти наш свет азурни
огњени залазак, грмљавине јека, 30
јутарњи ветар с луга
и јабуков бекар
нека и они воле као што смо ми некад
волели једно друго.

ЧОВЕК У ПУТУ

- Хтела бих да будем твојом драгом,
Хтела бих да будем твојом снагом,
прохладним ветром,
насушним хлебом
небом над тобом – текућим небом.
- Ако где залуташ и забасаш, 5
пружићу ти се као стаза, –

иди њом мирно – часа не часи.
Ако жеђ свлада неподносива,
постаћу поток – бујица жива.
Приђи јој, нагни се и жеђ угаси. 10

А хтеднеш ли кад да се одмориш
у ноћи која сумрачјем мори,
у планини, у шуми – где год си, –
израшћу у дим над кровом косим,
букнућу у цветак огњевити, 15
да ме ти одсвукуд лако видиш.

Свачим што ти је на свету драго
спремна сам да се створим док тренеш.
Приђи прозору у јутро јарко
и одгонетни у свему мене. 20

Оно сам ја – ја у двобој ступих
с читавом војском травчица сухих
и никог уз плот у струк љутића
да ме ти жалиш са дна свог бића.

И оно сам ја постала, птица, 25
расцвркутана мала сеница,
и певам чим се дан јави рујем,
да се до тебе што брже чујем.

И оно ја у врашком писку
славуја.
Грање свиће у листу,
у цвећу – роса.
Ја сам та крупа. 30

Облак над вртом – и кров и обод...
Је ли ти лепо?
То је над тобом,
и сасвим близу – сва моја љубав!

Познала сам те између бројних,
наши су путеви нераздвојни, – 35
докучује ли све то мој човек?
Куд год пошао, мене ћеш срести,
запазићеш ме у људској чести
и завоleti једном задовек.

3.

Мени се некад чинило да је наша
љубав – кућа 40

коју су под малим небом подигла наша
прегнућа.
Ту је скинуто бремене, огрејане озебле руке,
ту су домаће ствари, ситнице и смешне
и љупке.
Крај прага тихо подрхтава дрво од
трске тање, 45
и ту ће, можда, бити и крај наше путање.
А затим узех: наша је љубав врт
с појасом тисе,
где ведри дани на мркоцрвеним
гранама висе,
где живи мирно и мудро сваки изданак
и расад,
где зора јесења траје двадесет четири часа.
А некако своје и знано тихо је небо 50
над луком,
да ти се чини: облачак можеш поправити
руком.
Мирише кишом, травке се, слухом, од
ветра пазе,
из маховине и жбуња у свет избијају стазе.

Сад сам сигурна да је наша љубав велика
цеста,
танушна стаза, па опет велика цеста у лету, 55
уздах што пуни груди, ноћења наша
испод звезда,
премореност и срећа – понајслађи немир
на свету:
Пристаништем нам служи простор
бескрајне наше земље.
Зоре узлећу... Влажни шаторски лан...
Дим што се вере 60
изнад номадског крова, из магле долина,
све беље...
Лаких ранаца планинарских вечити
драги неред...
Нека се тиска камење, нек' скаче
и плаче река.
Нек' су пљускови, муње, дуга – капија
изнад света.
Нек' љубав наша остане оваква сад 65
и довека,
мамећи напред загонетним тајнама заокрета.

6.

Не желим да се сусретнемо зими.
У мени ти ћеш, док дани не умину,
живети гологлав, пролећни, у плими,
ко најлепши дан мој, као сан о сину. 70

Не желим да се сусретнемо зими.
Бојим се сазнаћу да ти стари душа,
чућу када се свађе с женом примиш,
видећу према другу си равнодушан.

Бојим се дознаћу да се, макар кратко, 75
досађујући се, живота заситиш;
видећу како, с подигнутом јаком,
закопчан, хиташ а облак не видиш.

Хтела бих да те запамтим засвагда 80
ко знанца, путника који ведро хита
заљубљен у реку, градове и јата,
безбрижан, задивљен, ненасит и витак.

Живи какав си у сећању мојем 85
широко отворен за немир и занос,
вечно воли брезе, звериње и боје,
знај много и стално распитуј, стално.

Загледај се и сад у видик онако,
погледом у ком су даљине и замах.
Мени је на души каткад тако лако, –
опоменем се: ти живиш међу нама. 90

Док буде дана, док – брже од бржих –
буду текле пене и матице река,
ја маштам да те таквога задржим
и да те волим таквога довека.

А ако те сама измислих и снимих 95
таквог каквога зажелех да сретнем,
опет нећу да се сусретнемо зими,
да се све моје маште не разлете.

САДОВОЈЕ КОЉЦО

Када пролазе преко Москве
теретњаци, уз хук и звекет,

чини ми се да живим
посве
на обали велике реке.
Под покривачем таме ноћне 5
гласније бије талас враћен.
Иду сплавови грађе моћне,
пролазе барке, плове лађе...
Ватре се нижу, крећу, краду
куд год погледаш, са свих страна – 10
Од Њижњег ка Стаљинграду,
ка Казану од Астрахана.
И ветрови од Красноводска
бију лице сољу и песком.
... Пет сати. Свиће пуним блеском. 15
Садовоје кољцо. Москва.

* * *

Још од доба када беху Аврам и Јаков,
у несрећама и променама свим,
миришу у свету увек подједнако
хлеб и море, ђубриво и дим.

Још од доба кад беху Аврам и Јаков, 5
као вечити благодатни плам,
светле у свету увек подједнако
сунце дању – ноћу звезда храм.

Још од доба кад беху Аврам и Јаков,
дуж подневака, упоредника свих, 10
плачу у свету свуда подједнако
поколења удова и сиротих.

Још од доба кад беху Аврам и Јаков,
као да се довикује с веком век,
људи у свету пате подједнако 15
и радују се сасвим подједнако,
но на разним језицима, одувек.

Док бдим, каткада ми изгледа
све тако просто – као дан и ноћ: 20
могли би се збити сви снови одреда
само да друг другу пође у помоћ.

Ништа се простије
замислити не да.

Али као да врше исконски обред,
и по светлости крећу се они једва, 25
спотичу се и чине грешака ред.

* * *

Пренапрегнута радња драме
у висине се пење све жешће.
Умиру редом последње маме,
односи нас матица све чешће.

Али се још батрга рука, 5
и душа се не боји зиме,
и добијамо првог унука,
настављајући живот њиме.

Дође час кад нам то не смета. 10
Шта жалити? Желети вечно да је?
Не свршава се ништа овог света.
Ништа.

Само сваког од нас нестаје.

КРАЈ ЈУЛА

... И већ спорије протиче дан,
усхити се утишали као чесме.
Шума мира пуна.
Цвркут се не рачуна.
Грактање се не рачуна. 5
Нема праве песме.

Како сте, мужјаци, певали од зоре
док су децу гајиле женке мајке,
зидали песме као дивне дворе,
дизали увис музику као замке. 10
О гласови зрацима слични,
чипке, мреже, вешта плетива.
Како сте грмели хорови птичји!
Како звонили и ноћу и кад свиће!
Но час је куцнуо – извели сте птиће.
Паперја жива!

О како певасте! 15
Како певасте, очеви заљубљени
у жутокљуној перјастој колевци

- својој још неокрилатилој деци
да стремиће за гласовима блиским
дижу се, полако расту...
Што јест-јесте, 20
једном ће и они запевати сами.
Божанственога певања час
држаће се у учионици честе.
Учите, децо!
Сад је ред на вас.
Учите певати, шта простије има?! 25
Учите, децо!
Лењи ће узаман
морати на себе саме да се љуте.
У јеку лета већ наступа дан
када очеви железно заћуте. 30
Шума мира пуна.
Цвркут се не рачуна.
Грактање се не рачуна
нема песме праве.
А дан још има видике плаве 35
и треба много стрпљења и муке
да се умукне.
Какве тихе минуте!
Каква воља!
Птице, поверујте,
извршиле сте до краја задатак.
Птићи певати већ знају.
Очеви нека ћуте. 40

Летња кишица

- Зар је могуће знати раније
где ћеш испустити
и наћи – где.
Летња кишице у Трансилванији,
нигде још твоје лепоте!
Ситна као пшеница и просо 5
разбацујеш бисера обиље
и ликујеш падајући косо
у непокошено ковиље.
Повлачиш паузе и тачкама, при том
видљива,
чујна
и жива, 10

ти прошиваш сребрним стихом
бујно тканину њива.
И блиста то грубо сукно
као сузама заливено.
Испред тебе новим, мокрым путем 15
на колима ново сено.
Свет у одсјају вечерњем,
распињан послом и сном,
поново ти осећање прене
да у нови улазиш дом. 20
Кроз тај дом, не знајући сама,
ступаш опрезно као пуж.
... Стићи ћу тек кад падне тама
у град трансилвански Клуж.
Чији прозор може да раздани 25
људски осмех, и где?
Какви ли ће ме срести грађани?
Радосно или не?
Зар је могуће знати раније
где си посејала,
                    где нашла.
Летња кишица у Трансилванији 30
опрала небо и прошла.

* * *

У немоме свету глухог сликара
кишица не шуми,
                    не лаје пас.

Ту све изненадни немир ствара,
нечекана претња је сваки час.

А око слепога пијанисте 5
ни у жарко подне не цвета цвет.
Узнемирено звучи њему, и чисто,
из невидљиве пустоши свет.

Само у сну глухом се намах присни
лавез паса и шум кише лак. 10
А слепом – летњи златни обриси,
подне,
                    маслачак или мак.

А ја сањам, сањам снагу духа,
чудан ослобођен стега дар.

Ко сам ја, да ли сликар без слуха
или обневидели музичар? 15

Звона у Риму

Звоњава звона изнад Рима
готово се чини видима,
плови и круг описује пун,
расте, набујава као жбун.

Звоњава звона изнад Рима 5
помешана с чађу, прамењем дима

и са латинским плаветнилом,
клобуча се, бије живим билом,
као река када пробија бране
разлива се на све стране, 10

топи, гуши, загрцне уста,
судбине, удесе и искуства,
плави вољу, мисли, дела,
људске граје шумна врела,
и загрцне се намах Рим 15
металним поводњем својим.

Звоњава звона изнад Рима
чини нам се неутолима, –
налет све љући и све жешћи
воље која би препреке сећи, 20

но наједанпут, да предахне,
налет се умори и пресахне,
заустави се, потпуно стане,
и као вода некуда склизне,
и богзна куда откотрља се 25
бука последње грмљавине
у земљу или неба висине.

И исплива из потопа
Рим, Италија и Европа,
континената мале љуске 30
и прамење душе људске,

кретања и стрепње нечје,
женски плач, тешање дечје,
рика машина, по двориштима
шум воде и шкрипа лима, 35
у предграђу птичји сајам, –
све што животу дражи даје.

ПРЕД ПОРТРЕТОМ ЉЕРМОНТОВА

Поручниче с двадесет шест
свега лета,

        опрости ми,
                опрости,
што ни после двапут
        двадесет шест
не одох са овог света.

Опрости ми за незнан и за знан, 5
за сваки празника светли дан
и што у животу имадох њих
двоструко више него ти.

Али живот двоструко дуг 10
донесе ти и бол двострук
и зато сам двоструко ја
доживела увреда и зла.

И тако испада да опет
ни наслутити не може свет
који је век, 15
        који је час,
среће донео коме од нас.

Шта је теже:
        увреда за тренем трен
или на хумци траве струк?
Прећутаћеш – јер си убијен.
Ја живим – биће одговор мук.

ДОМ У МЕДОНУ

Марини Цветајевеј

Сиви, суморни дом у Медону,
сиви старински дом у Медону,
дом на четири ката,
ни издалека палата,
украј туђе гараже. 5
Таман, као даска пљоснат,
неосветљен, необојен доклат,
опека му на лишаје сећа,
као угашена свећа

сва у сузама стеарина. Ето, ту си живела, Марина.	10
Стари, суморни дом у Медону ниједног цветка на балкону, ни осмеха за прозором. Мртав и охлађен дом. Ни мачака, ни паса чак... Дом ко напуштен бивак.	15
У њему већ одавно руски не смеју се нити плачу, не крију од деце недаћу, не дишу, чежње их не море, не пишу, не читају до зоре.	20
Стари дом усправни и уски, занемео по француски, на самом завијутку стазе, затворио све улазе.	25
Покрај туђе гараже, ваздан нешто гата, важе, по сећању нешто тражи. Гатај, не гатај, важи, по сећању тражи, не тражи – стрме су окуке свуда, пусти миражи и чуда, свуда туђе гараже.	30
Сиви, суморни дом у Медону стоји пред нама као на длану. Да би видео цео свет драг колико је он сирот и наг, како у далека мами места вијугава крај прага цеста.	35
До станице је триста метара. Завежљај зашто не би свезала... Пред тобом је путева низ. У Париз би можда?	40
Не бих у Париз. Узнемирена што си, Марина? Још ниси ишла до Берлина? Или поново хоћеш до Прага? Смрт би ми била више драга. Не путује се мени сад ни у чији туђински град.	45
	50

Пошто-пото бих да се вратим На Трјохпрудни, на Гранатни, на Пљущиху, на Арбат... Хтела бих што пре ја назад – на пут! Брже! Ко да ме ко гони...	55
Сиви, старински дом у Медону упорно гледа за њом само. У даљини тамни Кама. Кама, комарци крај ње плину. Градић трчи низ планину.	60
А од Каме до Медона све бездано и без дома. Ни ропство, ни дан слободан који. Два лета у грлу препрека стоји. Нема адресе, нема крова, ниоткуд гласа, ниоткуд слова. Без кћери је и без мужа, само ужас, хладноћа све дужа. И сирена прва грлата, и над главом вапаји рата.	65
Остао једино син са мамом и дом дрвени негде над Камом. Ко је крив? Судбина црна? Време немирно, пут пун трња... Тамни дом од дебелог брвна.	70
А округ Русија цела златна кола повела. Честе су њене босе, обале стрме и косе... Тој што ти је кћерцу гајила, и за руку те водила и слободу ти подарила, чиме ли то ниси угодила? Што си из дома одлазила? У туђини што си гост била?	75
Што ниси себе налазила? Не!	80
Давно ти је то опростила. Та она би прва схватила ко је крив а ко је прав дозволило кад би време, кад не би селом кукале жене, пред сунчев залазак крвав.	85
	90

- А сад кад је около све жар,
степа, море, даљ, родни праг,
Русија цела кад одступа, 95
до тебе јој је зар?
До тебе ли?
- Прећутним споразумом потом,
за јелабушким плотом,
тамо иза ратне жице 100
остављена си и без кривице,
Мајко, Русијо, Рус мила,
Страх ме, сва сам се следила!
- Господе, шта ли је све то?
У август улази лето. 105
почекајте! Да ли збиља?
Кише на стотину миља,
истећи ће мокра глина...
Шта ли ћеш тада, Марина?
Наступиће и зима сама, 110
заледиће се дуго Кама.
Ни пута, ни путање,
пробити се да све мање.
Биће бура сваког дана,
а ни друга ни душмана. 115
Свуда снег, снег једино,
као домаћинска перина.
Нећеш моћи ни из дворишта.
Како ли ћеш тада, Марина?
- Значи, час је куцнуо. Ништа. 120
Судба те стиже крута.
Што год смислиш, није згодно.
Крај.
- Последња минута.
Не може се чекати дуже,
Чека те конопљано уже. 125

БАЛАДА О ЈЕДНОЈ САХРАНИ

- Попевају ирске гајде...
Жена за ковчегом иде.
Лице јој је застрто густим
велом дубоке црнине.
Она иде крупним кораком 5

усправно и неповратно,
 као да ће на губилиште.
 За њом се поворка тиска,
 погружен и радознао свет,
 ковчег младога председника 10
 одвози топовски лафет.
 Он се креће полако, право,
 својим путем који се развеза
 под американском заставом,
 небом с четрдесет осам звезда. 15
 Корак жене и корак лафета.
 Огромна застава и тај ковчег с њим.
 И тај дрски поглед с портрета
 и на чело спуштен перчин.
 Он ће увек остати младим, 20
 никад са власи сребрном.
 Америка на страшној паради,
 И посмртне паљбе гром.
 Тај дрски момак на лафету
 сам је у ковчегу огромном... 25
 Страшну његову судбину
 гледа двадесето столеће.
 Сав свет, као у узама чудним,
 по кућама туђим, кућама пријатним,
 посматра по читаве сате, 30
 како се понаша Вашингтон,
 не престајући ни минут.
 На екранима својим будним,
 посматра последњи пут
 сав свет, као у омами, 35
 када се у гроб полаже он.
 На сваком крају земаљског шара
 све се види преко телестара.
 Страшнији од личног кошмара
 међународни је тај кошмар. 40
 О, столеће које за милост не зна,
 живи тајно и наочиглед.
 Нека се овде прекине песма!
 О овоме у стиховима није ред.

И збиља, зар је песнику до рима кад 45
 убијенога човека наочиглед свих возе.
 Човека су убили, човека су убили, сина,
 мужа, оца! Гледајте како му се пред нашим
 очима мењају црте лица. То лице је било

туђе и сурово, – сећате ли се, – а сада као 50
знанац схватљиво и разумно гледа у нас.
Таква је смрт, све се наједном мења.
Ми смо, чини се, били противници,
али сад нам је он постао мио пријатељ.
Ту је можда решење свих спорова, заувек? 55
Јер сваки ће од нас једном умрети,
а живот нам је тако кратак? Размислимо
о томе док смо још живи, док нам је жао
као пријатеља тога ко нам је био
непријатељ. Њему је увелико четрдесет, 60
већ се ближи педесетој, али више неће
старити и повлачи се. Он је млад, мали,
сам у огромном ковчегу, а човечанство без
стида посматра његову судбину. Радознало
човечанство, несавесно човечанство, 65
непријатељи његови и пријатељи,
окрените поглед, угасите екран, такве се
ствари не смеју посматрати. Појмите,
то није позориште – то је крик, то је крв,
то је смрт. Људи, то је недозвољив. Људи, 70
не сме се. Много одговорности узимате.

Нећете то моћи издржати. Зар збиља још
имате снаге да посматрате сахрану на
телевизији? Је ли вредело изумевати 75
телевизор када могућност да у Москви
видимо Америку, а у Америци Јапан није
нашла начина натерати нас да заборавимо
како још људи пуцају у главу другоме
човеку. А затим, човек умире само једном
у животу и сахрањују га само једном, 80
а ви хоћете да бескрајно умножите
његову смрт и његову сахрану да сачувате
заувек. Сећате ли се шта се једном
догодило у Данској, у Елсинору? Наравно
да се сећате, да никада нећете заборавити. 85
Шекспир се о томе побринуо. А да су,
каквим чудом, све што се догодило
у Елсинору одмах пренели преко телевизије,
човечанство не би имало „Хамлета“. Зацело,
људи, мора се изабирати, одабирати! 90
Убијство и телевизија не иду заједно.
То је одвећ и добрим се неће свршити...
Попевају ирске гајде... Посмртне
паљбе гром...

Попевају ирске гајде. 95
 Жена за ковчегом иде.
 Лице јој је застрто густим
 велом дубоке црнине.
 Она иде крупним кораком
 усправно и неповратно, 100
 као да ће на губилиште.
 Свет у заносу нескладном
 гледа отворених уста.

БАЛАДА О МАГЕЛАНОВОМ МОРЕУЗУ

Магеланов, Магеланов мореуз уски –
 гвоздени пробој воље људске.
 Ко крик очајања глухо поноћно доба,
 он немирно и тамно континент проби. 5
 Тамно и немирно као вечни бубањ
 жалосне воде туку о стене грубе,
 океанских простора велике лађе
 плове далеко, ниједна овамо да зађе.

Магеланов, Магеланов мореуз уски,
 упорни пробој воље људске. 10
 Незнана воде. Злослута магла рана.
 Но смело је пошло срце Магелана.
 Мрак је био вечит. Олуја грмела.
 Издаде га на путу једна каравела. 15
 За маглом се натраг врати она сама.
 Магеланов канал – кулечење и тама.

Појели хлеб, сланину и двопек лак.
 Подивљава од глади, на пацове спали чак.
 Уморни поглед крвљу се налива често,
 али за повратак нема заповести. 20
 Нема никоме више повратка у дом.
 Пред том туђинском зимом непрозирном
 неће одступити капетан Магелан.
 Проћи ће, продреће у други океан,
 под јужним звездама и под туђим сводом, 25
 корак по корак замагљеном водом.
 Пуће пред каравелама видик нов...
 Он прима патње, оскудицу, изазов.
 Магеланова карта одсад је истинска!
 Стиго је, пред њим је нових острва ниска! 30
 Чуо је грмљавину великих плина,

- узео цимет, бибер и слатка вина,
то злато зачина – скупоцен товар,
довешће Шпанији сладокусној дар.
- Време је новим се правцем отиснут 35
и отпразновати свој победнички пут.
Он хита на тријумф. Каравеле, брже!
О, врела сликовитости мора јужних!
О, паунски репови разговорних вода!
Златне обале препуне златна плода! 40
Празник је свако јутро и вечерњи сат!
Залуђујућих цvasti дисати аромат.
Пити из сунчане шкољке сунчани сок...
Људски душе, како си смео и висок!
И јак кад ти пут осветли маште плам. 45
... Слушати чудну музику – дивљачки
там-там...
- У прозачне заливе бацати котве...
А стрела дивљака да ти живот отме.
О, стрело дивљака у отров замочена!
Заувек, заувек на поглед пада мрена. 50
Никуд даље неће моћи Магелан.
На туђој обали сретће га судњи дан.
Пашће на туђински песак усијан.
- Добро је у трку пасти негде у понор,
без постеље, причешћа, смрти и ужета, 55
без лекара, целата, гилотине, света...
Јер ко зна какав би те крај још срео!
Погинуо си. Имаш право. Горд си и смео!
- О, ти људског духа ватро, велика си!
Како букташе, како се просто угаси! 60
Ти већ нећеш никада, никада...
Ти већ нећеш никуда, никуда...
Нећеш терати лађе, ни горети, ни тонут,
никад знати заврши ли се пут.
Никада нећеш чути, – о, могући боже, – 65
да се једна каравела вратити може,
и да ће сазнати Шпанија, краљ и двор
како је ко радио, какав био створ,
зато што је некакав матроз белушан
све записао, изнео на бели дан; 70
да ће се открити истине и обмане.
Па ипак, авај! Срећан си, Магелане!
Дознати нећеш на далекој тој обали

да су част издајнику, недругу дали.
 Да неваљалци без стида живе, зло чинећ,
 само би то дозно, проживев и године. 75

Живот је кратак. И нема ствари нове.
 Само то би дозно, живећи и векове,
 да је давно јасно и познато нама:
 људи су измислили повише Панама,
 утрошили на то живот и многи труд. 80
 А сад постоји и ближи и краћи пут.
 Само то би дозно дочекав данашњи дан
 да твој мрачни канал није ни потребан.

УЗБУНА

Одмиче време, види се по свему.
 Дечачић мали игра се још свашта,
 затим одева шињел и на шлему
 црвена му звездица израста.
 Мати се чуди: „Што си висок, сине!“ 5
 До железничке станице сви га пратимо.
 На Далеком истоку он гине.
 Своме клубу дајемо његово име.

Видим по свему како одмиче време.
 Изиђем на улицу. 10
 Небо се плави...
 Разгоревајући врелу помрчину,
 падају бомбе на Абисинију.
 Свуд само узбуна.
 Крстари над главом 15
 несавитљив ветар пројектора.

Мајушни житељ земљине лопте
 протрчавам мимо кућа.
 Дрвеће стоји као прозебле птице,
 ронећи на земљу мокро перје. 20

Небо!
 Ја знам твоје границе.
 Њих чувају моји авиони.

Упоредо са мном хитају људи.
 Можда смо одвећ сентиментални? 25
 Страх нас је заборавићемо снимити се

- на фотографији моменталној,
да неће остати наша лица.
- Друга нека група овековечиће се.
Дрво неко у врту, мокра птица, 30
мокро перје на земљу рони.
- Промиче време, примећујем по свему.
Још ништа нисам видела, никамо дошла.
А у природи, у свету голему,
толико је узбуђења и посла. 35
- Нећемо стићи проживети на свету
ни неприметне судбине мајушне.
Ми морамо одолевати налету
оружја ужасног и битке заглашне.
- Још ништа нисам створити успела, 40
а посла ме много чека.
- Ствара ми се, ствара!
Као јабука зрела
јесен се изнад сваког врта наднела.
- Ноћ пресеца и суши сузе. 45
Немирно небо спустило се ниско.
Далеко пламење. Олује блиске!
Земљо моја,
истино моја,
зови ме! 50

ИРПЕЊ

- Дивна је зацело јесен у крају том.
Главу без капе забацивши мало,
хтела бих шуштећи проћи алејом
кроз сухо лишће, као разбуктало.
- У прозачни и устрептали мир, 5
поверљиво, испружајући руке,
застати уз кривудава реке вир
и посматрати њене јасне луке.
- Блажена јесења река успореност.
Вода тече, још пуна боја лета, 10
али је сва ко човек под старост
без усхићења и без полета.

Помислим како је пролећни дан благ
лутао туда ходом лаким као варка
и топио се као весала танких траг
што заостаје непрекидно за барком. 15

Простији и јаснији беху заласци ту
палећи неопрезно воду у току.
Но нису они били страшни пролећу –
силному, незауоставивом истоку. 20

А сад сунце споро залази за пруд
ширећ око себе неку благу јасност
као да му прети далеко однекуд
ничим неотклонива страшна опасност.

И мада му куће застире плам
и у каљаве поноре тоне у води,
ја као јесен предосећам
дрхтав смирај дана у природи. 25

РУСКА ПЕСМА

Дивотним коритом у Волгу право
ишла је друга руска река.
Над њом прекрили небо плаво
северни облаци надалеко.

По многовековном текући путу 5
на модрим дланима силне воде
велика река је брижно носила
беле путничке пароброде.

А на њима су пловили људи
што оставише све им блиско,
да пођу у бој и својом груди
заштите реку отаџбинску. 10

Запевали су у тихо вече
онако како су текли вали,
не журећ
        како су умели
                        и знали, 15
на спокојној руској речи.

А о чему су певале те песме,
испричати нико неће моћи.
Чинило се схватити је не смеш.
Слушали су је затворив очи. 20

- Као што се у реци огледали
вечно крај родни, дом прамен дима,
тако се и та песма почињала
и свршавала речју блиском свима.
- А о чему се у песми певало, 25
нико о том не би могло да збори,
Појмити је, није се хтело, ни дало,
слушали су је очи затворив.
- Значила је она огромно много: 30
да душман неће моћи ни довека
пресећи руске песме пој високи
нити моћни ток руских река.
- Настала је година ужасна,
али непријатељ нашој моћи
не зна броја ни области. 35
Ујединило се све што имамо:
наша гордост,
племенитост,
осећање части,
музика, поезија, шума и вода,
све због чега нам је земља драга.
и с пожртвовањем рускога народа 40
кретало је као река на врага.
- * * *
- С метком у срцу живим на свету.
Нећу још скоро умрети.
Снег пада.
Светло.
Игра се дете. 5
Може се плакати,
и песма певати сада.
- Само певати ни плакати нећу,
не живим у шуми, већ у граду.
Све што знам, у срце пренећу. 10
Памтићу све, – радост, бол, наду.
- Пита ме снежна и прозрачна
казанска зима светла:
– Како ћеш живети?
– Сама не знам тачно. 15

- Хоћеш ли преживети?
– Не знам ни сама.
- Како не умре од метка тада?
– Од краја није ни сад далеко,
остах у животу 20
зато ваљда
јер у далеком граду камском
где од снега поноћ светли се,
где мраз опак узима своје,
почиње певати и кретати се 25
моја бесмртност, срећа моја.
- Како не умре од метка тада
што се врео у тебе сручи?
– Остах у животу 30
зато ваљда
што када потпуно изнемогла
опазих
с кратких одморишта,
из кланаца пуних снега,
иза брега 35
тенкова захукталих,
иза шума
уперених бајонета,
где букну,
засветле 40
дан победе
и земљу својим крилом осени.
- Кроз своје
и кроз туђе беде
жеља да се борим букну у мени. 45

Музика

- У соби сам оној
на дивану старом
где мастика и клен сух мирише,
препуној музике, под вечерњим жаром,
где портрети твоји
и глас и смех
некад бише.
- У соби сам оној
где збуњено и свечано 5
уза зид се топло приви

туђе пијано већ одсвирано,
 као твог живота споменик живи,
 свег твог живота.
     Како је то мало!
 Ти изиђе млад,
     ненасит,
         земни,
             необуздан. 10

По широку пољу честа је лежала
 изнад воде јасне.
     Још бејаше дан.
 Све музика беше –
     дигне ли се ветар,
 запљеска ли риба,
     или вода приповеда,
 и срећа свираше у рожић, кроз етер, 15
 у бубањ сурово удараше беда.
 А узбуђено твоје срце је љбило,
 и у смеха и суза кишици сунчаној
 све је музика било,
 Све хрлило, грмело, све било пој. 20
 И ти си,
     као заклетву,
         заљубљено и часно,
 готово не дишући слушао је.
 У победно, из меди, срце оркестра
 како вероваше јадно срце твоје?
 Да ми је бар трен наћи се уза те, 25
 да бих свом снагом својом, нежношћу свом,
 чула и појмила симфонију рата,
 последњу музику у животу твој.
 Она је грунула,
     света и опака,
 свет не чу звука грознијег но бој. 30
 Музике чишће, простије, не знајући
 ти
     рањен у срце
         приклони се њој.

Заувек.
     И више неће бити
 ни славе,
     ни разговора,
         ни увреда,
             ни мука,
 нити ће твоје вреле, несташне главе 35

расхладити више моја нежна рука.
Заувек.

Клонуле су моје руке.
Моје руке већ усамљенице.
У соби сам оној и последње звуке
слушам као крила у рањене птице. 40
У соби сам оној
крај врата,
крај прага...

Но ти ми остави много, тако много:
два слободна живота,
мој и твој.

Но ти ми не тугу удове остави, –
моју судбу упорну, грубу, 45
с њеним гушењем,
жаром,
и љубави,

с ноћном узбуном која свира у трубу.
Дозволи ми да останем иста онаква
какву си ме загрио недавно,
спремну за пут,
на мир не привиклу, 50

кô возови жељну сутрашњег дана.
Дозволи да верујем простодушном вером
да ће ипак још среће бити,
и да живим

како си ме ти учио,
пуном мером
не знајући се чувати ни делити; 55
свим срцем и суштином људском свом,
не кријући својих страсти и неспокоја,
живети тако да вечито останем достојном
и живота,
и смрти,
такве као твоја.

ПРОЛЕЋЕ У ЛЕЊИНГРАДУ

Замрзавала се Нева онда
кад Немац у наступање пође
и сву зиму је стењала вода
под незамисливом тежином леда,
чаме, слепила и глувоће. 5

„Како тамо живи вољени град?“ –
туговала је вода, није знала
да ли одолева
туђинцу мрском...
и тад
под навалом разгневених вода
измучени лед је прско 10
и спасила је Лењинград Нева.

Лењинграде, Лењинграде, Лењинграде!
Слава твоје хлебу окорелу
и муку ослепелих громада
и дисању стрмих барикада, 15
људском погледу који не прашта
и очврслих срца отпору смелу.

Све је као пре.
Мостови врх Неве
као презатегнуте тетиве,
и борац стражар украј штаба, 20
и морнарске блузе Балтијчеве
и пролећне буре шаљиве.

И титра у води на крај с краја,
не згоревајућ на ветру јаку
она ломача што букти свуда 25
славних застава Првога маја
опрљених у огњу борбе и труда.

Буди мирна, рођена водо!
Не мркне слава Лењинграда!
Ми стојимо као и вазда! 30
И Нева је потекла, ево,
широка ко у прошла времена,
смирено и величанствено.

2.

У протицање ове зиме споре,
рушећи мрака гвозден пас за пасом, 35
„Одолећемо. Ми смо камене горе“, –
ти си говорила
пригушеним гласом.

Још увек прстен затровани
непријатељ стеже немилице. 40
И, као војници, Лењинграђани,
спазеше његово натмурено лице.

О, граде без ватре и без воде!
 Сто двадесет пет грама блокадног хлеба.
 Зверска рико беде и непогоде 45
 са беживотног суровог неба.

Камење стењало,
                                 дрво пуцало,
 но људи живели не скрштајућ руке,
 а они што су као борци
                                 пали
 сабијали се тесно у братске хумке. 50
 И најзад је изнемогла зима,
 отворили се видици застрти.
 Црне се срушени домови без дима,
 они нису могли одолети смрти.

А нас две одлазимо на мостове, 55
 и под крилом победничког Маја,
 ти осећаш како те радост зове
 не схватајућ јој узрок до краја.

А нас две на облачак гледамо,
 усне и очи зебу нам од студи. 60
 А нас две разговарамо
 о оном што беше и што ће да буде.

Ми смо се истргле из тог пламена,
 пробиле кроз дуге таме и зиме.
 Ти си говорила: „Ми смо од камена.“ 65
 Не,
     ми смо од њега јачи,
                                 ми живимо.

3.

Ту где је Нева гранитом затрпана,
 стоје суморно не будећи вода,
 стоје као два пева недопевана
 два недограђена ратничка брода. 70

Умукао метал. Замрло врење посла,
 али у контурама непокретним, ено,
 извијена линија полета оста,
 стремљење унапред окрилаћено.

Челични кљун што гледа у безмерје, 75
 неумољиво задржава уже,
 а у сутон се не свира повечерје,
 нити се морнар уз катарку пуже.

Оруђе што чека ветрове и пену
и кил који чезне за дубином 80
на сву нашу срећу недограђену
подсећају ме болно и силно.

А по пролећној обали мимо
мене иду морнари са Балтика 85
удишући мирис мора и дима
и стежу песницу која чика.

Њих никакве не умирише наде,
њих пожари згорети не знају,
они желе сваки брод да дограде,
желе све песме да допевају. 90

Њима се многе могу задати ране,
али се не могу победити.
Преживећемо магле и оркане,
вратиће се живот, процветати гране,
исповиће нам срећа у океане, 95
на свежи ветар.
Тако ће то бити.

4.

Где, опет пуцањ артиљерски.
Где то пуца, мили друже, тако?
Испрекидан и некако блиски
у облаке је он замако. 100

Али звиждук летећег метала
не дође за њим,
ни хрпа мртвих тела...
Намах је нека светлост затрептала,
топла киша је на град налетела.

И изненадна њезина прохлада 105
тако је штедра и слатка била,
опрљено камење Лењинграда
свежином је негдашњом умила.

И људи су збуњени и срећни,
отирући засузело око, 110
признавали да им се гром пролећни
причинио оружја туђинског грохот.

Киша. Уживамо у њеном звуку.
Чај заварен, – дивно нам је дома.

- Маљићи капљи по камену туку... 115
 Давно заборављен грохот грома.
- Можеш камен на двоје расећи,
 измрвити олово и гвожђе,
 али не можеш украсти трен среће
 кад издржљивом људском срцу дође 120
- Свете загушен од чађи и дима,
 над добром и над пакошћу твојом,
 неумитно и незауставимо
 ваља се први претпролећни гром.

КАЛУГА

- Сабив у земљу буру оружану,
 последње пламичке борбе дуге,
 у расвитак мразовитом дану
 наше чете стигоше до Калуге.
- Плаво као дечји колачић 5
 спазише људи наједном небо.
 Ишао је у строју пешак, младић,
 гледајућ усхићено око себе.
- Ко први пут виђено, све га збуну, –
 значи такви су људи завичаја! 10
 Похабани кожуси и зубуни,
 руцци жена испрани, без сјаја.
- Ту је сав – од среће сишао с ума –
 у снегу угаженом, црном од дима,
 предраги градић украј друма 15
 одолео непријатељима.
- Све човечанско, своје, рођено,
 што си срцем заштитио својим...
 Он затури плећа узбуђено,
 срећан што још живи, што постоји. 20
- Загрцну се узбуђењем чудним,
 осетивши намах младост своју,
 поносит што се није узалудно
 тукао у свом првом боју,
- што је прошао не погнувши главе,
 не склопив очи дечачке ни трена, 25

док је слушао над собом пун страве
где смрт јури челична, ватрена,
видео погибао најбољега друга,
пријатеља мила и прекрасна, 30
зато да би га оваква Калуга
срела у ова раздања јасна,
да би му се рујна, тек расањена,
са непресахлим сузама на лицу,
као дете од смрти спасено, 35
осмехнула кроз сумразицу.

ДОМАЋИЦА

Малчице смо залутали
тражећи стазу цели сат.
Лутованка, селце мало,
до рата руци надохват.
Около шуме Валдаја, 5
снег навејо, пада мрак.
Домаћица нас је млада
прихватила на конак.
Послује по кући редуша,
слабо речи прихватајућ, 10
али је, отворене душе,
изнела нам самовар врућ.
За њу не зна нико скоро.
Тужан, суморан дом је њен.
– Колико дечице?
– Њих четворо. 15
– А домаћин где је?
– Убијен.
Рекла је то и заћутала,
и, не спустив поглед ни час,
колевчицу је занихала,
седећи право испред нас. 20
Говорило је око њено,
прозирно до самога дна:
њој не треба сажалења,
она се сама снаћи зна.

Брбљању није склона,
излишни не каза глас,
можда је свом крвљу женском она
то знала боље од нас. 25

Знала оним спокојним знањем
што га са села има свет 30
да ће за болом и страдањем
олакшање доћи опет.

Јер зар би све било иначе
плаћено крвљу толиком.
Зато она и не плаче,
не осећа душевни слом. 35

Даље се о свему стара,
од јада је спасава труд.
Ми смо легли, она тумара,
пљусне вода, зазвони суд. 40

Опрана је ево посуда.
Гаси лампицу, иде спат,
а на пушкомет крај ње свуда
наставља се суров рат.

Нек' је трипут благословена 45
застава гнева твог,
супруго војника, жено,
мајко народа мог.

* * *

Опрости ми онај глас на телефону.

Какав је био?

Надмен?

Убог?

Чини се да ја не подлежем закону 5
који важи и за женскиње друго.
Али не веруј.

И ја познајем све те
вулкани бола када не видиш дна
несаници, а сама си на свету
и кад си радосна и кад си очајна. 10

Ја не само не плачем него сам нема
пред оним кога заволах судбински,

и ако он оде, немам тог умења
хватати се руке туђе и неблиске.
Деси се човек се сажали неких пута, 15
а ти ћутиш нежна и смерна.
Ја то нећу.
Нашто ће ми та минута,
мени је потребна вечност неизмерна.
Нека иде! Но знам, упамтиће 20
ватру коју је затрпао коров.
Због гордости ја људима нисам мила.
Ту гордост ти би ми опростити моро.
Нас двоје смо делили хлеб и стреху.
Зар то није било са мном ведро?
Опрости за Сокољнике, у снегу и смеху, 25
за Троицку улицу опрости штедро,
за плавет шкрту бар опрости мени,
дана блокадама опасаного,
бар за ону вагањковску јесен,
за клен измаиловски опрости, ради бога. 30
Опрости и веруј, ако и не плачем,
каква је то гордост? Јесам ли зато
горда што до часа крајњег ја ни за чим
не траћим суза залиху ми дату?
Боље нек' се лију све ми сузе дате, 35
нека слободно бол груне из мене
у дан онај јасни кад се кући врате
туђи мужеви неубијени.

* * *

Жао ми је детињег времена далека,
радости којима нема повратака,
Жао ми је одеских врелих ђеврека
и јевтиних бомбона од мака.

Чаробнога напитка онога 5
који нагло у нос јурне
и оног сувишка безбрижнога
недоумице, суза, радости бурне.

Жао ми је првих надахнућа
што јуре једра развијена, 10
неповратимости једног сванућа,
непоновљивости почетног трена.

Живећу жалећи све што је било,
 свој сваки трен и сваки богаз. 15
 И ако би ми каква вила
 понудила да све врати очас, –
 само за поларну светлост рану
 тих радости мојих негдањих,
 не бих јој дала ни зачарану 20
 успомену мутну на њих.

ЛЕТЊИ ДАН

Летњи дан нас умара приметно.
 Августовски ветар усне суши.
 Ситних осећања нема на свету,
 ситне могу бити само душе. 5
 И љубомора може бити велика,
 само ако обузме Отела.
 А љубав видовита, многолика,
 тражи да би срца успламтела,
 да би она била теретом драгим,
 претешка за душицу ситну, мању. 10
 Шта да чиним, човече благи,
 ако те жалити нисам у стању?
 Ти се претвараш, тобож ме тешећи,
 градећи се млађим и горим,
 тобож твоја је љубав већа, 15
 а моја мања – де, шта да створим!
 Мени је и зло велико боље
 него мајушна љубав каква.
 Лето напушта Подмосковље.
 На трен се тишина света дотакла. 20

РАЂАЊЕ СУНЦА

Први прхут, већ се гласе
 први дрозд и кос.
 Букнула је и отисла се
 звезда у космос.
 Све прхнуло, задрхтало... 5
 У нас сунца зрак.

- А тамо у Америци
сада је сумрак.
- Расвит ступа по Европи
таму победив, 10
убрзава дану стопе
нов и нестрпљив.
- Ти и ја дочекујемо
зарудео дан.
Слутња да светлост долази, 15
чини да цветам.
- Хвала ти и буди здраво,
сунцем свет освој,
ти јутарња моја државо,
што с тамо водеш бој. 20

* * *

Господе, живота ли огромна!

- Јер била је једном Комна
и беле ноћи су биле.
- Очекивање брода с пучине.
Пролеће. И глас славуја. 5
А већ после две године
и рат захуја.

* * *

А наше судбине, помисли и слава,

- снови и невоље, радости, чезнуће сада
су још увек растопљена лава што
врела тече у године будуће.
- Пропасти неће ниједна кап њена, 5
те лаве, судби нам смесе вруће, суре,
охладиће се на вихору времена
очврснув у дивне облике, и фигуре.
- Изнићи ће много стогласних поема,
много бесмртно, непокорно дело. 10
Из њих ће и бића која су сад нема
проговорити дишући узбуђено, смело.

Оценив њину зрелост и непоречност,
убројаће их у своја блага вечност
свих ризница света та брижљива мати, 15
класицима их одмах именовати.

Но, живеће вечно, упоредо с њима,
онај први мајстор што је поток врући
лаве захватао рукама голима 20
и вајао га живот, циљу идући.

ГЉИВЕ

Шума скупоценом позлатом цвета,
весела и одважна душа
необичним својим послом занета
без журбе око себе гледа и слуша.

Гљиве под брезама плаве се штедро, 5
отисла се стаза низ златне кише.
Таквих можеш набрати и цело ведро!
Нећу, то је лако и сувише.

Боље да залутам између живица
прошлогодишњи угледав листак. 10
Боље од златастог цветка који блиста
помислити да је лисичица.

Таквога се неуспеха не бојим.
Све је ближе час судбоносни.
Ништа непогрешним очима мојим 15
неће скрити оне моје росне,
оне дивне шумске и са њиве,
оне особите, најређе гљиве.

Кроз чудеса шуме забасам
и нађем се у закутку тихом, 20
полудев од среће као да сам
над неподношљиво тешким стихом...

И тад наступе минуте ретке
заглушујућег некаквог мира
кад увреда ни сумња не дира, 25
кад су решене све загонетке.

Поклонивши се од милине
пред праговима самоће шумске
осећајући како се болно и жедно,

како се поверљиво чека нов дан,
гљиву белу као реч последњу
откинути, од среће задихан. 30

ПРЕД СВАНУЋЕ

Бог би знао зашто,
уснила сам те поново данас –
пред само свануће,
када се магла тргла, –
и рекао си ми тихо 5
неку лепу топлу реч,
и од њенога звука
пробудила сам се
и нисам заспала више.

Да је не заборавим, 10
лежала сам готово без покрета.
Зора се занимала
трубећи у петлове трубе...
Тако је и прошла ноћ.
А у току ње ја сам сазрела. 15
Чинило ми се до ње
да те већ не волим.

ЛЕТО

Шта се збива у белом свету
у Берлину,
у Кореји?
Новине стижу овамо у подне.
Хајдемо ливадом
што пре, кроз цветне леје.
Још је рано, куд се журиш... 5
Да правимо букете.
Сред малинове бунике и репице злато
на зеленом лугу цикорија цвет плаветан.
Како јој је стабљика тврда и чворновата!
Не могах је сломити, а огулих длан. 10
Памтиш ли почетак „Хаџи-Мурата“?
Како не!
И ти си мислио о том?

У исто време, мила.
 Шта је оно тамо лила? 15
 Да метвица није?
 Ево га, ево већ лета!
 Од златног напитка трава врти се у глави.
 Ништа овога света
 није живописније од овога букета. 20
 Звончић, буника, камилица, брљотине траве.
 Нигде нема тако заслепљујућих боја –
 па биле беле или биле плаве.

Стоји на међи међу жбуњем
 повелики дечак збуњен. 25
 Врло му је чудно:
     или грађанчица
     и говори са собом нерасудно.
 Не причам сама са собом, реч часна!
 Имам сапутника,
     он ме чује.
 Ти га не видиш, но зар је у томе што опасно? 30
 У пуном јеку летњих жега!
 Можда си просто ошамућен од силне јаре
 на тој свечаној, цјаној ко свадбени сто,
     ливади
 зато и не видиш,
     али веруј,
     он је крај мене.

Стално крај мене, без њега не могу, шта да
 радим! 35
 Морам му, схваташ ли, испричати у овом
 трену
 све што ми се збива у срцу, што ми букне у
 мозгу.
 Други неће веровати... Шта мари! К врагу
 нека се дену!
 Ти ме схвати, дечаче: без њега живети не
 могу!
 Знаш, трудила сам се да све буде иначе. 40
 Мислила, заборавићу све, од себе побећи.
 Али ме он причекује свуда.
     Не, не од патње,
     од среће плачем.

Велика је то срећа: живети без њега не
 могу! 45
 Постани, дечаче, човек успламтео и крилат.

Нека ти душу обасја она чије име ми је
мило.
Опасна је данас жега.
Тешко је четама у боју.
Али је храброст човечанства
несаломива сила,
али је љубав непобедна моја,
али ја не могу живети без њега. 50
А тај човек,
мој сапутник,
да ли шта о томе зна!
Ни речце нећу прословити ја –
такав је мој закон.
Али ако би се збило чудо
да он једном песник буде,
ову би песму написао он.

* * *

Тек што се јесен на посао дала,
тек што је узела кичицу у лето,
позлату је понегде већ разбацала,
руменилом негде такла као лето.
И зауставила се сабраних веђа: 5
задаје јој бригу ту стварчица свака.
Предомисли се намах док боје ређа
и збуњено се одмакне два корака.
Понекад хоће да пукне од љутине
и сурово покида све у комађе. 10
За судбоносне, понекад, месечине
мир величанствени наједанпут нађе.
И тада већ, скупив на гомилу једну
све недоумице, напоре најмање,
нацрта ти такву слику изванредну 15
да не можеш очију окренути са ње.
Загледамо ли се у њу нехотице,
шта да узвикнемо пуни усхићења?!
А она прави незадовољно лице:
не, није добро, мора још да се мења, 20
И сама поново уништава све то,
ветром одува, спаруши ледом слана,
да би, када претури зиму и лето,
исто почела после годину дана.

ДВОЈЕ

Опет су се посвађали сред трамваја,
неуздрживо, не стидећи се других,
али нехотичне зависти не тајећ,
узбуђено ја сам посматрала њих.

Они нису ни свесни среће своје. 5
И хвала богу! Нашто би им то.
Помислите само! – живи су обоје
и моћи ће свако поправити зло.

СВЕТЛОСТ У ПРОЗОРУ

Још од детињства присни ми се често
да у град неки непознати падох,
ал' он је неко изумрло место, –
куће је редом мук глуви савладо.
Нигде у граду не проблесне ништа, 5
на прагу ни трага од живота нека,
и нигде за ме нема уточишта,
а ја сам уморна, ја сам издалека.

И учини ми се, чудно и одједном,
да нисам у граду, већ у некој чести. 10
И тад засветли у прозору једном
пламен, живахан, светао и честит.
Ја му појурим што хитније могу, –
силовита нада њему ме повуче.
Ал' од куће, једне живе у свем блоку, 15
не могу да нађем ни врата ни кључе.

Пријатеља је пуно око мене,
и ја нећу да им дам увредљив укор, –
међутим, оне ватре драгоцене
ја не опадам у њих врло дуго. 20
Па ипак се један међу нама виђа
ког ја познајем од осталих мање,
али у кога се, из дубине бића,
пламеном светли јарко усијање.

Тај живи пламен у живоме стану, 25
светао, добар – подсећа на чуда!
Ја жудно стремим на његову страну,
куда год идем, сусретнем га свуда.

Јасан је тај пламен, увек гори право,
и на одговорност сме да нас позива. 30

И ја хитам, хитам, хитам стрмоглаво
у правцу тога огња увек жива.

Од свега тешког што дани донесу,
као с морске буре песковиту жалу,
ја бежим к њему...

Али где су, где су 35
врата у ову душу обасјалу?

Зовем у помоћ!

Улазиште иштем.

Зар ме доиста не може да чује?

Чиме ли гори? Какво је огњиште?

Чиме ли дише? У што ли верује? 40

Около мене одуја се спрема.

Скоро ће киша да ме сасвим смочи.

... Као прозори светле оне очи,
али врата нема и враташца нема.

Пустите!

Долазим са далека пута, 45
а уморна сам, ноге су ми – оток.

Отворите!

Морам да уђем унутра,
к пламену

морам, морам пошто-пото!

ПЕПЕЉУГА

Довезла се на бал Пепељуга,
у самоме јеку, природна ствар.
Дупке пуна дворца дворана дуга.
Свирао је дувачки оркестар.

Пљескао је руку окрилателих 5
церемонијал мајстор, као диспечер.
Пепељуга, изазвавши завист свих,
играше са принцом целу вечер.

Принцу је одмах помутила свест,
спазивши је, пришо јој је лично. 10
Ближило се часова дванаест.
Све се могло свршити трагично.

- „Ах, опростите, принче, морам сад...“
и низ степенице је потрчала.
А с ноге јој је, на сав јад,
дивна ципелица у трку спала. 15
- Принца је туге заплуснуо вал,
Пепељуга је отрчала боса...
И ја сам једном отишла на бал,
као Пепељуга, сирота, инокосна. 20
- Прекинула се свиленкаста нит.
Друкчији расплет судба је дала.
Ципелицу не успевши изгубит,
побегла сам међутим са бала.
- Јадни принц! Као да ничега не би!
Умуче валс, разговор, све од реда.
Ноћ прође и на дневној светлости
моја победа као звезда избледе. 25
- Принц је одавно престо изгубио.
Он сад у неким новинама служи. 30
Пепељуге више и не нађе он,
и због тога, чини ми се, не тужи.

ПЛАМИЧАК

- Јури по мору пламичак
за снежном мећавом,
враћа се однекуда чак
раднички чамчић у дом.
Расеца густе воде слој 5
и крма му и нос.
Завршио је посао свој,
хита кући мио гост.
Разбеснео се северца вал,
жегу ме бичеви, 10
но близу је лука, близу жал,
у дому га чекају сви.
Шта мари што му шиба груд
навала студена...
Ја следим овај тешки пут 15
из свога прозора.
Ја пратим у стопу као сен
титрави огњен знак,

не испуштам из ока ни трен
 пут његов претежак. 20
 Ко ли је он и откуда?
 Куда ли је кренуо, куда?
 Но ма ко да је, бог сам зна,
 желим му срећан пут.
 Појачани зимски мрак 25
 залуд се бори са њим:
 на молу је светиље зрак,
 а и ја над њиме бдим.
 У топлом дому крај пламена,
 на кримској обали 30
 Причињава ми се да то ја
 журим под ветром злим.
 Не брод, већ чунчић раднички
 нагао се бок,
 а узгибано море ври 35
 и шиба север жесток.
 Понекада с ветром се борећ,
 тешко је не доживети слом,
 али мени је близу већ,
 али мене чека дом. 40
 Понекада се учини чак
 издахнућу на бури, ту.
 Но на молу је светиље зрак
 и сви ме чекају.
 И ако има на свету ко 45
 да са прозора покаткад
 прати ме у ноћи дубокој
 где журим на кућни праг
 и ако ми жарко пожели
 у добри час, срећан пут, 50
 чврста воља очију тих
 довешће ме дому у кут.

ИГРА МАЛИХ ЛАБУДА

У сумрачно доба јесење
 и када земљу мраз стегне љут,
 после грозних узнемирења,
 увреда, претњама опседнут,
 наједном ко да одахнеш од свега 5
 и у души не знаш откуда

зачујеш не знајући због чега
игру малених лабуда.

Чујеш даљине у добром лепету,
приближава се и расте клик. 10

И што ће лабуди ти на свету?
И зашто ти је стало до њих?
Мали су али им је срце смело.
Слушај, и подмлађуј се од чуда,
мисли мислећи, делајући дело, 15
игру малених лабуда.

Постоје на свету ораторије,
симфоније, лепоте, власт
и помажу току историје,
будећ у људи савест и част. 20
Али има мајушна милошта
и оданост људима луда,
постоји осмех мили јоште,
игра малених лабуда.

Бели пљесак лабуђих крила 25
неочекивани ниоткуда спас.
Зашумела су пролећна била
скупих душевних снага у нас.
Добро дело вечито живи
а злочинац кажњен буде, 30
докле год се срце диви
игри малених лабуда...

ИЗЕТУ САРАЈЛИЋУ

Шта ћеш, ефендија проседи,
наша вечна коб су – растанци,
хитно као на кино-траци
ведри празник, ево, пролебди.
С данима у недељи по реду 5
поново смо

лицем у лице,
док нас на крају не доведу
до последње јој границе.
Губећи рачун њином броју,
светлост сретамо све ређе, 10
не делећи патњу своју
линијом условне међе.

Она је једна за сву планету.
 Ко зна шта би могло да буде
 када би тек одједном људи
 власт над земљом дали поету?
 Ко зна?!

15

Наједном без те патње
 што на свој начин тишти сваког
 ни поезија не би свету
 била потребна свакако?!

20

ГРАД НАД РЕКОМ

О, модро и ружичасто стење
 кућа које расту из воде!
 Довијам се на начине све
 да те у стихове окренем.

Али, боже, како мало значим,
 како време узалудно траћим, –
 низ кућа ту вековима чека
 и на стихове подсећа, –
 и просто моју задаћу
 решава стара река.

5

10

Нити мудрује, нити чара,
 без икаквога труда, спретна,
 све понавља, у риму претвара
 вода готово непокретна.

Лако, природно и просто,
 као песник по милости бога,
 река римује облике моста,
 с минаретом минарета многа,
 околину сву река понавља,
 људе, дрвеће, вртове мале...

15

20

река римује руке праља,
 рубље што из руку полеће,
 шарене сточиће, кафане
 свуда редом крај обале,
 и прастаре платане...

25

А ја тако просто не могу

Домови као реч до речи
 у занавек написаном ретку,
 и ништа што мир пречи,
 што мине и дође из почетка,

30

- и сад лукаво, сад сурово,
неког гурне, дигне неког,
не огледа тиха река.
Пролази некуда под њеним током...
Не понирући у њу дубоко... 35
- А ја, ето, ни срцем ни оком
не знам равнодушно као она
посматрати све промене
и видети – бог зна како дуго –
свој свет какав је у ствари, 40
јединствен и непроменљив.
Увек – цветлика румен црепа
и ружичаст камен – довек.
Само на трен прхне птица лепа
и на трен прође који човек. 45
- А сад би било касно мало
да ме учи та река седа
овоме миру величанствену, –
већ је мало дана остало.
Бар ми је мило у овом трену 50
што стојим над овом реком сјајном
и огледам се у њој бар случајно.

Требње, 1969.

НЕОБИЧНА СЛИКА

- Злог ли сликара Жике Мишкова! –
На његовој слици нема
ни прелива, ни сувишака,
сива боја, боја црна.
Свака хумка подједнака, 5
оснежено поље чисто
- Да га појмим, нисам јака,
да оспорим – тако исто.
- Какав бол му је на слици?
- За вратима атељеа 10
златан и зелен и модар
дан спори са његовом сетом,
спори небо и спори лето
на последњој међи.
Свет је мало друкчије боје. 15

Кораци јесени већ смеђи. Почела је свуда школа, враћају се увелико са Јадранског мора	
кола	
у град стари Нови Сад људи, Срби и Хрвати, старе Матице потомци, у неку руку и богати, и прилично сиромашни.	20
Видиш у њих снажне руке, наду у ум и жар срца. Чије ли он слика хумке? Због чијега краја грца? Шта треножац његов тресе? Шта ли се у њему кува?	25
Сликара зао, човек истакнути, шта то тешко наслућује на кога ли се то љути, славни, снажни тај човек?	
Крај колена самих му је црни пас, названи Блек и дугачке псеће уши добра му рука милује...	35
Људске душе, дубок ли је у вас бездан. Измерити ја га не знам.	40
Низ векова уназад насликан је над Дунавом овај стари Нови Сад. Како ли у њему живе људи? Гром и буре? Тишине?	45
Ко ће о томе да суди. То се знати не може. Пребројати све ударе, све потресе ко да стигне, и потрошене све динаре, и подеране све чизме.	50
Злог ли сликара Мишков Жике – у свету пуном лепоте, нема снаге кад да крикне,	55

а сурове има слике.
 Без забране, опаске које,
 без икакве строге претње...
 Само кичица, само палете,
 само сиве и црне боје. 60
 И судбина,
     жена и дете,
 месо, ракија, дуван...
 Шта ли му то мањка у свету?
 Шта му то није потаман?

* * *

Ако све с чиме се не миримо
 нађе у причи и песми места,
 окован тако строгом формом
 бол из срца одиђе сместа.

Да га преживим, помоћи ће ми
 сви – 5

    жене и људи.

Песник сам и постала због тога,
 томе не видим другог разлога.

ЈАПАНСКЕ БЕЛЕШКЕ

Јапан за туристе

Јапан за туристе
 Јапан! Јапанци!
 Шта показати вама, странци?
 Шта бисте разгледати хтели?
 Погледајте, пре свега, какви су у нас хотели. 5
 Већ су, молим, бољи него у Америци.
 Тамо их нема овако помодних, богатих,
     лених као на слици.
 А тек наше творнице, аутомобили, и
     колико само људи прође мимо.

... Клањаћемо се ниско, ниско, не чинећи
     ништа да вам угодимо.
 Отворићемо вам широм продавнице и
     заходе који се стерилношћу славе, 10
 али ћемо затворити од вас катанцима
     тајна чувства, мисли тврдоглаве.

Ово је наша мала земља – острва,
вулкани...
А ово наши Нико, Киото, градови
древни, знани.
А Осака и Нагоја, раднички су градови ово.
Или желите видети нешто сасвим ново? 15

... Јапан, са свакога краја,
церемонија чаја
с мирисом старог дрвета онизак храм
до храма,
позоришта, где се од јутра до вечера дају
старинске драме,
и јероглифи, јероглифи, рекламе, рекламе,
рекламе! 20

Разна роба, рукотворине, све што вам
душа жели, колико смо успели!

Видите како живимо богато,
рат је. Он је врло давно био. Није вам
више на уму.
Све што желите, Јапан има, све тоне
у светлости, у шуму. 25

Можда шума малчице превише има,
можда светлости малчице превише има,
можда су људи веселији и задовољнији
него што игде има,
али то мало ко види и није у томе суштина.

Ми Јапанци смо одлучили да буде
што већи шум,
да громогласни метак заглуши бол,
осећања и ум 30

како нам се не би чудили и сажаљевали
нас људи.

Сажаљење је несносно.
О, Хирошима!

ДЕЦА

Земљо јутарња,
земљо страна
у сећању моме ти ћеш остати
глатка светлина пиринчаних поља
која огледа небеса усталасана.

Ви којима није суђено ви који сте одговорни, погледајте, ено како узрастају широм Јапана деца за леђа мајки привезана. Ено деца долазе с леђа полако, одвајају се од мајчина скута.	5 10
Ено све чвршћи сваким кораком иду ђаци под заставом жутом. Зашкрине све кочнице реско кад пред ауто дете нагрне. Деца, деца, – очице црне! Ту и тамо – дете, дете! Хрле деца из дворца, из храма. Испред њих иду учитељи, а прате их баке и маме. Као на изложби, дете, дете, да се људи радују и теше. Гледајте колико нас има на свету! Јесмо, биће нас, као што нас беше! Деца, деца, ко да пркос буја погибелџи, разарању и болу, као поворка јутарњега струја која незадрживо јури мору.	15 20 25
Деца, деца – трава прва. Воћњак у цвету – вишње или шљиве? Планине, градови и острва, нису нас уништили – деца нам живе! Лађе секу океанске ширине, у поднебесју препливавају птице. Не могу нас стрти земљи с површине! Цветући живот не зна границе.	30 35
Устрештао је сад развитак дана. Човек одговара за све на свету. Куд год погледаш широм Јапана, живот, нада, будућност – дете!	

СТАРИ РУСКИ ГРАДОВИ

Руски наши градови славни,
Угљичу, Ростове, Перејаслов Залевски!
Деси се да вас заборавим
у московскоме неонском преблеску.

Но иза далеких оних простора 5
видим у налету светлуцања нежна
ваше брезе у светлости зора,
крчевине испод смета снежна.

У туђој земљи, далеко много врста 10
видим дашчан плот што вас паше
и тврђаве ваше видим чврсте,
и још непомеркле цркве ваше.

У отужним, дречавим крицима реклама 15
американских великих продавница
хтела бих да се поклоним пред вама,
тако су ми света ваша лица,

ваше достојанство, на које свикох,
тиха ваша старинска права,
ваше – никад не пасти у руке ником,
ваша ни пред ким непоклекла слава. 20

* * *

Несрећна љубав не постоји!

Само завоleti буди кадар!
Видећеш, множе се сви дарови твоји,
живот постаје радост и нада.

Постаћеш широк, пун полета, 5
осетићеш се јак и богат,
измениће ти се нешто у лицу света,
учиниће ти се лепши стократ.
Ућеш ли у кућу, поћеш ли из куће,
сјај очију нећеш скрити лако... 10

Казала сам ово ко њих тисуће,
а друкчије сам хтела некако.

Али шта да се ради!
Било како било.

Рећи ћу речима голим.
Као божијем дару радујем се и сада 15
томе што могу да волим.

И ма шта, пријатељи, да доживите,
и ма колико вам било лета,
волите, волите, волите,
за то свако има талента! 20

ЗА КИМ ЗВОНО ЗВОНИ

Како мори лето, иако не врело, брујањем које стиже са свих страна, као да је негде зазвонило јако и над земљом се чује непрестано, Може бити неко на пучини тоне? Спасти га? Касно – већ је утонуо. Звоно...	5
Јечи, а не звони, и у јечању му је морска бука, и со с лука и сунце Кубе. Шпански бибер и зној говеди кољу усне, очи ко дим љути и не дају предахнути. Звоно...	10
Шта ме се тиче оно? Тога никада нисам ни срела. Али је наједном судбина моја оскудном постала, осиротела. Као у соби, у животу пушће ко да је изишао од нас неко. Заувек...	15
Уморна сам од растанака. Звоно, по који већ пут тучеш? Неумољиви су твоји удари, ритмични, верни и срачунати. Одлазе, одлазе моји комесари, из мога рата командири дични. Одлазе, одлазе крупним корацима кроз вратнице конце кидајући.	20
Није им било лако сиротима, а ипак су сви образ осветлали. Живот не трпи закутке опустеле, и ослањајући се на себе сама, напуни их као празно саће пчеле новим делима, новим судбинама. Проћи ће године и порашће дете, ојачаће прUTOви зелени. Али нема и неће бити на свету тих првих, тих тако драгих мени.	25
	30
	35
	40

У свету има све више простора.
Временом вековно дубље пада.
Али ће из корена нићи млада гора 45
борбе, судбине, рада, талената.
Ја желим новог шибља, новог прута,
дана олујних и сунца што јачег.
Али звоно, звоно, никако да ућути,
звоно у мојој души плаче. 50

У ХАЈД-ПАРКУ

Крај мраморног лука у Хајд-парку
где митинг траје вас дан,
где беседу слуша жарку
народ загонетно уздржан;
где живо срце Лондона 5
с временом иде укорак,
загрлили се он и она
ко заљубљени у свету свак.

Девојке румени и белини
још већу драж даје младића пут, 10
снажни Африканац се чини
још јачи, важнији уз њу.

Загрлили се као навеки
у Хајд-парку, наочиглед свих. 15
Тако се грле у доњи реке
сишле с висина различних.

Струје потоци заласка
с неба као с пламених гора.
Појављује се нови оратор.
Ничим се не свршава спор. 20

О чему расправљаш, човечанство,
распредаш до у сами мрак?
Како је скупа кафа, покућанство?
Како је живот горак и тежак!

Коме то човечанство судиш 25
у ветар, на глас сав?
Које увреде, памтите, људи?
Знате ли збиља ко је прав?

- Држите ли се икакве вере?
Губите ли се у празном блебету? 30
Како делите, какве имате мере
за замагљени пред собом пут.
- Којим нас, човечанство, учиш
законима између свих?
Ово двоје ти не разлучиш 35
бујицом причања доконих.
- Бесни распрснути атом,
зарива се у космос светлост зла.
Али се не базиру на то 40
здрава ова детета два.
- Уздигу се под небо ракете,
министри већају, дижу шум.
Решава се судбина планете.
А двоје загрљених је ту.
- Као споменик без постаментa 45
стоје на улазу у Хајд-парк,
две расе и два континента
загрљени свету надамак.
- Чини се ту крај њих и њиних снова
биће крај људском спору свом 50
када га реше деца њихова
по закону срцем писаном.

РОМЕО И ЈУЛИЈА

- Многопоштовани Капулети,
дубокоуважени Монтеки,
прославише вас широм света
ваши дечак и девојчица. 5
Не знамените ваше заслуге,
не звонко злато, мачеви оштри,
ни славни преци, ни верне слуге,
него љубав, препуна смелости,
друкчија слава и друга победа,
и друга вредност и друга мера. 10
Прослави вас песник с тмурног севера
који о томе исприповеда.
Брбљају неки није се обрео

на земљи такав песник никада.
 А ипак били су Јулија и Ромео, 15
 била страст пуна стрепње и јада.
 Ни гроша не вреде ти спори бесплодни,
 благоглагољиве свађе, без ума:
 да ли тај песник би граф благородни
 или му је занимање 20
 било глаума.
 Јер постојаше жарко нежан Ромео,
 и процвета љубављу срце Јулије,
 те је ли на свету Шекспир живео,
 на часну реч, доиста важно није.

УСПАВАНКА

Спавај – у сну си лепши.
 Спавај – у сну си бољи.
 Спавај – у сну си срећнији.
 Спавај – у сну си мудрији.
 Спавај – у сну никог не вређаш, 5
 ни године себи не гомиаш.
 Спавај – можда ћеш у сну угледати
 што на јави никада нећеш.

ДВА СТАРЦА У ПАРИЗУ

*Ишла су, дакле, у морнарској блузи
 два несрећна руска старца.*

Н. Заболоцки

Тихо су ишли московским кретњицама
 старци с чувеним московским брадицама,
 покрај бистроа, аута и ажана, –
 уза све то далеко од Парижана.
 Ишли су и сматрали себе слободним, 5
 нити босом нити гладном подобним.
 Али наједном уза Сену успутно
 они ми се причинише тренутно
 по старачки убоги и преништи
 у огромном неком пепелишту. 10
 Ишли су тако убоги и уморни
 људи остарели, – а момчићи узорни
 што су глупо лутали за младости

по туђем граду препуном сладости;
сакривши седину власи под капама, 15
Европом су крстарили по етапама,
гледајући у даљину зналачки
погледима оштрим и већ старачким
и несигурно се јадним корачићем
по московски опирали као штапићем. 20

* * *

Молим те, чешће ми дођи бар у сне.

Тако весело тада бива све,
тако славно,

ко да не би и да нема
нагомиланих једно на друго лета,
нагомиланих једна на другу беда 5
с којих су нам се откриле даљине
земље и неба,

лажи и истине,
и литица над којом се дупке
као коњи пропеше наше судбе две,
и ти

који се на мене не осврну, 10
не остави коња што низ стрмен срну.

* * *

С. Јермолинском

Видим у прозору човека

како корача лагано
по падини двадесетог века
разгрђући сух лист од лане.

У који ли закутак света 5
душе своје носи тренутке?
Али нећу пут да му ометам,
пратићу га погледом ћутке.

Нећу га уплашити криком,
нека га, нека заувек мине, 10
велики,

у спокојству великом.
У које ли ће само даљине?

ТУЏА ЗЕМЉА

Ушла сам у човека као брод у залив,
с далека пута,
    подневши буре и тајфуне.
Мотор претоварен, машинама стаје дах.
Али треперава светлост предвечерње лагуне
јави му се у тај мах. 5
Брод улази у залив из космате беде хладне,
где се губи осећање стварности, разуму
    бива крај.
Где је остала трун само воде, снаге и наде...
Брод улази у залив као у широк загрљај.
Све је ово већ било. 10
    А можда се догодило у сну.
Препознавање?
    Сећање?
        Не, него реч нека трећа.
Около је копно. Као у детињству тополе.
Зашто се ова обала „туђом земљом“ зове?
Сунце, птице, дрвеће.
    Шта на туђе сећа?
Брод улази у залив, брод улази у залив, 15
искључив своје механизме, нека одахну,
    затребаће.
Зашто затребати?
    Брод гледа укруг.
Брод осећа:
    добро би било дуже остати ту.
Шта мари што није завршена марш-рута.
Шта мари што брод мора у другу 20
    далеку луку.
Зашто још да се лута.
    Овај залив је драг!
У њему је дивно.
    Куд још да нас вуку?
    Носи га враг!
Али ти не знаш какви су људи на обали.
Људи као људи, –
    на обзривост своју се љутим.
А језик? 25
Довољно је стар и велик
и полако би се на њега свико мој слух.

- Никуда нећу даље.
 Никуда нећу даље.
 О, туђа луко, 30
 зашто свој полукружни загрљај
 не спојиш као руке?
- Ушла сам у човека као брод у залив,
 из океанске грмљавине и буке.
 И на обалу главу положив 35
 само се ноћ одмарала.
 Само ноћ понављала:
 никада, никада,
 никуда не идем!...
 Никуда из свог дома. 40
- А ујутру се пробудих од звука и грома.
 Све машине су радиле. Крај брода
 врила вода.
- Било је одлучено.
 На мостић стао капетан...
 Пењалицу већ дигли. 45
 Растрчали се морнари.
 Брод ушао у океан.
 Тамо била зима, магла, ветар ми знан.
 Отпор би био смешан, не би поправио
 ствари.
- Стајала сам на палуби, тупо на плеће
 навалив 50
 још један терет, још једно копно,
 још један сусрет,
 једно сећање,
 једну душу...
- С почетка сам га сањала сваку ноћ,
 тај залив,
 ту обалу тајанствену.
 Али с временом – све ређе, све мање. 55

ЉУДМИЛА ТАТЈАНИЧЕВА

* * *

Ловац из тајге ћутљив

Мени је отац био.
Реч је кô прах барутни
Шкрто увек трошио.
Не помази те лако, 5
И без нужде не слави,
Што каже, буде тако –
Као да печат стави.
Ја му личим у свему,
И телом својим и духом, 10
И кроз двострука врата
Оштрим зачујем слухом
Када дрвеће израста.
На олуји, према небу
Ја уђем у траг путу. 15
Знам цену баруту,
Пријатељству и хлебу.
Наследих све од оца,
Све до пушке и крова,
Само ми не указа 20
Како да се пронађе
Реч истинита; и то
Да у сам циљ погађа
И да моја својина
Остане вечито. 25

1946.

После Буре

Као море, на свој неки начин,
Докле ветровима одолева,
Одмара се кутак кисегачки
Далеко од вила, летњих врева.
О камените зачујеш крше 5
Једино како таласак шиба,
И поред обала стрмих прше
Јата сребрнасто-светлих риба.

- А у гаравушу поред брода
Упро је младић зенице суре. 10
– Некако је лепа данас вода,
Свиђа ми се кад су буре.
- Хаљина јој покисла до нитке.
На коси јој се киша сија. 15
– Откуда си?
– Из Магнитке.
– Чија?
– Засад још ничија.
- Тихо. Не дочух разговора
Њинога даље. 20
Само детао
Однекуд, ваљда са блиског бора,
Једнако телеграме шаље.
- Путањичицом корачам уском,
А под ногама шљунак ми шушти. 25
Дарежљивом лепотом руском
До врха ми је пуно у души.
- Посматра сунце кроз трепавице
Замршене старих четинара. 30
Крај овај, као ни твоје лице,
Никако мене не умара.

1952.

ГЛУХОМАН

- Пођимо заједно за који дан
У бором обрасли Глухоман.
Подупирући небо, густ и стар,
На све стране стоји четинар. 5
Дуж пута, кад год се ту обрем,
Зида зима снежни кристални трем.
У санке студене зима зове,
Пожуримо, кроз мраз и снегове!
Као алкохол опија студ 10
И наздравља нам одасвуд.
Биће модро свануће и трен ран
Кад стигнемо у Глухоман.
Црни ће нас детао срести ту,
Поздрав нам послати по Морзеу.

Као варница што ветром хита 15
Зеџ ће шмугнути измеђ копита...
Дах боровине. Стаза, заокрет.
И дуга – над улазом лук распет.
Више него високи храст и грм
Диже се димњака кратер црн. 20
Посматрај град бетонски у час ран.
Стигли смо, ево, у Глухоман.

1948.

ЗЕМЉА ПУСТИЊЕ

Без маште је наша природа онде
Или просто није нарави меке.
Одувек када се онамо оде –
Само сунце, песак, олује, жеге.

Дрвеће и траве су ту одуване 5
И опаљене све до песка светла,
Болно саксуалу залама гране
Огњена и густа ветрова метла.

Лети тамо од жеђи копни снага,
И жуто пламење песка пламуцка, 10
Пуста пустиња –
А ипак је драга
Одувек ова наша земља руска.

И ми не можемо више спокојно
Ово гледати 15
Ни заборавити
Како она у пусти преиспољној
Као мати болесна жели пити.

У њој се и понос и снага крије,
Трпети она зна дуго, до грча. 20

Даћемо јој, земљи овој, да пије
Из многоводенога свежег врча.

Даћемо јој узглавље памука мека,
Подарити јој вртове, птице,
Навратити воду кроз пусте, нека 25
Протиче као струја кроз жице.

1949.

* * *

Позови ако те сколе муке,
Долетићу пре но што сване,
И савићу око тебе руке,
Залечићу ти ране.

Бдићу уза те сто ноћи, и више, 5
Стрпљива као нежна мати.
Али, ти, моје љубави лишен,
Знам да ме нећеш звати.

1958.

У ДЕТИЊСТВУ

Ми нисмо имали таблу школску,
Нити смо се служили свеском,
Ми смо се учили писати по песку
И по нетакнуту снегу меком. 5
Савладали смо све азбуке комуне
Иако буквара имали нисмо,
Учили су нас дани наше буне
Бољшевистичких застава писмом.
Колена упртих у снег залеђени, 10
Мрштећи као одрасли чела,
Писали смо све снџва и снџва
Да нисмо створени за народ робова
И да је вођа револуције –
Лењин.

1960.

БОРИС ЗАХОДЕР

ДРУГОВИМА ДЕЦИ

Обично од вас то држе у тајности, а ја вам отворено говорим, децо: хоћу да бисте, читатељи мили, читајући време корисно трошили.	5
Желим одавно, признајем искрено и часно, да би вам читање књига било забавно, а ако вам при том буде до смеха, у томе нема никаква греха. Јер ако се смеје друг дете, наједном постане светлије на свету.	10 15

СЕРГЕЈ НАРОВЧАТОВ

ШУМСКА ЉУБАВ

Сама земља им је дала
та права!

Они иду, не бирајући пут,
правац на жбуње,
преко трава,
кроз шеваре. 5
Гране их жаре,
и тамо
где бор је рујно жут,
где букте четинари,
где су стабла од смоле 10
као од зноја влажна,
он жену очију јелењих
дограбив за рамена
нагло баца на тресет. 15
Тамо је мирис иглица
као поташа љут,
тамо те запахне с њим
медан и опор дим.
Комарци ражљућени зује ко пчеле,
а пчеле као воденице грме. 20
Све то мирише на смолу и лето...
Над шумом птичји цвркути све јачи
све бешњи...
А уздахне ли цура,
славуји се с грана роне. – 25
Нек случајна навраћа смрт,
нек се косом куршуми гоне,
и хаубице
сад сложено, а сад у раскорак,
нештедимице 30
преврћу зрак,
но јецаја женских,
чежњивих и срећних,
где исконско
васкрсава снова, 35
не загуши
ни ломљава, ни прасак,
самих ратова.

ОТИШЛА ЈЕ

За љубав, поштено говорећи,
не узимај разум да је лечи:
мало помажу ума савети.
Поима на свету свако живи
да није довољно само хтети, 5
да ни ти ни она нисте криви.
Не воли те просто оно биће
и упутило се туђем крову,
остаје ти заувек се разићи
и пожелети му срећу нову. 10
Али не! Ти пушиш док дувана има,
у бдењу ти пролазе сати,
сто пута је гониш у мислима,
и сто пута зовеш да се врати.
И после гордост бацив у смеће, 15
сусрести се узалуд кушаш.
Хоће ли, неће... Наравно неће,
нека ти се већ смири душа.

ТИХ ГОДИНА

Пролазио сам, зубима шкргућућ, мимо
спаљених села, градова погубљених,
по невољној, руској, земљи милој,
од дедова завештаној мени.
Утувих села где год пожара има, 5
и ветар што ужарени прах мете,
и девојке распете библијским чавлима
на вратима рзонских комитета.
И вране што су кружиле свуд без бојазни,
и острвљеног изнад плена јастреба, 10
побележих безакоња сва, непочин разни,
паук што из мреже замршене вреба.
У тузи што беше древним песмама равна
ја листах села као летописе,
свака ми се жена чињаше Јарославна, 15
неправда у сваком потоку ми скри се.
Својој крви, својим светињама веран
као заклетву шаптах старинске речи:
– Русијо! Светлости изворе неизмеран,
којом осветом ране да ти лечим? 20

ДАВИД САМОЈЛОВ

БАЛКАНСКЕ ПЕСМЕ

Ови стихови су ме засули док сам читао народне њесме Срба, Буџара и Румуна. У њиховој њоезији сам нашао мноџо заједничкој. „Подражавање“ ми се не чини реч мноџо „ззорнија“ од речи „учење“ или како се још џовори „оџука“.

1. ПЕСМА О КОВАЧУ

Дојаха војник низ друм:
– Де, поткуј ми, да стане ум,
вранца-птицу.
А ковач, шта је – ту је,
војнику кује, кује, 5
потковицу.

Дојаха ескадрон
па говори и он:
– Поткуј нам коњице –
варнице. 10
И ковач, шта је – ту је,
ескадрону кује, кује,
потковице.

Дојаха сав пук у трен:
– Ти си мајстор обдарен, 15
нигде таквога ковача
љутице.
И ковач, шта је – ту је,
и пуку кује, кује,
потковице. 20

Кроз прашину као кроз дим
војска је цела пред њим:
– Поткуј нам коњице
по својски.
И ковач, шта је – ту је, 25
потковице кује
свој војсци.

Одјаха војник крут,
одјаха одред низ пут,
сакри се пук за чуком, 30
сакри се војска за пуком...

А ковач, шта је – ту је,
а ковач бије, кује,
бије, кује,
кује. 35

2. ОПРАШТАЊЕ ЈУНАКА

Реци ми у земљи којој,
у далеком граду ком,
коју мени за упокој
пушку за бајонетом.

Чуће се пуцањ. Пашћу, 40
убијен хитрим зрном.
Гракнуће гавран на храшћу,
погледати ми у очи, црном.

Тог часа ће нам у дому 45
мати испустити катао
и изговорити: – Мој сине, јао!
И изговорити: – Мој сине, јао!

Ако до града Бања Луке
некако допутујеш,
заустави се крај букве 50
да чизме преобујеш.

И дође путник тада,
Ти проходај прво базаром,
ту вина ће ти доброг дати,
затим ћеш у дому старом 55
мајку крај прозора спазит.

Погледај јој у очи само,
као мени гаврани,
да не сазна моја мама
да ме метак смртно рани. 60

Да заволех вештицу – жену,
моју мајчицу слажи,
да ме вештица нагна
мајку заборавит, кажи.

Мати ће испустит катао. 65
мати ће испустит катао.
И прозборит: – Мој сине, јао!
И прозборит: – Мој сине, јао!

3. ЗИДАЊЕ КЛАДЕНЦА

Треба ископати кладенац,
тражити воду за пиће. 70
Нек у кладенцу живи жаба,
то неземаљско биће.

Певаће, певаће та жаба,
певаће у кладенцу ноћу.
Огледаће се месец слабо 75
у њезину златном оку.

И угледаће та жаба
у висини једну звезду,
и урониће та жаба
сребрнасту сузу једну. 80

И доћи ће путник тада,
спустиће ведро дубоко.
Извући сузу са дна
кладенца као из ока.

И наћи ће странац затим 85
место усред планине
и сазидати град целцати
од твоје сузе једине.

У том граду, у храму скромном
седам кандила засјаће. 90
Грунуће ујутру звоно
танко, ситно па све шире, јаче.

Седам невеста приће зденцу,
седам прстенова убацит,
да седам векова не падне 95
с њега локот седмовратни.

4. ПЕСМА О ПОХОДУ

Кад се у поход припремаше Вук,
говорио му је стари друг,
стари друг му војвода Милош:
– Како моју помоћ да чека Вук, 100
када ми рука не држи лук
и копље моје преломило се.

Гледам као кроз мутан лед,
и не гађам птицу уз лет,

не обарам у скоку звере. 105
Ужирио ми се коњ од овса,
и ни у сина, ни у оца,
ни у јаву, ни сан немам вере.

И одвраћаше му ту Вук:
– Ако ниси за битку јуначку, 110
и не верујеш у светог духа,
војевати и сам ћу моћи.
– Али чим ти могу помоћи? –
опет Милош пита у Вука.

А помоћи ми? Можеш доста. 115
У Мене мила кћерка оста
и дечачић с годиннице три.
Ако ти се дуго не вратим,
храну можеш мојој деци слати,
још одговара Вук војводи, 120
– Остаје ми сама и мати,
понекад јој старој сврати,
помози од згоде до згоде
И када јој истекну дани,
по обичају је сахрани, – 125
још одговара Вук војводи.

И још ако помоћи желиш:
пусте ли о мени непријатељи
зле гласове по народу,
не веруј у њих трен ниједан, 130
као ни јаву, ни сањ, –
још одговара Вук војводи.

И на коња Вук се баца
те у поход сам откаса.

5. ПЕСМА О МИЛОШЕВИМ ДРУГОВИМА

Кад стари Милош оста слеп,
ко ли му вино, ко ли хлеб,
воља би
доносити? 135

Не суседи кнезови,
него стари другови, 140
мада их и не замоли.

– Мора с горе не видети,
ни истока кад засветли,

- ни поднева зенит!
 – Ми нећемо још на море, 145
 можемо пировати до зоре! –
 углас му они сви.
- Зар ти није сладак мед,
 зар није благодет
 крај реке девојчин глас? 150
 Зар не пахне ветров сад,
 зар не седиш ко некад
 крај другога нас?
- Наточићемо ти вина,
 и потсети се, старино, 155
 на прошлост добру и злу!
 Дај одмор мачу жестоку,
 дај одмор своме оку...!
- Певали су по ноћ сву
 уз пуну трпезу. 160

ПОСЛЕДЊЕ ФЕРИЈЕ

Из поеме

У њоми ауџор њуџује са њенијалним њољским вајарем Виџиом Сџвошем не водећи рачуна о временском реду. Наш њређи саџуџник је и мачак Чеџврџак (личности измишљена). Сџвош је живео њре њеџ векова. Завршив своје велико дело – дуборезни олџар Краковске саборне цркве – њошао је у Нирнберџ и несџало џа у њуџу. После окуџације Пољске Фирер је заџведео Хиџлеровској војсци да славни олџар њреведе у Нирнберџ. Олџар је њрисџео онамо камо њеџов џвораџ није сџиџао. И џек њосле раџа дио је врађен у Краков.

Четворостоџни јамб
 дојади. Дајем сад,
 пријатељи, тростоџни,
 он је растреситији.

Њему стопа корача 5
 као точак сеоцем.
 Риме – глатки запушачи
 Риме – глатке запушачи
 у доброј боци.

Одстојао на љуски 10
јужних плодова свих,
он, тростопни стих, уш
цвет усхита мојих.

И моја песма многа 15
цвета сваким даном
нестварним јоргованом
алкохолног огња.

ЛОСОВА СМРТ

Песме по педесет!
На мени оне леже
тежином нескритом. 20
Бог с њима! Ја морам
како сване зора
на пут са Ствошем Витом.

Готов је мој олтар.
У њему злато, јантар, 25
дуси добри и злице
и саме смрти лице.

Не доле, већ на брег,
онамо Богу ближе, –
на ведар пут што стиже 30
у преславни Нирнберг.

Лепо је где шушти
грање рођендан срести.
Дивно је пут провести 35
у скитница друштву.

Ако нас жеђ згара,
мириси нам нанесу
прве пивнице где су
свих беспосличара.

Наточи, газдарице! 40
Не жали, читаоче,
што на глупе ситнице
свој дар трошити, почех!

Читалац ми је – св'изац.
Он ми писма не пише, 45
али понеки ред
који истином дише,
зна скоро напамет...

- Али треба ми поћ'!
 Нирнбергу се развеза 50
 пут, и зделу звезда
 напуни мени ноћ.
- Преда мном се заре
 пољане неизмерне,
 измгалице бисерне 55
 украј њих стражаре.
- Поток близу звони
 и прохладан се пени,
 и негде ржу коњи
 нежни и усамљени. 60
- Намах се смрче тад.
 И паса лавеж стаде...
 Далеко је одавде
 преславни Нирнберг град.
- * * *
- Све сли у једно ноћ.
 У одсјају огњева 65
 црвенкастога сева
 јави се црни лос.
- Раскошан рог над њим
 стоји ко снажан дим. 70
- У меким уснама
 крут јасике му ситан.
 И, снажан – безаштитно,
 страх неки ули нама.
- Беше ко древни Бог. 75
 У небу црно златном
 ко сазвежђе гранато
 светлио му се рог.
- (Није залуд Лосом
 сазвежђе прозвало се). 80
- Пред нама отворен
 од слабина до кичме,
 погледом не пониче
 у ком титраше сен.
- Зашто, – крикну Вит Ствош 85
 у преболном заносу, –

- за раменом Марије
 њега не саздадох!
 И зашто цареве
 и Исуса смерна 90
 по вајарској манији
 не претворих у звери!
 Одговорих му.
 – Знај!
- Мучимо се узаман.
 Боље да неизвајан 95
 хода шумом лос тај;
 да јури вечито
 предивно створење то,
 и да наших страдања
 не доживи ни дан! 100
 Нека ти то није жао!
 Заобрави ту чар
 када си свој олтар
 дубео ко детао.
 Смири себе! Тише! 105
 Одмора око чека.
 Одреци се добвека!
 И не стварај више!
- Дуго је Вит седео,
 чарао угљевље врело, 110
 кад је оно згорело,
 гледао у пепео.
- Сва је ова ноћ скроз
 била прозирна, јасна,
 и као лађа прекрасна 115
 пловио пољем лос.
- Наједном из таме – удар
 заустави тренутак...
 Мириси барута.
 Сруши се, пообара, 120
 све што лепоте би,
 све што би безаштитно...
 Из светлога честара
 шушнуше жбунови.
- Ко девојка у сну 125
 лос тих лежаше ту.
 И око му у глави

тужно ко у срна,
и, ко папрат црне,
рози у ноћној трави... 130

Ловац је приспео.
– Петнаест пуди меса!
Ко бик! – И смех га стресе. –
Доста је ипак то.
Дувана се лати... 135

* * *

За нас би пропаст звера –
већ разлог да се пати,
и темељ свих мера.
Мајстор-Вите, реци ми,
гледано с ове стране, 140
што Маријино раме
да неког заклони!

Сан нас не хвата још
и кретосмо шумарком.
Ко сенка плашљив тако 145
лебди пред нама лос.

Лос-магла и лос-жбун,
лос-дрво, лос-таме сиње,
лос-звер и лос-растиње,
лос-свет обмана пун. 150

Нас двојица кроз поља
ишла до зоре све,
та дивотна невоља
тихо нас поведе.

Горе се ко знак стаде 155
гранати лосји рог...
Далеко је одавде
до славног града оног.

ШАТРА

– Да, убијен је он, –
рече ми мајстор Вит, – 160
а ви још живите
по вољи сопственој.

Овде досада пљачка,
вреле крви ни за лек.

- Пођимо у Средњи век, 165
узмимо собом мачка.
- Ах, можемо ли зар
некуда вратити се?
Боље ће бити спат
и видети шта снi се. 170
Де, бунцајмо на глас...!
- Па вратимо се на час
онамо где и сада
свевасељенски дух
крчми и латин влада, 175
који време не затре,
и видећемо, колега,
испод неба – шатру,
а изнад шатре – небо.
- Пијанци, пљачкаши, – 180
ја прихватих се жаром, –
Дише се много лакше
на шумном тргу старом,
где грађанин посматра,
где је крш ковчега. 185
Испод неба је – шатра,
изнад шатре је – небо.
- Вит расипа шале,
бесмислице, трице:
– Како нам крв пале 190
лукаве панице!
- Како нам драже њух
За васељенски дух,
крчмице и Латини...!
гозбе, мириси фини! 195
- Гледај онамо свађе:
донò беде пробисвет! –
Ја му велим: – Шта ћеш,
свет свуда као свет.
– Ено га џепарош! 200
– И збор!
– Стражар!
– Гле спор
одрпанца и пијанца!
А још ближе облака
разапета је шатра.

- О том ћу ја! Ти доста! – 205
 узвикну Вит. – Проста
 тема. Врло наивна.
 Тај пајац на све киван
 ђаво је. Мрака син.
 Заведе и Јустина. 210
 Онај тамо момчина
 управо је Јустин.
 Издањак састанин,
 да дође главе момку,
 зажиже му похоту, 215
 нуди му власт и чин.
 Јустин мислити поче
 на земна блага многа
 те и на самога Бога
 усроптао, сироче... 220
 Радује се дух зла!
 Но дева смилова се,
 из мрежа лажи спасе
 несрећнога Јустина...
 – Сад ја....! 225
 Сузу пустив
 спасени на колена
 паде. Његова мољења
 сада ћу изустит:
 „Господе, теби хвала, 230
 хвала, пресветла дево,
 за то што своје тело
 ослободих из кала.
 За то што спасте ме
 од похоте и жудње, 235
 са поклоном до земље
 нека вам хвала буде.
 Што са путање праве
 не одведе ме гад,
 те у тај градић славе 240
 стићи ћу било кад...!“
 – Мени сад дај тачку, –
 Вит ће. – На свом је месту
 та нада. Но у дејство
 време је већ и мачку. – 245
 И повика: – Уа!
 Уа! Држ! Полети!
 Шта то би?
 – Немаш очи?

- Неки пас проклети
на Четвртка наскочи! – 250
Кољу се мачак и пас.
Намах заарлаука,
појури народ вас,
ко буљук Мамелука
за мачком и за псом – 255
из сна нашег сав лом:
дечаџи, бернандинџи,
гоље и богословџи,
коџкари и трговџи
и жене улиџарке 260
и дечиџа и старке...
Дали се у тај трџ,
скрили у доба хуџ...
- Кроз кикот Вит и ја
доживљавасмо празник. 265
А мачак, манџуп мазни,
прео крај рамена.
- И Вит узвикну: – Стој!
Главни закон је мој
да радости ме прате, 270
да уметност је спој
тих небеса и шатре!
- Човек често треба
и лакрдије ватра...!
Испод неба је – шатра. 275
Изнад шатре је – небо!
- СУСРЕТ
- Идућ тако, успутно,
у леп стигосмо крај
где звер не зна страх,
и реке још нису мутне. 280
Ишли смо скупа с реком.
Слутећ да је ту има
по сунџа лептирима
и по шумору меком.
- Простор кроз шуме сен 285
летео је огроман,
и пред нама обома
бивао замагљен.

- Прекрилио је јасан
луг и поречје уско, 290
запахнув сваког часа
као дисање људско.
Догледи Цајса у реци,
сочива светле тачке,
и ко у оку деци 295
све дуби – наглавачке:
облаци, горе, гај,
тамне шуме без стаза,
гуске и старчић тај
са њима украј газа, 300
и дрвце што се склони
под брег од муње мача,
и барчица и троје
икон/отрагача.
Дивна је пасмина она! 305
О, како заљубљен бих
у скупљаче икона
пре једно лета три.
- А тек у скупљачице!
Једна ми од њих ту, 310
предивно неко лице,
скоро помрачи ум!
- Хлаче, ветранка, кеди,
свитер у низу том,
нехотичне победе 315
однеше нада мном.
- Још памтим то плетиво
ја под руком својом
и памтим расплет тужни
са трагачицом том... 320
Прилазим.
– Старино!
Значи она је то!
- * * *
- Незгодно. Ко ђак ту
црвеним. О, мила,
ко и пре. У трокут 325
два се рогља забила.
- Упознајте се. Муж.
А то ми је удварач.

- Петоугао, значи,
безизлазан и глуп. 330
- Но, даде прави тон
мачак. Док ја са стазе
стигох, све месо смаза
трагачицама он...
- Старац отуда с воде 335
прилази скоро кришом,
носећи гуску под мишком.
- Видећ толики свет
надао се да прода
гуску за рубљи пет. 340
- Сркни, стари, мало бар! –
рече удварач њен. –
Беше тужан комичар,
грчем унесрећен.
Ставише ђевап на жар. 345
- Муж је одлично знао
знања потребна за њ,
тихо је попевао
окрећући ражањ сам:
„Ражњићу мој румени, 350
ражњићу, ђевагчићу,
створен си за учене –
икона скупљачице.
Истина и правда сва,
уз ражњиће су слађе, 355
сакупљач икона
ту само радост нађе!“
- А с њом се попех ја
обалом уз натегу.
– Куда ви, – Ми Нирнбергу 360
идемо, али част...
– Гледај како са виса
лепа је та област...
– Обична је...
– Али част...
- Ти си крив...
– Не, ти си. 365
- Тако разговарах
искидано... Но, ах,

неизбројно је јато
гуски силазило с брега,
као усови снега, 370
свадљиво и грлато.
Слетеше све низ брег
одједном попут лаве.
Крила, убојни стег,
дизале врх главе. 375

Уз шум, и крик, и гак,
као коњица степна,
слазиле велелепно
на супу и ђевап.
А стари онај враг 380
неуплашен нимало,
гонећ их од мангала,
плесо ко Пугачов.

* * *

Растасмо се пред мрак.
А иконо/трагачи 385
отпловише на чамцу,
понев јело и коњак.
А ми пешице сами.
Скупа остатак вотке
дошили смо у тами, 390
опустевши мањерку,
украј знака: „К Нирнбергу.
две тисуће к. метара.“

ДВА МОНОЛОГА

Ишли смо утроје.
Четвртак беше трећи, 395
сад у Ствоша на плећу,
а сада на мојем.

Густ забран боровак
ишо до неба чак.
Пуст, погружен у сету, 400
усправан, у узлету.

Тек би кроза њ промакла
косо трачица праха
као кроз мутна стакла
подрума.

У два маха 405
 нађосмо речну воду
 и кретосмо опет бодро.
 Шума прође, а пут се
 пружао до зла бога
 и наједном ту се 410
 чуше два монолога.
 Лице дигав у жару,
 у неизрецивој страсти,
 Вит Ствош, црквени мајстор,
 запева о олтару. 415

МОЉЕЊЕ О ОЛТАРУ

– Олтар! Какав ли би!
 Звук дрвета му цвета,
 пева боја дрвета
 у коме снага ври!
 Сваком дадох створу 420
 лик цвета или листа,
 спојих мрак с простором
 у природном јединству.
 Знах светла законе,
 и како црквом лије 425
 и како се развије
 и како нестане.
 Пространство! И биће! И биће
 Ти знаш како пристрасно
 размештао сам пространство 430
 претварајућ га у своје
 пространство сопствено
 у његовом дрвном смислу
 и дизала се к мисли
 све оно из чега сам. 435
 Тада ме милост проже,
 опазих лице бога!
 Но знам како убого
 резбар стварати може!
 Дух ми, осетих јасно, 440
 руку таче у трену.
 Из грознице се пренух...
 Небеса светлост згасну...
 Боже, угледати дај
 опет светлост небесну, 445
 у наготи телесној

заробити сав њен сјај!
 Певали јела и бор
 као црквени хор.
 Сунце се проли вруће 450
 и раствори у модрини.
 Тад ја изговорих
 мољење за сина,
 суза не отирући.

МОЛИТВА ЗА СИНА

– Шта ћеш, – отворих груди, – 455
 таква нам је судбина.
 Смрти, хваљена буди,
 но зар оставит сина?
 Слаб је и мален још –
 ни господар ни роб. 460
 Не само што је – дух,
 он је плот моја жива.
 И бесконачан круг,
 живећи, он ме слива
 с вечитим небићем. 465
 Оним од прапочетка.
 Тужан бити је тешко
 кад сам заједно с њим.
 Судбини хвала буди,
 хвала буди за сина. 470
 Шта ћеш, – отворих груди, –
 радост је ова дивна, –
 И потекоше речи:
     – Нека је хвала богу
 за немир, патњу многу, 475
 којима не утече.
 О, хвала, вишња сило!
 Ти си добра и света
 јер си ми затворила
 малога мога Петра. 480
 Захваљујем много
 што је рањив и сетан
 и што је прапочетан,
 што ни цару ни богу
 још није обећан. 485
 И можда разум сметен
 спашће мојега сина.
 Биће дете висина.

И дана јоште дај ми, продужи с њим сливање, те да то растојање превалимо ми сами. Сами – тојест удвоје. Не треба нас више...	490
Виђење врта рајског, свештено језеро! Судбо, дај још мени с њим ићи по земљи. Ићи са њиме вечно, сливено и безгрешно.	495
Судбо, век ми удвој! Нек ме мине патње купа. Са сином мене спој, да још идемо скупа. – Отприлике таква беше песма о сину.	500
Певасмо Вит и ја ко дервиш кроз пустињу. О њима у часу том што поћ не могу с нама, певасмо свако по свом слично божјим птицама.	505
Певасмо и плакасмо без стида на сав глас. С плавети вира јасног зраци лили на нас.	510
	515

Вољена, не говори

Прву брачну ноћ Марша и Драјон Рааб њровели су у дому њасијора Глука.

(Из „Изучавања о царици Катарини Првој“, том I, страна 86)

ОН: Вољена, не говори
да се треба растати веће!
Дај бар до ране зоре
да потраје наша срећа!

ОНА: Драгоне! Бој се сутра спрема,
патња се на нас свали.
Зар су да се растанемо,
данас нас привенчали!

- ОН: Вољена! Не говори!
Суђено је растат се веће. 10
Али пусти до ране зоре
да потраје наша срећа!
- И груну бој... Огњених пчела
зачу се зука. Булади 15
оловне гром. Поред трубача
паде и војник млади.
- Спасли солдата лекари
и он дознаде од друга
да се чује како у цара
живи његова супруга. 20
Тамо су куполе – јантари,
изнад града Москве старе...
- ОН: Вољена! Не говори!
Ево ме пред тобом опет...
- ОНА: Откуд овде тај инвалид, 25
каква шала у час позни!
Бежи! или ће затражит
твоју смрт мој супруг грозни!
- ОН: Вољена! Не говори!
Стазе су на свету многе... 30
Спокојно царуј и владај!
И паде пред њене ноге.
- ОНА: Новца солдату. Пио је много
и ни сам не зна шта прича. 35
Мислиш Петра се Великога
то што ти мељеш тиче!...
- ОН: Вољена! Не говори!
До јутра није дуго!
И нек час пре, час пре умре
та ноћ Мариенбурга! 40
- ОНА: Да, нек час пре та ноћ умре!
Нек умре оно јутро боја!
Војниче, иди одовуд што пре,
ја нисам била твоја. 45
Хроми Драгоне, одлази сад
и о мени – ни звука!
Заборава да си био млад,
и свадбу у дому Глука,

и пиј вас дан, и два, и три,
пиј до краја живота!... 50

ОН: Вољена! Не говори!
Не говори о том!...

ЛАКРДИЈА

Водич вода слепца собом,
радозналог неког много.

– Шта је тамо, водичу, ти?
– Оно је град Алабир.

– А зашто се не чује тај град? 5
– У том је граду била глад.

Затим све однесе помор,
изумре песма, смех и говор.

Иду шумом, иду баром,
а безоки: – Шта је тамо? 10

И вођи се више не да.
– Зашто ћутиш, грбоњо?
– Гледам.

– Шта је тамо?
– Девојка млада, здрава.

– Опиши ми је!
– Ево ти је:
подебела и шопава. 15

– Колико ли је година њој?
– Још мало па сто.

– Ах, ти, окати, сине псећи,
мирише ли то свиња,
можеш ли рећи?

– Враћао се Циганин с робом 20
и вукао глупака собом.
Растао се с њим Циганин
под ракитом, а ја остах са њим...

Тако лута слеп с грбавим.
Иза шума зађе дан. 25
И под месецом рогатим:
– Шта је тамо? – Лопов? Пањ?

СЛОБОДАН СТИХ

- У трећем тисућлећу
аутор повести
о позном Прадхирошимљу
дозволиће себи рад сажимања теме
мала померања у времену – 5
по једно сто, двеста година.
- У његовој повести ће
Пушкин
кренути у дворац
у сребрнастом аутомобилу 10
са крепосним шофером Савеличем.
- Иза престола
Петра Великога
стајаће
седи Арапин Ханибал, 15
негатив остарелога Пушкина.
Цар ће
примити песника, да би дао упут
за бунтовника Пугачова.
Понудиће Пушкину 20
виски са содом
и он неће одбити
без обзира на покишљивање
старога Етиопљанина.
- Значи, то си ти, мин херц? – 25
рећи ће цар
узбудљив риђу зеницу
и искривив леви образ.
– Ево мога последњег дела,
Господару, – 30
И Пушкин ће пружити Петру
песме које почињу речима:
„На обали пустих таласа...“
- Цар ће бацити око на почетак
и рећи: 35
– Пишеш добро,
а владаш се рђаво, –
и, поново уперив у песника риђу зеницу,
рећи ће: Можеш ићи!...
- Отпустиће Пушкина покретом, 40
и он ће, увијајући се, изјурити из кабинета

- и прелетети лако
по паркету суседне дворане,
једва поздрави Дантеса,
дежурнога официра. 45
- Ветрипир, ваше величанство, –
грлено ће приметити Етиопљанин
за белушаном унуком
и наједном ће се осмехнути
показујући јаке зубе 50
боје слонове кости.
- Читаоци трећег тисућлећа
ће отворити повест
с истом расејаном пажњом
с каквом ми 55
посматрамо јевангелске теме
мајстора Препорода,
где се иза плећа глаткокосих мадона
у италијанским прозорима
виде тоскански шумарци 60
а свети Јосиф
придржава руком која стари
наборе флорентинског огртача
на које пада сутон.

ДОМ МУЗЕЈ

*Пошмомак шум усхићења.
Блажене славе Паризенон.
... осипавља дубоко ...
Из књиге утисака.*

- Улазите, молим вас! Ово је сто
песников. А диван му је то.
Орман за књиге. Постоља ово.
Оно завеса да се застре прозор.
Ово омиљена фотеља. Покојни 5
је ценио живот спокојни.
- А ево и непотписана портрета.
Ту је песнику већ четрдесета.
Не зна се што је смеђ насликан.
(О томе научници споре сваки дан). 10
Овде видите успелу слику, другу.

- Тада је оду „Доле“ написао
и био зато прогнан у Калугу.
И скута подерана му ено –
траг двобоја. Пејзаж „Под стеном“. 15
Ту је почетак „Посланице другу“.
Ево писма „Падам пред ноге...“
И одговора: „Слободно се врати“.
Ево песникове тацнице затим
и омиљене му ево чаше. 20
Забелешке и пробе пера.
И поеме „Ура“ варианте.
И гравира „Предаја медаље“.
Јесте сви видели. Полазимо даље.
Путовања. Слике Венеције. Рима. 25
Дневници. Белешке. Пун сјаја
борбени напис против обичаја,
и чланак „Зашто се шалимо“.
- Јесте ли уморни? Крај ће ускоро.
Ево песников венац ловоров – 30
њим је удостојен у Тулузу.
Тај на бледоме дагеранту,
ћелав, стар, у сомотској блузи
био је последњи. Погинуо је потом.
- Овде је умро. Ту је канапе. 35
Пред смрт је рекао: „Хтео бих не...“
Нејасне су остале ове речи.
Да ли песму, или печења,
ко ће знати шта је хтео
овај наш стари песник пред гробом. 40
- Смрт песникова – последњи део.
Не тискајте се пред гардеробом.

* * *

Лакше од птице саме

пашће јесен на раме
као лист јасиков...
Но, све то беше потом.

- И предела цртеж стари 5
насликан руком гари
на ваздуху прозрачном...
Но, све то беше потом!

А шта беше од постања?
Зацело нека страдања
насељена у мој дом... 10
Не! Све то беше потом!

* * *

Ваздух је напрегнут и реже
по љутој сунчаној зими.
Можда смо ово беснежје
оштро осетили и ми.

То што је замишљено негде, 5
у нама потом стаса:
светла се помере, среде,
и сабије се маса.

Наше бесмртне душе
не зру у нама, већ око, 10
и палећи се споља
згарају у мени дубоко.

* * *

Вратити се од Ане
ка мени у овом часу.
И напустити камен,
вратити се таласу.

Довиђења, сећања 5
и ратова ужаси,
довиђења, камење,
и нека буду таласи.

Сећању – смртни су ради,
камен – мртвим части вечне. 10
А угодна прохлада
нека тече и тече.

Славо, довиђења,
а и ви, несреће,
јер с таласом шале нема, 15
он никад проћи неће.

Сећање ти си – камен,
облутак си из воде.
Ипак се не пропадне
кад се под талас оде. 20

Довиђења, Державине,
и доба његова стара.
Довиђења, камење,
и нека буде талас.

Не, не заборављање, 25
већ виђења далека
и друго узбуђење
и друга патња нека.

И друго светлуцање 30
и сијање без краја.
Довиђења, камење,
и нека буде талас.

* * *

Тај дивни, давни спор
сад ми на памет пада...
Не гони ум да страда!
Прође отад лета сто!

Кипео је тада тај спор 5
сав смелост, младост, страстност.
Био је пре сагласност,
но зар је у томе зло.

Зло је наишло потом 10
кад је нестало спора,
када смо сви ускоро
напустили тај дом.

Напустили смо спор
и све постаде неспорно. 15
Но зрно бачено, орно,
дрско је проклијало.

За застором каткад збор
чујем и доказе старе,
и брујање гитаре,
и дивни, стари спор. 20

ПЕТОРИЦА

Живела петорица песника
пролећа предратнога,
још не сасвим чувена,
а писали су о рату много.

То што у песми би говор, 5
постаде удес слепи.
Први паде под Ростовом,
а други у влажној степи.

Но реч погодује срећи,
речи су светли кристали: 10
што заслужи, поста трећи,
а четврти – што су му дали.

Реч је враџбина проклета!
Све нам то песма скува...
И живи на свету пети 15
и спомен о четворици чува.

По киши

О, десило се једном тако,
по чијој вољи не зна се,
музика давне среће се зачу,
слушам јој однекуда гласе.

Чујем је тако јасно, лепо, 5
ко дететом, у мраку, сред мира,
кад слушах где ми киша црепом
све што пожелим свира.

Тако сена одмору стече 10
лети неколико пута,
но музика старе среће
откуд сад, сред овога кута.

Иста поноћна кишица стара
свира ми, не чека да молим,
ко у јеку снаге и дара 15
који сликар неуморив.

* * *

И јесен, која наједном вредно

наступи,
радује ме сад недогледно
и теши ме.

Осећам овога часка 5
да треба
на време напустити земаљске
ствари.

Лутати, не знати јесење 10
досаде.
Не знам ко назва већење
досадом.

Не мислимо ли да, може бит 15
у дане те
последње јесени нас, последњи лист
опомиње.

* * *

Све ми се уопштеније чини

што ми слепило више прети,
на жбуње ту и у даљини
пада светлост оног света.

Изгледа ми, јер постепено 5
слабљење вида ми се јави,
да су мушице пахуље што снено
лебде у зраку лаке, плаве.

Не могу се похвалити зато 10
да ми се поштрава вид духа.
Само је ноћ нада мном оката.
Стаза лежи ледна и суха.

Стаза лежи ледна и суха.
Ноћ је звездана, висока, јасна.
Не нагињи поверљиво слуха 15
оном ко прогледа одвећ касно.

* * *

Снио сам сан. И у тешком сну том

отац је бос стајао преда мном.

И плакао је. И говорио потом:

– Мој сине мио! Шта се збило с тобом?

На рат, судбу, наш век се оборио,
и хтео због мене одмаздом да гони.

5

А ја сам му смирено говорио:

– Оче, нису криви ни у чему они.

И виде сам. Двоструко појмио
како ћу и ја пред тобом стајати
са истим гневом, душом која пати...

10

Угледај ме у сну, мој сине мио.

* * *

Хоћу да моји синови

и друзи њини

мој ковчег носе

у прекрасни сахране празник,

да на њином рамену

5

борова лађа

плови полако,

али не касни.

Поносан бићу и срећан

у овај миг,

10

у животу само један,

јер ми слух не рани

жалостан крик,

јер се небу

једино предам.

15

Само ми је жао

нећу чути певања,

ни музике, хваљења многа.

Али шта ћу!

Зар сам битисао

20

у дан рођења свога!

А ипак хоћу

да музика лије:

- јер само двапут дух нам свима
ликује: 25
кад нас још на свету није,
и кад више не постојимо.
Ја ћу лежати с осмехом
који смрт ваја,
ван домашаја 30
беда и болести.
- И два несећања –
почетка и краја –
око мене ће
музички круг повести. 35

ЗДРАВИЦА

- Заборавимо бриге о хлебу,
скрнувши вина лудих.
Сетимо се бриге о небу
где месец у облацима блуди.
- Заобравимо бриге о дому 5
с овим вином весељаком,
сетимо се бриге о грому,
ноћном ветру, пљуску јаком.
- Заборавимо бриге о деци
и безузрочне сузе њене. 10
Сетимо се брига о чети
јасика у шуми што вене.

КУПАЧИЦА

- Кад кроз подне боје јоргована
купачица јури, ход јој таласasti
нехотичнога пун је обећања
безбрижних радости и нежних сласти.
- И ево већ у вале улази она 5
и ишчежава раздрагана.
Као реч поезије скоро условна
и као језик патње слана.

СВИТАЊЕ

Свитало је. Ваздух пун дубине.
Близу долина плава од залива.
А где треба сунце да сине,
учио се облачак да плива.

Постепено и без бола 5
ноћ је умирала за кућама,
около средине топола,
затим – при врху, затим – над нама.

* * *

У витешке трубе, душе пуне,
свира на крупном брегу храст,
али светле и тихе струне
звуче на срцу и уму у нас.

Да се слије са земљом и небом 5
уметнику је безбрижном сан,
са западом где јаблан над обалом
тако је лак, гранат, полетан.

Каква прекрасна особина 10
знати се ослободити зла,
лутат проничућ до танчина
просторе, душе, умења сва.

Сливања то је тројство лако. 15
Занеми храшће шумама скроз.
Домовине трубе опаке
учине да занеми дрозд.

* * *

Ни мисао ни реч – већ у часу
као смет који кровове засу
притисне вечни смисао мене.
И пробуди се – опомене.

И чудновато: у тих речи јасности 5
пустоши неке има често
и може само светлост вечери
да испуни општа места.

И тешко се пред залазак заспи
и буди се нечекано, такорећи,
када под снегом ружичастим
укажу се брезе светлећи. 10

ЗИМОВКЕ

Забеснео снегобес,
завејао буроструј,
запевао звиждоплес –
садељан од леда славуј.

Јечи, јечи, – чуј, о чуј,
бура као празан суд,
уз славуја ко славуј
пева снешко – петлић луд. 5

Реже љуто, склањај лице,
али каква благодат...!
Ветар гура колеснице,
али куда – бог ће знат. 10

* * *

Нешто се изваја

из глине.

Нешто се истеше

из камена.

Нешто се испише 5

из срца.

Било из чега било!

Не жури се.

ПОНОЋ УЧИ ИВАЊДАНА

Поноћ уочи Ивањдана.

Фронта огањ горући.

Свитало је врло рано.

Две сестре беху у кући.

Млађа, лепотица мала, 5

било је весело са њом,

старија је кротко гледала,
зато се чињаше слађом.

Дивљом детелином и наном
одисало је сено, 10
на трави још негаженој
пољубих лице њено.

Гледао сам срећан потом
како небо светлост лије,
заједно с нелепом оном, – 15
сем уста и очију.

И реч: „До виђења“ с лаком
тугом само изрекох.
И затим ридање кратко
с лаком тугом поднесох. 20

И пођох, не знајући куда,
а аутоматом о плећу.
„Белоруска родна груди!“ ... –
громко из грла потече.

* * *

Путовао сам Боемији кроз краје
где се дуж пута хмељ зелени
и слушао његово цветање шта је
говорило успут мени.

Та глина тешка и црвена 5
и хмеља измаглица млада
говорили су тад о многим чему
што појмити не бејаш кадар.

Путовао сам кроз краје Боемије
тонућ у кретању и боји 10
и био сам много блаженији
не слутећ шта јој предстоји.

* * *

Брезе, јасике, јелки свеће,
препрост подмосковски пејзаж.
Сликар у татарској капици
отвара пролећни вернисаж.

Мало косоок сликар стари, – 5
јагодице татарски лук, –
пуши и пуши стално цигаре,
и слуша унутарњи хук.

Из хука се рађају боје,
из звука се јавља цвет. 10
Природа непрестано плете и поје
бесконечно исти сиже.

Но, треба и он да се урами,
знак је дара уметниковог 15
и када бесконачној драми
даје само један епилог.

* * *

Ти, златни славују, Бојане,
спојио си у славе одјеке
жедне половецке пољане
и Лабине облачиће меке.

И не сања тај злосрећни пук 5
како давно у стојезичној степи
сливо се словенски говор, и мук,
у дивље Монголије наречја.

Спој речи, јагодица, знања,
сачувала нам се у народу. 10
И прекрасна та бука смешана
у женском лицу у варварској оди.

БРЕЗОВА ШУМА

Наш брезик је безбрижан као да
с руским бедама нема везе.
Гаврани су га спасли сваког зла,
саме својом судбином владају брезе.

Ништа јарче од иња на шуми нема. 5
А још је светлија брезова честа.
Ко да су Псковићи с резана трема
сашли до свечана зборна места.

Ах, оно вече Руска машто дивна,
ханзенским повељама склона! 10

Пред царскога мача насиљем
незаштићена су и бреза звона.

И наша сеоска судба проста
на судбу се града не надовеза,
једина награда од ње нам оста –
сребрнаста машта наших бреза. 15

О жарка, о снежна, брезнице славна!
моја шибо, метлице и главњо!...

ПОДМОСКОВЉЕ

Кад бих имао довољно глине
начинио бих исте ледине;
кад би ми дали облака и зоре,
створио бих и ја исте обзоре.
Све меко, лагано и без вике, 5
кô што би суздаљци од ока створили –
расадио бих борове и лешнике,
крај заселака ставио села.
Без сувишнога, и на пуну пољу,
створио бих све кô у Подмосковљу. 10

ПРВИ ГРОМ

Стоје храстови обнажених грана
као ковачи рукава засукана,
туку маљевима врх наковња – пања,
те честа грмљавином силном одзвања.
Као мехови од ветра се надимају облаци 5
и мехови загуде, заричу углас
и каљену муњу из замаха боде
да се хлади,
као поткову готову
у јаз. 10

СТИХОВИ И ПРОЗА

Музичка буна је почетак прозе руске,
не Сфифтов смех, не Вертерове сузе,
него Пугачовљев кожушчић зечји
насилно скинут господи с плећа.

- Мужик се против закона испречи,
поричући цесара, бога. 5
Нема Русија, и богата и убога,
тврдоглаво иште првобитне речи.
- У руској прози од цркве одлучен граф
дубоко је појмио циљ борења: 10
вера без љубави – знак је смирења,
а уз љубав – права одбрана, једина.
- Руски стих је грађанштина сама,
усхит ума, свест о користи многој!
И гром јамба ломоносовскога 15
склопљеног стегом четворострофном.
- Грађански стих! Јуре, јуре дани...
И време нас прози и песмама учи.
И русијске списатеље мучи 20
о користи и буни мужичкој сазнање.

СТАРИ ВРТ

- Плот зарастао копривом,
но без обзира на то чак,
необично свеж је напитака
одлежан у росном зраку том.
- Племићки врт је био ту 5
и младић славнофил звани
пазио да не покипи суд
слатког од модрих шљива, раних.
- И размишљао: „Јасна ствар,
времена нашег је тврда нит,“ 10
и отварао стари ормар
где је столовао Ламартин.
- Читао је. Уз сеоску буку
наједном заспи. Лампа чади.
И дуго се још чуо чекић 15
цврчака на ноћној ливади.

* * *

Свршио се август,
ћути шума сва.

Стозвездани Аргус гледа с небеса.	
У рођај златни кроз магле пух ветар бркати лута као дух.	5
Светли се етар, светлуца свет, крстари ветар, крстари Фет.	10
Низ авеније, шумарак знан, последњи геније крстари сам.	15
Неће скоро подне, далек запад тих. А он је слободан од Плејада свих...	20

* * *

А. Ј.

... И наједном појмиш тада како звучи реч родна ова. Јер она није од смисла и звука него потка преживљенога, него првородна основа наших радости и мука.	5
---	---

ПОДРАЖАВАЊЕ ТЕОКРИТУ

Песму нам запевајте, ви миле Музе! Веша понтијски залазак сенке на висине. На зимски зрак миришу лубенице, друзи, медом јесењег светла дозреде диње.	
Песму нам запевајте, ви миле Музе! У час кад вал има боју поморанце, у час кад на козје стазе изађу Отузи, песму нам запевајте кратко и снажно.	5

Песму нам запевајте, ви миле Музе!
 Туч отровних висина сунце кује. 10
 С вечерњом светлошћу збацимо све узе,
 све што нас мучи и узнемирује.

Но још се види где на превоју тамо
 веша дренак ђердане ко алеве сузе.
 Сетите се својих старинских песама. 15
 Песму нам запевајте, ви миле Музе!

МОХАЈЛОВСКО

Дрвеће је кипело, певало,
 преливало се текло ко вода,
 као колевке се љуљало
 и пловило попут брода.

Сву ноћ, све до зоре цика, 5
 све до у само јутро бело,
 љуљало се срце песника,
 текло, певало и кипело.

РЕЧИ

Пада лишће лепо, штедро,
 лепо лађа плови, промиче,
 време се усталило ведро,
 и свечаности празничне
 спрема септембар прапочетан, 5
 замишљен, а не одвећ сетан.

У свету нема, би јасно мени,
 затртих речи и појава.
 Њину срж што у дну недара спава
 ископа геније потресени. 10
 И необичнији је свакако
 ветар кад је ветар, а не лахор.

Као земље које не знамо,
 ја обичну волим реч,
 јасна у први мах је само, 15
 а потом се замагли већ.
 Да је ко стакло протрти знаш,
 у томе је сав занат наш.

АНА ЈАРОСЛАВНА

Како нам живиш тамо, краљице Ана,
у Француској, земљи туђинској?
Јеси ли се душом од наших страна
откинула збиљски?

Како је живети, Ана Јарославна 5
у топлом крају?...
А у нас је зима.

У Кијеву је код нас тако славно,
све сређено, свуд хране има!

Тамо у вас загонетно олује
дувају 10
дуж земље с ширна океана.

И зашто тамо херцези војују?
И о чем брину краљеви, Ана?

Како ти је сред ветровите сале
где је домаћин редак као гости,
и где пси отимају од деце мале
козорога кости? 15

Тамо су мачеви, панцири сури,
ратови и лов – увек исто.
Тамо пред вече љуште трубадури
авињонско вино чисто... 20

У постељи су преврћеш ноћима,
будећи се уплакана...
Реци, да ли какве дражи има
бити краљица тих страна!

Храмови су тамо груби, шиљати, 25
камена раја су њихови свети.
Самовољни ћелави прелати.
А до бога не можеш допрети!

Дивно је осетити под прстом златну
и топлу с медом воштаницу...! 30
Девојке у Дњепру испирају платно,
кикоћу се и руски
кличу.

За хиљадом река, раскрсница,
овде је широко ко кроз стену... 35
Девојке као јата белих птица
испирају чаршаве на Дњепру.

Војник и Марта

Прву брачну ноћ Марџа и Драјон Рааб њровели су у дому њасџора Глука.

(Из „Изучавања о царици Катарини Првој“, том I, страна 86)

ОН: Вољена, не говори

да се треба растати веће!

Дај бар до ране зоре

да потраје наша срећа!

ОНА: Драгоне! Бој се сутра спрема,

5

патња се на нас свали.

Зар су да се растанемо,

данас нас привенчали!

ОН: Вољена! Не говори!

Суђено је растат се веће.

10

Али пусти до ране зоре

да потраје наша срећа!

* * *

И груну бој... Огњених пчела

зачу се звук. Ђулади

оловне гром. Поред трубача

15

паде и војник млади.

Спасли солдата лекари

и он дознаде од друга

да се чује како у цара

живи његова супруга.

20

Тамо су куполе – јантари,

изнад града Москве старе...

* * *

ОН: Вољена! Не говори!

Ево ме пред тобом опет...

ОНА: Откуд овде тај инвалид,

25

каква шала у час позни!

Бежи! Или ће затражит

твоју смрт мој супруг грозни!

ОН: Вољена! Не говори!

Стазе су на свету многе...

30

Спокојно царуј и владај!
И паде пред њене ноге.

ОНА: Новца солдату. Пио је много
и ни сам не зна шта прича.
Мислиш Петра се Великога
то што ти мељеш тиче...! 35

ОН: Вољена! Не говори!
До јутра није дуго!
И нек час пре, час пре умре
та ноћ Мариенбурга! 40

ОНА: Да, нек час пре та ноћ умре!
Нек умре оно јутро боја!
Војниче, иди одовуд што пре,
ја нисам била твоја.
Хроми драгуне, одлази сад
и о мени – ни звука!
Заборава да си био млад,
и свадбу у дому Глука,
и пиј вас дан, и два, и три,
пиј до краја живота!... 45
50

ОН: Вољена! Не говори!
Не говори о том!...

* * *

У августу кад прозори и зденци
поплаве као сане беоњаче,
заплака дете мало у колевци,
но не пусти сузе – мада плаче.

Пробуђена плачем, мати стресе
ко песак лако сан низ трепавицу
и над млађим нежно наднесе се,
а детету пружи брадавицу. 5

* * *

Беспуће. Разједено. Благо јако.
Десет дана у природу немаш куд.
Само јутарња метвица шумарака
хлади уста. И сјај осваја свуд.

Пролећна светлост сурова и јасна 5
разголити све пеге, свих бора рез,
натекле кашке, саних трепуша вез,
болешљиво жутило, и страсно.

Светлост. Духа јарко преображење. 10
Кола тону путевима каљавим.
А тамо пропланака лаган дим.

* * *

Усамљеност – одвратна тема
у разговору прија и кума.
Глупост! Усамљеност је нема
као мук пољана и шума.

О, тада нам се већ не шали! 5
О, тада се ћути и стрепи!
И несносно нам буде уствари
и хуктање возова у стени.

* * *

Зар се сав живот кајати треба!

А затим
да не остане
од тебе
ни звиждука, ни посуде, ни потковице, –
можда реч, можда само речце пола, –
нешто као осушена травка, 5
сенка чворка узлетела с крова,
и ништавног полугутљајчића
елексира
који – душом зову.

* * *

Старачко је наше битисање
зими под сивкастом капом,
и неуморно нам је сновање
грубих нити вунених,
а и наше растајање 5

у мекој вуненој марами
и топло беше целивање
последње од земних свих.

* * *

Рано сам усто, крено пут друма,
куда су очи повеле,
не слушајући никаква шума
и буке своје земље.

Био сам весео и чудан, 5
и врео и лед прави,
и за част сав спреман, будан,
и склон земаљској слави.

Лукавства нисам знао,
на реч сам поверљив био, 10
лутао сам – не залутао,
ломио се – сломио.

Карактера и ума
отпочело каљење,
труд, умор, радост безумна, 15
месечина и бдење.

И рађање патње, бола,
под тешким као жрвањ пером,
и поред дугога мола
таласа зелен прелом. 20

Све слано, сурово, лудо
и грубо би у мени,
беше и среће секунда.
И ноћ што се звездом пени.

* * *

Киша стигла и у градске квартале,
плочници светли као канали,
огледају се светиљке у њима,
семафора шарени сигнали,
и таксија светлосна плима. 5

Тихо се радујем. Зато да ли
што бола, наде и љубави,

имао сам, и другог свега,
што је већ глава побелела
и што су већ права дела 10
у то доба у мени почела.

И када, као са букви и ива,
страст слеће попут лишћа шаљива,
обнажи се сва првооснова,
голо стабло твојега бића. 15
Оцртава се графичка грана
на простору јесењих небеса,
и не треба случајних чудеса –
једнодневки или једнолетки.

Хеј, лишће! Стари што скорије! 20
И са мене спадај што хитрије.

СЕЋАЊА

Е. А.

Већ зарастам сећањима
ко пустара што зараста шумом.
И птице јутром сећања поје.
И ветри – сећања ноћу шуме. 5
Дрвеће – сећања ваздан жамори.
И тако у пернатом сећању мом
све бајке почињу са „једном пређе“
У томе је непоновљивост живота
и непоновљивост тољења жеђи.
Но, сећању моћ је скривена дана, 10
враћају она слике и множе,
сећање – киша шуми непрестано,
и сећање – снег
лебди и пасти не може.

* * *

Врло се чудно, чудно стари,
недостижне ти жељене ствари.
Бестелесно је тешко веома –
мисао, љубав, одјеци грома
тешки су као металне монете, 5
ко сузе, кише...

У звуку, а не у тишини
туђа се судба с мојом сплете,
тежак ми се и длан на длану чини.

И лак длан који пружа дете 10
чини ми се терет прекомеран,
прекомеран и за жилаву
немирну судбу моју...

Управо тај 15
у модрим жилицама дечје руке зглоб
лакши од перца, тежак ми дође
и тај лак, дечји длан такође
и притискује као звонара!
Терет длана ко' птичје телашце
на руци, усни, срцу ми расте. 20

* * *

Све које сам волео,
не волети више немам снаге!
И љубав лака
отета намах
и спушта се на дно. 5
И тамо на дну душе гушћа
ко вино у подрум закопано.

Немој, немој из дубине вадити
све што се тамо слегло лепо!
Нек остане глухо, немо, слепо, 10
нека! А ако се отме отуда,
више бих волео и не бити,
не постојати...

Из песама о Пољској

1939.

Напред право на нишан стићи
где се међа узета пружа,
ишао је млад официрчић
у зубима му осмех и ружа.

Ишао је напред не због позе. 5
Он је просто хтео умрети.

- Живети не хте без осмеха и руже,
с осмехом и ружом хтеде умрети.
- Ходам чврстим, равномерним,
у строгае сврстан квадрату, 10
пук је ишао на последњу,
на последњу параду ратну.
- Са утврђених положаја
јоште није испаљен метак,
чинио се вечно потраја 15
последњег дана почетак.
- Чинило се да је смртно тело
далеко од душе силније...
И млада је ружа одлетела
на блиндажне тврде линије. 20
- 1944.
- Пољских немира нехотичан сведок,
стигох у Медзинец на сам празник
и на служби јутро проведох
у крају који Немац још не спали.
- Командант ме дивно смести, збиља,
у старинском и тихом дому. 25
Памтим: Адамовичувна Мариља
вечером читаше Широкомљу.
- Њен брат мргода, и не смеран,
племић, убрајан у срећна створења, 30
држо је да је принципијелан,
зато што навике своје не мења.
- Јутром је ишо на пијацу бувљу,
добро углачав пред излаз обућу,
и уживао да се тамо мува 35
продајући стареж изнету из куће.
- После тога се журио до брице,
(цокеј клуб је ту био смештен),
међутим млада његова сестрица
читала ми је за то време песме. 40
- Ах, ти моја сушичава пана!
У загушљивом собичку ноћном
како си свирала на фортепијану
о себи – гордој и беспомоћној.

Од хладних дирки мрзле су се руке 45
и сажимао сам у трепету тајном
Пољску сајмова, краљева и мазурки,
бледих жена, Мицкијевича, буна сталних!

Напустио сам овај град у поноћ,
спаковао се и изишао бесшумно. 50
Спавао је пан Станислав Адамович
и Мариља Адамовичувна.

Пред Седлец стигох пре бела дана
не знајући да ћу ту пасти
пред унакажени грб варшавски 55
пред снег иза Висле од крви црвенкасти.

ЦИГАНОВИ

Коњ се пропе,
али га Циганов
задржа затегнувши узде.
Огроман коњ, црвено – алатаст,
смири се, осетивши руке власт.

Чупавоноги коњ и густогриви 5
још љут, хтео је пропети се снова.
Домаћин се хохотао, а Циганова,
домаћица, пуногруда и здрава,
смејала се белозубо с китњастога
трема, држећ јагњешце – сисанче. 10
А Циганов утом већ намаче хам
и ждрепца угура између руда.

Огроман, чулав, снажан беше и сам.
Све је било снажно и огромно ту,
и сунце, и таљиге, и петао 15
и наред дворишта храстово корито.
Циганов се извезе из дворишта.
А Циганова накупи дрва
и пође у кућу.

Намах је све опустело
кад ишчезоше три огромна тела, 20
Цигановљево, алатово и њено.
Само је петао кресту накренув
гледао за Цигановим и коњем право.
Затим је Циганова потерала краву,
а дан беше, уствари, тек крено. 25

ГОСТ КОД ЦИГАНОВИХ

Дочекуј, домаћице! – викну Циганов.
 Поздрависмо се, седосмо.
 Сто тѣсан,
 прекривен белим столњаком, готов
 да се рашири пред Цигановом.

У трен ока краставац зелен, млад, 30
 из тегле извири, као жабица.
 А парадајз, напустивши бачвицу,
 сместа затражи да се пије, гад.
 И јабука кисела, светла, на сто дође
 да буде закуска, пожељна такође. 35
 И млад пераст лук стао ту да се пача.
 А цар закуске, кисела млечњача
 с тањира је вапијала, несебично
 захтевајући да се не одлаже.

Боца старомоднога лића 40
 била је пуна жућкастога пића
 остајала на најнежнијем пупољку
 рибизле, и такође на листићу
 и мирисној травки. Сјало је.
 Ту је чекало купушче прохладно, 45
 и из њега вирио једноставно
 слатке мркве ружичасте корен.
 На округлој тацни ведро је лежао
 ражан топао хлеб нагомилан.
 И убрушчића углачани лан 50
 шаром поглед и срце радовао.
 Домаћице, у здравље! – викну Циганов,
 тврда на ушима.
 Жестокога
 он наточи три чаше. Циганова
 прихвати прстима брушени суд 55
 и испи. А на сред среде стола
 уздиже се боршч. И би разливен у зделе.
 Површина боршча питома, врела,
 блескала је тешко попут броката
 мешајући црвен одблесак и златни. 60
 Кромпир се топио на тигању.
 Опет се жутим драгуљем три срце
 напунише. Шуштећи квас из врча
 изли се ко пенаста измаглица.
 Јаја, као осмоока совуљага, 65
 цврчала су у масти. Сто просто цвета.
 Најзад палачинци. С палачинком од хељде

нема шале! И ствар је света
 испити уз њега. И Решисмо тако.
 И поновисмо. Без журбе, полако. 70
 Време је ипак ишло.
 Да да запушимо,
 отворисмо прозор. Ту два дерана
 суседска јаучући се туку.
 Циганов им добаци по јабуку,
 подвикнув: – Хватајте, и доста свађе! – 75
 Најзад и домаћица времена нађе
 уз мужа да седне. Слушаће она
 приче мушке: ко рањен, ко контузован.
 Но опет два суседска дерана
 заподеше тучу.
 Падао је сутон. 80
 Тешком сетом јесен одјекну утом.
 Тишина је зрела у звуку сваком.
 Гост се куцну с домаћицом: – Буди здрава!
 – Здрава! – промрља Циганов.
 А Циганова 85
 оде од прозора, тешко уздахнув.

ЦЕПАЊЕ ДРВА

С женом је струго дрва. А цепати
 волео је сам. Јер ту не треба силе,
 него замаха. Да би се огласило 90
 брезово многозвучно тврдо дрво.
 Недељни дан. Септембарски, прохладан.
 Нађе секиру. Капут са себе свуче,
 протегли се. Окуша. Иза куће
 отегнуто одјекну: ок-ок.
 И поче. Уздах, замах, цијук, звон. 95
 Осети се оштри запах мушког зноја.
 Сухих цепаница сеоски ксилифон.
 Дечји јецај за потпалу цепки.
 Крупних цепаница усклик смео, ратни.
 И тим звуцима одговарајући 100
 иза речне доље одјек двократни.
 А Циганов који је био тврд
 на уху волео је пун звук и звон
 и радовао им се као да је он
 створио муњу и громова срд. 105
 Знао је за цепање не треба силе,
 већ дах и замах, да би те уносило

дрвећу – облацима густолисним,
 њиним несталним ваздушним крунама,
 дрвећу – облацима тамнозеленим, 110
 шумним њиним и снажним промајама.
 Док се цепа, знао је такође,
 уз дах и замах мисао ће лакше тећи.
 Оштроумним није мого да прође,
 мисли су му тешко налазиле речи. 115
 Вртела му се главом све време
 каква анегдота скитница, мала.
 У обрту најпростије теме
 није уочавао шта је шала.
 „Карапетова ташта је умрла...“ 120
 (Као и моја. А била је жена
 стара врло добра). Он тако с помена
 иде...“
 (А била је ожалошћена.
 Идем. А вече као чај жуто.
 И у небу чавке – листићи чајни). 125
 „И наједном, њему на главу цигла.
 Он ће на то: она је већ на небу!“
 (Тако се десило и нашем Кузмићу.
 Само је њега мотка стигла
 код поште, на Ускрс, у пићу...) 130
 Ту се Циганов захохота. Клену
 који је растао близу шупе
 устрепта грање. Листова легион
 узлете. И јато птица се прену.
 И наста смех, уздах, цијук, звон. 135
 – Шта то виде? – сишао с резбарена трема
 домаћица упита Циганова.
 – Анегдоте се једне сетих снова.
 Де, домаћице, да дрва слажемо.

ПЕСНИК И СТАРОСЕДЕЛАЦ

... не за бийке...

... за молийве...

(Риме из Пушкинове песме)

Песник

Реците, грађанине, како проћи
 до бање?

Сћароседелац
Купања данас нема.
Али на Гљоб Успенској је крчма.
Тамо се да провести време. 5

Песник
Шта се може!

Сћароседелац
И ја ћу баш туда.
Дошљак?

Песник
Да.

Сћароседелац
Није овде досадно. 10

Песник
Није.

Сћароседелац
Послом?

Песник
Не.

Сћароседелац
Својти?... И ја ћу брату.
Осам година се не одмарам. 15
Ил' се разболим... Ил' немам пара.
А прошле сам године страћио плату...
Да ниси Петровљев брат?...

Песник
Та не!

Сћароседелац
Чекај! 20
Дај-де две рубље. Ено продавнице...
И после вотку обојити пивцем...
Очас ћу ја. Момак и по си, знај.
Сав на брата.

Песник
Немам ја брата, стојте. 25

Сѣароседелац

Значи на сестру. И сестра је својта.
 На кусур... Опет невоља... Не баш права.
 И там затворено, носи га ђаво!
 А у мензи пију компот вас дан.
 Тамо нема пива. Где је сестрин стан? 30
 Она би нам припремила закуску.
 Имали бисмо праву гозбу руску.

Песник

Та ја уопште немам рођака.

Сѣароседелац

Па што не кажеш... А онда ко си?

Песник

Песник. 35

Сѣароседелац

И види се од наших да ниси.
 Испада – пишеш?... И ја радо читам.
 Само немам кад... Могу тему да дам!
 Узми оловчицу па је запиши...
 Јесењин беше песник! Моја стара 40
 у овешталом зубуну старомодном...
 Што је речено... А Пушкин? „Где је
 пехар...!“
 Узми себи чашу!

Песник

Опрости, морам
 поћи... 45

Сѣароседелац

И треба. Што седети у ћорку...
 Е, па за познанство!... Него шта је?
 Где, замислио се... Мора да је
 бацио око на Лорку!

Песник (пренувши се)

Шта? Федерико? 50

Сѣароседелац

Не вреди она ни грош!
 Наравно, има и стасић и груди...

Еј, Лорице, дај за друга поета
и мене два пута винигрета...!
А ти испричај што, добар буди. 55

Песник

Ево. Он је седео на снегу.
А замполита су одвели некуд.
Немачки војници су близу њега
разговарали. А дан је теко.
Смркавало се већ а иза чести 60

наилазио низ ретких облака.
Као пожић полумесец бестелесни
у густом ваздуху висио лако.
Мрзла му је, али није болела нога.
Страх прође. Он се чак осмехивао. 65

Бој се стишавао. За шумом огањ
буктао грозно ко Мојсијев жбун.
Некакав неважан часник ту се обрну,
необријан ко и тројица она.
За шумом прецветала бука боја. 70

Нога ко туђа трне. Он жедан.
За ручком му од војника један
пружи двопек. Он јести није хтео.
Мислио је о својим, невесео,
и како јуриш беше неуспео. 75

Мишљаше о себи ко о нози:
душа ко туђа, а није болела.
Нешто у њему хладније од тела.
А месец горе још лагано вози,
бубрећи, једрајући гредом. 80

Згрејани јелом дирали млађи
онога трећег. Није могла снаћи,
чинио се од њих каква беда.
Онај трећи приђе. Био је сув
и мален и стар. Рече нешто ту 85

нејасно. А заробљеник без плашње
размишљаше. И појми. Би му страшно
устати. Ипак устаде двопек држећи.
Румен ко јантар беше месец већ.
Приђоше му. Сина му и жене 90

нађоше слике. Би му то жао.
Држећ двопек, руке је подигао.
Разгледали су и вратили слике.
И он помисли: добро ће бити.

Затим га лако подгурнуше руком. 95
Он сместа схвати и пође с муком.
На пут је ипак кренути мого.
И то га је наједном ободрило:
„Значи није га закачило много...
Само да се стигне, јер – иначе...“ 100
Груну одјек резак и отсечан,
он крикну и као потсечен
сручи се наузнак, с двопеком у руци.
Паде и угаси се истог трена,
хладећи се ока отворена. 105
Три Немца одоше. Угарка грумен
још димио. Месец пун и румен
косо је пловио димом као лађа.

Староседелац

Јеси то ти видео?

Песник

Нисам видео ја.

СЕРГЕЈ ОРЛОВ

* * *

Сахранили га у земље планету, а народа прост би син, да, прост војник само на том свету што не зна награду, чин. Сва земља му је маузолеј –	5
на векове подигнут, крај њега расипа варнице и букти Млечни Пут. Ту међаве мету горе стрме, свуд неба славолук,	10
ту громови тешки грме и ветра чује се хук. Већ давно је свршен бој у свету:... И рукама другова свих спуштен је младић у земље планету – маузолеј вечити.	15

ЖДРЕБЕ

У пијачно јутро, јуче, заостало ждребе младунче, ужасно га је препао кркљанац, таљига звек, у страху све се спотиче,	5
копитанца се клизају, зацело мисли, јадниче, вековаће ту цео век.	
Сред парадајза и струка зеленога млада лука,	10
и сред прасеће скике из корпи што ничу свуд, капутића и жакетића, и благодети лета разних, он не зна да нађе путању, – куд сам да се дене, куд?	15
Ту однекуд с пољане голе расецајућ трг на две поле,	

- уз дах свежи њива, ливада
и бензина мирис јак, 20
сав испрсан и запрашен,
са травом младом на гумама,
кроз пуно тржиште прође
огромни теретњак.
- И како то већ обично бива – 25
свет стоји, у слици ужива:
пољшкујућ се теретњак иде,
у стопу јури за њим
ждребенце низ тржиште,
ко за коњма јури и њишти 30
копитанца бацајућ лако
и репом машући.

ЈУЛИЈА ДРУЊИНА

ДВА ВЕЧЕРА

Стајали смо крај реке Москве, Ветар се играо мојим скутом. Бог би знао зашто, испод шаке Погледò си ме ненавикнуто (Тако се некад туђ посматра лик),	5
Погледò си и насмешио се: „Какав ли си ми ти била Војник? Јеси ли збиља и ти Ратовала?	10
Јеси ли збиља спавала у снегу Испод главе с ручним митраљезом? Схваташ и сама, Просто не могу Тебе замислити у чизмама.“	15
Пало ми је на ум вече друго: Тукли су минобацачи дуго Кроз снежне јове, И рекò ми је тихо Мио	20
И теби сличан човек: „Лежимо, мрзнемо се у снегу, А живели смо У граду толико лета... Не могу да те замислим у лаким Ципелама високих пета...“	25

НА БАЛУ

Свечано, у ваздушастоме тилу, Као лептири однекуд на балу, Лепршају лепотице у стилу, Лупају потпетице у металу.	
Крај зида у прост костим одевена, Немлада и нелепа и без ватре, Нека скуњена и суморна жена Не дишући застала и посматра.	5

Окрзнув је равнодушним погледом,
Друге у игру одводе играчи, 10
Туђа младост промиче крај ње редом,
Туђе се зенице радошћу зраче...

Не у тилу, с блузом војничког кроја,
У снеговима опаљеним ратом;
Не у игри, већ у жаришту боја 15
Ти си своју младост сусрела златну.

Пре времена су се растужила два ока,
Пре времена осмех са уста зађе,
И младост њена отплови пре рока
Као што некуда отплове лађе. 20

И ја, срећна, питам се овог трена,
Чиме ти ја ове празничне ноћи,
Чиме ти могу помоћи, чиме ти
Ико може помоћи?

ЈУТРО

Презирући писак локомотиве,
Од првог перона на два корака,
Радосно,
Заносно
И чикајући, 5
Певају славуји без престанка.

Јутрос без иједнога твога словца
Све читам из твога ока прозирна.
И на тој платформи крај летњиковца
Говорим ти и прибрана и мирна. 10

Ако се деси да изгубим срећу –
Ко зна у животу шта може бити –
За ово ти се јутро никад нећу,
Мили,
Никада моћи одужити. 15

* * *

Да, много шта у срцу ће нам умрети,
А много шта смрт неће моћи да сатре.
Нећу заборавити

Четрдесет пете Године радосне, Послератне.	5
Те године, Зачуђени што смо прошли Читави, живи кроз грмљавину сву ту, Враћали смо се из рата Животу Благосиљајући му сваку минуто.	10
Драга је била Свака препрека нова! Све је „грађанско“ Тад изгледало мило, Премда смо живели у ропству редова, Премда се ледило у соби мастило.	15
Победи ли ме живота моћног сила, И она ће за мене тад чудо бити Четрдесет пете Нисам заборавила. Нећу ни враћања у живот заборавити.	20

БОРИС ДУБРОВИН

ЗАКЛИЊАЊЕ

Упамти дланове ледене
и чело као у ватри.
Упамти, упамти, упамти,
упамти мене!

Упамти уздрхтало плеће 5
ко да га грозница стресе
и ћутање наше све веће
упамти, сећај ме се!

И погледе узнемирене 10
што нам не знаше помоћи.
Упамти вечерње сене!
Сећај се ове ноћи

и јутра до подневних сати
и сласти часе загорчене... 15
Упамти, упамти, упамти,
упамти мене!

ЉУБОМОРА

Очи плаветне, младе,
лице као дан јасно.
Шта ли они сад раде
у моме стану касно? 5
Спазим мало зида, ено,
застори су размакнути.

Он гледа отворено,
жудно у тебе, и ћути.
Чујем као из заседе 10
све оно што вас спаја
све шумове, све погледе,
све мисли ти без краја.

Видим и лица ваша,
ваш дах врео, све бржи,
и како се с тобом понаша, 15
и како ти руке држи.
Уверен је он, уверен,

да сте потпуно сами.
Чујем шапат неумерен
сасвим јасно у тами. 20

НА ЛОВУ

Односим се према вама пријатељски:
Знајте
не желим вам зла
никаквога ја. 5
Останите, звери,
птице, почакајте,
не бежите, рибе, низ вал.

Не бојте се мада у шуму залазим,
мада нечујно кроз тишину крочим. 10
Нећу убити,
нећу вас таћи,
увредити нећу,
мада у вас ушпирем очи.

Мада загледам дуго у сваки кут,
ловачком идућ стазом том, 15
није смрћу моја дедовска двоцевка
напуњена
већ милоштом.

ЖЕНА

Уза ме жена предвече лагано
ступа кораком који већ није лак,
Тад хита човек усусрет десном страном,
сад с лева насрће ужурбан пешак. 5
Сад ће је онај руком закачити.
Сурово мотрим путем лица сва.
Сад ћу је здесне стране заштитити,
сад с леве стати као ограда.

Али чим успем да се поравнамо,
одмах приметим да овде и ту, 10
сад људи обилазе десном страном,
сад се с леве пажљиво склањају.

СПАСКА КУЛА

По зупчастим зидинама шаре древне,
очна је дупља – пушкарница свака,
куполе као горе позлаћене,
а врх куле
се расуле 5
ливаде облака.

Светлости сванућа од часка до часка
из магле би стару кулу изнеле
и Росијанима се чинила кула Спаска
као наоштрени вршак стреле. 10

А мени
у позлати цркве саборне,
под небом златастог јутарњег трена,
ко степеничаста ракета
за полет орна
изгледа кула заоштрена. 15

ФРОНТ

3

Убијен сам и пре смрти,
убијен пре ње лета двадесет,
иако пријатељи још не знају то.
Дишем, корачам,
макако чудно, не напуштам свет, 5
но открити за мој удес лош
не треба, за то време није још.

ПЕСНИКИЊА

Бели Ахмадулиној

Владајући громовима самим,
кријући у себи зенит врели,
она час шамути, а час мами,
час рани звонко, а час цели.
Својства Словенства њој су дата 5
ко Јелада је мраморна горда,

у разроком јој погледу – Златна
многोजезична је хорда.

У њој као у детету има
на стотине слободних струна: 10
устима новорођенима
глаголи из ње истина пуна.

Можда зато привлаче тако
широких њених зеница ноћи, 15
јер је због нежности све јој лако,
јер је беспомоћна у премоћи.

Она може да прекине химну,
она запали и дим плави,
и забаци ли главу дивну, 20
ко да се у таму стрмоглави.

Она је весник занебесни,
необазрива звезда мала.
И чини се ишчезнуће свесно
да би заувек овде остала.

* * *

Мати посла једног по једнога
сву петорицу, а сваки би млад.
Један погибе код Таганрога,
други – у боју за Лењинград.

Затим медаља и орден Славе 5
стиже издалека однекуд.
Два сина што беху код Варшаве,
у јуришу су нашла смрт.

Са Победом се враћају чете. 10
Чекала је
бар један дође син.
Али саопштише четрдесет пете –
он је пао у боју за Берлин.

А само болу нема рока. 15
Мати седа
из дана у дан
излази на путеве
и погледа,
и чека, чека
узаман. 20

ПЕСМА О МАЈЦИ

Јурију Поликарџовичу Ткаченко

- Човек се ћуталица
у расвит блед
кући вратио,
вратио сед. 5
У очима материнским
угледао сјај златни
дана дечачких неповратних.
- Човек је ћуталица
ко у сну, исти час
заборавио седу влас. 10
Изненадно је опет
постао дечаком
и само прошапутао јој: „Мама!“
- Човек је ћуталица 15
на литицама стена
у боју штитио нас друге.
А чим плећа обгрли њена,
осети се у трен
он срцем њезиним 20
заштићен.
- Човек је ћуталица
присео покрај ње
и наједном му јасно би:
ко Домовини, 25
ма главе и проседе,
матерама смо увек
деца ми.

ОГЛЕДАЛО

- Стоји над оцем, подаље мало,
скоро брежуљак уз зараслу стазу.
Остало ми, једино, огледало
поблескује хладно на улазу.
- Неће да верује љубав дечачка 5
да га не згрева више skut тог шињела,
док у дну стакла ко у дну беоњача
очева зеница је задњи пут тамнела.

Ко плахта се у стаклу трем беласо
завејаван олујом без престанка, 10
у њему лик мајке блед сваког часа
испливавао пред вечним растанком.

За прозором грмела славуја чета,
и огледало прашине замеле, 15
а у њему моје очи сирочета
пропливавале некуд, обневиделе.

Воде отада протекло је грдно,
ал срце се од бола стезати стало...
Зашто ли си, стакло немилосрдно 20
све одбацивало и све огледало?

Остарило се, завејава сена,
множећи само мрље, време јури.
О, савести моја заморена,
не буди ово огледало на бури.

* * *

Сплеле се ватре
и зрак путаће светли.
Ликује живот
отварајућ широм пут. 5
Усред сто лица
једно лице примети,
сред сто очију
погледај једним у кут.

Тражити друга,
а ипак ћутке, будно, 10
предупредити
грубост и ласкаву лаж.
Усред сто дана
један памтити жудно,
сред мноштва сусрета 15
издвојити једног драж.

И, можда, једном,
не разумом већ инстинктом,
од мајстора
узимајућ пед по пед, 20
усред сто фраза
једну усвојити притом,

сред хиљаде речи
једна да дође на ред.

ЗА ДОБРО ДЕЛО

За добро дело срце нам је дано,
према срцу поступај смело,
и неко је мало и незнано,
а тек је добро дело.

Само покушај, само одлучи, 5
и решено изврши потом,
и живот ће достојно да зазвучи,
покренут и твојом добротом.

Одмах ће пут пред тобом јасан бити, 10
јер ти га је душа осветлела,
али никакве не чекај користи
ни од каквога добра дела.

За добра дела срце нам је дано,
и вратиће се добро сваком,
јер за добрим делом, и јединим само, 15
и остала долазе лако.

* * *

Видео сам пећинског човека чељусти,
од бичјих жила
плео коноп дуг,
тесао камење пирамиде,
и Аристотелу био друг. 5

Код Римљана сам мучен опако
ко гладијатор доба тог,
један ми тиранин главу смако,
други ме тиранин вазнео.

Оставив смртни прах у гробу, 10
ликујућ, тужећ живим сам
познати себе већ не могу,
мада свуда себе осећам.

Претвараћу се са сваким добом,
бићу сад вино, а сад јед, 15

- нећу раскидати са самим собом,
мењајући облик у недоглед.
- Не ставив још задњу тачку људски,
границама другим хрлећ,
чим се из старих извучем љуски, 20
ја у нове прелазим већ.
- На године не обраћам пажњу
и смешна ми је седина:
јер закопаће у земљу влажну
не мене већ тога ко беше ја. 25

* * *

- Од питања до одговора
дана сто...
Пребројати их је споро,
преспоро.
- Од питања до одговора 5
ноћи тма.
Лебди питање изнад гора,
чије, ко зна.
- Од питања до одговора
живот мој. 10
Иду писма небу изнад двора
кријућ бол.
- Понекад се ближи зора
црна сва.
Ни питања, ни одговора, – 15
ничега.

ВАШЕ ПИСМО

- Или ми је у рукама заспало,
или некако приметио нисам
кад је по ноћи право на под пало
клизнуло с постеље ваше писмо.
- И невидљиве задрхтале су нити, 5
нешто се у срцу тргло
у тај час,

као да сам вас не хотећ увредио,
увредио случајно вас.

И далеко 10
иако су вам сан штитили
горе, градови и обала сто,
не слутећи зашто, ви сте осетили,
осетили изненадан бол.

ПРВИ СНЕГ

Разданило се и пре свитања,
завучали ведри гласови ван.
то је празник првог снежног грања
осветлио и очи и дан.

Очи су зиме зачуђујућ сиње, 5
обрве јој завејава мећаве пух
и чипкама ваздушастим иње
опточило јој топли кожух.

Шта мари што се не сретнемо, 10
не гледамо заједно снега прам.
Не верујте да је срећа привид само,
да лепота живи само дан.

Долећем на даху неба вишњег,
грлим миром гора у час ран
и наливам вам првога снега 15
целога живота – ноћ и дан.

ПЕРУНИКА КРАЈ ОКЕАНА

Њезиних шара светлוצаве нити
ни запамтити не знам, ни оценили.

Свијале су се руке тисуће лета
над једнодневном радошћу цвета.

ОБЛАЦИ НАД ТАТАРСКИМ МОРЕУЗОМ

Као риђих плима целе врсте
допљескали су из даљина

над Мореуз Татарски чврсти
облаци са Сахалина.

И бокове пориђеле повив, 5
као по леду,
непогоди злој кроз праске,
облаци – урсулински тигрови –
Мореуз прелазе Татарски.

* * *

Када си ми далеко,
километре и врсте
не могу да савладам...
А ветре сам зауздавао,
звезде сам гајио, 5
и само небо сам
доносио до очију.

Крај слепоочница су ми
већ борице оштре,
и око уста бразде 10
суморно су се слегле.

Но ветар је сад питом,
послушне су ми звезде,
светови се приближили...
Само си ти далека. 15

* * *

Мењајући обличја
и на јави и у сну,
као премудра прича
свраћаш ми у посету.
Трудећи се да изгледам 5
безбрижније него ти,
ја себи задуго не дам
прићи твојој чистоти.

Но бојим се крај међе
где се деле јава и сан 10
пролеће нам може да пређе
у ране јесени дан.

НЕЗНАНКА

1

Заклоњена травом високом
путањом корачаш насумице
а као црнина скривају ти око
од сваког живог трепавице.
Као каквом непријатељском честом
ограђен је твој поглед. 5
Али на зло,
како ником не припадаш
заносиш све и водиш за собом.

2

Наша се осећања већ тање, 10
јер има доба неко
свака нам је реч ћутање,
а свака нежност прекор.
Ближи се очевидно лука,
смешимо се сухо, строго: 15
сваки сусрет – растанка мука,
а свако „здрavo“ – „збогом“.

3

Лукавошћу се узалуд бориш,
чак на раскршћу злом,
заћутиш, опет прозбориш, 20
увек о истом,
па ипак не о том.
Шта младићу московском рече
који твој напушта дом?...
А ја, ето, ћутим целу вечер 25
стално о истом,
па ипак не о том.

* * *

На улици где некуд журе сви,
кроз рекламе, кроз стакло прозора
опазих те ја
и мене ти,
и осмехнусмо се ко преко понора. 5

И понео сам нешто собом тад,
а не знам – шта.
Али се сећам са жаром
осмеха који сину млад
кроз витрину, гужву, сјај над тротоаром. 10

ЉУБАВ И ТАЈНА

Љубав и тајна!
Потпуно су једно:
оне се сједињују у дубинама
као вештим рукама преплетено
пруће по дугачким оградама. 5

Мада искрен с пријатељем,
међама своје љубави
не пуштам као бездну,
јер љубав ишчезне
ако о њој ма коме прозборим 10
речцу иједну.

ОКОЛО ЗЕМЉЕ

Прегорео од ватара до гари
изрован од мина туђих и наших,
планету, по војнички, потпасавши
протеже се наш пут ко ремен стари.
У блату пешаци сустали од хода, 5
ко блуза војничка покисла поља жута,
али Земља је чврсто притегнута
појасом друма нашега похода.

* * *

Чврсто доглед стисни и разгледај
кроз стакла испред себе све,
линију ту где животу бива крај
и где смрт почиње.
Смрт заборавив, жбуњем пужем плах 5
полако – али напред све

ка линији где се свршава страх
и где подвиг почиње.

ЛЕПТИР

У рушевинама старе алатке,
и баш ту
(као да сам видео у сну),
слично балерини
сукњице, уштиркане, кратке, 5
лептир лепрша по оклопу.

Ко кичицом танком нацртан да је,
једва му се контуре назиру:
на грдосији
црној, 10
блиндираној
чипка крила осуђених
да умру ту.

Намах сандук с гранатама плану,
уништи све... 15
Ни ватре, ни грома,
у дим љут сва
као у земљу зарива се,
граната распрсла.

А у небеском пустом огледалу 20
ни земље,
ни града,
ни вода..
Само
изнад гранате смрскане крша 25
лептир
бесмртник лепрша.

КОЊИ У ПЛАНИНАМА

Корење! Коље! Вихор нас гони
у честе, у горе! Трња сноп
лакрат засеца. Коњи! Коњи!
Прелазе већ у луд галоп.

Теснацем пахуља пене лете 5
низ вртоглаве богазе.
Коњи! Коњи! Коњи освете –
галоп бива бешњи све.

Нека метака!
упоредо с небом 10
презирући препреке зле
коњи буре,
коњи гнева,
коњи смелости лете.

На врху што се оку таји 15
непрестано потреса тла,
као машинке откуцаји,
удар поткованог копита.

* * *

Какве ли среће видети, дисати,
само тако просто видети и дисати,
свакога часа видети и дисати,
дисати и видети, видети сав свет,
у близини, далеко, све педаљ по педаљ, 5
и дубраве сребрнате целу даљ,
где су траве зашумориле опет
да ћутање ливадски не увреди цвет.

Какве ли среће слушати гласове,
какве ли среће слушати гласове, 10
какве ли среће слушати гласове,
потока и траве, деце и птица што поје,
о том да су вечне реке и шуме
и да је звонка лепота весела
свачија, и мелодија, осо, твоја 15
и запослено зујање вредних пчела.

Какве ли среће осетити у грлу
ову животворну хлеба топлоту
и воде ову прохладну простоту,
какве ли среће истините, праве, 20
упијати у себе свитања пуноћу,
уграбити дисање ветра у лету
и прстима проникнути у чистоту
дечјих власи, лакких као траве.

* * *

Крв моју што је на челику сјала
што је, пред смрт, у челу тукла,
болничари су и плусци спирали,
засули је снегови и шљунак.

Но жељан да још живот пијем, 5
као лук сам натезао вољу потом,
двапут рањен и трипут убијен
ја четвртим живим животом.

Плач

Сад мало даље, сада ближе,
ноћу ми се буновном чини
где намах до мене стиже
однекуда плач детињи.

Са подножја уз брдашце 5
до касарне отворене
бојажљиво и непрестанце
плач душе заборављене.

Морам га свакако спасти
да не страда тај створ мали, 10
али ми тумаче солдати:
„То завијају шакали“.

Умирити се трудим
закопан ту у дну рова...

Али ипак можда, људи, 15
дете негде кроз плач зове.

* * *

Стрење често у мени има
док летим стазом нехођеном.
Осећам власт над световима
немајући власти над собом.

И пре но што се дигнем у космос 5
ја, судбини упркос, кушам

своју суморност и суровост
у себи самом да зауздам.

* * *

Блага Земље ће нам стрти,
немаш им се одупрет чим,
производе концерни смрти
крв, рушевине и дим.

Знају само нечовечну жељу 5
гајену већ толико лета
да разашну поверљиву Земљу
гвозденим клинцима ракета.

Али ће већ понићи 10
поново трава росна,
пренути јутарњи сјај,
производња победоносна
ветра, шуме, свега у бескрај!

ДОБРО И ЗЛО

Више је суза но воде протекло
одонда кад сам на путу тешком
једном човеку
учинио зло 5
и заборавио то.

И лакше но што птице перје роне
и узму ваздух у грло
другом сам човеку
учинио добро 10
и заборавио то.

Само живот није
заборавио
ни моје зло,
нити доброту:
као бумеранзи 15
узвратио је
добро добру, а злом злу.

* * *

Може нас сажаљење

довести до љубави,
може нас усхићење
довести до љубави,
и ноћна васељена 5
када забруји,
могу нас и славуји
довести до љубави.

Заноса магновења
могу довести ка њој, 10
и пријатељска зближења,
и додир руку плах,
некад и само презрење
и мржња па и страх
може брзо просветлење 15
довести наједном к њој.

Само из захвалности,
и жртву приносећи
одано и с радости
заволети нећеш. 20
Јер љубав није благо
и не може бити
ни продана за што му драго
нити се да купити.

ПЕТО ГОДИШЊЕ ДОБА

Мало је песми кроз облак
да небо засја,
тајга зазелени цела,
златом се налију класја,
поља освану бела. 5

Ти разумеш и сама
шта значи љубав нова.
Ни јесен, ни пролеће,
нити зима, ни лето,
послати нам песме неће, 10
већ нас дарује њима
упркос препрека свих,

годишње доба пето,
најлепше годишње доба,
доба љубави. 15

* * *

Живот ме, на срећу, љубављу обележи.

Она ми је заштитник
и судија строг.
Врео,
весео, 5
неразуман саветник,
љубав је – несрећа
радост – живота мог.

Над животом,
над смрћу, 10
у маглени заранке
мину једном нада мном само на час,
не већа од прашљике,
не јача од клице танке,
и у часу стече 15
безграничну власт.

* * *

Ни под бомбама нисам мислио

о рату:
у цеху где се оружје прави,
урезао сам на убојну гранату
прву у веку изјаву љубави.

Под авионом се
стропоштавају степе. 5
нишан у крви, облак дима
све зави.
Мени се чинило сваки час пресеца небо
ослепљујућа изјава љубави.

И кад се поново пролеће заблиста,
и у тихој чести се славуј јави, 10
не може спевати ни он тако чисте
као те моје изјаве љубави.

* * *

Шкрти сусрети,
чести растанка дани,
твој смех покоран,
мој глас скоро груб.
Крили смо се од свих ко малограђани, 5
сад бих те пред свима загрлио ту.

Онда сам од вртоглавога риска,
у заклон куда побећи рад,
викао
да ће нас издати преписка 10
а сам, међутим, пишем,
пишем,
пишем сад.

Ваљда зато што си ме тако волела,
што ниси могла без мене ни трен,
молио сам да ме заборавиш,
а сад: „Не заборави ме!“ 15
преклињем.

К ТЕБИ

Што пре!
У џепу ми звечка новац ситан.
Чини ми се нећу издржати.
Уграбићу такси,
до станице хитно 5
и часом на перон истрчати.

Низ степенице претрчати нагло,
не примећујући ветра ни кише.
Ускочити у последњег воза вагон,
тако уморан да једва дишем. 10

Гледати небо што облацима листа
а не опажати скоро ничега,
жалити се на леност машиниста
и у мислима корети њега.

Прескакати наједном по три баре, 15
отшкринути капију спретно,
ући у твој сад.

Угледати како ти се очи заре
сасвим неприметно,
и опет – назад. 20

* * *

Не, срећа није никад смирење,
нити стишавање срца – не!
Пре ће бити циљу неком стремљење,
полет у свитање – биће пре.

И засићеност стихијском снагом 5
која у теби води бој.
Као лети
у распеваној чести
на путањи непроходној!

УЛАЗИ

Не, нисам те још звао невестом...
Буташе у час поноћни пуст
крај улаза благословено место
где смо се љубили први пут.

Тамо где смо се крили у страху 5
у тај страшни час,
у тај врели час,
врата се не отвараху
као да су чувала нас.

* * *

Трепуша дрхтавих нити
сажигу целу влас...
Шта може страшно бити
ако и прозру нас!

Нека нас гнев њихов гони, 5
поднећемо ћутке све,
волели би и они, –
смелост им недостаје.

Плен нека смо им данас,
 нека нам смисле суд 10
 нека прст упиру на нас,
 нека нас прокуну,
 нека нас под стражу ставе,
 узаслоне уза зид,
 не бојим се, не осврћем главе!... 15
 Страшно се ипак бојим!

* * *

Опрости ми ону хладну свест,
 стидну хладноћу растанка сати,
 опрости што ти љубав не узвратих,
 опрости руке учтиви гест.

Говорих с тобом све време то, 5
 тако књишки, правилно, спретно...
 Неисцељиво и непокретно
 стајао је међу нама бол.

* * *

Украј радиа, у собе ноћном миру,
 са тобом сам поново сам:
 опет се твој глас скита по ефиру,
 носи га сад дуг, сад кратак вал.

Нека га, нека се нише све тише, – 5
 поново талас ухватио сам.
 Чујем глас, а видим, чини ми се,
 на обрве ти пада косе прам.

Ка мени се примичеш све ближе 10
 сишла с таласа, поново си ту:
 чујем глас, а чујем, чини ми се,
 шапат корака и дрвећа шум.

Ослушкујем, подижем главу више,
 и све врелији бива ми дах: 15
 чујем глас, а чујем, чини ми се,
 немих поноћи дозив и уздах.

Као да си ми стигла овог трена
и као да смо сами самцити,
на таласу немира притајена,
на нежној му и суровој нити. 20

ПРЕДОСЕЋАЊЕ

Сваког јутра растајем се заувек
с тобом,
а око поноћи ти се враћам
нетакнут.
Од јутарње туге ни трага
у срцу поноћном.
Али опет се с тобом у зору
растајем последњи пут.
Можда ме због тога јутра свака 5
загрњеног пратиш
погледом што крије жеђ,
гонећи тужним очима
предосећање растанка.
А ипак свесна да заједно
нећемо провести век.
Месеци ће проћи,
а можда и године,
али доћи ће наш неки 10
последњи растанак нем.
И зато може бити
у свитање мирно, сиње,
свакога дана се
с тобом заувек растајем.

* * *

Исповедих се и ти увреду каза

и – дође тма увреда...
Спочетка бол се не указа,
не боле све ране одреда.
Погледала си ме оштро 5
као жена неподложна греху
престала си и корети потом,
и ја се најпре осмехнух.

И заспах мирно, задовољан,
приљубивши уза зид плеће. 10
А ноћу се пробудих од бола,
од ране у себи све веће.

ДАН И НОЋ

Како нам различито срца туку,
како нам је различито све и сва,
не испружам руци
руку,
не тичем се раменом 5
рамена.

У отрежњујућем сванућу,
у дана светлости леденој,
не гледам те идућ кроз кућу
ни ти не примећујеш нехај мој. 10

И само некад, ретко,
по ноћи,
на прстима тихо, усред сна,
изненада ми
као у почетку 15
прилазиш самопрегорна.

Ти су сусрети
сад све краћи,
прикривени тамом и сном.
Једно друго дању губимо, 20
и налазимо у мраку ноћном.

* * *

Изненада постадох тих,
а не знам од чега...
Или ми је мало суза твојих
и смеха твојега?

Ил' је мало речи суморних 5
кад срце за патњу зна,
или твојих неподвижених
праштања и увреда?

Дижем се из сумрака туђих
а не знам где си ти. 10
Мало ми је очију твојих
као небо плаветних.

Недостаје ми срца сродних –
ко да недостаје све.
Или влажних усана твојих 15
ко земљи – измаглице.

* * *

Долетећу. Или дојахати морам.
Не дојашем ли, стићи ћу пешке.
Ако не тако, допузићу зором
на твој праг, ма уз муке тешке. 5
Здераћу лакте, зарићу се ноктом
у пукотину, у вододерину.
Поломим ли нокте, зубима ћу потом
хватати се за камен, ко за глину.
По живота даћу за једну минуту,
два живота – за трен један само. 10
Превртаћу се с бока на бок, у путу,
али домашићу, стићи тамо.

* * *

Шта су планета дугачке путање
према путањама срца разапета.
Догоди се растојање
међу људима
дуже него растојање 5
између планета.

Свих светова је и крај и почетак
под ребрима откуцај ведар или плачан.
И није ретко
да срдаца тежа 10
од земљине теже
буде много јача.

* * *

Чинило ми се некада

међ нама су простори,
чини́ла ми се громада
земља немира,
од туге до радости
реке и горе,
од туге до радости
шума и море.

5

Треба, чинило ми се,
постати одјеком,
путовати кроз лисне
листопаде неме:

10

од туге до радости
пловити и пловити,
од туге до радости
летети као кроз време.

15

Али је, ко награда,
сплавила растојање
ова блискост плаха,
ненадне среће луке:

20

од туге до радости
само је два три даха,
од туге до радости
покрет је руке.

* * *

Очекивање прекраћујем

извирујућ кроз прозор стално.
Када би знала само
колико тугујем,
престала би ћутати давно.

5

Прозори су већ мутни
али теби
то није главно.

Када би знала ти
како ћутим,
зачуо бих ти глас давно.

10

Скоро ће поноћ – далека
улица је пуста,
све је тамно.
Када би знала само 15
како чекам,
појавила би се давно.

* * *

Болујем од вас,
од ваше доброте,
речи склада,
од топле милине.
И владати нисам кадар 5
собом сам.
Са вама сам, мада
од мене сте далеко, знам.

Како ли доброта рани
на живот сав! 10
И топлота слабо брани
у студен подневни час!
Но никада
нисам био тако здрав
као у дане 15
кад болујем од вас.

* * *

Високих редака осветљеним ходником
долазим
у тај врт,
тој клупи.
Писмо 5
Писмо, окно моје кроз које нико
не сме да завири, да ступи.
Писмо. Писмо.

Пођи срећно и испричај по реду
да о растанку мислим и сад дуго. 10
Писмо, писмо,
честитај јој победу
над растојањем, болом, тугом.

Писмо, писмо,
 изворе који лечи, 15
 на верност ми права нејасна дана...
 Писмо, писмо,
 песмо раскована,
 и никоме потребне велике речи.

* * *

Налазим се понору
 на самом дну,
 и то крај пламена,
 на несрећу...
 Када сам с тобом, себе губим, 5
 без тебе себе не налазим.

Чим проговориш
 и чим те се дотакнем
 ожежеш;
 не дотакнем ли те се, 10
 изгорим.

* * *

Позно у јесен далеку
 ватрама поноћ слепећи,
 воз ми те односи некуд,
 воз ће ми с тобом утећи.

Са сном о сунцу, са болом, 5
 као вагон моја соба
 јури кроз ноћ наоколо
 за тобом, да те догна.

Листопад ноћи – проплови,
 мину – откочи низ луку: 10
 чујем точкови, точкови,
 чујем точкови туку.

То над трачницама ноћним
 стићи те, срце се груди,
 и све болније, све громче, 15
 удара ми о груди.

* * *

У сну се, у сну усредсредив,
дела извршена јуче
ја по ноћи преуредим
мењајућ оно што ме мучи.

Као освешћен 5
и одобрен,
у сну, у сну оно
што се не да
натраг довести,
ја упорно 10
враћам опет до бесвести.

* * *

Снег углачале санке,
искри се ко сребро жар.
Кроз ноћне бреза пропланке
светло је као дан.

Као између планета 5
што лети ракете рец,
за мном траг санки, из залета,
јуриша као слеп.

Звони као саоник светли 10
космички мраз љут и јак,
као између звезда летим
кроз проређен брезак.

ОБАЗРИВОСТ

Около потока
застирач маховине меке
луталица поток
од дневне врућине пјан
говори, говори 5
сад носећ на себи сенке,
сад сунца пламен разигран.

Клокоћући нешто
чутурици мојој живо,

слику ми јасно удваја и ситно говори, говори смешећи се обазриво као онда на растанку што си се смешила ти.	10 15
Сад засмејава, сад чика струнама умиљатим, сад тугом нечеканом струне му зазвоне... Говори, говори ничега не исказујући, кријућ у себи све.	20

СНОВИ

Сањам те и по растанку, у часе расвитка, да те заборављам верујући дањом, да ћу поднети тешки терет губитка, да ћу бол моћи учинити мањом.	
Сањам те опет свагдањом онаквом каква си била последњега дана. А трудим се да твој лик избришем полако, да сећање буде ко свеска неисписана.	5
Али сањам те опет просту, каква крену онда, и изгуби ми се у тишини. Неуморно те зовем, љубим у сваком трену, и снићу те вечно, како ми се чини.	10

* * *

Није тај поглед прошао ни прецвето ни на моме рамену дах твој... Траје тај поглед пун поверења: и сада зими, живим у светлости његовој летњој. Ни одговор кратак, притом, као шкрт огња плам, ни мир ноћни сам	5
--	---

иза зидова, 10
не прелази ни то.
У мене се слива,
са мнош једно бива,
постаје сам ја.

* * *

Дајући реч клео сам се
да је не погазим,
да те не погледам,
клео сам се на свету свим.
Али ме је ипак 5
као на мразу пламену
вукло само к теби,
к теби у сваком трену.

Презирући себе
због мекуштва и слабости 10
око тебе сам се плео,
неодлучност сушта.
И више него ишта
погазити заклетву сам хтео
и гледати себе само, 15
од тебе обневидео.

* * *

Шта то значи човек под заносом?

Збир невоља њему је дат
у осећању нехотичном ухваћен,
сам себи је он целат.

Нек би га и некаменовали, 5
он смртно трпи ноћ и дан,
на лукавом крсту морала
он разашине себе сам.

Погрбљен посрће, пада нице,
мучилишту ноћи су му сличне, 10
од електричне иде столице
све до пећи електричне.

Човека бол пробија као игла,
удари га као маљем...
Уништен је и понижен
као град до земље спаљен. 15

Али се осећање не да
оно живи!
Није оно игра проста, бедна,
огромно је, истинољубиво,
ко пут у света незнаног бездна. 20

Оно је вечно младо, јако,
са притворношћу води рат,
не слепи од светлосних одблесака,
у васиону му је приступ дат.

* * *

Не жали за оним што мину,
и што је палећи се опекло,
нити што прелази у сивину
што је некад као светлост текло.

Не жали за складом неизречним
наших душа, и неспоразумом тела,
не жали што није вечним
трен који си заробити хтела. 5

Не склањај своје очи и руке,
тај трен је дуг као столећа,
телефонски вод давне звуке
чува још и још их се сећа. 10

Низ брдо се отискује камење
које случајно отискосмо ногом.
О, никада томе магновењу
немој, немој казати
„збогом“. 15

* * *

Тутке си покривач навлачити стала
до очију,
стидљивија све,

као да си од мене заклањала
незаузете досад градове. 5

Нежност женску си сматрала уступком.
Све наговарање ми упрозно кану.
Заклањала си плахо крхком руком
границу чистоте освештану.

Моје јаросно хтење нестрпљиво 10
врело као у пустињи којој
успела си зауставити
стидљивом
и свемоћном незаштићеношћу својом.

И схватио сам 15
да си те давне беле ноћи
тврда и непоколебљива
мени обневиделом
показала
како се једино може доћи 20
на пут у досад незаузете градове
куда сам кренуо смело.

* * *

Ти си ми – радост – и рана:
час си ми – наједном блиска,
час си ми – страна...
Тебе се увек сећам,
јер те не забрављам никад. 5

Зато што те памтим свагда,
не сећам те се
никад, ни ноћу:
сећају се људи само тада
кад наједном 10
забрављати почну.

* * *

Подигла си очи тек мало,
поглед ти је отсутан,
увео,
нем.

Ниси још моја постала,
а губити те већ почињем. 5

Дисала си тише од цвета,
и мој осмех превидела,
и остајући без покрета
као да си побећи хтела. 10

* * *

Да ли смет лишћа вид нам застре?
Просјаше ли нас ноћи ватре?
Тек претварасмо једно за друго
поноћи у подневе,
сумрак у јутро дуго. 5

Пирврженост плоти кријући,
узвишеним ми се бити хтело...
О, сакривање наших погледа,
о отворености наших тела!

Непомућена је твоја простота, као
слеп над њоме стрепим, задивљује
ме твоја нагота, чистотом се
твојом крепим. Наследство ово
незавештано! Ја скидам са њега

локот –
све то могох. 10
Али те гледати отворено,
још се не свладах,
нећу,
нисам кадар. 15

ТЕЛЕФОНСКО ЗВОНО

Нема те у граду. Знам. Све ми је теже.
Можда се дићи и позвати те ноћу.
Слушати звона одјеке безнадежне,
опет и опет кроз кућну самоћу.

И мислити: „Не треба, није у кући!“ 5
Али како се чекању научити само.
Слушати далеки усклик умирући
и поново рођени негде онамо.

Одјек као молилац у месту тапка,
препун туге и снова и жара. 10
Подилази ме језа болна и слатка
што и са домом твојим разговарам.

Слушати како ноћ дише напрегнуто
у звоњави коју стално шаљем,
слушати и знати да је неће чути 15
ни суседи за зидом, мало даље.

И веровати да звоњења овог јека
јури из дома и за тобом трага,
да тај дозив 20
јачи од громава космодрома
пробудиће те и вратити до мог прага.

* * *

Потпирује ветар таласе,
јежи се поток чист.
Грана са граном замрсила се,
не разликујеш лист.

Ветар потоку крај луке, 5
ко да смо трава, цветни прах,
замрсио нам косе и руке,
мисли, речи и дах.

* * *

Златасте птице вивци
јецају, јецају,
крилом шуштећ тихо
ту где се у сеновитом језеру
многоструки шевар занихо. 5

Полуснено
прожети сванућем,
осмехују се јутру ваи.
Кљуном бледе љиљане
тичући 10
у трсци стоји плитак чамац
мали.

Док га мирисни откидаји поветарци,
гранама изнад преплетена веза,

лишће бреста налик на јато ласти,
вије се
покрај мога митраљеза. 15

Сред замршене паучине лаке,
камуфлирана игличастом маглом,
тањом од снова,
уперена у облаке, 20
као цеви,
стоје усправна
стабла борова.

* * *

Богзна зашто гледам неповерљиво
тудећ се разабрат стабала ретке;
даљина вечерња пљуском исечена
као косим цртицама свеске.

Како је злослуто мастиљавим димом 5
облак
слова јасика
забрљо.
Јасике се чине
брезама, 10
а ивама
беле врбе.

Прецртавати далеку честу,
пера муња ужурбано сташе:
све је опет преписано 15
изнова,
као историја земље наше.

БРЕЗЕ

Борећи се вечно са дремежом,
те брезе на падини горе
од корена до врха су омотане
телеграфском траком коре.

Као да је неко руком искусном 5
тицао се покорице крте,
стоје по белом црним урезани
реченични знаци – црте.

Знањем азбуке Морзе обдарена,
условљенога држећи се строго, 10
природа нас моли путем телеграма
да очувамо нешто важно много.

ЈА ТЕ ВОЛИМ

Три речи – маленкост која!
Но макако да си се борила,
не рекоше их уста моја.
И како си се без њих мучила,
усном устима помагала, 5
чикајући ме сваким часком,
помагала ми и – одмагала,
хранила ме нежношћу, ласком.

Ко да је у њима садржано
све што имам, сав љубави вал. 10
Помислите – три речце само,
какав безвредни капитал!
О, владао сам са насладом,
надмоћју власти одржим,
над твојим сном, буђењем надом, 15
и над нестрпљењем твојим.

И гле – као лед на пролећној води
грунуле су реке плаветне:
не знам како ми се то догоди
те ти изрекох три речи те. 20
Необазривост ову глупу
не умедох у себи да спречим,
јер власт над тобом имах скупу
само док не рекох те три речи.

НЕПРЕКИДНО ВИЂЕЊЕ

Ноћу све јасније допире до вида:
отишла си
а соба није опустела,
измаглица таванице и зида
чини се измаглица твога тела. 5

Препредењак – не прилазим ти,
не мичем се, обазривост ми пречи

и срца ће куцање наставити
мада ти не говорим ни речи.

Знам, нема те, нема уза ме, 10
само поводњи ноћи постоје...
Не палим светлост, не разгоним таме,
да не одеш из близине моје.

Тако окружен варљивом тамом
све до свитања, 15
до зоре ране,
и када ме оставиш самог,
не прекидам с тобом сретања.

* * *

Зашто се опет предајеш
ти туђе руке стиску?
Зашто се крај мене смејеш,
смејеш другом као блиску?

Зашто својим речима 5
бол ми повећаваш лако?
Зашто крај мене с другима,
с другима ћутиш тако?

* * *

Чим мирише ружа?

у животу много
нисам брао никоме букете.
Чим мирише ружа?
Реци ми, забога, 5
природњак си, знаш име сваког цвета.

Чим мирише ружа?
Окиснулом гором
или погледом као вино тршким.
Чим мирише ружа? 10
Тихим разговором,
или осећањем туђим нама смртним.

Чим мирише ружа?
Цвасти необичном

патњи и радости човекових. 15
Чим мирише ружа?
Одговор питању том
зар може дати једне песме стих.

ПЕСНИКУ

Успомени Михаила Свейлова

Твој посао није олак тек:
згледати трен, појмити век.
Ка истини право усмерен –
ушити векове, изненадити трен.
Са осмехом, не са висине, 5
трен живети, осветлити давнине.

* * *

Метеорити зависти и злобе
ушијају се у мене као боре...
Сањам да живот не прође у тескоби,
само као слутња невиђене зоре.
Да живот буде 5
тражење непрестано!
Но ево опет ме
као и друге све
стеже радијацијски појас
слабости многе неискорењене. 10
Сањам да не живим сићушно и просто,
већ да попут оштрине пламене
велика васељена упорства
поново прожме мене.

ЗАКУПЦИ СТАНА

Потражићемо стан.
Ја не противуречим.
Но колико пута зачујеш у дан:

- Ко ме си звонила?
 – Звонила сам јаду. 5
 А ти коме си?
 – Ја грамзивости звоним.
 Срећнику што у богатом дому чами
 не свраћај,
 није нам потребан он. 10
 А овај број запиши, он ме мами –
 то је топли сиромаштва телефон.
- Заједно са тобом,
 позно и за зоре,
 у дворишта пусти, 15
 сред камених здања –
 горе
 по стубама сопствених нада,
 доле
 по стубама разочарања. 20
- За труд ће нам соба бити награда,
 кажем ти ја.
 Над новим зградама – пуно је неба.
 Не узнемируј се, мила, већ сада –
 Москва се је зидати почела. 25
- Најзад, пробудивши уздања,
 указао се
 кут какав нам треба.
- Под нама је
 спрат шести
                     очајања 30
 изнад нас
 таваница седмога неба.
- А иза зида – претрпаност
 туђих растанака, веза, увреда.
 Како ћутиш само! 35
 Каква жалост и умор
 из твојих очију мучећи ме гледа!
- Туђе зидове утешу радошћу,
 осмехом обасјај собицу:
 собу закупујемо 40
 у надања,
 и верношћу
 населићемо
 њу.

* * *

Кроз рат препун збивања груба

ишла си главе оборене:
у свету наоружаном до зуба
била си угроженија од мене.

У прошлост се враћам маштом 5
не дам сећању да избледи,
као себи

теби праштам
и тебе штедим 10
као себе.

И наш живот ка приче
испочетка прелиставам
и видим

где несмело ниче 15
из самилости љубав права.

Нека буре промичу беснећи,
нека се око нас облачи,
тебе заштитив,

као да ти штитиш мене 20
постао сам јачи.

* * *

Тебе већ обузима туга,

у очима ти је мрак...
Али, не дођем ли дуго,
вратићу се ја ипак.

Вратићу ти се као кише, 5
као топлоте дах,
као успомене све тише
да ноћ она постоја.

Да, може ме прогутати пут,
зауставити далек свет, 10
разбити се могу, утонут,
и у огњу сагорет.

Не веруј гробова сили,
не може много гроб,
ко љуби, кога су љубили, 15
ни смрти не буде роб.

Дођу ли и власи седе,
бићу ти опет гост,
сећање ће да ме доведе
у твоју усамљеност. 20

Успомене ни тишина
не убија, нити гром,
не поломи крила њина
нити их спали ватром.

Не предај се очајању, 25
не очеки какав знак:
нема ли ме – ако не дању,
ноћу ме ето ипак.

МАДОНА

Ошамућен мадоном Сикстинском,
посматрао сам коврца прстење
и одуховљене материнством
наивне и мудре црте њене. 5
И уска собица музеја
чинила ми се огромним храмом...
Али је у рату било развејано
и полузаборављено
то уживање давно.

Заборавивши смењивање монотono
сурових дана, по крајевима далеких 10
опет пред Сикстинском ево ме мадоном
не верујућ себи
у соби стојим.

Али не у музеју мраморном,
славном, – 15
преда мном

на дашчаном лежају,
на струњеном диванчићу улежаном,
с опругама које бок жуље,
лежи Мадона – сва као у сјају;
а под њом,
у поноћној сенци, 20
није платно прослављене збирке
него грубе кудељне простирке
Лежи она

умором сатрта,

не чује, тонућ у снове...
Ја Рафаелу више не завидим – 25
моја Мадона је боља од његове.

* * *

Сав узбуђен трчи ми у сусрет,
жури ми по уској стази мој син.
Но осећам: не син мој – већ ја опет
из детињства свога себи трчим.

Још се не види ни озледа лака, 5
још му плеће не тишти ниједан тег.
О, кад бих могао свих својих погрешака
својега сина спасти занавек.

СОПСТВЕНИ ГОВОР

Ђутање часак и – задрхта брада.
Кумир још увијен у пелене
и кротак, првим криком природе саме
запрепасти око себе рођене све.

Мада подалек од савршенства, 5
али природан као птица пој,
његов језик из мимике и геста
није ничији есперанто, већ свој.

Удишући ваздух кроз нос са шумом,
бацајући језиком цуцлу ван, 10
тумачи свету одраслом, тупоумном,
све с чим је недавно упознан.

Све тананости његове не преброја,
ни изреке које сипа овај створ
мрси звуке, казује мишљења своја, 15
изумева сопствени свој говор.

Одвећ се жури, безазлено смело,
мора испроналазити тајне све
које човечанство није успело
за лета милионе и милионе. 20

БОЛЕСТ

- Груди његове и грло
изненада
назоб тежак свлада,
разби му сан.
Дахнути дечак није кадар, 5
од болова плаче поваздан.
- Што ће му играчака каравани,
што ће лажно весео смех.
Капци су му натечени, уплакани,
очи постале недетиње. 10
- Сваки тренутак чемеран поста.
Смрт већ намеру има злу.
Ноћ прође.
Али сенка њена оста
сину моме испод очију. 15
- Жена се осуши као вејка,
у зеницама јој задња светлост мре.
Ноћ прође.
Али подвуче сенка
и женине очи помркле. 20
- Отхујаше непогоде испод крова
и обелодани смрт немоћ.
Дане, лета,
сунце сија снова...
А у очима мојим 25
остаде ноћ.

ВЕРА

- Зар живота нема сретна?
Зар је твој уздах сад – само бол?
Руке, руке!
Непокретно,
непомично легле су на сто. 5
- Замислила си се...
Да ли збиља
срце радости нема ни трен?

Обрве, обрве се преломиле,
као крила, ко лук преломљен. 10

Какви те то вихори даве?
Зашто ти је лице тамно све?
Усне, усне
нису оне праве,
своје речи не говоре. 15

Ти си биљка сред ноћног поља гола
коју је мећава пробила...
И очи ти са мреном бола –
догорела ока два.

Да ли ичију бол измери!?
Та реци ми бар знаком што!
Вера, вера,
верујеш ли коме?
Разочара ли те можда ко? 20

* * *

Овај твој лик као да је са фреске,
угаљ обрва над жаром дужица,
а брада ти узвишено рецка,
власи пепео над пожаром лица.

Ноћу се пробудиш, а ја се ту створим 5
и тебе у ћутању увек штедру
проницљивим погледом који гори
не скидам с ока до у јутро ведро.

Ти си ми дана
као народу – поверење, 10
ти си ми нужна
као зрнима – поља,
као море – пливачу,
обала – утопљенику,
као небо – живом, 15
као мртвом – земља.

* * *

Како ли је само Русија пространа!
Остати у месту не могах ни дан...

Авиони ме односили чим сване,
лађе ме одвозиле повоздан.
Још ме нису сломиле непогоде, 5
мада сунце младости већ зађе...
Али ме заборавише авиони
и заборавише ме лађе.

Дању и ноћу, лети, зимом јаком,
надам се, верујем и чекам 10
да у небеса одем свакојако
и бар још једном на мора далека.
Рећи ћеш можда: „Узалуд не звони,
твоје време одавно мину:
одлетели су твоји авиони, 15
и отпловиле лађе на пучину.

Али душа се још не предаје
и маштарима не судите строго,
мада сам и видео многе краје,
невиђеног је остало још много. 20
Час гледам висине, а час опет воде:
шта ли то очи у даљини слуте?
Да то можда моје лађе не броде?
Да моји авиони не крећу на путе?

Вечни огањ

Овде је одбијајући бесне јурише
сав трећи вод пао на стене стрме,
сав трећи вод...
И цвет мака се нише
као посмртне заставе црне. 5

И сва срца сажежена пре рока,
зими и лети, ноћу, у зоре сиње,
успињу се као горка и жестока
вечна ватра која опомиње.

Атланти

Када би се планина погнула немо
под тешким, као из кабла, пљуском,
чинио се, ми стене подупиремо
један по један стазом идући уском.

Тако је претеће кроз сумрачне кланце 5
где зрак угасне како у њих зађе,
а ми носимо не шињеле и ранце
него одваљеног камена комађе.

ПОТЕРА

Сећам се оне потере жарке:
одбацив поводац као стрелу,
играла је, урлала овчарка,
до самога се седла пела.
Ближење потере наслутив, 5
пре него што су се пушке чуле,
играли су коњи напрегнути
купајући у пени луле.
И гневни и неукротиви,
у сунцу већ залазећу 10
играли су карабини сиви
коњаницима о плећу,
играле на чизми оструге,
и на кривим сабљама зраци,
и планине квргаве, дуге, 15
и подерани облаци.
Зеница у бораца тамнела
суровије од метала
и срца у гоњених по стењу
од страха су заиграла. 20

ТВОЈ ОСМЕХ

Патрола се данас бучне урвине хвата
крај бездана, уз тесан пут.
Намештам што боље ремење аутомата,
и гледам према теби, осмехнут.
Смеси се кад се пењем уз гору плаву, 5
смеси се и кад успорим корак,
и не хватај руком грло, у заборавау,
и не трчи за мном далеко чак.
Може бити до сада не сурвах се зато
што је уза ме ишла као штит 10

твоја слабост којој је свемоћи дато,
твоја верност – осмех племенит.

Смеши се и када са превоја у стени
облаци покипе као млека млаз...
По живота бих дао да ти не сазнаш мени
како се лако сурвава низ богаз.

15

ГАВРАН

О блиској мењави промукло
трипут гракнув у полутаму,
избрав грану јаку и суху
седа гавран уз стабло само.
Осетив откле ветар веје,
смешта се тако сред грања сува
да му снежни вихор под перје
не могадне да задува.

5

Вејавица се дими и пени!
Усред среде дана бела
испред самога носа мени
украдена је граница цела.
Вихор засипа стабла сура
суснежицом са свих страна,
засула је гневна бура
белином и крила гаврана.

10

Само је све црњи, пажљивији,
поглед који даљину дубе,
крш борбен је све оштрији
негде на границе рубу.
Све се стишава... Шушањ чудан:
крило се негде тек покрене –
то при покрету гавран будан
отискује снег на мене.

15

20

БАЛАДА О МРЖЊИ

Иза литице сунце је село,
спустио се мрак.
Змија је гмизала за каменом с лева,
а здесна – враг.

- Он чека мукли почетак боја
сав нестрпљив
да необазривост покаже која
да си ту, жив. 5
- Дотле притајен као смрт твоја
гмизавац
блештећи студеним зеницама
свој чека час. 10
- Пред јуришем распирујући
сву снагу злу,
смрт је теби већ одмеравала
судбину. 15
- Преко каменог твога лика
пређе језе траг.
Ко је у том часу страшнији
змија или враг? 20
- Једва се она гмижући сплела
у процеп што зја,
ти примети покрет тела
душманина.
- Само што ти замаче иза стена,
а киван још
непријатељ истога трена
показа нож. 25
- Ти му руку стиште у чланку,
те, ко жалац љут,
нож се забоде крај змије, за длаку,
у тај минут. 30
- Заљулавши претећи тело
зашишта гад,
гледајући сад у непријатеља,
у тебе сад. 35
- Дохватисте се, а обојица
јаки ко дрен.
Живот или смрт, решиће нож
у тле забоден. 40
- Крвљу се ороси часом стена,
поцрвене трн.
Змија одгмиза од мржње ваше
у процеп прн.

* * *

Био сам сличан сажеженом пољу,
био сам као први замагљен лед,
Мој сваки редак
био је датиран бољу
фронтовског пута ком се губи след. 5

Бришу се и заборављају путе,
само поље у која сам туко
још чувају редове разасуте
мојих ровова,
јама 10
и хумки.

* * *

Распојасо,
наивно,
само на часак
појавила се дуга,
пашњак опасав. 5
Но и у земљу
и у дуге појас плав
заби се експлозија уз прасак.

Грудве су шикнуле
около на све стране 10
ко да је земљи сву пробило груд
и као парчад дуге искидане
лептири се разлећу свуд.

ЖЕЋ

На висини дах ми заста
кад сагледах под собом поље;
огромно жеђање за пространством
од жеђања за водом је горе.

И са поднебеснога фронта 5
у облаке се бацаш снагама свим –
да тамо иза хоризонта
завириш бар један миг.

* * *

Рику иза себе оставља он,
немају кад облаци побећи...
По који пут ли
    летећи авион
жури да се претвори
    у гроб летећи!

Тонуо је у мук висине као луд 5
слично гладном што тоне у сан о хлебу...
И није његов карактер узалуд
опаснији од неочекиваности у небу.

Занео га је са небом мегдан,
а дрхтао му авион од клонућа. 10
Али он је зашао
тако далеко ван,
да се је вратити било немогуће.

* * *

Изневерио сам њега...
Дан и ноћ читаве недеље
мучим се: он ми је био побратим...
Рекло би се остали смо пријатељи
и као да сам исправан пред њим: 5
пред другима га нисам покудио,
нисам се за њим скривао у боју,
рањена га самог нисам оставио,
нисам му разбио породична круга,
у час слабости сам му дао руку своју, 10
лукавим осмехом га не потказах
ниједног пута...
А ипак сам изневерио друга
када једном по минуте оћутах.

ВИДЕТИ И ДИСАТИ

Какве ли среће слушати гласове,
само тако просто слушати гласове...
Какве ли среће слушати гласове
потока и трава, и птице крилате,
како су вечите шума и река, 5
безбрижно звонка небеса далека

и муњама венчана
бура сред пољана
што спокојно цвате.

Какве ли среће видети и дисати, 10
само тако просто видети и дисати...

Какве ли среће видети и дисати
у оку вољене ласте угледати,
поверење умети давати без међа,
и недоречену нежност поимати, 15
знати у путу пријатеља наћи,
и волети љубављу која не вређа.

Какве ли среће осетити у грлу 20
ову животворну хлеба топлоту,
и воде ове прохладне простоту,

какве ли среће истините, праве,
ушијати у себе свитања пуноћу
и грабити дисање ветра у лету,
и прстима проникнути у чистоту 25
дечјих власи, лакних као траве.

ДВАДЕСЕТ ПРВИ ОКТОБАР

Двадесет првога октобра јутром
на листу с календара отргнутом
два ретка је написао неко...
Та слова можда осуђених ђака,
можда учитеља, можда сељака, 5
ветар је однео низ поља далеко.

Све док се још није смркло,
чинио се има још дан који,
или бар три, четири часа...
Али докле си трено, 10
пет минута је до смрти, ено,
само пет минута – нема спаса!

Плотуни

Скупа
хлебар и свештеник,
радник и кувар,
на стрељање ступа:

бајонети целата 5
њих седам хиљада гоне
отргнутих с кућних врата.

Тишина јесења
плотунима распорена,
разлеже се јек: 10
мрак на очи пада,
трећина становништва
целога града
уништена је заувек.

УЏБЕНИЦИ

Уџбеници
стрељаних малишана
у земљи крагујевачкој
сахрањених давно.

Уџбеници 5
с наивним записима,
сличицама,
питањима,
одговорима,
с прћастог носа 10
нажврљаним лишцем
и с гранчицом
између страница.

И намах речи:
„Хоћу да живим! Збогом! 15
Не заборави ме, оче!

Мама, волим те много!“
И чини се, далеко нису,
привиђа се: сасвим су близу.
Слушам сваког дана 20
последње кораке, последње кораке,
последње кораке

малишана,
и као да рукама размахују,
листова уџбеничких шум се чује. 25

МОНОЛОГ ГЕРМАНСКОГ ШТУРМФИРЕРА

Циганчићи, Циганчићи,
веселите игром нас!

Ви певате као птићи,
 прекрасан имате глас!
 А сад запушите грла, 5
 задатак вас чека нов –
 не задатак, него част:
 у руке сад четке, крпе,
 у руке за чизме маст.
 Не жалите фиксе, труда, 10
 да као суза буде чиста,
 да се светли чизма германска
 као циганског ока сјај!
 Свет је пао под нашу власт!
 Наша реч је закон за вас! 15
 Цигани су исто што и Словени,
 место им је под чизмом.
 Еј, сабиј се, Циганијо,
 тешње, тешње уз зид стој!
 Немац метке штедет зна, 20
 од једног нек двојица падну.
 Крв ме је свега облила,
 овамо за обућу крем,
 да га са циганским очима
 по германској чизми размажем. 25

ПТИЦЕ НАД ШУМАРИЦАМА

Орлови

Ту су међу жбуњем под нама
 престала дисати давно
 два дечака петог разреда славног,
 слична као да су два брата...
 Кад звиждук олова поче, 5
 један је пао прошаптавши:
 – Сећај ме се, мама!
 А други:
 – Освети нас, оче!

Ласџавица

Спуштам се с висина 10
 хумкама правце летим,
 готово их се крилом тичем:
 можда ће ми успети
 пробудити на трен из сна,
 на трен тек, 15

децу поспалу занавек,
децу покошену
рафала врелим бићем.

Сенице

Онамо је најмлађи у разреду
позвао неког, 20
и после борбе очајне, кратке,
на хладан камен пао насетке
руку спустив другу на раме.

Шеве

Са неба видим: осветлила зора
само хумке, само хумке, 25
уместо поља кукуруза и пшенице,
уместо деце, људи одраслих,
уместо коња, обора, тора,
уместо дома, школе, воденице.

Дроздови

Када су се чули први пуцњи, 30
овде је пао на крвав бусен,
дечак онај, скоро малишан,
косе русе,
који је, да би заштитио срце,
испружио руку пред нишан. 35

Врајци

А овде, на самом искрају,
приљубио се уз Петра Илија,
у земљи, као у школској клупи,
у разреду.
– Победа ће наша доћи по реду! – 40
викнули су умирући, –
Живео Крагујевац и Русија!

Кукавице

Онамо су уснули мали Цигани –
гласова као у славуја –
никад више с нама певати неће. 45
Онамо су под каменом убоги Цигани
стрељаних гласова,
мрких руку,
црне косе.
Куку! Куку! 50
На гробу им бела цвета зова.
Онамо су побијени Цигани мали,

који су себе Србима звали,
јер Отаџбине друге
осим Србије нису знали. 55

Крушка поред школе

Ту крушку је одгајило крај школе
пре много дана
ђака четири, пет...
Сад њезина свака грана
велика је 5
као шатор разанет.

Звезде се роје,
сунце одсева,
као драги камен пламни росе лик.
У крошњу се лије 10
препевање шева,
но ђака се не чује узвик.

Где су ученици
који су свој испит
положили смело у страшни дан? 15
Где су професори
који су с њима,
сами,
пред метак стали погубан?

Над спомеником

Над спомеником
усред њива,
сеница у крошњи клена,
наднела се ојађена ива,
и тишина ојађена. 5

Над споменик
погрбљена
наднела се
као туге слап,
с образа јој се 10
подрхтавајући
одронио нечујно
лист као сузе кап.

Стоји жалост
тежа од олова, 15
а иду дани цветни,
у рују.
Сенице су запевале снова,
али деца
њине песме већ не чују. 20

ЛИВАДА НАД ДЕЧЈИМ ГРОБОВИМА

Међу жутим тачкицама,
лила кашом по ливади,
звонца као деца у школи
гатају на белој ради:
„Воли, не воли, воли!“ 5

Пролазнику невидљиве
у травама
цвркућу птице.
Чини се да срце цвећа
пева благодарно, чисто, 10
и та ливада као дуга
да мирише
на детињство.

ОЧЕКИВАЊЕ

Похабане су, похабане гаћице сина
и на мајици закрпа све до закрпе...
Само и њих са новом кошуљом од сатина
мајка пере, глади и зашива и крпи. 5

Намешта постељу, узглавље сину стара,
као некад мења суботом рубље постељно,
плете му чарапе и понекада пара
чим заврши, и на врата излази жељно.

Немо гледа, гледа путању у даљини,
док звецкају игле уморне плетаће. 10
Мртвога га је видела, али јој се чини
из Шумарица иде, и сад ће на праг, сад ће.

ТУГО МОЈА

Туго моја, помози ми дићи овај камен,
 ти си јача од мојих руку,
 ти си јача од те мећаве,
 јача си од буре
 што чуна храшће из корена, 5
 јача си од мојих руку,
 туго моја, моја муко!

Овај камен на гробу сина
 тежак је претежак,
 као жрвањ, 10
 као планина,
 као Крагујевац цео.
 Ни моје руке,
 ни вихор узаврео,
 не могу га померити с места. 15
 Моја туго, тешка муко,
 постани лавина
 и однеси овај камен
 с гроба мога сина.

ДО ДАНАС

С лишћа широког на стазу сенка слеће...
 Шта ли је ове жиле напојило?
 Деца је било јоште ово дрвеће
 када су децу ону убијали.

Кукавица броји, броји са крошње 5
 године откад се бол на град свали.
 А ове руже нису живеле јоште
 када су оне ђаке убијали.

Колико гнезда сакрило се ту
 у шибљу, драчу... 10
 Ја чујем једне птице певају,
 а друге стално још плачу.

Срце ми овде нема покоја,
 не смањује се бол ни мрве,
 ко да је ту и детињство моје 15
 стрељано Четрдесет Прве.

ПРОЛЕЋЕ У ШУМАРИЦАМА

- У пролеће су у Шумарицама свадбе...
Али чије су то невесте у белом?
Чији су то женици у црном?
То нису невесте у белом,
то се цвеће јутрос забелело 5
расцветаним жбуном и трном.
- Не виде се онамо женици,
од борова се то људи чине,
од сенке њихове тамне
пружене по месечини. 10
А под земљом испод жбуна
четрдесет година готово
не пробуди ни дрозд ни жуна
мртвих женика из снова.
- Свадбовати овде у пролеће рано 15
само је цвећу и птицама дано.

РАДНИЦА

- Крај конвејера ноћу, по дану,
протиче транспортера трака...
Страдање је временом завејано,
али отрти га није лако.
- Опет неће кући – а и што ће! 5
Опет по албум из торбе сеже,
и нестаје опет самоће
када прионе за цртеже.
- Она црта:
онај дан прошли, онај трен, 10
иза стола као привиђење
устаје сав цвећем окићен
лица ведрога њен младожења.
- Црта, црта не знајући меру,
рука јој задрхти како крене, 15
плове по бола транспортеру
као конвејер успомене.
- Црта:
по простртој стази,
одведен за свадбе сопствене, 20
он иза стола гордо излази,

не стигав ни с ким да се опрости,
у трен кад су: „На искап!“
клицали гости.

БЛАГОСЛОВ СЛОБОДЕ

Деца, деца, деца,
дечаци, дечаци,
прекрилили долину и брежуљке –
као да су пострељани на часак
изишли из гробова 5
да их огреју зраци,
да се поиграју лопте и жмурке.

Деца, деца, деца
дечаци смеђи, црни, плави.
Као да васкрсава 10
на не неколико кратких сати
чета пострељаних ђака
да и она на прослави
нарадује се слободи
и поново се под земљу врати. 15

Деца, деца, деца!
Мешају ли се то мртва и жива
ту на међи гробова и њива,
или земљу благосиља слобода
и на место стотине ђака 20
која прерано са света оде
хиљаде се нових роде.

Деца, деца, деца,
пуни су је брежуљци, пољане,
као родних година гране. 25

Лав Николајевич Толстој

Као море,
и као свануће,
као птице – сестре
слободе –
Толстој јест
појава природе 5
без које живети
није могуће.

Кроз таму година, кроз беспуће, носећи светлост човечности,	10
Толстој јест неукротивост духа без кога живети није могуће.	
И као истина непобитна, света, сваком књигом на столу, Толстој јест изданак Русије који припада целој планети.	15 20

ПРОПОВЕДНИК ДОБРА

Андреја Болконски паде у боју и жеђа му се, жеђа му се безумно тако... Достојанствен пред смрћу он обамире храбро и полако.	5
Толстој није бог, али својом вољом, победив и саму смрт велику, свету је поклонио људе живе тако, да су надживели и оне чија су слика.	10
Познајући мир и рата помрчину, у недоступну загледан мету, свет је обогатио презрењем према злу, учинио, канда, бољим људе у свету.	15 20
Уметност за њега – није игра празна, због тога живи – што је искрен, сложен, сав – исповест душе, сав – проповед добра, сав – несебичношћу и љубављу прожет.	25

ЈАСНА ПОЉАНА

Дрвеће обраста помрчином
и рађа првих звезда плодом
пловећи међу земљом и сводом
занихано привида маглом сињом.
Душа ми је пуна тајанства 5
ко да су се померила времена.
Тоне у власт надлазећег сна
Јасна Пољана.

Шуме ли стране књиге ил' лишће сано,
или старац вуче ноге лагано, 10
старац што као привиђење ниче,
незакопчаног старинског кафтана...
Старац Болконски у мисли погружен
као да судбине већ назире сен,
или то само сања у часе те 15
Јасна Пољана.

Толстојеви јунаци напуштају том по том
књига, и дишу исти зрак са мном,
лутајући столетном измаглицом
кроз срца људи, дан и ноћ, непрестано. 20
Над алејом трепере кола звездана.
И са њима се сливајући целе ноћи
као тајанствена планета плови
Јасна Пољана.

СТАРИНСКА ПЕСМА

– скулптору Сјеве Боднарву –

Скулптор седокоси
и жена његова
у старинске ударише струне...
Лахор носи
мирисе зова, 5
сећају се ноћи славуја пуне.

Обоје узбуђено,
ослушкују даљи...
Као да су седину заборавили,
као да су, ено, 10
младост
своју

извајали,
и између себе поставили.

Погледом обоје 15
похрлило једно другом
ко славујске ноћи несна,
мужа и жену
поново младе,
као скулптор 20
извајала је старинска песма.

РУКА СКУЛПТОРА

Сћеви Богдарову

Оружјем, пун снаге мушке
бранио је земљу своју,
и ниједном му не задрхта рука,
под метком туђинске пушке,
у партизанском боју, 5
и ниједном му не задрхта рука.

Исецао је из камена
јунака партизана,
и ниједном му не задрхта рука,
сред окомитих стена 10
радио од јутра рана,
и ниједном му не задрхта рука.

А сад седи за столом,
с љубављу га гледају очи,
сећа се ратних мука 15
сељацима пред собом,
прича се о прошлости точи,
и дрхте снажне шаке и руке.

РЕКА НОШНИЦА

Ти, реко,
односиш тако
некуд далеко
измеђ обала брдовитих,
облаке, месец, и звезде – 5
звезде раних цветова ситних.

У доба ратно
 кроз зоре суре,
 усред неслућених беда,
 носила се метака чауре 10
 неповратно, до недогледа.

Носила си пуне руке,
 као извиднице искусне, спретне,
 партизанске смеле поруке
 и пароле загонетне. 15

И фашистичке мундире плаве
 носила си низ стрме стене,
 и непријатељске
 мрске заставе 20
 подеране и осрамоћене.

И отекле су, одзвониле,
 као за бојем звек нова боја,
 те године невоље и јада,
 као да их је спирала
 вода твоја. 25

Јутро у Међуречју

Чекају да се сунце укаже
 однекуд истоку са видика
 сва сеоска прозорска окна,
 на Ношници свако око до ока –
 а нигде још нема његова лика. 5

Већ одлазе на њиве људи:
 данас се кукуруз окопава,
 повртњак се плевти, коси трава,
 и дом украј пута се зида,
 а сунца још нема да се пробуди. 10

Наједном с далеких небесних стаза
 стрча оно пољима на длане,
 обасја матице и речне рукавце,
 па се залете и зарони правце
 у дубину Моравичкога јаза. 15

Засмејаше се на западу окна
 сребрнастим јутарњим смехом,
 све се у Међуречју сунцу одазва

као гласу у планинама ехо,
све понови оно што је сунце рекло. 20

Окренуше му се лицем копачи,
постојаше неколико часака ћутке
као пред долазак бића свѣта,
завири у шума и душа закутке
сунце вечити млади бог лета. 25

ГЛАС

Растанком заглушен, нем, без вида,
глас сам наједном чуо иза зида.
Као на путањи
која иза нас ниче,
није пево о теби, 5
а све је било слично.

Сусрете наше тад олако схватих,
не појмих да живим једино од њих.
У друштву кад бих те
срео бар нехотично. 10
Није пево о теби,
а све је било слично.

Такве очи нема други нико,
у њима је час светлост, час вихор.
Целога живота 15
најдража си ми прича,
није пево о теби,
а било је све слично.

УПРКОС

Нераздвојни смо упркос свему,
упркос свему уза те стојим.
Час чујем твој глас распеван,
час сам под осмехом твојим.

На стазама прошлости сам стално, 5
маштом пролећем кроз студ и пламен.
Час ти се дотичем руке случајно,
час бих ти се привио уз раме.

КАД ОВДЕ ГОВОРИМ

Кад овде говорим,
 нико ме не чује више,
 осим можда врба
 и река мала.
 И трудим се говорити тише 5
 како си драга, драга ми постала.

И воз електрични излећући
 из злата осветљене Москве
 у шумарак горући
 као златна грана, 10
 у просторе плаветне
 мој дозив проспе.

Прођеш отуда,
 нико не зове, не чека,
 осим можда врба 15
 и та мала река.
 Али ти уздахнеш,
 сетиш ме се, блага,
 јер наједном схватиш
 колико си ми драга. 20

Електрични воз се западу ближи
 и на врбу рони златаст сјај
 успоравајући ход,
 огласи се кликом
 и прихвати 25
 твој уздах тих
 над реком тихом.

СТРАШНО ЈЕ ЖИВЕТИ

Не угуши страдања ни дан,
 све је горко – и храна и лежај.
 Страшно је живети
 када си несрећан,
 не наслућујеш несрећи крај. 5

И нико ти није нужан,
 ни сећати се није вредно.
 Страшно је живети

кад си равнодушан,
на свету ти је све свеједно. 10

А кад ти у души и сване,
осећаш стрепњу још већу.
Страшно је живети
и када си срећан,
страх те је изгубићеш срећу. 15

ВАЖНО ЈЕ

Будим се пре зоре јасне
и смешим у тишини.
Важно је знати: негде
мисао те мени доведе,
мене се спомињеш ти. 5

Згрејано радом у подне ми гласно
срце закуца и крв узаври.
Важно је знати: негде
мисао те мени доведе,
мене се спомињеш ти. 10

Земљу застиру магле касне,
а у прозору светли твој лик.
Важно је знати: негде
мисао те мени доведе,
мене се спомињеш ти. 15

Не дајмо светлости да згасне,
заједно – ма и раздвојени.
Важно је знати: негде
мисао те мени доведе,
мене се спомињеш ти. 20

ВРАЋАЈТЕ СЕ КУЋИ

Ено уморних гусака,
види се над пољем лет,
као да из јесењих облака
почиње падати снег.
Из древних шума свију
грање их дозива машући: 5
– долећите у Русију,
враћајте се кући.

- Кроз кристални простор веје
то јато снежних пера, 10
надлеће димњаке и стреје,
спушта се дуж сетних језера.
Долине шумске га крију
травом га огрћући.
– Долећите у Русију, 15
враћајте се кући.
- Ове широке њиве
и планине високе
и реке зачудо живе,
огромне и дубоке, 20
с пролећа о вама снију,
чекају вас чезнући.
– Долећите у Русију,
враћајте се кући.

РЕКО

- Реко, реко,
реко луда,
зашто тако
трчиш свуда? 5
Корак ти се
шумно чује,
зној са лица
отпрскује.
Дај се смири,
мало стани, 10
мојем цвету
сузу кани.
Две-три капи
на латице,
да миришу 15
девојчице.

НЕРЕДИШТЕ

На двориште нередиште
дошла крава млекодава,
дошла кока сивоока,
дошла патка шијократка,

дошла гуска водуцљуска, дошла ћурка ногомгурка, дошло прасе преједасе, дошао миш свепоквариш.	5
Дошћ Јанко неваљанко да растера на све стране ове госте одабране: ову краву млекодаву, ову коку сивооку, ову патку шијократку, ову гуску водуцљуску, ову ћурку ногомгурку, ово прасе преједасе, овог миша свеквариша.	10 15
На дворишту нередишту животиње се смирише, ал' имена, презимена сва им деца попамтише: да је крава млекодава, да је кока сивоока, да је патка шијократка, да је гуска водуцљуска, да је ћурка ногомгурка, да је прасе преједасе, да је миш свепоквариш, да је Јанко – неваљанко!	20 25 30

ЕМА МОШКОВСКА

ДВАДЕСЕТ ПЕТ ЧАРОБЊАКА

- Двадесет пет чаробњака
Живи
    где живимо ми.
Двадесет пет чаробњака.
И расту сви.
Оље
И Поље, 5
Тоље
И Коље,
Малци
И ђаци
Зову се чаробњаци. 10
- Двадесет пет чаробњака
Устаде у раздање.
Узеше чавле,
    чекиће,
Сврдлиће, пиле и блање –
Сви граде
    куће са шлемом, 15
С округлим вратима
    и тремом...
- Двадесет пет чаробњака
На јеле се високе пентра,
Двадесет пет чаробњака
Дозваше пролећни ветар. 20
И весели,
Све више,
Куће своје
Обесише –
По кућу белу 25
На сваку јелу.
- Двадесет пет чаробњака
Живи
    у нашој згради,
Двадесет пет чаробњака
Сваком су раду
    ради. 30
А благодарни станари –

Чворци, весељаци стари –
Чаробњацима
                  чаробне песме
Поју.
                  И неће стати!

МАРК СЕРГЕЈЕВ

* * *

Осуђујеш ме где стао, учинио ма што,
поглед ти је строг подсмешљив сваког дана,
живот ми је постао као та бела
сунцем неосветљена снежна пољана.
Нема трагова, нема путања, 5
мртве су бесконачне белине њене
и претварају се у хладне сметове
речи са хладноћом изговорене.
Ни међава богзна зашто, не веје, 10
нити има зиме топле, као права.
Усред студи тек ко свећа танка греје
пролећна капљица тоpline.
Само капљица нежности раније,
само искре са великог жаришта,
само вера да ће смеле висибаве 15
победити непогоду и снег –
ако могадне ишта.

* * *

А шта нам се бесплатно дало?
Свитање, заласци сунца, кише,
светлости далеке, звезда мало,
два метра земље за хумку – не више.
Ни то није бесплатно уосталом, 5
гомила се као на зору зора
удар на срце за ударом,
ожиљци нехотичних приговора.
И рачун је неочекиван,
иза среће несрећа стиже, 10
плаћамо суровом непогодом
за гљивоносне своје кише.
А године старе као одело,
као отшумела гледишта, знање.
И за хумке своје ми плаћамо 15
своје деце очајањем.
За сваки залазак сунца по зрнце
свега што смо стекли у животу,

а животом за зрак светлости
ненадно букнуо на хоризонту. 20

* * *

Већ по који пут ме не схваташ још,
почињеш набрајати бивше грехе силне,
и ја одлазим.
И растанка нож
љубав расеца на две половине. 5
На резу је – крв.
Под ветром ране тиште.
И бели свет је сложенији од ребуса.
Покушај сада сложити одломке
и без ватре зажећи 10
друго огњиште.

ЧЛАНАК

Раним снегом помешаним с ветром
успаван стуб је заломљен био.
Недавно ме је критичар назвао маестром,
као да ми је два метра одмерио.
Шта је чланак? Није пушка, није бомба, 5
мада знамо да може писца да рани.
Да је у критичара надмености мање
и поспорио бих са њим можда,
између нас би битка закипела
и заједно бисмо дошли истини! 10
Пролетела стрела, пролетела,
и неприметно је нестало у даљини.

* * *

Шта се догађа са светом,
каква је то шала?
Туче Бајкал по стењу,
а не видиш Бајкала.

Неми биље обала,
море побегло од мора
и постало твоје очи. 5

Планина тугу точи,
падине опустеле,
шума побегла из шуме,
претворила се у пашњаке. 10

Поље побегло из поља,
од ноћи ноћни сати,
срце отишло од срца
и неће да се врати. 15

* * *

Није сретала, ни испраћала,
на пољу чаја није звала,
у пристаништу је чамац држала
без једара и без весала. 5

Нихао се чамац у шаши,
с таласом скупа дрхтурио.
Важан знак је у томе био,
не свладаш ли га, однеће низ обалу.
Одвезао сам чамац на силу,
али до срца једва стихог, 10

раздвајао сличан мутном валу.
Био сам млад, очајан, смео,
одолевао валу све бешњем, –
весео, једра сам разапео,
завезао чамац украј дома. 15

Јоргован је зрачио сјајем,
цветало жбуње дивље трешње.
Нихао се чамац у пристаништу
сам од сутона до сутона.

ВАЛЕНТИН БЕРЕСТОВ

ЗАУВЕК ЋЕ ОТИЋИ НАЈБОЉИ ДРУГ

- Састанак с другом тешки бол зада –
најбољег ће ти одвести друга.
Безутешнијег нема јада
него што је детиња туга.
Ти кажеш како је отпутовао, 5
а то значи неко га је одвезао,
јер кад је неком десет лета само,
не он, ми му пут бирамо.
- Не иде од руке, није лако 10
написати писма тачна,
јер слова су велика тако,
а страница је бесконачна.
А нек се испише и свеска цела,
нема друга, ни игре, ни весеља,
а без друга нема ни другарства 15
кад неком тек десето лето наста.

ГЕОРГИЈ ГРАУБИН

НЕПОЗНАТИ ПРИЈАТЕЉИ

- Човек зидар моје куће
био ми је стран,
мирно рећи смем.
Али присев на трем уморан
мислио је о станару будућем. 5
- Није ми био пријатељ ни рођак
човек који је шио ми грудњак.
Али рукујући концем,
у иглу удевеним,
и он је понекад мислио о мени. 10
- Никада ми очи нису виделе
ни тога који ми је кројио ципеле.
Али и он је остајући сам
мислио о мени, мада ме не зна.
- Колико их је широм моје земље
који све време мисле на мене. 15

ГЉЕБ ГОРБОВСКИ

ОЛОВКА

Купила је продавачица магазина,
лепушкаста жена по имену Зина.
Писала њома како зна и уме
веселе бројке и озбиљне суме.
Писала тако и зарезивала стално 5
док је није изгубила случајно.
И нашао је негде на столу белу
неки срећни војник у шињелу.
Нашао и ушао да телефонира,
шалио се с неким, није му дао мира, 10
и писао при том, шарао без
престанка,
и заборавио оловку крај банка.
Стајала је ту све до мрака,
док не наиђе неколико ђака.
Цртали су њома шаре свакојаке. 15
Тешке тенкове и лаке барјаке.
Нису оловку пуштали из руку,
научили су је најзад сву азбуку.
Оштрила је потом деца женска,
мушка, 20
док не постаде мања од опушка.
И сад ено лежи бачена на стази
куд аута јуре и куд пешак гази.

МЕТАК

Мислила су деца пола сата
кад га у песку нађе лопата:
откуд ли је метак долетео
и кога ли је убити хтео.
Летео је метак мимо пољане, 5
летео је метак мимо биља,
летео је метак мимо циља,
није могао нигде да стане.
А на путу му је било село,
на путу му – брезе дрво бело. 10

А на путу му – камилица.
 А на путу му – буба и птица.
 Летео је метак мимо тете,
 мимо врта где трчи дете.
 Летео је метак мимо дуга, 15
 мимо орача и мимо плуга,
 мимо чорбе што у лонцу кључа,
 пролетео је и мимо дима.
 Луде ли среће метак има
 што не проби ни сита паучја! 20

КАТАНАЦ

Дуго је висео на шупи склоној паду
 зашто ли у шупу никоме не даду?
 Можда су медведа закључали лудог
 можда је унутра двогрба камила,
 можда је тамо закључано чудо 5
 које у свету уопште не постоји?
 И домар пође да одгонетне тајну.
 Али се катанац одупре очајно.
 Около се скупили беспосличари:
 пси, мачке, деца, жене и људи стари, 10
 и саветују: ово се речју лепом
 не отвара: ударај каменом, црепом!
 Када су врата отворили на шупи,
 прво усамљен смех нечији руни,
 па се закикоташе грла стара,
 млада – 15
 скоро половина цела Лењинграда.
 У шупи лежаху две старе иверке,
 визир без капе, дно сломљене шерпе,
 и тврдио је неки непознат малиша
 да је на иверци опазио миша. 20

БЕЛА АХМАДУЛИНА

СЕЃАЊЕ НА СИБИР

- Говориш ми: не треба ридати.
А може бити и зацело
Не треба ридати, већ пливати
Хладним рекама. Треба смело.
- Савлађивати ту ноћну воду, 5
Што руци измиче, што се шали,
Да бисмо дали себи слободу
Ту близу, на другој обали.
- Нисам узалуд чезнула живо 10
К Сибиру далеком на миље,
Где се тако благо, поверљиво
Клањало преда мном биље.
- Како ти примере сад навести 15
О свету што је у мени расто,
О свему што се у душу смести
И прелива се плавичасто.
- Притајени вртлози Бајкала 20
Где усред воде успорене
Промиче некуд младица мала
И перајима само сене.
- И оно пругасто чудо лако –
Изненадне веверичице –
Што поверљиво бјде онако
Гледајући право у лице.
- Како ме је привлачила, како пила 25
Дубина река, њихове јаме.
А кристаласта вода Кизила
Била је студена као пламен.
- Све се опомињем на овој међи 30
Да усред оне ноћне ражи
Нисам морала ни речи рећи,
Ни једне једине речи лажи.

СВЕЋА

Само што затитра свећа,
чим је спазиш просту, воштану,
сећања освежавати стану
старомодности столећа.

И врати се већ пера потез 5
у прву писменост коврцаву,
сложену, разумну и здраву,
у души је спокојство доброте.

Већ мисао о другу је чиста, 10
волиш га некако старински,
и као сталактит стеарински
нежност у очима заблиста.

И посматра те Пушкин млади, 15
ноћ пролази и гасну свеће,
а нежни укус руских речи
тако чисто усне хлади.

1962.

УЛАЗУ НАЗЕБ

Једноставан је пут слободи и памети,
довољно је само да се назебе с ногу.
Дуге јесење шетње дуж путева могу
необично много томе допринети.

Грип, попут господа, има моћ свевидећу. 5
Омађијавају нам и везују тела
кијавице, што као ројеви анђела
на крилу вилењака с неба хладног слећу.

Идеш између дрвећа, зидина тврдих, 10
самоме себи туђ и непознат до бити,
све докле се банални цртеж магловити
костију твојих рентгеном не утврди.

Сусретну те на улици здрава и пушта, 15
али наједном ти с осмехом добродушним
назоб пошаље свој пољубац ваздушни
тичући се лагано руба твојих уста.

И већ си болесник. Већ не дугујеш више
празничној поворци, ни пријатељству, ником.
Целзијус потврђује боље него ико
твој сан друкчији него сви који се снише. 20

Осећаш како струји, голица те меко
под пазухом жива; а чим замре, заста,
одређује њена течност сребрнаста
каква те почаст даље од људи чека.

И аспирина тугаљиво гутање 25
дарује ти слободу духа, а усто
оно болова блажено преимућство
и храбрости грозничаво, зло стање.

1962.

КОНОБАРКА

Пролази краљица и све у смеру
Кретњи јој спорих клате се минђуше.
С поштовањем скочише кавалери
Како њеНу малену ногу чуше.

Она шушти свилом и влажним оком 5
Даје окОло себе путоказе.
Њеним трепавицама као шоком
Изненадно се сви ту поразе.

Висока, светла кô сечиво мача,
Послужавник држећи над главом, 10
Конобарка поносито корача
У кафе са стрехом плавом.

Неопходне она дели савете
Гостима – бар сваком другом.
И снежно беле купе – салвете 15
У зрак под њезином узлећу руком.

А над косом која је подшишана
Плива, и строга и чудно парадна,
Њезина круна чврсто уштиркана
И као бисер хладни – хладна. 20

ЈУНА МОРИЦ

Маслачак

Као у сну, кроз врелу тишину,
осврнувши се на кут завичајни,
маслачак из понора зеленога
полете у плаветни, сјајни.

Прихватили га, зањихали, 5
ветрови висински сви одреда,
било је у почетку страшно мало,
али само у почетку – изгледа.

Али душа је зацело крилата 10
и дизао се све више и више,
сетивши се облика неких јага,
што га некад, негде опколише.

У себи увек он је знао све то, 15
путовао је већ туда вероватно
из зеленога у плаветно
и обратно, туда – и обратно.

И препознаде душа му крилата 20
плаветнога пута сваку тачку –
маслачак из понора зеленога
сада лети богу маслачку.

Душу ће му чувати он све време, 25
ускрснути његово у пустињи семе,
у пут зелени запутити обратно
– Хоћеш ли препознат – ушитаће – мој сине,
пут у зеленило са висине?
– Да, оче, да, мој боже благодатни,
маслачков свет је необухватан.

* * *

Да будем сјајним снегом, 5
цветућим понором,
светлошћу победном,
узбудљивим слогом,
позвана сам једном,
у бездан живота

- не ма ким, већ вечно будним
стваратељем Богом.
- Не ма ким, до вечно будним
стваратељем Богом 10
позвана ћу бити
пред смрт ступит ногом
и одговарати
на судилишту строгом.
- Не гордим осмехом, 15
не ватреном злобом
суђена ћу зацело бити,
помилована, штеђена
у многим
- не ма ким, но вечно будним 20
стваратељем Богом.
- Не ма ким, но вечно будним
стваратељем Богом
вољена сам била
и незаборављена, 25
вољена, чувана,
ни у смрти заборављена
године блиске током
у страдању дубоком
- не ма ким, но вечно будним 30
стваратељем Богом.
- Не ма ким, до вечно будним
стваратељем Богом
речено ми бити
свиралом и рогом, 35
светлошћу победном,
узбудљивим слогом
на усни пастира,
рибара, дрвосека –
- свиралом и рогом 40
на усни човека,
речено ми ићи
по пределу многим,
не ма ким, но вечно будним
- стваратељем Богом. 45

* * *

Црв мађије уметности је кичма. Сизиф
који нам добацује камичке чудеса

- око пола ноћи стиже нам с разних страна,
доноси нам вести испод земље, небеса.
- Ту је чим се расцвета рана 5
у вртовима богатог ми сећања.
С муслиманима је писао стихове Корана,
ко дервиш путовао, певао ко славуј с грана.
- Допузо с хришћанским песмама Завета,
по лишћу гаја, по крестама пустињи 10
црв мађије је светла тама, тајна света,
сад бунца грчки, сад као Латини.
- И Муза му руска дарује сваком згодом
најкрупније драгоцености све. 15
Не би горела без њега свећа под сводом
ни црв туге се упио тако, да ловор буде нем.
- Без њега не струји Слово тако слободно
у шпиљама где мртво камење се плави.
А Слово је живо и кад му је угодно 20
прође кроз све не скинув круну с главе.

* * *

- У моме грању је шапат, песма, цвркут,
лепота крилатих и пузаваца јата,
расцветавам се када је ваздух чист,
чак када је труо и блатњав. 5
- Таму гајим ја и сакупљам светлост,
свуд по природи сунце расејавам,
где мене нема, ту радости нема,
тамо је глаткост слепа, мочваре вечите.
Ко је много путовао, радовао ми се 10
и сунцу моме зеленом у пољу,
и грлио ме у самоћи тајно,
и љубио ме увек драге воље.
- И хвала богу, није ме заборављао
вечно тражећи мој мирис далеки – 15
ма кога да љубим у уста, у лице,
ма какву у шапама да љушкам младунчад.
Из таме мене је дозивао, мене,
да очај заборави у тузи мамурној!
Шумели смо и певали загрњени, 20
загрњени се њихали на ветру и ноћу.
- Ко и он синови су ме његови заволели,
кћери и унуци, прауници смели.

А кад се крв у њему једном згруша,
планућу над њим као ватра зелена.
Бесмртан кога љубав према мени проже, 25
ко се дубокој тајни приближит може.
О, боже, колико је у мени имена –
не само Музика, Поезија, Природа.

ЈАБУКА

На острву магловитом и зеленом,
у хладној соби јевтиног хотела,
лежала је јабука на тањирећу стакленом
светлуцајући попут платна сивобела.

Велика јесења јабука с овалним 5
листићем, тамним оком једним
које ме је треперећ пратило стално
у тој хладној огромној полутмини.

Тако сивкаста, велика, јесења, 10
лежала је сву ноћ отворена ока.
У неком другом животу душа њена
и мој лични пут били су везани дубоко.

* * *

У оном селу, на оној веранди,
у сумраку врта, свежег летњег дана,
уз тутњање железничке пруге,
ова песма од нас била је спевана.

Ветар је звиждао, борови трубили, 5
киша бубњањем стала да се прати,
со океана била је у тој песми,
пијани матроз и бродић крилати.

Падале су звезде, шкрипале вратнице, 10
сузила свећа на длану глиненом,
пијан матроз није хтео да се врати
ни по сувоземном ни путу воденом.

Хтео је само да брод његов лети,
да се њише, да хода у круговима,
да несигуран, заљуљан ослонац 15
вечито под ногама својим има.

У томе је – срећа проклета матроза,
у томе је – срећа песника проклета,
неукротива наша страсна тежња
постати твар неуништивног света. 20

Музика звезда, мора и кленова,
пешчане обале, прашумског биља.
А под крај те песме грунуле су сузе
на очи и изронила светиља.

* * *

Голуб лети, голуб лети,
за њим лети гневан црн јастреб.
Мама, спаси, чудо са мнош створи,
претвори ме капљом кише у небу!
Овај рат је страшно дуг, вечно ће бити! 5
Тешко је бежати у срцу са раном!
Никад у кревету нећу остарити
ако сада ветром не постанем.

Наши ће доћи, запалиће звезде наши,
сетиће се мене, песме отпевати. 10
Мама спаси, чудо са мнош учини –
ствари ме врбом, белом врбом у шуми!

Мама, збогом, у левом крилу је рана!
Сутра у шуми сунце ће синнути рано.
Наши ће доћи, звезде запалити наши. 15
Сетиће се мене, песме ће запевати наши.

* * *

Ова бол се не би бољу звати смела,
јер срцем пролетела стрела цигла.
У ствари и није била стрела,
јер она тупа злосрећна игла, 5
У ствари и није била игла,
јер мистични онај дежурни кљун орла.
Штета, од тог бола ја сам умрла.
Јер потом кад сам васкрсла пут нашла –
бели ветар ми шапну иза угла,
снег мразом прекаљен до усијања, 10

таласи сивога прозорског стакла,
корени тамног храстовог стола
завонише из грла пуног:
„Та ти бол и није бол била
само се љубав ножем такла грла.“ 15

ГОРА САМ НЕГО ШТО ТИ О МЕНИ ЗБОРИШ

Гора сам него што ти о мени збориш
Но постоји мучаљива тајна:
ти пламеном плавим гориш
када мене спазиш случајно.

Ти у огњу плавом, преплавом, 5
живе вреле заљубљености
мрмљаш са горчине доста
речи о мени рђаве.

Гора сам него што ти о мени збориш. 10
Но постоји мучаљива тајна:
ти пламеном плавим гориш
када мене спазиш случајно.

А ту ломачу плаву
нисам ли ти ја ужегла,
да ти се не смркне над главом 15
кад те будем пренебрегла.

Гора сам него што ти о мени збориш.
Но постоји мучаљива тајна:
ти пламеном плавим гориш
када мене спазиш случајно. 20

Зар ту плавет жестоку
ја, мајсторица, не зачех,
да модре варнице у оку
твоом процветају, јуначе?

Гора сам него што ти о мени збориш. 25
Но постоји мучаљива тајна:
ти пламеном плавим гориш
када мене спазиш случајно.

Ти радуј се, радуј мени!
И загрцни се у говору, 30
и душом се овом развесели
спазиш ли ме на прозору.

Гора сам него што ти о мени збориш.
 Но постоји мучаљива тајна:
 ти пламеном плавим гориш 35
 када мене спазиш случајно.

* * *

*Пробуђен свракама нисам
 усњао кад њреба...
 Антон, 11 година*

„Пробуђен свракама нисам устао кад треба...“
 Рече једанаестогодишњак. И сав тих
 свим жилама задрхта од ужаса,
 случајно прекорачивши праг
 где се звуци мисли претворише у складан стих: 5

„Пробуђен свракама нисам устао кад треба...“
 Магла се тањила. А за прагом сваки час
 ветар се чуо, несаница мучила свраке.
 Но – алт дивље руже! Но – кленов метални бас!
 Двадесет, тридесет, четрдесет пута на сав глас: 10
 „Пробуђен свракама нисам устао кад треба...“

У сузи и шапатам, и криком, и ћутке –
 „Пробуђен свракама нисам устао кад треба!“
 И кроз завесе сунце пробија на тренутке!
 И та музика... магијским гудалом 15
 пробуђена у струнама првог стиха.

* * *

Сергеју и Таијани Никићиним

Ластице, ластице, млека дај,
 дај млека бар гутљај
 охладнелом телу,
 отежалом срцу,
 растуженој мисли, 5
 мртвом осећању.

Ластавице, ласто, мајка буди ти,
 мајком буди, груди немој жалити,
 за рођено тело,
 за рањиво срце, 10

за незгасле мисли,
бездана осећања.

Ластавице, ласто, млека дај,
облаке звездама обасјај,
не скомрачи, свом душом помози 15
за оголело тело,
за заљубљено срце,
за слободне мисли,
ускрсла осећања.

* * *

Булају Окуцави

Дивота не постоји узалудно.
Не расту ни у времена црна
клен узалудан, врба узалудна,
узалуд над водом птица не прхне.

Без обзира ни на што ужасно, 5
у црној сенци чак не теку
таласи, певање, сјај узалудан,
дани и узалудне сузе човеку.

Дешавале нам се разне ствари,
но ниједном, ни за црна века, 10
раж узалудна, вечност узалуд,
узалудна у цуцли капља млека.

Ствар је јасна, јасна, јасна,
никада, нигде, овде ни тамо,
не постоји узалудна дивота! 15
Можда нас толико вуче овамо

Тајна сила, магија моћна,
звездан зов облака, обала далека –
не постоји узалудна дивота!
Њине и присно и во вјеки вјеков. 20

* * *

Цвет сам позвала – и цвет процвета,
венчић плануо, прхнуо цвета прах.
Птицу сам позвала – глас њен запевао,
птиче из јајета прхну у свет одмах.

- Дан и час позвах – и тако се збило,
тај дан наступи и тај час. 5
Тад дете позвах – оно се родило
и остаће живети после нас.
- И још ћу понешто позвати ја,
засада тамно, без имена. 10
Простија од пасуља моја је мађија,
но тајна је коју ја само знам.

ПАДАЊЕ СНЕГА

- Пахуље падају и дању и ноћу,
ка земљи тежи, међ куће срне.
По граду лутају и дању и ноћу
ти птица плаветна, ја птица црна.
- Над Ригом шуми, шапће пахуље, 5
стазе утихну, трамвај утрне.
Седе на пречагама тучане ограде
ти птица плаветна, ја птица црна.
- У магли као у пари од вапаја Фелине
испарење из пакла и раја насрне, 10
бришући стварна лица и линије
ти птица плаветна, ја птица црна.
- Према прогнози последњих вести
сву недељу снег ће да нас огрне.
А градом се прича: лутају заједно 15
ти птица плаветна, ја птица црна.
- Две птице лутају у шипрагу белом,
дугим вратовима снег прогрну.
Две птице ћуталице. Зацело бегунци!
Ти птица плаветна, ја птица црна. 20
- Нихају се стражарски фењерчићи,
љуљају се пазикуче да снег разгрну,
немасмо, хитре и полуживе,
ти птица плаветна, ја птица црна.
- Пахуље, вејање, дубоки снегови! 25
до самог грла у снегу ко срна,
трчале смо, лутале – Ах, врло ретко,
ти птица плаветна, ја птица црна.

* * *

Дивља трешњо, надишимо се
за јесен и мраз зимски бели –јер
треба се на нешто одлучивати све
време, сав овај живот цели.

Припита! У игри лудој 5
наслонимо лица уз лица.
Одиграјмо свој валс као гоље –
по својски, усред госпођица.

Већ се чују виолине 10
и дух се ослонио о тело
и подигли се сви на прсте
држећ скут батистан, бели.

Брже своје чуперке увојите 15
разаспи ми преко рамена,
да се наиграмо, наплачемо сите,
загрљене топло, пламено.

Имамо се рашта натплакивати,
надигравати нас обадве,
из хаљиница обе смо никле 20
у простор наготе модре те.

А све мутно наговештава
бићемо – ах, страшно је казати!
Ја црна – у црној земљици,
а бела дивљака бићеш ти.
И црну ћеш земљу сисати, 25
и пјане, беле, наљуте,
цветове по тлу бацати.

Дивља трешњо, надишимо се
за јесен и мраз зимски бели –
јер треба се на нешто одлучивати 30
све време, сав овај живот цели.

* * *

Низ прозорско стакло
капљица светла пада.
Некад сам волела кишу,
а топлоту волим сада.

- Циц клечани прост,
 завесица се нише. 5
 Некада сам волела дом,
 а простор сад волим више.
- Летњиковци опустели,
 стоји све неуредно, 10
 било нас је некад двоје,
 а сад нас је само једно.
- На дим мирише сладуњаво
 светлост, свеж хлеб и лек.
 То није било некад давно, 15
 а сада је заувек.

ТВРДИМ КОНЦЕМ

- Тврдим нитима ја ћу сашити једра
 и косу ћу уплести тврдом нити.
 Везаћу ветар за небеса ведра.
 Гласови мисли ми драгих, скритих,
 разбише ми сан да могу отпловити. 5
- На океану – врегови су зимски,
 тамоп снег струју као у клепсидри време.
 Тврдом нити уз небеса зими
 јутром су звезде пришите. И ми –
 тврдом нити. Лава је у тој теми! 10
- Ја пливам по млеко необрано,
 по хлеб и по прашак за прање,
 а крај мене једро пешачи полако
 можда је зато душа моја здрава
 што је нит моје основе тврда тако. 15
- Тврдом нити држи се мој дух
 те га не може ништа разорити.
 При растанку с киме чувати се морам,
 јер су ми тако чврсто вид и слух
 скопчани са светом, да могу рањени бити. 20

СТРОФЕ

Не клањам се бестидном покварењаку,
 не допуштам да ме подлац вређа,

са разбојником нипошто не желим
да певам, звиждим, искрено говорим.

Ја се не бавим разбојничким послом 5
и није подла суштина моја
и нисам се подлошћу уздигла
него чашћу својом и љубављу.

Ја мрзим, (тако ми се хоће),
трикове лажи, акробатику ласке, 10
циркуски осмех лукавога
и дрзника новчане смицалице.

Божјом вољом стоврена сам чврсто,
у мом крову нема пукотина,
зидови у мене нису трошни, 15
прозори су светли, гледају у свет.

Зар ће мог крова покривач златоусти,
зар ће мој чудотворни тесар,
зар ће светлосни мој стаклорезац
дозволити такву неодговорну срамоту 20

да се бестидноме подлацу клањам
и гаду какво да праштам увреде
и с разбојником наједном да пожелим
певати, звиждати искрено говорити.

* * *

Ја с генијима вотку нисам пила,
нисам им блиско себи допуштала,
ја младим песником нисам била,
не успављивала слух, погледу не ласкала.

На прстима нисам стајала ни пред ким, 5
нисам светлила, ни маглом дисала,
нисам свежином вејала онима
који вештином баве се похвала.

И још више. Суморни погледи
на многе очаравајуће ствари 10
нагонили су ме да победим
да све плејаде избегнем, занемарим.

И никакве на свету ствари крње
нису биле кадре нагнат маглуштине

и спутати њима моје жрвње
и помисли вулканске силине. 15

Бог ми је помогао с кланом и кликом
ниједног патријарха Муза немаи везе,
не дворити му љубављу великом,
не склапати с њим хвалежне савезе, 20

не постати пленом таме и пустоши
у обожаватеља крцатој сали,
живети само од тога што кажеш ти,
не од тога што су о теби казали.

* * *

Млад и свиреп, но знај да ћеш бити
нежнији од туге, ко раж умиљат
и помиловаћеш, поштедети, спасти
што немилосрдно нападаш сад.

И свет ће ти се показат целовит 5
и увидећеш кад сам будеш с њим
да беше, јест и биће црно белим
огледајући се у дубинама свим.

И у том црно белом комешању
где је све како дух стваралачки хте 10
зачућеш летење, зачућеш пливање
беспомоћне, живе гомиле.

На домовину земљу тад ћеш пасти
и биће ти дража докле год си жив 15
беспомоћност живог живота
него камен беспомоћан и сив.

* * *

Тамо је – ваздух и сунце, месец и звезде.

Тамо је – ваздух, лисно грање, небо звездано.

Тамо је – ваздух, дубина, простор је – тамо.

Тамо је – живот, љубав, ваздух је, ваздух – тамо.

То све вам рећи морам, да бисте знали. 5

Остало ћете дознати много више
од певице птице, од гуштера хитра,

то упитајте кошту и слона,
 пужеве, лептире и слеше мише
 и препотопске рибе с морског дна. 10
 Научите језик споменика, маргарите,
 слушајте их од зоре до вечера!

Но, нећу издати, отворити уста,
 ни за други живот, ни за други
 сувишак среће у тамни тренутак, 15
 ни за крв другу (ма била и густа!) –
 не, издати нећу – на какву жалост нас свет
 нагони тако љубити један другог
 и везе братства притезати чврсто.

ПОСЛЕ РАТА

У рушевинама трећи жижак жут.
 Тамо неко живи, уз ватру дрема,
 с купања идемо, и кола више нама
 и мир је пријатан и дуг ми је пут
 и мирише на три километра 5
 на свеж комадић домаћег сапуна
 и чистоће сам сва пунцата пуна,
 коса ми је чиста, у флазел чист сам одета!
 На мени је чиста сукња и прегача
 и уз маму чисту ја корачам, 10
 и на ходу само што не спавам.
 И звон трамваја ме сребром засмејава
 и сребрнаст ми је купаћи завежљај
 и васиона има сребрн сјај.
 И нема рата, осам ми је лета, 15
 с купања идем и далек ми је пут!
 У трамвај се нећемо пети ни за што,
 да се после купања не овашљивимо.
 И свет је диван.
 И сви опет живимо 20
 и доживећемо и година сто!
 И свет је диван, и дуг је мој пут,
 и бити сиромах није за живот опасно.
 И, господе, како страшно и прекрасно
 жижак обасјава у рушевини кут. 25

ВИКТОР КРЕШЧИК

ЗАБЕЛЕШКЕ О ПРИРОДИ

Међу блиставим окукама дуга изнемогао је од љубави јули, расцвала се мирисна, вунаста репушина, и корови се разјарени расули. Замишљен стог до стога се гомила.	5
На густом пашњаку видиш стоку, кравице повијене од млека развалиле се у крстима, у боку.	10
Кад пљусак мине густо се блато лепи точковима о зупчасте шине. У то време се зачудо лако хвата црвемперка	15
на куван пиринач и оvas. Окрилатели птићи све ређе пиште. По шумама се звери гоје зечица	20
по други пут младе извела и поново мужјака тражи. А лептира море! И зује пчеле и лију у кошнице мед. У жарко подне се отвара отровних цветова бунике забораван поглед.	25

БАЛАДА О ЦИКЛОНУ

*М. Ш. Гуздеву, шоферу њенколикој ауџа
џрансиорџа на џусеницама Н° 27598/ОТ7*

Спавамо на олтару. Последњи пут и први. Хвата кратак сан испод сводова стрмих. Долазећи кроз таму на иконостас	5
---	---

сурови се светитељи
 пречају на нас,
 док један међу нама,
 у сну, 10
 вређајући храм
 говори о богу
 у непристојном жаргону.
 Светитељи се мрште,
 кроз сузе говоре: 15
 – Срам!

Једноме је тешко,
 ипак смо под иконом.
 Али, људи и жене,
 који сте каткад грешили и сами, 20
 у цркву ми смо дошли
 промрзли до кости,
 бацивши на сто
 докумената свитак,
 налик на госте 25
 којима не дају
 из велике буради

Мрачио се дан
 кад смо нас четири друга,
 допавши у циклон, 30
 већ не верујући у јаву,
 помислили да је сан
 у ноћи на брежуљку
 црквица стара.
 Кад би у њој и Христос 35
 преживео буру,
 и он би,
 оставши одан својој вери,
 наредио да се донесе много вреле воде,
 заповедивши пре тога 40
 да нам се отворе двери.

Јер нико није крив
 што је у тај злосрећни час
 земља била под снегом,
 а не у руху цвета, 45
 нико није крив
 што се на путу испред нас
 није засветлело село
 него црквица света.
 Грешни ће нас / – разумети, 50
 светитељи
 проклети.

Мокри шатор	
прострт на поду	
зашкрипи често,	55
хркање на олтару,	
неудобност тешка.	
Тек ни те ноћи	
није остало пусто	
свето место.	60

ЧАСОВНИЧАР С БЕЛЕГОМ НА ОКУ

Часовничар с белегом на оку	
поправља време и врло је брз.	
Он прелази хитро на ствар,	
право међу точкове иде, у срж,	
ноктом завртње чарка вешто	5
и лупе се притом хвата.	
Ако се време не помера,	
смета му значи нешто,	
набило се труња и блата.	
Погледа стварчицу са прекором:	10
невоља се догодила	
са тим неумним створом.	
И доносе, доносе,	
сто му је постао узак.	
Ох, сломиле се овоме осе,	15
јако о нешто ударио се.	
Долазим му и ја. Обраћам се:	
– Молим,	
поправи моје време,	
ову сложену стварку.	20
Без осмеха, и без гласа,	
без икакве фразе, без речце иједне,	
часовничар с белегом на оку	
сказаљке доведе на место,	
покрене точак, полугу,	25
унапред зна шта треба	
да би све у реду било	
и секунде ишле по кругу,	
да би уз куцкање жубор,	
савлађујући умор,	30
у сметњи густишу,	
време се не изгубило.	

* * *

Посвећено Павлу Којану

Пролећу гуске
        високо,
одлећу гуске
        далеко.
Над земљом летећ
        и скитајућ
научиле су се гуске ризику.
Погледајте их како вешто   5
оштри угао
        на небу цртају.
Те птице нису
        из скаске.
Таквих у скаскама
        не среташ.
Човека опомену у часу
        презирао овал.   10
како је у детињству
Ако заборава све на свету,
нипошто
        не тугујте.
Птице ће се сећати поета
и оштри угао
        у небу цртати.   15

ГЕНАДИЈ ПРАШКЕВИЧ

ДОБАР ПОЧЕТАК

Постоји залив. Зове се Добар Почетак.
Широк прстен пешчаних дуна,
вулкан Атсонупури – купа до неба.
Висок базалтни земљоуз,
зарастао у коров, у јеле Глена, 5
и у клеку.

Хтео бих да живим тамо. Отесао бих дом,
ишао на језера да ловим,
палио бих ватре, дајући лађама знак
да је свет још свуда настањен. 10

А ако би ме се кад такла туга
својим прстима, ћутке бих одлазио онамо
где се напуштен засеок,
као црни јероглиф, распростро,
димући у небо своје поломљене греде. 15

Било би ми чудно да наиђем на траву
или комадић избледеле фотографије
усред рушевина. У потрази за ичим живим
стотине километара бих прегазио,
али се опет 20
враћао мору.

И просто, као звезде, огледао се у њему,
пружајући руке
да би их оно
радосно љубило 25
као што се љубе часни и поуздани,
они који то заслужују.

ОБАЛЕ ЈУЖНОГ ИТУРУПА

А море је опет оставило богатства
невиђена... Ко их чува?
Медвед који ломи греде Леденог Мора
или морски гавран сив као птеродактил,
или огромни морски лав у белим ожиљцима, 5
налик на немачког студента,

насилника, простака, заљубљеног у двобоје.
Ја сабирам лименке и боце,
скидам с њих шарене етикете,
гурам чизмом одломке весала, 10
стаклене празне пловке,
вадим џепове с плоснатих чутурица,
разгледам древна писмена на њима
која ми говоре о необичном горком вину
које нисам никад окусио... 15
Моје острво је пусто. Иде видиком
једрима слично прамење
далеких развејаних облака.
Али се мој брод не види,
и дружим се с морским гавраном и медведом 20
и са морским лавом ступам у преширку.
О, како је просто, просто моје острво!
Жудео сам продрети у његову пустињу,
која дарује мир каквог нигде нема,
и нашао сам га... Потмуо прасак 25
плиме
нарушава
сву около
тишину
и опшива моју очевину 30
шумном пеном.

* * *

Мили Доройејевој

Жао ми је што нисте видели океана,
ту маглу прозрачну, згуснуту као дим,
која се гиба и слива лагано
по стенама базалтовим.

Шкртицу, који прекопава груди корала плавих. 5
труло лишће, скелет морскога јежа,
пирамиде шкољки
белих и алевих,
нанос нежнији од свитања нежна.

Расипника, који баца све своје богатство, 10
погребаш све шкриње, некуд на камено дно,
и симболе верних нада

и непоузданог братства,
речи неисказаних никад
или које одавно изрече ко. 15

Жао ми је што нисте видели океана
који, као слојеви алево прозачног шкриљца,
лењо и галано
израња из магленог снопа,
као да би погледа 20
на траг
мојих стопа.

* * *

Сплео сам мреже да те ухватим. Сплео их вешто и зло.
Тридесет година те тражим, пратим твој тајни пут.
Пратим снег, тако је бело твоје раме и груди.

Мрежу сам чврсто и зло сплео, да те спутам,
и да себе некако спасем, бар за дан, за трен. 5
Али ти пролећеш мреже се не тичући ни минута, и
ја остајем један, сам у њу заплетен.

НЕЛИ ЗАКУСИНА

* * *

Продавали су на тргу псе.

Било их је добрих, смешних, озбиљних.
Кришом су бацали поглед
на оне
који су их меркали.

5

Длака им се болно јежила на ветру.
До данашњег дана нисам могла разумети
да ли се господару приљубљивао сетер
или се господар уз њега тискао.

Схватајући да се растају
сетер је мрштио квргаву обрву
као да мисли
зашто ли се продају
верност,
оданост,
љубав и бол.

10

15

* * *

Беживотна степа буди немир у души.

И сунце би могло престати да жеже.
Само ли клица прогледа, оно је исуши,
преостало бусење траве среже.

Боли ме све у грудима од жеге,
шуште ми дланови, и образи груби.
Страшније беде не знам од туге степе
не помаже ништа – ма на глави дуби.

5

Ни ветра, ни кише, – опустело небо,
пелена сухог жуте се поворке.
Виси над степом укус немили, горки,
укус

10

спаљенога хлеба.

* * *

Фотографија – створена да се испашта.

Ти стојиш, затварајући
на врту враташца

и питаш ме нешто погледом,
питаће недоречено у осмеху бледом.

Чиниш се овде као жив... 5
Сунце ти изнад главе ври,
и пас је украј твојих ногу,
волео нас је обоје
како само пси волети могу.

КЋЕРИ

Као две вишњице кћери,
два ђаволка мрка лица.
А очи им драго камење
у оквиру трепавица.

У једне – ћилибари, 5
у друге аквамарина.
Осмехује се Настја,
гласно се смеје Марина.

Као две звезде, кћери,
крећу се по васељени, 10
оне су моје оправдање,
оне су продужење мени.

* * *

Пишем писмо човеку
с којим сам се растала давно.
Мирно и исцрпно
ја ово писмо пишем.

Претражујем у сећању 5
биће му тако пријатније
заборављене подробности –
читати ово писмо.

знам узбудиће се
и побледети можда, 10
пренеће се мислима
у далеке, светле дане.

СВЕТЛАНА ЈЕВСЕЈЕВА

* * *

С. Шчийачову

Изазим после купања. Ветар брије
На улицама. А мени је врућина.
У корпи за отпатке (као усред Шпаније) –
Наранџасте, свеже коре мандарина.

Неразумно сада ћу напоље поћи 5
Да се расхладим добро сред промаје.
Ах, промаја! Љуто пашче, права злоћа,
Избезумљено маше репом и лаје.

Млада сам, нисам болесна ни пекмеза, 10
Сви зуби су ми здрави и сви су цели,
И као новцата пећ сам од железа
Што се цела од усијања бели.

Да, млада сам. Испраћаји, смех и шале 15
И народ у набијеној железници.
Но, и за многу су се године већ дале
Као варнице по бикфордовој жици.

Десет година... Опет десет година...
Ја се десетогодишњица не бојим:
Двадесет, тридесет, седамдесет лета. 20
Сви смо ми мање или више деца
Према онима што одоше с овог света.

ФОТОАПАРАТ „ЗОРКИ“

Живот је према мени добар, знам,
и зао, али ја не памтим зала.
Ујутру ја бих се одмах у седам
на нагомилавање наде дала.

Ја јутром већ унапред опажам: 5
дан ће ветровит, кишан, грмеће.
Крпицом окце добро протрљам,
моје око стаклено, треће.

Ја свој „Зорки“ носим уза се свуда
на каишу окаченом о раме, 10
ја сам за трговима бучним луда,
а за двориштима забаченим маће.

Нечији балончић сред плаветнила
и цвеће докле још није свело, 15
у образима смешка јамица мила –
таквих би се снимака хтело.

И не онако. У дан када гони
вихор простором облаке и тмице,
мени пада на ум да су они 20
светлости ризнице.

МАЋЕХА

Њену децу ја сам гајила,
од рибања не могла сести.
Проклета ми, маћехо била,
остави ме саму у чести.

Ко семе сунцокрета грицках 5
и студени и врућину.
Зашто ме, окорела, ниска,
пусти где и звери гину?

Подсмеваш се дрско, пусто: 10
„Живот је – ко ће пре кога!“
А дубови у шуми густој
живе један за другога.

Нишу се сви на вихору,
сви кисну, подносе цичу. 15
Где једни умиру у зору,
други већ ујутру ничу.

Мој живот овде се чини
вреднији од видри, даброва.
Шумо моја, ти ме усини,
твој сам лист измеђ листова. 20

Маћехо, сад занавек збогом!
За мном не трагај гором!
У руској шуми ти ме строгом
ниједном не умори мором.

1962.

* * *

- Ја сам дадиња душом целом,
И снежно бела повезача.
Под повезачом снежно белом
Од плавила плавет јача.
- Испод пребеле повезаче 5
Истиха мори нежност сама,
Мори и кроз пулс се претаче,
Струји и куцка у жилама.
- Ходала сам по целе дане,
Жуљеве имам с усрдности, 10
Но ноге су ми постојане
Као кревети самилости.
- За зидом што нас од свих дели –
Тамо је живот, мена, смена.
Као болнички ормарић бели, 15
Ја сам бригама набијена.
- Ево напитка од кајсија,
И убрушчића ево влажна.
Над нама се облак савија,
Над облаком небеса важна. 20
- Тишина преко навлаке газе,
А помрчина је испод клупа.
Плехара се полако гаси.
Туно лампица светли, тупа.

Е. ОСТРОВСКА

ПРОПИРАЊЕ

Перу жабе, која ће боље,
Вода цури низ шафоље.

И кртица – шта ће, куда ће –
Побеже из своје куће.

М. ПОЖАРСКА

ЛУТКА И МАЧЕ

Лутка Дана у сарафану лежи болна на дивану: ујутру се играла па носић разлупала.	
Маченце мало, маченце бело	5
тихо иди по стану, не буди лутку Дану.	
Доктор Шура много брине: „Ево ове медицине од лимунових кора, то се узимати мора, а уместо кинина, горчих од горчина, пићеш слатка млека, најбољега лека“.	10
Маченце мало, маченце меко, то начу, то зачу, и кришом попи млеко.	15
	20

ВЛАДИМИР ТОРОПИГИН

АНДРЕЈКИН ЗУБ

- Приметио Андрејка,
ноћу, усред мрака,
нема му једног
зуба млечњака.
- Пита маму: – шта ћу с њиме, 5
с овим зубом? Научи ме!
– У врт зубић баци,
не вреде млечњаци.
- Наш Андрејка није шкрт,
али је нешто слично. 10
– Што да бацам у врт,
та он је мој лично!
- Стегао је зуб у шаку
„чуваћу га ја овако!...
- Кад ујутру, зуба нигде. 15
Под постељу залуд иде,
диже застираче...
– Шта ће то да значи!
- И размишља уплакан:
– а ако је зуб на месту, 20
ако је све био сан,
неистина сни се чиста?
- Језиком уста испитује,
тражи рану. 25
– Збиља ту је!
А из ране расте зуб,
но не млечњак грд,
већ зуб леп и тврд.

ВЕРА ЗАДОРИНА

ТВРДОГЛАВИ АНДРЕЈ

Септембар, још лист не пада жут. Не видиш грану голу. Андреј је данас први пут Дошао да учи, у школу. – Упамти, Андреј, разред свој, Ходником право тамо. Овде је много година пре Учила и твоја мама. Андреј је мало поћуто, Погледао клупе и врата. – А где је седео мој тата? Са мамом у клупи зацело? Није овде живео тата твој. Далеко је његово село. И тамо школа постоји у њој Учио је као малишан. – Није тако! – вели им Андреј И око му љутито сија: – Мој тата је живео одувек Где живимо мама и ја.	5 10 15 20
---	---------------------

УКРАЈИНСКИ ПЕСНИЦИ

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

* * *

Мисли моје, бриге моје, крај вас туга хвата! Што стојите на папиру као црна јата?	
Што вас ветар не развеје по степском обзору? Зашто јад вас не пригрли као децу своју?	5
Кад вас мука већ свету на подсмех доне, сузе залише, зашто вас у море оне не однеше, не расточише у пољу? Не би питали људи што тако страдам, не би питали што кунем судбе вољу, зашто лутам. „Не зна шта ће од нерада“. казали би с подмехом.	10
Децо, моје миље!	15
Зашто вас неговах, зашто вас заливах? Кад ја заплачем, хоћу ли света диљем кога расплакати? Можда залуд не снивах. Можда ће срце и око девојачко дубоко заплакати због мисли мојих – само суза једна из ока јој непозната и бићу горд као соко.	20
Мисли моје, бриге моје, крај вас туга хвата. Очију црних ради, обрва узвијених, срце ми је тукло младо, у реч се лило мени. Причало како је знало о ноћноме мраку, и девојачкој милошти, о зеленом вишњаку...	25 30

* Овом песмом почињао је садржај првог издања Кобзара, штампаног 1840. године у Петербургу на украјинском језику. (– П. М.)

За степама и хумкама широм Украјине срце моје чезнуло је и усред туђине.	35
Није хтело да сазива козачке владаре ради збора, договора, у планине старе.	40
Нека душе козака се Украјином мају, ту ширина и милина иду с краја крају...	45
Кò слобода изгубљена стоји Дњепра море, степе, степе и слапови, хумке као горе.	50
Ту је рођај и колевка козачкој слободи, ту је шљахту* и Татаре давила у води, сејала их мртве пољем докле не посуста, а где леже засићена, ниче хумка пуста.	55
А над њоме црни орò лебди и стражари и људима повесницу певају гуслари.	60
Опевају давну прошлост, познају је они, ти божјаци, а ја, а ја, само сузе роним.	65
Оплакујем Украјину, речи немам, шта ћу, а да причам о недаћи, ко не зна недаћу!	70
Уз то оном ко објави свима душу своју свет је овај пакò прави, а на оном...	
Знам жалошћу нећу дозват своју срећу,	75

* Пољско племство. (– П. М.).

кад ми није дана.
Умри, злоћо, за три ноћи
па да те сахраним,
да сахраним љуту гују
што ми срце трује, 80
да не види непријатељ
где се зло радује.
А мисао као гавран
нека црна гракће,
докле срце, славуј прави, 85
билише и плаче
кришом – нико да не види,
да се не подсмева...
Не бришите сузу моју,
нек се тихо слева. 90
И дан и ноћ над њивама
туђим нек се точи,
туђим песком док ми једном
не покрију очи.
Ето, тако... Али што ћеш! 95
Туга не поможе.
А сироти ко завиди,
покарај га, Боже!
Мисли моје, бриге моје!
Цвеће моје, надо! 100
Ја вас гајих, ја вас дигох,
куд ћу с вама сада?
Идите на Украјину,
степе Украјине,
ко сирочада, а ја остах 105
овде да погинем.
Тамо ћете наћи љубав,
реч присну, ласкаву.
Тамо ћете наћи правду,
а можда и славу. 110
Пригрли је, моја, нано,
моја Украјино,
моју децу неразумну,
као свога сина.

1839.

ИВАН ПИТКОВА*

В. И. Штернбергу**

1

Беше некад – Украјином
топови пуцаху;
беше некад – запорошци
за слободу знаху.
Стицали су, нису знали 5
шта је бити робље –
све је прошло, оста само
на пољима гробље.
Високе су тамо хумке,
где мир вечни цѐли 10
козакове беле руке
под покровом белим;
високе су ове хумке
као тамне горе,
о слободи оне кришом 15
с ветрима говоре;
сведок славе прадедова
с ветром разговара,
унук с косом иде росом,
звони песма стара. 20

Беше некад – Украјина
није знала јада,
тугу и бол медовина
блажила је гада.
Деп би некад живот тамо... 25
Те дивоте њене
сетимо се, срцу лакне
кад је се спомене.

2

Црни облак иза Дњепра
сунце, небо крије, 30
сиње море кó звер дивља
час урла, час вије.
Ушће Дњепра плáви вода.
– Хајде, момци, журно

* Вођа запорошких козака у другој половини 16. столећа. (– П. М.)

** В. И. Штернберг, сликар, један од блиских Шевченкових пријатеља. (– П. М.)

у чунове, плен тражимо! 35
 Море нам је бурно.
 Запорошци поскакаше,
 сваки по чун има.
 „Играј, море!“ – запеваше.
 Расте пене плима. 40
 Расту вали ко планине,
 ни земље ни неба.
 Срце чезне, а Козаку
 само то и треба.
 Плове тако и певају, 45
 галеб лети горе,
 атаман на предњем чуну
 зна богаз кроз море.
 Баца поглед тамо-амо,
 лула му се гаси, 50
 гледа куд би да навали –
 свуд прете таласи.
 Уфитиљив црне брке,
 забацив перчине,
 диже капу – чамци стали – 55
 – Нека душман гине!
 Ми у Синоц,* атамани,
 нећемо у госте,
 већ у Стамбол, до султана,
 где је блага доста. 60
 – Добро, бабо атамане, –
 подигла се вика.
 – Хвала, момци! –
 Стави капу.
 Сиње море чика,
 киши, а у првом чуну 65
 атаман се вину
 све ћутке посматрајући
 немирну пучину.

1839.

* * *

Иду дани, пролазе ноћи,
 одмиче лето. Свуда шум

* Турска тврђава на обали Црног мора.

жутога лишћа, гасну очи, срце спава и дрема ум, – све је заспало, како да знам	5
живим ли или дотрајавам, крадем ли милом Богу дане, – када тако лутам кроз свет ни срећан, ни тугом обузет.	
Срећо, где си? Где си, срећо? Гласа ниоткуд.	10
Не можеш ли удес добар, дај ми, Боже, худ! Не дај да спим за живота, срцем тихо мрем,	15
не дај као дрво труло да сам одбачен. Дај да живим срцем пуним, волим људе све, а не даш ли, проклињаћу, запалићу свет.	20
Зло је пасти у окове, мрети заробљен, још је горе таворити, снова бити плен,	25
и отићи са света тог не оставив трага на њему никаквог. Срећо, где си? Где си, срећо? Гласа ниоткуд.	30
Не можеш ли удес добар, дај ми, Боже, худ!	

1845.

Порука

Кад умрем, сахраните ме тамо усред степе, усред степе нам широке, Украјине лепе, да поља широкоскута и Дњепра окуке могу наћи међу њима, слушати његове хуке кад понесе с Украјине	5
--	---

крв наших злотвора; 10
 кроз пољане и планине
 све до сињег мора.
 И ја ћу из завичаја
 поћи све до Бога
 да се молим – а до тога 15
 не познајем Бога.
 Сахраните, устаните,
 окове забаците
 и злотвора црном крвљу
 слободу росите. 20
 У великој породици
 срећни срећом новом
 сетите се, помените
 мене добрим словом.

1845.

* * *

Мени је свеједно да ли ћу
 живети на Украјини.
 Хоће ли ме се ко сетити
 у овој снежној туђини,
 неважним мени се чини. 5
 Одрастао у ропству, с туђима,
 и нежаљен међу својима,
 умрећу као тужан роб,
 поневши све собом у гроб,
 и не остављајући трага 10
 на нашој Украјини драгој,
 нашој – но не својој земљи.
 Неће ме се сетити отац
 ни рећи сину: – Моли се,
 моли се, сине: за Украјину 15
 био је мучен и пао. –
 Мени је свеједно да ли ће
 син се молити или неће.
 Али ми није свеједно
 ако Украјину зли људи 20
 уљускају, покраду у сну
 и ако се у ватри пробуди...
 О, није ми свеједно за њу.

1847.

* * *

Да ли ћемо се опет срести,
или се растасмо без наде?
И речи љубави и правде
расејасмо по пустој степи?
Нек је тако. Не своја мати, 5
туђа се морала својом звати.
Божја воља. Причекајте!
Смирите се, молите Бога.
Сећајте се један другога. 10
Украјину своју волите,
волите је. У болу љуту,
у последњем тешком минути
за њу Господа молите.*

1847.

NN

Сунце пада за тамне планине,
птице се смирују, поље ћути,
свак једва чека да отпочне,
а ја размишљам... На крилу маште 5
летим до украјинске мале баште,
жељан завичаја свога стара,
где ми се срце увек одмара.
Сутон врх црних њива корача,
на небу се рађа вечерњача. 10
Родног краја звездо најмилија,
да ли и над Украјином сијаш?
Тражи ли те, хтео бих знати,
црно око небом? Или не памти?
Ако не памти, нека ми спава,
да не зна каква ми је судба и јава. 15

1847.

NN

Тринаесту сам напунио.
Чувао сам јагњад иза села.

* Речи ове песме Шевченко упућује друговима с којима је био ухапшен и бачен у тамницу.

Или што је дан сунчан био,
или ни сам не знам због чега,
тек живот ми дође леп и мио, 5
као рајска башта.

На доручак већ су ме звали,
а ја, шћућурен у шумарку,
молим се Богу онако мали 10
и не знам зашто се молих тако,
зашто ми би на души лако.
Господње небо, јагњад, село,
чинило ми се све весело,
а сунце греје, још не пече.

Не потраја сунце благо, 15
молитва кратка би,
припека освоји нагло,
мој рај се запали.
Намах се освестих, гледам
где село потамне, 20
небо божије плаво
под облацима све.
Гледам јагњад уздишући:
нису моја она! 25
Окретох се према кући –
ни кућишта ни дома.
Господ ми не даде ништа!
Сузе низ образе
грунуше ми... А девојка
украј саме стазе 30
ту је негде близу мене
конопља чупала
и чула ме како плачем,
те стала уза ме,
убрисала ми сузе 35
и пољубила ме...

Ко да сунца синусе зраци,
као да све на свету поста
моје: њиве, баште, шумарци,
и ми весело потерасмо 40
на воду туђе јагањце.
Бунцање!... А кад се сетим само,
срце ми плаче и пати
што ми Бог не хтеде дати
да свој век доживим тамо. 45
Умро бих за ралом на њиви,
сав свет би се на то свео,

не бих био јуродиви,
не бих Бога и људе клео.

1847.

* * *

И сам се питам куда се дети.

Нико ми савет не зна дати.

Судбу и људе проклињати
не вреди. Али како живети
у туђини сам самцати?

5

Шта чинити, а сужањ бити?

Кад би се ланци дали гристи,

гризао бих полако. Али

ковачи их нису ковали,

нису калили да буде шала

10

прегристи их. Већ тешко нама

невољницима, сиротама,

широм степа иза Урала!

1847.

* * *

Би ли ил' не у страху стала

ако се сретнемо опет?

Какву би ми реч рећи знала

нежну, и ти нежна ко цвет?

Никакву. Не би ни познала.

5

Затим би можда нагађала

и рекла: – То сан беше клет.

А ја бих срећан био, красна,

судбино моја црнпураста! –

Кад би те срео и угледо

10

младу и од радости луду –

срећу своју негдашњу худу –

савладо би ме плач и бол.

Што је све привида, би ми мило,

и осетих се захвалан

15

што се распрштало као сан

и у сузама растошило.

1848.

* * *

Музика свира, болно јечи,
музика плаче. Блеште свеће.
Ко скупоцени дијаманти
очи младих блистају ту;
невина им зеница сјакти 5
у радости и надању –
дивно је млад се осећати.
Сви се веселе, смеју, граје,
сви играју. Између њих
само ја гледам из потаје 10
као уклет, уплакан, тих.
Зашто уплакан? Срце лудо
ваљда жали што узалудно
и суморно младост потраћих.

1850.

* * *

Прошла су ме млада лета,
с мојих нада веје сета,
љут северац. Мраз се спрема!
Седи сам у леденој соби,
нема никога више ко би 5
пришао ти. Више нема.
Ни савета људског нема.
Остани самац испод стреје
док те и нада не исмеје...
Док ти мраз не следи очи, 10
мисли горде не развеје
као што снег степом гони!
У кут собе сам се склони.
Не чекај пролећа, среће.
Они ти донети неће 15
у башту грану зелену
ни доћи наду да прену.
Ни мисао ти смелу неће
ослободити они, знај...
Никог и ништа не чекај! 20

1860.

ЛЕСЈА УКРАЈИНКА

НАДА

Ни среће ни слободе ми живот не даде,
Остаде ми једино мало наде:

Видети још једном Украјину,
Крај где први пут сунце ми сину.

Видети Дњепар плаветно светли,
Тамо живети или умрети; 5

Видети хумке по стени селе,
Просањати још једном сневе вреле...

Ни среће ни слободе ми живот не даде,
Остаде ми једино мало наде. 10

САФО

На стени, изнад бурнога мора,
Лепота девојка седи сама,
Сва сија под венцем од ловора
И држи лиру у рукама.

Песму прожету сву 5
Тугом пратити на лири,
А с песмом јој у срца дну
Жалост се велика шири.

Кроз ту песму сећа се славе,
Величине своје, дивног света, 10
Лукавости људске и љубави,
Ведрих и болних својих лета,

Наде, очаја... Девојка
Искида венац од ловора
И нађе крај својој песми 15
У валима шумнога мора.

БАХЧИСАРАЈ

Као омађијан стоји ту Бахчисарај.
А светлост месечева, златасто плава,

- Бљешти и беле му зидове обасјава.
У сну почива град као волшебан крај.
- Сребрнасто дрвеће и минарета уска 5
Чувају овај тих, засањан крај,
Из лишћа винограда шуми, пљуска,
Водоскок као поздрав, срца титрај.
- Природа отвара слатку душу своју,
Над њеном тишином, слично крилату роју, 10
Лебде давнашња маштања и сни.
- Тополе благо њишући врхове
Шаптом причају старе бајке, снове,
Све што у давнашња времена се зби.

Кућица Надсонова у Јалти

- Сумрачан дом. У том далеком крају,
У зеленилу, широком бескрају,
Веселог места не пронађе ти.
Тужни песниче! Да умреш усамљен 5
У мрачан дом се настани.
- Овде нећеш видети морске ширине,
И слушати градова ни буке њине,
Јечи само мрачна шума уокруг,
Сурово понавља ехо са планине 10
Сваки рођени звук.
- У врту застале кипариса свите,
Они станиште немо ово штите,
Ловоре као да суши јад,
Тихо су они пообарали главе, 15
Чекају поветарац млад.
- Око куће жалосно као у гробу,
Тужну су ми показали собу
Где смрт стиже песнику несрећном.
Све што се могло однети, однело се, 20
Само бола пун је дом.
- Тамни прозори као очи слепе,
Одаје мртве, убоге, нелепе,
Потамнело огледало уза зид.
Како ми је поглед на њега пао, 25
Сузе су ми застрле вид.

Овде су заувек „ватре догореле“,
Овде су заувек „цветне круне свеле“,
Овде тек музе чује се корак
Која му је крај самртне постеље
Седела док пада мрак. 30

Умро је песник у далекој туђини,
На северу срце му накињи
Људска мржња сурова, зла.
Муза усамљена, као камен сињи,
Друга свог дозива. 35

МЕЛОДИЈЕ

*

Ноћ је била тиха и тамна.
Остала сам, мили, с тобом дуго
И гледала те с чежњом и тугом.
Ноћ је била тиха и тамна.

У врту ветар замро болно. 5
Ти си певао, ја сетна била,
И песма ми у срцу звонила.

У врту ветар замро болно.
У даљини је светлост затрептала.
Туга мене дубока проже. 10
Ко да ме оштрим проби ножем.
У даљини је светлост затрептала.

*

Не певајте ту песму, не треба.
Не кидајте, друзи, срце моје!
Стишали се моји јади у њему, 15
Нека пригушени тако стоје.

Ви не знате о чему сањарим
Док ћутим сва бледа од несна.
Тако болно и тако дубоко
Рида и у мени ова песма. 20

*

Гори срце моје, варница горућа
Патње букнула је, ожегла ме сву.
А зашто не плачем? Сузама обилним
Зашто не погасим ову ватру злу?

Душа ми плаче, душа се моја кида, 25
 Али суза не навире поток слан,
 До очију сузе не допиру мени,
 Пламена туга суши их поваздан.

Хтела бих изаћи на голу пољану,
 К земљи пасти, не дизати се с ње 30
 И заплакати тако, да чују звезде,
 Да свет се од патње моје ужасне.

*

Опет пролеће и наде
 У болном срцу буде се,
 Опет маште лелујаве 35
 Наносе о срећи сне.

Пролеће дивно! Маштања!
 Ви моји срећни сни!
 Волим вас, мада добро знам
 Да сте ми неверни! 40

*

Душа ми тугује и пати
 Док јасне звезде посматрам.
 Смеју се равнодушно оне,
 А њин неми мами ме плам.

Ви звезде, равнодушне звезде, 45
 Како сте ми друкчије сад
 Него када сте ми у срце
 Лиле онај преслатки јад.

*

Стајох ослушкујућ' пролећа час,
 Оно је мени много рећи знало, 50
 Сад ми је певало песму на сав глас,
 Сад тајанствено—тихо шапугало.

Оно је опевало љубави свет,
 Младост, и надања, и радовања,
 Оно је мени препевало опет 55
 Оно што давно маштах и сањах.

*

Ја бих песма хтела да будем
 У овај светли, зрачни трен,
 Да као песма прхнем свуда,
 Да ми јек буде разнесен. 60

- Хтела бих под звезде мале
Пробити пут певању свом,
Да се затим спусти на вале
И да се слије с пучином.
- Нек звоне маштања и хтења 65
И заветни о срећи сан,
Јасније но звезда треперења,
Звучније но талас узбуркан.
- *
- Као спокојан, широк покривач,
Прострла се над селом у сну 70
Ова ноћ тиха, чаробница, врач.
Осипала се светлошћу небеса
Као да у језеру тиху, дубоку,
Лабуд с бела крила капље стреса.
- Са сваким лабудових крила пљеском 75
Срце се кидало и стрепело,
Замирући у боју тешком.
Испио ме овај крвав двобој
И песму сам запевати хтела,
Лабудову песму, занос свој. 80

ТРЕНУТАК ОЧАЈА

- О, тешко оном ко се роди у тамници,
Ко свет из тамнице згледа, тешко томе,
Тамница је обруч проклете чаробнице,
Локоти његови никада се не ломе.
- О, тешко онима привиклим чим се роде 5
На зид плесниви из кога влага пишти,
Свет им је сив као небо за непогоде
И мален као тамничко двориште.
- О тешко људима привиклим на ропство,
На терет окова у рђи плесну; 10
И кад се ослободе, жуљ на телу ост'о,
Сваком говори ко су, одакле су.
- О, тешко онима који су часни, прости,
Ако им је вера јоште дана,
А морају молити милости: 15
„Пошљи нам, боже, честита душмана!“

О, тешко нама! Нека се лишимо свих блага,
Само нека се сруши тамничка стена,
Ма под њеним рушевинама без трага
Нестало и нас и наших имена. 20

Мотив из Мицкијевича

*I znowu sobie zadaje pytanie:
Czy to jest przyjazn, czy to jest kochanie?**
Mickiewicz

Ја те не волим и нећу твојом женом постати,
Твоје пољупце и загрљаје ни у сновима не сним,
Драгим тебе у мислима не зовем нити ћу звати,
И питајући се да ли те волим, одговарам: не волим!
Само седнем ли крај тебе срце ми задрхтати мора, 5
Посматрам те и не могу да сведем очију.
И кад се растанемо, свака реч нашег разговора
И твоје лице потпуно живо, у мени дубоко су.
Често у мислима са тобом дуго разговарам
И светле ми к'о твојих очију звезде суморне... 10
О, не могу, мој мили, да проценим, ни да знам,
Када би упитао: „Волиш ли?“ – да ли бих казала: не!

Догоди се у детињству...

Догоди се у детињству – паднеш,
Раниш колена, чело, руке,
До срца те самога заболи,
Намрштиш се, подигнеш без муке.
„Боли ли?“ – запитају одрасли, 5
Али ја бол нисам признавала.
Била сам девојчица већ горда,
Уместо плача ја сам се смејала.
А сад када је фарсама
Замењена животна драма 10
И од жалости када на усне
Долазе ми стихови епиграма,

* И поново постављаш себи питање: Да ли је то пријатељство, да ли је љубав?

Трудим се да немилосрдној
Снази се не бих предала
И, заборавив давнашњу гордост, 15
Плачем да се не бих смејала.

ЈУГОВОГ СНЕГА РУПЧИЋИ ПОЦЕПАНИ

Југовог снега рупчићи поцепани...
Ретка кишица и неба олово.
У смерној трави назире се прво цвеће,
Венац среће то је, пролеће ново!

Небо предубоко и сунце пресветло, 5
Пурпур, злато, по грању стоје,
Последње руже росне и мирисне, –
Јесени весници... Можда моје?

Нека, крај лета спарног радује ме,
Не бојим се, волим јесени почетке, 10
Само да не подсете на пролећних дана
Небо оловно и кишице ретке.

СУЖАЊ

У државе италијанске
Обесна војска нагрнула,
Иза француских пукова
Рупили и кондотјери.

Као црни гаврани пали 5
По добро им знаном плену,
Да би лешеве убоге
Растрзали, крв им пили.

Где је оружје беспомоћно,
Ту издаја потајно пузи, 10
Свуда се већ размилела,
Увукла, уместо мача.

А где издаја не успева,
Ту разврат крунише ствари,
Што непријатељ не уништи 15
То своји докончају.

- Тешко оном ко у бој неједнак
 Јуриша на живот и смрт,
 Још теже оном ко од отрова
 Пропада обешчашћен. 20
- Али горе од свега на свету
 Оном је ко у ропству чами
 Као несрећни витез онај
 Габријел ди Кастељнеро.
- Сам Бајар, витез одважни, 25
 Зароби га на разбојишту
 И ево сад је несрећник
 У бучном логору француском.
- Није ланцима окован
 Ни затворен у тврду кулу, 30
 Не прати заробљеног стража
 Која чува шатор Бајара.
- Предао се на реч часну
 Побеђен у неравној боју,
 И простосрдачни Бајар 35
 Верује речи задатој.
- Повратио је мач сужњу,
 Дао коња и оруженосца.
 И прогласио још гостом
 Младог сужња Италијана. 40
- И гостује ту против воље
 Габријел ди Кастељнеро,
 Чека, чами док заробљенике
 Друге замењују по реду.
- Из шатора гледа жалосно 45
 На далеку околину
 Предео ведри италијански
 И у јаду блиста лепотом.
- У тамном лишћу поморанце
 Светле као црвено злато, 50
 А маслине кудравих круна
 По долинама се сребре.
- Горе се урезале у небо
 Ко чисти сунчани украси.
 Шта се оно ипак бели 55
 На шумарку тамно-модром?

Или се снег задржао,
Или се притајио облак,
Ил' кестење цвета учести
Или горски поток титра? 60

Не, није снег ни облаци,
Ни кестење ни потоци, –
Оно се пожари диме,
Оно села пале Французи...

Габријел ди Кастељнеро 65
Балчака златног се маши.
„Еј, коња!“ – викну он слуге.
„Оседлан је, ваша милости?“

Зачувши француски говор 70
Убоги витез талијански,
Пусти балчак и тихо
„Одлази!“ – рече Французу.

И руком затвори очи
И пред њим помрче небо,
А сунце му заклони тама 75
К'о у тамници венецијанској.

Ето, тада осети завист
Габријел ди Кастељнеро
Према несрећнима који чаме
У венецијанском подземљу. 80

Они нису имали права
На слуге, мачеве, коња,
Ни на какве знаке почести,
Само на зидове и ланце!

ПУТОВАЊЕ К МОРУ

I

Збогом Волине, мио ми по сто пута!
Растанку с тобом рок је мени дан.
Ја сам лиска са родне гране откинута
И железни ме мами великан.
Преда мном као прекрасне простирке 5
Природа стере све до луга луг.
Шуми Славута* слађе и од свирке,
Обале Куче зелене уокруг.

Испод плаветнога небеског свода
 Бљеска к'о сребро сваки речни ток. 10
 То чаробница вечита природа
 Простире ћилим шарен и стоок.

II

Све даље! К'о у закрпама плахте
 За једним п'асом поља други п'ас,
 После све покрише магле космате, 15
 Скри се крај шумски испред нас.
 Горе ведре, удолина зелена,
 Ишчезоше као светли сни;
 У току минута, не, у току трена,
 Скри их даљина, ништа се не види!.. 20
 Предраге дане прохујале среће
 Брзо време ватрама сажеже, –
 Вену они као ливадско цвеће,
 Сетим ли се – к'о да ми се снило све!

III

Дивна Украјино! Подоље! 25
 К'о да си одморно заспало!
 К'о да ниси за невоље
 Нити јаде никада знало!

Онде удолина згодна,
 Села лепа, благородна, 30
 Куће воћњацима скривене,
 Измаглицом овијене.
 Слободно стоје тополе,
 Говоре с ветрима низ поље.

Тамо шуме њиве златоусте, 35
 Ширине су тамо бескрајне,
 Тамо шуме вековне, густе,
 Једна другој шапућу тајне.

Ој, зелене јаружице,
 Осунчане путањице, 40
 И као разнобојне траке
 До потока силази свака,
 О обалу сишку поток бије,
 Са извора струја лије...

Дивна Украјино! Подоље! 45
 Каквим си ми се показало!
 Као да ниси за невоље
 Нити патње никада знало!

IV

- Прибудило се сунце, сунце драго,
Све обасјава и грије, 50
Степом се разливајући снагом,
У степи пламено све је.
- Где год се светлост по пространству просу,
Обузима га руменило,
А погледаш ли запад, у измаглицу росну 55
Све се умотало, скрило.
- Степско се сеоце пружило, ено,
У дољи, у зеленом пружу,
У нежно плаветну пару је увијено.
Једино окречену кућу 60
Видим и зелен кров. Наоколо даље,
Даље су све степе саме
И ветрењача изрони негде из магле
И брег искрсне пред ме.
Небеса су чиста, плаветно бледа, 65
Ни лахор не провејава.
- Свуда куда год око ми погледа
Само се лелуја трава.

V

- Како је град велик, домови висоци,
Људи – мравињак прави! 70
И музика се намах јави.
- Разилазе се свуд људски потоци
Слични валу, слични лави.
- Но, све је туђе! Горчина ме проже
Од дома далеко! 75
Окружена самоћом глухом!
- Срећан онај ко гдегод уз ватру може
Пригнути се и оком и слухом.
- Ипак су ме добри људи сусретали.
У свету далеком 80
Здружила сам се с добром неком
Девојком. Често смо крај мора бивале
Скупа у вече плаво, меко.
- На небу тихом свакичас звезда сине,
Светлости се пале 85
Свуд по граду. А ми стајале
Посматрајућ како с бескрајне пучине
Одбљескују звезде мале.

Губи се поглед на простору широком,
 Срце није знало 90
 Где би нашло среће мало,
 Би ли љубав, наду у небу високом,
 А у мору мир поискала.

Не! Знам да је топлине у празном простору
 Искати некорисно. 95
 Ни у бездну је нашли нисмо.
 Љубав, нада, нису на звезди, у мору,
 Већ у људском пријатељству присном.

Тамо ћеш се с праведном душом срести,
 Са мишљу смелом, младом 100
 И са светлом народном правдом,
 Мира и љубави тамо нашћеш место,
 А покој – тек у гробу хладном.

VI

Град спарни напуштам овог часа.
 Срцу се хоће да је на простору! 105
 Издалека видим сјај таласа,
 Иду слободно по сињем мору.

Испунило се што сам маштала –
 Отиснусмо се са нестрпљењем
 На бурно море, низ љускање вала, 110
 У рани јутарњи час, недељни.

Уз небо се сунце пење нагло,
 Мора плавог пљускање се чује,
 Њега сунашце уставши из магле
 Јасно руменим зраком дочекује. 115

Шта је оно у даљини бело?
 Или облачак низ небо ведро
 Лута, нешто га можда занело?
 Или се бели на чуну једро?

Увис се подиже шумна вода, 120
 За таласом пристижу таласи,
 Плави се шатор небеског свода
 И рубове у мору кваси.

Светлост надолази са истока,
 Ока не сводиш с рујних искира, 125
 За крмом се путања широка
 Пружила пуна биљурног жара.

Стално остаје стаза за нама,
Вал за валом се и даље гони
Као да га јуре у најездама
Белогриви и љутити коњи. 130

На западу докле очи виде
Среброкоси вали знаке дају, –
С праскозорјем будне Нереиде
У почаст сунцу коло играју. 135

И промичу лелујава стаса,
Час негде близу јато им заста,
А час се далеко забеласа,
Одбродивши крају магличастом...

Ти пространо, ти бескрајно море, 140
Пуно мира и покрета смела!
Заборавив и срећу и боле,
Све земно – с тобом бих само хтела.

Бар за часак, бар за час једини, 145
Да не видим другогача ничега
Осим ове блиставе долине
И простора овога сињегача.

VII

Ој, у јасном небу сунце већ високо,
Расуло је зраке куд год бацаш око.
Плове свуда чамци по лазурном мору, 150
Обала се види. Стићи ћемо скоро.

Зраке сунца златне свуд се разасуле,
Обасјало акерманске турске куле.

Идемо у турски замак дрвени, седи, 155
Да се своје славе сетимо у беда,
Славе и слободе Козака нам браће
И свих злих невоља, претешке недаће.

Ту нам се срела судбина и слобода крвава.
Тешко се претешко стицала та тужна слава!

Те куле округле, зидине сурове, 160
Суморне и трошне, без прага и крова,
И по зидовима свуда пушкарнице,
А по кулама мрачним „тамне тамнице“.

По тим тамницама горко се патише наши,
Мисли крилатице преко мора сињег слаше. 165

- У тамницама тамним нема пукотине,
Не види се када јасно сунце сине,
А светлост је мила, добро, богом дата,
Под сунцем вода залива пуна злата.
- Уз обалу су јасно плави његови вали, 170
А у даљини се као магла ускомешали.
- Погледат' залив није доживљај мали!
Ту су некада пучином ишли вали
С баркама лаким, славним бајдацима,
Који су пловили све за Козацима. 175
- Тукли се Козаци за браћу, прежалив главе,
Непријатељ дрхт'о за зидом тврђаве.
- Славо, пропасти наша! Славо, наша мати,
Тешко је без туге тебе се сећати!
Крвљу покривена горка нам судбина! 180
Крвљу потоцила судбу Украјина!
- Ој, заливе, мој заливе, с таласима мутним!
Куд се деде слобода нам, куд слава упути?
- Да ли су козаци гинули у невољи,
И тукли се иштући судбине боље, 185
Да ли су зато текле кржаве реке
Да би се пало у заборав довека?
- Кад су већ залуд гинуле витеза чете,
Зар ни потомци помишљу да их се не сете?
- Све прође! Од бучне некадашње славе 190
Стоје само неми зидови тврђаве.
Куд су ишли некад Турци јаничари,
Напасају стадо сад чобани стари...
- Где је Козак љути изгубио русу главу,
Сад бурјан видиш и коприву бодљикаву. 195
- Цвет је поникао у тамници, јами,
Ми смо га узбрали – нека буде с нама.
Цвет је тај никао можда из роднога
Козачкога срца, бујна млађаного?
- Мишљаше ли тај Козак пошавши у туђину 200
Да ће цвет из срца отићи на Украјину?
- Тужно је свуд овде, и пусто и глухо,
Нигде живе душе да зачује ухо.

- Минаре вито замак је надвисило,
Младо чобанче ту је дом себи свило. 205
- Но чобанчета нема у дому-минарету,
Оно озго с куле посматра поље у цвету.
- С високе куле видно је пастиру
Како таласи ка заливу надиру,
Губе се у мору затим, у даљини... 210
А поглед пастиров буди по пучини.
- Простора ту има за мисли му и маштања,
Потомак витеза о чему ли сад сања?
- VIII
- Већ сунце седа, не пали,
И предвечерње море вене, 215
Не пљускају уз жал вали
И као смарагд се зелене.
- На зелено смркло море
Алеве се варнице круне,
Плавичци треште и горе 220
К'о кад севају муње.
- Широка стаза је полегла,
За лађом која вале сече,
Као снег и беља од њега,
Но трен – и оку већ утече. 225
- Сав крај ружичаст поста
А искре сад букну, сад згасну...
Светлост зађе... Збогом остај,
Ти дане ружичасти, јасни!
- IX
- Пут престаје скоро, – 230
Звезде изнад мора
По том небу ведроме свићу,
А ни месец јасни
Вечерас не касни, –
Брзо у завичају бићу. 235
- Светлости се градске
Пале сваког часка
И силазе мору до врата,
Даље по таласу
Светлост свуда расу 240
Лађица лакокрило јато.

Иду часи, сати,
 Морам се растати
 С тобом море свечано, древно! 245
 Поново уза ме
 Биће бриге саме,
 Страдање земно, свакодневно.

Ма где се настани,
 Ови дивни дани
 Остаће украј мене вечно! 250
 Збогом сиње море,
 Бескрају, просторе, –
 Ви вали, горди неизречно!

ОДГОВОР

Зато што те волим, не жали мене,
 Ни што нас путеви разилазе –
 Не састави ништа наше стазе!
 Неће се оне срести, знам, рођени.

Теби су пропаст моје нежности благе, 5
 Ти си као храст висок и моћан,
 А ја к'о бршљан тужан, беспомоћан,
 Загрљај бршљана храсту црне снаге.

Да не свене, бршљан се за нешто веже.
 Ја нећу свенути, наћи ћу руине 10
 И оденућу убоге стене сиње,
 Украсиће их бршљана зелене вреже.

У крај суморан доћи ће ветар до мене
 И гласа твога донети одјеке,
 И лик твој однекуд из дубине неке – 15
 Да спомен на светле часе не увене.

НАПЕВ

Крају сунчани! Далеко сад си тако,
 Гора за гором те окомита скрива,
 Ти си иза долина широких, иза мора
 Бурног које је магла сива
 И густа покрила. Али се мисли моје 5
 Неће уплашити љуте непогоде

На Црном мору. Брже од галеба
 Пребродиће оне изнад сиње воде,
 Долетети у тај крај вољени
 Где је увек пролећна плавет неба, 10
 Где се виноград у долини зелени,
 Где сунце никада не смркне, не згасне.
 Полетећу тамо брзо као снови
 И поздравити оне крајеве јасне
 Где нисам времена поживела мало 15
 И где среће нисам ни трена познала...
 Ниједном речју нећу укорити
 Тебе за то, мој крају прекрасни.
 Ниси ми ти крив што среће немам,
 Ниси крив што туга прати ме голема. 20

ВИЛА ПОСЕСТРИМА

Боже мили, чуда великога!
 Не нашао јунак побратима
 Међ' момцима ни међ' девојкама.
 Белу вилу из горе сусрете,
 Белу вилу ока урокљива. 5
 Разменили перне буздоване,
 Бело јој је лице пољубио,
 Руку стиск'о, назв'о „Посестримо!“.
 – „Побратиме!“ – она одговара,
 Те заједно гором појездише. 10
 Јашу тако кроз гору зелену
 И говори јунак посестрими:
 „Вило, вило, посестримо мила,
 Видиш шта се оно доле црни?
 Да гаврани оно црни нису, 15
 Ил' су гору Турци опколили?“
 „Оно ти се гаврање не црни,
 Већ су Турци гору опколили,
 Са свих страна пред нас ће ускоро.“
 „Вило, вило, посестримо мила, 20
 Бежи, вило, док си јоште жива!
 У теби је крилат коњ волшебник,
 Полети ли – не стигоше Турци
 На арапским брзим коњицима!“
 „Побратиме мили, бога бој се! 25
 Какве речи ти сада изусти?
 Зар се зато с тобом побратимих

- Да бих срамно одмах те издала?
Ако хоћеш – бежимо заједно,
Обоје ће мој коњиц изнети.“ 30
- Побратим јој гордо одговара:
„Витезима бекство не приличи.“
Ништа вила на то не одвраћа,
Коњу моћна завезује крила
Да сам увис не би наумио, 35
А затим је узде повезала
Да се коњи не би разбежали.
„И судбе су сад нам повезане.“
Побратим је опет приушита:
„Вило бела, мила посестримо, 40
Мада ти је разум волшебнички,
Срце твоје јесте девојачко,
Ако би нас Турци опколили,
Страх ме, сестро, да се не уплашиш!“
Није вила речи прозборила, 45
Само поглед загонетан баци
Као светло и оштро сечиво.
Још јој витез нешто рећи хтеде,
Али ту их опколише Турци,
Крволочно, гаврански, гракћући, 50
Ухватише вилу и јунака,
Хоће руке с леђа да им вежу
И у турско ропство да их воде,
Но они их погледом орловским
Мотре и у ропство се не дају, 55
Мада знају да им спаса нема,
Свог оружја неће да срамоте.
Боже драги, казни јаничара!
Он са крила среза коњу узе,
Коњ осетив крила на слободи, 60
У трену се вину и узнесе
И покидав свилене пређице,
Белу вилу носи под облаке.
Ту проклиње јунак посестриму:
„Нека, вило, господ тебе казни, 65
Братске ти си прекршила речи!
За свог века среће не имао
Ко се буде с тобом братимио!“
Јунак златни буздован одбаци,
Криву сабљу на двоје преломи. 70
„Гини, сабљо, кад верности нема!“
Види вила пропаст побратима,

- Пада озго к’о стрела из лука,
 Но на гору није она пала,
 Већ у дољу, а на бор зелени, 75
 Окачив се белим копренама
 Као облак кад се с неба спусти.
 Дохватила вила оштру сабљу,
 Па копрене њоме реже беле.
 Као срна јури она горе 80
 Ка јунаку своме побратиму.
 Дотрчала већ до висоравни...
- Авај, боже, нигде трага нема,
 Само трава од крви се црни.
 Гледа вила: стене и урвине, 85
 Којом ли су стазом пошли Турци?
 Куд ли су јој дели побратима?
 Да ли жив је, ил’ душу испусти?
 Заридала, завапила вила:
 „Ој, ти коњу, крилато виђење! 90
 Где ти сада под облаке луташ?
 Ти погуби душу побратиму,
 Помози ми да му тело нађем!“
 Кличе вила, дозива и цвили, –
 У долини људи мисле бура. 95
 Кличе вила, по горама блуди,
 У бездане и јаме загледа –
 Побратима она свога тражи.
 Вилински се разум с јада мути,
 Потамнео поглед јој волшебни – 100
 Не познајеш у њој виду белу.
 Дан је и два тако пролутала
 Стално коња вичући с облака,
 Напослетку он чу дозивање,
 Из незнаних долете даљина 105
 И на земљу паде као ђуле.
 Ускипело срце вили белој:
 „Ој, ти коњу, неверни, проклети,
 Када бих те могла усмртити,
 Срцу моме већ би лакше било!“ 110
 Коњ волшебни одговара вили:
 „Узалуд ме, госпо, не проклињи,
 Да те нисам под небо узнео
 С јунаком би и ти пала ропства.
 Ниси зато вилом се родила 115
 Да би те зли везивали људи!“
 Бутећ’ вила коња оседлала,

- А на срцу змија јој се клупча...
 Коњ волшебник речима јој збори,
 Госпу своју хоће да утеши: 120
 „Госпо моја, не жалости ми се,
 Не жалости, ни јаду подавај,
 С тобом ја ћу наћи побратима.
 Је ли жив – знај да ћеш га спасти,
 Је ли мртав – сахранићеш лепо, 125
 Издаје међ’ вама бити неће.“
 Бутећ’ вила на коња се баца
 И узде му низа ветар пушта.
 Коњиц под њом као птица јурну,
 Попут орла планину пролеће, 130
 Понор мери погледом сокола,
 Над пољем се као ластва вије,
 Понад града лети као сова,
 Таму жарким просеца погледом.
 Три су дана и ноћи летели, 135
 У Стамболу граду спустили се.
 Ту се вила турски оденула,
 Прерушила у просту сељанку,
 Улицама, плочницима ступа,
 Где робови стоје на продају, 140
 Свуда иште свога побратима:
 На све стране момци туда врве,
 Само вили побратима нема...
 Тако стиже султану до двора,
 А у њега дворови се беле 145
 И под њима све тамнице црне
 Где робови оковани чаме,
 Светлог сунца очи су им жељне.
 Само што ноћ сакрије путеве,
 Тамницама вила се прикраде, 150
 Стражу маглом густом обавије
 Да јој тврди сан падне на очи.
 Уз зидине ухо свуд прислања
 Не би л’ звук макакав зачула.
 Слух волшебни има чаробница, 155
 Но тамница ћути као хумка.
 Треће ноћи тек вила зачула,
 Неко тешко у тамници јечи:
 „Казни боже, посетриму вилу!“
 Кад је вила то јечање чула: 160
 „Тешки мени! Глас мог побратима!“
 Скида вила јатаган с појаса,

- У зид бије, тврди камени руши,
 Те пробија уску пукотину
 И догура свој глас побратиму: 165
 „Не куни ме, мој вољени брате,
 Знај за бога и светог Јована!“
 Тебе, мили, ја нисам издала,
 Већ обоје нас коњиц крилати.
 Враг му с крила расекао узе, 170
 Коњ узлете са мнош до под облак.
 Бог је сведок – ја то нисам хтела!
 Ево стојим крај тамничког зида,
 Теби брате, у помоћ сам дошла!“
 Млад се витез вили одазива: 175
 „Хвала теби, мила посестримо,
 Што си мени у помоћ потегла,
 Само штета – касно си ми стигла,
 Дуго си се за Турке китила!“
 Вили срце крвљу се облило: 180
 „Не љути се залуд, побратиме!
 Када би ме сада угледао,
 Не би рек’о да сам се китила...“
 Смерно вили побратим одврати:
 „Е, па да се помиримо, сестро! 185
 Што је прошло више се не враћа,
 Сад је касно мене спасавати.
 И хвала ти бар за пукотину,
 Угледаћу светлост у тамници.
 Бог још моју не призива душу. 190
 Да је хоће час пре бар примити!
 И смрт мене ето заборави.“
 И опет му говорила вила:
 „Побратиме, зашто такве речи,
 Жив о живом дужан је бринути. 195
 Стража спава, на улици никог.
 Прозорак ћу шири отворити,
 Теби додат свој огртач бели,
 Допузаћеш по њему до мене.
 Чим зазвиждим, коњ ће се примаћи. 200
 У планини бићемо у трену.“
 Побратим се опет одазива,
 И говори к’о да ножем реже:
 „Што је прошло више се не враћа,
 Сад у гори нема ми слободе. 205
 Ремеће се у тело усекло
 И железно кости прорезало,

- А тамница очи помутила,
 Стид ме горки срце сасушио
 Што сам своје оружје сломио 210
 И жив пао у ропство Турчину.
 Живот мени више се не мили
 Ни у ропству нити на слободи!“
 Одговара вила побратиму
- И заклиње њега богом живим: 215
 „Ја ћу сићи теби у тамницу
 И отуд те жива избавити:
 Да се само шуме докопамо,
 У њој бих те излечила, мили,
 Нисам залуд вила чаробница, 220
 Све ћу твоје ране исцелити.“
 А побратим само тихо стење,
 И ни речи не одвраћа вили.
- „Залуд, вели, твоје муке, сестро!
 Ја не страдам од јуначких рана. 225
 Приђи ближе и видећеш сама
 Да лечити мене нећеш хтети.
 Ако си ми верна посестрима,
 Учини ми последњу услугу:
 Одузми ми живот чиме ти је драго, 230
 Само нек је пресветлим оружјем,
 И сахрани напаћено тело
 Да се над њим душман не наруга.
 Ако молбе моје не услишиш,
 У тебе је срце издајничко.“ 235
 Заридала, стужила се вила,
 Закукала као кукавица:
- „Шта то рече, мио побратиме?
 Зар ја на те да подигнем руку?“
 Ту се сужањ богу обратио: 240
 „Зашто ли ме, господе, кажњаваш?
 Не даде ми, боже, побратима,
 Већ ми вилу даде посестриму,
 Те сад тако помоћи не видим,
 Већ запевке слушам девојачке, 245
 А и без њих имам доста мука.“
 Ту ни речи вила не прослови,
 Махну само белим копренама.
 И широка муња намах бљесну
 Те ослепи све Турке на стражи, 250
 А тамничка све попали врата,
 Пут осветли посестрине брату.

- Вили белој срце се сапело:
 Пред њом није леж'о витез млади,
 Него старац као голуб седи 255
 Израсецан сав грубим ремењем,
 Кроз ране му кости пробљескују.
 Он не пође према вили белој,
 Само тихо звекну синцирима.
 Опет махну вила посестрима 260
 Осветливши јасно сву тамницу.
 „Овде сам ти, брате мој, погледај!“
 Одзива се сужањ једва чујно:
 „Не видим те, поглед ми замућен!“
 Посестрима чврсто стиште груди 265
 Да од јада срце не пресвисне.
 Не могаше ни речи изрећи,
 Већ једино једва чујно писну
 Да би коња дозвала што брже.
 Коњ је зачас чуо тихи звиждук, 270
 Пред капијом већ копитом туче.
 Вила брата на руке узима
 И на седло пред себе га ставља,
 Само он не седи као витез,
 Већ к'о дете дрхти и свија се. 275
 Јечећи и плачућ' вилу моли:
 „Не носи ме, сестрице, високо,
 Срцу ми је тешко до зла бога,
 Остави ме боље у тамници...“
 Тихо, тихо вила одговара, 280
 Испод земље к'о да глас долази:
 „Побратиме, уза ме се стисни
 И не бој се – ја ћу те држати.“
 Загрлила брата посестрима,
 Левом руком чврсто држи њега, 285
 А десницом кинжал свети диже
 И у срце зари га толико
 Да би двоје могла усмртити
 Кад би вила смртно биће била.
 Већ остаде посестрима жива, 290
 Само јој се срце крвљу обли.
 Коњ осети задах крви свеже,
 Као искра крвава успламса,
 Густом гором мину као стрела
 И у пољу наједном застаде. 295
 Копитама узе земљу тући,
 Брзо јаму црну ископао.

Бела вила ту с коња сјахала, Попридигла она побратима И копреном белом обавила,	300
У гроб спушта да сан вечни сања, И кинжил је с њиме сахранила Да не буде јунак без оружја. Земљу црну у скутима носи И хумку му насипа високу,	305
Као гору до неба је диже. Сахранила вила побратима, Ускочила на коња, крикнула: „Ој, носи ме, носи у просторе! Јад ме дави. Срце ми је тесно!“	310
Коњ узлете повише облака И узнесе госпу у просторе. Тужбалицу тужну започиње. Људи веле: „Гром пролећни јечи.“ Сузе горке бела вила рони,	315
Људи веле: „Дажд пролећни сипи.“ Понад горе дуге се узвиле, По долини оживеле реке, Гудурама траве бујне ничу, Заоблачна тешка туга тихо	320
На земљи се у радост претвара.	

АКОРДИ ЗА ХАРФУ

Месече јасниче, тихо ми промичи покрај нас. Спавај ми, миљенче, позни је час.	5
Спаваћеш пријатно док ти буде дато да не знаш бол; примићеш олако невоља сто.	10
Тешка годинице! Горка пучинице! Несанице слап! Тешко мени, детешенце! Сав живот – суза кап.	15

Стиду се подавати,
главу обарати:
доћи ће дан
с удесом се карати –
пропаде сан.

20

СОНЕТ

Фантазијо, ти си сила чаробна
која ствараш светове у пустињама буди звездама,
и буди срце у звезде равнодушном зраку,
диже помрле из вечног сна.
показује мету бујном мора валу. 5
Теби се суморна ја обраћам сада,
реци ми, да знам, фантазијо млада,
како ублажити патњу, бар коју малу.
Како нови свет из старог пробудити?
Како равнодушност љубави научити? 10
Како пробудити разум усправан?
Како учинити прошлост да се врати?
Како очајноме веровати у светао дан?
Фантазијо, како живети ко пати?

ПАВЛО ТИЧИНА

ШТА СУ ЈАСНЕ ЗВЕЗДЕ МЕСЕЦУ ГОВОРИЛЕ

Шта су јасне звезде месецу говориле?

Шта шапће цвеће ноћу изнад реке?

Зашто је цвеће уздахнуло лако?

И шта су чуле изнад честе магле?

Хтео бих знати какве разговоре

5

воде поточићи трава када свиће?

О чему је лишће у врту прошаптало?

Зашто ли трске жалосно шуморе?

Хтео бих знати – само ко ће ми рећи –

хтео бих знати о чему сањају кургани?

10

МАКСИМ РИЉСКИ

Коњ Маршала Тита

Из циклуса „Југословенске мелодије“

У јунака песмом опеваних
што су ишле од уста до уста
све од срца срцу говорећи,
у јунака, у тих, у хероја,
овенчаних народним сновима, 5
одниханих народних сновима, –
хеј, и коњи брзи су и дивни,
све са златом потковани сувим,
под опремом од сребра и свиле,
с попонима цвећем извезеним, 10
горди вазда по ратним играма,
у бој смели носећи јунаке
и гаравим лепим девојкама.

Имò коња Краљевић Момчило, –
а коњ дивни свога господара, 15
кроз облаке, шуме, горе чарне
као птица носио јунака.

Имò коња и Краљевић Марко, –
с правом су га звали видовитим:
појавом је очараво људе, 20
очима је паметним видео
што не могу обични алати.

Али данас, браћо, сам видео,
нек и деца наша о том знају,
видех, браћо, маленог коњића 25
којега су Малим и назвали.

Коњ изгледом није понајлепши,
ал славе је велике достојан,
и о њему ја ћу прозборити,
у песми ћу Малог опевати. 30

Гле, кобиле арапске и скупе
за јаслама с њиме поиграва,
испод ока господара гледа,
нестрпљиво копитом удара
и лепотом својом се поноси 35
и милошту господара чека.

Али он је мимо ње прошао
и Маломе тихо се приближи

- те реч благу он њему прозбори
по врату га топлом благо глади, 40
верним другом он њега називо.
Коњиц Мали, наравно, разуме
сваку речцу свога господара,
само он сам не зна да говори, –
и таре се о раме јунака 45
чија слава над горе балканске
крилата је у вис надлетела,
а јунака Тита нам маршала.
- Храбар беше Краљевићу Марко,
ал је сабљом служио Турчину, 50
а Турчину, рђавом султану.
Војника је много храбрих било,
опеваних у песми народној,
али често они се гложили
као гладни вуци међу собом, 55
само бригу о себи водећи,
у распрама време проводећи.
- Маршал Тито свом народу само
служи и о њему само брине,
у велику породицу скупља 60
све Словене у Југославији,
совјетскоме народу он пружа
десницу у боју препланулу,
барјак диже пријатељски горе
и разгони хорде освајача 65
који су му земљу погазили,
хеј, згазили и крвљу облили.
А народи братскога савеза
које витез велики предводи
што му равног на свету не има, 70
које Стаљин у бојеве води,
сви помажу Југословенима
и маршалу Титу сви помажу
све до ноге да врага потуче.
своју земљу ослобађајући 75
и још земље редом пријатеља
а од хорди занавек проклетих!
- Вит је стасом а лица јаснога
као златни на небу месече
маршал Тито, предводник јуначки, 80
црнооке којему девојке
у његовој дивној домовини

- од песама плету богат венац
 Коњиц Мали био му је слуга
 у његовим походима ратним, – 85
 ноћу чарном он га је носио
 смртоносним стазама каменим,
 чврстом ногом ступајући тамо
 куда човек никад мого не би,
 нити јелен мого брзоноги 90
 ту где орли боје се да лете!
 Коњиц Мали кроз снежне мећаве
 сагрево га својим топлим дахом,
 својом живом сагрево топлотом.
 Мали у боју противу Немаца 95
 и фашиста, црних злочинаца,
 рањен буде дубоко и тешко, –
 ал преживе и коњиц и земља,
 славна, храбра та Југославија!
- Ја сам песник са обала Дњепра, 100
 из златнога старога Кијева,
 Украјине слободољубиве,
 ја сам песник совјетског савеза
 који сунцу Стаљин мудри води,
 ја коњица Малога посматрам 105
 и велику мисао премишљам!
- У старинској српској песми има
 реч у срце која само дира:
 Колико се побре миловале,
 испод њих се добри коњи љубе! 110
- Коњи су се љубили под нама,
 мили друзи, ви Југословени,
 у биткама досад нечувеним
 а противу врага упорнога, –
 нека у света благотворном сјају 115
 расте наше пријатељство часно,
 да и коњи под нама се љубе!

22–24/45, Београд

МОСКВА

Срце народа, мозак земље,
 свима је блиска, ко слободан је и смео.
 Непријатељске о њу тупе се сабље,

- у прах падају зли насилници,
црне над њом ишчезавају силе. 5
- Више пута је она скупљала браћу нас
на пријатељски разговор и рад.
Тамо је грлио Украјину Кавказ,
тамо се наших песама клесао камен драг,
тамо су нам расле бујнокриле мисли све. 10
- Тамо су стопе истинољупца Толстоја
и Грибоједова неугасиви смех,
тамо се Мајаковски, вечито сам
нашао с Пушкином – вода пролетњих
поток бурни сусрео морски вал. 15
- Тамо неугасиви рубин слободе
светли свету кроз ноћ,
тамо средиште свих гора, долина,
свој је тамо сваки слободе син,
као гром звони тамо реч Стаљина. 20
- Нека наш поклич над снежним леће
пољима, велику породицу спаја,
нека знају сви живи људи
да никада Москва пасти неће
ни срце наше умрети никад. 25

Писмо Украјини

- Дрво што сам га посадио
да ли ће дочекати пролеће?
И људи – које сам волео,
ах, да ли су живи?
Хоћу ли чути шумор њива
у своме родном крају? 5
- Шумом, планином лети,
песмо моја, тој земљи,
где сам, учећи се ићи
кроз магле,
смотрио звездане светове
на модром крилу. 10
- Лети у куће где су мој брат,
пријатељ мој и сестра,
у куће које непријатељ пустоши
и пожар ждере, 15

- и, као голуб, падни на решетке
на обали Дњепра.
- Реци да сам с браћом увек
у срећи и у јаду, 20
да бих радије свој језик истрго
него пристао да служим хорду
која крвави речне воде
веселе, младе.
- Реци да је правда дигла 25
непоштедни мач,
да скине због страшних дела
главу оном с рамена
ко мирни крај животне тоpline
прекрилио као скакавац. 30
- Реци да сунце иза брегова
црвено се диже
и опет ће све своје синове
обавити зрацима,
као дрво што сам га посадио, 35
као врт коме сам посветио
цео свој живот

УКРАЈИНИ

- Украјино моја! Чисти таласи поља,
светли градови, лакокрило плаветнило!
Украјино! Данас си непријатеље-звери
дочекала ватреним грудима.
- Украјино, земљо неуморне вредноће, 5
зоре јасне, тихе, чисте воде!
Украјино! У борби славној ниси била сама,
под црвеном заставом у друге ступаш народе!
- Видиш – Рус је с тобом, Башкир и Таџик,
Пријатељи, браћа твоја, громовита лавина. 10
Свети је савез наш непобедив народ занавек,
Довека необорива његова лавовска сила.
- Нежна мати моја! Знај, после тешке буре
засјаће светла, радосна победа,
незабораван ће бити међу народима твој свети бој, 15
незабораван срп твој и мач твој, света, мила моја!

ПРЕШЕРНОВА КУЋА

Село Врба. На видику – ћудљива
планинска песма. Под старим дрветом
бели се проста, добродушна кућа,
где је први пут мати Прешерна повила.

Љубави и вере бесмртна семена 5
песник је посејао на своме пољу,
али је кроз живот тешким ишао путем,
где заборав је пружала само кавана.

Као туђинац у земљи родној 10
на омчу је чак као самоубица
помишљао у дивљем очајању, –

али смрт је сама паћенику стигла.
Сада – чујеш ли? – Малена цурица
у твојој кући сонете твоје чита.

СИНОВЉИ ГЛАС

Од часног плуга, фабрике завичајне
жели непријатељ да отргне нас
и нашу истину, срећу и слободу
ногом да згази.

У дивљем пиру жуди да уништи 5
наших руку свети труд,
жуди наш крај лепо и богато
да исиса као паук.

Не, не! Удавиће се проклети изрод, 10
умреће од вина крвавог!
У истом Дунаву су купани Словени,
иста је воља у сваког!

А с нама иду браћа Башкири и Грузини,
кремаљска звезда им сија,
и глас Бајронов долеће иза мора 15
гласу Шевченка.

О, домовино! Неће незасити непријатељ 20
пшенице на теби пожњети нове!
Живела си, живиш, и вечно ћеш живети
бесмртна кроз векове!

НИКАДА НИСАМ ЗНАО

Никада нисам знао да волим тако
до бола, до смртоносне туге –
над Дњепром сребрне врбаке,
брезу која јасне сузе рони
на тиху, на умирену траву, 5
коров у полузатрпаном јарку
где понекад птица песник се пригне
кријући се од ловца сред сухог лишћа.

Никада нисам знао како је тешко живети
без славуја који пева дрхтећи 10
свим својим врелим телашцем малим.
Ко је то једном видео у животу,
као ја на ораху, под планином,
а у даљини небо ружичасто,
над завичајним језером – тај никада 15
заборавити неће тог нежног јада.

Никада нисам знао да нам малишани
поздрављајући нас махањем руке,
док наш воз лети кроз поља,
пружају драгоцен бисер 20
који треба љубоморно чувати.

Прелазећи преко туђих мостова,
уживајући у посматрању градова и храмова,
тргова на којима цветају заставе
и кипте људске главе, 25
не могу да отерам усамљени глас
што мене зове
и ти ме загледаш у очи
и рукама хватам твоју сенку...

Никада нисам знао да тако волим. 30

КОЊИ

Напивши се са светлог ко стакло потока
они иду кући – пут прашњав се пуши,
и једногодишњаци будно чуље уши...
Минут и целеп појури брз као око.

А ноћ пада и љубичаста магла кротка 5
огрће степену и разнежава душу

и мрље облака ко од проливеденог душа
крију нит још светла видика широка.

иду уморни у гомили, као с боја,
време је у двориште, и само ждребету
не треба ни овса, ни штале, ни покоја.

10

Љуте се пастири, а мило старом свету:
„Мали су још, још им се хоће играти!
А ветар их гали, као децу кад мази мати.

ПЛАТОН ВОРОЊКО

ЛИПИЦА

Порастох ја, липа,
танушна и гишка.
Не ломи ме!

Пуним меда цветом
процветаћу летом. 5
Заштити ме!

У подне испод мене
нћи ћеш дубоке сене.
Одгаји ме!

Стане ли киша лити, 10
лишћем ћу те скрити.
Заливај ме!

А кад дочекаш дане
да кренеш у друге стране –
не заборави ме. 15

ЛИНА КОСТЕНКО

СЛИКАР

- Једаред, –
не памтим годину и месец, –
сликар Верне изјави храбро:
– Ако се на мору непогоде десе,
привезите ме за јарбол. 5
- И привеза га морнар-пијандура.
Посада се гунђаво руга:
– Клатаре се овуа, љубитељи бура,
хероји мирних лука...
- А небо диже таласине нагле, 10
на хридине насрће лава.
У оглухло море ускипеле магле
небо се тешко стропоштава.
- Подводне ужасе, језовите страве
избацује дубина мора. 15
Па и сам брод личи на некакву авет,
на ћуд подводних гора.
- Грбави таласи гребу ребра брода,
обливају од главе до пета...
– Ну, шта је, месје, дивота? 20
– Дивота!
– Прозебао си, бојсе?
– Не смета!
- Дрхтале су руке,
у очима тама... 25
Ал' у кајити, клекнув на асуру,
пре него бура поче да се слама, –
он поче да слика буру.
- Мрвиле су се у жестокој руци
писаљке чврстине седре. 30
Још један усхит, још једном повуци, –
и једра на платну једре.
- Снажни потези, разбацани, брује,
стичу се: талас и рика.
Он слика морским ћилибаром струје, 35
катраном ноћним слика.

Он је бледео од напорне муке,
потресен,
он ничице пада
ако му опече изненада руке 40
муња коју сам сазда.

Бродове држи синцирима котви,
чува лет птица узбуђен;
и бура се смести, читава, у оквир,
не могав у обале да уђе. 45

... Има много прича о ватри и води
кô ова о сликару храбром...
Ако се бура на мору догоди,
привежите ме за јарбол!

ГЛЕДАЛАЦ

Јурнуше у напад сва три вода,
љућну се чак платно екрана.

На самој амбразури азота
Матросов умре од рана.

Шибнуше усијане сачме 5
по задимљеном леду...

Тихо малишан плаче
негде у трећем реду.

Нек плаче. Није све тако просто.
И ти га не питај. Шта је? 10

Тако је плакао и Саша Матросов
кад је гинуо Чапајев.

ЗРАЦИ ЗЕМЉЕ

Патње Земљи заседају у седло,
Земља је северцу на мети,
али она ипак излучује светлост,
како и доликује планети.

Ја нисам над Земљом летела у тами 5
кроз космос, све даљи и немљи.

- Ја светлост видим зеницама самим,
јер ја живим на Земљи.
- Искре ли се росом сазреле равнине,
ја жита раменима разбацим, 10
и стабљике ми се пшеничине чине
позлаћени Земљини зраци.
- Прелива ли море боје које крави,
пламте ли макови пред кишу, –
то се зелени,
        црвени,
                плави 15
зраци у небо дижу.
- Они пробијају и сенке, и блата,
и голи лед многослојан,
и трагове крви иза сваког рата, –
а својих не губе боја. 20
- Кроз зраке што сежу у азур разређен
по Земљи човек кôла, –
као да носи у наручју цвеће
и теби одваја пола.
- И пролази даље, пролази... 25
Задовек.
Ал', траг у магли светли...
Човек...
        Човек...
                Човек!
Најлепши зрак на Планети.

Лидија Којдула у туђини

- Стоји жена с тугом у оку,
у морске се даљине загледава.
Таласи лежу испред њених ногу
и вену као трава.
- И тихо јеца:
        – Ести! 5
Домовино моја красна!
Мене неће бешчашће срести,
јер ти си одувек часна.

О мени говоре ко о лепој.
А откуда ми те очи и веђе?
Ти си ми лепа као шебој,
домовино моја без среће!

10

Мене називају светлом
као огранула зора...
Еести моја! Над туђим светом
тој зори је сваки час горак.

15

Еести моја, Еести!
Ја кршим своје руке,
ја кршим своје руке –
од чежње и немоћи пукe.

20

Стоји жена с тугом у оку,
у морске се даљине загледава.
Таласи лежу испред њених ногу
и вену као трава.
И бродови одлазе за хуме,
и галeбови крилима шуме.

25

СВИТАЊЕ

Поред запуштених козачких рака
зелене травке бунцају: Пљусак!
И расвит језера црвенојарка
по океану степном намуза.

А онде,
                    позади обала из бајки,
испод облака гушћег од тмице,
ветар рукама дугачким и јаким
изгрће сунчане жеравице.

5

* * *

Обалски обронак прорастао жилом,
и јасенови су гране сагли...
Ал' није још све лишће докружило,
и лед језера не застакли.

А ако је ипак брезама зима
кад тама јесења бива ређа,

5

то није од тога што мраз прожима,
већ што се зима предосећа.

О утеши ме, угреј ми руке,
не остављај врата отворена: 10
од предосећања растанка и туге
мени је сад зима сваког трена.

* * *

Кише до ту ретко domeћу:

поникла је трава, поникла...
Ти много личиш на срећу,
а ја срећу нисам обикла.

Гледам те, гледам без границе, 5
уз поглед и збуњен и бридак,
кò деца забачене станице
воз што мимо њих хита.

* * *

Ја сам, не једном, сретала за свог века

топлоту срца младих као песма, –
оних којима се јасно зна почетак,
а краја им се нигде не зна.

Постоји на свету почетак – јутро, 5
мајка, сунце, суза, прва бразда.
Јер све је било и ново и мудро, –
оно са чим с годинама срасташ.

И нема краја, јер никад задовока 10
нећеш спречити време да протиче,
нећеш се довољно нагледати река
и нећеш чути како трава ниче.

Нећеш се дорадовати,
дочудити,
дотаћи дно поетској својој грађи. 15
И нећеш све на свом путу погубити,
ни све што си тражио – наћи...

МАЈА ЉВОВИЧ

ЛАСТА

*Прозор отворимо зими,
можда ће улейеји ластиа.*

А. Писин

Можда ће ласта... Веровао си дуго,
и жудно тако чекао си њу
да ти долети! Са топлога југа?
Не би јој судба наћи топлину.
Ту оста, борећи се преко сила, 5
свадала је олујине зле.
Ко челик посташе јој слеђена крила.
Уби сан о сунцу. Заборави све.
Па ипак долете. Да згреје смерно,
да усрећи. Ма крила железних, 10
за некога је донела неизмерно
свежих, неоткривених блага свих.
За неког. Негде сродна душа постоји...
А ти си викао сваки дан и трен:
ја сам онај што чека ласту своју, 15
целе зиме уз прозор отворен.
Згрејак блиску душу, сан подарих цео
И поново срце заледи се све.
А можда ће ласта... Жарко си жудео;
отворимо ласту прозоре. 20

* * *

Привијам ти се тужна што ближе,
привијам уз срце које гори.
Не криви себе и не кори,
не дај да те сатру гриже.
Видик је нама затворен, сив, 5
вређати душу, нема ништа грђе,
могу је временом нагрести рђе.
не ништи душе огањ жив.
То знају моји бесани сати.
Не дижи леденога зида. 10
Не криви себе, не осећај стида.
Привијам се тужна уза те.

БЕЛОРУСКИ ПЕСНИЦІ

ЈАНКО КУПАЛА

А КО ТАМО ИДЕ?

А ко иде ту, кроз мочвар, шумом том
у друштву таквом огромном?
– Белоруси.

А шта носе ту на сухом рамену,
руци кривој, по мокрому тлу? 5
– Своју кривду.

А куда ли носе ову кривду сву,
а куда ли носе да је покажу?
– Целом свету.

А ко ли их то, милион не један, 10
кривду носит учи, ремети им сан?
– Нужда, јади.

А чега се то прохте свету том
презираном одувек, слепом, наглухом? 15
– Људма се зват.

ЈЕВДОКИЈА ЛОС

ОД ЧЕГА ПОЧЕТИ

- Мати је, полазећи, рекла Неда:
– Пази, нека буде све у реду.
Постељу распреди,
подове углачај,
умиј се и једи, 5
(јело је у шерпи).
Све поједи, на остављај,
а затим се поиграј.
- Од чега да почне Неда?
Око себе редом гледа: 10
„Да подове углачај?
Да распреди постељу?
Можда да одмах седне
и кашу поједе?“
- Никла нова задевица – 15
збунила се девојчица:
Постељу распреди,
подове углачај,
уми се па једи,
(не сећа се где је каша), 20
а потом се поиграј...
- Иде ли тим редом?

ПОЕЗИЈА ЗАПАДНИХ СЛОВЕНА

ЧЕШКИ ПЕСНИЦИ

КОНСТАНТИН БИБА

Нови икарус (IV)

Никад нећу заборавити прву људождерску гозбу
било је вруће лето
изашао сам у ходник са часа латинског
не знам више како сам доспео до кабинета
сам намах са головратим стрвинаром и најеженим
животињама 5

које су кезиле беле зубе над Елом из петог
умрла је у мом наручју тихо јецајући
леђима наслоњена на карту Азије
до дна сам појео њено откопчано прслуче
појео сам је сву на месту злочина остале су само
просуте перле 10

а на земљи сломљени чешаљ

Уосталом сви су љубавници људождери
питајте полицију
даће вам да прегледате црну хронику
згранућете се колико се младих људи појело за
годину дана 15

због несрећне љубави

На грудима жена очајавали су сви Славени
очајавали Руси, Пољаци
и плачу Чеси на грудима жена
које ће остати заувек њино путничко место као
гора Ржип 20

са древном капелицом на врху

Овде су умирали Римљани
овде су Грци пали
и ми овде мртви лежимо

Тврдо спавају Немци 25
тамо где не би заспали Французи
у ноћи пуној звезда
о Јозефино
у тој бесаној ноћи
над снегом ваше горде лепоте поклонио се и цар
Наполеон 30

тако пише у историји
био је то његов први прелаз преко Алпа

- Љубиш жене лутајући факир гуташ ватру
у земљи вечитог лета са кратком јесени Кинеза
толико их помре одједном од куге 35
као да је на тротоару пало жуто лишће под дрвећем
добро што њихове жене имају место очију колевку
која се високо љуља
нарочито кад намигну кроз жуте завесе будоара
ви уклете принцезе лоше чуване старим кинеским
змајевима 40
- Углавном мелескиње извирују према мору из
зачараног замка
паунови око њих као палмова алеја, кроз огледала
улази се на дванаест мрежа заљубаних белих
осмехом прнца
а када индијска богиња љубави са тридесет и две руке
крај паунова као у алеји палма кроз огледала 45
тридесет и два пута помножи вашу раскош тугу и
егзотичну лепоту
својих и онако крупних, атропином раширених очију
јер се у њима купају принчеви са Јаве
и упадају наново у грех
- Увек изнова бацам се стрмоглаво у те магнетске
зенице 50
у којима трепере наранџасте светлости
као кад из даљине долази поворка кинеских лампиона
као разјапљена чељуст зевајућег леопарда
искачу из њих дивљаци урличу машу копљима
обузети љубављу као тропском грозницом 55
Сви су на месту изгорели као што угаљ изгори у пећи
само им је срце остало нетакнуто у засањаном пепелу
тамо где данас налазе рубине
- Тамо дубоко у прашумама које горе на Цејлону
где последњи бели слон 60
диже своју трубу сву сребрну
А то је анђео
и позваће кад дође страшни суд
- Лепа моја Арсити ова уста нису прави траг
ко продужи напашће га сигурно на путу Индијанци 65
вама су се клањали нежни Јапанци удисали
дубоко мирис трешњевог цвета
ваше бронзане груди трљане уљем као у сну ми
беже из руке

- уз меланхолични ехо црначких песама
 колонијалних војника
 који је то храбри инжењер подигао мостове између
 Африке и Азије?
 између Кине и Европе? 70
 између вашег готово античког профила и тренутака
 скоро црначких
 а очи помало монголске прелазе у плаво
- Лепа моја Арсити у вама је раскрсница пароброда
 свих пет континената
 на линији Хамбург Ђенова Порт Саид Коломбо
 Сингапур 75
- Хонгконг Јокохама Сан Франциско
 све доле према Јужној Америци
 из Новог Јужног Велса погледали сте ме
 а сада из Хонолулу
 однекуд из Лиу-Киу
 под гусарском заставом када ветар мрси ваше косе 80
 из пустиње Гоби сте пирнули на мене
 Је ли Етна? Је ли Кракатоа избио због вашег смеха?
 Да ли на Јави или у Јапану?
 Чије су црне руке које кријете у белим прстима
 рукавица?
- Кроза славу европских градова плесачким кораком
 по срцима милиона људи иду ваше ципелице 85
 под којим небом кидате банане кад играте боси?
 Ко се прекрстио? Ко је ставио цвеће пред кип Буге?
 Чији су богови зечја шапа и стара подигнута
 потковица?
- Ко је на нову годину запалио свећу усред тамног
 двора? 90
- Ко руча с духовима? Ко вечера с мртвима?
 а ко је волео човека који се свадбене ноћи
 претворио у тигра
 и скочио кроз прозор?
 Ко ме су на телу остали ожиљци тамо где су се зариле
 његове канџе?
- Ко је чуо глисте како певају?
 А ко је у шуми хранио срне тако мале да роговима
 нису могле љуљати ни ђурђевке? 95
- Од кога сте добили тај венецијански мозаик?
 Шта радије носите: јаванску батику јапански кимоно
 париске тоалете
 или можда ту пругасту кожу свучену с вашег супруга

- ви дивна зверко ви подмукла мачко
 какву ће боју имати ваши мајски мачићи 100
 колико ће се европскога снега још истопити
     у вашој гладној фанатичној крви
 ви залуђена бојама
 ви која сваког четвртка примате у свом салону другог
 песника
 у нади да ће за вас измислити још фантастичније очи
 као што су на крилима малајских лептирова 105
 друкчије скројити ваша уста
 слична неким шкољкама из Тихог Океана
 још блиставије боје разастрети преко ваше
     седефасте коже
- Сваког јутра ви ћете двадесет минута лежати наги
     у леји лала
 и гледати право у сунцокрет 110
 писаћете само црвеним мастилом
 гледати само филмове у колору
 за доручак јагоде дињу и једно шарено јаје
- Песник који ће вас хранити топазима јасписима
     аметистима и тиркизима
 наручиће за вас божуре и кору од поморанце 115
 од вас ће направити залазак сунца
 ви ћете гутати дугачка фазанова пера
 пити аквамарин
 постаћете Гајслерова цев
 кад попијете литар воде из потока обраслог
     незаборавком 120
- песник који ће вас на крају удати за молера
 тај ће молер узети цинобер плавило и додати
     гашени креч
 пребојити вашу душу
 ваш салон
 ваше богове 125
 ваше обичаје
 ваше навике
 у жуто у плаво у зелено
- Зато сам љубио мелескињу по имену Лепа Моја
     Арсити
 да се подсетим на нека швајцарска језера 130
 да с прозора спазим ток реке Амазон

- да закуцам високо у планини на капију
тибетанског манастира
да зароним дубоко дубоко у помрчину прашуме
да се у мени дигну све боје и мириси
њенога срца и тела 135
- Чим бих пољубио Лепу Моју Арсити
долетеле би дивне птице
рајске птице око њене главе као ореол
и детлићи са црвеном капом
такође из раја 140
- и све су птице почеле кљувати Евину јабуку
ту јабуку вечности
која се никако не смањује
ту јабуку таштине
која се никако не смањује 145
ту јабуку љубави вечитог проклетства
која се ваља дуж читавог Екватора
а пропада кроза сва столећа
ту јабуку на којој се познају
отисци зуба краља Саломона 150
- Ах колико још пута
ти слатка таштино
осетићу тај страшни пад
право у вечност
- Анђео труби 155
на тај позив у целом свету са неба падају руже
осећам се свуда код куће под кровом
као риба покривена својом крљушти
збогом збогом како је велика љубав
бацам се са стене 160
- како је велика љубав
збогом збогом
- Волим промену
путујем преко свих мора

У ШЕТЊИ

Играо се кључевима у џепу капута
као што би свако од нас замишљен
потиштено штапом ломио шипак крај пута
пошао напред зове нас овај трен

Кутком усна ми се насмешила кришом 5
и у колица лист је пао жут
Шал јој преко груди пребачен нагло дише
Толико напуштених гнезда је уз пут.

ЧЕЖЊЕ

Чежње се предвече вуку
од језера морских лука
Чежње су и по небу самом
а месец се провуко
трипут тамо 5
Чежње су низ свод звездани
Незнана
И незнани

ПЕСМА СКИТНИЦЕ

Путује скитница с цигаром по свету
и свуд весело му је
Јуче је ходао горама у Тибету
сад се с валима мора довикује
Што је диван што је модар божји свет 5
скитница је пун полета
Христос Буда и Мухамед
беху скитничка тројица света
На небу гори Јужни крст
шта ли мајка ради сада? 10
Сине мој ти ми светом унакрст
луташ а ноћ дуга тако дуга пада
Упали свећу и опет је угаси
задимиће се засветлети ко злато
По коси само сина миловала си 15
Мораш патити и будна бити зато

КАД МЛАДОСТ ОДЛАЗИ

Кад младост одлази бурно бесповратно
расту нам љубав и сна цвеће златно

У башти скривеној капцима сред живице
пешељуга ставља атласне ципелице

Расуо јасмин цвет смртоносно бео 5
на путу где се песник с њиме срео

док се рушио слап и треперио лист
толико је сени и места рањених

То младост одлази бурно неповратно 10
и расту нам љубав и сна цвеће златно

ВИТЈЕСЛАВ НЕЗВАЛ

ЧУДЕСНИ ЧАРОВЊАК

О новој култури сањаш и ја ти ново у променама певам
фонтано с тигрицом, дечака овога спомениче.
Трубио је поштар и коњи су трчали на њиве
да расплачу очи звезда Корачај с њом моја песма те виче.

ПРВО ПЕВАЊЕ

РОДОСЛОВ ЧУДЕСНОГ ЧАРОВЊАКА

Једне вечери док сам шетао по кеју 5
туробном и светлцавом као фатаморгана
пустио сам да ме поведу светиљке
што су се окретале на пролазима
разјапљеним као чељусти животиња
а ноћ се ближила журно 10
увирући у откуцаје сатова и клавира
што је тужно звучао чак на другом крају реке.

Једва сам стигао да се осврнем
за млечном ниском улличних светиљки
што ткају у даљини мрежасту слику града 15
јер застах крај напола срушене циглане
зарасле у шибље
и једва успех да схватим да је скровиште бандита
кад спазих како се губи пут
испод громаде сличне глави шећера 20
на чијим странама се диже манастир нимало чувен.

Морао сам овде помислити на будућност Европе
усред које мој строги народ
сличан нару 25
на једној од ниских кула као купола стоји
и нисам стигао да проникнем
суву аскезу непробуђене његове природе
остао сам потиштен
док се само мало даље на брежуљку
где је манастир проткани вртом 30
јавила слика кроз месец трипут виђена.

Видех даму где бежи иза мене
у шкољци ветрене лађице
била је дивна видех јој рухо и траг

када се пела глечеру горе 35
 одједном спазих како убра цвет
 ах болесни цвет ледињака
 била је дивна видео сам крв
 док је падала са врха планине.
 У њеној утроби родио се човек 40
 из цвета који ми је дала
 чаробњак према чијим прецима ми се иде
 песма је дуга корачај с њоме
 труби поштар и коњи нек трче на њиве
 у њеној утроби родио се човек 45
 чаробњак од земљиних предака.

ДРУГО ПЕВАЊЕ

РОДОСЛОВ ЧАРОВЊАКОВИХ ПРЕДАКА

У харему белих рада међ мртвим копривама
 где стаклена башта личи на ноћну кафану
 страсни каранфили се опијају
 из пехара ђурђевака 50
 само један дечак гледа увис
 и не чује.

Отишао је ближе небу
 и купа болесно своје тело
 на планини 55
 међу глечерима
 ледињак

Под њим шуми водоскок
 то бело срце
 то песникова песма шуми 60
 и никад не проломи према небу
 и замре у плачу
 водоскок под земљом

До његове танане виолине
 из дубине допире 65
 сећање
 из кристалне дворане
 где спавају мртви сталактити
 дубоко спавају
 и чини се да оргуље брује у дубинама 70
 тамо где дворана сталактита спи

Рудник угља
 као монах скамењени

престрави се
само брзо прођи 75
и спусти се по дивној витици злата
Било је то средиште земље
и средиште болести.

Видећеш чудо на прагу човека с другог Пола
светлећу ивицу бунара 80
округло око
нови вид

То је подземна латерна магика
која с дна бунара кроз сочиво урана гледа
и просветли Земљу 85

где црвене реке
са лађом као мермер
снажно белом
подземни лабудови
хваташ се котвом 90
тамо доле
на небу човека са другог Пола

Месећ
рибље око
сочиво 95
последњи из рода чаробњака
срп који дијамантско небо жање

ТРЕЋЕ ПЕВАЊЕ

ЈЕЗЕРСКА ДАМА И ЧАРОбЊАКОВА МЛАДОСТ

Видех даму где бежи иза мене
у шкољци ветрене лађице
била је тако дивна месећ задрхта 100
кад чаробњак земљу погледа
погледа

заплака
а месећ одмах затим захуктали српом
у црне таме посеже 105
вечерњача брзо

у воду скочи
и као вал се у скоку
у жену претвори
чаробњак први пут спази у том трену 110
језерску даму рибљег ока.

Отишао је на седам година у свет
и после седам се збиља поврати

тад је чаробњак опази опет
и поче причати. 115

Ја јадно сироче
играо сам се језеру на обали
Марија Војтех и Ђорђе лађарев мали
моји витезови
краљем су ме звали 120

Ноћу ме мучио
увек исти ружан сан
Кроз прозор страћаре досад невиђене
столетна мачка је фрчала на мене
устајао сам болестан. 125

Једном је умрла
Марија из болнице
од шарлаха нису ме њој пустили
а носио сам јој из цркве иконице
Био сам збуњен часовници су били. 130

После сам учио да свирам
на хармонијуму
Хоровођа ме волео
давао ми да пијем рум
Ја сироче бедно 135

цео бих свет уједао
Нечег имам сувише
у нечем оскудевам
Дамо са језера у чему оскудевам?
У очима вам риба дрема! 140

И на те речи
као што талас у таласу гине
ишчезла је језерска дама
међу таласима у дубине

ЧЕТВРТО ПЕВАЊЕ РЕВОЛУЦИЈА

Зелени сто подупро руке старој влади 145
Петнаест хиљада револуционара стоји на барикади

У оделу продавца новина чаробњак дивни
нуди новине улицом растрчо се
Другови у бој! Грме револуционари кивни
на челу са старцем седе косе. 150

- Нахерену капу видех ту и тамо
жене иду са кантама пословна лика
Читали су манифест Нека је свето то само
Еј другови јуриш на издајника!
- Продавац новина не скида очи с манифеста 155
Не могу ништа изгубити сем окова
Склађај ми се с пута! И ја хоћу пролаза места
Револуција? Победа? Усуђујеш се да сумњаш? Ко зна.
- Дајте оружје и ја хоћу ту!
Направите ми највећу кокарду 160
нечег имам исувише а у нечем оскудевам
о Комунистичком манифесту сневам
Направите ми највећу кокарду
Збогом збогом збогом.
- Револуционари ни тренути нису стигли 165
а два човека корпе су већ дигла
а продавац новина сместа један два
као генерал бригаду водити зна
извадио је из корпе кокарду
и зове пун храбрости и смеха 170
Војници другови у гарду!
- Од војника до војника
продавац новина кокарду прикопчава
бајонети за борбу спремни
падају на земљу ко искре из димњака 175
и цела бригада виче И ђаво, ето, зна сам
више нико није окован.
- А док су се освестили од вике
продавац новина већ на раскршћу
нуди новине и све оне кажу 180
Дикшајура йролейаријаша
сви и нико
растекао је продавац и не треба да га траже
нови полубогови нису нам потребни
а биће од њега грађанин 185
добар свакако.

2

Шестострана лица светиљки
већ од јутрос радошћу сјаје
совјет је био те ноћи изабран

У другарском пријатељству и без вике 190
 Девојке сад воде кући љубавнике
 и на улици помажу породиљама да превију одојчад
 јер од сутра ће свако радити како може и како уме
 и нема више тог страшног новца ни војске ни госпoде
 чак и кокарда о којој још јуче си снiо 195
 заувек оде

Оно што је било сахраниће га сутрашњи уранак млади
 Оно што јест важи и примаш га и ти
 Што ће бити
 саме су изрекле јуче кокарде на барикади. 200

Место свих јучерашњих закона створена су два нова
 Не убиј иначе ћеш с безумницима испод истог крова
 и не руши рад
 иначе ће ти другови прописати глад и жеђ
 да би следећег дана могао на посао као на причест 205
 гладан и жедан да ступиш
 Шта је још казивао јучерашњи закон тај
 у природи ти па је сачувај
 И сви људи су овај дан поздравили у тишини
 као да револуције није ни било 210

Закуцаш ли свака ће ти се врата отворити
 подруми су се из властите стрепње развалили
 из затвора створила се складишта шина
 да се што пре пусте сужњи својим домовима
 Као што си јуче живео и сутра можеш 215
 само целовит и без плашњи
 а преко ноћи родиће се нови болови и чежње
 за које не знаше људи јучерашњи.

3

Заставе се не вију то се сунце вије
 данас као после године дана 220
 Радити без госпoде дивно ли је
 Чаробњак је радио у каналу
 Задах канала
 раван је задаху канцеларије
 кад можеш да скокнеш после рада 225
 у најлепшем оделу да видиш најљупкије другарице

Испод земље весео када се ради
 над земљом када се тужан скита

- чаробњак пред излогом риба
 најмању пита 230
 Црвена рибице сјајна
 срео сам срео
 сестру твоју случајно
- Очи очи
 сиви кружић вашег ока 235
 каже ми прича
 да је мила моја сивоока
- Хтео бих да будем хтео бих
 и месец само над водом
 и хтео бих да је сретнем 240
 случајно само
- Снег пада снег пада
 рибе то не маре
 ниједна од њих
 лепом речи да подари 245
- А пред излогом девица од гипса
 пита опет чаробњак жених
 гледа им у уста
 очију раширених
- Кад би била уза ме 250
 питати бих је умео
 али већ се присећам
 мермер је сам мермер је то
 који питам
- Киша пада киша пада 255
 од мисли оста пуно склада
 од склада тужна киша
 а кад непријатеља више нема
 човек сам на себе пада
- ПЕТО ПЕВАЊЕ**
ЉУБАВ
- Као у колевци чаробњак спи стенама у дну 260
 као леш испод ковчега све је згуснуто у сну
 Опет ето истог ружног сна
- Иза прозора страћаре какве у свету не беше
 стогодишња мачка се на њ костреши
 чаробњак се пробудио од крика сопствена 265

- А на тај позив као на крик болесна детета породиља
појавила се испловила
језерска дама из воденог биља
- Јеси ли ти далека матери?
– Откуд бих ту реч мајка могла знати 270
– Јеси ли ти то љубавнице нежна?
– Не знам заиста не знам ја само чезнем чезнем
– Јеси ли ми другарица била?
– Можеш ме звати како ти је мило
– Волим вас 275
– Волим вас
– Гле тамо се облаци виде
ах не гледај то је само стадо маслачака
Видиш ли бубу гробара
како је застао згранут крај жаворњака 280
Ах он то на погреб калуђерица иде
– Не то ће само паук бити
Он ће нам меки лежај сплести од нити
– Хтео бих бити
гробар ровац 285
хтео бих све мртве прекрити једним покровцем
да их не буде
– Ах
– Зашто плачеш?
– Певам. 290
– Не то не може бити песма
ниси досад прословила ни речи
– То је моја песма
Засади ми се ништа десило није
То је песма 295
– Певај!
– Видим пада снег.
– Шта видиш доле на тргу?
– Тридесет зидара тридесет добошара
– Погледај увис чак до неба. 300
– Видим небо се отвара
Добошари свирају отварају се сви прозори неба
гле снег пада
– Је ли снег бео?

- Да Гледај зидари стоје крај прозора
с њихових руку то бело пахуље слетати мора 305
- Ко си да се тако лако свега сећаш?
- Пена
- Дивљи вирови изгнали су ме горе
звезде су се купале у мени 310
између две бескрајности она трећа
- Какав повод имају твоје речи?
- И разлога и повода мало се сећам
- Срео сам значи сопствену случајност
Али волим те Волим те и не знам 315
Видео сам небо отворено твојом речи
и земља се у дубини покренула твојом речи
Морам ићи Случај може ја не могу
- Зашто и чиме толико згреши и када?
- Ах не питајте Био сам срећан 320
кад су се другови радовали због мог рада
и како сам у нечем оскудевао сад нечег имам
исувише
- Мили мој дивни мој љуби ми уста
- Љубим љубим Ах где Где си?
Као да су у даљини за тобом хујале шуме 325
Реци ми има ли за тебе имена?
- П-е-на Пена
- А из даљине се чу још тише
- Пе – – на...
- Док си била крај мене 330
нисам знао како да упитам
али већ се присећам
да је то пена
коју питам
- Киша пада киша пада 335
Од мисли оста пуно склада
од склада тужна киша
а кад непријатеља више нема
човек сам на себе пада!

ШЕСТО ПЕВАЊЕ
ПРОПАСТ ИНТЕРМЕЦО ВОДОСКОК

1

- Моторни плугови секцирају земљу спретно 340
 Крст на раскршћу је распорен муњом
 Сен града љуља се у даљини измеђ ролетни
 Крај градске капије празан фијакер стоји пред крчмом
 Димњаци у косом реду лагано одлазе врх стреје
 Дим се концентрисао око станица 345
- Ласте из њега окомито падају у алеје
 крај дизалица пловећих као тегови
 кућа бескрајни ред све сама прозора лица
 То је болница где умире листом и младо и старо
 Глад се на рубу усне гадним крастама смеје 350
 и једино смрт очи широм отвара
- Чаробњак је одмах заборавио своју тугу
 међу друговима се опет створи
 На пољу пустом неродицом ћутке оре
 у фабрикама ћутке помаже другу 355
- Зато чаробњак у болницу сврну
 Друже докторе дај рада за здрава!
 Болесници се коче гледајући ко свеће што трну
 На носилима десет поломљених глава
- Ушао је у обдукциону салу 360
 Позеленела тела светле као ватра
 Како живот стаје ужасно мало
 кад га човек у мртвачници посматра
- Револуцију смо извојевали
 случају мораш љубав дати 365
 Случају смо срећу жртвовали
 Случај ће оном другу глађу
 мршави трбух распламсати
- У нечем се оскудева
 а нечег је исувише 370
 чаробњак организује лешеве против случаја
 а они труле и даље на сувом крепале рибе
- Чаробњак се нагиње над све мртве оне
 над те удове што се укочише

и на свако питање зубате чељусти звоне 375
Никад више

Увек се чинило да смрт су полуге
што за тајне нове човека отворише
а оно безубе чељусти гракћу дуго
Никад више 380

За чаробњака који застаје крај леша
нису ништа те кости што свете бише
као да никад у њима живота не беше
кад треба данас рећи Никад више

2

У бронзаној шуми урлају кучке бесне 385
стаклена рибица под водом тек блесне
Седишта кристална стоје у камену
Чаробњак замишљен сео је на стену

Бронзане ролетне над главом стењу мучки
У пожутелој папрати лутају кучке 390
Чаробњаку глава клону крик се чу туши
грозничаво се у наслоњачу скупи

Из даљине исмева одјеком звук сопствени
Хоћеш ли да живиш за живота се промени
Тело труне али живота мора бити 395
Хоћеш ли да га упознаш мораш се променити
мораш се променити на очи другога
Где живот се свршио а почиње снова
Ослободи га беде нек буде прав
хоћеш ли да живиш претвори се у свет 400

3

Светлећу ивицу бунара ко сигнал
желео бих подићи сред подземних дубина
златни хоризонт кад сунце не сија више
или бар својим прстом
на исток показати ка Москви 405
а онда се разићи

кроз све колоније
крај Тихог океана
На некој прерији
видео сам Европљанина крај мелескиње 410
а све укруг пенушала се кукурузна земља
чуо сам пољубац

и неколико оданих речи нерзумљивог језика
и видео сам Ћилим са утканим златицама

И видео сам поштара 415

где јури к њима с фотографијом моје земље
а звезде су свирале као цимбало нада мном
и видео сам звезду нове оданости
светлећу ивицу бунара као сигнал
како се сред подземних дубина диже.

420

4

Оком месеца чаробњак дивни
погледа земљу само још трен
Јутро је Под њим улица већ живну
и прозор сваки већ је отворен

У средини округлог трга ено 425

из фонтане с тигрицом шиба сноп млазева
чаробњак посматра своје тело скамењено
језеркиња у лику тигрице на грудима му снева
Из једних врата изишао је постиљон журно
и чуо жубор водоскока који пева

430

Преливам се
од краја до почетка
са неба у дубине
из дубина у зрак
А земља је вечити
моје колевке надгробни знак

435

Опустео је трг
видиш само старца поштапа се канта му у руци
и видиш како се нагиње над водоскоком

Звони вода у канти 440

старац овлажив грло са два гутљаја
шапуће

Добар дан ах како красан дан
и спутив се у наручје водоскока
умре

Опустео је трг 445

Видиш како се у улици отвара последњи прозор
криком

девојка трчи према чесми
а одмах опет са зделицом воде
степеницама навеше

Умива белу жену 450

која се онесвестила

А жена као иза сна шапће
 Дobar дан Ах како красан дан
 И подигла се у постељи
 и родила. 455

СЕДМО ПЕВАЊЕ
 ЗАКЉУЧАК

Једне вечери док сам шетао по кеју
 туробном и светлуцавом као фатаморгана
 пустио сам да ме поведу светиљке
 шта су се окретале на пролазима
 разјапљеним као чељусти животиња 460
 а ноћ се ближила журно
 увирући у откуцаје сатова и клавира
 што је тужно звучао чак на другом крају реке

И једва сам стигао да се осврнем
 за млечном ниском уличних светиљки 465
 што ткају у даљини мрежасту слику града
 јер застах крај напола срушене циглане
 зарасле у шибље
 и једва успех да схватим да је скровиште бандита
 кад спазим како се губи пут 470
 испод громаде сличне глави шећера
 на чијим странама се диже манастир нимало чувен

Морао сам овде помислити на будућност Европе
 усред које мој строги народ
 сличан нару 475
 на једној од ниских кула као купола стоји
 и нисам стигао да проникнем
 суву аскезу непробуђене његове природе
 остао сам потиштен
 док се само мало даље на брежуљку 480
 где је манастир проткани вртом
 јавила слика кроз месец трипут виђена

Видео сам строгу жену
 усред земље кристалног видика
 прошао кроз тајанства њених елемената 485
 који су се ређали преда мношћу као мермерни кипови
 видео сам да се рађа човек

Видео сам авантуристе младе
 као харем препун слика

Видео сам наду и веру човека 490
 који стоји на барикади

- Видео сам човека
удаљеног међу друговима на самрти
у бескрајном рову историје
- Видео сам слободног човека 495
који је мењао старе стварности кристале
у нови облик
Видео сам живот у безбројним променама
и величао људску чежњу
да јури за новим звездама 500
које се постепено пале и гасе
иза стакленог излога ноћи
- Јутро се приближавало на тргу
оставио сам под чесмом остварене жеље
као што старац оставља ружичасто своје тело 505
а из раширених очију млекарица
читао нове дужности рођеног дана
које су се дизале преда мног као недовршеникипови
да их обојим запаљеном четком својих трепавица
које су се спуштале да досне оно што су спазиле 510
- Корачајући у час буђења улицом града
усред Европе
гласно сам читао црвене плакате
што су на свим језицима јављале исти догађај
о пријатељском стиску руке при сусрету 515
- Строго замагљени прозори фабрика
претварали су се у слободно удружење склопљених
очију
иза којих нагнути над окретањем зупчаника
радници организују свој сан у нову звезду слободе
- И застао сам над својим радом 520
као стројар над котлом у ком се пени врело уље
и кад је казаљка на термометру стала
чуо се нагли крик сирене
а ја сам напуштајући блузе гвоздених људи
завршио своју песму 525

ПОВРАТНА КАРТА

- У баштенском лежају
сам не знам како се то десило
нагло улазимо у јако осветљену станицу
вече је
чујем далеке бранике цврчкове песме 530
светлећи сигнали им кратко из висине одговарају

- нежно сркање пиштаљки у лишћу
 то август месец метеора са закашњењем слави
 свој четрнаести јули
 лампиони смежуране шљиве ритмично добују 535
 као пред буру
 негде у мраку пролазе жене
 то се да закључити по мешавини мириса
 као да се играју жмуре
 свака за своје мимикре бира другу леју 540
 прибијам се уз лежај да својом присутношћу не
 нарушим блиску инспирацију
 лежај је празан над њиме звездана ноћ
 после подне био сам тужан
 хтео сам да искључим данашњи дан
 као дотрајали вагон 545
 неколико пијаних сиромаша у њему седи и пева
 певају се лажно груби шлагери
 њихов жаргон би вас поразио
 то је жаргон станара вагонских колонија
 не знам какав је крај рефрена 550
- Колико је таквих вагона прошло кроз мој живот
 све су станице њима претрпане
 у једном спава на напуштеном колосеку младић
 који сам био
 у осталим љубљена жена прва друга трећа класа 555
 у свима је загушљиви ваздух спаваћих соба
 задах карбида и беде
- тако сам стољен са безименим породицама
 једна ноћ на ћилиму милионарке
 није била срећнија од сиромашних глумица 560
 без ангажмана
 ова има собицу с мирисом камилице
 непрестано плаче и ја не успевам да растерам
 њен очај
 умало се нисам заљубио из сажалења 565
 желео бих да је преселиш из подземног стана
 целог живота ћу жалити
 као што жалите страћене дане
 седам година ју је изменило и ти си измењен
 она дрема вечерас у трећој класи 570
- како се радо дижем кад гледам цепелин
 не баш с мислима о будућности
 него кад дође празник Духова
 ево возова цвећа

- моје детињство је весело гробље саграђено од њих 575
у једном напуштено гнездо препелице
праслика звезданог неба
а друге срећем и данас у граду
почетком пролећа
мешају се с вагонима и често ме оставе да чекам 580
читаве месеце
ризница су моје естетике
данас сам друго хтео
желео сам да речима изразим носталгију
којом ме пуни цез 585
да зграбим безвредни дан и направим од њега бар
осећања су ми била нежна као свирка млинова за каву
хтео сам да проговори саксофон сузафон
и пистон људским језиком
постоје нова осећања којих није било 590
пре него што су варварски упали у наше градове
нова осећања која ме тиште
као Виљем Орански хоћеш да закунеш своје време
у нову лангедоцку песму
то је безбожно црквено певање 595
моја религија пуна гатања кали мој живот
данас нисам успео да ухватим ниједну станицу
од цветног вагона поподневне недеље остао је
одбачени вагон
очајнички сам се бацио лицем на кревет 600
као у нападу епилепсије
одједном ми би жао целог свог живота
као Фауст зажелех да закључим уговор са ђаволом
избегавао сам мајчин поглед
и очи пријатељице 605
схватио сам стид нероткиња
и пио горку каву
данас ми неће помоћи никаква успомена
и све раскоши су ми одвратне
а нарочито леност којој се од невоље предајем 610
прелиставао сам старе часописе
то су складишта нове уметности
данас за њу умирем као што понекад за њу живим
купио сам повратну карту за епоху
коју и ја стварам 615
избило је пет часова
после сам узео столицу за расклапање
и направио себи лежај

читао сам Достојевског јад људи из романа	620
чини да заборавим сопствено очајање тако замењујемо тешко бреме тежим а пут пролази носио сам тако корпу патњи сиромашне глумице без ангажмана	625
и нисам примећивао како крај мене вуче мој пренатрпани пртљаг тако данашњи дан свлачи челичну рукавицу с руке давне прошлости тако јучерашњи дан скида гвоздену ципелу данашњега	630
тако и непријатељи један другом краду сиромаштво	
Сам не знам како се то десило нагло улазимо у јако осветљену станицу вече је чујем далеке бранике спорог маневрисања	635
данашњи дан сам се искључио као дотрајали вагон губи се у даљини античким ларвама декорисан премазане су фосфором и гракћу у дубини ноћи као посмртне маске мојих дана	640
посећују ме понекад кад се и не надам златне маске осећања готово краљевских од врло вештог мајстора сребрне маске на којима се вију пера	645
удаљују се као кола путујућег циркуса дан откачени на споредној трачници само месец пун као велика кула светлија над станицом даје сигнал да је пролаз слободан повратна карта у моме џепу се згужвала	650
минералошко богатство нада мнош отвара ми нову Канаду лишће савијено и фишке крије скупоцене минерале рекао бих да је крај мене пројурио луксузни експрес без своје заслуге	655
пао сам случајно на поље дијаманата дан бесциљног измишљања искупљен је означујем власт својим барјацима тако брзо да немам времена да примим кишу каранфила падајућих звезда	660
само барјак с мојом бојом јавља	

- да сам ту био за тренутак
 као капетан Скот који је погинуо са целом својом
 посадом
 док сам тако дремао
 моја је повратна карта пропала 665
 споразумевам се депешама варница
 са својим минулим данима
 шаљем одсечне телеграме у далеку будућност
 мислите да се вратите а затим приспе толико звезда
 да их бонбонијера баште не обухвата 670
 увијене у позлату
 неко се дотиче виоле у лишћу
 то су коњицу као сеизмографском апарату преплашеном
 падом неког сунчаног система
 задрхтала побожна колена 675
- два мала путника се буде
 у непознатом граду крај чесме
 дуго су светлили лампицом причвршћеном на ранцу
 са ужасом гледају звездану ноћ
 која им конкурише 680
 тек што су одахнули седају на моторе и крећу даље
- то су носиоци светлости
 не плаши их конкуренција метеорских ракета
 послушно осветљују ивице шума и села
 устајем са лежаја 685
 одлазим у собу гушим сијалицу од двадесет свећа
 илуминацијом августовске ноћи
 у руци држим сеизмографско перо
 природне силе трепере у атмосфери подајем им се
 вулкански потрес уступа потресу јасније свести 690
 напољу влада олуја звездане ноћи
 посећују ме маске минулих година
 као народни поротници окружиле су мој писаћи сто
 главе повијене над дијаграмом
 следим кривудавау линију космичког и људског
 збивања 695
- нагађам ортел који су ћутке изрекли
 онда нестаје ларве за ларвом
 остајем у соби сам
 службеник усамљене станице
 службеник на ноћној служби 700
 споразумевам се депешама варница
 са својим минулим данима

за ваше будуће дане и ноћи
месец је позеленео на небу
избила је поноћ 705
из шумарка јавља се плакатима излепљена гаража
на прузи пролаз слободан.

ЗБОГОМ И РУПЧИЋ

Збогом да се више никад не сретнемо
било је дивно и било све радост
Збогом и састанак сад да закажемо
можда нећемо доћи доћи ће други гост
Било је дивно све има крај нажалост 5
Пути погребно звоно за тугу ја већ знам
Пољубац сирена рубац брод диже мост
три четири осмеха и тад остани сам
Збогом и ако је реч излишна свака
нека се иза нас успомене сјате 10
простија од разгледнице ко рубац лака
помало заносна ко мирис позлате
Ако сам видео што другом није дано
тим боље ласто што тражиш родно грање
Југ си ми показала и гнездо ти осунчано 15
Твоја судбина лет је а моје је певање
Збогом где туга последња да се смести
И наде не оста негде и она скри се
Не растајмо се можемо ли се још срести
Збогом и рупчићу. Судбино збуди се! 20

РУПЧИЋ

Плаче ми се пут данас чека и мене
За бол имамо рупчић у времена цепену
Да свет није више од плакате шарене
стрго бих га и бацио у пучине степу
Долина суза ме прогутала ко рибу, ево 5
тридесети пут сломљен лик сложи се сам
Опрости чувену грешку стару шево
што изгубим дах чим треба да запевам

Рубац се вије градова ми отвара двеста
 гротескно прикуцан на ушће тунелу 10
 Штета што смрт није само црна цеста
 па да се пробудим у непознатом хотелу

Ти што си љубио ко Андреја дел Сарто
 пред оком лепотица дај да ти рубац плови 15
 И знаш ли да је смрт трен само само салто
 не осврћи се. Добар дан галебови!

PARIS – LYON – MÉDITERRANÉE

У возу трошном уз кофере поклопце мреже старе
 спазио сам први пут марсељске морнаре
 Ко помодрела риба задавали су страх
 Ускоро видећу море морнари носе његов дах

У њима је нешто дивно храбри су до стани-пани 5
 побуниће се први и постаће капетани
 Ко помодрела риба задавали су страх
 Ускоро видећу море морнари носе његов дах

Враћају се у луку свом пуку и својој ужади
 да тврдо капетану у очи погледају млади 10
 Ко помодрела риба задавали су страх
 Ускоро видећу море морнари носе његов дах

Једни гунђају други сањаре а трећи су тупо горди
 као да припадају каквој пиратској хорди 15
 Ко помодрела риба задавали су страх
 Ускоро видећу море морнари носе његов дах

Пуше своју јаку крцу и тону у дима котуре
 који их опомињу на сурове морске буре
 Ко помодрела риба задавали су страх
 Ускоро видећу море морнари носе његов дах 20

Млади или стари сви су тетовирани
 можда је то од урока да их на морима брани
 Ко помодрела риба задавали су страх
 Ускоро видећу море морнари носе његов дах

На сувом бродолома нема море тражи смеле 25
 што су људи јачи љубав више сакрити желе
 Ко помодрела риба задавали су страх
 Ускоро видећу море морнари носе његов дах

- Хтео бих бити морнар да нисам већ песник
сад се рвем с речма, рво бих се с морем ко да је бик 30
Ко помодрела риба задавали су страх
Ускоро видећу море морнари носе његов дах
- Побунио бих се први задао прву рану
ископао бих очи дивноме капетану
Ко помодрела риба задавали су страх 35
Ускоро видећу море морнари носе његов дах
- У знак измирења је строфа десета
развео бих се од жене тридесетпете
Ко помодрела риба задавали су страх
Ускоро видећу море морнари носе његов дах 40
- А једанаесту додајем с прикрајка
морнари будућност је у руци вашег штрајка
Ко помодрела риба задавали су страх
Ускоро видећу море морнари носе његов дах.

ПРАГ С ПРСТИМА КИШЕ

- Није то ни у чему
Ни у чему што би се дало објаснити лепотом или
стилом
Није то Прашка брана ни Староместски трг ни
Карлов мост
- Ни стари ни нови Праг
Није то ни у чему што се може срушити ни у оном
што се да снова дићи, 5
- Није то у легендама твојим ни у твојој лепоти, Праже,
А јединствен си на свету и непроменљив и да те сруше
Твоја поезија је сложена и ја је пажљиво одгонетам
Као што одгонетам мисли обожаваних жена
Не даш се описати ни нацртати не може ти се
подметнути огледало 10
- Не бих те познао нити би познао ти сам себе
Није то ни у чему
Ни у чему што може рећи окретни језик што се да
записати у водицу
- То је у твом бићу у његовом тајанственом склопу
У томе како ти седи на челу птић 15
У томе како дете зове мајку док иду крај барокног кипа
У томе како вози бициклиста док се пева балада
У томе како миришу трамваји док звони са Лорета

У томе како се мери лоша елеганција прозорима
 магазина и пркава

У томе како прија kobасица у подруму из доба
 тридесетогодишњег рата 20

У томе како је врео чешки говор на пустом тргу

У томе како се ценкамо у продавници
 грамофонских плоча

У томе како си мртав на разгледници кад звони
 поштар

У томе како се узима мера пуним женама што
 носе име твојих улица

У томе како светлуца шунка кад сунце за
 Петржином тоне 25

Један сам од људи и жена које волим и који су
 ми гадни

Бољи сам само зато што ништа нећу и што каткад
 бивам искрен

И зато што страст за бескрајем знам и тржим је у теби

Младићу данашњег поподнева и давних, давних
 векова

Нећу ништа као да сам само језик 30

Твој језик твој дубоки акордеон

Ја сам језик твојих звона али и твоје кише

Језик сам твога грожђа али и твојих преноћишта

Језик сам твојих увелих часних сестара али и шофера 35

Језик сам твоје хвалисавости али и твоје меланхолије

Језик сам твојих пливачких трка али и твојих
 основних школа

Језик сам твојих келнера али и твога грипа

Језик сам твојих ружа али и твога сувог мяса

Језик сам твојих плетених столица али и венчања

Језик сам твоје траве али и твојих сатова 40

Језик сам твојих аутомата али и твојих учитељица
 клавира

Језик сам твоје недељне досаде али и твојих слапова

Језик сам твоје ватрогасне трубе али и твог предања

Ја сам само твој оживели језик

Какав растанак 45

Кад желим да те послушкујем стално и још у сну

Да ми се јавиш као што те стопут знадох као што те
 упознао нисам

Да ми се јавиш као да бих да те упознам тек.

Будућим поколењима завештао сам нешто свог
 искуства и свој дуги уздах

Над недовршеном песмом која ме буди која ме успављује.	50
Сетите се Да сам живео и ходао по Прагу Да сам учио да га љубим друкчије него што су га љубили други Да сам учио да га волим као пријатеља као странца Да сам учио да волим слободним срцем слободна човека слободних снова и жеља	55
Да сам учио да га волим као биће које припада будућности Да сам учио да га волим као што га досад нико волео није као његов син и странац	
Плачи и смеј се Нека забрује сва звона Као што сам покушао ја да разбудим сва звона свога сећања	60
Јер време лети и ја бих још много тога о себи да кажем време лети а ја сам мало о себи рекао време лети као ластва и пали старе звезде над Прагом.	

ЗАШТО САМ НАДРЕАЛИСТА

Ирационална дефиниција

Због крика иза сна Због крика иза сна да се отворе врата мука људских тајни Због крика иза сна за кључ детињства	
Због кључаонице ноћи Због мржње према огледалу	5
Због главе разбијене о кревет Због страшила у врећи Због наћава и гравира у старим романима Због књиге затворене високо на орману	
Због ценовника ортопедске робе Због тајне пробушене столице од плетене лике	10
Због шушкања у оџацима Због желуца поквареног причешћем Због задаха из исповедникових уста Због радости циља који је полицајчев нос	15
Због четвртка у недељи Због киселог купуса гарнизонских зидова	

Због мржње према љубавном жаргону	
Због досаде лажи	
Због лудорије себичности	20
Због равнодушности према смрти	
Због узалудности путовања	
Због видовитости пријатељства	
Због сунца са круном ноћи која је Андре Бретон	
Због зорњаче која је Паул Елуард	25
Због догледа и микроскопа његових песама	
Због венаца у смоли што горе у сликама	
Бењамин Перета	
Због Колумбовог јајета колажа Макса Ернста	
Због Мен Рејовог сеизмографа	
Због порука флоре са других планета на сликама	
Ив Тангија	30
Због изврнуте инквизиције која је	
Салвадор Дали	
Због подршке у очима осталих надреалиста	
Због дуге ноћи мојих прашких пријатеља	
Због бескрајног друштва	
Због лепоте „која ће бити грчевита или је	
неће бити“.	35

БОРБА ДА ЧОВЕК ПРОГЛЕДА

Шта је човек самоме себи усред бескрајних брига	
И шта би могао бити	
Кад му гадна спекулација не би отимала хлеб из уста	
Ради једе и стари	
Као његова чељуст	5
Над својом машином нагнут	
Мисли на породицу	
Са грозом затвара очи пред будућношћу	
У горчини рађа своју децу	
Умире превремено	10
Како би овај човек могао видети	
Док не постане до краја безуман	
Како би могао видети до у своју машту	
Плашљиво он тера са својих бора сан	
Кад је најтужнији пружа руку за ракијом	15
Врши злочине из непознавања самога себе	
Ништавни његови тлачитељи не стоје много боље	
Све своје време посвећују његовом покораванју	
И бригама о злату	

Њихова злочинства сведоче о потпуном одсуству маште	20
Боје се атентата Уређују стан готово као у гробници Где у овом друштву да нађе место песник Те се понекад разговара с људима из луднице, он најљудскији од свих личи им на лудака	
Није за борбу створен	25
Каква грандиозна обмана Тражити од њега сентенце Које би могле послужити као јавно благо Све док то благо не буде чиста раскош живота Са његових невидљивих страница	30
Које треба извући на видело Али у ширем обиму се то не оствари пре Него што се обрачуна с људском преисторијом Било је нужно да то кажем Али бежи сада прозаична мисли	35
Време лети а на врата ми куца песма.	

ВОЖЊА НА МОРСКОЈ ПУЧИНИ

Напослетку легох на тебе морска пучино Брзо се разби часак блаженства плава Стара моја љубавнице за којом сам гинуо Љубав ме на смену избацује и подлокава.	
Често бејаш на груди твојих осветољубиву врху одакле је до пуног мука врло близу Љубав ме увис баца љубав ме косом крха Куд пузе ти црви што твар мртву гризу	5
Један талас ме збаци други ме грли журно предуго довиђења и збогом у трену Заборавиш име остане једино море бурно љуља ме на грудима љуља на колену	10
Спора брзино прескачемо од вира виру и жалимо оне што осташе на обалском песку Вал је убија О ударимо у ту лиру стару улогу одиграјмо с блеском	15
Ритмички покрете пуштам се свом тежином мисли и речи у наручје твојих плима	

- Страсна крхкости нагнут над површином
стварам обруче нежним додирима 20
- Та возња пучином тај екстатички диван
ствара му визије ко хашиша дворане
и благо студенца који је дуго скриван
пало ми у руке када отворих ормане
- Бескрајно блаженство ствара у мени осу 25
око ње се вртим ко тела звездана
Љуљам се на тишини љуљам се на патосу
пучина ми пружа небеса свечана
- Доћи ће друго време и друге ће доћи жене 30
исти пољупци и кад се поезија друкчија роди
Ја ћу се прилагодит несталној морској пени
Смрти доћи узми ме овде у води.

Различци и градови

- Извори блатњавих река у песку губе се стена,
у растињу мочвара, у трскама куда паде
одсјај залуталих звезда док не ишчезе у зори.
Понекад додирне сенка поноћна сјајном ногом
лискуна усне лепе што жедне чежњиво ко дете, 5
понекад плусак ил дажд скупи се под трбух жабе
свитањем смрзнуте што сјајним колута оком.
У пределима киша, напојена слатким млеком,
воденицу тера река згуснута у дну шуме.
Одсечних речи пун, човек пуца бичем над реком 10
између стоке која се предвече ту купа.
Жена грли слап и бели на дрвећу рубље,
душманин жаба, дете, лукаво у хладу чучи.
Каткада дођу кола и млинар померив плеће
пусти да шушти киша блештећ зрном и златом. 15
Младости, младости моја, твој зов увек мами
јелена вита, кукавицу опојних зора,
гукање чудесно што не зна већ свог порекла,
свирање труба и далеко брујање звона,
младости, младости моја, из трске се одазиваш, 20
пролећеш, гинеш с муњом, младости, младости струјо,
дан-дањи крв ми дајеш стиху, умору росу,
пропала ниси већ се кријеш каткад у сенци.
Циганка иде по зими, траг оставља крвави
у белом руну снега на коме лежи врана, 25

спарнога дана лебди вилин коњиц над реком,
 младости, младости моја, у крш запало дете,
 скачеш ми у дну вена, у дну овога ритма,
 пушта те да ме водиш а усто ја тебе водим –
 млада слешца којег хвата вртоглавица. 30

Знао сам сиромаше запослене од зоре,
 запослене зими, лети, у шуми господара,
 запослене на свом пољу, са мотиком на њиви.
 Ујутру сеница им солила мразом руке,
 увече обамрле ветар их успављиво. 35

Шиндра на њиховом крову борила се с жегом, кишом,
 грабуље су им вукле земљи грбава леђа,
 младости, младости моја, знаш њине игре бесне,
 на свадби особито кад млада крај шкриње плаче.
 Двориштем неко хода, затвара нож у руци 40
 натмурен ко ноћ коју црним проклиње гласом.

Лудачки напиту се сме ко безумно љуби,
 ко проигра све судећ се с лакомошћу отаца.
 Склања им се свима старац сељак, кваку тражи
 за грло које само хиљаду пута слага, 45
 младости, младости моја, нашто жалити, нашто,
 добро је што прође време кривци који се вуку
 као мед нагорак и плеснив у шупљем пању,
 добро је што прође време крвне освете и глади,
 добро је што прође време жабље похотљивости, 50
 добро је што прође време и већ се не поврати.

Различак видех и град где се држе за руке,
 различак плавога цвета паразит у пшеници,
 различке што опева их песник, смушени лудак,
 различке плаве што не беху друго до коров, 55
 у пољу данас их видех сврстане у поворку
 поворку пуну реда, поворку свесну циља.

Градови су трептали жегом када су ушли
 кроз капију уз јек труба што их примају топло.
 Видео сам црна поља где кукољ се гаји, 60
 паразит кукољ ком човек сад дужност даде,
 младости, младости моја, не бој се, не бој ми се,
 изгубљено ништа није и неће се изгубити,
 богатији век је овај, младости, поверуј ми,
 богатија и песма је моја сад од оне 65
 којом се песник прашта с младошћу што нагло бежи.

Поздрављам нови век кад човек, земљу победив,
 у широко наручје стисне као друг друга

- свеопшти људски циљ, од чега се несвести,
 младости, младости моја, и ти служиш томе 70
 као што служила си мени, и служиш данас,
 ослобођен град је од дима а различак од снопова.
 Инсекте штетне видим, човеку живот штите,
 царева зимске видим скупље од сама злата, 75
 гљивице плесни видим мајци враћају дете,
 сутрашњицу видим што решава хијероглифе
 уписане у лист, у звезду, рибљу крљушт,
 сутрашњицу видим која открива змију,
 кондора, птицу рајску, црвене стрвождере,
 коприву грубих жара, тајну плеве и трња, 80
 бунике младе мирис, тајну задаха твора,
 младости, младости моја, сад рукавицу скини,
 венчани прстен скини који те још венчава
 с крокусом плавим, с праскавом ерозијом стена,
 вештачки гајеном флором, са грожђем што дозрева, 85
 младости, младости моја, не мораш елегично
 свијати барјак плави, гасити лампу ноћи,
 плакати с прутом врбе коме су зацепили кору,
 младости, младости моја, све што икад доживех
 и данас преживљујем, и то са новом снагом, 90
 трактор је скратио пут где се спотица мазга,
 помоћног града је светлост ставила месец у кавез
 хирургов оштри нож свест враћа рањеној руци,
 народе света видим на свечаном конгресу,
 народе Америке, Азије, Аустралије, 95
 Африке и Европе, видим народе света
 да славе песмом, игром, дугу победу мира
 на земљи, под морем, над кровом планина, свуда
 реч човек где се чује на хиљаду језика.
- Пробуђен ум на Криту, у Помпеји и Перу 100
 јабуке Хесперида покрива чистим златом,
 љубимац муња храст без страха хрли сунцу,
 различак и град видим у наручју сутрашњице,
 различке модрије од ока камена плава, 105
 градове у башти градова, окићене различком,
 градове што чак до у небо кровове дижу,
 младости, младости моја, сан што смо једном снили
 под звездама где ваздух у светлости трепери
 у стаклу епрувета, младости, гејзеру света,
 у ноћи звезданој што се од игре сруши, 110
 сан који смо једном снили са мудрим сањарима
 враћа нам се остварен снагама експлозива,

четкицом грозничавом, остварен нам се враћа
 смелије нове жеље са јутром да пробуди,
 да разбије прозоре остварених обећања, 115
 с дизалице ноћи да узме терете лађе
 за пут свој дуги што никад се не заврши;
 жена слап грли и бели на дрвећу рубље,
 душманин жаба, дете, у хладу лукаво чучи.
 Каткада дођу кола и млинар померив плеће 120
 пусти да шушти киша блештећи зрном и златом.
 Младости, младости моја, твој зов увек мами,
 дан-дањи крв ми дајеш стиху, умору росу,
 поливаш златним светлом ово маглено подне,
 различке и градове, овај сан испуњени. 125

Ноћи

Ноћ је златну кошницу преврнула на баште сутона
 и на црне куле катедрала и атељеа
 на снажне бране дивовским топовима изнад чела
 што дижу се на трему месецом скаменела
 звек прозора брујање хералдичка прашина палата 5
 на решеткама капела трепти ко у мртвачници
 сунца злато
 из стотину застакљених тераса чуло се брујање пијана
 а поворка белих калуђерица тонула у цвет лиана

Звук сањивог звона чуо се однекуд тамо
 сву ту лепоту нисам видео већ слутио само 10
 ко месечар под којим се пружа модри океан
 кад заљуља се над стрехама где сева громобран
 где сваки час избије ружа као блистава граната
 над гондолама Венеције над хермелином Гранада
 док киша густих уља шара плочнике голе 15
 уз пљусак резеда сламног цвећа с ког пада звезда
 ПОЛЕН

без хорала харфе без звоњаве звона
 те очи пуне одсјаја ко срца халцедона
 А ја сам скито на своју руку куд ми се хтело
 и пустио да ме засипа песак звезда врели 20
 ноћ је тукла тропски сурово ко звоно у погребни дан
 ноћ спровод ковчега без бубњева ноћ залудни караван

Ко угаси светлост у баштама и градове што блеште
 ко запали рубински фитиљ над постељом невесте

- ко учини да пас урла на раскршћа сувој трави 25
 ко изазва ту паничну пометњу пуну страве
 ко сложи сноп по сноп ко усни тешко трагично
 ко ули у месец крв те прска тако магично
 ко просу црни фењер ко плаву лампу узе
 ко скривен за завесом пева мизерере кроз сузе 30
- Ах то си ти варљива и трипут мрачна ноћи
 балсамирана љубавнице што мирише на воће
 крвави лештире облака сенко коју уби скок
 ти мрцино у сјају месеца што свој раздиреш бок
 у визије ми се твоје хашишне брадавице заболе 35
 глас твој разбијен одјеком што се губи пољем доле
 ти лутњо смрти што трепериш у звезданом оркестру
 суђаје су ми те крај колевке дале ко сестру
- Мој сан скаче крововима ко хистерична жена
 и погребно звоно још свира свој мотив из Бетовена 40
 у несвест пада ми бдење ко жена у љубавном жару
 ах спава и даље јури у златноме улару
 ка преријама карминским у земљу Лотофага
 у градини корала у предсобље мага
- Ноћ је златну кошницу преврнула на баште сутона 45
 и на црне куле катедрала и атељеа
 а звезде су се тресле тронски ко песма у погребни дан
 ноћ спровод ковчега без бубњева ноћ залудни караван

ФРАНТИШЕК ХАЛАС

ПРЕ НО ШТО ЗАСПИ

Да знаш што је смешно било тата видео сам коса у трави око пертле барата у ципели му се одвезала па је хтео да поправи	5
вукао је и кад му се покидала појео је замисли лудака	
Где ли ће купити нову није шала	
Глисто Шта ти знаш Причекај видећеш вечерас	10

СИН ВАС УЧИ

Миш је кад се пробуди зид наш
Ако је стаклу зима зарасте гранама
Риба је кашика воденог духа Знаш
А суза Суза је вода која је сама

КИША У НОВЕМБРУ

Таква вода вода у коју сав јад је стао као она вода у којој је Пилат руке прао Таква вода пада	5
А шта би хтео ти дџше намргођене кад таква вода пада	
Ја бих хтео сузни осмех тужне жене што на мене мисли радо	10

ПЕТАО ПЛАШИ СМРТ

- Ноћ се пеће у главу љуљам се ко плута
непознатим чудима истражујем жудно
плашљиви дах тврдоглаво гутам
- На чело ми анђео десном ногом стаде
хладно ломим хлеб успомена 5
замишљена сенка за мноме се краде
- Љубоморно чувам тајни ток крви
престрављена птица нагло ми главу сече
лежим око мене ледени црви
- Дах смрти се такао мога била 10
петао је звезде позобао пева
смрт се поплашила

МУДРОСТ

- Истине су те
старе ко вино што је точио Ноје
попијене
где наћи нове које
- Гордијски чвор бора 5
ударцем пресеци потом
без разговора
грохотом
- Како Зашто
Жаба на извору 10
Убиј без жаљења
баци у гору
- Не умри смрћу
умри животом
и рак се умирући стиди 15
наживај се и умри потом
- Европа је бременита
машто у кутак је вини
из уста јој падају руже
и карабини 20

МЕТЕОРИ

Све прети сиромасима
немам ни паре више
Мене Текел Уфарсин
рука по небу пише

Можда су звезде сите песника 5
и саме пишу метафоре
нек увиде да од измишљања
сталног нема ништа горе

Можда се јавио опет Савонарола 10
проповеда беду и на небу
па сви мртви одбацују накит
у гробу им он мало треба

Не Њу сам изгубио
то увек боли дуго
само ми се њен прстен вратио 15
запао чак у поље друго

СИПА

Сипо сипо
бежиш у свом мастилу
мене моје није скрило
како то радиш сипо

Чувар светлије зором плавом 5
скупљам своје ласте
Снови ми ударили у главу
неће да узрасту

Имам и подозриве очи
тршим због неостварених речи 10
кажу то је удес песника
ко зна ко зна

Речи долазе као сузе
као мед знају тећи
од речи до усана раздаљине 15
нећеш прећи

Као странац ћеш залутати
под лампом у тропске пределе

нећеш својих речи препознати
значиле су ништа и све 20

Зуби времена Беренисе зубићи
шуњаш се као манијак
звезде ко новац не могу ићи
машта није преплашен птић лак

Сипо сипо 25
бежиш у своме мастилу
око свега стиха зид гробљански
а поезију на све ко патину
Сипо сипо кажи ми

СТАРА ПЕСМА

Прогнан из среће која је другима дом
по свим зидовима бацам снова грах
куд погледам по граду негостољубивом
с вечношћу на бодљама свуд дикобраз мрак

Мој лик ми не припада тај позајмљен вео 5
по њега долази мојим стопама лихвар
у мртвачници видех дуг других исплаћен цео
и смех лица која не крију ниједну ствар

Без страха парам нит по нит тог вела сам
прозирући времена узалудно сноваће цело 10
интересе крви њему никад не поклањам
њих не дам а његово је моје тело

ГРОБЉЕ МОРНАРА

Морнар се спушта његово лице дели ноћ
пале звезде оживеле у морским звездама
пужу кроза зелену ноћ дна
стављају чудно ордење и одликовања
на груди дављеника 5
из лађе капетана Нема која је свим морима
носила наше дирљиво детињство

Из растворене утробе испливала пругаста животиња
с брковима тигра и с маском црначких играча

- блато бљује шарене кациге 10
дотичем их се да бих погодио кожу будућих жена
- Распале кости струјама млевене
прилагодили су се да их не разазнаш
од слепих риба и од медуза
згрчен облик изгледа као око лудака 15
пуно загробног и избрисаних звезда и скрханих
небеса
- Морски пауци слични математичким формулама
сањају
историју потопа на оклопима исписану клинастим
знацима
- Душе утопљених морнара у смеху галебова
исмевају живе 20
стишава се игра делфина а летеће рибе
рухо месеца повлаче по пучини
- У сновима чујеш слатки глас који те зове доле
то је глас твојих сестара које су богиње воде
њихове очи видиш нагнут над дубином 25
познајеш те очи нису само твоје
то су очи свег рода
бојене небеским сводом свих времена
- Дан је Духова и из свих дубина допливале
светлеће рибе висе над удављенима и светле 30
светле вечном светлошћу.

КАД ПУКНЕ БРУКА

- Пузиће даље
у блату остављајући траг
Отвориће се
- Шкољка
- Бледи пол вода 5
- Све почиње изнова
из немарности првих риба
а звезде
планктон некадашњих песника
стресу се од досаде 10
у храму маглина

МОБИЛИЗАЦИЈА

Грб на штиту моје земље
остаће та ноћ

Зашто је дошла за њом рана са грудима пеликана

Она ноћ

Ноћ што торзо од двојице ваја 5
Ноћ што бесмртност народа сни
Ноћ с косом експлозија стрела сјаја
Ноћ у које су авионски зглобови

Она ноћ

Ноћ гатара привиђења рана
Ноћ у постељу положени мач 10
Ноћ од прашине изнад нишана
О ноћи где празно звони плач

Зашто је онда дошла рана са грудима пеликана

Кроз шпалир избледелих звезда
црни сандуци Ах да 15
на сваком прозору ледени цвет жене
дечја чела руке у јутра претворене
тешки рој гласова што их вера веша
над шпалир избледелих звезда

Колико да падне суза 20
задржао се свак
само је суза деце које се не тиче свет
молила за повратак

Кроз шпалир избледелих звезда
црни кофери Ах да 25
и свака жена ко вир што бриге усисава
ушија јек и све због чега се страда
Тихо само тихо мој мали опет спава
под шпалиром избледелих звезда

Сунце је излазило из војника 30

Деца су се играла

Био је у мраку кључ
и мрачан сваки трен
на кога падне реч
тај је искључен 35

Тата је искључен

Како су се гурали у вагоне Како су се гурали на преглед Како су се гурали да буду први	
Немирно срце времена један ритам је имало Очај Нада Нада Очај и онда је стало немирно срце времена	40 45
Како су се гурали за шлемове Како су се гурали за муницију Како су се гурали за пушке	
Сложено рухо камено застава је при поздраву шлемови стоје стамено поздрављају заставу	50
Речи заветне заклетве те пробијају се против свих ко их никада не ускликне не зна шта је земља предака	55
Онда је то дошло Гаврани су летели даље Гаврани су летели даље	
Пребијена звер која тражи кут повлачила се војска ода свуд и проклињала рукама свиме у руци клела С вагона је киша спирала обећање а војска је занемела	60
Сунце је залазило у војнике	65
Ожиљци ровова тако су земљу болели да је крикнуо народ Дани су протицали и бледео сјај слави Само бес и бес лица нам разрађави Где је Лето твој брод Није реч више о рову Не више о рову	70
Толико је ствари изгубило имена та имена буновна и задављена Где Западе свод твој Види само по ров Само по ров	75

- Ти свете пред потопом
са ковчега свог једра скиде
али лављом стопом лављом стопом
мој народ даље иде
- Од његових шлемова витешких 80
неће бити просјачка здела
тако је уздахнуо тешко
Ви Калибани
- А из прободених снова 85
врелу крв и крик
у песму наде не у псалме
набија песник
- Сиромашни песник вашег надања
- Тврде сте земље моје на штиту грб 90
не не омаловажавам вас ја
називом овим
ви сиромашни земље моје
- „У земљи доста гвожђа за мачеве добре,
и у крви гвожђе – даље само, даље!“
- Где скипгара стихова 95
које је песник завештао
Нади вашој Нади мојој

ПАЛИМ БОРЦИМА

- Ах залуд говоримо залуд варамо тугу
осиротела љубав осиротела свачија жалост
и неизрецив је тај велики крај
кад смрћу се крунише без мане борац
- Величина је његова у гладном ћутању 5
у страху храбром у том помодрелом лицу
- Како да се усудим причати о мртвима
њихов мук је сада више него глас
хтео бих отићи код њих да учим
- Дубоко је засечен маљем мученичке славе 10
која је изван тела и изван времена људског
- Не можемо за њима ни кад претворени у нас
крв терају у лица и запрете градно

кажњавају строго и немилосрдно
ако издамо ми јадни живи 15
сан правде ту усијаност будућу о којој се сања
коју су данашњици представили целати
кад смо малодушни живели од чекања
и стали из немоћи у немоћ пропадати

Борац не умире неуништив корача напред 20
кажем вам да су даље од нас
и добро им је сад

Војник

Начуљио уши зец од страха
ветар руже пољем броји
земља истребљена и без даха
а војник стоји

Сувишни војник на коси 5
што га октобар боји
под небо се грактање носи
а војник стоји

Јаребица заспала у бразди
црн облак се водом поји 10
избеглице иду куда иду кажи
а војник стоји

Сувишни војник у свом крају
што му га отима ма који 15
ко је крив деца се питају
а војник стоји

Последња шева срче зрак
и сјај који не смрачи нико
свако од вас од нас свак
нек жали тог војника 20

У ЛОГОРИМА

У логорима избеглица
беда је и зима
у логорима избеглица
сами јад

тиха породиља чува сина 5
ког је расплакала глад

Не мари жена за ништавило
за узалудан рад и труд
спусти длан на живота било
Све ће бити по старом свуд 10

У логору избеглица
породила се жена
у логору избеглица
застава од пелена

Људи што пате то стег вечити је 15
нека се даље упркос беди вије

ГОРКА СУДБИНА

Ноћ није имала крила
као да могу крила расти из срама
кочења горка глади руменило
на ситим уснама

А ипак нежност нежност на крају 5
то се иза сна тргла рука њена
тако мајке колевку љуљају
још сном обујмљене

СУДБИНЕ

Плашљиве забринуте очи
женки отежалих трбуха
и сваког тренутка
то може бити напољу

Њушкала наших дана 5
Из угла у угао ће преносити
то голо и слепо

Закаснило јутро
љуто 10
што нема где да окачи
позног слепог миша
прождрљиве мисли ноћи
подиже таму

Мења се кулиса	
Сав узнемирен као да си негде сам са женом коју тајно желиш	15
Знате то Кад се смркне а не можеш да имаш да упознаш то тело	20
Осна очију Част до пупка Слушају шта ће бити и начуљене уши лишћа	
Сва је данашњица узнемирена	25
Мења се кулиса	
Има и других зависе од љубави покрените им срце испашће дете Пипајући жене Не Уста Месо после убода	30
Мења се кулиса	
Дижу се и покисле голунице са дечјих споменика спашће улар престаће гашење креча античких кипова ливеће мисли у олово	35
Ослабиће време на ребрима песама	40
Те самоће	
Тешко се види у сенци дрољиног чела док прежива	
Чувам ипак нешто крхко пун искушења да га испустим	45
Тако је крхко	
Љубити нешто дотле слепо да удариш	50

бити негде у самоћи јабуке на столу пити риђу јесен у јутрима вода у вечерима камења простити дух земље смањен увећан речима	55
Вратити се измењен и терати само своје Разводник смрт преко глине зове по трави мртвих	60
Дочекаће Тишина Тама Прах	65
Ужаснуге и згуснуге очи Креће се то	
Мења се кулиса	
Кога ћеш мучити Ко ће тебе мучити Сукривац си ти отпадниче	70

ЕВРОПА

Сви који још знате плакати насмејте се над лишћем које пада с крвавим потписом времена и замените раскош својих сумњи за наду	
Рећи ћу вам нешто тужо Под жутим срцем црнога сунца појавила се мрља слична мапи Европе	5
Уз подригивање топова крвави текст псалама пењао се из градова а у њиховој утроби лежало је гризено пацовима мало дете садашњости	
Само се људски смех што се гласи звиждуком доконог гвожђа ратног као драч пун гордости оширао	10

- а Европа улазећи у опасне године повраћала је
историју
- У месецу ружа и злочина светлела је круна њеног лица
брадавице груди после дојења смрти легле су у пепео
поцрнела згаришта љубави 15
- Натопљена крвљу узалудних доживљаја
стиди се светлеће лепоте војника мртвих
обезглављених птица
стално се осврћући за собом
- Сећа се ружичастих дана
кад је на својим путевима остављала сууде песнике 20
да означи себи повратак
- Смрт их је позобала а путеве прати само дозивање
ћука
чипке бора прекриле су штит њене лепоте
црна копрена сени пала је на свет
- Сад лети речима маше као тирзусом 25
гуши се горким успоменама
пудра се жедном глином
- Ноћ воли торзо црне Венере златних пега
са тихом тугом дели с њоме љубав,
у плими гласова настаје осека осећања 30
- Тама смрека рашчешљана муњом
пада уз шуштање југарњих птичјих јата
батерија поезије пуца
- Газите мртво цвеће што избија из глине као зглобови
костура
вичите хлеб и вичите игре 35
заљубљени у њихову ништавност која је већа од
нашег срца

НЕ ЖЕЛИ БИТИ САМ

- Ни тај мраз
Заслини шта може
Зађе под нокте
па чак негде
рукавицама до пола 5

Ноге мишева пече коралне очи голубица	
То неко платити мора Нема радости забадава	
После лета зима Ко је наредио тај редослед	10
Крпи стакло за месечев динар да пуца Мрак круни кукуруз Баш си помислио Мало је нас мало је нас против мртвих	15 20
Мојему не знам знам да не знам додаје	
Заборављамо Цвеће Плесан Палме Маховине	25
Тромо се сећа времена кад је био течност у време капиlara Ноћ је дуга	30
Ево га бело на белом пре него што сунце напоји кровове	35
Ја сам сећање воде – мраз	

ТАЈ ГЛАС

С осмехом пуним сумрака
златном стубу чела се дивиш

штит је то слепог твог неба безнадежног као ђаво	
Палцима дробиш остатак среће тако лепе да је већ нема	5
јер познајеш таштину уживања та небеса чуђења тај зев	
Шта си упознао у сивом времену дана цвете неспретни који не спадаш никуд само досаду крви и досаду мастила	10
Љубав чили од сувишне мудрости пољупци су хлађења кише где анђеол срца храмље вукућ за собом прљаво крило	
Само понос чије злато од времена не тамни на челу носи с гордошћу само наду као орао што лебди у плавом	15
Кроз седмоструки свећњак дуге неко ме тражи где да скријем лице жуч земље цвета	
Тај глас који нарушава сан тај глас идем већ ловац пацова што својим данима звижди опорим осмесима стари мој лик	20

А ОДЈЕДНОМ

Одједном ће тамо бити сви	
Могле ће очи гледати али их ви нећете видети Немирни осетићете поглед на затиљку	5
Биће тихи и лукави сваку ће вашу реч мерити	
зато нека говор ваш буде невестом сутрашњице	10
Као рез дијамантом звони реченица писма пред погубљење по зидовима ће можда пењати се крв	

Будите вечна глад гладни свега право је да наше пале не једе старост	15
Ваша величина не мислити на себе ваша отменост жртва	20
Дошло је време као да свет настаје тек Одлуке трен	25

ЈАРОСЛАВ САЈФЕРТ

ИГРА ДЕВОЈАЧКИХ КОШУЉА

- Суши се
дванаест девојачких кошуља,
цветне чипке на грудима
као лукови у прозору готског храма.
- Господе, 5
спаси ме зала и помама.
- Дванаест девојачких кошуља
значе љубав,
игру невиних девојака сред сунчана поља,
тринаеста кошуља, мушка, 10
значи брак,
свршиће се невером и хицем из пиштоља.
Ветар што струји кроз кошуље
значи љубав,
слатки поветарац што обуима тле, 15
дванаест тела ветровитих.
- Тих дванаест девојака од ваздуха
игра на ливади пуној сјаја,
ветар им нежна тела ваја,
јамицу на трбуху, бедра, груди, 20
погледе мој, будан буди.
- Да им не бих прекинуо игру,
под колена кошуља клекох пун жуди.
А кад би која од њих пала,
жељно сам је кроз зубе удисао 25
и угризао је за груди.
- Љубави
коју једемо, којом се појимо,
разочарање
о ком сви снимо, 30
љубави
која нас свуда среташ,
ништа си
и све овога света.
- У веку кад свет електрика мења, 35
дражи су нам барови него крштења,

Љубав се у пнеуматике тера.
Љубав романтична сад је смешна,
не плачи, Магдалено грешна.

Нада, мотоцикл, вера. 40

СУНЦОКРЕТИ

Што не сме звучати нек умукне у трену!
Једнога јутра крик сам чуо јак;
птица је звала песника по имену,
трајало је само тренутак.

Дан тужан беше као у листопаду, 5
иако је било доба пред јесењ,
време сунцокрета, кад лист се ближи паду,
још мало па ће труљење и сен.

Готово је с ружама. Тим што су пркосиле 10
зар се смејати да?
После паде киша и ветар силан
сруши их јадне. Готово је с ружама.

Питах сунцокрете, те што пут висина
цвет им се диже, обасјана лица,
и оне теже од бокала вина 15
што га ка устима диже пијаница.

Куд гледате? Према сунцу? Суза капа
јер тамо и мрак сија огњем злата.
Шта може човек без сигурна штапа.
Да се врати? Затворена су врата. 20

Издао је онај што је прошао пољем
и застао над прутом расцвалим.
Све је ништа, само дим лак над пиштољем,
знам добро све је то дим.

А враћаш ли се, других путева има 25
куд гледа тај цвет непријатељ мрака?
За минама затрпаним и згариштима
за жедним очима иза решетака?

Или према земљи? Гробови су тамо,
тамо иде све на што смрт има права. 30
Никоме се не дам лако. Птице само
падају с гране клонулих крила и глава.

Било је време сунцокрета, што верно
чувају жалост путева и кућа тих свет.
Ко груди богиње, сјај звезда, од чемерне
бронзе је искован њихов тешки цвет. 35

БЕЗ КРИЛА

Гледао сам где царство пада,
орле без глава, орле без крила,
гледао бих радо
кад би што слично опет било.

Тад на љубав мишљах једнако, 5
на штакама су ишли војници,
чула се свуд лупа дрвењака,
оних премилих дрвењака.

Био сам тад збуњен просто,
о цвеће, месечино бела! 10
Тад су ме крила уметности
први пут такла и понела.

Седео сам на брегу, у грању,
и читао слатко песнике,
о љубави, о умирању, 15
а доле су возили рањенике.

Са носила је пала капа
са рупом од метка уцрвљалом,
и данас ми се још јавља
у сну, и видим војнике, 20
с песмом путују у рат, у битке.

Од смрти ме више није страх
и кокетирам често с њом.
Та какав страх, та какав страх,
у последњем часу том 25
молитва ће зазвонити свечано.

Љубави ме страх од оног доба,
она иде светом
и страшнија бива од гроба,
погребног звона, ковчега с ужетом. 30

Зато ја дижем град од дуванског дима,
а од самоће паучине нити,

остај збогом ти, и ти, и ти,
и остале све
голубице без главе, голубице без крила. 35

ГЛАС МРТВОГА

Пођи са мном, драги,
мислићемо да идемо чак
тамо где су страх прескочили
они што су ушли у мрак.

Чак тамо где путник рани, 5
тешко њему, изгуби штап,
на путу у крај незнани
где тишина грми ко слап.

Чак тамо где дах је све ужи,
где опазиш за трен 10
само цвет на црној ружи,
сомотски сјај њен.

Где мрак од поноћног гори
спушта ти се на очи.
– Мртви, у сну проговори, 15
и он говорити поче.

Тај што уста стиска јако,
што је ћутао ноћ и дан,
решио се је свакако
да буде одлучан. 20

Нежни слогови први
пошли су као река
и из уста струја крви
уз причу је потекла.

– И не слутите тамо, 25
на земљи живи ви,
спавам ту ко на твојем длану
и слатко ми се спи.

Земља родна, срећна,
из рана мојих сва, 30
нагиње се к мени цветна,
до уста, до образа,

до срца што не спава
кад уста се затворе
и љуби као мајка права
сина што даде јој све. 35

СУЗЕ У ОЧИМА

Идеш, питаш се куд, смрти или облаку,
иди, звезде ће засјати, ниси сам,
и над гробом отвори капке сну
да изађе на дан.

Само децу воleti не престани, 5
и кад, исплаканим, сузама буде крај,
кад знаднеш да ће доносити дани
само тугу и очај.

Ко зна можда ће они што их радости плаве,
ко што мудре кише плаве свет 10
кроз те сузе нам видети преко главе
срећнији будући свет.

ЗАТИШЈЕ

У затишју старих рана,
у чипкама чедном смећу,
под крилима лењих врана
које у равнице слећу

снове доживљујем сиве: 5
гледа из глине у свећу
мртвац, гледа у живе
и у сенке што пролећу
улицама Ниниве.

РАЗГОВОР

Да ли си ми љубио чело или уста,
не знам
– начула сам само слатки глас,
и тама густа
легла је на трепавица дрхтавих ужас. 5

Пољубио сам те у чело од страха
јер ме омами
мирисна струја твога даха
али не знам,

– начуо сам само слатки глас 10
и тама густа
легла је на трепавица дрхтавих ужас,
да ли си ми љубила чело или уста?

ПЕСМА

Белим рупчићем маше
ко се растаје,
сваког је дана нечему крај,
нечему прекрасном је крај.

Поштански голуб крилом ваздух сече 5
на повратку кући;
са надом и без наде
враћамо се вечито кући.

Обриши сузе,
насмеј се уплаканим очима, 10
свакога дана нешто почима,
нешто прекрасно почима.

СТАРИ ЧАСОВНИК**

Пролазности светска, дај ми удео,
макар и неправедан.
Један ко не дође на свет бео,
срећан ко је гладан и жедан.
Ваздух је тако слadak, пун сјаја, 5
нећу да загорчам ни гутљаја,
ма све било само дим сури.
Један ко не дође на свет бео
срећан ком крв из ране јури.

* Реч је о часовнику који Чеси називају *орлој* и који се налази на тргу Старог места у Прагу. Часовник показује часове, минуте и секунде, и месеце и дане; осим тога положај сунца, месеца и планета на небу. Конструисан је 1490. године. Кад избија час, у орлоју се појављују на прозорима разне фигурине: мртац, богаташ, апостоли, Христос, петао итд.

- Ако је смрт преко прага прешла,
мрак ништавила пред нас стане. 10
- Бесплатно Харон неће да весла,
плати дукатом своје ране.
Још ми није превоз понудио,
сате, дај ритам мојој песми 15
нека се чује збивања јака.
Бесплатно Харон неће да весла,
чун крај обале још чека.
Испуцане су гранчице птичје
и цвате бело као пена. 20
- Одакле таква лепота ниче,
можда би у речи скривена.
Ко из алкохола кад се вине
пламичак који нема тежине 25
и ишчезава на прстима.
Откле таква лепота ниче
крхка, да страх те обузима.
Само звони, тужи, смрти, тако
због пролазне секунде.
- Тече већ пролећно вино лако, 30
пада у зделе невидљиве.
Куд да дене време што дохвати,
све што однесе, опет нам врати,
ни из чег нови облик створи.
Тече већ пролећно вино лако 35
по кршу, пустињи, по гори.
- Време што руши мостове, дуге
тихо ко перје ноћних сова
има кључ од радости, туге,
осмеха девојке, плача удова. 40
У корпици воће дана лежи
и румени се дан свежи,
прија времену дан начети.
Време има кључ од радости, туге
и отвара нам обоје. 45
- Живот са мнош баш љубазан не бива,
али то ми не задаје боли.
Свикао сам се на хлеб с мало соли,
не плаши ме сива перспектива.
- Бубашваба ме страх у доба глухо 50
када гризу беде нечистоћу.

- Младост по сваку цену свој свет хоће
да обуче у свилено рухо.
- Мучио сам те, боже, сваког сата
да ми свога покажеш анђела. 55
Слетали су са звездом насред чела
што блиста ко брош од дијаманата.
- Какав узвишени доживљај! Горе
иде Христос, апостоли верни,
посматра их душа побожна, смерна 60
где пролазе над сатом кроз прозоре.
- Тад сам био једном ногом у рају,
ал ми његова затворише врата.
Гледају свеци одозго са сата
анђели крила сакривају. 65
- Кад се човек окрене ка младости,
потрчао би у њене луке.
Пољубих нежност једне мале руке
и престадох тад да љубим мошти.
- Над знацима зодијака птица 70
прхну када плуга оштрица
под грудом њезино гнездо сломи
па нема куд да лети дому
– па нема куд да лети дому.
- Човек нагнут над пламеном свеће 75
у подне се улицом креће
у страху да му се не угаси
и неће свет видети красни
– и неће свет видети красни.
- Кад младић девојци цвећа киту 80
набра, хтеде је пољубити,
ал кад се њеним грудима наже,
не знаде шта мирише драже
– не знаде шта мирише драже.
- Ал човек не да да му се смета 85
док са пламеном свеће шета.
Да ретку ружу он тражи жуту,
не зна ко му се смеје на путу
– не зна ко му се смеје на путу.

- Када ни поветарац у подне 90
не узнемири цвет крај воде,
за злато, за бисер, за рубине
не бих дао бокал од глине
– не бих дао бокал од глине.
- Али залуду жеђ што дотаче 95
луталицу без огрточа
наштка нема. Усне му свеле
што би тако љубити хтеле
– што би тако љубити хтеле.
- Са прстију капи слатке кану 100
кад винар грозд мери на длану.
Онај што бере и воли вина
сећа се груди Жозефине
– сећа се груди Жозефине.
- Круг се затвара. И мртав живи 105
тај што се иза решетке скрива.
Решетке мрежа му вид одузе,
не може њом да обрише сузе
– не може њом да обрише сузе.
- Ниси, љубави, лаке руке дала 110
на длану ми ово мало злата
скупљег него тврдици звек дуката;
и за те брзе пољупце хвала.
- Пре но што звона се чуо звук знани 115
над прстеном с капљицом рубина
твој поглед рече: одох пут даљина
и сломиће се тад кружић златни.
- Боже, опрости што такве жеље имам, 120
али одвећ нескромно бих хтео
да они које икад сам волео
још једном ми прођу пред очима;
док не дође време са својим бичем,
док се не уплаше огледала,
док им се бора није урезала
коју не можеш сакрити ничим. 125
- Били су то тренуци дивни, светли,
остаде само ништа, мирис, сен.

- Већ је и прозор последњи затворен
и јавиће се однекуд петли.
- Само мртви прстен не скидају 130
који су им живи натакли.
Кад лепо беше у предсобљу пакла,
како ли ће тек бити у рају?
- Згрчени под самим срцем мајке,
венама ми крв смо сисали 135
у најмирнијем људскоме сну
који у животу човек сни.
Кроз куцањ срца у мраку крви,
кроз тај звук што га зачујеш први 140
кад млеко мирише као цвет,
у најмирнијем људском сну
из даљине ослушкујеш свет.
- Кад те глини спусти у наручје
и до утробе те сроза коб, 145
када те сенке растргну мучки
и ветар ти развеје гроб,
опет мајка виче докле рађа,
неуморни живот препорађа
смрт у цветове а у смех крик. 150
Кад те сенке растргну мучки,
време ствара нов облик.
- Иструлео је и Тихо Брахе,
сабља и сектант му уз бедро,
али звезде лете полунаге,
варнице расипају ведро. 155
Отвори гроб, шака ће прашине
пахуљицама да се вине,
удишемо је пуних плућа,
али звезде лете полунаге
и засипају стрехе кућа. 160
- Само прах као са цвета полен
што га ветрова односи лет
и мртав оплоди пољане голе
и живе за читав један век. 165
Време и вечни његови вали
враћају мртве ка обали,
излажу их ветру поваздан
да мртви оплоде пољане голе
и вечити нам у срцу сан.

Завршио је часовник древни, 170
одјекује само куцањем,
ко већ спава нека слатко снева,
ноћ се тихо увукла у трем
Само мртви бде и њихова смена
чува бескрајну таму времена, 175
Тински храм диже песнице две.
Ноћ се тихо увукла у трем
а слава у тужне развалине.

ВИЛЕМ ЗАВАДА

ПАНИХИДА

(Песма меланхолије)

Истину! Горку истину!
(Дантон)

*А њи њијеш ракију љуџу као
живоџа дол
Твој живоџа који њијеш
као алкохол*

(Аполинер)

Ужарено поподне свирало је у сирене.
После је град почео да се обавија тешким
драперијама сивог.
Кад је пао сумрак
разгореле су се на стубовима страже уличних
светиљки крај дивног катафалка,
булеварима је струјала окићена војска кораком
марциа фунебре 5
и са свих кућа полетели су привезани балони место
црних застава.

Рекли су ми да је то прослава хероја из светског рата
јер је из сваке куће одлетела за време рата једна или
две душе.
Из подземља долазе сада у балонима на одмор,
остану само тренутак да нас подсети да су некада
и оне живе. 10
На крају као да су куће заједно с балонима некуда
одлетеле,
само се међу планинама дуго у ноћни сутон
дизала разваљена чељуст залазећег дана.

Била је то разваљена чељуст,
била је то црвена глава топа усијана. 15

Не знам шта се после десило
ничега се више не сећам.

Ошамућен силом панихиде
чуо сам свој јаук као из велике даљине.
Стравом прегажен 20
као да сам се онесвестио под ногама људи.

- Кад сам се вратио кући, добио сам писмо, био сам
утучен.
- Степеништем без степеница
ушао сам у своју собу, не знам како.
Електрична светлост замирисала је на кафу од
смокве. 25
- Мало сам се смирио,
само су ми се у глави пушиле плантаже дувана
а срце непознатом болешћу.
- Бацам се на постељу,
падам у сан 30
и у сну тешко плачем.
- Као ноћни лептири светлост
нападам рад
и не знам да ми горе крила.
- Загњурен у загонетна свитања 35
кристала, звезданог иња, тајни минералогije,
која преда мном крију свој тајанствени удес,
осећам како бледим, како ми артерија снажно куца.
- Желиш да пишеш енциклопедије
не више тако бруталне као природа, нарочито
минералогija. 40
- Желиш да искорениш старо и да га замениш
новим речником,
не толико на руском језику, јапанском или енглеском,
колико на љупком и снажном језику чисто људском,
нарочито кад у кафани сазнајеш
да „ауфмерксам“ значи то 45
кад мали келнер донесе новине старој дами на сто
и добије бонбоне и пуњену чоколаду.
Али све се мења и ти сам се мењаш као време,
а кукаш и кукаш да не можеш да се промениш.
Ухватио би за косе бруталну и ћудљиву природу
као у жене 50
и засадио је у стаклену башту
и тамо је хранио асфалтом и грозним зеленим
стрвинама.
- Ипак увек застанеш укочен
кад сирене јече у блатњавом и сивом сутону
а сијалице, водени цветови ноћи, не умиру тако
славно као ракете, 55
већ пеку као очи сова
у подруму где одјекују покретни сталагмити кише

- и свирају на сребрне свирале оргуља и флаута
и звече на крововима купола
у блатњавом и сивом сутону који се топи. 60
- На самој обали смрти
чучиш као свети Августин
и шкољкама стихова пресипаш свадљив океан.
- Море са насладом ваља таласе
као што на језику ваљате јевтино своје вино 65
када затворени у мутни кафански акваријум
желите да сркнете из океана бар црвену пену.
- Сви се ту бацакамо као ухваћене бубе
под небом у стакленом подруму,
пре него што будемо бачени у страшно ждрело
смрти. 70
- А планета Земља врти се стално око осовине,
као овде доле моја плава глава
која узалуд гледа и ишчекује
неког од кога нема јава.
- Сплавари са хармоникама седе увече крај ватре
на сплаву 75
који тихо плови
као живот и љубав и младост, као ти сам,
рушиш се у промају и мрак утваром оседлан.
- Од свега можеш побећи
само од себе и од смрти не. 80
Дакле куда, хтео бих да знам куда
засадити своје корално срце које личи на ленгер?
- Свуда пустиња љубави спечена и безимена.
Нико од нас проклетника није јој још дао имена,
округна као Африка, као океани и Азија. 85
Двадесети век паганства је у декаденцији,
и једино страст,
воља за савршенством и љубомора ту оргија.
- Прождрљиве и зле људске звери
не знају за пупчану вршцу мајке. 90
Бачени на ову планету деле је,
и граде на црвљивим обалама бетонске кртичњаке.
- У идили жалузија циљ свег свог блаженства виде
и у соби сунцем тапецираној
и у једној молитви: 95
нека дланови склопљени као базен

- буду кошнице
 где у саћу као слојеви сочног меда
 гусне и слади за њих срећа
 каква се у животу ником не да. 100
- Гусне и све је слађа у длановима срећа и нема где
 да избије
 Па се нагло мења у тежак ћир и већ пропада
 у сопствено тело где преде болесно ткиво.
 Сиктавом ракетом шала прскао си на све стране
 као водоскок.
 Себичне девојке тресле су се као шарени балони 105
 у бучном млазу гејзира
 који је са дна избацивао своју вечиту тугу.
 У препуним воћњацима са загушљивим зеленилом
 раним
 љубавници тесно уз љубавнице
 невешти су као туђани. 110
- У локалима си видео ћосаве трбухе
 који заударују на нужнике тајног разврата.
 За њих су два пласта сена девојачке груди
 које пасу после вечере.
 Њихов се мозак стално креће у кући лобање
 као пуж 115
 и посребрује слузавим мостом седефа
 све што лиже и треби по својој ћуди.
 Грозио си се шантана где људи певају куплете.
 И те слике, блокејима оковане, тешко су се урезале
 у памћење. 120
 Иако стално одлазиш и стално се растајеш,
 ипак не можеш од њих да се растанеш.
 Данас је опет блатњаво и сиво предвече које се
 дими маглама,
 али то што су ти пружили је оцатом напуњени сунђер.
 Под плинском светлошћу се гушиш, и повраћаш
 отровни пакао,
 отровни пакао несвареног света и свега што је
 у теби беснело. 125
- Али на крају каква беда!
 Утроба избачена
 а повратити се не да.
 Затим
 пространства руде као магнетска поља 130

- терајући на друмове недељне скупове са музиком
и заставама.
- Палице кише стежу свеж ваздух, туку шарени фолклор
који је сијао као дивно рухо народне душе.
- Несрећа провале облака се нагло смањи
у меланхолично и тихо ромињање. 135
- И у свој сивој мрежи кише
живимо стешњено и тешко као у одећи рониоца
и ловимо у својим дубинама.
Истражујемо и ловимо у дубинама
и не примећујемо да тонемо у страхотном
ништавилу 140
- док се као дављеници не надмемо грозом
очију избуњених ко зна куда.
- Избио је сат.
- Немоћан и сломљен
смртно блед остао сам да лежим. 145
- Балзамован бескрајним страдањем
лично сам на посмртну Паскалову маску.
Онда су се померила врата и остала отворена.
Ушла је моја стара пријатељица.
- Само из сажаљења према њој дао сам да ме
љубазно теши, 150
- на све неосетљив као египатска мумија.
Нећу заборавити тај глас којим ме је бодрила.
Пуна несигурности, нада мном нагнута, почела је
схватати.
- Кад је проговорила упијао сам њене речи.
- Атлантида је некада пропала и земље није било
мање. 155
- Стотине хиљада људи пало је у светском рату
а земља се није померила.
Земља се није заљуљала као празна љуска на мору.
Толике су младе жене помрле у годинама епидемије
облаци нису ни сузе пустили. 160
- Помпеји су засути пепелом, а нови су градови никли.
- Схватио сам да је у праву.
Погледом упртим у мене као да ме хипнотише,
тешко сам се подигао.
- Све старе уџбенике завио сам у паучину 165
која се накупила у љубичастом куту млинског точка

- и зајазив жлеб
пустио сад да је кида вода што пада.
Опет има све за мене нову драж
као да сам устао после тешке болести. 170
- Врата су то вече зјапила широм.
У космичкој промаји као шашава застава
клатим се и певам и плачем
и моја нада наново у крви купа крила.
- Бескрајним пољупцима притискају земљу ветрови 175
и неоскрнављену је оплођују треперавим сјајем,
мирисом и прахом.
- За крајеве досад без перја
у плаветнилу се ветре облачци повоја, пелена и перина.
Кишама испране груди сјаје се као кавијар на тањиру.
- Деца прекарсно певају у колевци материнске
утробе. 180
- Жене се љуљају у куковима као венецијанске
гондоле.
- Љубили су их у пролазу међу сандуцима,
Љубили су их у двориштима где је са тераса весело
висило рубље.
- Имају грешне очи као баханалије мачијих ноћи
имају тако грешне очи које се на крају прекрију 185
велом манастирске чедности, а на дну им
непрестано светли
чаробни напиток што га гатаре варе.
- Имају грешне очи које се прерушавати знају
сад су бунар и у оквиру од алабастера
плове два већа пећинска даждевњака црножутих
пруга, 190
- сад опет две племените стаклене баште
где се гаје сиви, зеленкасти и жути преливи
најлепших мимоза света, названих краљевске зенице.
- То су духовске корпице, у њима мирише откинута
небо,
те очи жена, најсјајнији небески свод, кад је свуда
киша и све мрачно, 195
те очи жена, звонки ројеви звезда и тамо где је све
у снегу,
плави небески свод са златним звездама као застава
Америке,

- плава и звездана застава Америке златних рудника
и неслућених открића у поезији,
у тој поезији која је звездани свод нашег живота.
- Те модре и златне и звездане очи жена, 200
ах кад би, кад би знале,
да сам крај њих проћердао своје време,
сузу би исплакале и нежно би ми рекле:
Дете, не играј се ватром,
ко се песмом бави, од песме и гине. 205
Тако сам се тада радовао,
а ускоро је почело да ме то замара.
Сео сам у траву
као да сам тешким радом исцрпљен.
- Хтео сам кренути на пут 210
као да тражим изгубљено здравље.
Моја пријатељица предлагала је место
над којим се, каже, укрштају сви подневци и
упоредници
савијени у лукове као пруће у сеници,
која је пространа тераса, башта Француске, 215
од рођења до данас љуљана морем,
- Али ја сам чезнуо за земљом
где љубазно сунце над мирним крајем сија
где слади буника и љубав и жуто млеко змија
и плави сјај свечаности, где мирис резеде и
ђурђевка пљушти, 220
меша се као плева у мелодичном плаветнилу
које растерује млин ветрова пуних крљушти.
- Ми смо у неком месту ходочашћа.
Поветарци носе земљу и све навише као мирис
тамјана
само се ја мешам безутешно у овај свет који ври 225
и падам као зарђало зрно на дно.
- На раскршћу стоје кипови
и ишибане божје муке,
иконе села тамошњих.
Да ми је дато 230
ником ничим да не користим,
а да ме љубе као њих.
- Можда је требало да будем ваздух,
можда да будем мирис,
можда поветарац 235

- који узбуркава и чарка непокретну бару,
хтео бих да лебдим као лака, најлакша пара.
Не знам,
али гдегод стигнем, нисам код куће.
- Некакав трн с којим сам се родио 240
непрестано ме боде и трује.
- Бити песник то значи бити сувише стар и сувише
млад.
Бити песник то је бити неуништив, бити као тенк,
а у албуму очију имати целог света фотографије.
Изгледа 245
да ће то бити последњи наставак мог романа и крај,
кад будем у овом вучењу здробљен,
с косом пуном санти леда.
- Можда сам болестан,
али не могу да кажем више, 250
болестан сам,
ипак ће доћи пролеће,
пођубрићу и окопаћу башту
и притом се освежити.
- Идем лекару, 255
не знам шта да му кажем,
дрхтим од стида у чекаоници.
- Господине, умрећете ускоро
јер мало дишете.
При сваком погледу задржавате дах 260
а место здравог удисања вама се отима уздах.
- Сва врата јутрос зјапе широм.
Зора звони, крај је пијанства.
Био си онај који се опијао и повраћао.
Ко се песмом бави од песме и гине. 265

ЈЕСЕН

- Све су станице свирале
за игру.
У парковима
концерт
скривених оркестара дрвећа. 5

- Крај столова
 поред музичких павиљона
 сркали смо црну отровну ноћ.
- Водоскок је утешно шуштао
 а тама 10
 је светлела женама
 и лето на умору
 мирисало је свим мирисима љубави.
- У игри на терасама вечера
 тако смо се привијали једни уз друге, 15
 ми играчи и играчице
 у страсном стапању
 као змија
 која тражи откинуту главу.
- Све су станице свирале 20
 за игру.
- Кроз шум глазбе
 свод пробија
 у концертној дворани неба
 звука труба, 25
 бомбардовање бубњева,
 марш војне музике.
 У заслепљујућем сјају лампе
 тама и мрак.

СИРОМАШНЕ ЖЕНЕ

- Воз
 из тунела таме
 силази у дубину ноћи.
- У мраку
 изломљене цесте 5
 још шиште од муња.
- Цестама се
 потуцају просјаци
 избачени из живота.
- По страћарама 10
 жене пуне модрица
 на мучилишту љубави.

Прекаљене несвешћу као руда муњом у грчу леже.	15
Одрвенеле од мотике и терета у крви побацују с ножевима бола заборављеним у опљачканој утроби.	20
Жене разливане у локви бледила на земљи се онесвешћене испаравају.	25
А људи у тмурној лепоти сумрака толико су собом уморни да негоњени од непријатеља сами у заробљеништво падају и траже целате, сваки свога.	30
У очима се смрачио дремеж. Ах спавати, само спавати, спавати. Док нас громови из поспаности не пробуде.	

КАМЕНИТА ЗЕМЉА

Тврда је наш хлеб, о земљо, за десни у устима неба. У зиратној глини мекшој од брашна и нежнијој од цветнога праха тврдо понекад зашкрипи камен нарастао у траву.	5
Чак се и из најцрњих стена бреза или смрека зазелени на врху над литицом	10
па и камен на друму у чежњи да загрли земљу под копитом коња севне	

крилом плаве светлости је помилује
пре него што – излетев из таме –
устрељен у таму падне. 15

СПОМЕНИЦИ

Тако си ме очима опалила
да сам као земља разорена.
Видиш ли како из мене букти, мила,
и теби се пење ватра несмотрена?

Ја сам опет тобом сва омамљена. 5
Дошао си као велика река.
Вода ми је подрила колена
и носи ме некуд до далека.

Река хучи даље и у бегу
вода се ковитла, ковитла у реци,
али су остали на обали, на брегу,
дечјих очију модри споменици. 10

РОДНИ КРАЈ

Паљен пламеном, дим сумпорно златан
вио се изнад брда шљаке и канала.
Под небом склоњеним у емаљ асфалта,
над кратером мрака, пећ се утишала.

На дно је пала земља, чађ и магла,
а сива крила дима доле се нагла. 5

Пали смо са земљом својом у понор плави,
и бацимо црвену крв љубави,
али као некад димом високе пећи,
и ми горимо тежњом: Не подлећи! 10

ПОЕЗИЈА

Песник се рађа и са животом прашта,
највише воли небо плаветно.
Зар сунце слази на земљу да ради што?
На небо се пење за њим башта.

АНЂЕО СТРАШНОГ СУДА

- Тужан, као дивљи коњ
ужарену узду у устима,
гризеш ту реч,
тврду љуску буре.
- Ту реч уста не прозборе, 5
људи је људима не говоре.
Та реч сама пукне.
У трубама ветра ће грмети.
Завршити у речи земљотрес.
- И одвалиће се камен гробљански. 10

БЕЗИМЕНИ

- Моје име не стоји на плакату,
и не глумим са глумцима на сцени
Не носим скупо одело у злату,
живот обичних људи драг је мени,
- људи који су дизали у зноју 5
куле што су се под небеса дале,
тврђаве, гробнице у част хероја,
градове, водоводе, катедрале,
- људи чије су за ратове чете 10
у биткама биле тврђе од стења,
а у непријатеља кад полете,
потресала се земља из корења.
- С ожиљком су се враћали дому 15
и како за сменом долази смена,
вадили су камење у каменолому
за градове и села уништена.
- Они нису ти којима се праве
споменици на постољу бронзаном.
И мада им није стало до славе,
споменик себи дижу својим дланом. 20
- Споменик тај су пропанци на гори
и поливене крвљу барикаде,
на зеленим пољима бели двори,
земља створена у вртове младе.

Моје име не стоји на плакату
и не глумим са глумцима на сцени.
Не носим скупо одело у злату,
живот обичних људи дат је мени,

али гордост сија са мога лика,
из ока гледа никад несмањена
она моћ сто хиљада незнаника,
она слава људи без имена.

* * *

У том измученом срцу колико је ватре буктало.
Само трун прашине остаје од свег жара
и пепео од оног што је за вечношћу плакало.

Није ли у нама више, јаде од свег љући,
него што слутимо сањајући,
него што доживљујемо умирући,
него што искажемо певајући.

ТЕЖАК ЧАС

Пред тешким часом размичу се брада обручи
и пуцају помодреле стене.
Шћућуриле се на земљи тишине престрављене
пре него што крик крвав лавину сручи.

Ко кукњавом ужасном мисли спас да нађе
од фурија сурове канце?
Ко по бури на малаксалом пољу цвили
као да су небо и море душу испустили?

Од грозе накострешене огњене косе муња
у самртном ропцу јече
ко кад мати доноси мртворођенче
и грчи се земља на покварене крви гуњу
бежећи од мука кроз процеп лудила
и одајући тајну што је крила
да јој је у оргији и крвопролићу
суђено на свет да донесе биће.

Тресе се од болова и јаука
кад унутарње таме настањене
тргну се из прачовековог мука

- под људима што на стотине, хиљаде крену 20
и гурају се у биткама по бојном пољу голом
и оклопним возовима опседају крило мајци и жени
и јаме копају јоште нерођени
да земљу најзад опашу гробова колом,
- под женама које су у сузи утопљене 25
и које мртве, распуштене косе,
воде истопљених рубина носе,
под нама
што још на дну шћућурени
ко у скерлетном листу црв закукуљени 30
њихани смо стално
у колевци ембрионалној
- и проћи не можемо,
продрети не можемо
у крвавој постељици својој 35
- и у јављању и у потресу
крикнути блажено небу
не мушког рода,
не женског рода,
већ божјег рода 40
- све док нас у живот не доведу
крвавим царским резом.
- Или да у овом свету пометње неизречене
останемо нерођени вечно?

СТАРА ЕВРОПА

- До виђења,
краљевска меланхолијо,
завршена је офанзива мрака.
- Куд год погледаш, пустош хистерије
као земљотрес 5
узбуркава
и у ватри свија нежне збиљене мишиће,
затрпава срнеће очи жена,
дубоко ровове крцате плавећу
из којих вековима небо црпи своју славу. 10
- Боже, лепе ли су раскалашне ко стара Европа –
која се и натурала још држи и мирише на мед –

и чезну да на живот већ страшно порушен
накалеме нове љубави
предајући се унапред сласти 15
њихова освајања.

На булеварима носе хаљине мрке, црне, од свиле,
једна од њих је краљица, друге њена свита љупка,
у закутку балкона и у наелектрисаној вреви шетње 20
у длаку су сличне оној које се и сад сећам:

У сенци крина,
иза кавеза белих зуба,
у пурпурном будоару
дрема њен наги језик
на отоману – 25
опасна куртизана,
стравично осетљива мимоза,
која много зна.

Језик сопствени ју је завео...

Све су ружичасте као Венера у морској пени, 30
као језичци ружичасти палацаји у кориту сурих
стена
велеграда и у податној глини села.

До виђења,
краљевска меланхолијо,
завршена је офанзива мрака. 35

БУЂЕЊЕ АХАСФЕРА

Усијани рефлектор сунца
осветлио је свод
и он у раскошној купци
болесну као голи трбух жене.

Сличан античким скулптурама 5
под сувом глином и натрулим лишћем
био сам затрпан сметовима векова,
који су почели клизити у тренутку
кад ми је костуром зазвучао
осетљиви сеизмограф потреса у природи 10
и голицави млазеви ватреним сврабом
раздражили тајанствене
и дремљиве силе у ћелијама

разбацаним по свим фронтовима мога тела.
Моје руке и моје груди постале су ратно попреште. 15

Ужаснут сам се дигао
и појмио
да залиха женске нежности нећемо дочекати
јер је од јужног пола
до северног 20
далеко
ко од природе човека
до природе
жене.

СУДБИНА

Из смолом обложеног брода своје утробе
истоварила је Ева потомство које све памти
на бедну ову земљу.

Под растињем пузе као сребрнасте змије
тамна тела жена 5
и купају се у сунчаном мору,
које се простире до звезданих локвања.

Са уживањем дробе прстима суву траву
тонући у сећање као у гутљај млаке свежине,
и притом чешкају кудраву главу Црнчеву, 10
кад им мачећи умиљато легне у крило.

Шта видите?

У стена дигнутом оковратнику зимогрожив
замак,
из дворишта допире опори мирис асфалта,
а тамо распевани бродић што не зна за вашу срећу 15
као да односи простирку умрљану брачним
уморством.

Шта ћете угледати?

Згажена сунцем, морем изједена,
ветровима излизана, оголела,
као кост избелела 20
лежаће земља.

Авај, ко остали и ја сам урођеник груби,
напуклу судбину своје земље носим у души.

Кад негде у пољима исплачем потресни црни јад,
 да ли ћу с прамца несрећне земље ко пливач без
 туге гледати 25
 острва ваших игара?

МОЛИТВА ПОЕЗИЈИ

Сиња муњо
 вечито садиш у мраку
 разгранато корење

Заслепљујућа жаоко
 космичког бола 5
 што гинеш убовши

Озонска ватро
 отапаш метал очаја
 у подрумима срца

Запаљива бомбо лепоте 10
 бачена на скорелу земљу
 на домет песникове љубави

Исландски гејзиру
 бљујеш ватру и лаву
 из глечерског кратера 15

Зеленокоса комето
 јављаш се на небу
 у трену блиског земљотреса

Блесни на ноћном своду
 Подземни сокови већ плачу 20
 пред страшним пролећним криком

САН

Цео дан у сну
 полако нестајемо.
 Овлашне додире живота
 више не осећамо.

Распукла земља је крчма без завеса. 5
 Главе се по столу котрљају
 на вратима зелена река крљушна
 протиче коштанним коритом.

Око зграде од алабастера
трчкара неми 10
чушави пас.

УСПОМЕНА

Поља се пружала
са свих страна
дугом обасјана
као дворана огледала
док киша млака праши 5
и роси орашје

Скупљен у поткровљу
непознатог салаша у пољу
(не сећам се сата ни дана
како стигох до тих страна) 10
гладан и жедан
у њиве загледан

Био сам срећан
као никад дотле
срећан као дете 15
само што киша сиши
и њиве жита светле

Данас више не знам
да ли ми се то само снило
или се десило збиља 20
или је само сан мога сна

Али ми заувек остаде сећање
рајских успомена на срећу
на срећу авај само у успомени
Је ли срећа 25
само у успомени?

РЕКВИЈЕМ

Дан је хујао као јаз
На улици завијао црни пас
Без новчића је ишао народ вас

Градски сат изброја поноћ завеса се обара За последњим пролазником улаз се затвара Пред позориштем се гаси светиљка стара	5
Ко свеће крај одра крај градске капије топола шест Град је изумро булеваром више не иде свет	
На палати као посмртнице прозори црни за начелника за газду за продавца урни	10
Река под мостом пузи као свела то је црна фосфорентна река Лете Задњи пут се огледају крхке сене сетне тамо доле виде блато што им је смрт отела	
Црна завеса ноћи до зоре се њише за њом је отворена књига штива посмртног Свештеник се не моли клечећи ни за ког ни за продавце ни за начелника којих нема више	15
Нико није имао живе душе да би на гробу зајецала за лепотом од које је остала само глина	20
У зору ће и сећање само да се расплине Rekviem aeternam dona eis domine	

БЕЗ НАСЛОВА

Жене и људи се воле а није увек љубав што узајамно привлачи две усијане главе	5
Жене и људи се воле а није увек љубав	
Песници вечно хрле некамо не мами их увек даљина што као златно острво у рајској магли дрема	10
Песници вечно хрле некамо не мами их увек даљина	
Добијаш на опкладама а није то увек срећа за којом си као једра распињао наде	15
Добијаш на опкладама а није то увек срећа	

Склон си променама а промене ни у чему нема о срце безумно вечити револуционару	20
Склон си променама а промене ни у чему нема	
Враћаш се стално назад а никад се заувек не вратиш о срце безумно вечити контрареволуционару	25
Враћаш се стално назад а никад се заувек не вратиш	30

ЛУТАЈУЋА СТЕНА

Сури скалпирани предео	
Угаљ крљуштима каменим покрива му хрбат	5
Нигде ни травка ни стабљика сламе не трули	
Нигде ни трња са јатом чавки у гранама	10
Нигде ни труна глине из задављене утробе земље	
Само крваво црвен квадар као залутао метеор у помодрело небо штрчи	15
тајанствени гнев бацио га на твоје груди и снове	20

ДИМ У ПРЕДЕЛУ

Младост моја као дим
прати те кроз њиве и паше

Већ се губи и тај дим
Куд ће се денути љубави наше?

ПЕСНИКУ

Где
море
под измаглицом
пружа дојку облацима

Много вода у њега се слива 5

Као азурно небо

Облак нагорких вода
са свода као да слази
у твом срцу се у кишу претвара
и слатко ромиња са руже 10
као музика ромори над сном заљубљених
и као водени прах
влажни усахли свод

Ти им као дуга сијаш

ДЕВОЈЧИЦА НА КУПАЊУ

Иза села у алеји топола
у смарадној дубини
изгубљени жаба је рај

У хладној зеленкастој води
броди светла девојчица 5

Белих удова покрети благи
у зеленој утроби земљине влаге
неми откуцаји нерођених

Ах живети и пловити
Кад се бар не би морала родити 10

ЗЕЛЕНА ЕКСТАЗА

Из свих цветова се диже
снажна навала нежности
на љубавно тло

Земља облачи рухо од најчистијег ваздуха ткано сребром језера извезено	5
Ветар азурни петао дотиче врхове трава	
Пчелама се љубављу и дрво предаје и замеће плод	10
А калем најбогатије процвета на месту где је накалемљен	
Болом је земља калемљена бол је њено зачеће	15
Слатко жубори љубав и мирисом неодољиво мами кад корење упија таму	
О животе твоја магнетна стрела је окренута северном полу уништења	20
Блатом и крвљу укаљан амазонски зеленкастим слапом обневидео се рушиш у планински бездан смртоносно грлећи љубавницу земљу	25
док она криком не објави кроз поруменело зеленило и плач цвећа раскош загрљаја и грозу пред крајем	30

Трн

Врт је из дубине замирисао ко да му је са срца камен пао	
Само тебе убод потајни мучи ни крв згрушана га не блажи	5
Кад је опала ружа која је над трњем цветала слатка ружа трновита	

Мириси ишчезну
посиви руменило 10
само убод остаје

Тај трн је кичма твоја

ВИЛИН КОЊИЦ

Где вилин коњиц
укочен у лету
над трском сања

Као азурна мимикрија
под велом сјајних крила 5
у рајској празнини лебди

Краљу снова
што лебдиш над водама
брат си моје душе

И њој би се хтело да посматра 10
као ти над разином воде
дубоко потонуле висине

ЖЕНА С ДЕТЕТОМ

Прошли су моје лепоте часи
Младост ми је на пепелишту
И пламена љубав се гаси
света мојега на згаришту

Болом сатрта и бедна 5
плачем за изгубљеним рајем
Моје дете очарано гледа
светлим осунчаним крајем

ПЕСМА КЛЕСАРА

Моје камење
увек ми склоно
Играо сам се њиме као дете
драже ми од сваког цвета
било оно 5

Подављени у реци белуци камење извађено из јама грумење ко од злата сама	
Свуда дуж брда под маховином меком мамила ме стена тврда	10
А најдраже ми је камење у шуми сред вреса и вења с тугом још неисклесаном	
гигантско комађе слепо величанствено прелепо устоличено у планини с устима тресета пуним	15
А мутно као свитање	
Не лежи на душеку травном И никоме није забавно	20
Само као коњи у подне пружа братски сенку једно другоме	
Стене моје вама драгима оставио сам тугу а радости дао ветровима	25
Понос мој разбијен јесте тучем камен туђе цесте	
Ко син расипни оцу браћи покорно се вама враћам	30
Је ли ваше срце с брава сто закључано?	
Кључ ка њему је у срцу мом	
Накалемићу вам нежност чисту да се расцветате у камену ружу столисту	35
у колонади до облака клокотом сока живим узлетеће божји пориви	
Опеваћу вас у болу каменом химном у катедралу готски дивну	40

К небу отпловићете
кад ослобођени теже будете

Онај тврд жестоко 45
прогледаће камене чипке оком

А кад загрми камен с торња
за ускрснуће мртвих
забрујаће ковина звона

КАТАСТРОФА

Нестрпљиво су затутњала копита судбине
и узвитала прашину несреће...

На стубовима дима лебдело је небо
кад муња на таваници куполе
последњи потез није могла повући 5
на слици Последњег суда
суновратила се са штафелајем грома.

Звезде су од грозде у небо узмакле
цесте су дубље у таму утонуле.

Једна за другом земље су устале, 10
оденуте у пољску униформу блата
са челичним шлемом неба на глави
у бој су кренуле са живима и мртвима.

Као бујица са гвозденом буком
напада оклопљена земља оклопљену земљу 15
утврђени град на утврђени град
и брда гвожђа на брда гвожђа
на крају се и мирни шумски предели
сударе као јелени роговима.

У даљини се диже бура летилица 20
са гривом огња у ветру
за њима узвитлане душе умрлих.

Куће стојећи на једној нози
лако су се одвојиле од града
и за трен су лебделе на небу 25
док нису пале у рушевине
јер се град затим пренео другде...

Део по део земља се пали
светлећи као гробље на дан мртвих

црним тисама жалосног дима 30
осталог ту после експлозија.

Гњио ваздух живи од лешева
дави их земља које се гнушамо
из пукотина земљотреса
сабласти пакла излазе на светло. 35

Крили смо се наги по јамама
за ноћ копали лежаје рукама
али душе пуне попадалих мртвих
спуштале се дубље у подруме,
јер атмосфера ватром сагорева 40
и у мутном светлу дотрајалом
у загушљивом загађеном ваздуху
вреба проклетство.

Дотрајао је у нама будилник живота
почеће да куца паклена машина. 45

У зору
као набијена земља
распашћемо се сами у прах.

Пад

Пршти метеор док кроз таму пада,
угаслих звезда комађе.
У свечаном осветљењу града
диже се прашина буре која се рађа.

А црн ветар улицом тера 5
песак и плакате стргнуте
и лишће људи без смера
и фишеке смотане,
у срцу с болом љутим.

Падају државе, 10
падају владе,
збуњене главе,
грме канонаде.

А из процена и сутерена
белих 15
црних
и смеђих континената

свеже људство надире
очију грозничавих.

И тад из таме материнске 20
из лица што у магли плове
на небо се дижу звезде ниске
сјајне, нове.

ЛЕТЕЛЕ ДИВАЉЕ ГУСКЕ

Као дете био сам стидљив и плашљив
иза прозора у кухињи сам мотрио
кад је странац пролазио друмом.

Годинама сам бос ишао истим путем 5
ивицом ливаде с мехурићима маслачка
и у прабини остављао трагове.
Тај пут водио је ка мртвој окуци
прастаре реке са усахлим током.

Језерца заосталих вода 10
сјала су од радости у сенци врба,
у пролеће цветала зелено и плаво.

У густишу на бусењу које се њиха 15
гнездиле се птице,
а кад су слетеле на земљу да пију,
дизале су кљуниће ка небу,
као да захваљују за сваки гутљај,
а грла им до крви цепала песма.

Уморни од игре љубави 20
на млакој води спавају инсекти
и пуштају да их лако носи.

У прабини блистају бубе, 25
зелене, црне и златно плаве,
као сјајан накит блата,
али када би неко прошао
леже укочене у свиленом покрову
прозрачних крила
сложени под својим панциром
правећи се мртве
с ногама увис.

А по камењу и жилама 30
мрави из дана у дан траже жртву

над својим велеградом вредноће и злобе
и једном годишње крилатећи од љубави
лете у белим фраковима
као узајмљеним 35
у радњама костима и маски.

Пужеви
приковани за пужевску мекоћу страха
из љуштуре извлаче опрезно пишке.
Крастача 40
набубрела и пуна брадавица,
пиљи из рупе буљавим оком.

С комадом хлеба у руци,
са шаком опалог воћа у цепу
гледао сам увек наново очаран 45
на обасјани луг
свог родног села.

Увече сам се пењао на дрво
до круна ива и топола,
да би при заласку сунца видео 50
шта је иза нашег села.

Крчке гране пуцале су ми под ногом,
ноћу сам после сањао
да се пењем у небо
по голом глатком стаклу 55
а неко ми сече руке секиром.

Једном сам зачуо удаљену хуку,
јато дивљих гусака прелетело је небом
испружених вратова.

Прикован уз земљу 60
дуго сам гледао за њима.

Тада се заковитла ветар пределом
као да је устрељен,
на земљу се спусти киша
и тутњаше као кад млате жито. 65

Пукотину ми на грудима срце начини,
било ми је жао
што нећу никад летети
као мрави
као вилин коњиц 70
и дивље гуске испружених вратова.

Моје срце
слаба голуждрава птица

са жутиим паперјем ватре
 није пречуло удаљени хук
 и за увек је запамтио тај зов
 дивљих гусака испруженог врата 75

СЕЉАНКА

Нек поносно клопарају дрвењаци
 сељачка твоја душа у њих увек радо склизне
 кад мораш устати у поноћ
 и поћи кроз двориште у шталу
 где крава у тами отегнуто муче 5
 и ланцем треска о валов
 роговима удара у зид
 ко да се нечега боји.

Само што уђеш у шталу
 позовеш живинче именов 10
 руком му помилујеш главу као мајка
 а крава мирног и паметног ока
 са исконском озбиљношћу теглеће марве
 смирена људским гласом
 захвално ти лиже руку рапавим језиком 15
 и дуне у лице свој врели дах
 који мирише на расцвалу детелину.

Осетљив њух има и мачка луталица
 Плачно мауче ко дете крај врата
 а у очима јој блесну зелена светла 20
 ко тигру што у густишу вреба.
 Пристане уз тебе несмело
 таре ти се око сукње и умиљава
 као да добро осећа
 да је отерати нећеш 25
 да ћеш с њом поступити као с човеком.

Чиме ли то у пролеће ђубриш земљу
 те и најосетљивија биљка код тебе не пати
 и не бежи с поља?

Нигде ти досад нису подигли споменик 30
 у новинама не пишу о теби
 али код вас на селу
 земља
 се окреће око тебе.

БУРА

Небо

плаво и златно
натмурено
црно и ватрено.

Љубави моја 5
прозирна и жарка
с огњеном круном косе,

у загрљају твојем
горимо 10
без пепела, без дима.

ОСЕКА

Сунцем сам напајао батерије живота
На планинама и у шуми пунио свежином плућа
На млечно густој трави напасао очи
У плаветнилу неба топио свој замор и тугу
Са озонских висина младости посматрао сам свет 5

Још су ми очи заливане зажареном светлошћу
Још се у њима купа блештаво море
Још у мени грми и сева снага младости
А поплава живота као бујица пролећне воде
Брзо пада на мртва рамена успомена 10

Полетео сам нагло из себе као дивља птица
да бих се једног јутра нашао у лавиринту зидова
као птица ухваћена у кавез трговца птицама
У прозачним очима страх јој бије крилима
а главом удара о челичне шипке 15

Крај ње пролазе људи слепи и глуви
на оба два ока на оба уха
слепи у срцу глуви у души
без чежње и без осећања као евнуси
и нико не види, не слути 20
како се без милости прогони живот тек започет
тек настао већ је намамљен, ухваћен, унакажен

Да бих стишао плач глади у згрченим цревима
остављам и срце нека изгладни одгурнуто
Не храним се више хлебним мирисом поља 25

- Више ме не опија ваздух заносан ко етер
а сунце не врши у мени трансфузију крви
- Ко покварен зуб ме мучи празан живот
Плачем над собом што траћим време
Каиш сам притегао, у лампи смањио фитиљ 30
али прво своје рођење никад продао нисам
кад су хтели да ми испразне душу и желудац напуне
Имао сам храбрости да тајно тршим бол и зиму и глад
- Одувек отворен и приступачан као кућа
нисам закључавао врата дању ни ноћу 35
Без позива улазе људи и остају
Заузму највише спратове и собе
Мене отерају доле у подрум
Руше моје везе и кидају судбине
Доносе ми бриге и болести 40
Утисну своје калеме и везују за ме изданке
Тресу ме ко незрело дрво
своју веру у главу ми утерују
Желе да гледам њиховим очима
да говорим што желе да чују 45
по њиховим нотама да певам
- Типкају по мени ко по врбовој свирали
док не повреде и крхку љуску
док не узмуте ватрено жуманце душе
и не истерају из ње крвљу прскане заметке 50
Нису то лаке повреде које се свршавају смрћу
Већ рафиновано убиство новорођенчади
- Бежим од њих из куће и лутам улицама
у бесмисленом метежу града тражим оазу тишине
Не јурим више као стрела својом стазом 55
истеран сам и гоњен као дивљач
Над собом осећам устремљено око стрелца
- Волео сам скривени живот а не могу да живим
скривен
Волео сам живот у заклону а не могу да живим
заклоњен
- Истргнут из својих вода као риба губим живи сјај 60
Позван на сцену муцам и губим глас
- Кад више не могу да искочим из своје слабости
обзидам најзад каменим оквиром свој бунар
и заградим се сам у светлости собе

да се не изгубим као пресахла река у песку 65
 да ме ветар не распрши као дим

да као сунце у водама
 ухватим бар одблесак
 вечно киданог и разараног битисања
 да га у срцу отиснем и предам даље 70

УКЛЕТА ПРИРОДА

Тужно звуче дине навејаног песка
 као кад цвили телефонска жица
 Очајна је музика пустиње
 У њој влада шакал лешинар и змија

Стравично урла сивозелена разина мора 5
 Беснећи подиже дно увис
 као самоубица се на стене баца
 И рибе нема у водама обузете ужасом
 одашиљу таласима сигнале за спас
 као да телеграме откуцавају по води 10

Деру се ричу реже гладне звери џунгле
 Јачи даве болесне и немоћне
 Свима уливају страву а сами се боје
 Тигар се плаши жабе а лав бежи од змија
 а сви стрепе од ватре и од земљотреса 15

И туга бескрајна притиска и немусте
 те верне хранитеље и пријатеље људи
 Мучу краве с великим лирама рогова
 краве лепих а празних очију
 ко да чекају секиру свакога тренутка 20
 А дивни коњи раширених ноздрва кезе се
 и џилитају као да би да полете
 затим с наочњацима тегле гнојиво на њиве
 или ко увежбани клоупови
 трче у циркусу тужно и без душе 25
 а никако границе да прекораче

И човек би завијао у очају ко пребијен пас
 Пече га вековна рана
 Плаче у њој блистав повор душе
 Зна да се пред њим скраћује пут 30
 Зна да га на крају чека гроб и смрт

Гледа им мирно у очи
и вечито живи у нади
Стално нешто ишчекује стално се нечему нада
Ако и не постиже увек све што жели 35
чезне за већим и лепшим
Мучи се ко корњача кад леже јаја
Мучи се као жена кад се у трудовима порађа
Из упаљене утробе тиска се нешто на видело
као кад из успламтелог свода излази на видику сунце 40

НЕДЕЉНИ ИЗЛЕТ

У недељу фабрике се не диме
На асфалтним друмовима
кола плава жута зелена
гутајући километре избацују
бели и црни отров 5

А ти увек касниш
јер твоје срце храмље
повија те ка земљи
спотичеш се на неравним путевима
као да ходаш на прстима душе 10

Ходаш и нећеш стићи
Заклањаш руком очи
као слеђен гледаш
шта напушташ и камо идеш
Предео је сунцем заливен 15
ти си само
заслепљени изгубљен поглед

Сабран
и сам у себе сатеран
с крвавим крилима 20
дижеш се својим унутарњим небесима

ЛАЗАРЕ, ПРОБУДИ СЕ, УСТАНИ

Лазаре, пробуди се, устани!
Лазаре, чујеш? Пробуди се, устани!
Што спушташ главу као жалосна врба?

- Што си тако сетан као да те је спржио мраз?
 Немој лежати као мумија свенула 5
 Немој седети као сфинга крај последње капије
 живота
- Сишао си у гроб као на дно амбиса
 Сишао си ногама да се не би стрмоглавио
 Људи свакад отшкрину врата да провире кроз
 пукотину
 у утробу живота, иза капије смрти 10
- Још се нису срушили сводови твојих ногу
 Још се није сломио стуб твоје кичме
 Још није загушено корито жила и капилара
 још у њима тече голфска струја крви
 Још се надимају мехови твојих плућа 15
- Још можеш да досегнеш рукама земљу
 Још успостављаш везу са својом главом
 Још можеш да клекнеш,
 принесеш уста води, пијеш са извора
- Још у себи имаш гордости и стида 20
 Немој махати инвалидском легитимацијом
 ни куцати пред собом слепачким штапом
 стегни срце и дигни га увис
- Без краја и почетка тече живот на земљи
 Ниси усамљеник на напуштеној стази 25
 Људи на свету има као песка крај мора
 Од почетка свако иде својим путем
 Иде и не губи се у струји
 Иде и не губи свој лик
 Свако за нечим чезне 30
 Свако на друго мисли
 Мало ко на крај и смрт
 Мучи се а иде и ради
- Не живимо само између четири зида
 као изгубљена ствар која ништа не вреди 35
 већ са житом у пољу и дрвећем у баштама
 Није било и нема другог излаза
 треба ући у људе и у земљу
 у њих ставити искру или семе
 Гледај у облаке и пловићеш са њима 40
 Гледај децу и с њима се радуј
 Немој само на свет лити трулеж начете душе
 И ми ћемо ићи куда иду сви

али тамо остаје свако сам са оним што је никло из његових руку и главе Можда ће некоме сијати и његова сенка Можда ће се неко и наслонити на њу Кад не буде знао ни куда ни камо	45
Иако одавно не летиш као птица још имаш на плећима остатке крила а у себи мало парче неба као буба ронилац мехурић ваздуха нешто ваздушасто и радосно што те држи над водом што ти се не да згазити као опушак цигарете на земљи	50
Носиш у себи и фотоћелију на глави једно божанско око Њиме видиш сунце и кад је иза облака и кад пред њим заклањаш очи Не тражи смрт, откривај живот Пронађи му и супротну страну која се ретко виђа	55
Бар на кратком таласу шаљи о себи вести са мало шума и мало музике да би људи знали да нису само они будни да би те чуо ко иде ноћу сам Емитуј телевизијске слике своје чежње шаљи сјајне слике живота на земљу Бар једним знаком озари рањави свет	60
Бар на кратком таласу шаљи о себи вести са мало шума и мало музике да би људи знали да нису само они будни да би те чуо ко иде ноћу сам Емитуј телевизијске слике своје чежње шаљи сјајне слике живота на земљу Бар једним знаком озари рањави свет	65
Бар на кратком таласу шаљи о себи вести са мало шума и мало музике да би људи знали да нису само они будни да би те чуо ко иде ноћу сам Емитуј телевизијске слике своје чежње шаљи сјајне слике живота на земљу Бар једним знаком озари рањави свет	70

ДРВО КРАЈ ПУТА

У црној крошњи свода дрхти златно лишће звезда ноћ од мрара рђа	
Дрвету крај пута ињем посуте гране на месечини сјаје ко кристални ледени лустер	5
Доживотни сужањ земље ланцима уз њу прикован	

зими ко просјак милостињу иште лети се раздаје сваком својом руком	10
Испуцане коре отеклих зглобова спролећа броди кроз снег и воду а кад мраз попусти осуше се међе крв се у њему буди та најмирнија снага снага животворна која не убија	15
Руку пружених на све стране чим одлете пчеле то црно дрво зеленога лишћа почне згушњавати опору сласт земље	20
И одмах као на вашару јаруге се крај њега разрују а травници угазе гране му се поломе јер свако се нестрпљиво маша првога на њима плода	25
А најслађе плодове дозреле светлости са врха крошње свет обара камењем	30

ТРАВА НА РУШЕВИНАМА

Падају богови анђели титани Падају краљеви кнежеви тирани Падају звезде пада гар пада снег Земља је пали окамењени облак праха А море пали истопљени свод Сваки је крај распадање и пропаст	5
У рушевинама се вечно зелени трава У зору на њој сјаје каши Прозрачне као роса чисте као сузе Љубав траје у рату и кад се земља тресе А живот шикља и са дна пакла	10
Нико не задржа што се клони паду Нико не спречи што стреми светлости	

ВЛАДИМИР ХОЛАН

Сан

Месец тврдне над градским кровом као у дасци ковчега чвор јак, писат по земљи положеним словом само још ветри могу, само зрак о свему што небо неће да прима,	5
због чега је божјим рукама зима, рукама што историје бензином све треба да полију што могу брже а кроз луну гнева можда спрже глад, пљачку и ратове кржаве.	10
А ово писмо преко земљина прага писано, тај претећ писма лист, равнодушно гута и повраћа га уз шкрипаве покрете бициклист што јури у друмске крчме снова	15
и спавања и лепих ликова где се добијају пића јевтина где жене носе блузе од шљокица и око врата репове лисица и умеју те схватити до дна.	20
Ту мало подаље ноћ већ пада као да пипа и слепа сва, рекао би човек да радо по цигарету завија само рад раскоши дотицања.	25
И збиља прстом, ширином длана сада ће се управо свић да сише ко порама слепог миша, само подмуклост гласно дише и пружа ка њој језичић.	30
Напор који издуби и рану склупчан се жури у тесни трамвај... Кроз ма коју радњу наборану, кроз пекарница охолости крај, у пивари будућих пијанстава,	35
у сластичарни коју пост дуг дави и у кораца свим тим што се ближе види се да умиру мртви а једина је жеља других мртвих да руше и пред носом да пркосе.	40

- Подробно увећани грозе бацили
 у крвотоку море грицкају свуд...
 Сумрак без одмора стално мили
 и претвара зграду у статуу,
 и претвара у кипове дрвореде, 45
 улице и стубове, стене и греде,
 а њихови врхови, обрис старог града
 вежу ремен реке уз срамни стуб...
 Грактање гаврана, древни глас и груб,
 иако жељан векове да поткрада. 50
- Црна сукна и бубњеве баца
 на опчињено време које свуд
 тражи један од ослонаца
 док у њему људи ишту узалуд,
 људи што питају с досадом, тужно, 55
 шта ће та бесмртност која не пружа
 и вечну младост и млади полет,
 људи које у плач једино гони
 рен на гозбама што га режу они
 уз месо и крв рата у који тоне свет. 60
- Како се топе ти људи и сладе...
 Можда полен плоди одрицања сва
 кад из удубљених труба банде
 јурну у сусрет барјак и застава
 и нагони из свег гласа траже 65
 да мајка народа који је поражен
 за казну гладне штениће доји,
 ти нагони које једва узбуди
 кад се сакате, кастрирају људи
 чим би у клопку пао гдегод који. 70
- Месец тврдне над градским кровом
 као у дасци ковчега чвор јак,
 писат по земљи положеним словом
 само још ветри могу, само зрак
 о свему што небо неће да прима, 75
 због чега је божјим рукама зима,
 рукама што историје бензином све
 треба да полију што могу брже
 а кроз лупу гнева можда спрже
 глад, пљачку и ратове кржаве. 80
- Мир је који зна да рану блажи
 и ублажи... Тако... Загонетни глас
 Гледаш како народи газе и траже
 и очисте на ваги сваки тас,

- на ваги трговца с пијаце Литице. 85
 У мраку букета некаква курвица
 броји из чараше зараду бедну.
 Опрезно се шуљају стражари
 у крај млеча бара који се жари,
 крај сведочанства одвећ очигледна. 90
- Улево, недалеко од барака,
 сироте липе кувају теј
 за велики црни кашаљ влака
 што се гуши код сваке окуке,
 смета јој што ће неко с молбом рећи: 95
 „Немојте сутра чистити пећи,
 ми простиремо око десет рубље.“
 И ошет тишина пријатна, лака,
 и пад обрва и пад капака
 за све што треба претрести дубље. 100
- То су тренуци кад девојке куну
 у тесне ципеле гурајућ копита,
 када за дугу игру многоструну
 дотерују се и коса им сва
 у локнице на хартију навијена 105
 као на кочиће, трепти свеће сена –
 а човек задрхти када то загледа
 на чистоме успомена платну,
 мада ниједна с петељке се златне
 дечјег тајанства откинути не да. 110
- То су тренуци кад увеле бабе
 врачаре и гатаре у сан потону.
 Када пљуцкају лено као да би
 желеле прогристи до планета пут,
 до нових планета, до белих сирева 115
 где у алкохолу бог брбља и пева,
 до светлости раскалашно лење...
 Тврди пиљци речи постају плута
 а камени мук пљувачку гута
 ваљану у дољи справе говорења. 120
- Љубљења жене што белу руку има,
 досаде, груди, тренуци су то.
 Пркос себични наћи ћеш у њима,
 пркос сам собом очаран двоструко,
 док богиња смрти људе гони 125
 на колена и у клопку карлице,
 он посечен где је живаца сам спој
 сладострасном крвљу својом је знао

- на време помоћи вечности бар мало
а можда и битности најчистијој. 130
- То је час кад се болесник трза
и пулс му се испреда у фантом
што га ужасава, плаши представама
наказно простим у бунилу том.
Чудни звуци гребу слух без предаха,
у малодушности кромпири страха,
а он не зна више шта је мрак...
Ко ће то бацити његову главу?
Као да му орао у узглављу
бије докле он лежи наузнак. 140
- А град обично у овом трену
већ спава како и одувек би
тоне по том наглom невремену
и ужаснути јецај и крик
што слаби одвећ опипљиво 145
у другом правцу ућуткан живо
као пунђом косе вештачке.
Шта ли је било? Суђенице наше?
Као вино неко, као чаше
однекуд се зачуо танак смех... 150
- Залуђују ти звуци двоји...
И ко што већ бива кад је тма
и онај ко право пред судбом стоји
од страха се угрожен осећа,
јер све штогод се види живо 155
увлачи се лукаво у невидљиво
и бруси ту свој нож и канџу.
Тај јецај и крик лудим те чине.
Извлаче ти влакна из мождине
и кретање светова њима нађу. 160
- Кроз процеп пророчанства фијуче
савет како мрље сумњи спрати,
како затворити лубању кључем,
запушити уши грома ватом.
Како сачувати мит бременити, 165
под глином стиха дубоко скрити
од свега чему слобода хита
и виши позив и чезнуће,
за вечно света ускрснуће
а уз милосрђа ритам. 170

У ДВОРИШТУ ПОЛИКЛИНИКЕ

Чуо сам јутрос упорне и огорчене ударце у ћилим
 тресли су га у дворишту поликлинике
 морао сам помислити на сва срца
 која упорно и огорчено ударају
 у истрошене завесе наде у милостивију будућност 5
 која их не би лагала ма била и у праву
 морао сам мислити на људе, изгубљене и просјаке,
 и на оне који не могу да просе, изморени као рука
 после рата,
 мислити на лица одбијана вратима оних
 који говоре док једу и којима нуде кипове злог
 духа благостања, 10
 нити девичанских кошуља или сладолед од
 априлског снега,
 морао сам мислити на оне који се договарају
 с вртоглавицом гроба само речима дроља,
 морао сам мислити на све који непрестано цезну
 трајно преварени
 тако да знају само за злобу чежње 15
 за гљиве место мајског масла
 морао сам мислити на вечито обмањиване тако
 да су продуховљени постали
 толико продуховљени да су у сваком телу
 подрумских станова пуних кашља
 и у сваком телу које дуго није јело
 па греје осиротеле дланове 20
 крај кухињске ватре маште са понорним покретима
 пламена,
 морао сам мислити о очајницима који посрћу у
 изнајмљеним чизмама алкохола,
 о свима којих има толико да их више и не видиш
 у понижењу које се заглушује на златном наковњу
 себичности,
 морао сам мислити о онима за које би можда
 сазнао бог 25
 да му деца шаљу телеграме, да су деца отела
 радио-станице
 и да деца нису исто толико немилосрдна колико
 одрасли –
 морао сам мислити о онима за које кажемо да су
 неразумљиви
 док се ту просто ради о душама којима нико неће
 да се смилује,

морао сам мислити о бледим девојкама у радњама
 пустих пасажа 30
 где светлост гори дању а нико не долази,
 тргну се ако уђе човек и затражи земичку,
 морао сам мислити о онима који упркос утаји рађања
 имају ванбрачну децу с ништавилком
 са ништавилком коприве и гробљанском шљивом 35
 док судбина пахне на вино
 кад уђе кроза смех у нос,
 мислио сам о продавцима новина како трчкарају
 крај трамваја
 с гадном услужношћу сушичавих, са криком што
 пробија уши,
 и о певачицама које су изгубиле глас 40
 па све гласније спуштају свој деколте,
 о бединеркама које служе богаташе
 босе и то онако преко разбацаних крпа
 да не погазе паркет
 морао сам мислити на оне с прстеном у ноздрвама 45
 на све које вуку тамо где су нужни као со:
 у солане, у канале, у хапс,
 да, мислио сам на све у којима сам присутан и бићу
 док постоје заборављене старице које чежњиво просе
 на зид железничке станице наслоњене, 50
 да, баш тамо где се највише жури –
 и док има стараца који, кост и кожа надгробног
 натписа,
 ипак морају да живе и да брзо ћуте кроз уста
 покојника,
 ах, да, баш тамо где су лењи пешаци закаснили са
 сажаљењем,
 док буде сиромаштва и беде 55
 тих разочараних јер несхваћених
 и зато несхваћених јер неслободних –
 и док има сиромаша који из гордости штеде
 за ковчег и за музику на свом сироводу –
 све док има бедних који немају нигде ничега 60
 којима је судбина пропила и црквену касицу код
 свете Елегије
 и који не знају кад су рођени и зашто носе име,
 одрасле у „време мира“ сахрањују у сандуцима
 од шећера
 а децу у сандуцима од сапуна.

ФРАНТИШЕК ХРУБИН

ГРАДУ НА БРЕГОВИМА

Млади месец окамени твоје време,
 кораци давни звоне кроз четврти неме,
 сенку њихову ломи месеца прст плах,
 тама гледа на њих кроз прозоре слепе,
 устоличен је свуда по предграђима страх, 5
 у подрумима кривци кају се и стрепе.

После одлива ноћи у пени ђубрета спиш,
 светлост глача своје чипке поцепане,
 а из утробе ти очај струјати стане.
 Кад на зидове њене испуцане, кад на њих 10
 пакао легне, из дубина зацвилиш,
 јутро криком објави грехе сакривене.

Дрхте сенке кућа, давно срушене стреје,
 дрвеће спаљено се ређа у алеје
 да твоје стрепње поново зачује глас, 15
 да усели у себе наше време на час,
 али се с реке само песма о нади смеје
 гласом који је дуго колебао нас.

Још ће застати сунце на старим дворовима,
 мој град на вису, још сунца за те има, 20
 измериће твоју беду а калдрма стара
 под усјаним ти бичем опет ће потрчати
 стопут се преломити на куполама златним
 у кристал славе што се ни у чему не раствара.

ШПАНСКА ЗЕМЉА

Под кораком сунца поље таласа се
 у тутњу маршева докле прати вид
 прашина градова иза људске масе
 висина клонулих прска крхки зид.

Куда се рушиш жедна без опреза 5
 дрхтава земљо? Сладак би борбе сев
 и крв што си пила. А песка лепеза
 тако је дуго крила твој гнев.

За невине твоје, за мајке њихове
стопала чија би ранио и снег 10
љубав спаљену нешто натраг зове
преко жеравице срца твојег.

ЕЛЕГИЈА

Небеса трава већ су стамнела
иза блистања змије
а путницима се касна пчела
у коси зиме крије
и због ситна губитка 5
звоно их сазива – и свака
стресе се јер тврдо бије.

У своду воћака под одзвања,
а лето у подземљу чак –
томе што о топлој љубави сања 10
тежак је растанак
растрљо је у длану лист мириса
и ветар што о њих ухвати се
као о трн вео лак.

Баштама које сањају зиму 15
давала си на претек –
затворио се слани у летњу химну
у кошница жамор мек –
јесени, ту реч одлазити
гласно кажи времену што хити 20
а нама је шапни тек.

СУДБИНА

Само земља ће ми осетити
кораке а птице лакше од њих
секу крилом даљина нити
светлост пева из круна гранатих.

Од љубави твоје да се спасем 5
бежим, боже, у ветра хуку,
дане беде везујем ко класје
што падне до неопрезних руку.

У земљама које те признају
изложи ме бурама без мере, 10
одело ми кише прошивају
а мраз гредом пођони ципеле
а топло ми крило и глава
смириће се само сред међава.

ДРАМА СТЕФАНА МАЛАРМЕА

Први пут се јелен унезверени
нашао сред глечера.
А нигде ловца што га тера
прерушен, по леденој стени.
Нема ту трага жбуњу ни трави, 5
само белина снежног дана.
Крв гоњењем узрујана
не гусне се, лед се не крави.
То живот у своје средиште
себе избацује. Погођен 10
и сам погодив пркоси за трен
немарним међавама што га ниште.

ОДРЖИХ МИКУЛАШЕК

СЕОСКИ ПОГРЕБ

Враћају се с погребџа.
Мање речи не изрече
ни сламе неми стог.
Укрућене крагне,
суза у грлу пече. 5
Тако је то.

Живот је, браћо, зло,
што ће нам рећи ту
кад свуд се смрачило.
Увек изгледа тежи 10
човек у сандуку.
Тако је то.

Изгледа киша ће.
Шкодило не би.
Климају главом... о – хо. 15
Некако ливаде нису.
Па и ти погребџи.
Тако је то.

ПРЕКОРИ

Нисам видео да плачеш без разлога.
Нисам те чуо да се смејеш ни за шта.
То није љубав.
Не знам да ли бих чуо 5
кад би главом ударала о зид
и кукала да чиниш зло,
та ти си тако срећна –
боже, с којим правом?
И не сећам се да сам видео твоју главу 10
неугодну звезду некретницу
коју зовемо глава
како се грозно котрља уз дубоку глазбу.
Љубав, то ти је кад корачаш у несрећу
тако сигурно као што шкрипе ципеле.

Улица се стишала тако да су се чуле ципеле. Твоје ципеле које шкрипе.	15
Није то љубав, рекао сам и добро чујем како говорим: то није љубав. Љубав, то је кад се друкчије не може. И раширио сам очајнички руке у тако жалосном покрету да је негде у камену почео да расте кип...	20
Стишала се улица тако да се чуло што се дешава у мени. Стишала се улица тако да се чуло тело како за свој рачун у утроби ради – у омами срца.	30
То није љубав, рекао сам као из велике даљине ипак чујем: то није љубав; љубав је кад не можеш да кажеш... Када се шири у нама само дахом пустиње. Кад зажелиш да не дишеш. Као пред првим тоновима гласбе кад је откуцан почетак, наша судбина откуцана и џелат даје знак.	40
Стишала се улица тако да се чуло како васиона вене. Ми у зимским капутима одрубљених глава с високо подигнутим оковратницима у то незгодно време ишли смо васионом.	50
Веома сами.	55

РУКАВИЦА
ИЛИ ШТА МИ ЈЕ ПРИЧАО
РАЗВЕДЕНИ МУЖ

Обећан	
па зато и поједен, тугаљиво споро шта ви о томе знате, како се тешко живи под мраком,	5
а може то да буде и глава у црном тафту или срце са спуштеним визиром или суза која се спушта са врелим оловом у утробу, тугаљиво споро,	10
или поглед спори, непријатни, пребацујући што знате ви о томе, господине?	
Носачи су отишли.	15
Коношци су јаукнули под тежином ормана један се отворио излетела је из њега душа с мирисом нафталина, коношци су пуцали под теретом постеље,	20
мртва љубав увек је много тежа као готово сви мртвачи а у стану тишина, тако да се чула бела туга мољца одједном без куће,	25
безвучна туга огрице од седефа која узалуд тражи врат...	
Под белом таваницом бели умиваоник	30
никакве нарочите величине. На њему заборављена гумена рукавица али тако, тако мала, да би човек запитао – чија?	35
Схватите, у наше време, и раније, када је у Бет ал Цаусу стало и може да стане можда заувек милион сунаца.	40

Нешто тако,
 али тако сићушно.
 Постављао је тада мом срцу
 замку осећања
 давног осећања, 45
 али кад на свету има толико људи
 и сви некако осећају.
 Најбоље је побећи пред несрећом.
 Али већ чујем
 како ме неко псује. 50
 „Зар не видите да и ја имам кофер.“
 Моје осећање било је спуштено до колена,
 али бранио сам се,
 извините, господине,
 и ја се браним до последњег даха, 55
 не знате како је то тешко,
 свако дише из последњег даха,
 зашто одједном сви тако дишу?

Обећан,
 и зато и поједен, 60
 шта знате ви о томе,
 како се тешко живи под мраком,
 може то да буде и домаћи облак
 или дивља гуска –
 кроз ваздух онда лети крик 65
 из напуштених крајева,
 знате, покрене се срце
 а с њиме небо и земља,
 кроз ноћну тишину пуну звезда
 дигне се крик – 70
 а у њему плач,
 високи крик,
 како високо лете гуске,
 високи крик,
 ношени тугом, болом и прекором: 75
 „Шта ја све нисам... и зашто?“
 Под белом таваницом
 бели умиваоник
 а на њему, дакле, на њему
 гумена рукавица, 80
 неприродно мала
 и тако сама,
 тако напуштена,
 има само својих пет прстију

а и они су отишли, можда да направе песницу, песницу тако очајну да се постидела и Бет ал Цауса у коју стане милион сунаца.	85 90
Говорим самоме себи да сам невин. Доручкујем као сви моји пријатељи и непријатељи кафу, и кад та рукавица... гумена... као после операције... као да су ме избацили – доручкујем, али обећан	95 100
ја сам поједен, једва то ко слути шта је то бити обећан и живети под мраком, може то да буде глава у црноме тафту или срце са спуштеним визиром или суза која се спушта са врелим оловом у утробу, тугаљиво споро, или поглед, спор, тугаљив, који једе јер сам обећан...	105 110

КАМИЛ БЕДНАРЖ

НЕКА СВЕТЛИ МРАМОР ДАНА

1

Окупани удови дана
пружају се сунцу.
Зеленило трава, сиви седеф облака.
Тебе, животе згажени,
ја не жалим! 5

Пењу се деца по степеништу
и смеју се у сусрет
будућим данима.
Певале су жене. Тихо је.
Као бодља у трави 10
ту стоји кућа црвеног крова.

И док нам је мирис
руже живот приносио,
и док га је песник
стављао уза срећну љубав, 15
трн је ушао у бледо месо
и ми смо крвавили
за судбину века што долази,
за дане који су се у нама клатили
као Јевреји у транспортима. 20

И даље живети! Из дубина својих кривица
увис се винути
као покварена лоза.
Можда ће једном космос померити своју сен, 25
где треба да гинемо,
и за све, за беду, за наду
у смрти ће нам признато бити
као војнику попуст на љубав...

2

Свом ширином простора
где кроз модру маглу пробијају врхови кула, 30
у широкој панорами хоризонта,

- лемованог жућкасто белом пругом,
целом ширином леже кишне таме.
- И жути песак планине напунио се сетом
и свечани стубови некако су осиротели 35
као увек и свуда пред кишу.
- Полети, крило, неуредно свијено у мени после
замора,
рашири славну заставу безвремене младости
и додирни чуда кише!
- Какогод се изменио свет 40
увек ће бити душа које обузима туга поднебља,
увек ће провала облака утицати на сузе,
никад се неће исцрпсти речи
којима је Адам именовано свет!
- Из ковчега разочарања и резигнације, из ковчега
старења, из гробнице 45
увек ће у згодном тренутку излетети лептир.
Кап кише клизећи низ кошуљу
обасјава земљу бескрајном надом лепоте,
која се рађа у души додиром материје
с млазом човековог унутарњег света. 50

3

- Сузе кише, мокра окна,
сиве куће, зеленило тмурно...
Још у последњем трену,
пре но што ступим из куће,
- још у последњем трену, 55
док се тамни унутрашњи киш
не разбије о неумитност
живота споља –
- узимама твој влажни рубац, кишо,
лице њиме бришем, 60
киша крчка ситне орахе,
успомене других киша се враћају
и желе да ми срце васкрсну.
- Али тежак сам,
срце је тешко, 65
сузе мртвих односа међ људима
падају на хладна прозорска стакла...

ИЗ ЛЕТОПИСА

1

Пометња језика... О горка ноћи слободе,
 које се људи не смеју одрећи
 (не оне сумњиве грађанске самовоље
 већ оне унутрашње која је последња тврђава човека)
 о горки листе ноћи, здробљене у прстима, 5
 горки листе притиснути на слепоочнице,
 шта се то све ваља овог тренутка
 кроз нашу историју!

А поезија... Гори иза историје,
 јача од Неронове буктиње, 10
 јача од пожара Рајхстага,
 јача од смрти људи...

Знамење живота је,
 унутрашњи дах,
 било невидљивог срца 15
 у неуништивом времену.

2

Нећу те чисту, песмо,
 јер чиста ниси написана!
 Хоћу те упрљану животом, добом својим.
 Такву те разапињем овог трена, 20
 пиратско једро анђела.
 Море си широко, нихаш се
 над костима људи.

Не пишем о цезарима,
 пишем о човеку 25
 Чујем људски крик на овом мору,
 чујем песме непознатих хероја човечанства,
 певам молитве животних морнара.

Дижем те, песмо, као катарку
 са латерном на самоме врху 30
 и дозивам:

Нека светли светлост,
 нека светли унутрашња светлост човека,
 јача од издаје, од лажи и од свих
 пузавих змијских покрета 35
 на које су способни људи...

ДА ПРОПЕВА ВОДА – ЖИВОТ

- Озбиљан улазим у сутон срца
и капу скидам –
нек се јадна моја обнажена глава супротстави
сени коју сета баца!
- Из које то битке долази ноћно небо 5
са официрским звездама
на плавој униформи?
Зар нисам погинуо, зар не клизим
тамо где живота нема?
- У срцу – титрање варница 10
биће да су драге мајчине руке.
Тај живи сјај који баца нагло растргнута шкољка,
то су моје љубави,
лако дрхтање химере
која је некад ударила децје срце 15
те је као чаша лако напукло...
- Хладно вече напољу спушта се у зеленило
а камење светли сивобелим небом.
- Кроз заблуделе облаке полако лети авион 20
и вуче наше снове,
ваздушасте, залудне, прозрчане снове
неостварљивих даљина.
- Куда иду сви ти људи,
где су куће њихове?
Две беле кокошке с црвеним мрљама 25
кљуцају на прљавом тргу
међу травом, камењем и голом земљом
наше крилате секунде.
- Док удахнемо, земља се окрене,
док издахнемо – 30
биће поноћ, избиће јутро,
скаменићемо се, заспаћемо с Трновом Ружицом,
попићемо ирске магле...
- Ах ти једва чујна 35
химно рањених живота,
песмо туге која има окука на хиљаде
а сама нема разлога ни повода...

ЈОЗЕФ КАИНАР

ЦВРЧАК

Чврчи цврчак, цврчи,
за љубавнике на међи, у цвећу.
У ње су очице мрзовољне
и неће да се љуби, па неће.

Сумрак је, сеоца нема, 5
љубав и плавет иду гором, низ поље.
Али она за љубав нема воље
и цврчак бесни
јер пролази време.

Уметника увек наругуше 10
та пренемагања код људи.
Имаш ли, цуро, срца и душе?
Колико још треба
да ти се гуди?

Најзад дан своју радионицу затвори, 15
затвори лепу ружу црвену,
дремеж је
и тама густа.

Најзад сан се нађе уз ноћну сену 20
и уста уз недалека уста.
Цврчак се љути, и сонате
малене стих му је све ређи.
Хукти и букти.

„Боље је вадити пањеве, да знате!
Шта та немузикална цура 25
тражи овде
на међи!“

Први љубавници

Је ли далеко до пролећа?
Хоће ли још дуго на ветру зепсти
прстићи зовини
и стара храстова тела?

- Како било да било. 5
Модрикасти свици спавају још.
Сунашце као око сељачког рвача
зло, мрзовољно и подишло крвљу
не греје, жмури.
Влада месец врана. 10
- Али на реци,
тамо већ нежно праска.
Река зна најпре кад јој је време.
А с реком –
први љубавници. 15
- Док модрикасти свици
спавају још,
у младим срцима
тајна ниче.
- Како је та срећа насртљива! 20
Како то срце воли да истрчава!
- Не мари.
Само лена санта леда
ваља се реком.
Тешко на њој плива. 25
- Док зима баца копље
и њени вихори дувају,
брезову кору мразеви озледе,
часовници срца
нека показују 30
свет какав ће бити
сутра, прекосутра.

УКРОТИТЕЉ

- Јеничек наш не воли месо,
Јеничек наш млека неће,
поврће се њему гади.
У разреду је најслабији
и сасвим мали, ваља од глади. 5
- Наши су га упитали
кад порасте, шта ће да ради.
Вели, биће укротитељ.

Шта то велиш, наш дечаче?
Ти који не волиш меса,
и за млекој немаш жеље,
и поврће ком се гади!

10

Он хоће у укротитеље!
А једино би
укротио теле.

15

Реци

Реци, реци:
петокатепети!
О реч ту се не саплети.
Буде ли то тешко деци,
послаћемо је меци.
Замумлаће на њу мече,
па да видиш како тече.

5

ЈИРЖИ ШТОЛА

МОЈА КОНФЕСИЈА

Била је ноћ
и од свег жара
оста светла пруга на самрти, стара,
у кућу је кроз прозор
ћосава гамад навалила, 5
низ роваца и жохара,
сена, сена и сени, црни бал,
туже се, гризу, одлазе као вал,
сена лепотица, сена с губицом од лима,
сена плачна којој груди уздах надима 10
и једна што радо лиже браве
и друга, речна, сва од еротике
и трећа –
господо! рђа што по човеку
гмиже као уз ствар неку 15
и љуља се када прежива,
сена инквизитор аристократа,
сена која се сабље хвата,
олињала још као жива,
кломпе, маске, с тим смећем... 20

„Са тим смећем
ја узлећем, не чекам, узлећем“,
под прозором шапће пријатељ свет. Ко да су сени
једва се чуло да се окреће,
окреће под прозором и у мени, 25
сличан страшној грудви пустиње и горе и сличан
малој трешњи

у мом срцу
„с тим смећем
што по мени лута –
узлећем. 30
Лаки су и смешни.“

„Чекај ти, свете... Не, не, лети. Видиш, вртимо се,
ти, моја глава, трешња, мрак, пуста, горске косе –
и лепо је. Какав лет! У крви се шум рађа!
Као лишће у октобру све се шарени. 35
Лети. Ишчезли су. Крај је бала. Крај сени,
лима и самоће и безнађа...

Радо бих ти нешто рекао, свете. Ти би ме притом прскао кишом а ја бих ти рекао у лету све тајне, све љубави и све злости, све неискусне искусности, своју...“	40
„Говори...“ „Кокошке кљуцају из руке. Човек не. Горко је зрно пшенице бачене на дар. Човек је грабљивица врх побрђа, хоће ваздух да жари, да га сече, да гута ветар, да ноге мувама пече. А у кавезу угорча, зарђа.	45
Кокошке узимају из руке. Човек јак птица је, птица пешак, корача, сам тражи вас дан, кад не нађе, крвави сам.	50
Знаш ли шта бих ја хтео? Да не једем бадава хлеб свог доба. Да знам твој хрбат, свете, да добро оседлам и кроз своје stoleће да пројашем, да ти из копита искра, пламичак излеће сажигући прашину, бубе и смеће.	55
Корвете! Заставе! Боје! Фантазије! Гле, даљина, опасности! Лети птица и пије ваздух над морем и крв је у крилима пали, губи се у недоглед, у даљи, проналази, осваја, кљује и рве се, кљуном бије и челични кавез тресе, крвави, гори, пустила се у лет и недовољан је, недовољан јој свет!	60
А ниси довољан, свете...“ Као да су сени, једва се чуло да се окреће,	65
	70
	75
	80

окреће под прозором и у мени,
сличан трешњи, грудви и густом мраку,
а на њему много птица,
много птица пешака.

КОЛУМБУС

На крају града, окомито над гаражом
вијорила је застава без знака.
Било је пролећно јутро,
бели авион.
Нека комета се још небом провукла, 5
нека звезда је попрскала, пукла,
велико сунце, златна електрана,
ваљало је над хоризонтом своје кључале метале
и трава је почела расти.

У том тренутку 10
он
је кренуо на пут.
Једва је имао за трамвај. У ствари је имао
само то јутро, ваздух, ту зелену траву,
година двадесет 15
и свет.

И није га послао бог
ни надлештво. Над лејом георгина
градски оци, округли, главати,
помодрели су тајном завишћу 20
и страхом да ће тај лудак
светост Мајестата компромитовати,
та нема памети
и млад је.

У том тренутку он је кренуо на пут. 25
Видело се како иде лако
и безобзирно. Расад је испревртао,
на пољу погазио младе шаргарепе,
и видело се још како га је чувар
из катастра града 30
бичем за свиње
потерао.

Можда,
можда ће се наћи краљ

- да му баци које зрно злата за ту босу авантуру
тај изум,
ту смрт. 35
- Ако не, он ће пловити
и у бурету, на вратима или на мехуру.
То не мора бити Санта Марија. 40
Нека само ветрова с планина груне хор –
препловиће океан
као метеор.
- А доћи ће ноћи, стајаће у мору
сам у тишини, сам као прст, 45
сам са звезданом прашином, с грозом из метафизике,
с грозом да ће ту отворити бакалницу неко,
за њом ће кренути стадо магараца тад
и њакати и траву ждрат
и ронити сузе на гробу Нашег Смелог, 50
лудака који памети није имао
и био млад.
- И доћи ће ноћ и издалека одједном
замирисати шебој. То ће бити
земља. 55
- На крају града, окомито над гаражом,
завијорила је застава без знака.
Некакав поп сувим прстом указује
у сумњивом заклону
да Америке не постоје. 60
- У том тренутку он је кренуо на пут.

А ОКО МЕНЕ ЛЕТЕЛЕ СУ ПТИЦЕ

- У чудној кући по степеницама хода стаклена жена,
куца на врата, људи отварају, зуре у ходник,
нема никога, али куцање је било сасвим одређено,
људи се спремају на пут, нешто мора да се деси,
одавно нисмо били тако узнемирени, такав дан, 5
такав дан кад се покренуло и смеће.
- Видех у реци тешку рибу као торпедо се креће,
горела је ограда, димњаци стали да шуме,
опет нешто чему не верујеш, што се не разуме,
и опет нешто мами, куда, ка чему? 10

- Куд било, чему било недоречену,
 без чега одавде не можеш отићи,
 и кад би остало само мало жића,
 такав дан, на радију неразумљиви знаци звуче,
 смрт, рат, младост. Све у шифрованом кључу, 15
 а доле бескрајна кретања, многа,
 ђонова, кишобрана и мозга немирнога,
 не, тајне нема, само то да смеће, чак смеће
 сме ваздухом летети, нико га спречити неће,
 сме се играти само, бити енергија горка, 20
 видех себе пловим реком, живим, носи ме поворка,
 на радију знаци звуче, проређује се мрак
 на крају августовске ноћи ове нервозне године.
- Неколико рибље кости
 на белом папиру, 25
 ситнице и маленкости,
 два мокра тањира,
 сиво градско јутра дозивање
 досадно као прст, као жица.
 Мора се променити стање 30
 бар једна једина ситница.
- Небо је љубичасто као обојено стакло.
 А око Месеца,
 око Месеца
 лете птице. 35
- Небо ће бити плаво, сред града парк се пружа,
 у стакленим куглама ће се огледати авиони и руже,
 човек стално почиње живот, није му остала ни
 недеља дана,
 доле на улици много црних кишобрана плови, луна,
 сви смо способни открити планету, запалити океане, 40
 из сваке куће кренуло је неколико померених,
 о њиховој трагичној смрти доказа нема,
 јер се није нашао ни прстен ни дневник,
 ни ђонови.
- Спавај. 45
 У овој чудној ноћи
 пуној плинских цеви, електронских лампи и
 потоцљеног рубља,
 у овој кући непрестано нешто почиње.
 А око Месеца лете птице.

ЕДУАРД ПЕТИШКА

ПОВРАТАК МАЈЦИ

Свечана улица расплела плаве косе неба
и вијоре у расцвалим крошњама липа,
само удахни медни поветарац док га не однесу пчеле.

Опрезно се враћам самоме себи,
дечјим сандалама крилатих тренутака 5
и лопти која скаче као срце у грлу.

Мајка оставља плетиво и отвара врата баште,
мала је на крају улице као дете,
узима ваздух и длан и маше.

Биће постављено и пчела ће сести на шећер 10
и сунце ће пузити уз чаршав.
Пред очима незаборавка у вази
открићемо своје тајне.

Понекад се враћа талас обали 15
одбије се и ишчезне, а понекад се и врати
Та мила, драга обала.
Једном се врати а обале нема,
само је високо свечано поподне
а на дну песма хиљаде пчела
и одшкринута врата. 20

МУЖ КОЈИ ЧЕКА

Кадгод долазиш споља и начујем твоје кораке на
степеништу,
десет малих срдаца бије ми у врховима прстију.
Бројим кораке на степеницама, колико још до врата,
колико од врата, сад мали заокрет, свлачиш капут... 5
Има звукова који убијају љубављу.

Кључеви шкрипе у брави, далека звоњава
из никад недозидане куле чежњи,
славна звоњава твог доласка
и избијање на сату твојих потпетица
мери ново време. 10

Још неколико корака на ивици моје самоће
и крило врата весело ће махати,

само неколико малих
сувишних
изгубљених корака... 15

Кадгод одлазиш напуштам самога себе,
следим те, сувише мала сен великог сунца,
и не бринем се шта ради моје тело и глава забачена,
тако плове дављеници на реци успомена.

Све тиши кораци на степеништу 20
буде у мени песму
и хиљаду пута бирам речи и стихове,
али твој лик је виши и дубљи, и даље је.

Ветар који је сад на улици ослободио прамен косе,
сунце на образима и свет око тебе, 25
све сам то ја,
свет је мој длан.

МОРЕ

По овој туђој обали лутао је некад
старац Овидије
и полуслеп њушио из римских лађа
мирис изгубљене отаџбине.

Још се комешају зелена тела валова, 5
немирних као моје чежње за земљом
коју нико никад видео није.

Сви моји снови слетели су тамо као птице,
са крила стресају капи слане воде,
сузе нашег старог века, 10
крв заборављених ратова,
несхватљиве мржње,
лакоумна убијања.

Још се комешају зелена тела валова
у наручју ветра 15
и из далеке отаџбине доносе нам
бело цвеће пене.

Тишина

Тишу од косе која пада, од дима што се пење,
тишу од страве,

најтишу тишину над последњом барикадом на
 улици света,
 да чујеш скакутање врапца по калдрми
 и чујеш у суседној кући како срце бије, 5
 такву тишину
 пуну сазревања класја,
 градова што чекају рођење,
 тишину на прагу проналаска,
 на сцени песме, 10
 у сјајним дубинама мира,
 такву тишину
 живети...

Тренуци

Чуо сам неме тренутке
 како уздишу кишну плахту дана,
 нико за њу није марио.
 Идемо,
 иза зида откуцава нечији живот, 5
 очајно се узмувао, баца се на врата,
 окреће се на пољунцу и пева.
 Ко се то навалио на мач
 и као заставу држи крв што тече из груди,
 ко то у брзини савест крпи, 10
 ко гради наш век,
 тако познат и непознат?
 Ствари показују обичну површину,
 очи и мисли се журе,
 само поглед, реч, стисак руке, 15
 али зрно клија из дубине,
 пробија сасушену кору и немарни прах.
 Рекао си:
 „Како дивну боју има младо жито“,
 нисам те разумео. 20
 Мислио сам о путу толиких зрна.

*

Ставио је јабуке на ноћни сточић
 да је кашика зазвонила,
 жена у постељи отворила је очи

и пажљиво посматрала великог и туђег човека 25
с којим живи седам година.

Брзо је затворила очи да види оног другог,
морала је да мисли на вече пуно сребрних чунова кише,
трава је сијала крљуштима воде
а неколико капи утиснуо јој је у образ 30
кад ју је помиловао.

Река је плувала на леђима распуштене косе,
два прозора суседне куће су се у њој палила и гасила,
нисам знала куда да гледам, да гледам, да гледам,
само не у твоје очи, 35
унапред потонула, рекла сам:
Не.

Морам да мислим на вече пуно сребрних чунова кише,
кад прозор преда мном љубе ситне капи,
али теби, 40
теби сам тада рекла:
Не.

Жена лежи и ћути, човек седи и ћути
и јабуке на столу миришу
на лањски воћњак. 45

*

Грозница расте и зидови се растварају,
да имам поморанџу, чезне човек,
бар једну ствар на којој бих препливао,
бар верну џезву за каву,
или чешаљ, што подупире младу жену 50
као ограда,
да имам јабуке од некога ко се сетио,
или писмо,
ма и рђаву вест, али вест,
знак да сам жив. 55

Ствари му нису значиле ништа више
од мртвог дрвета, парчета метала, хартије,
а кад се опрашта,
тражи у њима први пут руку
која је обликовала. 60

Пао сам на болнички лежај
као камен у воду
и све већи и већи кругови
губе се у даљини.

- Пред свако дело питао се шта ће добити, 65
не шта ће скривити,
а грана дрвета добија само од оног
од чега има користи и дрво.
- Да је бар један тренутак мог живота 70
израстао у џбун
и подарио човеку хлад.
- Седао је у мека седишта туђих речи,
веровао оном што није тиштало
истина као узглавље
али шта је испод њега? 75
- Грозница се пење уз ноћно брдо,
њени пожари пуцају у крви:
Још се осврну,
све је ту било твоје...
- Како си гладак био, 80
чисти тренутак уперо је на те очи
и није имао за шта да се ухвати,
и глув си био,
певала је птица а неко други је слушао,
- и слеп си био, 85
непријатељ ти је био друг,
а ти га ниси познао,
- и хром си био,
док је иза врата откуцавао нечији живот,
ниси коракнуо, 90
- незналицо,
срећу не можеш преварити,
ни само радост, ни само тугу,
живот се са обе стране кује,
- ситни човече, 95
сутрашњи дан је пружао руку а ти си је себи дао,
ниси сутрашњица,
већ само тренутак који једе и пије.
- Тако си дуго живео
а тако плитак ти је траг. 100

*

Дубоко међу брдима ноћи излази запаљени прозор,
жена иза њега помери завесу и гледа у мрак,

кроз ветровиту ноћ пролазе неми тренуци као
узнемирена дивљач,
искричаву длаку тару о кућу.

Дете гази кроз рундаву траву сна, среће белог коса, 105
а он му пева,
мајка испусти престрављену кретњу
и подигне осмех.

Неки човек сам пред собом бежи улицом навише,
жена у постељи крије длановима плач, 110
две старе жене влажним прстом пребројавају,
а неко је немарно напустио данашњи дан.

И данас показују твоји кораци сутрашњи пут,
твоје оклевање узеће сутра некоме дах,
твоја дела стићи ће до хоризонта место тебе, 115
некога ће превести преко брзе реке,
некога гурнути да потоне.

Већ данас сеје ветар семе дивљака,
у јабукама сазревају језгра а у језгрима будуће стабло,
што си сакрио, откриће сутрашње јутро, 120
сутрашњица ће оголети твоја дела,
Дубоко међу брдима ноћи
креће мали тренутак на пут према хоризонту.

КАРЕЛ ШИКТАНЦ

ТУЖНА ПЕСМА

Рамена, крста и прсти грчевито се држе зида.

Немам куд да се повучем.

Сунце као слепи бацач ножева гађа ме с хиљаду
оштрица.

Ако му једном само рука задрхти
прва жена која се нагне нада мноме 5
видеће у преполовљеном срцу издужени пејзаж,
по ситној зеленкастој киши
обилази у круг
на једној узди
црни и бели коњ. 10

Сада,
још мало пре,
око мене је море ходало на прстима
као да не жели да буди борове што стојећи спавају
а већ виче, 15
промукло пева,
подсећа на излизану плочу Луја Армстронга
у кући мог прашког пријатеља
и молим га на коленима
да је не разбије. 20

(Крај колико таквих познатих ствари које привидно
не значе ништа

још ћу застати,
сам себи водич и гост у тамној галерији,
где неко стопут дневно премести
металне ознаке цена...) 25

На обали купатила иде чувар с леђим псом,
под мишком му се сунце смеје
у округлим огледалима,
којима ће се, још мало, у новим кабинама
оросити зенице 30
од даха голих жена.

Тужан сам.
Кад бих раширио свој згужвани сако
бојао бих се да ће ми из свих заборављених џепова
испасти неколико суза, 35

неколико никлених новчића
за које нико неће дати више
до зачуђени осмех.

Али

бојим се хотелске собе, 40
бојим се отвореног кофера,
где ћу слагати кошуље најглупљих имена
које сам им овде дао
да их никад више тако не назовем.

Ноћ је већ близу. 45
Већ хода по шеталишту.

Чистачи поливају улицу
из цеви избија гејзер капи
забијају се корењу и калдрми
у најситније ране. 50
Како је то бесмислено просто.

Имам влажне очи.

За мном иде стари господин, вероватно шета са
ћерком

и каже

– људи не плачу 55

– какав је тај данашњи свет

а девојка

– хвала, хиљаду хвала –

ћути и обара тамну главу,

тако да јој се тешка плетеница 60

заљуља на грудима.

Можда из осветљене лађе у близини.

У тишини се чуло меко звоно.

Дубровник, 1958.

СТРАХ

Има дана

који су собе пуне огледала.

Гледам у њима пет, десет људи,

сви носе мој лик,

моје осмехе и гримасе и боре, 5

сви се вероватно зову као ја,

иду истим улицама

- и зачуђено посматрају себе саме
као да се гледају први пут.
- Међу њима је нешто на живот и на смрт. 10
- Препиру се о боји дана и о будућности света,
по џеповима крију возне карте за море
и неплаћене рачуне,
а на зид према прозору стављају
пожутеле дипломе и фотографије из младости. 15
- Има раскрсница, лабудових језера
о којима ћуте.
И закопчавају и последње дугме кошуље
да онај други не спази
крвави ожиљак или мајчин медаљон. 20
- Помало хероји,
помало луде.
Све их познајем –
знам о чему ће говорити,
а кад се код мене изненада сретну 25
- знам како да их сместим.
- А један –
њег се плашим.
Дође и ћути. Гледа и ћути.
Ништа неће. Ништа не моли. 30
- Не знам да је икад заплакао,
не знам да ли се икад насмејао.
- Стопут сам зажелио да га увредим,
стопут сам ударио – а он само гледа
свет из прозора, људе, сунце 35
- и срче из лончета
чај који је одавно попио.
- Њег се плашим.
Седи,
не могу да прекорачим његове испружене ноге 40
- не могу да скренем поглед од његових
непокретних очију,
не могу да не чујем његов правилан дах.
- Човече, смилуј се.
Кажи шта хоћеш,
даћу све... 45
- Не чује.
Само равнодушно гледа

свет иза прозора, траве, кишу,
дан, ноћ, и ноћ и дан,
а када се најзад дигне 50
остави на столу перо или табакеру
да се не бих можда надао
да се више неће вратити.

Бојим се.
Никога још нисам убио 55
и плашим се да ми ниско над срцем
не задрхте прсти

МИЛАН КУНДЕРА

БАЛАДА О ПОНОРУ

1

Сваки војник виси о нити.
 Нечија рука га држи, штити.
 Држе га руке његове жене.
 Када га руке те испусте,
 војник крикне и сместа пада, 5
 пада на дно провалије.
 Пада данима, недељама,
 пада докле се не разбије.
 У касарни је тад тишина.
 Као у час глув. 10
 Почисте крв и по калдрми
 посну песак сув.

2

Војник који се Урбан зове
 и о коме вама певам
 управо сад у повор пада 15
 као са небеса шева.
 Код куће има доброг друга
 и доби од њега писмо,
 писмо жалосно, војник убог:
 – Твоја Мара сад има другог. 20
 Војнички дани и недеље
 дужи су од рудника дугог.
 На сваком спрату тог подземља
 пише бојом – оном за усне –
 – Твоја Мара сад има другог. 25

3

Песма која би веселила,
 кад је наредиш, није мила.
 Маршују. Урбан с војском пева
 а у песми је врло сам.
 Давно није био код жене. 30
 Хоће ли га запазит капетан?
 А капетан мислима лута.
 Гледа ко с зида празан рам.

Урбан се плаши капетана.
Дечак са села је наш Урбан. 35
Корача, пуца сваког дана,
од свих се највише труди.
Данас ће делити одсуства.
Хоће ли га запазит капетан?
Али га капетан гледа 40
као са зида слеп, празан рам

4

Војник који се Урбан зове
и о коме вама певам
већ је на самом дну понора. 45
Вече. Он иде у двориште.
Ту застаје. Подиже пушку
и гледа, гледа у њену цев
као да у њој нешто иште,
што не може нигде наћи.
У цеви лик опази жене. 50
Ко на дну бунара види је.
Лице му се не покрене,
пушку набије.

5

У касарни је сад тишина
као у час глув. 55
По калдрми крв почисте,
поспу песак сув.

Одлазим

Шта? Ти да ми говориш о љубави?
Шта је твоја љубав, реци!

Нешто што мудро скри се,
фасцикл где стоје фасцикли,
уз говоре, састанке, списе, 5
у ред на који смо свикли.

Љубави таквој се чудим.
У досадним наочарима, груба,
зар то треба љубав да буде?
Зар ти уопште знаш шта је љубав? 10

- То значи мењати се свакодневно
у јасику дрхтавога грања,
у јасику која сва трепери
од радости и од јецања
и окреће листиће младе 15
и кад поветарац не тиче грану
час на безнадежности страну,
а час на страну наде.
- То значи имати у грудима орла
стешњеног као у клетки, 20
орла који крилима маше
и хтео би да лети, да лети
па човек крилима тучен изнутра
и у себи самоме гнан
пројури кроз живот као дивни 25
и моћни ураган.
- Ах, шта ти знаш о томе.
Ти печат ставиш на сваки свој чин,
у ред га добрих уврстиш навика,
Ти тачни! Тачно и корачаш ти, 30
из страха, ако скренеш,
да не зађеш мимо плочника.
- И дишеш прописно да не би
горки мирис јасмина
запахнуо плућа теби малим гутљајем чежње више. 35
- И живиш прописно. Па живот
иде течно, лако
и не осећаш више
да ти је душу струјом тако.
- Одлазим. 40
Брани се ако хоћеш.
Тужи се да породица гине.
Знам, подигао си ме
из сенке у своје висине.
Знам, тоја важност 45
дотиче звезда злато,
ти Велики, ти Мудри.
Али знам и то
да су те звезде биле од хартије
твојих молби, интрига и аката. 50
- Говорио си: Нови морал
Радно одушевљење!

- И ишао Првога маја
и махао рукама
и било је то као ветрењача 55
када у тужно досадном псалму,
тачно по прописима ветра,
окреће рамена без краја.
- Да. Био си дрвена ветрењача.
Сваки пут када сам са зебњом жене 60
желела да чујем твој људски глас,
чула сам само шкрипу рамена.
Клопарање гордих, глупих рамена.
Плачеш? Зашто?
За чиме би жалио? 65
Одлазим, али ветар траје!
Окрећи се, окрећи се срећно даље!

ЗАШТО СИ ТАКО ЛЕПА

- Зашто си тако лепа?
Не буди тако лепа.
Хоћу да будеш од меса,
не од сунчевог сјаја.
Зашто си тако лепа? 5
Кад би бар имала пеге
да их вечно по твом лицу скупљам.
Кад би бар била разрока!
Целог живота бих на коленима
убеђивао разроко око. 10
Али ти си лепа.
Да, од сунчевог си сјаја.
Али ја не могу стално живети у том сјају.
Не могу на позорници живети.
Све ми се види! 15
Свака моја ружноћа.
Сваки посртај.
Не могу живети под рефлектором.
Схвати то.
Немој плакати. 20
Не могу живети с тобом.
Сувише си лепа.

МИРОСЛАВ ФЛОРИЈАН

ЈЕДАН ТРЕНУТАК

- Кад би се у следећој секунди упалили и угасили неони
у Прагу, Филадельфији или у Калкути,
и сви људи кад би се одједном поздравили скидањем
шешира
- као узајамни погребни гости,
кад би баште и паркови ишчилели 5
као отворени сифон
експлодирајући у мехурићима дечјих лопти –
у кратерима
сличним колосеуму
рецитовао би монолог једини глумац, сулуди
Магбет, 10
- без публике и без шаптача,
месо би му отпадало с тела
и очајно би тражио мало траве где би обрисао руке
лепљиве од крви...
- Само зубе руина
месец би равнодушно пломбирао. 15
зубе који би узалуд хтели да се стегну у бесу.
- Али у том тренутку
стаклене баште су полуотворене као кашчи жена
које слушају далеку глазбу,
а водоскок, неуморни жонглер, наново је вешто
ухватио сунце и избацио стотину других;
његову представу посматрају платани и пензионери 20
крај којих трчкарају пси из породичних вила
с исплаженим језицима ћилима.
- Спремају вечеру и мириси се сударају као лађе
у борби,
изгледа да побеђују јорговани које сам зажелио
да поједем
да бих, пун њихове свежине,
проиграо ноћ, дирајући све девојке истовремено
као киша. 25
- У овом тренутку
на Божићном острву
где мирише на цимет и ванилу као у соби моје баке,

неко је осветлио велико тамно божићно дрво,
његове гране су покривене ињем пепела, 30
његове гране
оптерећене варљивим даровима
нагињу се над децом целог света.

Затворите се, нежни капци стаклених башта,
затворите се над росом, листићи цвећа, 35
дремљиво море,
окрени се на другу страну.

Ноћ је,
чудна света ноћ,
мали жути Христос родио се слеп. 40

ПЕСМА СА ВАШАРА

Предвече је месец ружа од папира с дрвеном
петељком,
седамнаестогодишњи дечаци гађају је пушкама
вашарског стрелишта
и доносе је девојци коју су довели на мотору;
цели трг диже се у небо на разнобојним балонима
као велики облак експлозије радости, 5
као велики облак што личи на ланчану вртешку
на којој се људи из различитих покрајина додирну
и опет се удаље.

Велики илузиониста
на слабо осветљеној сцени с мађионичарским столом
вади из црног дипломатског шешира трепераву
голубицу 10
и пред очима ужаснутих гледалаца ње нестаје.
Зна најразличитије вештине с картама, исто тако
с људима
којима налази у џеповима предмете што их
компромитију,
и претвара их у паука, рибу и камен;
натера јабуку 15
да роди металне нарове – после их деца купе –
зна да од крви произведе руж који пољубац не скида.
Баш се сад спрема за златну тачку свог програма,
величанствену левитацију земље,
па ће елементи, послушни као штапићи, мењати
места,

а планине, као кловнови разјапљених уста бездана,
ставиће капу и правити салта, 20
да би остало иза њих само море са летећим
радиоактивним рибицама,
сличним женским ципелама за купање, које је
прогутала плима.

Овим морем ће пловити усамљени брод,
са Њим, новим Нојем, 25
уз звук сентименталног танга
на плочи која ће се вечито вртети понављајући
последњу реч.

Али погледајте,
вртешка од ланаца развила се седми пут те вечери
и сваки листић има другу боју,
то је најлепши цвет међу светом који се враћа
с вашара своје послу,
људи устају и одлазе са представе, обарајући
столице и тајанствене реквизите, 30
непознати деран подигао је црни цилиндар,
излетела је голубица,
устремила се навише и претворила се у једну
од првих звезда.

СЛОВАЧКИ ПЕСНИЦИ

ШТЕФАН ЖАРИ

ЗЕМЉА

Када се једном наново земља пробуди Склопљених трепавица И у полусну још пређе прстима по отвореној рани Устане као жена у чистој кошуљи Прободена клиновима	5
Слична крсту У дрхтавом ће телу стајати копље Ко је отворио блистави њен бок Плаче Кроза све поре дрвећа крај потока Нагнута глава значи пуноћу Слатку тежину жетве Прелаз из смрти у нови почетак Пробија се нова земља из скупљених маглина Пишти за мало љубави Зобље негдашња искушења и туге Долази пас врти репом Велике очи упире у човека и шапама дотиче земљу	10
Заједно се радујемо Овом пролећу извученом из архива Скривеном под срцем Никада мајка није тако брижљиво носила плод Као ми две жеље два мудра близанца Тишину оружја и завој одмотани са сунца Кад би се то већ десило Ударио бих рукама као пуначко дете Одрезао бих млади прут и дувао у ожиљке дрва Пластично бих га излечио мирисном глином Као путујући стаклар Коме сам једанпут рекао Останите и попијте млека Бар због сестре развежите несвесне очи	20
Једног јутра ће се сигурно опет пробудити земља На груди ће јој сести пар голубова Од истока засвираће труба дотад непознате песме Која живце кида	25
	30
	35

Санитетски возови вратиће војнике с излеченим срцем
Њихова искидана плућа воденице ће опет кренути
Врата широм рамена се преплићу
Сенке се сливају у једну 40
Хучи река и пени се као сапун
Пуца кора земље обруч за обручем се кида
Узалудне снаге шикљају на тргу
Дубоко у средини крај праватре света
Обавијен плазмом нетакнут шкорпијама 45
Траје одабрани
исклијали плод земље

Породично стабло

Поноћ је.
Мир. Утишало се.
У огледало упирем зене.
Одакле ми
ове очи косе 5
и јагодице испуцане?

Као мач
то питање прети,
мислим на степену, тајгу, тропе.
Откле ли су 10
те црте донете
и мирни појас сред Европе?

Какав човек
туђин овде стоји?
Где сте, где сте, неми сведоци? 15
Какви беху
прадедови моји,
одакле ми дођоше праоци?

На оца?
Прапрадед ми давни 20
влажећи уста кумисом вас дан,
дојахао је
као војник славни –
и на њега сам тако немиран.

На мајку? 25
Можда је прабаба
догнана из туђих страна.

- из даљних степа,
видим гази слаба
прашином, уз коња везана. 30
- На леђима
тишти низ ожиљака,
слова као вилајет тавни.
Чија ли су?
Завети предака 35
утиснути у стуб срамни,
- Буди ме увек
оштар јек, пун жара
вучји поглед ме кроз мрак прене.
- Јављају се 40
божанства стара:
дужне жртве им нису поднесене.
- Или из Турске
к нама, могућа ствар,
трговац за послом залута. 45
Или ми предак
немирни би дротар,
доведе жену с далека пута.
- Или корен
вучем још из рата 50
кад крст и месец се поче тући.
Можда Турчин,
сјахавши са хата,
створи ме под јелом, не знајући.
- Живот баца 55
изненадне мостове,
туђе семе у бразду зарије.
Слутим, ветар
донесе земље нове,
мало земље чак из Азије. 60
- Залуд зовем
сведоке из мрака –
и најближе земља већ крије.
Само видим
алеју предака, 65
прадедова целе легије.
- И не знам
где све имам брата,

колико сестара под сводом.
Што у мени 70
да имају целата,
зашто да се крвим са родом?

СТИХОВИ

Нисам опевао хероје.
Ни у ближњег закивао клин.
Усред породице своје
бејах скроман грађанин.

Нисам тражио дно вира. 5
Бура знаде да ме плаши.
Широки звуци клавира
од оргуља су ми дражи.

Нисам мутио извор стења
ни срца кладенац мали. 10
Нити додавао камења
када су каменовали.

Каткад ватра у мени плану
што кали у души метале.
Никоме осим Шекспиру 15
не пљесках ни од шале.

Не прижељкујем космичке међе,
мене овај живот можда.
Имам својих речи пређе 20
и у торби вретена златна.

ХАРМОНИЈА

Спортско тело,
анатомска савршеност,
гордост природе.
Мишићи, бицепси –
краљевске змије 5

какве Мештровић клеса
у мрамор. Лаж притом,
гордост, очајање,
битка мисли у лобањи
мислиоца, 10

грађана из Калеа какве је Роден од бронзе лио. А живи човек – светионик у истрошеној шкрињи	15
нимало привлачан за октоподе и морска чудовишта али зато зрачећи планктон истине и флуид безумља.	20
То је кип без пиједестала старији од културе Инка грађене столећима, сакривене маглинама. Али и наш ће век исклесати квадар. Или ће бити пирамида, купа – ко зна?	25
Сигурно је да ће се у њему срести природа и психа да створе хармонију.	30

ЧОВЕК САМ САМО

Човек сам само. У јутру устајем, пијем кафу, па на рад у исти час. Добијам кашаљ од лаке промаје Топле руке и мени штина мраз.	
И мене туку капи кише, слан зној цури и по лицу мом.	5
Али мене љути много више кад се сретнем с неправдом животном.	
И моје године ниске су гусака. Земља отворена чека да усним.	10
И зато што морам заспати тако, по целе ноћи се напрежем, бдим.	

МИЛАН РАФУС

ПРОЛЕЋНА ПЕСМА

Пролеће влада. Он у бразди до колена
као да клечи,
отмено хода.
И чим се дан дигне из дубине зоре
ралом сече од будућег хлеба. 5
Плуг његов меко клизи.
Тих је говор пробуђене земље,
невесте просте која одано рађа,
у право време одано се подаје,
а нежност човека не цени. 10
Шта му то шапће, боже, шта то шапће?
– Челиком ће ме засејат и сумпором.
Родићу коров,
коров, драч, коприву који одувек
из убиства расту, из злочина, 15
чим ти заспиш. Страшном сетвом,
пази, пуне житнице моћни твога света.
Тако говори. Он у светом немиру
усне тихо стеже, длан му на плугу
и оре. 20

ЖЕНА

Ти што се не повлачиш с места где ране ствараш.
Исписан сам тобом као стране старог календара.
Поново лукавим прстом кажњаваш.
До кости огољен бежим у речи густе.
У дугим вечерима тужном песмом се тешим. 5
Што у срцу се сруши то реч не разреши.
Као плима тутњи венама нежност зла.
Иду дани, хлеб тврдне. Расте самоћа.

ЛЕТО

Кад умрем, дај, земљо,
да буде јутро летње.

- Дим висок и прозрачан
да се вије тог дана.
Далеко, широко 5
врх росне паше цветне
реч последња ми
да слети с усана.
- Када ме понесете
преко старог нашег моста, 10
не палите ми свеће,
нек звона буду без звука.
Тајне гајева маме
где све је тако просто
у корену бршљана 15
и дивљака јабука.
- Без погребнога сукна,
плача због удеса љута,
без дуга црна вела
и људи погружених. 20
- Када пастир у подне
у белој прашини пута
за пшеницом зеленом
погна краве кроз села,
кад пукне над запрегом 25
што с поља златна жита
колима препуњеним
у житнице набија,
у радном оделу,
рукама жуљевитим, 30
спустите ме у земљу
док сунце још сија.
- Кажем вам, од молитава
нараста туга слепа.
Кад се дан са неба 35
у брада некуд здене,
слушао бих под земљом
како се коса клепа
и у зреломе жити
дивно певају жене. 40
- О, лето. Класје тврдне.
Земља нас хлебом храни.
У нове се кристале
ту створе зрна многа.

Смрт – мир узбуркани
једним малим постојањем. 45
Од овога је света,
Од света је овога.

Људи

Сева пригушено, тихо.
Жбунови без птица, голи.
Жито што га немир њиха
пред сазревање боли.
Једрину класова проба 5
данас строга земља немо,
спрема се доба жетава.
Кад сазремо, кад сазремо...
Али ти, песмо, не праштај.
Буди правичност своја. 10

ПОЉСКИ ПЕСНИЦИ

АЛЕКСАНДЕР ФРЕДРО

ПАВЛЕ И САВЛЕ

Павле и Савле у једном живели дому.
Павле на горњем, Савле на доњем спрату.
Павле је миран, никада не смета кому.
А Савле није знао од беса што би:
стално је по својој ловио соби 5
пса, зеца – између столица, столица,
гонио, враћао чопор јарића,
пуцао, трубио да прозоре здроби.
Сносио то Павле докле год се могло,
слази потом Савлу, не би ли помогло: 10
– Смилуј се, господине, ако можеш тише,
горе у соби окна се поломише!
А Савле на то:

СЛОБОДА ЖУЋИ
У СВОЈОЈ КУЋИ. 15

Шта ту да кажеш? Павле прстом не маче,
врати се, капу на уши натаче.
Ујутру Савле хрче у све жице,
кад на нос му стаде капати са таванице.
Скочи с постеље и брзо ће горе. 20
Куц-куц! – Закључано. Провири кроз врата.
И види цела соба у води плови
А Павле на то:
– Шта радиш, човече? – Ето, рибе ловим!
– Али, господине, мени капље на главу! 25
А Павле на то:

СЛОБОДА ЖУЋИ
У СВОЈОЈ КУЋИ.

Одавде поуку извући ћеш лако:
Како ти коме, и он теби тако.

МАГАРЦУ У ЈАСЛЕ ДОНЕСЕНО

Магарцу у јасле донесено
овде овас а онде сено.
Ухом стриже, тешко дише,

и то мени, то мирише.
Одакле би се на посао дао, 5
да би боље уживао?
Тежак избор пред њим стоји –
штринеш сено, овса нема;
чупнеш овас, жао ти сена.
Тако стоји све до јутра, 10
а од јутра све до сутра;
тако јадан поред јела,
не знајући шта да ради,
пао од глади.

АДАМ МИЦКЈЕВИЧ

БРИЈАНО СТРИЖЕНО

- Од болести ко год пати,
 лекара му треба звати,
 а понеки зову врача.
 Он вам се у свашта пача,
 он за сваког има лека, 5
 све прогони из човека:
 костобољу и глувоћу,
 пришт и глупост, па и злоћу:
 упорност само не протера
 нити сила ни реч мила. 10
- Неки Мазур украј Згежа,
 преко гора, река двеста,
 имао је псето верно.
 Кад наједном псета неста.
 Тражио га Мазур свуда 15
 и трпео неизмерно.
- Осмог дана ето чуда:
 стиже оно јутром рано,
 до половине избријано.
- „О, скитничко племе клето! 20
 О, лоповске мајсторије:
 да не познаш јадно псето, –
 краде па га још и брије!“
 А жена ће: „Гледај боље,
 са тобом се ја не слажем, 25
 наше псето стрижено је,
 не бријано – кад ти кажем!“
 А муж: „Ти си у обмани,
 живот теби јасан није,
 лице глатко као длани, 30
 а ту учиш бркајије!
 Већ глупости не говори...
- Узалуд су ови збори:
 мада га и избријаше,
 дође кући псето наше“. 35
 Ту ће жена: „Ја такође

радујем се што нам дође,
али ми је жао, ето,
што су нам постригли псето“.

„Залуд свађа непрестана, 40
плану Мазур, гневна лица,
значи и ћела нашег пана
блиста онако од ножница?“*
Али жена не зна слома:
„Да и брци економа 45
нису можда подбријани?“
По природи тврде ћуди,
Мазур рече: „Да враг суди
и пану и економу,
опет нам је стигло дому 50
псето, па ма избријано...“
„Не, ножнице криве ту су!
Довешћеш ме сад до плача...“
„А, где, те порезотине,
трагови су од бријача“.

Вика ту се брзо рађа, 55
разгара се празна свађа,
и ето ти дугог реда
радозналих и суседа.

Најпре старац докорача. 60
„Је ли ово траг бријача?“
Јеврејин однекуд ниче.
„Дај суд и ти, пролазнице!“
Кад мишљења чуше њина,
траже пана господина, 65
напослетку попа траже,
да он жени бар докаже.
Све судије једногласно
одлучиле: ствар је јасна,
залуд свађа, залуд туче: 70
бријано је ово куче.

„На твојој страни баш нико!“
Мазур је жену чико.
Њу мука тишти дубока.
Где, до куће још два крока. 75
– Здраво, псето бријано! –
Мазур ће са осмехом.
А жена ће на то рећи:

* Католички свештеници брију теме.

– Здраво, стриженко! – Тутећи	
и зверски муж жену гледа, па онако у ходу као кацу краставаца потоши је у воду и чврсто стиште јој плећа.	80
– Е, сад говори, жено, бријано или стрижено? Не шалим се, сад те удавих, вода ти је изнад главе. Слути, умреће тако, зацело јој није лако...	85
Али још упорна, чврста, из воде она пружа што више може два прста и пред самим носом мужа њима ко ножницама кроји, не отступа, мада се боји. Он – бежи. А посрћући докотура се жена кући. Мазур дом, земљу, алате, остави, па – у солдате.	90 95 100

МАРИЈА КОНОПЊИЦКА

СУСРЕТ СА ШТРКОМ

Што је лепо, што је мило,
гледати то шаренило!
Птице цвркућу и лете:
– Куд ћеш, Јане? Куд ћеш,
дете?

А Јан с ручицом на боку: 5
– У свет, низ цесту широку!
гласови се птица слили:
– Иди с богом, Јане мили!

Па весело и без штете 10
до речице дошло дете.
А ту птица, штрк је зову,
предала се риболову,
на црвену ногу стала.
Зачуди се Јанко мало
и до воде дође с пута: 15
– То ваша милост рибе гута?

– Нисам ништа знао о том!
Штрк отвори кљун с клокотом,
а рибица тад се спасе
па бућ брзо у таласе. 20

Засмеја се Јанко живо:
– Је ли то лепо и учтиво?
Имаш доста жаба у блату,
заштоловиш рибу златну?

Журим сада. Остај здраво. 25
Идем тамо шуми право!
На повратку можда само
навратићу да ћаскамо.

ВЕТАР

„Зашто јечиш, ти бујни ветре,
што без циља бродиш?
Што у колиби не седиш својој,
Већ само пољем ходиш?“

„Ој, зашто јечим, лутам,
моја децо драга,
што колибе своје немам,
немам родног прага“.

5

ЛЕОПОЛД ШТАФ

ПОХОДЕ

Липовим ћу цветовм и листом липовим
праг засути за твој, твој долазак нови.

За твој пријем сто ћу ја као за празник
закрчити вином, јабукама разним.

Платном белим застрт узглавља ћу мека
у постељу за твој долазак што чека. 5

Чувам ти пољупце, чувам топле стиске,
за виђење с тобом, наше часе блиске.

После растанака, после патњи скритих,
за састанак кога знам да неће бити. 10

ЈУЛИЈАН ТУВИМ

НАОЧАРИ

Трчи, виче Јанко стари:
– Где су моје наочари?

Где би биле, мозга, мозга,
гледа испод и одозго.

Испретура све ормане
нетакнуте још од лане. 5

– Скандал! – виче. –
Нигде наде!
Ко их може да украде?

Под диваном, на дивану,
завирује сваку страну. 10

Тражи у пећи и камину,
мишјој руци, пијанину.

Већ под хтеде да открива,
милицију да позива.

С огледалом судари се...
Не верује... Шта то
зби се? 15

Пронађе их! Веште што су!
На његовом стоје носу.

Сто

Порасло у шуми дрво тврдо,
гишко, високо, надрасло брдо.

Срубили га једног дана дрвари,
намучио их много дуб стари.

Затим га коњи, у зноју огрезли,
на стругару некакву одвезли. 5

На стругари је пилама дато,
и распарчано цело целцато.

Ту струготину, гомилу даски,
купи Вишњевски, столар варшавски. 10

Адам се Вишњевски на рад дао,
узео пилу, чекић, струг, сврдло.

Мерио, струг'о, туткалио,
бојио, и сто је готов био.

Толика мука се мучила многа
око грађења стола једнога. 15

ЈЕВРЕЈЧЕ

Пева у дворишту скитница ганута,
мали јадни просјак, Јеврејче што лута.

Људи га прогнали, бог збунио чело,
векови, изгнанство речи му помело.

Чешка се и игра, плаче дечак боси,
прича да изгубљен светом ходи, проси. 5

Наже се господин са првога спрата:
Певај, брате јадни, за тужнога брата.

Куд нас судба баци? Где се изгубило
у свету туђему, у свету немилу? 10

Брат твој с првог спрата, опчињен, пометен,
игра по свемира бескрајноме свету.

Песник с првог спрата чије име славе
срце своје, ко грош, у новине зави
и кроз прозор баци да би се разбило,
да га сатре, да га више не би било! 15

После тога опет свак на своју страну,
не налазећ нигде мира ни пристана.

Не налазећ нигде мира ни пристана
Јевреји што блуде, браћа распевана. 20

ЛИТАНИЈА

Молим ти се, боже, жарко,
молим ти се од свег срца:
за кривице понижених,
за стрепњу оног што чека,

за вечни неповрат мртвих,	5
за слабост самртника,	
за збуњеност збуњенога,	
за безнадност просјака,	
за вређаног и исмејана,	
за глупе, зле и ситне,	10
за те што без даха трче	
до лекара најближега,	
за те што из града стижу	
с лупањем у срцу кући,	
за грубе одагнане,	15
за извиждане на сцени,	
за досадне, ружне, без дара,	
за те што не могу да усне,	
за те што се смрти боје,	
што чекају у апотеци,	20
за оне што на воз касне.	
– ЗА СВЕ ГРАЂАНЕ СВЕТА.	
За њине невоље и муке,	
бриге, ојађеност, жалост,	
за немире и болове,	25
досаде и неуспехе,	
за дрхтај најмањи сваки	
несрећних, без радости	
која тим људима вечно,	
благодонаклоно нек светли –	30
молим ти се од свег срца,	
молим ти се, боже, жарко!	

НЕМА КРАЈА

Нема краја у коме не би за давним
улицама срце почело да гине
Ломи се од бола сваки крик победни,
у свакоме се чује глас давнине.

Нема земље на којој бих починуо
без сивога, давна спомињања.
Свугде, свугде, мојим је очима
једино само до гледања.

Ништа мене, ништа не успокоји,
нити ми полет задржи за трена.
Као вечни понор нада мноме стоји
небо – домовина моја рођена.

- Никакво путовање ништа не помаже,
ни сајмови нити океани.
Молим се улицама све дуже и блаже, 15
очију у даљину загледаних.
- Не помажу најлепше речи, слова,
ни химне дивље, ни гоњења древна,
Нешто буде – и настане снова 20
молитва стара, свакодневна.
- Зовем, зовем, у очају ломећи длане,
Боже, саслушај, блесни, небо оживи!
А он – негде тамо на улици стане,
мој знанац, човечић прости, сиви.

АНТОЊИ СЛОЊИМСКИ

ДВА СУНЦА

Два сунца, на плавом и морском необухвату,
као два краља с панцирима у злату,
ближе се наоружана.

А где се дотичу плаветнило и море,
кад се копља златна отпочну да боре, 5
гину пуна рана.

Тад се буди кнежевић блед и сребрн,
разашне дрхтаве струне и са неба
над будином јеца тихо.

Док море и небо, где дрхтав сјај се точи, 10
звездама се пуне, као сузама очи,
које бескрај ниha.

РАЗГОВОР СА ЗЕМЉАКОМ

Стари Јеврејин ме упита крај Јавских врата:
Постоји ли још Саски врт? Да ли знате?

„А фонтана? Крај улаза у улицу Стару?
Тамо су киселу воду држали сластичари.“

„Све је како је било. Фонтана, пуно киоска. 5
Само сад стоји тамо још и кнез Поњатовски.“

„Поњатовски? Пољска војска, како се говорило...
Не знам како је сад тамо, давно је било.

Нешто сам вам слаб. А када се поправим,
гледаћу да се настаним у Варшави. 10

Имам муштерија у њој. Како се све прода тамо,
било би довољно... Син ми не да само.

Образован је јако. Презива се Леви такође.
Причам му о Пољској што год ми на ум дође.

Говорим му, тумачим, што год боље умест: 15
„Ипак то је Варшава!“ Шта ћете кад не разуме.

НЕМЦИМА

Када легион Марцелов освоји Сиракузу,
гледајући на рушевине града победнички,
с мачем крвавим из пустиг дворишта
уђе у Архимедов дом варварин римски.

Упијао је ноздрвом нову крв и злочин, 5
полунаг, задихан, у прашњиву шлему.
Цртајући кругове у песку Архимед благо
„Ноли турбаре циркулос меос! рече њему.

Потече крв као поток живи, тамни знаци,
на пречник и круг, троугао уписани. 10
Овог часа убијени, Архимеде,
Архимеде, од војника се брани!

Крв је упио песак, али дух твој још живи.
Неистина. Где ће траг остати? И дух гине. 15
У мрамору твоје куће гнездо вију змије.
Ветар витла кругове песка кроз јеладске развалине.

ВЛАДИСЛАВ БРОЊЕВСКИ

Аноним

Као полет мелодије, јоргована дах,
кад у Пољској на Висли цвате они,
као мазовецко плаветно време,
као то што беше и то што ће бит,
а можда и не, и што узбуђује ме, 5
као јагорчевина и бреза крај пута мала,
као ладолеж нежни, увојит,
као зеленило маја разбуктало,
као вода што кида обале,
као ластавице што небом мину 10
по две,
као лет птице огромне,
као срећа у Речи,
она је имала у себи све то
и притискала као олово. 15

О ПИСАЊУ ПЕСМЕ

Мора се имати стрпљења и љубави,
да би се написала песма.
Моје миле, моје миле, моја мила,
буди свесна
то је теже него родити детенце у муци 5
одвојити се од света свега
и срце држати у руци
да би се истиснула из њега
та капља горућа
коју чујем, која ме весели. 10
Ништа ми не треба, сни, мила моја,
ништа не желим.

ФЕЊЕРЧЕ

Упали ми фењерче у глави,
може и ружичасто,
а тада слово по слово

у разговор ћемо се дати.	
Биће разговор кратак,	5
биће вече, биће лампа под шеширом,	
можда каква мачка, какав пас,	
али нека не буде суза – да не буде зар?	
Може бити што из Дикенсових романа,	
из Андерсена	10
на очи ће ти пасти трепавица сена,	
бићеш сана,	
а ја ћу тад угасит фењерче у глави,	
тихо ће бити	
и можда ћу ти онда	15
говорити.	

ЕВА ШЕЛБУРГ-ЗАРЕМБИНА

БУБАМАРА

Бубамара мајска обукла ћерчицу у тек сашивену нову хаљиницу. Па је облачећи	5
опомиње мати: – Моја кћери мила, немој хаљиницу нову испрљати. Увече се ћерка	10
вратила мамици, а на хаљиници пуно црних мрља. – Шта си то радила? Иди у кут, причај	15
где се то испрља! – Ах, малени су ме Црнчићи љубили. А знаш ли, мамице, ово нису мрље	20
већ спомен-гачкице.	

ЗЛАТНИ ЈЕЖ

Мој мали, малени, ти већ знати смеш да ноћу у поноћ ходи златни јеж.	
Чува ноћу воћке, под јабуком спи, а кад га пробудиш, он се наљути.	5
Мој мали, малени, ти већ знати смеш, да тај јеж и није неки прави јеж.	10

Лепог краљевића
за некакву ствар
претвори у јежа 15
мађионичар.

Мој мали, малени,
када падне мрак,
ти у зачарани 20
не иди воћњак.

И не дирај јежа
што у њему спи,
јер, кад га пробудиш,
он се наљути.

ЈАН БЖЕХВА

ЖАБА

Нека жаба
била слаба
па одлази до лекара
да о бољци разговара.

Лекар ставља наочари, 5
јер је био човек стари,
и прегледа њу пажљиво
па на крају рече живо:

– Одвећ се зноји госпођа драга,
нека не иде где је влага, 10
нека се госпођа неко време чува,
нека госпођа не седа где је пумпа,
нека госпођа кишицу избегава,
нека се госпођа чува поплава,
нека госпођа воде не пије, 15
нека се госпођа од блата крије,
нека се госпођа ујутру не умива,
нека госпођа, била ми жива,
од свега се пази, од свега чува,
јер госпођа мора увек бити сува. 20

Враћа се од лекара жаба
и мисли: „Јесам збиља слаба,
а болесник слуша доктора.
Отсад увек сува бити морам.“

Лечила се жаба, лечила, 25
сушила се жаба, сушила,
свакога дана, без предаха,
те остала од ње шака праха.

А лекар чешкајући ухо:
– Не исплива јадна на сухо! 30

ДВЕ АЛАПАЧЕ

Ваљда откада свет се заче,
не чух за такве алапаче

као што су госпа Параскева
и Меланија из Смедерева.

У кући, радњи, где год ко има, 5
ко у млину мељу језицима,
говори свака без одмора,
само нека су приче дуге,
једна за другом и крај друге.

А када заспе, у сну обе 10
причају са самом собом:

о томе да ветра негде има,
онде где је знано само њима,
да је избио пожар на пошти,
сапунџија се с праљом посвађ'о
оштро, 15

апотекар добио бубуљице,
да се судници сија лице,
да је суседина стара кокошка
снела јуче јаје на три ћошка,
и да теткица из Ковина 20
и није тетка, него стрина,
да је рођака у Иверку
уместо сина имала ћерку.

Затим су отишле из Смедерева
и Меланија и Параскева. 25

Кад су стигле до Краљева,
Параскева све од реда
Меланији приповеда:
ко и зашто, кога, како.
Суседима ноћу није лако. 30

„Моје госпе, – хлебар виче –
доста ми је ваше приче!“
И доктора пробудише –
милицији писмо пише.

КОНСТАНТИ ИЛДЕФОН ГАЛЧИЊСКИ

SERWUS, MADONNA

Нека други пишу и књиге праве.
Нек им слава буде кула благозвона,
ја писати не знам, није ми до славе –
сервус, мадона.

Та није за мене књига ћутање високо 5
ни пролеће, сунце, ни сјај небосклона,
само ноћ, ноћ кишна, ветар и алкохол –
сервус, мадона.

Били су пре мене други, за мном иду ини, 10
јер живот је вечан, смрт никад докона.
Све је сан људи што несвесно мине –
сервус, мадона.

Закићена златним јаглацем, то ти бићеш, 15
цвете мог детињства, с мирисом озона –
росом руке перем и венцем ти сплићем –
сервус, мадона.

Не презри славног песника, убога врага;
знају ме листови, полиција ми није склона,
а ти си моја муза, мати и драга – 20
сервус, мадона.

ЛИРСКИ РАЗГОВОР

– Реци ми како ме волиш?
– Рећи ћу.
– Дакле?
– Волим те у сунцу. Кад се свеће цакле.
Волим те с капицом а и у берету, 5
на снажном ветру а и на концерту.
У јорговану, брезама, малини и клену.
Кад спаваш. И кад радиш замишљено.
И када јајце разлупаш без муке
чак кад ти кашика испадне из руке. 10
У таксију. Колима. Без изузетка.
И на крају улице. И спочетка.
И кад чешљем вешто делиш власи.

У опасности. У пољу на љуљашци. Босу. С каљачама. Низ шумску путању. Данас. Јуче. Јутром. И ноћу и дању. Кад ластавица с пролећа долета. – А лети како ме волиш? – Као језгро лета. – А сјесени кад је облачно и влага? – Чак и кишобране када губиш, драга. – А зими када заледе се окна? – Зими те волим као радост огња. Близу твога срца. Покрај њега. А за прозором снег. Вране усред снега.	15 20 25
--	--

МОЈА ПОЕЗИЈА

Моја поезија, ноћ месечева дуга, велико смирење; кад у поноре спушта се оструга и силазе сене.	
Кад сам сам, без жене и девојке неке, кад све је уснило а цврчак цврчи негде из опеке топло и мило.	5
Моја поезија су чуда једноставна, топли кут под кровом где мачак стари испод прозора спава на рагастову.	10

ВИКТОР ВОРОШИЛСКИ

ВРЕМЕ ЉУБАВИ

Дом – то нису намештаји и тапети,
ни кут где су лустер, сто и клупа.
Дом је тамо где и под небом ведрим
људи су скупа.

У вече тамно где је јасно свима 5
и топло где је и под вихором.
Толико смо снажно желели
и подигли смо себи дом.

То што дели нестаје као лишће.
Остаје само најдраже, најближе. 10

Урагани му неће зидове пољуљати,
ни неповерење на праг стати.

И где год будемо – свуда
с тобом, са мнош
биће и наш дом. 15

МОЈА СРЕЋА

Мада није несмела, још смелија
могла би бити моја срећа.
Моја срећа мада није мала,
могла би бити и већа.

Она би безгранична знала бити, 5
сваки би ми стих тумачио каква је
кад бих пишући могао не ранити
те којима она недостаје.

Имам жену.
– Колико жена незнатих 10
бомба сахрани?

Имам шаке снажне.
– У рату последњем полемиле се
– толике руке одважне!

- „Тата“ слушама од сина свога. 15
– Колико ће младих остарити
не чувши тога?
- Мислим. Чујем.
– У УСА постоје главе силне 20
које од црва безумља гину...
- Имам другога, пријатеља,
уз њих сам у муци, дању, ноћу.
– Колико слепаца живот нагони
на самоћу?
- Мада није несмела, још смелија 25
кушаћу да ми буде срећа.
Моја срећа ма да није мала,
кушаћу да буде и већа.
А све дотле моја срећа права није
док не буде 30
на том свету
све срећније.

ПОЕЗИЈА НЕСЛОВЕНСКИХ НАРОДА

АЗЕРБЕЈЏАНСКИ ПЕСНИЦИ

НАБИ БАБАЈЕВ

ПРОЛЕЋЕ

Пролеће се пробудило рано као песник и за наслов изнело свитање бело, па прислонивши се на стену	5
над реком тихом замислило се над првим стихом. Одлучило: Све што је дотле било	10
старог је смера, и умочив у сунце перо почело писати песме зрацима по планинама, по долинама, по пропланцима, по степама.	15
Поставило у час сванућа тачкице росе између прућа.	20
Поставило по брдима ускличнике борова а они се збише спремни на јурише. Цветова безброј, и грана зелених, све је то мили мој пролећа стих.	25

ХРАСТ НА СТЕНИ

На стени стоји храст као да лебди изнад клисура, богаза и глечера и стрмих стаза, кривим мишићима грана свака	5
---	---

придржава стене облака.
Светлећи лишћем
бронзаним, 10
тешким,
снажни се храст
види издалека.
Откуд он тамо?
Случајни жир 15
орлови су зацело
донели у кљуну.
И ако паднем у чије мреже,
на тупост чију,
каменост ледену, 20
ако ме ко гања,
сетим се како је мало семе
довело стену
до распадања.

МИРВАРИД ДИЉБАЗИ

ПЕСНИКОВ ГРОБ

- Снег је вејао вас дан...
Сву вечер...
Сву ноћ...
А сан је нада мном изгубио моћ.
Сву ноћ сам чекала да дан забеласа, 5
Јер од туге каткад нигде нема спаса.
Снег је вејао вас дан...
Сву вечер
Сву ноћ...
- И ја сам, будна, гледала кроз још тамно 10
Окно, и мислила: хумку је већ давно
Снег стигао да завеје и оспрати
И ја је нећу моћи препознати...
Снег је вејао вас дан...
Сву вечер... 15
Сву ноћ...
- А ипак сам први зрак сунчани срела
У Нагорном парку...
И пребело бела,
Пружила се земља равно испред мене 20
Невином белином шкрипутаве пене.
Снег је вејао вас дан...
Сву вечер...
Сву ноћ...
- Али шта је оно?! 25
На једном брежуљку
Пролеће, и венци, и булка уз булку.
И све то цвета бујније но у мају.
А пахуљице издаље лепршају.
Оне су вејале вас дан!... 30
Сву вечер!...
Сву ноћ!...

ТИ СИ НА МОРУ

Ти си ноћас на мору. Оно
Урличући удара у копно.

И навиљче се облаци тмасти Над пеном таласа гребенастих.	
Ти си на мору – С бушачком скелом. Стојиш. И у небо се челом Упиреш кò гора врховита. А ветар је нож. И нож је бридак! Али кроз студени крик олује Ја већ одавно глас твој чујем.	5 10
Очи су моје уперене За брид таласа што се пене. И дугог чекања дуга чама Дубља је но море и но тама. Чекам – Ветар је све бујнији. Чекам – Твој глас је све чујнији.	15 20
Ал' срце моје, срчано птиче, По гласу као по светлу језди, Хита да теби донесе вести Да ми у души лукобран стоји.	
Љубав. А она се чак не боји Ветра од кога парају жмарци...	25
Мост ћу до тебе да пребацим, Да се овамо вратиш што пре. Ил' ћу ја доћи – само јави...	30
Мост ће таласима да се опре: Јер он је саграђен од љубави Неразориве, велике, добре!	

ЧОВЕК

Без човека би све струне твоје биле неме,
Природо, и непотребне твоје чари.
Без њега ти би таворила своје време
Кò жена коју жар љубави не озари.

Чему жубори водà, Цвеће, Песме птица, Мреже потока у којима се звезде лове? Чему пролеће од цветова и од клица, Чему – ако га гледао не би човек?	5 10
Смет снега који се под сунцем већ излизò, Суморна киша И жарковито лето, Само с човеком добијају прави смисò. А без њега на земљи – коме све то?	 15
Реке би текле заман – ни брода нити јаза, Живот би на земљи штедрој био жгољав. И просипајући презрело злато класја, Јесен би тужно очекивала поља. И гласом жалосним као изгубљени дозив Певò би славуј и ноћима које гуше. Пролеће, праскозорје, расцветан врт у роси – Шта би значили без човекове душе? Ко би клицао: ала су макови расцвали!?	 20 25
Кога би хладом освежавала брда? Природо, ти си савршена. Али Без срца човековог – ти си мртва!	 25

ГОДИНА СЕ ОБНАВЉА

Мирис увелог лишћа Ветри, срце веселећи. Земља се из сна буди Од снажне пролећне жеђи, И љубав што још јуче Вењаше наочиглед свету	 5
Оживе, отвори се Кò грана цела у цвету. А звезде! Заручнице Што се на трон ноћни пењу.	 10
Сав се видокруг блиста У месечевом прстењу. Где си ти? Хитај, мили! Живот нам радости нуди.	 10

Пролеће све обнавља. Што пре поред мене буди.	15
Гледај: песме живота Кô ново свитање горе.	
Дођи! Подарићу ти Пролећа дах, булку зоре.	20
Дођи! Сав свет се прену, Сва љубав нуди и чека.	
Година се обнавља. Пружа нам напуњен пехар.	25
Запевај и ти са мнош Како април стиже до прага,	
Дођи да чујеш срце Кад се кô фрула раздрага.	
Дођи скупа с пролећем. Зовем те шумом и њивом.	30
Дођи! Ја ћу ти дати Сву љубав своју и живот!	

ГРАНА

Ко оно стоји онамо преко? Је ли невеста у руху знаном? Ил' се девојка нагла над реком? Ниједно. Ти си, ресцвала грано.	
Бледорумена преко дана, Пред ноћ црвена као кана – У самом врху мог ђулистана Цветај и никад не вени, грано!	5
Сва си кô дуга изнад воде. О кад бих могла да ти отмам Бар једну кап твоје лепоте – Ја живим о њој снатрећи, грано.	10
Вртлар те чувао од зла мраза, А у априлу ти заталаса Све лепотице – као на сан, Цватући на завист свима, грано.	15

ИЛИЈАС ТАПДИГ

ЧИМНАЗ ИГРА

Радио је музику преносио...	
Ах, што сам уз њу играла,	
ах, што сам се на прсте дизала,	
што сам главу лепо држала!	
Рукавима се заклањала	5
као да сам стидљива јако,	
играјућ увек се чини тако, –	
девојчица треба да се мало стиди.	
Не журити... Важно је и то,	
руке кретати с ритмом једначито.	10
А потом, кад хаљина стане витлати,	
треба прижмурити кротко, мило,	
окренути се још једном и стати,	
као да се од игре уморило.	
Десну руку треба срцу принети,	15
поклонити се уз осмех као сметен.	
Музику је радио преносио...	
Тата је ногом давао такт,	
длановима луцао уз музику брат.	
Само је бака била љута.	20
„Јој, пашће!“ – рекла много пута.	
„Јој, пашће и разбиће чело!“	
Угасити радио заповедила,	
зато што би се могло пасти.	
Што се бунеш, бако, бакице мила,	25
заиграј, па и ти нећеш стати.	

ХАБИ ХАЗРИ

ПРОЛЕЋЕ САМ ЈА

Озеленела пољана
и луг рекоше:

– Пролеће сам – ја.

И ласта, вратив се у наш крај,
такође рече:

– Пролеће сам – ја.

Сунце, блеснув у роси цветова,
белином искипела облака два,
и неуморни глас потока
кликнуше углас:

5

– Пролеће сам – ја.

Ничу пшенице прве клице,
мак зажегао црвене свице,
и цветак се мени на грудима
засмеја:

10

– Пролеће сам – ја.

БАЛАКИРСКИ ПЕСНИЦИ

КАИСИН КУЛИЈЕВ

КАДА ЈЕДАНПУТ

Када једанпут нека беда
преда ме бану,
вода текући низа страну
рече: „Свој бол мени предај!“

„Погледај у небеса, у свемир“, 5
висораван каза,
„И стишаће ти се срца немир“.
„Спокојно иди, издати те нећу“,
тихо је шуштао шљунак стаза.

„Погледај моју снежну белину!“ 10
гора је шапутала једва чујно.
Ливаде су звале да легнем на њино
зеленило бујно,
ја легах и бол ми мало умину.

И јасно ми постаде тада: 15
не треба ми другог краја
до стаза, до речица, до ливада
и до неба завичаја.

ГРУЗИЈСКИ ПЕСНИЦИ

НИКОЛОЗ БАРАТАШВИЛИ

ЗЛОБНИ ДУХ

Зли душе, ко те је прогласио за мог возача
и пустио да се као црв у мој разум увучеш,
те немир у мени свакога дана јача?
Ко ти даде моје младеначке вере кључе?

Да ли си ми ти оно обећао, смутљивче, 5
да ћеш ме спасти у овоме свету од ропства,
сред страдања да ли ми ти причо слатке приче?
А од раја ми обећаног шта сада оста?

Реци куда су се сва дивна обећања здела 10
у којима свака реч би смутљивица, варка?
Где си се притајио, одговори ми смело.
Зашто ослаби твоја снага мађионичарска?

Нека је проклето време кад сам твојим гласом
омађијан жртвовао чисти занос млади. 15
Отада не могу више ни страсти таласом
утолити свога срца жеђи нити глади.

Зли душе, заводниче, бежи од мене!
Ти си крив што сам сад усамљен, што немам циља,
што сам неповерљив и душе све разривене. 20
Тешко оном ког се такла твоја рука заводиља.

ПЛАТАН

Стоји гранат платан на усамљеној стени стрмој,
сличан ваздушном и високом шатору од грања.
Шумором привучен човек долази под то дрво
да уз жубор воде заборави патње и да сања.

Жуборећ тече Кура, грање платану шушти, 5
испод шатора његова зрачна никуд ти се не да.
Има неки тајни језик ствари и немуштих,
живљи од свих људских језика, од свих беседа.

Као жена вољеног човека страсно грли Кура,
пропињући се уза стену, стабло платана, 10
али се платан горди загледао у пространства сура
покаткад само тужно занихав коју од грана.

Чим ветар загрли платан, болно река зајечи,
као да од љубоморе пати, и зависти.
Сви заљубљени страдају тако тајно, без речи, 15
сва срца која воле згарају огњем истим.

НЕВЕРОВАТНО

Кад смо заједно у необухватном
свету овоме – ни рај већи.
Волим, волим благодатно
очију твојих сунчево злато.
Невероватно. Невероватно. 5
Невероватно. Не да се рећи.

Од растанака ко може утећи.
Не знам да ли ћу доћи обратно.
Ни пакао од тога бола већи.
Тонем у патњу суновратно. 10
Невероватно. Невероватно.
Невероватно. Не да се рећи.

Кад ми је срце тузи податно,
ни страх од смрти не бива већи.
Сретне ли те опет, као клатно 15
радости тући ће, крила стећи.
Невероватно. Невероватно.
Невероватно. Не да се рећи.

СВОЈИМ ДРУГОВИМА

Младићи, док траје још рано јутро ваше,
љубавне патње нека вам од свију буду веће.
Удари судбе тешке нека вас мало плаше,
брзо утирите сузе, не повијајте плеће.

Грабите сваки тренутак живота млади, 5
не гушите у срцу пламен који га пали.
Смешан је убог старац, ако се младим гради,
и младић жалостан, осећа ли се стармали.

Благо оном који зна чему је када време,
ко живот живи увек према свом узрасту. 10
И он понесе небројених страдања бреме,
и њему светске бриге гомилају се, расту.

Али кад се сунце попне небу до зенита,
кад се стишате и срце вам сазри уз то,
ја бих вам, младићи, ако који мене пита,
рекао сада једно своје горко искуство. 15

Не заносите се женом ветрењастом, кокетом,
која очарава само зато што је млада,
која иде опкољена удварача четом,
она волети неће никога и никада. 20

ШАЛВА АПХАИДЗЕ

ЈА ЋУ РЕЋИ

Пролеће зазвиждало – мене зове.

Гране зањихало – мене зове.

Љубичица зажудела – мене зове.

Земља се пробудила – мене зове.

Јављаш ли се ти или свануће – реци! 5

Твој глас ме или глас птице вуче – реци!

Ветар је или љубави бујање – реци!

Киша је или твоје јецање – реци!

Ја сам пупољак пролећног грања – знај!
Завичај дишем дисањем – знај! 10

Очи су му твоје лепоте пуне – знај!

У отаџбину само се кунем – знај!

Ко је око нас просуо боје – хоћеш ти рећи? 15

Ко греје срце земље своје – хоћеш ти рећи?

Ко је по њој просуо сунчани прах – хоћеш ти рећи? 15

Априла дах –

ја ћу рећи

ПЕСНИКУ

Тебе туга и сузе не могу да загуше,

друже и брате, песниче, грађанине.

Жива вода буре умива ти душу

и сјај пречисти јутарње висине.

Лик јунака у песничким сновима 5

као благородна песма никне,

а ако још и радости у песми има,

свиралу створи из сваке трстике.

Како је лепо. Загазиш у живота море,
талас те сад бије, сад те мази... 10

Истинит стих и у радости и у болу

узбуђења живота потпуно изрази.

У предворју необичнога века

писати о привиђењима није наше.

Ми опевамо душу, срце човека,
у борби врелој када се размаше. 15

Када гениј истине и љубави
с благословом међу стихове падне,
у сваком маломе стиху се појави
веза, смисао и светови склада. 20

Друже и брате, песме у народ оду
ако су епохе поклич и барјак светли,
ако у борби за сунце и слободу
пера песника блистају ко бајонети.

ИРАКЛИЈ АБАШИДЗЕ

СНЕГ ПРЕД СВАНУЋЕ

Град је спавао полеђушке, и у сну се смешио мало: с напрезањем се сећао нечега што јуче мину.	
Пред само свануће је с постеље перина спала и на Тифлису се видела само чаршава белина.	5
Не, узалуд свитање не обећава ништа, није залуд зима белим сликала пред свануће.	10
Постало је тихо и мудро ко у књижном слагалишту, у очекивању чудеса притајиле се куће.	15
На ћутљивој Мтацминди* цртеж никао двојаки – низ падину бронзану коров се живописно спleo, а на град се горе погледао зачуђен Акаки** од седине зиме и од своје седине – бео.	20

ДЕЦА

Још је по ветру чађа пролетала и пепела се хладила брада цела, лежале грудве мртвога метала покрај црнога спаљенога села.	
Колибе ко да су потоком сплављене. Као да се усов отиснуо с брега.	5

* Мтацминда, буквално: Света Гора, на њој пантеон грузинских књижевника.

** Акаки – велики грузински песник Акаки Церетели.

У ћутању злокобном и дубоком
лешинар медвед збуњен лежи сред снега.

И само деца, патњу не праштајући,
као срце опрезна и дивљачна,
ту су стајала крај порушених кућа
стиснув песнице и погледа мрачна.

10

ЈОСИФ НОНЕШВИЛИ

* * *

На пропланку пун месец, бледи
под њим тихи стари дрвореди.
Светиљка једва гледа од несанице,
прича бајку пијани Кахетинац.
Прича и уснут ужива у вину, 5
помешао је бајку и истину.
Слушају људи, нико се не миче,
прича заборавља је ли збиља прича.
Умиру витези у древноме боју,
пред замком злих духова тенкови стоје... 10
Људи пију, слушају, причи нема краја,
дубоко уздахну после доброг гутљаја.
Сан хвата светионике, без смене стражаре,
а траје вино
    бесмртност
        бајке старе.

* * *

Не знајући

дрскости ни снаге мојих руку
пришла ми девојка
    из северних страна.
Хаљина јој је 5
    ветром изаткана
где вејавица преплела је нити.
    Почела ми је
на „ви“ говорити. 10
    Судба моја јасна,
светлоглава.
    Пробиће стабалца лукава
бела цвећа,
    У колибици од трске
она ће ми „ти“ рећи. 15
    Под небом пуним блеска,
на неранцастом песку,
    привући ће ме себи

снажно, нежно. Проћи ће године као смеша сунца и месечине. У коси моје сапутнице зраци снежни...	20
Али на чудесном лабуду с њоме облећем смело и у полудетињем брбљању луду хватам је на делу.	25
Не знајући дрскости ни снаге мојих руку пришла ми девојка из северних страна.	30

Славуј и ружа

Славуј непрекидно пева у ружину грању: „О, мучитељко ружо, не буди тако прека, удостој ме да будем сведок твога цветања, још с вечери отварање твога пупољка чекам.“ Тако је певао славуј. И ноћна топла тмина падала је на жбуње. Ветар благ пробуди се. И славуј умуче, а шуму обасја месечина и ружа расцвета се, просув слатке мирисе. Али певача младог дремеж савлада часом. Пробудише га тек птице пред зору. У трену срце му обамре јер он опази са ужасом како латице руже већ се круне и вену. Узлете славуј и запева тужно на лету, кроз песму и сузе птице сазивајући: „Како да растерам тугу и да угушим сету! Да ли је иједна птица бол осећала љући! До ноћи сам чекао да се пупољак расцвета, нисам жалио себе, пево сам, без смеха, и не слутећи да све, пошто угледа света, мора, процветавши, напослетку и да свене.“	5 10 15 20
---	---------------------

ХУТА БЕРУЛОВА

МОЈ ДЕДА

Ево дединог лика – све јасније блиста,
и чибук знан је ту и штака иста.

Сенка под старим брестом... Поглед ти у душу гледа...
Доброта и разум у речи мога деда.

„Срце, срце, дете – у човеку слушај!
Труди се схватити – и судбу и случај!” 5

Трен је велики, не губи ни мига,
слушај мудраца – он је жива књига.

Добар и јак буди – као земља родна... –
настављао дед полако, благородно. – 10

Пођеш ли куд пешке, или у чуну танку,
не заборави родну успаванку.

Воли као сунце, за њ вечито гини,
светли крај Совјета... Све дај отаџбини!“

ШАЛВА АМИСУЛАШВИЛИ

ДВОРИШНА ХЛЕБНА ПЕЋ

Старица изнад пламена згрева длане.
Тмуран и зимогрожив јесењи сумрак
и деца приносе задимљеној пећи
голог грања нарамак по нарамак.

Плашљиве варнице излећу с уздахом 5
као добри весници топлога хлеба.
Родну нам Кахетију у плаветну чоху
братски утуткава звездано небо.

Свака маленкост ту ми је до туге блиска, 10
врата која шкрипе и корито за тесто,
камена почађалог у пећи писка,
мирис детињства и драгих у кући места.

Гора ко домаћин затурила плећа,
на сто стављају хлеба колач мирисни...
У госте прошлости данас стигô си ти, 15
и на далеку младост све подсећа.

МЕДЕЈА КАХИДЗЕ

СВИТАЦ

Иако као слеп летиш дању
мада су ти отворене очи,
нико те не криви, ни што по ноћи
једино себи осветљаваш путању.

Боже, као светионик ме упали
да путнику светлим по мрклој тами.
Не дај да будем свитац с жишком малим
што обасјава стазу тек себи самом.

5

ВРАНА

Ти си удовица већ триста лета,
ти корачаш као сенка смрти.
На штакама си већ три пуна века
и уображаваш да биваш бесмртна.

Боље би било да си само три дана
крилата невеста пролећа што блиста,
него што тужна, у црно убундана,
обудовљена живиш година триста.

5

* * *

Хоћу да наша љубав
на густу шуму личи,
да никада из ње
не могнемо изићи.

Хоћу да танку стазу
која моме срцу иде,
једино твоје очи спазе,
једино твоје очи виде.

5

* * *

Ти си неустрашив,
а ја сам поносна,

идем дигнуте главе
 као све леше жене.
 Ти си бик који упролеће
 излази да се наужива траве. 5
 Ја сам река набујала,
 хтела бих те однети
 у наручју вала.

Он ће доћи

Он ће доћи у свануће
 и наћи ме уплакану као лозу.
 Донеће замућене очи кући
 и капке од вина отечене.
 Стићи ће пијан кад сване, 5
 равнодушан и без капе,
 кошуље раскопчане.

Откуцавају негде јутарњи сати
 брзо као голуб кљујући тренуте,
 часовник градски никако да ућути. 10
 Боже, нека се само жив врати!

* * *

Не плачи, малена Еко,
 извадићу ти трн лако.
 Нећу те уплакану
 ни једног јединог дана.
 Недалеко је река, 5
 опраћу ти на њој рану.
 На убода ћу ти место
 ставит усне уместо лека,
 рећи оцу да ти лутку куши.

Али кад порастеш, Еко, 10
 и минуте у године нарасту
 као класје збрано у пласту,
 доживећеш патње много.
 Вај, те ти ране као ову
 ја излечити не могу. 15

А ТЕБЕ ЉУБИ НЕКО ДРУГИ

Тако је бивало до дан дањи
и сутра ће бити тако,
ти који си одбацивао друге,
бићеш једном одбачен лако.

Ко би рекао да ћу несрећна
ја бити једног лепог сата
и да ћу тешки колир љубави
закопчати око свог врата. 5

Тако је бивало до дан дањи
и биће вас живот дуги:
ти несрећно једнога љубиш,
а тебе љуби неко други. 10

НИСАМ ВАЉДА ПОТОК

Нећу тужити, нећу бити гневна,
мада ми срце муњом ножа рани.
Отишао си као сенка поподневна
и трага ти не нађох ни дан дањи.

Говорио си ми да сам на мај налик,
да ми се месец на уснама румени.
Нисам поток да, кад би ме и резали,
никаквог трага не остане на мени. 5

* * *

Мој живот беше као поток у гори
што неприметно, тихо жубори.

Ти си као жедан путник се саго
пред мојега срца прагом.
И као телету, попут улара,
намакао ми омчу пуну шара. 5
А срце ми тукло ко полудело,
те нисам речи рећи смела.

Хоћу да ме уљускаш нежно
као ветар њиву у цвећу снежном,
да крај буде мом животу усамљеном. 10

И као што река изгуби живот у мору,
да се мој живот изгуби у твом.

ДО СМРТИ

Од рођења па до смрти,
реко, пала на плећа,
глуха надгробна плочо,
која се прошлости сећаш,
коју неме тишине кропе, 5
стазо, луталице вечна,
насушни завезани снопе,
дубе усамљен на литици,
церовино с наших брда
с грањем као победни крици, 10
у старости крешка и тврда,
Кахетијо сунцем опијена,
поточе знан или незнан,
поноре дубок и зелен, –
ја сам заробљеница ваша, 15
хтела бих да будем мелем,
свим вашим тешким ранама,
да за вас само дишем.
Непријатељ нек вас буде лишен!

ТУГА МОЈЕ ЗЕМЉЕ

Намотавах, намотавах, и не могох смотати
грузинске нам путеве у клупко једно,
дугачке као што су народне песме
и раскошне као пшенично снопље једно.

Тражих, тражих, али наћи не могадох 5
младића о коме сам дуго сневала,
с ким бих, као пролеће млада, радо
за живот Грузије и свој живот дала.

У њу је залазио непријатељ сваки
као кад зађе губар по шумама. 10

Гризли су нам сви, гризли, шуме и пропланке,
али их не могоше уништити нама.

Ломили су нам, ломили, небо, вечност пуну,
али нису могли свалити га ниско,
нису могли скинути царску круну
са нашега неба грузинског. 15

О МЕНИ СУ ГОВОРИЛИ

О мени су говорили – иде мај.
Била сам ко срце на првом састанку,
личила сам на небеса азурна,
и на мајску кишу на уранку.
Била сам дубока ко бол Ираклија, 5
била сам као свештеница права,
као море широкоплеће, бурно –
сада сам косом покошена трава.
Сада сам срубљена шума јасикова,
птица која у кавезу тужи: – 10
била сам ветар са широких поља,
сада сам жена опасног мужа.
Настало је време киша и облака.
А била сам ветру са поља једнака.

ЧЕКАЈУ ГРОБОВИ

Из земље извиремо
ја, река, кладенац, трава
и опет се у њу врелу сливамо.
С њом се бијемо засуканих рукава,
за њен скут се хватамо жудно. 5
Нико нас из ње претњом не плаши,
ниоткуд не чујемо корак ни хуку,
ћуте брежуљи сетни и снени.
На њима нас рођачки чекају
гробови већ за сваког одмерени. 10

ТАКО ЈЕ БИВАЛО

Тако је бивало до дан дањи
и сутра ће бити тако,

ти који си одбацио друге
бићеш једном одбачен лако.

Ко би рекао да ћу несрећна 5
ја бити једног лепог сата
и да ћу тешки колир љубави
закопчати око врата.

Тако је бивало до дан дањи 10
и биће вас живот дуги:
ти несрећно једнога љубиш,
а тебе љуби неко други.

* * *

По Шатилији* ћемо са горе на гору
јездити као што облаци језде,
ставићемо на плећа неба јарам
и помешаћемо главе и звезде.

Нећу се жалити на страх ни на умор, 5
ма куд нас повела стаза прека.
Бићемо високо, више свих и свега,
више планина, сунца и човека.

Остаћу као безоблачно време, 10
ма приметила непогоду и вихор,
и гледаћемо једно другом у очи,
да не бисмо опажали сем себе никог.

Опет у Грузији

Ни у великој земљи Русији
без тебе се сметити не марих.
Отишла сам мцхетским друмом и ја
као наши мцхетски** сплавари.

Испела сам се по западној страни, 5
сунце ми се у срце загледа у то,
на дрвету као Кахетинац*** пјани
цврчак је цврчао отегнуто.

* Шатилија – предео у Грузији.

** Мцхета – градић у Грузији.

*** Кахетија – покрајина у Грузији.

Опише ме кахетинске шуме и траве –
или се карданаска лоза игра са мнош. 10
Гора се сунцу испела изнад главе –
или се оно покрило шеширом сламним.

Јурим путем иза све снаге,
и за пољем – кахетинским лепотаном,
и за спорим кахетинским сељаком – 15
достојанственом реком Алазани.

Ступам земљом грузинском, рада свима,
држећи на плећима неба свилу.
Гора ми пун месец подноси устима
као старцу пуну вина чинчилу.* 20

Видех опет пределе око Гамбори
и срце ми намах престаде да бије,
и поглед ми се поново отвори
за јасну лепоту моје Кахетије.

ДО СМРТИ

Од рођења па до смрти,
ти реко пала на плећа,
ти глуха надгробна плочо,
која се прошлости сећаш,
коју неме тишине кропе, 5
стазо, лугалице вечна,
насушни завезани снопе,
дубе усамљен на литици,
церовино с наших брда
с грањем кô победни крици, 10
и под старост крепка и тврда,
Кахетијо сунцем опијена,
поточе знан или незнан,
поноре дубок и зелен –
ја сам заробљеница ваша, 15
хтела бих да будем мелем
свим тешким ранама вашим,
да за вас само дишем. –

Непријатељ нек вас буде лишен.

* Чинчила – посуда за вино.

ГДЕ СИ ДОСАД

По дугу сам се натрчала сита,
изгажена је сва камилица.
Ти си орао победитељ,
ја покисла, побеђена јаребица.

Бездани те дозивају снови, 5
силазим с ума, бринем.
Поље ме својим плаштом ови,
да ме роса окрепи свежином.

У очекивању низ друм гледам. 10
Ко иде? А, ко иде? Је ли то шум воде?
Јеси ли ти или звезда,
или сунце врсима хода?

Зар и траве не желе 15
да се очекивање окончача?
Чезња за тобом гони ме попут стиха,
стеже ме као омча.

Где си ми био до сада 20
кад се враћаш тек дању,
кад трчиш тако задихан,
газећи покислу путању.

КАД БИХ БАР МАЛО БИЛА ЛЕПА

Када бих бар мало била лепа 5
и коса ми бујна ниже паса пала,
када бих бар мало била смелија,
кад ме врлина не би окивала
полудела бих као Арагви,*
као кварељска у бокалу шира
и као пуж у својој кућици,
у твојој бих близини нашла мира.

Кад бих чежњу увила као дуван 10
и постала слична армазском идолу, –
можда бих се бар мало пролепшала
и бар мало личила на тополу.

* Река у Грузији.

Ти би ми дошао као спасење
и не би ти због тога било жао,
разиграла би се наша срца
као бубањ звонак, разгрејао. 15

Ноћ протрчи као мачка црна,
проплови брзо скела дана,
почећу личити на самце јелене,
постаћу као у пољу црна врана. 20

Кад бих бар мало била лепа
и коса ми бујна ниже паса пала,
полудела бих од твоје љубави,
кад ме врелина не би окивала.

КАДА МЕНЕ КОГОД ВОЛИ

Када ја кога волим,
срећна сам и чиста, чиста,
и чујем громки говор неме траве,
смешим се небу, и земљи, и блистам
кад ја кога волим и обожавам. 5

А када когод мене воли,
дижем се увис слично звонику,
чини ми се да ми је срце звоно
и смешим се сваком познанику
када неко мене воли. 10

Себе тада осећам силном,
ни од каквог бола не стрешим,
ко дете брбљам умиљато
и сматрам сви стихови лепо
једино су мени посвећени. 15

ЗА ПОНЕКОГ ЈЕ СВАКА ОД НАС ЛЕПОТИЦА

Сваку од нас ће неко лепотицом звати,
биле сетне, ведре, високе или мале,
а ниједна од нас не може знати
говоре ли то озбиљно или од шале.

За свој пут широк неко сматра мене, 5
а неке сам надаће велико,

и знам да увек, од младости зелене
до беле старости не може певати нико.

Ја бих радо с тобом да проживим дане,
после тебе не бих по земљи да газим, 10
али знам, може и за младости ране
да понекога нико не запази.

Деси се, сматрамо понекога грубим,
понекога називамо неправичним,
али према неком ти су исти људи 15
најбољи, нежни и детету слични.

Природа нечим обдари свако лице,
свако понекоме поклони вере.
Ако и мене већ неко изабере,
морам сматрати да сам лепотица. 20

КАДА ДЕЧАЦИ СРУШЕ ГНЕЗДО

Када улице постану снежне,
а не буду те грудвали дечаци,
прохујале твоје младости нежне
то су непобитни први знаци.

Кад се птица опет јави из грања, 5
а ти више не умеш да је чујеш,
кад престанше с пролећа да сањаш,
кад престанеш да се заљубљујеш,

кад дечаци сруше гнездо са дрвета,
а теби полетарца не буде жао, 10
сматрај да долазе дани лета,
да ти је април већ прохујао.

БЕЗ ТЕБЕ

Без тебе сам
                                празно саће,
ПЛОД
                                што труне
                                у трави густој,
сламнато, бесплодно влаће,
високо зимско небо пусто.

Дани без тебе
мрачни
као сенке, 5
живот без тебе –
увек је –
зима.
Без тебе сам –
грожња евенке...
Мој градинару,
да ли те има?

ЉУБАВ

О своје болу не говорим ником.
Одузела сам своје срцу наду.
Прилазим ти, али ти биваш све виши
преда мном као горска громада.
Говоре ми да никог у срце не пуштам, 5
да не говорим о љубави ни тихо,
али ја те као земља храст
у срцу своје одњихах.
Ниси ти крив што си у мени
оставио дубока трага, 10
што ме ниси изложио у свом стану
скупо уоквирену као бића драга.
Ти нећеш бити мојим сапутником,
постао си некој другој лука,
и ја одлазим од тебе као магла 15
која не зна свога пута.

* * *

Срце ми окива љубомора,
реч се ломи ко лешиња кахетинска.
Ти који си сурова снега груди
у мом срцу си валова ниска.
Ми не послушкујемо пролеће скупа, 5
не ходимо кроз багрењак цвали.
Та ја ти се поднех као вина купа,
али ти је одгурну и разли.

ОТИШАО СИ

Отишао си, а ја сам остала
у закутку врта твога
као лептирица посустала,
крила сломљенога.

На твој писаћем столу 5
стоји лампа погнуте главе
као кажњени дечак.

У врту слична растуженом Снешку
дрема убундана јелка.
И твој дому, и улици, и врту, 10
без тебе је тешко.

Ниоткуда ни утеха, ни осмех
да се јаве.
Мали врт ћути.
Негде у твога срца куту 15
ја стојим као кажњени дечак
погнуте главе.

НЕ ГОВОРИ

Да би ме својом руком обновио,
као небраћену сруши ме тврђаву.
Загрли ме као што киша плаха
штедро грли траву.

И далеку, као далеку домовину, 5
уљускај ме своје љубави безмерјем
као што мало дете у колевци
уљушкују у предвечерје.

Прилазити ми немој бојажљиво,
ни држати се као да не знаш шта би. 10
Приђи и своју љубав као метак
из двоцевке у чело ми заби.

* * *

Пастрмка увек да сам
коју котарицом лове,

и песма да сам гласна,
звонила бих у срцу твојем.

Пољубац тајан, скривен, 5
да ли је бити мени,
шумела бих у теби трајно
као поток Кватахеви.

Да сам недостижна нешто 10
као неба плавети ове,
да сам пастрмка вешта –
да ме котарицом лове.

АКО НЕ ЧЕКАШ НИКОГА

Ти си на раскршћу чекао ме дуго
и кад не успе сломити моја упорства,
одмахну руком с безнадежном тугом,
а ја сама занемела остах.

А ја сама чекам и после тога 5
и краја чекању не видим ни издалека.
Тешко је, види се, чекати целога века,
особито ако не чекаш никога.

БИВШИ ДОМ

Када у твојој близини бивам
и твоје опустеле гледам прозоре,
осећам се пред тобом крива,
а окна твоја као да ме коре.

Срећу доживљену у твојим собама 5
кад бих збрала минут с минутом,
не бих сакупила ни дан један само,
остали су протекли у једу љутом.

Ипак жалим очи твоје некад лепе, 10
зидове који чезну за мојим смехом.
Мислим о теби као о драгом неком,
али ти не могу помоћи, доме слепи.

Мој стари доме, пред тобом стид ме,
напустила сам те немилосрдно,

нисам досад крива ни пред киме,
а о теби сам се огрешила грдно. 15

Одгајила си ме

Одгајила си ме као варгањ златни,
небо је високо, земља бајка бива,
да ме нахраниш својом благодати
свакога пролећа себи ме призиваш.

Доћи ћу и залутати међу грање 5
опијена соковима грмља стара,
ту где на прстима пролази ћутање
као што нечујно иде бубамара.

Небеса су и без ватре поново врела,
као црепуље што се над питом пуше 10
и обећавају младићи кроз села
да скину са неба златасте минђуше.

Светлуцају небеса ужарена,
одјекују сплеткама засеоци 15
како је стидно и недозвољено
да младу девојку љубе момци.

Зовеш да се поново теби вином,
да ме земља ороси као цвеће,
и ја као птица селица, из даљине,
долазим ти заједно са пролећем. 20

Зацело ћу умрети у дутању
и у љубави коловрату дугом,
као што птица мре при полетању
и као што сељак умире за плугом.

НАСТАНЕ ВРЕМЕ

И настане време
тешко, без узлета,
кад не можеш учинити
да умирући сан процвета,

кад ти се чини да си 5
трава коју гризе губар.

И настану опет часи
кад сна зачујеш жубор
и када
поново ти живот ставља о врат 10
огрицу нада.

ЉУБИЧИЦА

Љубичица је већ процветала,
у шуми нови мирис чика,
у виноградима гроздови зоре,
Сунце је на небу заповедник.
Узорана земља стоји као море 5
по коме се бео цвет бадема пени.
Затим ће опет да се наоблачи,
повући ће се с неба зраци,
други ће бити на њиви орачи
и смрт ће стићи као скелеција 10
да једног по једног
на другу нас обалу пребаци.
Забора вићемо нежност небеску,
зеленило траве и живица,
све вољено од рођења, 15
белог ће бадема нестати са песка
као са окна измаглице.
Све је сан и привиђења.

ВЕРУЈТЕ

Иако, ласте, у други крај летите,
остављајући праг и кров домаћи,
иако целу земљу облетите,
од наше земље лепше нећете наћи.
Журиш, реко, да се сјединиш са морем, 5
певаш не осећајући бол ни за чиме.
Зар те збиља нимало не боли
што ћеш своје тамо изгубити име?
Дрвеће, растеш, не стиже те око,
чини се да не умеш никако стати; 10
али макако узрасло високо,
ипак мораш у земљу веровати.

ДОЋИ ЋЕ ВРЕМЕ

Настану часи кад сам незадовољна,
кад живот тежак и несносан бива.
Растанак остави у срцу пустош болну
која тражи присуство бића жива.

И настане минута светла, сунчана, 5
и не можеш у срцу сачувати то благо,
али се испречи широка брана
између нас и циља нам драга.

Кога сам љубила, нема га више у свету,
лепе снове сахрањујем полако. 10
Нечије очи и плот и крв се гасе
лемећи му живот као леденицу лако.

Гледам то, али не могу да га спасем.

ОПЕТ СА ВАМА

Радују им се, радују очи,
дигао се радости вихор,
из врта скакавац скочи,
птица ми приђе блиско.

Врелином ме сунце гања, 5
трњине ми стављају омче,
ките снопља нуди путања,
откле да бројити почнем.

Изгребала ноге врба свита
журећ да ме сретне на путу, 10
мостић ми над реком хита
као дечак на коњу-пруту.

Ех, да је и мени с коња-прута танка
викнути опет: Брзо отварај, мама,
ево твог срца једнога изданка, 15
и радости у старим годинама.

УЛИЦА НИКОЛИДЗЕ

До улице Николидзе
стигнеш већ секунде треће,

около се дечаци виде,
са грудвом сваки креће.

У ниске успомена 5
нижу се улице од реда,
не знаш где да се скријеш
од њиних радозналих погледа.

Нише се преда мном багрем 10
као мушкарац пијан.
Слабо смо одевени
и тај багрем пијани и ја.

Као жар-птицу јарку 15
године су време однеле.
Попут снешка белића у парку
багреми се улицом беле.

А сад и на мени и дрвећу
лепрша зелено одело.

* * *

Зато што сам била још малена
нисам могла схватити мајчине туге,
ни зашто су јој крила поломљена
и рано јој поседеле власи дуге.

Ни зашто је из живота он отишао рано, 5
нити јесу ли га одвезли далеко.
Оца ми смо очекивали непрестано
чудећи се што га она већ не чека.

У очи јој се туга као тама уселила 10
и само је ишла по сахранама.
У животу увек добро је чинила
и зашто је кажњења, чудила се сама.

Иако смо скоро голи морали ићи, 15
није нам прекрајала његова одела
као да се бојала да ће он отићи
због тога заувек из нашег дома и села.

Једва смо вукли у млин жито зором, 20
хладно је било, а стари шал у маме,
и дрхтала је као лишће гором
кад падне по њему раног иња прамен.

- Страх јој се у срцу могао јасно чути
док је отварала врата собна.
Осмехивала се тако горко, тако гробно,
да се ми нисмо могли осмехнути.
- И на своју сен је гледала неповерљиво, 25
тражила нешто под постељом сваком;
а кад би у соби обишла све живо,
крстила се, уморна, са уздахом.
- Боже, помози ми одгајити два голуба!
Тад нисмо могли појмити мајчине туге 30
ни зашто су јој крила поломљена
и поседеле јој рано власи дуге.

СТАРА ЛИПА

- Шта тебе узнемирује, моја стара липо?
На твојој грани птица се радује светлу,
а у нашем дому већ не живи нико,
не чујем крај њега ни птице ни петле.
- У двориште као ледина запуштено 5
онај се момак неће повратити,
тај дом је и сама смрт заборавила
и на таваници паук преде нити.
- Због чега тугујеш, моја стара липо?
Крај себе већ имаш изданак, свог сина, 10
а у том дому царује изодавно
плачем деце неремећена тишина.
- Плот му се криви, хлеб не пече у пећи,
а око тебе мрак разгоне свици,
и жуна ти на грани пева, липо, 15
а из корена ти расту наследници.

ДАЊУ И НОЋУ САМО ТОБОМ

Својој девојчици

Мени је уза те бивало свеједно
куда жуна у септембру лети,
ради кога се подижу на прсте
у шеширима сламним сунцокрети.

Мени је уза тебе било свеједно што маховина светлост избегава и зашто јој је туђе цветање трава.	5
Мени је уза те било свеједно зашто је на мразу дрвеће голо, а усред лета топло одевено, зашто мешају јасику и брезу и зашто истим зову их именом.	10
Мени је у свету било свеједно што лоза одувек остаје трезна а доводи све друге до пијанства, зашто је земља увек гладовала, а исхрањивала толика пространства.	15
Мени је уза те било свеједно што је негде у шуми дрво пало, што је земља пуна прохлада.	20
... Ни до чега ми сем до тебе није стало, поваздан у тебе гледам жедно, ни умрети због тебе немам када. Сем тебе све остало у свету мени је свеједно.	25

ОТИШЛА САМ, И ШТА С ТИМ

Земља је топла тако, можеш је љубити ко усне. Сањати је детињски лако, сваки час ме сан запљусне.	
Као дечак сам носила нарамак грања суха, стазом познатом, милом. Сама, сред мира глуха, радовала се животу. Причајућ ми о себи ветар ме пратио у стопу.	5
Да ми је све тако боса у далеке планине заћи, и испалог из гнезда коса, или дрозда, рањенога у трњу наћи. Огладнети лутајућ тако, и одахнути тек малко.	10
	15

- Омркнем ли у том крају,
 преноћити где у куту, 20
 и на сунца рођају
 опет кроз шуму густу.
- Сунце је слепело, вруће.
 По тешкој жези лета 25
 враћала сам се кући
 покрај сунцокрета свела,
 руку препуних чичака,
 на младиће из села
 не подижући ока.
- Истргла сам се ко река 30
 из заседе момака...
 Уз поточић из далека,
 свака стаза бива лака,
 могла бих и до облака.
 И поверује ти душа 35
 да живот радошћу пенуша.
- Земља је топла много,
 зове ме, тако се чини.
 И отисла се босонога
 моја машта по планини. 40

ДОМОВИНА

- Много пута смо ти живот
 давали до последње капи.
 Дужник сам ти, земљо, и ја,
 и да се одужим, вапим.
- Крв и љубав за тебе кипи, 5
 за твоју срећу и славу.
 Заповеди – и носићу
 за тебе и заставу.
- Горду главу нећу погнути
 ни ја, мада сам жена, – 10
 само ако би Грузија
 била крвава арена.
- Често у крви ковитлацу
 тонула нам је земља витешка.
 Буде ли само домовине, 15
 за њу главу дати није тешко.

ЦАРИЦА ХЕТЕВАН

*Турци су на ломачи сјалили царицу Кахетије (Грузије)
зайо што није хтела примити њихову веру.*

Стид ме је, хтела бих тело заклонити.
Преда мном је готова ломача
„Одреци се, Царице, земље Грузинске
свака је од ње већа и јача.“
Приводе ме близу ватри која тиња 5
као што се приноси јагње жртвено;
али више боли мене голотиња,
него што ме боле одрезане груди.
Усијаним ражњевима чело ми пале,
али ја гушим крик који се пење, 10
јер ви сте ме гордошћу саздали
као цркву саборну камењем.
У ватри ћу који тренутак бити,
али нико неће чути мога крика –
тако су наши преци знали калити 15
за сабље древне комађе челика.
До краја храбра и горда бити морам,
храбрости штит стављам на груди и лице.
Небо ће ти се отворити скоро.
Потрши још мало, потрши, Царице! 20

ТВРЂАВА ШАТИЛИ

На вису се већ опажа Шатели
куда нас неколико жељно хита.
Тише, тише, да би чујни били
једино удари о камен копита.
Конци мисли су ми покидани, 5
а душу ми ћутање тврђаве мори.
Из понора само излећу гаврани,
узнемирени топотом коња у гори.
Ту су некада наши стражари гордо
стајали часовима дугим и дугим. 10
Бранили су они тврђаву пред хордом,
ал су поодлазили један за другим.
Сваку наду изгубивши давно
тврђава се клонуло ослања о стење,

нема више наше упорности славне, – 15
само река још упорно ломи камење.
Сунца зраци тек што се нису скрили,
убрзо биће под тврђавом наша свита.
Идимо тихо, да би чујни били
једино удари о камен копита. 20

ИЗВОР

Сретох извор на земљи Карталинској,
небом му бежу огрнута рамена,
опазих извор у свануће само,
као јагње остављено сред стена.

Рече ми – свуда сам донео благодети, 5
због мене се расцвала земља млада,
и сада безбрижно лежим на песку
уморан од трке кроз винограде.

Радостан као мало сељаче
обилазим земни шар босих ногу, 10
па ипак у том огромном пространству
месташца себи пронаћи не могу.

ИЗРЕЧЕНО У ШАТИЛИ

Путева уских много има,
у равници, у кланцу дубоком,
путева стртих вековима,
да их тешко пронађеш оком.
Нови слој ту сунце растаче, 5
и сенке су на њима нове.
Ако их ниси видео, значи
не знаш шта се бојом зове.
Што тражих по свету доста,
чини ми се имамо и ми, 10
имамо сунца и светлости
бесконачне количине.
Што тражиш морем и копном,
о чему ти душа снује,
другом се на праг попне 15
и кад га не очекује.
Ко је опазио у гори

путева чудесних много,
тај се упути пешке
да тамо разговара с Богом. 20
Ко цветова успут,
ко бикова по висовима,
тако у Грузији много
љубави и зависти има.
Имаћемо све, ако имаднемо 25
срце на добро спремно.

СВАНЕТИЈА

Срцу које одгаји бура
дивно је у овој гори.
Не издај ме ти,
Енгура,
ни ви, ветри,
не гурните ме у поној! 5

Глас ми је овде планински ехо,
дугачка ледена нота.
Створила се снежним човеком
жбуња пребела дивота.

Несрећа ме овде неће.
Страх ме није. 10
нити мача, нити грома.
Можда је ту, за то дрвеће
сакрио се
свански момак.

Живот је живот.
Зар је мрско 15
живети у гори
као жена Сваћанина,
заробљеница високе куле?
Верујем у ову стазу младу
опијена мишљу дрском
да ћу dospети овде на престо, 20
а не у кулу какву хладну.

Горда ова сва природа,
овај ветар, ова небеса,
мени су слобода.
Увредити ме овде неће 25
ни долина, нити гора,

овде сам као сред свога дома.
И нека ме овде запази
и украде свански момак.

ПЛЕНИНА БАРБАЛО

Барбало, мајко горских потока,
одгајила си синова пет,
из чудотворна, штедра бока
и послала их бујне у свет.

И племенита наша Јора 5
на теби разви сребрн стег,
ни туга, ни злоба, нити мора,
не зауставише јој бег.

Све наше бриге и наше јаде 10
матерински на себе узе ти,
све мисли и добра своја нам даде,
пожртвовано, ћутећи.

Над пет колевки исполинских,
Барбало, нагињеш мудри лик;
ослушкујућ им смех и врисак 15
нишеш их све до у зоре цик.

И успаванка твоја, Барбало,
ко матере топло певушење,
продире ми до у срца дно 20
кроз јутарње дрвећа врење.

Ми жене грузинске када бисмо
примити могле твој наук,
одазвати му се срцем присно
ко што се одазове звук на звук.

Барбало, мајко горских потока, 25
одгајила си синова пет,
из чудотворна, штедра бока
пустила их бујне у свет.

ВЕСЕЛА ПЕСМА

Дан већ поодавно клечи
маше ми граном бор стар.

У сваки прозор завири без речи, –
како га не мрзи – месец сплеткар.
Разлива се небом као мрља, 5
и излази потом на пруд.
Низ путању пешице срља
ни сам не знајући куд.
Врља као босоног дечак.
Иде ли можда у град? 10
Тражи кога или чека –
можда ће га срести сад!
Опасна ти је та стаза,
а од мене не чекај помоћ:
ту поток, онде без пролаза. 15
Ипак лута месец целу ноћ.
Дођи кад први сине зрак
с плавим качкетом на затиљак.

ОСМЕХ ФРЕСКЕ

Посвећено Ладу Гудиашвили

Кад удвоје дома останемо сами
и ноћ свој велики точак заошија,
као да се сунце сакрива у слами
лице осмехом осветљено сија.

Осмех јој и на трепавице навре, 5
и ко сјај радосни у очима стоји,
да бих у Грузију вратила се час пре,
чувала га као грумен земље своје.

Кад се прозору прикрада ноћ бесана,
живо своје лице мени окреће 10
и гледа ме и нежно и бездано,
напомињући: скоро ће пролеће.

Нисам усамљена покрај њеног ока
кад се чежње неме на срцу свију,
кад ме жалост обузме дубока, 15
по вас дан мислим на своју Грузију.

С усном приљубљеном усни крадом
чини се фреска на зиду пати
што многи човек на земљи страда
и што је и њој тешко самовати. 20

Гледа у мене замишљено око,
 а мисли су јој бујне као пчеле.
 Блистање њене душе је високо.
 Зашто ли смо се нас две среле?
 Као што је вода путнику жедном
 биће она мени у доба седо... 25

Осмехујући се нечему у тишини
 као да мрак суров погледом скида;
 о вечности нешто, увек ми се чини;
 да ми приповеда фреска са зида. 30

СТАРИНСКА ЗАПЕВКА КОЛХОСКЕ ЖЕНЕ

Тешко мени!
 Тешко материнском срцу бедном!
 Као да горим у пламену ада.
 Где ми је син, реци, земљо хладна!
 Наћу га и у мору недогледном. 5

Оте мени кобац полетарца!
 Син ми заробљен у туђини чами.
 Заборавиће оца старца,
 име рођено и завичај сами.

Тешко мени! 10
 За сина не жалим жртве.
 Раздаћу земљу, посуду златну,
 пробудићу живе и мртве,
 дићи сву Грузију благодатну.
 Ни ноћу да ми туга мине. 15
 Десети пут зру жита у пољу,
 десет лета душа трпи невољу.
 Пешке ћу по сина и у даљину.

Лед ми је оковао празне руке.
 Љубим колевчицу и постељу. 20
 Претражићу и девету земљу,
 све ћу поднети, и огњене муке.

Тешко мени, сине, моје ране!
 Разбићу о камен главу седу.
 Боже, Боже, 25
 овакву беду
 не пошљи ни на старе вране.

Нека прокуне господња сила
онога ко ми сина оте,
снашле га паклене све страхоте, 30
жена му сина не родила!

Како да не страда мати због деце
и да не проклиње душманина,
кад и пас бескућник жали сина,
урличе кад му ко отме штенце. 35

Тешко мени!
Тешко мени, не нађем ли сина!
Тешко мени,
нека ме скамени судбина!

* * *

Кад бисмо бар капљу радости нашли
на овом свету где се трци много!
Крај понеког дуго ћутке пролазимо,
затим вечито патимо због тога. 5
Као блиског примимо неког туђина
због неке можда сасвим случајне ствари,
а отуђимо се од пријатеља старих.
Стално нешто у свету грабимо
и са патњом га напуштамо потом. 10
Хтели бисмо да се за ма шта ухватимо,
хрлимо
да још останемо сунцу под топлотом.
Мучимо се готово целог живота.

КО УМЕ ДА ВОЛИ

Слава нека је и старом и младом
коме је уска животна путања,
ко је у животу знао само да страда,
али ипак може да воли и сања.

Благо том ком је нада преча од хлеба, 5
ко се од рођења на самоћу свико,
томе чија љубав никоме не треба,
а који ипак не мрзи никог.

Благо ономе ко заплаче лако,
чије срце сунца и доброте има, 10
благо томе ко опрости сваком
па и великим грешницима.

Благо оном ко откад је насто
не брине само за свој живот голи, 15
који и кад доспе у изгнанство
далеко своје огњиште воли.

Слава нека је и старом и младом
чије срце сунца и доброте има,
који мада је вечито страда, 20
може да мисли и о другима.

КАД УМРЕМ

Кад умрем – неће пропасти ни влас,
поклонићу земљи крв и плот,
налиће се златом зрели клас,
врти ће цвасти и донети плод.
Кад умрем – постаћу птичји пој, 5
душа лозе, зажећу вина сва
и као пастрмка поглед мој
засветлеће ти с речног дна.

ЈАКУТСКИ ПЕСНИЦИ

АРХИП АБАГИНСКИ

НАСТАНАК ПЕСАМА

Облаци – чамчићи од бреста
плаве се на њима једра,
зором се неколико места
дигли се у небеса ведро.

Очараним пратим погледом
облаке лаке, сав занет,
и призивам их редом
да дигну и мене у плавет.

5

И облаци послушали,
дигли ме уз неба косу,
а отуд, из осунчане даљи,
пале песме налик на росу.

10

ЈЕРМЕНСКИ ПЕСНИЦИ

ОВАНЕС ТУМАЊАН

У ЈЕРМЕНСКИМ ГОРАМА

Наш поноћни пут, наш пут не би лак...
Преживесмо чаме,
болове и таме
вечно тражећи небеса окрајак
у јерменским горама 5
суровим горама.

Одавно носимо мисли ризнице –
мора пенушава,
роди их права
душа народна, роди мисли те 10
у јерменским горама,
високим горама.

Из светлих пустиња сваки је дан
хорда искрсла,
хватала за прса, 15
секла наш уморни караван
у јерменским горама,
у кравим горама.

Разбијен тако и опљачкан
после пораза 20
с камених стаза
силазио је тражећи кров и стан.
И наш поглед од туге замућен
одгонета
сваки знак света: 25
хоће ли ускоро свитања трен
у јерменским горама,
зеленим горама.

ПОМЕН

И попех се последњи пут, како је древни обичај,
да рекнем: небо, мир праху народа мога дај,
несрећним жртвама што на тисуће тисућ
падоше морем, долом, гором, у понор, у песак врућ.
Узех ватру са алевих језика пожара јерменског 5

и под хладним, мирним небом запалих као снег стог
горе наше: Масис и Ара, Тангурек, Немрут и Сипан,
огромне воштане свеће Јерменије, да настане дан, –
запалих недосежним као сунце Арагаца кандилом
што неугасиво, јарко светли у мени и свету свом. 10
Застадох суров, усамљен као Масис и поносит
и позвах те убоге душе развејане до на Крит,
Месопотамијом, Сиријом и где је Хелеспонт,
до Мора Јерменскога, до обала где бучи бурни Понт.
– Почивајте мирно! – узалуд вас поби људска звер. 15
Човек ће још дуго и дуго остати људождер.
Снажним гласовима с лева од мене Тигар, с десна
Еуфрат
читају опело журећи кланцем у крај непознат.
Из кадионице Џиревског теснаца облака ред
крете с јерменских гора, што се простиру
у недоглед, 20
јатима, носећи мирисе и суза и дажда сјај
да просну свуд кроз тужни, опустошени завичај,
до Месопотамије, до Сирије до на Хелеспонт,
до Мора Јерменскога, до обала где хучи бурни
Понт.
– Почивај мирно! – узалуд вас поби људска звер. 25
Човек ће још дуго и дуго остати људождер.

АВЕТИК ИСАКЈАН

Абул Ала Маари

Касида у седам сура

УВОД

Абул Ала Маари

слављени песник Багдада
 проживео је десетине лета
 у калифа раскошном граду,
 познао живот славе и наслада, 5
 с богатима и знатнима седајућ за сто,
 с мудрима водећи разговор свакодневно;
 кушао је верност пријатеља,
 у туђини бивао често,
 посматрао људе и обичаје далеке 10
 и његов проницљиви дух прозре
 и дубоко омрзе човека.

Не имавши ни жене ни деце,
 опремио је мали караван камила,
 узео неопходне ствари 15
 и кад је ноћ на Багдад стала да пада,
 под стрехом кипариса украј Тигра,
 тајно је кренуо из града.

СУРА ШЕСТА

Слатко је мирисало цвеће док врели зраци пале,
 а камиле су прашљиве полако корачале. 20

Монсуне, жежи ми лице, траг ми са песка сатри! –
 говорио је песник Маари, огорчен, сав у ватри. –

Слушајте ви, риђи лавови, шта се у мени збива
 докле вам вихори огњени искре маме из грива.

Ходите и пождерите ово срце пуно рана, 25
 само да се људма не вратим све до судњег дана.

Ја их познајем, носим траг њиних зуба и ноката,
 њима је место језика отровна жаока дана.

Они само себе воле, они су лисичја стада,
 лукава и подла у туђој пронасти увек рада. 30

- У сиромаштву и беди понижавају се они,
у богатству су злуради, охоли и осииони.
- На ваше и зло и добро клетвама се ја обарам,
на веру којом тргујете, која зна да скује јарам.
- Свет допова новцем правда, јунаком створи
плашљивца, 35
генијем глупака, девицом проститутку, правим
кривца.
- Такав је увек човек када га скинеш до гола:
споља на божанство личи, а душа му је ђавоља.
- Пребројаћу и неизбројне кораке каравана,
али не злочине почињене само једног дана. 40
- Чујте ме с југа, севера, и истока и запада,
речи су моје праведне, иако су пуне јада.
- Нека речи моје грме, нека причају довека
да нема ничега на свету горега од човека.
- И све док сијају звезде и олуја пустињом вије, 45
док у пешчаним брежуљцима пузе и шиште змије,
бежи, мој караване, од пирова људских, од блуда,
од смрдљивих гадних тржишта, од лажи, од заблуда!
- Бежи од човекове сенке, правде му, и освета,
од жена, љубави, другова, бежи до на крај света. 50
- И камиле су летеле не гледајући по страни,
а вукли се за њима дуги прашине каравани.
- Около су промицала поља, планинске крчевине,
градови пуни кула где се у борби за хлеб гине.
- Бедна заборављена села јурила стреловито, 55
и Абу Маари је некуда према звездама хито.
- Његове мисли, као разбијено јато сокола,
полетале су куд која препуне горкога бола.
- Нити се освртао, нити је опажао кога,
поздрава примао није, нити је називао бога. 60

СУРА СЕДМА

Погледа у румени видик Абул Маари без даха
и с ознојене камиле на прагу пустиње сјаха.

- Пред чарју Арабије, пред сјајем лепоте њене,
он затим узбуђен клече на сиве стене.
- Загледан у даљину и наједном пун јасног мира 65
песник се клонуло наслони на стену од сафира.
- О, како сам слободан! Ни ова пустиња пешчана
не може обујмити слободу данашњег дана.
- Овде ме се не могу таћи људско око ни рука.
О, слободо, ти си тиха и мирисна, цветна лука. 70
- Ватрама својих ружа увенчај ватру моје ране,
о, слободо, рајски славују, бесмртни Ал-Коране!
- Ти мудра пустињо, буди благословена довека,
једино у теби човек не кињи више човека.
- Разлиј се до у бескрај, жуто пешчано море, 75
потопи села и градове, и колибе и дворе!
- Извиј се над земљом као змај, ти вихоре пустињски,
жего, разаспи злато стазама далеким и блиским.
- И хиљадама хиљада блага, чари и чудеса
даривало је сунце свет, светлећ у срцу небеса. 80
- Дремала је мртва пустиња у јари врелог дана
светлуцајућ као кожа заспалог лава титана.
- Салам, сунце, најсилније од свих божанстава,
вире живота, материнско недро снова и јава.
- Бездана чашо васионе пуна огњеним вином! 85
Усхићење, страст и слобода, у теби су једином.
- Добро сунце, победоносни празнице у космосу,
у жедну моју душу налиј своје вино и росу.
- Блаженством слатким, мудрошћу и вечношћу опи
мене,
да беспробудно буду све прошле патње
заборављене. 90
- Опи ме, опи ме, противниче мрака непобедни,
да заборавим човека који лаже, за новцем жедни.
- Волим те, волим, нека ме твоја лава спали, сатре;
огрни ме косама густим нежне, добре ватре!
- Окрвави ми уста жалцем пламених пољубаца, 95
наручја светла ми отвори, срећан у њих се бацам!

Нека ми уши оглухну, да не чујем људских корака,
очи нека ми ослепе и тако је свет пун мрака!

Огрни ми рамена својом одеждом светлуцавом,
да бих опијен тобом, теби се упутио право! 100

Ти си ми љубав, једина мати на земноме долу,
ти си добро, срећа, лепота у светоме ореолу.

ПОСЛЕДЊА СУРА

Таласима песка камиле, налик на златне чамце,
журиле пламеној даљини, журиле непрестанце.

Од огњених монсуна бржа је њихова брзина,
не може их стићи на стрела ратника бедуина. 105

Чуло се с речне долине певање чежњиво, врело,
извор жуборио негде младалачки невесело.

Пери које обећањима слатким путнике маме
поздраве су му слале из густих шумарака палме. 110

Абул Маари не чу ни песме, нити речи милоште,
летећи према сунцу, од сунца светлији јоште.

И сваког новог часа, на прагу новог стења,
ницала су опет пред њиме чуда и привиђења.

Јуриле су дивље, безумно, камиле разигране,
чинило се ништа неће моћи на пут да им стане. 115

Окупане у сунцу пламтеле су оне, жустре,
а прапорци звонили свечано, јасно, широм пусте.

Сличан орлу песник је у тај дан разбуктали, врући,
као омађијан гледао сред сунца не трећући. 120

За њим окупана блеском лежала је пустиња мирна,
а сунце свему около оденуло руха сафирна.

Абу Маари, песник, у одежди од сјаја пенаста,
летео је вољеном сунцу, тамо где оно наста.

ДЕТИЊСТВО

Буктало сунце. Као класје
нихала се река – радост свих.

И црвених ружа и макова
преливò се црвен усклик.

Сливало се шеве певање 5
 с рзањем коња далеких.
 Кипело зеленила цветање
 и крила ветра се била с њим.

И речица тело обавила 10
 млазевима биљурне росе.
 И детињство ко песма одзвонило
 под сунцем радости босе.

ПОЗДРАВ СВИМА

Беше април. Пролеће цвало.
 Ишò сам у поље да ме прође
 туга.
 И природа ме загрлила
 усред поља – као мати друга.

Разнобојно као ватра 5
 јутро је зрело у тишини,
 као коњиц златогриви
 сунце рзало у висини.

Птичји хор је звонко звиждао,
 певале траве и латице, 10
 да бих се ја радовао,
 да бих развеселио лице.

Како је забаван и лак
 у јарета скок млади,
 како су ваздушне, меке, 15
 светле бунде јагњади!

А лептири! А цвеће!
 Мириси, поветарци у гори!
 Ласте и реке шумеће!
 И пенушави извори! 20

Има куда да се крене,
 чујем нечији шапат,
 говоре сви око мене:
 Свет овај теби је дат.

Кошути, птици, жбуну, 25
 реци се поклони ниско,
 поздрави дрвета круну,
 небо високо планинско.

Све је то родбина твоја,
шуме, поља, стене голе, 30
родбина твоја без броја,
сестре које те воле.

Погледај тај крш груби,
маховином покривени.
Потрчи, па га пољуби, 35
брат ти је он рођени!“

МАРО МАРКАРЈАН

* * *

Како знам и могу.

Држим се своје путање.
Сва сам попрскана
Капима росе јутарње.

Нећу заповедити роси 5
Да се стресе са мене,
Нећу заповедити цвету
Да не свене.

Како знам и могу,
Држим се своје путање – 10
Крије ли облак можда
Висине неба плаве,
Нећу растеривати
Облаке изнад главе,
Већ како знам и могу, 15
Држим се своје путање.

И разасипам тако
Песме љубави пуне,
И не знам ни за какво
„Међутим“ или „ако“. 20

Ја сам – ја. И бићу
То – ни више нити мање.
И како знам и могу,
Држим се своје путање.

* * *

Нешто срцу драго

Брзо ишчежава.
Без гласа и јава,
Нешто срцу драго.
Тихо и без речи 5
Копни неприметно,
Вене нешто цветно,
Нешто срцу драго...

Како да га спречиш?
Како да га лечиш? 10
Нема таквих речи,

Нема на свем свету.
Пођи недогледом,
Пођи целим светом,
Не поврати силом 15
Што некуд одлута,
Па мисли о милом
По хиљаду пута.

Нешто срцу драго.
Брзо ишчезава, 20
Без гласа и јава –
Нешто срцу драго...

* * *

Обећавала сам себи много пута
Да ћу избећи грешке које ми прете,
Па ипак погрешим истога минута,
Занесем се опет као дете.
Празноме сам блеску веровала грдно. 5
С вером сам сретала кад ми се ко смеши.
Осуђивала сам се потом немилосрдно
И сместа се хватала како грешим.
Кô наставница корела сам се круто,
Кô ученица се зарицах и патих, 10
Срце сам своје надзиравала лудо,
А ипак нисам реч могла одржати.

* * *

Некаква птица туђинка
Ноћу с честара далеког
Дозива, дозива неког,
А глас јој је усамљен.
а она туга и чемер 5
Што ћуте у срцу дотле
Одзову се истог трена
На дозивања њена.
Незнана птицо туђинко,
Кога то дозиваш дуго 10
Усред поноћних тама
И с тако неутешном тугом?
Како је тешко, како страшно

Остати у ноћи сама.
 Како је тешка, како страшна 15
 Беспомоћност што душу трује
 У честару непроходном,
 Где нема ко да те чује.

* * *

Тек што си ми показао стопе
 И из њих стазу к песми,
 Ти рече: препороди се опет
 И још дивније белсни. 5
 Ти собом све обасја, усхићен,
 Као сунце равнину,
 И све се цвеће, и све се лишће
 Учас разви и сину.
 Од среће слепим – није ми јасно 10
 Да све ово не сањам,
 Од среће ово моје срце страсно
 Не види расвитања.
 Ал' та лепота која све краси
 И јесте знак истинит
 Да ти постојиш на свету, да си 15
 Негде ту, у близини.

* * *

Проћи ће часови
 и проћи дани –
 Неће затреперити срце ко лани,
 Неће те повести љубави сунце
 Да улицама луташ насумце. 5
 Проћи ће дани, проћи недеље,
 И биће ти жао с пролећа рана
 Надâ што се остварит нису смеле
 И речи које нису слетеле
 С твојих усана.

* * *

Хтела сам се опоменути твога лица,
 а није ми се никако дало, –
 време га је као прашина завејало

и обвила га даљине измаглица.
Хтела сам се опоменути твога лица, 5
а никако ми се није дало.
Да није душа осиромашила,
или крила издају можебити?
Одахнути бих хтела мало,
и старост мало одложити! 10
А пут мој изровани, неглатки,
без освртања напред налаже, –
за даном, по јесењему кратким,
ноћ бескрајна не напушта страже.
Хтела сам се опоменути твога лица, 15
а није ми се никако дало, –
време га је као прашина завејало
и обавила га даљине измаглица.

* * *

Ти си ми знао показати само
на ком путу је песма
рекав ми: васкрсни и пођи тамо
и буди дражесна.
Све си обасјао својом личношћу 5
као сунце долину,
и цвеће по ливади и по воћу
треперећи свуд сину.
Од среће слепим – никако да схватим 10
јесу ли то сна ткања,
од среће и срце ми окрилати,
срећа ми свет заклања.
Али та лепота што свуда блиста
и јест доказ јасни
да ти постојиш на свету доиста 15
и у близини да си.

* * *

Слична од сунца спрженој њиви
Жудим бар један гутљај свежи,
А ти, кипарисе гордељиви,

Стојиш у сенци кô у мрежи.
 Запад добукта, до задњег зрнца, 5
 Свој жар предавши житном класју.
 А ја све слушама како, грцав,
 Жубори извор у љутом красу.
 Над њивом спрженом врелом јаром
 Дим се подиже, жућкаст, жући – 10
 А ти си зелен и леп по старом,
 Кипарисе охоли и туђи!

ПРЕД ОГЊИШТЕМ

Свејлој усјомени моје баке

Видим јасно: спутивши се на колена,
 Ватру распирује моја бака,
 Да би на зиду
 Залепршала сена
 И дигао се дим 5
 Из димњака.
 Да би се, ако гост искрсне на путу
 Тамо где се планине беле.
 Нашло топле
 Чорбе у суду 10
 И ватре,
 И воде узавреле.
 Седи,
 У људску доброту верујући,
 Мирна, чудно покорна, нестрога. 15
 Једино нека би, по милости бога,
 Било увек гостију у кући
 И над огњиштем дима –
 Да има.
 Детињство... На прозору светлости пена. 20
 О, јутро живота... Пре првог зрака,
 Спутивши се опрезно на колена,
 Ватру распирује моја бака.

АЛЕКСАНДРУ ЈАШИНУ

Шумори над самим ухом,
 крај слепоочница,
 сухо-сухо, глухо-глухо,

чудна, тужна грозница.
Све је удешено тако мудро, 5
у свакога су права поворке,
значи неко је јутрос
слушао речи горке,
неко се растао са животом
тај бол предајућ мени 10
и он ми венама тече
постајући све већи.
Тако растанак слутећи
или пораз у боју,
опет нерви неку муку 15
осећају као своју.

* * *

Трепере фењерчићи винограда.
Над тлом кременитим измаглица сиња.
Светлуцају шљиве у лишћу дуж ограда
и преплануле капљице дрењина.
Смеју се плодови... Ево збуњена, невина 5
смеха брескве, ватренога смеха кајсија.
Простор је заглушио црвен крик граната
погрбљених од плода слатка
Светлуцају фењерчићи винограда.
Над тлом кременитим измаглица сиња. 10
У врелом срцу земљином уживаш,
мало је рећи о њему – пријатно је.

* * *

Вајао си ме
од очајања
и од крика
и још од ћутања,
вајао од љубави, 5
од пламена;
од сунца залазећег
вајао си мене,
од магле тамне
која срце рани 10

и од жалости
 прохујалих дана,
 од древних вулкана
 од стена дивова
 и од снегова 15
 што шкрипе под ногом,
 и од сумрака
 што га душе таје
 и од суза.
 Дозволи да те питам 20
 уз жал:
 зашто ли узе
 тај материјал?

* * *

Понекад зачујеш издалека
 како се руши стена –
 талас глухог роњења камена
 стропоштава се ко грохот града
 и замире. 5
 Са висова завејала прохлада
 и са заоблачних гора
 спушта се у долину стадо –
 краве ступају озбиљно,
 корака уједначена, спора. 10
 Иду замишљене и важне,
 сапи су им од росе влажне
 и прамење планинских облака
 носе на оштрим роговима.
 И добар, добар поглед има свака... 15

* * *

Својих немира и својих болова тајних
 нимало ниси уделио мени,
 ниси ми поверио ни најмање
 страдања својих сакривених.
 Хладно учтив био си оног дана, 5
 само кратке речи са мношћу измења
 и легла је занавек међу нама
 тешка сенка отуђења.

Не нагоним те ни на што, зацело, –
већ жалим живот ће прохујати, 10
а нећу присуствоват ни делу
твојих мука, брига, патњи.

УСПАВАНКА

Спи, заспи...
У дому топлом –
студ је окном,
спи, заспи... 5
Света широм
све је мирно,
спи, заспи...
Узглавље је
под образом,
спи, заспи... 10
И све ћуги
ко кад се сања,
спи, заспи...
А кад дође до буђења –
осмехни се 15
и када се око прене,
у сну материнском
понови се.

* * *

То је ветар
под прозором
са песмицом
зеленом, дивном,
слушајући 5
глас нејасни
спи,
спокојним усни сном
У висину је
кренула ракета 10
да непознату
пронађе планету
и срећу
и звездане испита путе.

То је лет у магле, 15
и пут Млечни,
гоњен чежњом издавно.
То ће се, наравно,
догодити,
а ти 20
спокојно спи.

* * *

Веју снежне пахуљице
црвенкасте, зеленкасте,
модрикасте и жућкасте,
разлива се река, 5
расцветава цветак,
разбегла се улицама
дечурлија као јата,
крију се по двориштима,
колико игре, радости има,
и опојнога крика, звона, 10
снежне пене,
који се ломе у кристале –
за људе од умора пале,
за зенице утруђене.

* * *

Ослушни,
можда у оном далеком крају
дечак мајушан
као ти 5
говори у сну с тобом,
прегршти звезда лаких баца,
мостове, дуге
хита.
Можда се малишан теши
дувајући у рожић, 10
а можда му је
на небу неко
хиљаде трешњи
и дивљих ружа
ужегао. 15

Зачуђујуће вести,
зачуђујући сни.
Скупићемо их потом
и сплести
а дотле ти
спавај, усни. 20

* * *

Буде понеких дана
у ваздуху сијаће
непронађених светова,
невидљивих потеза,
одломака песама, 5
речи
сличних стиховима
и боја преплитање
крилатих, сунчаних, летећих,
пуних 10
подневног даха.

* * *

Доћи ћеш са друге планете
кад ја овај свет напустим,
и нестаће
лажи,
неверства 5
и сплетака.
Ипак
срце ће ти јаукнути –
Осврнућеш се збуњен
не схватајући 10
шта ту тражиш.
И затрепериће слично сенци
или сјају
ноћних маглина
одјек песме стребрнаст. 15
Ма где,
ма шта ја тада била
пламтећи ћу осетити
из друге чак васељене

бол твоје душе 20
осамљене.

Планинска цеста

Планинска цеста,
тешка цеста.
преко пролећних лугова,
преко глечера, снегова.
Од ланца до ланца, тврда, 5
и узбрдо и низбрдо
право се сунцу пењеш,
планинска цесто!
Ти кружиш по стрмени
право облака пени, 10
над тобом стене стрше,
обронци се под тобом крше,
око тебе се немир тиска,
цеста планинска!
Кроз тишине и кроз олује 15
пењеш се где муње струје.
Нису залуд изнад главе
ветри секли, лиле кише,
прашине те не гушише,
знаш само висине плаве. 20
Ти си прешла и заборавила
замењене, мутне потоке,
у себи си нашла снаге
да у пределе стигнеш високе, –
само висинска снежна места 25
сунце обдари првим зраком,
планинска цесто!

* * *

Д. М.

Латице у воду

рони бресква цвет,
зеленоплав сјај у језгру гасне.
Мења боје растужени свет

у сумрак касни, 5
у сумрак касни.

* * *

На свет сам дошла помало пјана
и зато не корачам у такт,
изнутра сам сва опаљена
и зато не корачам као свак. 5
У вртлогу
незгода много
расејано сам загњурена.
Покушавам поравнат корак, –
а не успева, напор није лак!
Баца живот у светлост у мрак. 10
И осетим више не могу.
Осмехујем се свима у ходу,
и на знанца и на незнана.
Корачам, падајући с ногу,
ко у полусну, као пијана. 15

БОГОВИ

Богови су одувек бивали
сурови као кинжали.
Строги су увек бивали
богови.

Сами су у магли пребивали, 5
њиве уз земљу прикивали,
цвеће сушили,
мостове рушили,
у немире бацали,
с пута сатеривали 10
богови...

Небо су одмицали
у недостижне даљи,
на земне болне ствари
издалека слепо гледали, 15
уколико су и стајали
негде на пиједесталу,

жегли су нас и шибали
богови...

БОГАТСТВО

Од домовине и тебе, сине,
нема богатства за мене већег.
Шта би младић без домовине?
А она без синова где ће?

Моја радост су син, земља драга, 5
шта скупље у животу имамо?
Не треба мени других блага
топло ми је увек уз њих само.

Од свега су ми дражи на свету. 10
И умрети сам за вас готова,
мој сине, весело моје дете,
и отаџбино најмилија.

* * *

Своја искрена срца смо избраздали
парчићима својих љубави разбијених,
срца смо своја уморна оградиле
уљшкивањем увреда незаборављених.
Осмесима скривамо немир тешки, 5
на равнодушност се ослањамо
испреди болова и погрешки
глухоћом својом свемогућом.
Тако оградивши свој закутак,
постали смо скромни хтели не хтели, 10
и праштамо хтели не хтели,
хтели не хтели...

* * *

Растошио се лед
од нечијег дусања,
од нечијег битисања
прекомерно драгога,

од саучешћа нечијег немога. 5
Ко то пролази као светлост
кроз моју тугу не рекав ни слога?

* * *

Може бити понекад
блудимо као звезде
у пространим, дубоким небесима
и бар на трен 5
сретнемо се понекад
са оном планетом која светли.
И само у сну
све то схватамо
и несхватљива та туга у крви
чију не можемо ухватити нит, 10
чежња нема
чији се пут не да знати,
коју себи
не можемо објаснити,
љубављу се 15
назива.

* * *

Само си ми ти указао свет
и пут ка песми,
рекао: препороди се опет
и себе буди свесна. 5
Ти си озарио собом све,
као сунце даљи
и све су цветне крунице
затрепетале.
Од среће стрепим – не поимама
да ли сањам, 10
од среће више не уживам
светлост дана.
Али то обиље и милине
и доказују
да ти постојиш, у близини 15
негде ту.

* * *

Ко зна

можда је све то
у ваздуху написано
дисањем,
тананим колебањем 5
бола,
и радости,
светлуцавим треперењем...
И то што се слуху
можда само чини 10
и што не примећује
вид,
написано је
на сунчаним страницама
за будућа 15
поколења.

* * *

И сребролист жбун

што над водом тужи,
и пустош пута
под врелом маглом поднева,
где је ширина безгрешних њива 5
жута,
жута,
жута,
и усамљен дрозд
застао на стени, 10
и магија имена
која презреше трулеж времена,
као гранитна плоча
легла су по земљи.

ЗОВЕ ТЕ

Крај стогова сена
путић драг...
завичајни праг,

рођени дом с једним прозором зове те...	5
Зове те и дивљих ружа жбун уцветан онамо где си угледао даң, у крај врућина и планина зове те, зове те...	10 15
Свет је огроман и нема збора цвета цвеће у крају сваком наћи ћеш и ван краја свог и не гори дом но у крају свом. И ако ниси душом из дна заволео од свега јаче свој очински кров и свој родни крај, сумњам да ћеш игде наћи закутак где нећеш бити сам, где ће те знати свак.	20 25 30
Крај језера на обали твој је родни дом, ти припадаш жишку том у прозору његовом. Та светлост кротка тужећи, љубећи зове те, зове те...	35 40

СИЛВА КАПУТИКЈАН

КАЈАЊЕ

Волео си, а мени је све било туђе:
ти о љубави, а ја баш то не тражим.
Оданост је била непотребна, смешна,
Сусрети нису имали дражи.

Рекли су ми да си у окршају љутом 5
Усмрћен пао... Немили мој, мој мили,
Како ћу да се опростим с тобом, како,
Кад су ти хумку у туђини свили?

Како сад кајање из дубине срца 10
Мучи сурово и кроз снове гања!
Као да сам неку светињу увредила,
Као да погазих дата обећања.

Дао си живот за земљу која пати... 15
Како ћу да живим с немилосрдном грешком,
Како да живим – када те за живота
Никада не обдарих чак ни смешком?

Хтела бих да нађем твој гроб – да на њему 20
У страшној муци изјадам и исцвилим
Љубав које сам лишила неправедно,
Неправедно лишила тебе, мили!...

1945.

ЈЕРМЕНСКО ВИНО

Људи воле вино из земље Јермена.
У њему су скупа и сласт и горчина:
Горчина – давнашњих проклетих времена,
Опора сласт – наших сунчаних планина. 5
Како да од њега душу не освоји
Срећа – увредâ нигде више није!
О да ми је да ви у песмама мојим
Нађете капљу вина Јерменије!

1943.

ШЕХЕРЕЗАДА

Говоре да си суров као владари арабљански.
Ах, кад бих ја, кô Шехерезада, седела до ногу
царских –
Хиљаду и једну ноћ, с погледом у поглед зажарен,
Ја бих из љубави тајне плела чаробне шаре.
И знам: никад не би дошло страшно јутро сараја, 5
Јер овакве бајке немају расплета ни краја.
1945.

* * *

Растопи се снег од чежње у самоћи,
Хитрим струјама теби поје – дођи!
Занете звезде изнад твога пута
Целу ноћ пламте да нас споје – дођи!
Шуме пружају устрептале руке, 5
Под сводове те маме своје – дођи!
Горски потоци кључају у камењу,
Зову, текући низ присоје – дођи!
Страст својим дахом опаљује земљу,
И зове, зове звучним ројем – дођи! 10
1945.

ВИСОВИ ОКО СЕВАНА

С далеких, даљних, давних давнина
Стоји породица Хехамских планина.
К сунцу се диже див од дива виши.
Четрдесеторо браће, окруживши
Вољену сестру модрикастог ока, 5
Чува лепотици и мир и склад
Од јутра до вечера дубока –
Да ни за какав не сазна јад.
1945.

* * *

Ја се губим, ја се губим:

У бескрајности ћуди твојих,
У ноћној шуми коврца твојих,
У снегу чела, образа твојих
Ја се губим, ја се губим!

Ја се губим, ја се губим:

И у муњама очију твојих,
И у сумраку обрва твојих,
И у шипражју капака твојих
Ја се губим, ја се губим!

Изиђем ли из снега и ноћи,
Чека ме море – нећу проћи!
Како ћу до твога срца доћи?
Ја се губим, ја се губим!...

1945.

ЈЕРИВАНСКА ПЕСМА

Јериван је завичај наш, очински кров, мио свагда,
А озарава нас Арарат сребром што не зна мена.
Ја сам расла уз њега како расте сестра уз брата...
Пођимо по граду – пођимо стазама успомена.

Ево наших вршњака – погледај ова млада дрвца.
Дајући хлад путу школском, она су ту расла
скушно

И сад брижљиво пазе пламен што нам пређе у срца...
Пођимо по граду – путања заљубљених је успон.

О башта, о зградâ – нек те усхити лепота зрела!
Под волшебним длетом из камена је избило грање,
Сазрели гроздови, кошута која се обазрела...
Пођимо по граду – одајмо мајсторима признање.

Кô срце куца Зангу и уз срце се таласом мази.
Буде ли да туђејезичног мора слушамо кавгу,
Њен позив ће стићи до нас као песме родне гласи...
Пођимо по граду – занети, стићи ћемо на Зангу.

Нек сунце пече – ту су реке, извори воде снежне,
Нек је жега страшна – ту је Норк, ту су паркови
свакуд.

И песме с укусом вина – звукови среће и чежње...
Пођимо по граду – освестићемо се у густом парку. 20

Дођи, нек ветар диже прах, нек ноге уморне горе,
Нек сунце пече, нек зраци буду копча у жустром
паду...

Гле, како су чисте и хладне Араратове горе.
Дај да умремо лутајући скупа по овом граду.
1945.

* * *

Небо светлост звездану снује,
Земља се опушта у таму.
А часовник се не смирује –
Дан и ноћ ради у стану.
Јасно тиктакће, обзнањује, 5
Непрестано бруси, кује
Срећу мојему малишану.
1946.

* * *

Оде..
Ал' ја знам читавом собом:
Ми једно без другог немамо куд.
И знам: ја сам вечито с тобом.
Ја ћу препречити сваки твој пут. 5
Ти свукуд идеш са мојом сликом,
Ја сам твој дом и твоја цеста.
У твојем је срцу мене толико
Да ту за друге нема места.
Ма колико женских очију срео, 10
Ти ћеш у свима видети моје.
На целом свету ја сам твој део,
И ту све друге не постоје.
И глас ма чији слушао, ма кад,

- Теби ће сваки кô мој доћи. 15
 Дотаћи ћу те гранама парка,
 Гледаћу те очима ноћи.
 И кад год се кући вратиш касно,
 Мисли ће мене да те сете.
 Постаћу звезда у окну јасном, 20
 Дим ћу постати цигарете.
 Преко стотину стотина миља
 Срцем ћу ти у срце тући:
 Ући ћу кроз прозор – ветар смиља,
 Затвориш ли – кô вихор ћу ући. 25
- А он неодлучан никад није –
 Ушав у дом твој, твој мир, твој видик,
 Испретураћу ти све хартије,
 Сав стан, сав живот, може бити...
- Не смеш ме никад заборавити! 30
- 1948.

ЉУБАВ

- О теби сам од ране младости своје
 Сањала, како сам умела, по јерменски.
 И речи, од којих нежније не постоје,
 Шаптала сам ти плашљиво, по јерменски.
- С твојих великих и незнатних стаза 5
 Тебе сам звала понекад, по јерменски.
 О томе како си и стасит и красан
 У песмама испричах по јерменски.
- И зар сам могла икако погодити
 (Ми у Јерменији певамо по јерменски!) 10
 Да ћу о љубави и другде говорити,
 И на језику другом – не по јерменски!
- 1950.

У ВОЋЊАЦИМА КОД КИЈЕВА

Зрели су плодови украјинских башта,
 И девојке (свеже кô јабука рана)

- Очију препуних засмешљивог дажда
Беру плодове с отежалих грана.
- Затим их изаспу из великих корши 5
У дубоке левке... Предахнув од журбе,
Млада колхозница каже: то су рупе
Од фашистичких авионских бомби.
- Светлећи кô рани летњи сунчев грумен,
Леже хрпе воћа, шкрипућући опном. 10
Тако је живот – штедар, сочан, румен –
Зијање смрти заклонио собом...

СКУВАЛИ СМО ПИЛАВ

- Данас нам је пилав ручак,
да се хвали, треба стручњак.
Укусан је – и те како!
А је ли га куват лако?
- Да га куваш – пећ ти треба, 5
спрат пиринач – воде треба,
да узаври – треба време,
да се меша – треба труда,
да не загори – пажња луда.
- Бибер додај, затим со, 10
ни уља да не заборави ко...
Сладак ли је он!
Диван ли је он!
Јело готово –
сви за сто! 15

МЕТАКСЕ

* * *

Твојој шкртој души борба није драга.
Кључ срца си гурнуо испод прага.
Из ових речника откако постоји свет
довољна ти је једна једина реч,
и дрвце у врту усамљено, 5
прозорак један на дому од брвна,
десетак кокошака,
речица каква
која се улива у пруд
а не у океане. 10
Пријатна, неразговорна жена.
И загонетка је живота решена.

СВИТАЊЕ

Небески волови за журбу не маре,
бразда за браздом ледином се ређа,
рубом видика златне везе шаре
свитања мудра буба, свилопређа.
Седобради орач пашњацима плавим 5
идућ истоку волове не кињи.
И девојка намешта рубац на глави
прозрачним замахом руку голубињих.
Послушно замичу некуд у даљи
старчева запрега и девојка лака 10
и постају прозрачни и мали
залазећи у прамење облака.
Пренуло се сунце, за журбу не мари,
обреле свитања полако ређа.
Јесење очаравајуће шаре 15
везе истока мудра свилопређа.

* * *

Човека који се туђег ћилима докопо
истог часа одводе у затвор.

А душу ко украде није лопов,
смешио се на њега умиљато.

Праштала сам, гутала ћутке сузе,
и хтела се опет у љубав клети. 5

Ствар купити могу кад ми је ко узме,
али срце ново где узети!

Душу ми покрасти био си у стању
узвишеним речима је свладав... 10

Она мора твојих обећања
препливати није била кадра.

По души мојој ко лопов овејан,
и досад твоја грамзива сен броди.

Свануће сутра и прекосутра дан,
а ти ћеш још бити на слободи. 15

ПРЕД КИШУ

Ветар бесно цепа вал облака
крши небу скуте и порубе,
суче нити златастога зрака,
хоће сунчево да размота клубе.

Као у иглу он у громовод 5
туди се да те удене нити
да би могао плави неба свод
нечувеним шарама украсити.

Али уплашена небеса криче
лице рукавом заклањајући, 10
и нагле муње шибалу бичем
и риче гневни гром све љуће.

Прекрив небу скоро цело лице
јатом облака, ко жито асуром,
ветар покрива испод настрешнице 15
сунце да не озебе под буром.

* * *

Ја тебе не тражим. Ти си мене
осуђен тражити свуда, за све време.
Ти ћеш морати погледе спуштати –
Мој поглед не познаје стида бреме.

Ти ћеш мени пружене руке прићи 5
молећи опроштај и милости,
а ја ћу као ветар мимоићи,
мени нема нико ништа да опрости.

Не лутам ја крај замрачених окана 10
размотавајући несанице нити.
Нама је свест наша у руке дана
и важно је њу не испустити.

ИЗЈАВА ЉУБАВИ

Ни корака те нећу пустити,
ни за час, ни за ноћ, ни за дан.
Нудиш ми своју сенку у замену,
али ја ћу ногама да је поцепам.
Мој згрљај биће змијски, опрости, 5
језиком ћу који отров проникне
тако твоју душу убости,
да се живет и дисати одвикнеш.

Мога изломљеног смеха налет 10
твоје, немо срце пробиће скроз,
и застрћу косом, чим падне ноћ,
твојих дрских очију плавет,
у трепавицама мојим као у шуми
теби је залутати суђено.

Моје наде неће доживети слом, 15
недоступном ћу их штитит тврђавом.
Ја теби опростити нећу
оно што ти опрашташ другој,
и земљу ћу под тобом зажећи,
у ватру ваздух претворити твој. 20

Али чим из тамних прозора
твојих очију наслутим
бол истински, љут,
и јаук зачујем да изустиш,

крикнућу: – Допусти 25
да сузама својим пожар угушим,
нека оплићају мојих очију мора,
нека пресакну језера у души –
спашћу те и по тисући пут.

* * *

Твој пут који сече поља нова,
каква звезда над тобом ћути;
ти, коме сам дошла на свет овај,
где су се мимоишли наши путе?

Зашто ми је љубити суђено, 5
зашто певати, лити сузе кише,
ако тебе нећу ниједанпут
у животу срести више?

Твоје руке, ко прстен венчани,
неће се довека смаћи с мене. 10
Ти ћеш замишљати мој лик пламени,
а да ти се он не окрене!

Чекаћеш, звати ме из даљине...
И кад минута надахнућа крене 15
вајаћеш ме жељену од глине
или ћеш ме претворити у песме.

* * *

Не мамих те да дођеш к мени
на сјај своје црне косе,
на поглед, ни на осмех румени
под којим је много сузне росе.

У мој живот си ушо без питања, 5
као домаћин у родни дом,
недоумице рашчланити
оставио си за потом.

Доброте твоје нема на свету,
волим с тобом да сањарим. 10
Ах, како славно цигарету
запалиш и повучеш дим.

Због простог људског осећања
прекорети ме ти не знаш
ни када сам истином у стању
да сматрам сваку људску лаж. 15

ЖЕНИ

Ти једноме се љубави предајеш дрвету,
мада погледа не склањаш ни од шуме,
ти сваки поглед врео, његову нежност, сету,
испод трепавица опажаш, разумеш.

Ако ти вољени и близак буде, 5
желиш да плениш и срца друга,
да љубавном игром заносиш људе,
хоћеш да си вољена од многих дуго.

Постајеш нежна, добра, умиљата,
с онима чија је љубав бескрајна, 10
растеш и у својим рођеним очима
постајеш још дивнија, бајна.

* * *

Говоре

жениш се спролећа,
зидаш кућицу нову
с резбаријама цветним на крову.
Нека твоја невеста не дозна
да се радости лишила друга, 5
да
остварујући велику срећу једну
уништио си и разорио другу.

* * *

Једиш се и тужиш узалудно
што увојци твоји црни беле,
та колико се руку жудно
играло њима по ноћи целе.

А зар си и могао знати да жене
гладећи жељно твоје косе,
и боју им заједно с црном ноћи
неприметно прстима својим односе. 5

У ЦАРСТВУ МРТВИХ

Љубили смо се једном као људи
у царству мртвих, у царству сени,
где вредност живота осете људи
у том ограђеном острву безименом.

Неки чудан страх уливао је сутон,
од нашег даха рађало је небо звездом,
и ћутали крстови околу у том
часу, чувајући гробље претњом. 5

Колико пута прођох кроз царство гроба,
колико година леже ми на плећа,
а с твојом љубављу и увек са тобом
живот ми радост постаје све већа. 10

АРМИНИ

Са писаћег стола узимаш моје писмо
кидаш га слово по слово.
Ах, кад би знала какво присно,
топло осећање раздиреш сурово.

Мали твоји прсти као танке свеће
обузете ватром врелом
сажигу цео свет љубави који се разлеће
целом кућом слично пухору белом. 5

* * *

Ти си волео – ниси се сећао,
ја сам се сећала с љубављу.
Ти си желео – ниси остао,
ја сам остала с љубављу.
Ти си чезнуо – ниси писао,
ја сам написала с љубављу. 5

* * *

Да хоће да ме позову однекуд
сунца твојих очију,
да хоћеш да ми разагнају облак туге
трепавице твојих очију,
уморна од пута – тражити себе 5
у ноћи твојих очију,
угасити се, исчезнути, опет се родити
у свитању твојих очију.

ХОЋУ ДА МОЈИМ ПОСТАНЕШ СЕЋАЊЕМ

Хоћу да сад мојим постанеш сећањем,
да постанеш слатким минулим сном,
дубоком тугом, очаравајућим обећањем,
осмехом у бунилу љубавном.

Али ти се свуда јављаш тако 5
ликујући преда мном,
да не знам, не знам како,
створити те успоменом.

ДОЏИ

Као да си постојао и прошле године?
И као да смо погледали једно друго?
Твој поглед сваки час преда мном сине
мада се и не сретнемо дуго.

Створиш ли се само на мом путу, 5
испуни са тобом сав околни простор.
Зар не осећаш и ти сваку минуту
колико си ми близак посто?

Зар се не сећаш оне вечери? Чекам...
Под трепавицама су ми још твоје очи, 10
месец одозго осмехује се меко
на нашу драгу, кратку стазу – чекам...

У ТРАМВАЈУ

Док сам била девојчица, често,
у трамвају и другим возилима,

с љубављу сам уступала место
остарелим женама и људима.

Али сам понекад, тако мала, 5
враћајући се вечером из школе,
због тога се и кајати знала
кад ме ноге од стајања заболе.

А сад мени девојчице тако исто 10
уступају место све чешће.
Ах, да ми је вратити се у детињство,
па ма се увек возила стојећи.

МАТИ

Памтим те над својом колевком нагнуту,
смешиш се по ноћи разнежена,
и не знадох да ће једном ми времена
о твојој смрти вест донети љуту.

У погледу последњу искру твоју 5
изгубила сам у детињству, давно, –
о зашто не остадох увек у повоју,
да ми се над колевком смешиш непрестано.

* * *

Док си живео у оно тешко доба,
бол сељака је лежала ко камен гроба
на срцу твом.

Био си ми Бог доброте безимени, а
сад, ту лежећи, сав свет држиш на
срцу свом.

* * *

За прозором тишина дубока, нема...
До јутра ме је држала језа.
Како сам прелистала много звезда,
и последњу преврнути је време.
Ја зато увек ћутим неуморно 5

што хватам нестални звукова корак
 који према мени издалека журе
 као облаци прозачни кроз мрак.
 Преда мном неба оцртан квадрат
 окна рамом. 10

Најслађа омама
 мени је зачути ветра кикот
 где тајно куцка у стакла плави сјај
 ко да је у госте стигла песма блиска
 и донела ми нежности гутљај, 15
 и низ стакла се прелила светлећи
 необичних шара нота старинска.

ЈЕСЕН

Јесењега лишћа привидан шатор
 свој лаки кров је над светом распростро,
 као да је небеса плавичасти дим
 испрошиван везивом златастим.

Но шавови се парају и ветар лист гони, 5
 на земљи тад падају милиони
 као да по цену свог падања треба
 да вежу чаролију земље и неба.

У студи јесени дан трепти мирно.
 И ко у стаклу све је свуд прозирно. 10
 И свали лист ветром с гране снесен
 пољубац је који земљи шаље јесен.

Лишће опада налик на писмена
 као вести прошлих пролећних дана,
 и ветар их разноси ко семена... 15
 Нека та писма буду прочитана!

У ПОДНЕ

Као наранча жуторујна у небо бело
 сунце се испекло,
 тишина звони.
 Дуж обала кад се зађе
 као дивови 5
 плоче лађе.

Цигаре димњака бео дим под небо шаљу
и стресају пепео полако
у море
као у пепељару. 10

Дивна
зеленокоса је палме тишина.
У сенци што баца она,
скрстив ноге,
обед поставив, 15
не прекидајући разговор жив
седе косачи.
Подневна жега
као жут слој виси изнад свега.

А тај што пред небом и људима 20
на молитвеном ћилимчету клечи
и моли се
неће угледати раја.

Слеп је и глух
као стена. 25

Морам му нешто објаснити,
довикнути завремена:
– Обазри се!
Живот је околo.
И само њему моли се! 30

ДАН

Дан је покисао до саме коже,
као рупцем отро сузе облака,
умирио се, али мало после
поново, бог зна зашто, заплака.

За мене, због мене, за оно, за ово, 5
а можда је и сад, ко ће знати,
пролетео мимо љубави поново
и више је не може догнати.

Улудо неискусан дан пролете,
као кад се стрела хитне, 10
и као увређено какво дете
проли ми пред ноге сузе ситне.

Преклињао сад злом, а сад добром.
Због доживела наша јада

громогласно ридао громовник,
ко муња му севала ватра млада. 15

ВРАПЦИ

Отворив прозор као што се душа отвара
слушам жагорење пролетње.
О коме то они крај прозора стара:
„Отишао! Отишао! И то се сретне!

Ведре невиности тако су пуне 5
њихове светле дечје сплетке,
сличне песмама што их круне
на топола гране столетне.

О, полуречи птичје душе 10
полуцвркути, нежна признања,
неће они моћи да заглуше
ћутања женска и страдања.

Птице добре, једно вас просим:
не покљујте листиће ретке,
које на срцу своме носим, 15
као зрно прошлог и будућег заметка.

НОВА ГОДИНА

Куцаш пахуљицама као грањем
на прозоре године старе
и прелиставаш овлаш сећање,
листопада пуне календаре,
прошлости се дотичеш нежно 5
прелећући границе столећа.

Хиљадугодишње забаве по реду
мешаш, и земље и народе,
године, мисли, осмех, увреду,
и раздајеш како ти коме годи. 10

Неком одузмеш, неком подариш...
Неком децембре, неком априле...
Сред глечера си, сред паљевине,
да се рађа и да се стари.
Лаким прстићем пахуља снежног 15
у прозоре куцкаш стално, нежно,

ти која умиреш по хиљаду пута
и поново међу нас залуташ.

ТА ЗИМСКА НОЋ

Та зимска ноћ што траје хиљаде лета.
Вечно се трудим сан с лица одагнат,
у том затвореном свету где нема сунчева светла
да ми је никада не заспати. Никада не заспати. 5
Све земаљско што почне тихо се улива у крај
Сви смртни залазе за црту златастог дана...
Ја не верујем вама претци! Не верујем вама мртви.
Нипошто задржати неће мене хумка влажна.
Побећи ћу ако ми и сам заслепљујући Данте
намах понуди да с њим под руку пођем у жбуње раја 10
као безумна ћу јурнути у наручје живота назад
да своје сироте песме поново пронађем.
Кроз све океане времена пробивши се скроз
створићу се дететом, звездом, лептиром,
сазидаћу Урарту, изродити мудри народ. 15
Вратићу се. Вратићу се.

НЕМА СЕ КАД

Нема се кад у душу рођену загледати
и од чађи кадгод очистити њу,
истрести смеће свакодневних брига,
давних погрешака пенео одувати,
проветрив је јутром, опет затворити. 5
Нема се кад у рођену душу загледати.
Нема се кад у душу рођену загледати,
опајати ледених паука зла,
шушањ прошлости у њој заглушити,
спирати равнодушности тамни муљ, 10
очистити гареж згорелих векова...
Нема се кад у душу рођену загледати.
Нема се кад у душу рођену загледати,
да би се талог у њеној дубини
остругао ножем као у котлу, 15
од терета времена је растеретити,
опрати је као прозоре пред пролеће.
Нема се кад у рођену душу загледати.

У РУЖИЧАСТОЈ КУЋИ

Добила сам свој, ружичаст, дом,
 паркетни кавез са хладилником.
 У њему ноћу изучавам, јасна ствар,
 усамљености дебели буквар.
 А непознати сусед иза зида 5
 мајати се, као ни ја, не прекида.
 Тапка простирком јаче, па тише,
 шушкају по угловима мисли ко миши.
 Чујем како заглашен тишином 10
 нагло укључује магнетофон,
 да би цезом увређена ноћ
 као слепа отшумела некуд проћ.
 Туђа туга ме узима у руке
 и моја наједанпут умукне.
 Прозебло срце у тишини вреба 15
 као позив другог срца озебла
 шушањ хартије и звук прекидача...
 Нежност у мени постаје све јача,
 кад би зидови могли да се располуте,
 не бих чекала ниједне минуте, 20
 јурнула бих кроз волшебна врата,
 да време и њему и себи скратим...
 – Зидајте, градитељи, зидове чвршће,
 да иза њих не чујем душу како дрхће,
 или их срушите до сама темеља, 25
 кад те другом срцу повуче жеља,
 да би могао без препрека
 чути свакога на земљи човека.

АЛЕКСАНДРИЈА

Ти познаш увек одакле је ко.
 Твоје очи дају знак човеку.
 И језичак светлије весело
 и љубазно брбља, као у сну.
 Туђе име кад ти крај врата нађем, 5
 постаје разумљивим и блиским...
 У твоју луку својих земаља дим
 доносе многи бродови и лађе.
 Свод твог неба је стрм, слободан вас,
 а жарки поглед о страсти говори. 10
 И сунца круг ко златни прапорац

на африканском челу твој гори.
Носачи исплетени од жила,
егићанки поглед кос и дуг,
фреске Арапа, мора шум, водокруг – 15
дивног града нас бајка окружила.
Весела и љубави суноврати,
на крају земље волшебни празник...
У твоје луке многи народ сврати
и у њих своје утера бродове. 20

ИЗГНАНИК

Имаш магацине текстила...
Онемоћао стојиш тужно
усред буке и изобиља
осмехујући се услужно. 5
Хладни ножница зуби
гризу твоје цицеве грубо,
одрезујући успутно
парчад твог живота убогог.
Болно ми је, и тешко много
гледати те како се купаш, 10
како тонеш у мору крпа,
молећи ме: – Добра кћери,
умрећу далеко од дома.
Развеј сећајући се мене
Шачицу родне земље. 15

МАЛИ КОНОБАР

До касно у ноћ видим малог Арапа
с пикетском салветом преко шаке
промиче крај нечијих ногу и капа
носећи ствари сад тешке, сад лаке.
Често тегли скупоцених вина избор, 5
али је успео савршено да схвати
двосмислених осмеха разговор
кадар крв гостима да распламти.
Жалосно му се слежу врат и рамена
испод служавника пуног плода, 10

али он лако лавира, увек спреман
да сваком понуди, да све прода.

Када га гост својој лепотици
у шали хвалити почне,
он ћутке натупшти обрве и лице
окрећући пламене очи. 15

А код куће га виде често
кад се с напојницама дома врати
како их крије где на скровито место
да имадне чим школовање да плати. 20

Улице

И улице једанпут умиру,
и њих временом избраздају боре,
у муклом крику оне откривају
јаме уста и од шина се кврже.
Асфалт на површину изнесе
скелете годинама шлифоване
и сузе њине дуго сакупљане
с дна сплетених канала појаве се. 5

И улица може љубав да сатре,
и улице знају за животну муку,
за сваки нов дан оне се боре,
њихови олуци се од напрезања зноје
и букну им тамних очију ватре.
Затегнуте жице на раскршћима
и магистрала улегнута плећа
као да би хтела да загрле
сав свет колико га има. 10 15

И улице бивају вољене
и узвраћају љубав оном ко их воли.
Ко што се књига чита, жена мази,
тако се својом улицом пролази. 20

Свакоме створењу васељене
дано је да чува жар љубави вечне.
На уличном раскршћу сваки угао драг,
где лутају детињства сунчане сене,
и кад прође много година,
утиснут је твоје прве стопе траг. 25

И улице се рађају једанпут,
и годинама се пробијају на светлост,
откривају храбрости тајну, 30
старе, седе, постају плашљиве, одважне,
деле с нама бриге и послове
и празнике.
Ево, стигла сам к теби
и цео свет је остао далеко... 35
Како ми је топло у асфалтној руци.

НАША УЛИЦА

Наша улица је непозната,
нема меморијалних таблица,
архитектуром није пребогата,
не живе у њој космонаути,
нити има збирки ћилима, 5
нећеш колонаде наћи древне,
у њој светиљке на асфалту
не светлуцају као драго камење.

Ова улица је друг мој давни,
она је до мога прага 10
као сан стигла из детињства.

Волим кад јој се водоскок
ломним сјајем заблиста,
волим њеног дрвећа столетном
вечерње беседе смерне, 15
изворе и предусретљивост њину
који нуде свежину
свима жеднима.

Волим у сну видети
како смерне наше куће, 20
наших улица стражарнице,
израстају у палате...
Волим оног са псом старца,
и пар онај заљубљени,
који промиче крај куће мени, 25
данас, и опет се сутра врате.

Све их знам у главу
и чак
сећам им се имена, покрета.

Јутром пратим како људи на посао теку као река.	30
Онај проноси у очима зрачним тих одстај дубоких мисли, онај жену гордељиво мимо мојих прозора прати.	35
Протрчавају немирно момци и деце светлуцају кравате; проводе очеви лепотице и младенци носе мадоне.	40
И нико неће закаснити... А часовник на углу дрема... Само увређени трамваји каснећи тихо плачу...	45
...Затим наступа вече и позната лица опет мимо прозора пркосе људи од посла уморни. Али, у очима им мир и тмина.	50
Ни уметници, ни научници, безимени и своји, ти људи нису знаменити; но, као нашу улицу до краја сва њина срца познајем...	55
Колико песама су ми дали!	

* * *

Тесно ми је у колевци било, низак очински кров, пратих му мир, али су ми се ноге укочиле унав у градску обућу на шнир. Запливавши у асфалтно море	5
хватах пресахлим грлом својим тај ваздух што од зоре до зоре и данас мој живот стално поји. А сад ми се пространо чини моје далеко село...	10
Била сам као ветар непокорна под небо ми се крилима хтело. Идем асфалтном реком са страхом,	

око ње редови домова ниских.
Под трепавице слепљене прахом 15
продиру ми снови туђински.
Сад се без бола сетити не могу
завичајних широких села
ни жуљева полудетињих ногу
од првих градских ципела. 20

ЗЕМЉА

Укус земље познат ми је од детињства.
Бака ми је, колико ми је познато,
отирала рупчићем чистим
земљу са уста – а не бласто.
Боже, – увек је придиковала, – 5
што ћу с њом да ми је знати!
Топле земље увек ми је мало
у пелене стављала мати.
И до сад струја те тоpline
по мојој крви сано хода, 10
и враћа ме пут домовине
са далеких туђих вода.
Златна је земље топлота.
– Путуј! – зове ме вечно.
Све што је било, све што прође, 15
чини ми се опет доживећу.
Слатки мирис земни
свуда срећем по свету.
Чак усне твоје, рођени,
опојношћу њеном су прожете. 20
И кад старост дође, и када
позове ме на последњи пут,
нећу стићи ни до раја ни до ада,
пашћу земљи на груди.

РАТ И МИР

Клизи пароброд немом водом без циља.
У класу једва чујно дишу жита.
Са старинске куле старинска светиља

некакве добре вести нам шаље. Као азбуку Морзе, она знак за знаком на црној поноћној дасци хита да нам нацрта. Она жели знати ко смо и откуда, зашто и куда.	5 10
И тихо чудо бескрајних ширина у души ми се слива... Меко огледало ћути а ветар напротив шапће ми нешто и зове. Ноћна звезда спушта ми зраке на рамена, Месечеви образи се девојачки румене, Заљубљени у трошним баркама плове... Њине тужне песме трепере у ноћи... Али чим ми се у срцу пробуде снови, допре пљескање сумњивих таласа...	15 20 25
Тамо негде, поноћни мир избраздава, крстаре ајкуле туђих лађа сваки час раскошну ноћ распорив дозивањем ракета. И као мали див подводни чамац допливавши сасвим близу једино своје око упери у људе. Војници стоје на гвозденом мосту и ричу топова гладне чељусти...	30 35
А с мостова се виде грађевинске скеле и с кула светиља расипа се светлости плима. Заобилазећи веснике рата, сав небески свод наша мирна лађа носи на плећима.	

ВАРТЕКС БАБАЈАН

ОТАЦ И СИН

Отац с првенцем сином
долази у поље по жези.
Пшеница висока до паса,
све златан клас до класа.

Отац и син прилегли у хлад, 5
не ради се оцу, лењ и синак млад.
– Шта ћемо? – упита са зебњом првенац. –
Све то пожети ко је кадар!

– Чудан си! – отац ће поћутав мало. –
Зар је до пшенице нама стало? 10
Ти – млад, ја – стар, рад нам не шкоди,
други нека жању у голој води.

У сенци обе ленчуге, а гле –
ручак од куће мајка донесе.
Син ће: – Зар све ово за нас? 15
Ко ће то појести за један час?

– Чудан си! – отац се унезвери –
ручак нам је овај баш по мери.
Слистићемо ми то ко у шали:
ја нисам старац, ти ниси мали! 20

КАБАРДИНСКИ ПЕСНИЦИ

АЛИМ КЕШОКОВ

БОЛИ МЕ МАЛИШАНИ

- Сећам се:
с дрвета у шуми
пао сам једном летом,
болело ме, но сутрадан
заборавио сам све то. 5
- Сећам се:
руку сам радећи
ранио пилом у школи,
но нагнувши се над даску,
заборавих да ме боли. 10
- Сећам се:
једанпут сам с братом
сударило се у игри челом,
севну варница јато,
но игру наставих весело. 15
- Сећам се:
али увредљивом речи
друг ми једном рану зада.
Заболело ме је живо
и боли ме, децо, и сада. 20

КАЗАХСКИ ПЕСНИЦИ

УТЕБАЈ ТУРМАМЖАНОВ

ВОЗ И КАМИЛЕ

Воз, искрама расекав мрак,
наруши сан степе снене
и мину журно, а њему низ траг
гледају камиле замишљене.

Тамо куд воз низ шине зађе 5
месецима и недељама
корачале су некад пустињске лађе
натоварене тешким балама.

Жвакале траву на одмору кратком,
да исхране пород млади, 10
а ноћу стрепећи слушале како
вуци завијају од глади.

И све је то било, вратити се неће,
и хоћете ли реч отворену:
камиле се сматрају срећне 15
што им је воз дошао на смену.

КИРГИСКИ ПЕСНИЦИ

АРИКУЛ ОСМАНОВ

Буди гост

Вређа ме и љути: хтео бих да знам
што већ три дана
немамо гостију.
Пролази човек, нама се не упути,
а тешко је за столом јести сам. 5

Пролазнице! Даћу коњу и зоби,
но, буди нам за столом празничним гост.
Ради смо путнику. И у рани час.
Сврати, друже!
Буди гост у нас! 10

Обичај предака светиња је свима:
за госта увек јела код нас има.
Киргизи воле госте. У добри час
сврати, друже!
Буди гост код нас! 15

Нема ли госта, тужно је срцу мом.
И мршти се украј пута мој дом.
Уморан гост може починут у нас.
Срца своја отварамо пред њим,
отварамо широм врата. И у касни час 20
сврати, друже!
Буди гост код нас!

МАЈРАМАКАН АБЛИКАСИМОВА

ШКОЛСКЕ КЛУПЕ

Детињства крају,
крају добрих школских клупа,
где је на зиду географска карта,
ви сте маштовити богаз
сваког мог будућег дела и старта. 5

Светлуцаш ми и данас издалека,
као да у руци још држим креду
и радујем се, написаном на руском,
своме првом бојажљивом реду.

Слично брату он је напред ме повео... 10
И није било још ниједног дана
да сам се у свету осетила сама:
моја отаџбина је огроман предео.

И нека зримо, нека пролази време, 15
нека вам ово не звучи као шала,
осећам се и сад у школској клупи
некадашња девојчица мала.

ЛЕТОНСКИ ПЕСНИЦИ

ОЛГА ЛИСОВСКА

ЖИВОТНА СИЛА

Боже мој! Свуд камен, камен, камен сив...

Свуд стене, стене, стене...

А из пукотине

изданак се пробио жив.

Не спотакни, се, мили:

доле се гине.

5

Како може изнићи на стењу
привив се лаким телом уз крш сам?

Какав јунак живи у твојем корењу
и изнутра те гони кроз крш сам?

10

Зими те стегну глечери и студи
и вихори те стално повијају ту.

Постоји такво биље, и људи,
који помоћи не моле, не ишту.

Стидећи се ту је напукла стена,
постале шире раселине, шкрапе.

Племе храбрих, да си благословено
и овде –

15

и свуд испод небеске капе!

ВРАТА

Врата. Врата. Врата.

Свој свет из сваког довратка.

У њих само улазе и улазе.

Отуд нема повратка.

Врата. Врата. Врата.

Колико вас је било, гледам!

Поново врата. Опет врата,

у која се улази редом.

5

Одувек је тешко много

пронаћи таквога мага

да би кључу света закључана

нашао макаква трага.

10

- Ни учености степен, ни углед,
Ништа ту већ вредно није.
Не стигну ни до предсобља у ред 15
Људске главе најумније.
- Та волшебна реч, као слас
хоће ли ми бити дата
да бих отворила вас
врата, проклета врата. 20
- А тебе, читаоче, да ли бар мало
да тамо завириш вуче,
где душа као врбова свирала
може бити дудуче?
- Тим кључем се не барата, 25
зарђо је у брави,
ко ће ипак иза тих врата
са мнош – нека се јави.

КУЋА С ТРШЧАНИМ КРОВОМ

- Аеродрому нема места у мом животу новом,
саградићу себи кућу са тршчаним кровом.
- Никог испраћати нећу. Имаћу тишину праву.
Нек ми бор шуми над кровом, шишарке лете у траву.
- Уморна сам од суза које нисам пролити стигла 5
док крила дрхтави авион још нису с тла дигла.
- Уморна од растанака који горку мисао буде
да мене људи мање воле него што волим ја људе.
- Саградићу себи кућу са тршчаним кровом,
аеродрому нема места у мом животу новом. 10
- Никог сусретати нећу, растанке предаћу забораву.
Нека ми бор над кровом шуми, шишарке лете у траву.

* * *

Иза горског виса
и магле долињске
у крају далеком,
ветру пустињском

шта на пут дати за растанак крајни када руку пружиш у час опроштајни	5
узми за сећање када нема другог кратак сан дората и свануће дуго	10
у крају далеком, ветру пустињском иза горског виса и магле долирске.	15

О клици која ниче у новембру

Иста брига и жеља мори све нас – не пасти у бездан не оставив ни траг ни глас.	
Не оставити у коме сећање да си био жив! А не као камен у воду одјека не родив.	5
Можда у слави неки смисао нађе свак. У новембру незван, нечекан никао изданак.	10
Господе, тврдоглавца ли – ницати у дане те! Кад би те бар ко приметио до снег и лед.	15
И пробив се у саксију са земљом, навраћао млад да посматра једних очију пуцад.	20
Частољубље, срећа, охолост. Нек се домишља свак. Тек тешко је не оставив песме потонути у мрак.	

Мир

Мир то су црне барке
што кљуном тичу барску траву,
умора у длановима
пријатно струјање.
Мир то је блесак залазака, 5
мир је вечерњи сјај прозора,
и према мору повијено
стабло бора.
Мир то је суха главња,
пањ на огњишту ужарен, 10
то је пошца складни зрик
у трави уза трем.
Мир то је суха главња,
испод котлића брезов жар тих,
крај прага тежак твој корак, 15
твоја рука
кад одгурне врата у мрак.

РАВНОТЕЖА

Руменило запада потамнело,
пруге се спуштају
    све ниже,
    ниже.
Ко деца смо се на љуљашке пели,
да бисмо сунцу били ближе.
Али није била доступна дечјем уму 5
суштина закона равнотеже:
зашто се опет мора у мрак
кад се до поднебесја већ досеже?
С болом у срцу то сам појмила.
Па ипак неправично ропћем 10
што доживотном плаћам тешкоћом
тренутке светлости и лакоће.

ОПРОШТАЈНА ПЕСМА ВЕТРУ

Ветре мој, ветре скиталице, збогом!
Ја остајем у својој соби,

а ти без мене ка језеру јури,
 кроз брезе се звиждуком проби.

И моју ми слабост опрости: 5
 разуман мораш бити,
 ако срећу једном задобијем,
 не желиш је изгубити.

Дуго сам с тобом друговала, 10
 дуго слободна била
 и зато су се над мојим кровом
 савијала твоја крила.

Више кроз прозор мене не зови,
 заједно више не смемо. 15
 Први пут на позиве твоје
 остаће ми срце немо.

Не кори ме: „Ех, зашто даде
 све моје заоблачне мирисе!“
 Мени је сад и овде добро,
 схвати ме, ветре, смири се! 20

И тако, мој ветре скитнице, збогом!
 Уживај у даљини,
 а нанесе ли те пут овуда,
 боље мој кров промини.

ТРАГ НИЈЕ ОСТАО НА СТАЗИ

Траг није остао на стази.
 Грана је склоњена.
 Неко је овуд прошао недавно,
 неко отишао. Тишина.

Он је још близу. Он је ту негде, 5
 а тако већ далек.
 Је ли само уздах међу нама,
 или је прошао век.

Погледам у такве минуте 10
 у отуђених очију дно:
 Еј, у том далеком столећу
 можда нас се сећа ко?

Шта си мени ти био тада,
 шта ли сам теби ја?

Било је. Знам да је било. 15
Али – како? Али – где? Али – шта?

Гранчица се је исправила.
Давно беше. А стоји траг.
Поново до твоје душе
не постоје прозор ни праг. 20

ДАН ВРАНАЦА

Као ласте шишају „Волге“ стране,
и као дани,
и сиве просеке и траве прашне,
коњу врани!

Твој бок од зноја не свелиса, 5
обилазиш теретњаке по страни
пропуштајући птице бензинске,
коњу врани.

Твој братац детелину пасе на вису,
од туге једва се брани. 10
Већ си схватио – за трке више ниси,
коњу врани.

Схватио си – ниси више у снази,
прошлошћу су завејани
твоји пашњаци, јахачи, пртљаци, 15
коњу врани.

Али не куни овај век сумњиви,
коњу врани,
у ком човек тапшући те по гриви
у возилима дане дани. 20

ДАН РАЖИ

И ништа ново дан није доно...
Ближи се вечеру небо.
Ако зрно сажваћеш, оно
има укус готовога хлеба.

Птице узлетев на сеника стају 5
с његовог грбатог крова пиште.

Полако се пашњаком спуштају стада на ноћиште.	
Необичан мир, некако неспокојно ваздух жубори... Као распљоштен месец крив закачио се за борић.	10
И неће бити ничег новог, али расте узнемирење неко... Као да хиташ сусрести кога ил га пратиш надалеко.	15
Као да га нећеш више срести, ко да ћеш се усамљен наћи. Глухо брује жице на цести: не мари. Већ ћеш се снаћи.	20
И ништа се поправити не да. Из руку се нешто отело. Пред пут све јато ластва одреда на жице село.	25

* * *

У прстен ме не закључавај – јер море ноћу не спава, по трагу таласа пепељастом доћи ће за мном,	
ускомешаће древну ствар, у души кутак где спи јантар, кут који је сркнуо талас слан и који ће умрети привеза.	5
Не закључавај у прстен мене – у њему крик галеба, бубе смене и вилин-коњица светла нит ко антрацит	10
и мирис смоле горак тако, наћи ће ме свакојако, – и шум у грању боровом доћи ће за мном.	15
Не закључавај ме у прстен – у борју је ветар узнемирен,	

и море шаље хајки врсте.
Теби ће остати само прстен. 20
И мени ће остати само прстен.
И мени ће остати само прстен.

ЈАБУКА

Био је ноћу јак ветар. С отаве
ти скупљаш јабуке у ведро.
На ону давну јесен миришу траве
и у јабукама прохладно једро.

Сећаш се? Дечачић белушан 5
бацо ти кроз прозор јабуке румене
и како зри реч, осећала душа,
као семенка у јабуци сјесени.

Сећаш се? Никад није промашила 10
дечакова сигурна рука.
Смејала си се и јабуке хватала
и образи се руменели ко јабука.

Јабуку за пут дала си дечаку,
под рукаком му се погла плећа ломна.
Што је у срцу сазревало полако, 15
на самом полузвуку рат сломи.

И реч ружичаста спарушила се та
ко у јабуци семе надозрело.
Погинуо онај дечак белушан
што је јабуке кроз прозор бацо смело. 20

Теже оне прохладне до семена
у ведру, росом умивене дивне,
тресене с гране пре времена.
Ноћу је ветар дувао силно.

ЛИЦЕМ КА ЈЕСЕНИ

Заблиста роса шаренилу по трави,
конопље бусење се потамнелим чини.
Још се цврчак јавља у отави,
у пелену и у лопушини.

Још понекад, врео дословце, 5
 слети искоса сунца пламен.
 Опазиш већ, одлазећ с летњиковца,
 у коси брезе рујнориђи прамен.

И вресак у руци која је хладна 10
 ко ињем сребром росе је покапан.
 Данас, све до последњих ограда,
 сухе чауре отворио лан.

КРУГОВИ ГОДИНА

У дрвету као за другом друг 5
 шири се за кругом круг
 дан тамном ноћи уплашен
 шири се за кругом круг
 сусрећу срећу и муку
 шири се за кругом круг

стављам руку у твоју руку
 шири се за кругом круг
 из срчевине одреска
 шири се за кругом круг 10
 води видицима растанка
 шири се за кругом круг

сунцу прешло у навику
 множити за кругом круг
 у дрвету 15
 као за другом друг
 долази за кругом круг.

ЕЛЕГИЈА ТИШИНЕ

Њу је све теже изненадити.
 Искусни стратег је она
 и одступа сјајно
 И савезнике је тако изабрала –
 реку, место потајно. 5
 Као стрела брзо побегне
 из насељена краја,
 по богазима,
 мочварама,

све даље од саобраћаја,
по пречицама,
танушним стазама. 10

Све даље се јурити за њом мора,
усавршавати авионе,
усавршавати тенкове, велосипеде, 15
да би шуме биле на опрезу,
чудили се медведи у брлогу
кад се зверињом стазом
зачује грохот
уплашив птиће и мраве 20
и гонећи тишину
претражи сваки кутак, често мрак
и сруби сваки шумарак.

А када је пронађу најзад
крај реке, честе, скрапе, 25
где штуче плешу над песком дна,
где маслачак њише венчић
још нетакнут,
нека људи поскидају капе:
умрла је тишина. 30

* * *

Доћи ће једном,
доћи тај трен,
запиштаће над пољем ждрали.
А ти нећеш напуштати дом
тог јесењег дана 5
да по пољу луташ широком.

Ипак нећеш бити убог и усамљен
под лаким шумом одлазећих крила.
Заборав кажњава
само оне 10
чија душа није никога љубила.

ЛИТВАНСКИ ПЕСНИЦИ

САЛОМЕЈА НЕРИС

ПОЉУБАЦ

Пољубац твој чудно брз и неочекиван
у пијанство ме тамно баци у трену,
од те саблазни грешан постане и светац сам...
Пољубац твој ко искра украдена сену.

Тих ужарених усана заборавит не могу, 5
прогореле су ми срце до сама дна!
Као пијана занихала се мисао у мозгу
и пође за тобом она као робиња.

Не змијски жалац – опекла ме уста твоја,
изгубила сам с тог трена над собом власт. 10
Заборавити не могу, знам, пуна неспокоја,
нашу заједничку ватру – наше мисли и страст.

НЕЋУ ДА УМРЕМ

Нека је вечан твој шум,
свиласто стабаоце клена.
У топла лета снова,
у ноћи звезданој,
уз нихање грана 5
у тами мирисној
о љубави ће се шаптати,
буде ли љубави.

Не желим умрети,
заспати сном без снова, 10
хоћу да будем с тобом
на том дивном свету.
Не желим умрети,
боље је и клен бити,
у љуштури пуж мали, 15
ил' камен гранитни.

КАМЕНО СРЦЕ

Камене, отвори се, загреј мене,
бура ме до костију проже.

- А у камена – груди камене
зар туђ бол он разумети може.
- Дани ми се ко ждрали у јесен гласе, 5
одлећу од мене болног крика,
дани су ми погорело класје,
а ја као пушта стрњика.
- Не повија брезу – него мене,
не повија бура – него беда. 10
Треба поћи ко све убоге жене,
али ја стојим, у тебе гледам.
- Камене, отвори се, загреј мене,
јесен до кости мене проже. 15
А у камена груди ледене,
како ће, јесењу, појмити мене.

КАО ЦВЕТ ВИШАЊА

- Наши дани су као празник,
као нежни цвет вишње,
не губите их напразно,
погледај – и нема их више.
- Пожурите веселите се. 5
Ох, већ нема трага њина.
Дани су нам као птице,
као вишања белина.

ИЗ КУЋЕ

- Путеви звонили, звали,
оставих за собом брест, јаблан,
ја као у колевци дете мало,
а свет – огромних руку длан.
- Но ако детињство светла лика 5
дође да развеје тугу, јад,
и звонким гласом позове ме,
вратити се нећу ни тад...
- Мој нови дом су мора велика,
где јутром чујеш галеба збор, 10
где таласа се хладних разлеже рика,
и где се боре једру и вихор.

ЗАЛУТАВШИ У ПЛАНИНАМА

Залутала сам! – уморан крик немиран
и умножен одјек понови се: Залутала!
То су заплакали сребрнасти Алпа обронци
и опет тишина ледена је пала.

Тек се зелене понора чељусти, 5
само се негде звонца смеју, веру.
Прошла сам кроз воду, огањ густе,
а спотакла се високо на глечеру.

Јунгфрау засела на престо, а од муке 10
занемеле горе, удолине, стена груба.
Срце ми стежу неке хладне руке,
оно личи на уздрхтала голуба.

Прострли ми за постељу снег и иње,
у бело овчије руно неко ме зави... 15
А над гором – кликтање соколиње, –
о животу, о љубави певају соколи.

НА АЛПИМА

Горе, беле, горе, плећа нема, нага,
дођох вам богови бели на ходочашће.
Године на вама не оставише трага,
сунце, чим се пробуди, вас прво нађе.

Горе, богови, бели велика је ваша снага. 5
Но, да ли вам је ко срцу слабом дано
волети, патити, снити колико вам драго
тамо где владају смрт и бол непрестано?

Вама упућујем молбе своје вреле,
краљеви које месец крунише често, 10
да прах љубави моје невеселе
сахраните уз ваш бели светли престо.

ПО КРХКОМ ЛЕДУ

Земља се заручила с пролећем,
а одакле мени друга да доведу.
На свадбу земља нестрпљиво одлеће
по крхком ломљиву леду.

Украсиће је бела висабаба родна, 5
да срце радошћу заблиста.
И ти да не останеш дуго бесплодна,
земљо, мајчице пречиста.

Чезнући за сунцем, првим травама,
не могу да чекам ту. 10
Стазом утопљеница сунцу одох ја
по крчком ломљиву леду.

Пропаднем ли, друзи, не корите много,
јер ако бих лед могла прећи,
радост бих узбрала код лета цветнога 15
и људима раздала, да би им помогла.

СЈЕСЕНИ

Процвао врес. Јесен стиже из гора.
У топле пределе спремају се птице.
Светлокоса брезе – измеђ два тамна бора,
како те волимо – пребела сестрице.

Молићемо буру – немој бити љута. 5
Ветри, не чупајте увојке на челу.
Ви, буре, кидајте јавор украј пута,
ви, ветри, дижите прашину по селу.

СТЕПА

Замишљам твоје очи суре,
као крило врана црне косе...
Ко птичје јато прах гоне буре
и над степом измаглице носе.

Крај шуми шашом некошеном, 5
она ме неће од ветрова скрити.
Лако је са мном усамљеном,
завејаће ме, крв заледити.

Спазићу голу пустињу небесну,
црн гавран ће прошумети крилом, 10
међава ће горку започети песму
о сестри и пријатељу милом.

Зар за ветар да немам милоште,
кад ми је Чурљонис, Григ мио?
Чујем воз је негде пројездио. 15
До јутра је дуго, дуго јоште.

Видим свећа се растапа и точи.
Воз за возом пољима се гласи.
Далеко су твоје светле очи,
ветар степски има модре власи. 20

ЗОРМ РАНО

У књигу јутра зором рано
неко уписује имена,
до заласка непрестано
ја тумачим писмена.

Укрштају се стазе многе 5
као да се земља крштава,
бескрилим у глиб тону ноге,
ја летим изнад дубрава.

Јутрос су ми виле врачале
над речним бистрим коритом 10
и у очи ми казале:
– Бићеш млада вечито!

И златастим часовима
ступа мај у лето ново,
на небу модром моје име 15
записује златним словом.

КРАЈ ГЛАВНОГ ПУТА

Стајали смо крај пута што пољем пролази.
О, какву он уме да разбуди сету!
И одлази, одлази, погледајте, одлази
пролеће у даљине низ разлокану цесту.

Скрило се наше пролеће за гором без душе, 5
са белим данком, са сунцем што се гаси...
Брег стоји пред нама хладан –
скрушен,
ни песма, ни скромни венац га не краси.

Претворили смо се и ми у те крај пута иве,
у крајпуташнице прашљиве тужне брезе. 10
Лишће опада, погле се гране лењиве
и до самог корена мраз пробија, реже.

ПРОЛЕЋНА ЗДРАВИЦА

Пролеће
своје вино са здравицом
пијаном је сунцу у купи поднело.
О, свете!
Могу ли ја бар за тренутак 5
разведрити твоје забринуто чело!

ЈОРГОВАН

Док нисам живела ја,
јоргован је процветао.
Када оживим ја,
јоргован ће процветати,
и опасти опет, 5
као што је опадао
од сунца, од ветра –
откад постоји свет,
и на мене ће као песак
пасти његов цвет. 10

ЉУБЉЕНА

Ја те љубим
као што је цвет
од сунчева љубљен сјаја,
ма далеку,
ма далеку 5
ко сунце од ноћи бескраја.
Без тебе је
тиха, страшна,
на ковчег налик соба моја.
Ноћ дубока, 10

а ја те чекам
душе пуне неспокоја.

Љубљена –
кроз стотине миља
и сто тама поноћних,
хоћеш ли овај ковчег обдарити
својим сјајем
сунчаним?

15

ПУТНИК ЛУТАЛИЦА

Вије ластавица гнездо од меке земље.
Белоснежна рода тражи себи кров.
Орли имају гнездо, постоји дом пужевљев
Где ћеш ти коначити, путниче мој?

Видиш ветар пољски, а горе – облак,
по белом свету ја лутам ко они.
Видиш тај песак наш бео и лак!
Ту, у земљи својој – ја ћу наћи спокој.

5

КАД НЕ БУДЕ МЕНЕ

Круже орлови, у просторе маме,
у планинској ширини нас двоје.
Ко ли ће ти поменути мене
кад не буде горе моје?

Ко песма слободе ветра пој
узбуди нас и дирне.
Ко ће те на смех подсетити мој
када и наш јули мине?

5

Дан за брда тоне све дубље,
сутра ће поново на земљи бити.
Шта ће, реци, када умрем
теби моју љубав заменити?

10

СПАЛИТЕ МЕ

Спалите ме као да сам вештица!
Спалите на ломачи ко јелову грану!

Нећу померити ни пртице лица!
Питајте – ћутаћу кад мучити стану.

У сунце ћу гледати догоревајући,
лицем под његовим последњим зраком. 5
Нећете појмити што умирем с осмехом,
зашто одлазећи праштам лако.

Небо је земљу зрацима целивало,
а њој се, невести, снили сни о срећи. – 10
Звезда поноћна радост опевала –
а наше очи је гледале пламтећи.

Сада ме као вештицу спалите
тамо где земља ко поднебесје светли. 15
Вама ваша ад остављам – ту живите,
а небо ће заједно са мном догорети.

ЈА ЋУ ПРОЦВЕТАТИ

Кад било да било, мој априле,
поново ћеш овде букнути.
Вратићеш се, априле мили,
а мени се нећеш осмехнути.

Алата коња појахав, 5
бацићеш поглед јасан,
и процваће земља – то ћу ја
нићи ко цвет прекрасан.

СВЕ СУ ДАЉЕ

Све су даље они,
све су они блеђи,
ветром ношени и љушкани,
отишли су они и развејани
моји летњи
златни дани.

Море се беси, таласи расту, 5
њишу се и пљускају таласи.
Ти си ми туђа.
Ти, путнице, где си?
А срце шта ће?
Шта ће са њим бити?

Свих молења, свих ридања,
 срце се сећа тек издалека. 10
 Никада више неће доћи за нас
 тај страшни,
 тај срећни час.

МОЈ РЕДОВ

Облаци ми доносе вест невеселу,
 облаци који изнад Литваније плове.
 Стишћеш ми руку, у суром шињелу,
 мој редове.

Овде на твом ратном предаху мушком 5
 ко цвет ти дајем срце, љубав своју.
 Буди увек с пријатељем пушком
 у смртном боју.

Као реке теку војске у шињелу,
 пресецају просторе све нове! 10
 Твој корак чујем и у другом селу,
 мој редове.

Букте ватре бледо-зелене
 пролећних брезових гајева многих.
 Грозно пролазе лишћем неодевене 15
 шуме пушака строгих.

КУД ЋУ С ТОБОМ

Када се новембар ноћу рогуши
 растерујућ ми сан
 као камен ми лежи на души
 син кога чекам.

Иде по киши, убог, гладан, 5
 заборави мир и дом.
 Бескућниче ти мој јадан
 тешко мени, куд ћу с тобом?

Биће што ће бити. Загонетка
 то је од давнина. 10
 Напиј се мога слатког млека
 јер живот је пун горчина.

Да би живот био светлији, слађи,
бори се непрестано.
Ми гинемо сада за млађе,
за њихове нове дане. 15

ЛЕТИ ЦРНА БЕДА

Долеће црна беда.
Одмор, рад, иду по реду.
А над понором лептирак,
једнодневни бео цветак.

Паперјаст и буцмаст, бео,
и налик на маслачак,
игра се по дан цео,
мој цветак, мој дечачак. 5

Мој цветићу, маслачак лак,
округласте, беле главе,
и цветолики лептирак
говоре ми: Здраво, здраво! 10

Сунце сја мени вазда.
Долази црна беда.
Допузале сенке зле.
Мркне сунце, леје цветне.
Махну крилом вихор опак,
развеја маслачак лак. 15

Моје дете, чисто, јасно,
весели се још прекрасно.
Умор, рад, иду по реду.
Долеће црна беда. 20

СИВОМ БРАТУ

Брате мој, сиви брате мој,
робе судбине црне,
сусревши тебе, срећа
на друге очи обрне.

Руке твоје грубе
земљу копају с росом 5

железо савијају
или машу косом.

По сто пута прођеш
од зоре до мрака 10
по црном пашњаку
уморних корака.

По сто пута сејеш
наду белих зрна, 15
а надаће никне
ко невоља црна.

Црна ти се гушћа,
црна ти се грана,
brate мој, камене сури,
земљице врана. 20

Писмо у тамницу

У тих чији дан су прождрале
опаке ноћи
као крвави пожари
блеште очи.

Нема наде, а незгоде 5
душу мељу за гнету
удри о зид, макар слободом
не испуни жељу.

Устаћу да смрт не може проћи,
ни бол – такође. 10
Те речи нека и лаж буду –
да нада дође.

Али зато нам мак царује
стрњиком голом
и црвене заставе струје 15
над тополом.

Поруку ову пишем
за те који давно
чекају јутро, ма оно било
и јутро тамно. 20

ЧЕЗНЕМО ЗА КРИЛИМА

Пошто је данас мрак,
живимо сутрашњим даном,
сањамо на ште срца,
боси, у подераном.

Чезнемо за крилима, 5
чезнемо за орловима,
далеким острвима,
чаркама и бојевима.

Над нама је много птица,
али орлови – нису, 10
не чекај да се дигну,
за небо претешки су.

Рукама жуљевитим
разагнати их мораш, 15
заклониле су светлост
као тамна гора.

МЛАДОСТ

Пастирко, препланула и боса,
за све си неугледна сирота.
Али ти је поглед светао као роса,
између свих, свих издвајам те ја.

Не носиш ни браслете, ни прстена, 5
украша раскошних немаш као свак.
Само различком коса ти је сплетена,
али ти је на лицу јасан осмејак.

А где живиш, да ли у колиби тамо?
Не одговараш ни да нити не. 10
Осмехујеш се, пастирице, само.
Само дођеш, одеш – и то је све.

НОРВЕШКИ ПЕСНИЦИ

ГУНАР РЕИС-АНДЕРСЕН

ВЕТАР

- Ветар, морнар плави,
чак са Мора Црвенога,
чак са Мора Црвенога,
ружи се дивљој јави.
Сунце је било бледо и ниско, 5
бледе сестре је стиско
дивље руже пупољак мали.
Али се изненада нали
вино у пехаре бледе ко зора.
Сунце је било бледо и ниско, 10
али пупољак намах нали
сунце са Црвенога мора!
- Ветар, морнар плави,
стигао са дивљег мора,
с дивљег ко вино црвенога мора, 15
дивљој се ружи за игру јави,
смерној и бледој као зора.
Замоли је за игру сместа.
Спавале су до сестре сестра,
била је пламен разиграни, 20
пламени плен олујног ветра.
Ветар с дубоког мора слети,
певајући све време исто:
играти, играти и умрети.
- Ветар, морнар плави, 25
звао је на игру без престанка
све успаване сестре, од заранка.
И када је последња, бела,
постала његова, грчевито
ухватила се његова чела 30
круна од месеца и камена,
венац месечинасто бео.
Али чело, облачно и ниско,
окренуло с Црвеном мору
када је исток узаврео. 35
- Ветар, морнар плави,
чије ветар само беше име,
безимен и блед је носио круну
од камена и месечине.

ТАРЈЕИ ВЕСОС

БРОД УЗ ОБАЛУ

- Твој тихи брод
нема имена.
Твој тихи брод
нема луке.
Твој скривени брод уз обалу. 5
- Јер то и није лука –
Лишће светлуца у пролетњим ноћима
над спремним бродом у чекању
и просипа жутину и влагу
низ седишта у октобру 10
и нико није био овде.
- Али овде почиње зов с бескрајних
морских равни
где сунце устаје из дубине
и ветар дува према луци тамо иза. 15
- Али ни то није лука
само друго место са мамом и зовом
са још ширих равни
још јаче олује на обалама
и већег брода с вечери. 20
- Твој тихи брод
полако зараста.
Твој скривени брод уз обалу.

УЗМИ МОЈУ РУКУ

- Прастара, врела жеља:
Узми моју руку.
У свим временима последња
и најважнија:
Узми моју руку и води ме 5
пре него што паднем.
- Узми моју руку и подигни ме
да пређем још оних неколико корака.
Има их пет, или можда седам.

- Пусти ме да их учиним
и тако пређем преко границе
лицем напред. 10
- Бојим се да не останем лежећи
лицем надоле,
пет корака од границе,
лицем у прљавштини и отпацама,
зато те молим. 15
- Узми *твоју* руку и опери је
у бури.
Све оно што ја нисам хтео. 20
Постоји време за то.
Оно станује у твојим рукама.
- Моја збуњена рука, залутала
тамо где јој није место
– јер све је било тако преобилно 25
и као за мене, за мене.
Увек у трајању у мраку.
Немо стајање у мраку.
- Рука пуна дрхтаја
и захвалности и чуђења,
могу ли да ти је пружим? 30

Дођи и окрени мој лист

- У себи чује глас:
дођи и окрени мој лист.
Али нико –
- Бледо је небо
и неми шум удара. 5
Среће је с голог пролетњег дрвећа:
Они су поточићи неиспричаних песама
кад је то она.
- Бледо је поље моли
и њена нога је нежна. 10
И дрвеће је лако оцртано
– добро за скривање
кад желиш да се скријеш
тако да те сви виде,
јер си лепо створен 15

и стојиш и стојиш
са шеснаест пролећа у плаветнилу.

ТАКАВ ЈЕ БИО ТАЈ САН

..... почетак
није овде,
крај је скривен,
без застанка у томе,
у зову, 5
вртлог у уму
од ствари што су несхватљиве,
несхватљиво
као мирис протекле
јутарње кише, 10
неизрециво
као лик пролећног снега
над висIBAбама,
слабачко
као жудња у самоћи 15
и горко
као речи немоћно
и прекасно
као мисао 20
да се протежеш
пред огледалом
неизрецивог сунца
у твом сјају
који нико неће гледати.

ЗМИЈИН ПУТ ПРЕКО ПЛАНИНЕ

Од сунца загрејана планина
глатке, благе заоблине
и вреле, нагнуте суноврати
– нико не иде тамо по свој живот.

Нико није срео никога. 5
Никада није било трага у камену.
Никада није врес шуштао.
Планина сија ужасом.

Као ледено клизање
преко врелог недра – 10

али планина је нема,
планина не издаје
пре него што дође дан
кад и облаци и планина почну да зову.
И змија клизи, 15
глади лагано планину
на своме послу,
и птица што ће у стрмоглав
пева.

Позив

Хоћеш ли да ми даш руку на месечевој светлости,
лист си ти –
Под отвореним небом. Над отвореним понором.
Као лисје смо
ти и ја. 5
Лако дрхтави
и лако нестајемо.
Дођи –

ВЕЛИКЕ РУКЕ

Дечачке руке,
мршаве, меке и fine
очвршћују око држаље
у радној борби,
али уплашено мекшају 5
у оној коју воле.

А касније расту
и расту, у жару рада.
Мушке руке постају,
што их је тешко дићи. 10
– Положи своје велике руке
мирно на сто.

Мирно могу.
Настале у часном раду.
У врелини, киши и мразу. 15
Бескрајно са доручјем
иза, истрошене.
Дуги редови нових испред.

Тако расту руке,
од жита у крви. 20
Од крви што струји кроз њих
у чврстом захвату.
Што никад не престаје
оличен тежином.

УМОРНО ДРВО

У долини
где нико не лута
највеће је дрво
пало доле,
раширено, 5
гранана и гранчицама
притиснутим земљи
као у загрљају
након бесконачне чежње.

Бацило се унапред 10
и незнан је узрок,
јер никаква олуја није дувала.
Али оно лежи тамо
као на некоме циљу.

Лежи слепо и глуво 15
и жели само једно
и добија
– јер трава је већ почела
примамљиву игру, обуздавајућу,
игру која долази. 20

Трава је већ почела да расте
између гранчица.
Овде, у заветрини, порашће дуга,
и увенути и пасти као жућкаста коса
у јесен, 25
и следеће године ће поново расти
дужа и покриће више
и бућ и лишај ће започети
своје скривено сисање
и трава ће расти и пасти 30
и расти и пасти

Док године пролазе
и бућ и лишај једу,

дрво ће лежати непомично
дубље и дубље у своме загрљају 35
и почеће да бива оно *друџо* –
док трава расте и пада
као бледа, од куће позната коса
– и све је одавно далеко
и столеће је само као један 40
трен
за оно што траје.

ЕИНАР ШЕРОСЕН

ВРАБАЦ

Када свака отмена ластва
рашири крила и оде,
остаје сам на стрехи
и досађује се овде
врабац. 5

Када све шеве цвркућу
по зеленим гранама палми,
пева што боље може
на залеђеној грани
врабац. 10

Када дрво пуца у шуми
и слегне се смет до смета,
кљуца у балегу коњску
да преживи до лета
врабац. 15

Кад уштап по северцу
изиђе на небо плаво,
тад је у дом заљубљен
као и ја тврдоглаво
врабац. 20

РУДОЛФ НИЛСЕН

УЗ ВАТРУ

Тако младу и лепу нисам те видео никад пре,
као сад кад стојиш и гледаш зането крај ватре.

Твоје лице иначе сиво и уморно изгледа
и поглед ти је болестан од свих преживљених беда:
деци сиромаштва се лак и блистав живот не да. 5

Али сад у сјају ватре кожу је лица твога
благословила руже жаром рука огњеног бога.

На шта ли мислиш? На дим фабрике и њене граје?
И да ли ћеш сутра ухватити прве трамваје?
Закаснити све до доручка, скупо тамо стаје. 10

О, не. Поглед ти је јасан, слободан, пун ведрине,
убрзо ћеш се насмејати, како ми се чини.

Заборавила се ужасни град што чека сутра,
где двоје што се воле не налазе скровита кута
да заједно проведу од вечери до јутра. 15

Али цео свет припада нама, ником другом,
овде на острву – ово летње предвечерје дуго.

Сад се смешиш! На последњој игри пламенова, ево,
лети твој осмех, као да се лептир снежно бео
и луд од среће, у ружин огањ смело залетео. 20

Али морам још дрва донети да се ватра не угаси.
Тако лепа и млада још не видех да си.

СУПАРНИК

Најзад су сирене заурале
да пет часова опет има.
Народ је грунуо из фабрика.
Ти си била међу првима.

Пресрећна си ми пружила руке 5
и смешила се: ево ме већ ту!
Али ти је осмех био уморан,
сенке пале око очију.

Узео сам пружене руке твоје,
твоје драге руке пуне рана. 10
Дошла си ми управо од строја,
с трагом његова миловања.

СВАКИДАШЊИЦА

Не може да се живи само
од љубави и од ваздуха.
И ништа нам не помаже
беснити против ума и духа.
Морамо слушати закон рада 5
чији је глас груб и хладан.

Дошао је једном крај летњој радости,
завршили се дани сретни.
Могли смо, додуше, само сањати
о оном што се десило лети 10
али хук радионице и машине
снове бледим, сиромашним чине.

Дошао је једном крај летњој радости,
свршило се лето о року.
Можда си каткад сањала 15
о њему и о свом момку.
Али писак ремена, урлик осовина
нису нипошто звуци виолина.

СУСРЕТ

Најбоље те се сећам како стижеш мило
где смо се сретали често, иза окука.
Чини ми се лето те је доносило
и грлило ти струк сунце ко драга рука. 5

Улице се отварале за доласке твоје
и твога пратиоца, лето младо, вруће,
док брезе на прстима дуж твога пута стоје,
по пет се коленаца увис уздижући. 10

И редови су прозора били на стражи,
све светлости су ишле у твојој свити. 10
Окно по окно се распламсавало снажно
и погађало као таласи убојити.

Ни ветар није пахнуо на цађу и на димове,
носио је мирисе летње, вртоглаве,
као да си ходала цвећем, кроз вртове, 15
негде земљом, испод пучине неба плаве.

Није било ружне буке аута и трамваја,
звонило је, јечао рог, певале птице, петли.
Као да је цела улица од јасног сјаја
твога осмеха стала да пева и светли. 20

ДУГО ЋУТАЊЕ

Нисам ћутао зато што заборавих
ћутања твоја,
већ да ће моја песма прећи као сврдло
преко струна – тога се бојам,
и плачни глас пресећи на двоје 5
који је чуло само ухо твоје.

Не што заборавих твоја осмехивања...
Тихо су залебдела,
а онда су дошла са неба, иза свитања,
видети нешто хтела. 10
И зар нису срела твој дух узнемирени
који их је молио да лете ка мени?

Не зато што сам осмехе заборавио,
до тужног последњега,
који је свему што сам сумњао сведок био 15
и сведок знаног ми свега.
Већ зато што се бојам грдно
де песми дам мелодију тврду.

ЗАСТАВЕ

Многе се ту на свету вију заставе
за слободу, правду, части,
сите, задовољне, самозаљубљенице праве
које сијају од масти.
У име духа, правде и слободе се вију, 5
за Ејсвал, Вашингтон, и Бастиљу.

Истичу их на највише куће наше,
на дворе и скупштине,

да могу да их виде и сиромашне ваши –
и добро чине! 10
Јер да се не вију заставе са зграда,
где би се виделе наша слобода и правда.

УЛИЧНИ ДЕЧАК

У најмној згради стигох на ову планету,
заволах улицу стару.
А весла не сиса ниједно улично дете,
рано нађе пушкарнице
и барут. 5

Ја имам своју песму, малу и једноставну:
дечак сам улице старе.
Она ме је спасавала још одавно,
и звонећи кроз улице града јавно
делила шамаре. 10

Она је мој сан, пркос, судба неизбежна
Дечак сам улице старе.
Она је песма мржње и река недосежна,
и песма љубави, млада и нежна,
уз гитаре. 15

У крематоријуму кад се моје беле ватре
зажаре,
кад последњи пут запламте срце и душа,
поносно ће причати оном који слуша:
био сам дечак улице старе. 20

ДОВИЂЕЊА

Ја те волим, улице моја,
с прашином, каменом, песком сињим –
ти долино што град сечеш
слична земљи у пустињи.
Све за чим чезнем, овде имам, 5
а да чезнем – једино знам.

Једно своје место на земљи
свакако је добро имати,
можеш да кажеш: Довиђења,
када кренеш куд одатле. 10

И кад је то само ров улице неки,
чезнеш за њим када си далеко.

ДЕТЕ ПИТА

Не запиткуј старе, дете.
Шта кад они о животу знаше!
Стари се понечег и сећају,
али заборављају још лакше.

Иди младима, али се не чуди
ако одговор буде суров мало.
И то је боље него благе речи
које су живот скупо стале. 5

Да ли бих ти ја могао што рећи?
Ја сам млад, збиља... 10
А ти копкаш, запиткујеш само.
Једном ћеш зажелети да ниси ништа знао
о ономе што ми људи знамо.

РЕФЛЕКС

Ноћас је месец златан,
горе као небо плаве.
И ти ни о чему на свету
немаш разбијати главе.

Пушташ месец да блуди
по сјајној месечевој здели
коју отсјај сунчеве ватре
златастим блеском прели. 5

И твоје се очи пуне
сјајном бујицом истом,
истом светлошћу топлом
као само сунце чистом. 10

ОБЕЋАЊЕ

Ми који ништа немамо,
а створили смо ствари сто,

- изградили градове и путеве,
ископали злато и со –
- Ми који смо сретали беду 5
у сваком граду све крућу,
са надама у смрт
у сваком ованућу –
ми који нисмо ништа учили
до реч Светога Писма многу, 10
где се мржња у срцу ношена
назива грех према богу –
- Ми који смо рађали децу
да бисмо је видели где мре,
где мре у рату или од глади, 15
за част или за хлеб –
- Једном ћемо се осветити.
Чекај стрпљиво тај трен велик.
Искуј своју младу способност
да постане као челик. 20

ИСПОВЕСТ

- Има ли живот икакве сврхе?
Кажеш: Рађамо се и мремо.
Али има ли то некога циља,
је ли наше дело узалудно, немо? 5
- Класи својој служити предано,
то је једини живота смисао.
Служити јој целим животом
кроз дело, песму и мисао.
- То значи никад се не продати
за ловорике и награде, 10
већ се пркосно, с мржњом борити
за мир свог сина и свет правде.
- Јер сам немаш чему да се надах.
За тебе срећа створена није.
Покољењима будућим ти отвараш 15
путеве боље и срећније.
- Знам само један смисао живота:
у војсци безимених, храброшћу мушком
за радничку се борити класу
мислима и песмом и пушком. 20

НОЋ У ВЕЛИКОМ ГРАДУ

Ходам ноћу улицама и сањам
 кроз миљама широко предграђе ово.
 Докле око допире, шири се раван
 која сија сјајем налик на олово,
 у пламену високих светиљака. 5
 Овде доле у асфалтним дубинама
 добро је ноћу крај осветљења јака.
 Давно су прошли дан и његова тама.
 Сада је време када спавају поштени.
 Неки часовник негде већ два одбраја. 10
 И тутањ однекуда допире к мени
 изнад бројних светиљака бела сјаја.
 Бат мојих корака сличан је звуку
 у тунелу, између зидова слепих.
 Једна жена завлачи у мој џеп руку 15
 и ко гладан обад уз мене се леши.
 Далеко нека светла тачка кривуда
 где улицу сече црта окомита,
 све дрхти од звука знана однекуда
 и тачка је постала ауто који хита. 20
 Зврјање мотора полагао тоне
 у дубини, међу стишаним кућама оним.
 Али далеко као из шкољке огромне
 удара град својим шумом монотоним.
 И загрејан од среће ходам и осећам 25
 да је у овој дубини мој дом, моје корење.
 Јер овде су све створиле људске руке
 од светиљака до камена украј мене.
 Овде не светлуцају звезде по ноћи
 као претње о вечности и опомене, 30
 нити своју неразумљиву тајну
 шапуће помрчина украј мене.

ОДГОВОР

Посред закона до победе!
 Други путеви нам не вреде
 до слободне, сневане земље нове.
 Ако се не угазе

- кроз параграфе стазе,
одосмо у робове. 5
- Нека бесне. Прете све јаче.
Не дамо им да нас тлаче.
Рећи ћемо им кратко и смело:
Мада лајете, мада режите, 10
велика господо, разумите,
дело наших руку је наше дело.
- Штрајкбрехер је рђа жива
и најнижа, мада ужива
под закона дворског заштитом. 15
Издајник је за нас и даље
поред подарене му медаље
и похвале за храброст притом.
- Док се не угазе
кроз параграфе стазе, 20
одераше робљу коже.
Покрени све снаге класе што вреде!
Посред закона до победе!
Подржи нас когод може!

САМО ПОЛАКО

- Пролеће је. Обоје су нас пролећне бриге среле.
Ја се бринем највише за своје старе ципеле.
- Тако су ми неизрециво јадне, старе сада,
да се ђон од коже одваја и отпада.
- Кроз њих струји вода уздуж и попречно. 5
Сви виде да сам од тих што стихове прави неко.
- Твоја душа је сасвим друкчија, нежна и фина.
Ти желиш око врата паперја и хермелина.
- Све имају боу и желиш је и ти зато.
Просто те је срамота међу људе гола врата. 10
- Боа с перјем од марабоа претешко се стиче.
Боа у ком су девојчице налик на мачиће.
- Али само полако. Љубав ствара чуда:
из камена воду цеди, како се зна свуда.
- Да, ма мени ципеле и спадале са ногу, 15
и ја теби једну боу, вала, набавити могу.

Ново одело

Пролеће се само једном годишње јави.
 А сваке године не купује ново одело сваки!
 Он стоји поред огледалом и чешка се по глави,
 одмерава и вуче низ бутину сако
 и мрмља да штоф и није баш прави. 5

Јер с продавцима треба да се обазриво поступа
 и никако не покаже да ти се одећа свиди!
 Зато примећује да је одело прилично скупо...
 Уосталом могло тако и да се предвиди.
 Спустио је заставу и изгледа беспомоћно глуно. 10

И на крају му продавац спушта цену, зна се,
 која је и предвиђена за ценкање дакако.
 Онда се потајно смешка: Срећно прасе! –
 И каже продавачици стручно, у по гласа:
 Ја мислим да је боље да се упакује овако. 15

А код куће мајка, брат, отац – сви мој брајко –
 задивљено околом момка обилазе.
 – Крој је диван, а и роба добра, каже мајка!
 – И у здрављу да га носиш, али добро пази,
 јер прилично је скупо, отац се вајка. 20

Онда он одландара на најтежу пробу, праву,
 јер неко ко му је драг доле у помрчини...
 Али девојка лети срећна у сусрет своме лаву
 и даје му пољубац, за који он не мора ниша да чини,
 и шапуће: – Јао, што си ми фини. 25

Нови друг

Је ли нов онај млади светлопут момак
 који стоји крај рендисаљке и прихвата?
 Потпуно нов. Јуче је дошао из села.
 Зар не видиш како се снебива, брате?

Прихвата даске жуте, глатке одреда 5
 и товари их мало неспретно, нагао,
 немиран је кад осети да га когод гледа,
 раније је зацело само облице слагао.

Коса му је светла као златна шушка,
 а чуперак диваљ, суве, оштре длаке, 10
 лице цело сунцем опаљено, мушко
 и као премазано махагони лаком.

Чини се непријатно му је. Није лако
доћи из шуме, од певица и врана,
у рупу прашљиву и мрачну овако,
с овом пакленом буком целог дана. 15

Али полако. Све се својим путем креће.
Бићеш и ти блед, слећи ће ти се коса.
И због оваквог стања побеснећеш,
црвенећеш и ти од мржње и пркоса. 20

Али схватићеш, друже, истину праву
да кроз ову фабрику где се страда
пут води у нашу сањану државу,
нашу републику рада.

АРНЕ ПОСКЕ ОСЕН

ЗА КАСОМ

За касом у великом магазину свакога дана,
међ полицама пуним свиле, плиша, платна и лана,
седи једна која се не усуђује више да сања,
а сневала је клавир и часове певања.

Није стекла клавир, него касу, већу, 5
на њој сад свира за стан, храну и одећу.
Сад седи и удара стално мамонову мелодију своте
у којој ни једна душа не налази лепоте.

И ако у мислима песма Шопена загрца 10
и задрхти на покиданој жици срца,
сместа каса, тај ђаволов клавир прави,
да се ту не сања, звоњавом објави.

РАНГВАЛД СКРЕДЕ

ЗИМСКА ПЕСМА

Кад сунце устане и одреши повој зимски,
а пролеће крене земљом домаћински,
запева војска птица гајем, на домак људи
и ослобађа све што за слободом зажуди.

Кад ледени покривач притисне цвет, реч и занос, 5
кад се у духу нагомила туге нанос,
последњи су остаци радосног хора птица
врабац у дворишту и на грани сеница.

Будите поздрављени крилати цветови лаки, 10
певајте из лишћа и облака април сваки,
нека дух још једном процвета бујни.

А ти, сенице, и врапче, чујте молбе моје:
ако сви одлете, немојте бар вас двоје
са својим цвркутом једва чујним.

ИНГЕР ХАГЕРУП

ПРОЛЕТЊЕ ВЕЧЕ У МАРТУ

Не додируј ми срце данас.
Пролећу је то прво дано.
вали старога пораза
љубе га снажно, слано.

Пораза, губитка, вали пусти. 5
Зар веровах да је давно било.
Ђути. Никаквог имена не изустии.
Управо је то пролеће учинило.

Нешто се пробуло, грца 10
теже од жеђи и глади.
Не додируј ми вечерас срца.
Пролеће то већ уради.

МРАВ

Мали?
Ја?
Далеко од тога.
Ја сам управо довољно велики.
Сасвим испуњавам самога себе 5
уздуж и попречно
одозго до доле.

Је си ли ти можда већи од самога себе?

КРАТАК СУСРЕТ

Бездан је био у очима кошуте када ме је угледала.
Ноге су јој од страха добиле крила.
Само је тренутак у мене зурила.
А онда је играјући одјурила.

Слобода и бекство. У сваком лепршавом скоку 5
племенита равнотежа лепоте.
Каква ли је тек срећа у њеном телу
кад и страх тако зна да игра.

СТРОФА

Опет је лето лето.
Велика, уснула стабла
шуме за нечим што никада неће доћи
али је увек ското ту.

Не знам ко си ни где си. 5

Детелина се њише густим
таласима мириса и буја.
Крхка срца
дивљих ружа крваре на мокру земљу.

Не могу те достићи ни погледом ни речју. 10

Камилице се клањају
девојачки нежно у благости сумрака.
Бледи су сви путеви.
Мрке су све планине.

Хоћеш ли ми ипак доћи? 15

ОСАМНАЕСТ ГОДИНА

Још увек није била сасвим будна.
Још увек се није свега сећала.
Али је нешто дивно важно назирала
у чекању као сунце за маглom.

У сну је навирао издан радости 5
блистајући ка јутру мирном.
И крв и срце и дух су само новом
сванућу и пролећном сусрету тежили.

И кад је сунце пољубило њен обли 10
девојачки образ, сама срећа се на њу
бацила. Јер тад се сетила:
Било јој је осамнаест година и неког је волела.

ЈАКОБ САНДЕ

ЗВУК СВИРАЛЕ

Видим врбу пуну сока, меку, малу,
без чворова и готову за свиралу
за дечије руке меке.

Извија се бојажљива свирка мека,
а одјек јој одговара издалека, 5
из села и са пропланака.

Свирка с мирисом пролећа, осунчана,
као уцвељена, пуна сетних рана
диже се и таласа.

Загонетка живота је у њој скривена, 10
и на пролећа прохујала успомена
у њој чежњиво трепери.

Кад је мала птица у шумарку чује
чудећи се заћути и послушкује 15
у забраву часе дуге.

Дете расплакано у дворишту
зачуђено престане да вришти
пред тим чудом.

Зимогрижљив старац испред куће
сећа се када је и он беспућем 20
планина босоног трчао.

Звуци у његову духу играју,
очи неприсутне, у замагљену сјају
гледају у детињства успомене.

НАКОН ЈЕДНЕ ПИЈАНКЕ

Сутра ћу почети живот нов и бољи,
верујем.
Нећу ићи да пијанчим, да се с људима кољем,
верујем.

Нећу пијан крештати, како се вели, 5
појаћу духовне песме у Сионовој капели,
верујем.

- Клонићу се женскиња као ђавола сама,
верујем,
као новорукоположен поп, пун смерног срама, 10
верујем.
Седећу као калуђер на побожних жена поселу
и пити кафу док не испричају Библију целу,
верујем.
- Нико ме неће виђати сред поноћног мира, 15
верујем,
како се враћам кући без прслука и шешира,
верујем.
Легаћу кад прасе на починак креће ка свињцу
и устајати кад петао запева на кокошињцу, 20
верујем.
- А сутра ћу кад се, рекох, правом стазом упутим,
верујем,
почети борбу против зла и нечисте пути, 25
верујем.
Али данас ћу још попити пиво, јер жеђам јако,
тек да се освежим, а сутра ћу у трезвењаке,
верујем.

РОЛФ ЈАКОБСЕН

Пуж

Мали путник мира траве
с тубом на леђима и високим роговима
као антенама окренутим истоку и западу
за слепог певача, оног који
с поштовањем увек
земљу љуби. 5

Опрезно савија
сваку травку, напето ослушкује
нема ли какве опасности. Онда свира
на својој туби раздрагану
песму траве. 10
Без дома, ван времена
мали пријатељ у трави, пријатељ који путује
на једном пољупцу.

УЛАВ Х. ХАУГЕ

НЕ ДОЛАЗИ С ЦЕЛОМ ИСТИНОМ

Не долази с целом истином,
не долази с морем за моју жеђ,
не долази с небом кад молим за светло,
али дођи с треном, с росом, с трунком,
као птице што носе капи воде с купања
и ветар зрнце соли. 5

ГРОБ ИЗ КАМЕНОГ ДОБА

Мрави врве
по свету.
И људи то чине.
Јадна бића!

Али ти си 5
оставио
своје кости
као доказ
да си био овде,
беле кости 10
у глиненој посуди
у омалој рупи.

А био си смеон
и носио живот.
И сан је летео духом. 15
Расламсала ватра.

РЕКЕ СЕ СРЕЂУ

Реке се сређу свака са своје планине.
Хватају се за руке.
Мешају своју песму и своју крв.

Настављају сједињене, снажније,
не саплићу се више тако лако о камење: 5
Нико нас више прегазити неће сувих ногу!

ТАЈ ЧОВЕК

Мој стари капут
на ексеру у остави,
пар изношених ципела,
познајем тог
човека.

5

Премештам га
на неки други клин
у неком другом углу,
смета.

Нисам
имао срца
да га
избацим.

10

ХАРТВИГ ЂИРАН

ХОДАЛИ СМО ПО ТРАВИ

Ходали смо по трaви којом роса сја се,
и заспали под јутарњим сунцем светлим,
јер да је игра престала, не сећам се,
пре но што је роса пала и запевали петли.
Врелије се шаптало од музике у граји, 5
и што је ноћ одмицала све врелије.
И кад су питања била само покушаји,
одговор није увек гласио само не.

Иако смо доживљавали одвећ болно,
још недорасли, животно искуство свако, 10
ноћ коју си провео задовољно,
мерила је ноћи протекле тек тако.
Нек се славе девојке кад бесмо млади,
јер мада их је било разних много,
свака је на лепу песму била налик 15
коју си дан и ноћ певати мого.

Једном кад ноћи буду пуне самоће,
кад остану само сан и пуста соба,
ко може заборавити, и да хоће,
бесане ноћи и дивље оно доба? 20
Јер и кад их све заборавиш,
оне су око тебе, све до последње.
Седим и сећам их се свих редом, свих,
а можда највише оних што рекоше не.

ХАНС АЛЕКСАНДЕР ХАНСЕН

ДНЕВНИК ЈЕДНОГ КЊИЖЕВНИКА

У недељу су ме осудили.

Гадан дан.

У понедељак обријали и огулили.

Гадан дан.

У уторак морам да чистим.

5

Гадан дан.

У среду рибам ћелију и не мислим.

Гадан дан.

У четвртак се само вртим.

10

Гадан дан.

У петак се опет с четком пртим.

Гадан дан.

Сутра ме пуштају.

Гадан дан.

МАГЛИ ЕЛСТЕР

ИЗЈАВА

Једна млада Туркиња се у Загребу
заљубила и то рекла своме љубљеноме
стојећи на рукама
ходајући на рукама
вешто преко целе собе 5
пре него што се одушевљено бацила у кревет.
Када бих знала да ходам на рукама
због тебе бих обишла на рукама
читаву собу и отишла низ пут 10
и правила салто и унапред и уназад
и појела двадесет крофни и без сока и без
воде и без бозе
и скакала до суседног града на једној нози
– онда би ваљда схватио
да те волим?

ЈАН-МАГНУС БРУХЕИМ

ДУБОКО ЈЕ МОРЕ

Тражиш ли слику
за своју велику радост –

Тражиш ли речи
створене за тиху бол –

Налазиш дубоку тишину, 5
ону што може да ухвати
и пренесе другима
твоју срећу.

Струје теку – – –

Ничим не можеш измерити дубину 10
патње.

Дубоко је море.

АЛФ ПРЕИСЕН

АКО ДОЂЕШ ВЕЧЕРАС

- Ако дођеш вечерас кључ стоји у вратима,
кључ у вратима, ако дођеш вечерас.
Шта да радиш, знаћеш ако памети имаш,
само кључ да окренеш у лево, у добри час.
Али ако не дођеш, знам, нећеш рећи истину, 5
правићеш се важан, причати о кључу речи голе,
а ја сам га оставила за ћерку газдину,
она је отишла у биоскоп у село доле.
- Ако дођеш вечерас, на ланцу је псето,
псето на ланцу, ако дођеш вечерас, 10
и ако имаш мало памети, процени све то:
овде се читав могу провући, то је спас.
Али ако не дођеш боље би било да ћутиш
јер ако хоћеш да знаш истину целу,
везала сам га јер је постало љуто 15
и почело да гања овце по селу.
- Ако дођеш вечерас, светло гори крај степеништа,
светло гори, ако дођеш вечерас.
И ако у твојој глави има бар ишта,
обазриво иди и не пуштај глас. 20
Али ако не дођеш мада гори светлост плава,
шармера немој околo да играш.
Славина у кујни се лако смрзава
и морам устати да подложим ватру ноћас.
- Ако дођеш вечерас, добићеш да, да знаш, 25
добићеш да, ако дођеш вечерас.
Али ако с глуп и милије ти да чекаш
и оговараш и којешта причаш за нас:
о псету на ланцу и, ако си звекањ,
о светлу на степеништу и кључу у брави, 30
знај да ниси онај који треба важан да се прави,
јер лежим овде и шталског момка с имања Ос чекам.

ТУР ЈУНСОН

КАДА СИ ДАЛЕКО

Најближа си када си далеко.
Када си близу нешто се удаљи.
То ја називам љубављу –
али не знам шта је то.

Некада су вечери биле пуне
шума ветра и водопада.
Сада неки скривени тон
између нас пада.

5

ХАНС БЕРЛИ

ТРЕБАЛО БИ ДА СМО ТАМО, КАЛ...

Песма дрвосеча

Овде је хладно и промаја, Кал,
са ветром са северних страна,
а на југу има топлих земаља,
са сунцем и с много палминих грана.
Требало би да смо тамо, Кал, 5
требало је да отпутујемо још лане.

Ваљда си чуо, Кал, о југу
где кокосових палми има
витких и високих да им се врх
њише у самим небесима. 10
Тамо би требало да смо, Кал,
са својим пилама и ногарима.

Тамо хлеб расте на дрвећу, Кал,
веруј ако можеш и памти,
и сви пију палмино вино 15
из петолитарских канти.
Тамо би требало да смо, Кал,
а не овде где се пати.

Тамо има финих цура, Кал,
и свака у колу зна да игра, 20
с цвећем у коси, само травом око струка,
иначе су наге као игла.
Тамо би требало да смо, Кал,
код Лоле и Лу Пинга.

Чамиш тако кисео и тих, Кал, 25
и грицкаш травку или што друго,
али далеко је до обала палми
и до плавог пролећа на југу.
Тамо нећемо никада стићи, Кал,
можемо се заклети друг другу. 30

ЈЕНС БЈЕРНЕБУ

ДЕСЕТ ЗАПОВЕСТИ МЛАДОМЕ ЧОВЕКУ КОЈИ ЖЕЛИ ДА СЕ ПРОБИЈЕ У ЖИВОТУ

- I Прва заповест није уопште тешка:
којих је најмање, њихова је грешка.
- II Увек мисли шта ће народ да каже;
међу најмоћнијима нек те увек траже.
- III Кад сумњаш, језик међ зубима држи, 5
док не видиш коме ће подршка да се пружи.
- IV Размисли добро шта ће твоје мњење да буде,
ако останеш сам помоћи нема ниоткуда.
- V Не захтевај сувише од других и себе,
већ гледај шта је од користи за тебе. 10
- VI Говори свима оно што радо чују.
Не причај много кад не знаш право вјерују.
- VII Кроз живот се шуњај, не уздижи превише главу.
Где год дођеш пусти да су домаћини у праву.
- VIII Памти: Никог не можеш претерано да славиш; 15
тако ћеш себи увек пријатеље да правиш.
(Јер у рају где владају твоја браћа,
животно осигурање не мора да се плаћа.)
- IX Сплеткарења се сећај од речи до речи,
код следећег шефа памћење да те не пречи. 20
(Али пријазна душа заборавља све приче
пред оним кога се сплеткарење тиче.)
- X Ако заповест ову и последњу примаш,
гаранцију своје будућности већ у џепу имаш:
Храбро обрачун са свим злом тражи – 25
али меру разумну увек покажи!
У животној борби јуначки груди истури –
али немој бити ждребе што прерано пред
руау јури.

КАРА ФРЕДЕРИК ПРИЦ

ПРЕЖИВЕЛА

Вида Јоцић: Преживела логорашица
Скулптура из Аушвица

Погледај то младо тело
на коме су кожа и жиле
напети као опна – танка и гола
преко слабашних оштрих гребена костију
преко дирљиво једноставног система зглобова 5
– онако како би дете нацртало
тело које се састоји само од руку и ногу –
преко крхког плода лобање где коса
једва крије голи облик.

Погледај то младо тело 10
једне која је преживела
једне – међу хиљадама живота чија се нит прекинула
међу хиљадама живота који су постали само тела –
само кости
само пепео и земља 15
само оно у шта их ми претварамо
у сећању...
у нашем данашњем стремљењу...
дрхтави пламен у тмини?

Погледај то младо тело
у свој његовој беди – груди и стид
који ништа не обећавају ништа не очекују 20
– само нага нагост
да сам мораш да поцрвениш
јер она више не црвени
јер је та млада жена само
наги омотач 25
око искре живота.

Има ли ишта голије
од тога тела?

О, има ли чега пунијег чуда живота
од тога болно слабашног тела 30
тог крхког омотача око искре духа
што се назире као светлост на ничијој земљи?

Погледај тог човека!

Прожима је
дубока стидљивост
и не види да њен голи живот
носи болну дубину лепоте.

35

ХАРАЛД СВЕРДРУП

ПРЕДСЕДНИКОВ ТЕЛЕВИЗИЈСКИ ОСМЕХ

Председник се широко осмехује на телевизијском
екрану.

Између зуба згрчени као језик
пузе војници вукући митраљез.
Тататата! чује се председников говор.
Мртва лица у два бела реда
око његових глатких речи.

5

ГЕОРГ ЈОХАНЕСЕН

ЗАУСТАВИ НОЋ

Једна од црвених боја кад је сунце скривено вечерњим облаком не долази од сунца већ од града који гори	5
Један од крикова галебова које управо чусмо није дошао до малог смеђег ни од оног скоро белог галеба већ од детета.	10
Положила си руке на моје срце али неки од откуцаја које си осетила нису били моји већ угрожених људи Свет је данас тако мали Изван завеса облака дува хладан ветар са граница где ноћ чека спремна да се приближи	15
Али чуј моја сестро и пријатељу са људским лицем окренутим мени људским погледом беспомоћно лепим: Град који гори још увек није наш Дете које убијају још увек није оно које носиш Угрожени људи још увек нисмо ми.	25
	30

ГЕНЕРАЦИЈА

1

Рођен када је незапосленост била 33 процента
одлазим на све своје послове
с две трећине снаге, да не изгледа
као да сам рођен на сунчаној страни.

2

Пре него што је Хитлер убио сто Јевреја 5
знао сам да бројим до педесет и шездесет
Брже него што је Франко освојио Мадрид
савладао сам вештину читања (Имали смо
лекцију о Нерону и хришћанима онога дана када је
Лорка убијен у асени с још 10
пет хиљада кривих и невиних
Ипак смо наставили да читамо)

Две године касније сам видео три права леша:
једна старица и два детета одевена у зелено 15
у кући без зидова, у диму без ватре
Али тада су се пиромани називали ватрогасци
рат се тада називао ратом
Учио сам да читам новине
Бројао сам до шест милиона
и до сто хиљада и до нуле 20

Када је дошао мир нађох један револвер
и извадих га на часу историје и
избацише ме из школе и никад се више не вратих
Заљубих се по први пут
То је било одмах после Хирошима а 25
ми смо звиждукали једну америчку мелодију
да бисмо подвукли наше поверење

3

Мој први однос
имао сам за време корејског рата
Ја сам волео њу 30
Она је волела мене
и наш лежај беху новине

Ако не буде рата
Ако не буде мира

са разоружањем и депресијом 35
обећасмо једно другоме
Хтели смо да се испишемо из света
али нисмо нашли формуларе

4

Касније се не сећам 40
ничег незаборавног
Своје године освајам
унапред и уназад
Сада сам стар скоро
као Исус када је умро
и молим се случајности 45
да будем поштеђен заједничког крста.

КУЋНИ РЕД У СТАМБЕНОМ НАСЕЉУ

Ломим врат на сваком степенику
Бивам отрован у свакој кухињи
Висим на тавану
Висим на чивилуку у предсобљу
Давим се у купатилу али када повучем воду 5
чујем глух кашаљ: Не можеш да изађеш
Али питам: Зашто
цуре два танка млаза крви
из утикача.

ПЕТЕР Р. ХОЛМ

Водопад

Водопад носи свој пад
испуњен сопственим светлом,
затворених очију
раменима од воде у суноврату
жели да се врати 5
своме исходишту...
Одлучно клеше у камену
споменик свога суноврата
док сребрни звуци скамењују шуму
и свет се приказује у сред ваздуха 10
да би задржао воду и камен у лебдењу
тираније слободе!

БЈЕРН НИЛСЕН

САДАШЊЕ ВРЕМЕ

Сунце у 6 часова. Солитери трепћу завесама. Један сендвич са сиром и један са шунком, је ли било тачно време?	
Подземне железнице точкови кочнице Ући. Изаћи. види, сунце	5
И конзервисано воће као слаткиш. Седети. И гледати. Кафу? Или чај? А онда у кревет, мали мој. А сада дајемо преглед програма за сутрашњи дан. А онда. Гледати. А онда. сутра морам да се сетим	10
Лаку ноћ. Лаку ноћ. Сунце у итд.	15

ГЛАСОВИ

Зашто се не одлуче за мир ти што одлучују! Зар немају деце?	
Она: Желим љубичице и нека буду плаве желим једног ол рајт момка да буде тата а ја мама за многе слатке мале.	5
Желим да имам стан са топлим собама најрадије не у насељу и фижидер и отворен камин	10

- и телевизор *да ја ујасим* 15
и жути храстов сто.
- И онда не желим ништа више
и ништа на отплату
И онда дође кући
нешто после три 20
и онда ручамо
и...
И можда љубичице
неочекивано
понекад
- Хор: 25
Ми смо ситни порески обвезници
са сталним дохотком и сигурном
пензијом.
Нама је тако добро да нам
није добро. 30
Рада ћемо да платимо више порезе
само ако нам неко каже зашто нам
није добро
кад нам је тако добро.

СТЕИН МЕРЕН

ДУЖ ОБАЛЕ

Људи су трчали на све стране

Осећао сам мирис топле тишине, приметио
да се дрвеће погнуло под налетима ветра пре него што
су се сви капци муња
раскрили и пљусак почео

Подједнако изненада облаци су сунули према видику 5
Сунчев венац се растопио као на дечијем цртежу
сунца, обала се пенила светлом

Људи су трчали на све стране.

МЕТОДИЧНИ НАПРЕДАК

Будућност је једна од најбогатијих традиција Европе. Ми смо то наше културно наслеђе пренели свим нацијама у свету. Будућност може најбоље да се опише као нека врста методе: Свет се креће. У Америци су око неколико хиљада социолога и осамдесет и осам генерала запослених у индустрији коначно пронашли решење будућности. Они су израчунали да ће будућност постати такође цивилан проблем, просто питање особља: норме и улоге. Они кажу: што је добро за Плимплим, то је добро за Америку. Ово је прича о свакојаким генералима који су добили посао у индустрији и науци да (свакодневно) посматрају свет кроз микроскопе како би смањили опасност од избијања рата. Они проналазе само мајусне микро-ратове и разматрају набавку све нових и већих догледа које могу да обрну наопачке: Милл Милл... Милл је Плимплимова стварна метода, а тачнија одредба је М.И.Л.П., кога је обавило око више хиљада социолога запослених у Плимплиму. Милл, скраћено М.И.Л.П., изговара се Плим, у пракси значи следеће: Кад народ не зна шта сматра, онда народ пита народ шта мисли, па онда народ зна шта народ мисли, а онда људи из Плимплима знају шта народ мисли о томе шта народ мисли, те Плимплим може да зна шта треба да сматра да народ треба да сматра. Онда се у Плимплиму само

погледају, лупкају један другог по рамену, смешкају дечачким осмесима и кажу: Плим, име од миља за Милц, скраћено М.И.Л.П., изговара се Плим, а тиме не мисле ништа друго до Плимплим. А оно што је добро за Плимплим, то је добро за Америку.

ТУР УРБЕСТА

РАДНИК

„Али студенти су одувек били виша класа“,
рекао је радник добивши на фабричкој касији
брошуру о студентском штрајку.

„Кад студенти дођу на власт,
доћи ће нова виша класа.

5

Ми нећемо добити никакву власт.

Али прочитаћу тај ваш летак!“

ЈАН ЕРИК ВОЛД

ПЕСМА О ТРАМВАЈСКИМ ШИНАМА

Мислио сам да напишем једну песму
 о трамвајским шинама.
 Једанпут сам започео: Град лежи везан
 мрежом својих трамвајских шина
 – даље нисам стигао. 5

Изађи и погледај трамвајске шине, оне не вежу
 град неразвезиво, оне леже положене у улицу
 са коцком солидарно са обе стране, изађи
 и погледај град, он није везан, градови
 не могу да се вежу. Не, трамвајске шине су 10
 да се на њих ставе петопарци.

Трамвај је парадирало
 по мрким новчићима уз Терезину улицу,
 стајали смо у капији
 спремни да побегнемо ако трамвај 15
 стане, кондуктер изађе. Истањени
 петопарци, велики као енглески
 пенији (вреде 8 1/3 ера),
 искривљени, никакав лос није био
 на њима, већ стари добри знак х и седмица. 20
 Трамвајске шине
 и бицикл!

Једанпут сам одлетео главачке
 пред наставника, било је то на завијутку Трамвајске
 улице
 испред парфимерије и радње са играчкама. Само са 25
 широким гумама
 био си сигуран (имао сам полушироке). С пролећа
 долази
 последњи снег пловећи у грудвама
 низ трамвајске шине, гура испред себе мрку воду
 у ситним таласићима. Онда дођу радници
 који очисте шине тако да сунце 30
 може да се пентра без песка у устима
 узбрдо до раскрснице Адамстуа, где земља лежи
 мокра
 те ће убрзо изнићи трава
 између шина.

МОЖЕ БИТИ – ПЕСМА

да сендвичи нису
храна и љубав

није мржња то је
све што тренутно

знам о сендвичима и
љубави писао је јохан

5

херман весел, може бити
да је двоструко погрешно.

НЕМОГУЋИ СОНЕТ

Моја љубљена је
мој антипод.
Кад ја устајем
она се увлачи у кревет

а кад сам ја уморан
она се осмехује дану, ми смо
као два клинца на клацкалици
она и ја, горе и доле –

5

или оно писмо из сна
упућено ономе ко се пробуди
пored оног који спава
у истом кревету, у истој соби,

10

дише тако мирно
удахне и издахне, удахне и издахне –

ЕСПЕН ХОВАРДСХОЛМ

ПИТАЊЕ И ОДГОВОР

Стари камен лежи
на обали. Држиш га
у руци: тежак, обао.
Чији је то облик?

Питаш: Колико је тежак? 5
Колико дуго га је вода
обликовала? Како је стигао овамо?
Како је тада изгледало овде?

Гледаш тупу кривуљу обале,
одлучне ударе мишићавих таласа, 10
равну месечеву плочу светлости негде горе.
Какав стрпљив камен!

Четири стотине и двадесет грама
на кухињској вази.
Био је шкољке 15
у силуру.

И НА ТЕБЕ ЋЕ ДОЋИ РЕД

Седим с једном девојком
при крају једног од столова
у студентској мензи.
Разговарамо два сата
о томе зашто су наши бракови 5
отишли дођавола.

Разговарамо тихо
без имена и гестова
не плачемо
не губимо своје маске. 10

Усамљени студенти
седају за сто:
једу, читају новине.
Колико дуго
свако од њих 15
чита своје новине.
Како су гладни

макар дашка
 туђих искустава!
 Знам о чему се ради. 20
 И ја сам некада седео
 за туђим столовима
 и покушавао да схватим
 како други изгледају
 изнутра. Напетих ушију, 25
 тражећи, у лову
 на реч
 која би могла да створи пукотину
 у мом сопственом животу
 – реч која би могла да исцрта 30
 знак на моме зиду.

То се никада не спознаје
 само слушањем.
 Мораш сам да искусиш
 како изгледа 35
 кад испаднеш будала.
 Не можеш само слушањем
 да стигнеш где треба. Не вреди
 да се увек
 само шуњаш 40
 око туђих столова.

Али нека:
 Само слушај, човече,
 ако верујеш
 да ти то помаже 45
 – ја те нећу најурити.
 Једнога дана ће на тебе доћи ред
 да са неким разговараш
 о свему што никада ниси успео.
 Једнога дана ће неко 50
 сести за твој сто
 да послушкује разговор.

КЛАУС ХАГЕРУП

БИЋЕ СВЕ ДОБРО ЗА ТЕБЕ, ХАНА

Биће све добро за тебе, Хана Неће увек бити овако Оно што су ноћас ружни сни биће угушено покривачем Оно што је данас страх биће сигурност сутра Све куће биће стаклене Сви телефони ће постати руке Сва писма ће постати лица Све близине ће постати топлина Све речи ће бити кожа Биће све добро за тебе, Хана	5
Биће све добро за тебе, Хана Сви састанци ће се архивисати и позјамљивати у Универзитетској библиотеци Сви погледи ће се распродавати у књижари Делиће се радиоапарати с људима у њима Сви пољупци биће рекламе у радњама Сва усамљеност биће по затворима Створиће се уговори о депресији између човека и човека И ако ти будем био потребан насмешитићеш се само три пута Све ће бити добро за тебе, Хана	15
Сећаћу те се све време, Хана Сећаћу те се као глас као кожу ћу те се сећати као очи, уста, руке сећаћу те се, као паузе ћу те се сећати као трена и блискости као стисак руке и слова као тебе и мене ћу те се сећати Неће увек бити тако Све ће бити добро за тебе, Хана.	25 30

ЕСТЕИН СУНДЕ

ЧЕТИРИ МЛЕКА И НОВИНЕ ОД ЈУЧЕ

Стојим у радњи и купујем да маму послушам,
сад сам већ велики и смем да идем сам.
Доватам скоро до диска с цедуљом де пише:
„Четири млека и новине од јуче“, ако имају које,
и надам се да имају, јер сам стајао досад
деведесетједанаест сати, 5
и тако сам гладан, једва могу издржати.
А она иза тезге не мож да ме види де стојим овде
и сваки иза мене пре купи шта му треба и оде.

И онда се страшно давно изпразнила цела радња,
и онда сам помислио: „Сад је мој ред!“, 10
и онда је пао мрак ко по ноћи, и онда сам заспо,
и онда сам се после страшно пуно времена пробудио,
и онда је било ко по дану.
И онда сам опет поче да стојим у реду. И још
стојим овде.

Само овде ме нико не види.
Можда би требало нешто мало да поједем?
Можда једну малу банану? 15
Јел ако једем доста, онда ћу сигурно мало порастати.
Сигурно осамдесет метара, јел сам глада ко гелендер.
Ја не знам баш сигурно шта је то гелендер, ал сам
сасвим сигурно толко гладан.
А кад се вратим кући код маме сигурно ће бити
радосна.

Надам се да ћу дођем пре у суботу у три, 20
јел онда нећу да изгубим више од два сата програма
за децу.

ЛИЛЕБЈЕРН НИЛСЕН

КИША ЈЕ ПРИЈАТЕЉ

Киша је пријатељ који плаче сам са собом.
Ветар је путник који увек каже збогом.
Сунце је господар који ради што му воља
кад га јутро пусти да пође пут поља.

Кад бих био ноћна киша, побегао бих с реком
многом! 5

Кад бих био ноћни ветар, шапнуо бих ти збогом!
Кад бих могао да се попнем до неба чистог, плавог,
нашао бих, да му сијам, пријатеља правог.

Али све кише знане текле су низ моје лице.
Мој сапутник вечни, ноћни ветар, пратио ме
немилице. 10

Све моје песме јутра су односити знала,
желео бих да сам киша која је ноћас пала.

Кад бих био ноћна киша, побегао бих с реком
многом!

Кад бих био ноћни ветар, шапнуо бих ти збогом!
Сувише песама јутра су ми однети знала,
желео бих да сам киша која је ноћас пала. 15

ТАҶИЧКИ ПЕСНИҶИ

МИРСАД МИРШАКАР

МУДРИ ДЕДА

Причају, деда стогодишњак
посадио млад воћњак.

А унук, млађи далеко,
насмејао се и рекô:

– Дедице, грбав си, стар,
што ће ти сад та ствар?

5

Зар мислиш јести, још дода,
са тог воћњака плода?

– Не, дечачићу, – стар и сед
одговори унуку дед –

10

кад сам ја био мали тако,
јабуке сам волео јако
у воћњаку који је деда мој
посадио пре година сто.

А сада, ето, и ја сâм
садим и вама остављам,
да бисте у будућности
деда се свога сећали ви.

15

ТУРКМЕНСКИ ПЕСНИЦИ

НУРИ БАЈРАМОВ

КАМИЛЧЕ

На стени високо, танко, однекуд ниче камилче.	
Кривуда, некако једва се миче, јер му је свега две недељице.	5
А и степа је далеко од дома, широка веома.	10
И зато се сваки миг зачује крик: „Јао, јао, траве нема, јао, јао, поток утекао!“	15
А траве около њега много и поток му тече покрај ногу.	20
	25

УЗБЕЧКИ ПЕСНИЦИ

ЗУЛФИЈА ИСМАИЛОВА

ВИШЊЕ

Јесу ли то вишње стале у ред?
Не, то ватре постројене горе!
Чар вишања ме је опекала од зоре ране,
учинило ми се у белом руху гране
са сунцем говоре. 5

Дању су у свадбеном руху све.
Зашто им лица толико горе?
Можда се спрема свадба комсомолска?
Пред огледалом вишања цела војска
постројила се у ред. 10

Кад запад буде златаст као мед,
вишње постројене у један ред
чине се караван памука што креће...
О, мој дане, како си ми красан!
Нек су ми у свести сваког часа
рад, љубав, цвеће. 15

У СУСРЕТ ПЕСМИ АЛАТАУ

У какав ли ћу збацити бездан
све то што ми смета да лутам?
У каквом ли ћу огњу гнева, не знам,
спалити перо што тако дуго лута?
Као ветру време ми је да полетим, 5
да се у вид и слух створим, већ је време,
да бих гледала, слушала бићем свим
како се земља претвара у поеме.

Зар срце и ум траже живот тих?
О, Алатау, срушићу мир смело. 10
Низ горску реку ево протиче стих,
у сусрет њему отворићу срце цело.

* * *

Ти у земљи већ спаваш, мој друже мио,
а хтела бих са тобом да поседим.
Недавно си ми цветове доносио,
а сада их ја теби доносим.

Ко да заборави дане љубави, плама! 5
У сусрет ми не идеш ко некада.
Из ока мог те сретала радост сама,
ни суза мојих ти не видиш сада.

* * *

Љубав слуша само срца заповест.
Небо и земља ништа су пред њоме.
Он погледа – плане твоја крв и свест,
језик ти се следи, речи сломе.

Њу гвоздене неће оковати нити, 5
с њоме не можеш изаћи на крај.
И гнев и нежност узалуд ће бити.
Неће је ни злата откључати сјај.

У комаде душу погледи раздробе, 10
а у сваком јоште љубав жубори.
Као два крила, лете обале две,
два срца истоветна жеђ мори.

ВЕЧЕ

У тој тишини што свуд лева
смењују се сугласно и самогласно.
И хоризонта црта алева
на ушће ми личи глатко, атласно.

Завршили смо бриге и послове, 5
све нас чека код куће породица.
А младе у своје гнездо зове
тајанствена и чаробна жар – птица.

Тамо где канал као челик блешти 10
као младице што су заједно расле
шапћу заљубљени. О чему, реши!
То није нужно, већ унапред зна се.

На целој су земљи они сами сада.
 Умукни, ветре, с равни шумовитих.
 И ти прилези, траво, нек те сан свлада,
 трудољубиво поље, усни и ти. 15

Као угаљ у ковачници дан тихо стине.
 Весник ноћи – месец – стиже са истока.
 Но два срца не виде помрчине,
 у њима ватра пали се висока. 20

ЕТИДА

Зима.
 Снегови бељи од облака.
 Сметови бељи од материнских груди.
 Зима сија, празнично лака.
 Прозирност. Свежина. Девичанство.
 Нигде људи. 5

Танушним снегом попрашен суварак –
 као у априлу грана вишњева,
 и као у пролеће будиш се лак
 и душа ти на туђем весељу пева.

ЗАПАД

Говоре дивно је западно сунце,
 сретала сам га и ја за путовања,
 говоре неумесно и насумце
 да је запад лепши од свитања,
 да очи не слепи као оно; 5
 да је хладна западна ватра. –
 што је онда очима мојим болно
 кад огањ његов посматра?
 Говоре запад је неустрашив,
 заоблачних се не боји литица, 10
 зашто, кад је тако, и његов зрак жив
 осећа сваки кутак мог лица?
 Говоре да му нема живота дуга,
 да значење свршетка има.
 Говоре да су запад и туга 15
 два близанца, два синонима.
 Зашто си онда пуна песама

ти, душо, која многе видике срета?
Што у позне јесени хаљини
лепша си него кад све цвета? 20
Што ме се тиче све проживело,
понори, вртови, цесте многе.
На западу још оштрије, смело,
јуриш срце на вртлоге.
Што је прошло, мимо је протекло, 25
што је дошло, сабрав среће и горчине,
животом ме је само опекло
и помоћи ће да се запад мине.

ЈЕСЕН

Ево и јесени... Не тражим милост већу:
Мисли ишту перо, срце иште рад.
Нека несрећа често смени срећу –
живот је увек диван и увек млад!
Нека је обарао вихор – опет се стало, 5
опет је мојим жилама струјао плам.
Мало је плода било, и то мало
напунило је топло чувство, пламен сам.
Песма моја другу и туђину блесне,
и перо ми понекад ватрено би.... 10
Ако сутра моје прочитате песме,
нека вам као зрак светли прича о мени.

ВЕЧЕ НА РЕЦИ

Помолио се месец иза виси,
обасјав обалу мало-помало.
И случајно тако, играјући се,
упаде реци
у огледало.
Ја се тргох, пробуђена 5
топлим поветарцем,
или другим чим?
Месец ме, стиснув ми душу немиром,
потсети на састанак с њим.

НЕ ПРЕКОРЕВАЈ МЕ

Не кори ме због бора, пролеће златно,
ти цветај што умеш дуже и боље
и знај: бора је што и бразда низ поље
која је жетвом родила богатом.

За њом, за бором су лед и врење. 5
Јер само ликовање живот није.
И ти, дете, кад дође на ред старење,
односићеш се ка старости друкчије.

Очаран лепотом своје деце 10
своје боре мало ко види, мери,
и своје старости примећивати неће
поносан због процвата сина и кћери.

Боре то су – песме, радна бдења,
не корите их, од чега су да су. 15
Оне су слутње нових поколења
и сећања којима нас живот засу.

БЕЗ ТЕБЕ

Цео живот без тебе, (како време корача),
без тебе на свету проживех дане многе.
На дан кад сам по ковчегу пала гушећ се од плача,
деца су ме дигла и ставила на ноге.

И ево ме као штит сам. Не кријем своје лице 5
ни од радости и бола, ни од пролећа, ни зима.
Ако сахрањују кога, плачем с њима,
ако свадбују други веселим се с њима.

Све се брзо промени. Ево ме скоро саме,
грло ми нагриза чемер суза непроливених. 10
Обузела ме слабост, умор пао на раме,
а једно једино питање на уснама је мени:

„О, зашто, питам се јутром, у ноћ касно,
о зашто другој ниси отишао за живота,
па нека би стасита била, двина, страсна... 15
Боље да си ме оставио, а живео још потом.“

Људи ми говоре од смрти да је растанак гори.
Душу невера – увреда над увредама – мучи.

Верује... Но ја бих знала с тим болом да се борим,
само да знам да глас твој блиски негде звучи. 20

Само кад бих знала да те греју негде сунца зраци,
па ма у животу срећан, ма несрећан био.
Да знам да су ти спокојнији, шири кораци.
О, зашто ме за живота ниси оставио?!

Љубомора би ме гушила... Увреда пекла. 25
Клела бих другу... И тебе од јада.
Но те прогонила не бих као сена нека.
Али по праву љубави чекала те свагда.

У најтајнијем свом сну – заједно били бисмо,
од тебе живог очекивала бих вест, писмо! 30

...Срећу наћи све је теже срцу моме и уму
везано нераздвојно с твојом судбом, гробом.
О, зашто љубљени, о зашто, зашто
ти ме остави?...
Или ме не поведе собом?

ТРАЖИМ

Мада сам уморна, и дани радни
да би се испавали, небесна светла гасе,
узимам од ноћи касне часе,
онога кога више са мном нема,
тражим!

Преда мном је огледало прошлих дана, 5
у њему смо пролеће, мој друг и ја
а прва реч римована
и музике уз њу чаролија, –
и смрти нема, још је младост рана
ја доказ да је живот вечан,
тражим! 10

Они које сам отхранила својим млеком,
у чијем срцу моја се крв пени,
имају већ своје стазе иза плота,
своје снове, живот свакодневни,
и не само у своје сећање, 15
већ у свакој ситници нашег живота
оног ко би од мене лепши, јачи,

- који умом могаде да зрачи,
тражим!
- Пролазе дани устаљеним редом
и мешају у ходу једно с другим 20
усхит и бол и радост са бедом,
сан и плодове, леност и рад дуги.
Онога с киме бих поделити хтела
бригу претешку која нас спаја,
немира ноћних наручја цела, 25
и радости којима нема краја,
тражим!
- Тражим где је, не могу да наслутим!
Зар су се наши мимоишли путе?
Зар наша деца и наши унуци
не понављају сви друга мојега? 30
Не, ми никад нисмо били раздвојени!
Али ја га тражим, ја тражим њега...

ВЕЛИКО РОЂЕЊЕ

- Залазило сунце негде иза брда
да се, као човек после рада, одмара.
У пољу пред сами час предвечерја
гост туђинац опази старог ратара.
- Посао је старцу ишао од руке, 5
тврде ко што само радне бити могу,
и гомиле памука као облаци бели
послушно су му падале крај ногу.
- Старца нису савладала лета,
нису га погли дани бола, горчина, 10
на груди му је падала брада
беља него пољем памука белина.
- Бацало је сунце светлост јесењу
догоревајући иза далека брега.
„Реците, мистер, колико вам је лета?“ 15
упита дошљак из краја туђега.
- А старац му овако одврати:
„Живот је радост, срећа, слобода, дете.
А четрдесет ми је само лета
зато што почех живот тек седамнаесте.“ 20

ПРОЦВЕТАЛА КАЈСИЈА

„Процветала кајсија уз прозор нама...“

писао си док беше жив.

Кајсија цвета. Живим сама.

На срце камен положи.

О, када би лета могла 5
жар растанка створит у дим!
Дошла сам овамо изнемогла
да сусрет с њиме доживим.

Пропативши цело вече, 10
опет у знани ступих дом.
Саму ме ова ноћ затече
где сам живела са тобом.

Као добра и топлине воде
овде нам је младост протекла сва. 15
Срећа цвала. Ти био овде.
Ја тобом овде препуна.

Овде у дому стварца свака
подсећа на ноћи те,
из давнине са песме угарака
тек букне сјај из помрчине. 20

Овде сам, дишући све тише,
мили лик посматрала ја,
све докле песме не допишеш
и не дигнеш се од стола.

Овде си првој мени реко 25
у самоћи стихове те...
И подижући очи си чеко
с немим питањем: „Какво је?“

Уз тужних својих ноћи бездан
памтићу док не поседи влас, 30
како је велик био и нежан
тај с киме проживех кратак час.

И та судба је мени дана.
Нека је сада сваки твој стих
и песма народу завештана, 35
ја их прва слушах између свих.

Заборавити никад нећу
те прошле, те пресећне нас.

Зора се зарумени по цвећу,
ја не склопим очи ни на час. 40

„Процвала кајсија уз прозор нама...“,
твојим гласом одјекује дом,
а ја одлазим опет сама
с пустог састанка са тобом.

КРАЈ ФОНТАНЕ

Месећ заплочи изнад планина,
све светиљке помрачи месечина.
И бесана срца заљубљених двоје –
њеним куцањем заглушена би тишина.

И клокоће и пени се фонтана, 5
баца бисер у траве, у руке грана,
веселем воде она увеличава
срећу која им је овог трена дана.

Месећ зађе.
Букну светиљка свака.
Скри се оно двоје. 10
Одоше сви из парка.
Нека би радост ове љубави чисте
осветљавала им судбу без престанка!

АКАЦИЈА

Акацијо, јутрос кроз магле лахор
видех како је поветарац лаки
својим прохладним свежим дахом
погледао твој листак сваки.

Ти си се тргла, зашумела меко, 5
расцветали се твоји пупољци.
Да ми је знати шта ти је реко
те се расцвета и заблиста ти.

Слутиш, дошао ти је са поздравом
вољеног бића, у заранке, 10
зато си се озарила радошћу правом
љубави која не зна за растанке.

Ти си замирала од додира тога,
сва се сновима нежнима предав.
Кад ли ће мени од друга милога
срећни ветар донети поздрав? 15

ЗВЕЗДАНА УСПАВАНКА

„Звезде не светле“, – Често говоре нам,
природа је препуна таквих чуда,
али ако погледаш у небеса плама,
звезда сјај зада очима удар.

О тајнама звезда мене питај, слушај, 5
ја знам тајну звезданог усијања,
није ми се једном окупала душа
у огњу што букти са звезданог грања.

А дажд звездани
што се сјајем дими,
заборавити у патњи, могу ли? 10
Он је буктао с јесени и зими
и грејао као кад упече јули.

И ако те неко назва од милине
звездом звезда, безумно заволе,
зачућеш се миља стотине и стотине 15
звездану успаванку на земљи доле.

ПЛИВАЧ И МАШТА

Као житко сунце, на југу,
прелива се вода вала.
Другарицама у кругу
завидети ја сам знала:
у мору су, препланула лица, 5
а ја стојим на обали
и осећам растужена
да сам птица,
полетети само не могу.

И видим девојчица наденула 10
за спасавање обруч ваздушни
и у море њено мало тело
загазило полако, несмело,

и размакоше се вали послушни
 пред смелошћу тог детета 15
 које у борбу с морем уђе
 у победништву свом растући.

Тако у мору живота пливамо.

Пливамо са страхом, не гледајући
 видик који се неба маша. 20
 И благородна машта наша
 служи нам обручем спасилачким.

И да се обре на ма ком океану
 ове наше планете
 пливач који се повери свом сну 25
 достигнуће до жељене мете.

ДРВО

Усамљеном дрвету ветар ломи пруће,
 труди се да га обори, са земље слисти.
 Покидао му лишће и јутро идуће
 напад почео са гневом истим.

Зелена крв му земљом се пролила 5
 дрхтало лишће докле милост моли,
 а ветар га био из петних жила,
 и земља јечала од боли.

И пало је оно да више не пролиста,
 јесењем ветру се отворила врата. 10
 Можда и ја ћу пасти тако исто,
 али ће мој дан бити вечно пун цвата.

СРЦЕ ЈЕ ОСТАЛО КОД ВАС

Односила сам собом срца у вас свих,
 а остављала вам својих безброј,
 о чему сам каткад написала стих,
 за њим чезнула на земљи родној,
 али где ми се сад срце налази? 5

На високе стене често се попех,
 побеђујући тегобно гранит.
 Давно су моје избрисане стопе,

али ко далеке звезде светлуцање
у планинама се моје срце зари. 10
У шахте сам се спуштала прашне
где је станиште скупих минерала,
а светла бивала моја стаза страшна:
ко рударску лампу срце своје јарко
у руци сам држала. 15
Висибаве, прве вишње румене,
светлеле су као очи дечје.
Срце сам угледала у њиној дубини,
то срце које бије и у мени
све смелије звучније и чешће. 20
Знам срећи људској краја нема
докле год срце у људи гори.
Откад сам изабрала песника судбину,
ка мени сва ваша срца стреме
као реци потоци и извори. 25
По звездама очију ваших,
по плими тоpline ја вас познајем
Зар срца ваша не унех у стих?
А своје срце које код вас остаде,
дошла сам да узмем. 30

НЕПОТРЕБНА УЗБУЂЕЊА

Узбуђења се непотребних окани,
не оканеш ли се – трпети морам.
Ја још чекам, чекам непрестано,
а од растанка је много ноћи, зора.
Ти си башта коју ја обрадих. 5
Плодом ме она награди троструко.
Занавек сам захвална судбини
за те награде – низ радости, мука.
Излишно се узбуђивати не вреди.
Не наливај ми у жиле отрова. 10
Од непотребних увреда ме штеди,
да бих земљи опет била корисна.

НЕСАНИЦА

Ноћи и дана добро је суседство...
Али се она негде изгубила чар,

пропала у песак, а мени у наследство
несаницу оставила на дар.

Заробљеница твоја сам, о ноћи, 5
тежак ми је мрак непрестан,
али зар зна о мојој самоћи
твој сусед, будући дан.

Преклињем те, благосиљам, како знам, 10
напусти заувек овај дом,
а ипак те и благосиљам,
тебе мучитељу у дому мом!

Ти ме за моје патње вруће 15
дарујеш – захвална сам ти ја –
и радосним надахнућем
и слутњом – сад ће сунца рођај.

Ти доносиш из таме природе 20
драгоцености своје све
и видим давно прохујале воде
и љубави незаборавне.

Зар је лака ноћ бесана?
Но чекајући светао дан
ја се смејем раздрагана
као невин створ испаван.

И чини ми се увек, у зору саму, 25
у миру часова јутарњих
да не разгони јутро таму
него моје душе пламен тих.

ЗАВИДИМ

Завидим јутру, ноћи дана тих,
завидим својој младости!
Жао ми је сна који тамо оставих,
те туге, те немирне радости!

Жао ми је храбрости неустрашиве те, 5
поверљивости достојне поверења,
љубави кажњене, поднете несреће,
и закаснелогa смирења...

Тих дана када ме је носио ватрен млаз 10
снова низ пут једва проходан,

кад је срце свему давало путоказ
и здрав разум био окован.

Чинило се у свету постоји једини лет
и смех, смех као сунце јасан...

Сад ми је у души твојој сав мир, сав свет.
Али где је онај смех, онај жар прекрасан?

15

ХАМИД ГУЉАМ

ДЕСЕТОСТИШЈЕ

- О сусрету разговор с тобом је залудан,
„потом“ и „потом“ говориш ваздан.
- Ти си моје сунце, само ти смета штошта,
за сунце си много црнпураста можда. 5
Нова година нове носи дане,
не треба ми старе задавати ране.
Не бој се, није ноћ, није јоште тама,
и сусрет где желиш ти закажи сама.
Нека је и смешно, старо и банално,
пођимо у метро, најбоље је тамо. 10
- * * *
- Зима је. Смрзла се жива чак.
Да ли је ико сад јунак?
Данас је минус тридесет степени,
никуда се не иде мени!
Под водом хладном и овог часа 15
невидљиви живот пламса.
Испод леда је жива вода.
Законе чудне има природа...
И сред студени и пустиње
цвеће обраста камење сиње. 20
- * * *
- Изгубим ли пуну касу,
заспим ипак мирно у часу.
Ако ми се осушио сад,
и то још не би био ад. 25
У свету је врло много беда,
али је толико и победа!
Зашто жалити за изгубљеним,
свему ће одолети срце у мени.
Али се помуте сва врела,
ако је љубљена одбегла. 30
- * * *
- Твој гнев је као на води лед,
ломљив је, а налази разлога ред.
Тешка је за њега и биљчица,
ко престо га ситница сломит зна.

Као чаша ваге твој гнев је лак, 35
 потрајати не може ни часак.
 Ко перо је провидно леиршав,
 успијушо, откуда ти тај бес сав?
 Твом гневу прекратак живот је дан,
 убиће га мој осмех несташан. 40

* * *

Учи се, младићу, у човека човечности,
 у стараца – они познају душу вечности.
 Људски си створ, дижи се сунца пре,
 да не би постао налик на звер!
 Прошита свој ум – века ли, момче част! 45
 Не потони у лаж, нека те не залуди власт.
 Охолошћу душу ранити и олако,
 унизити је, зар не значи то.
 Знај, твоја младост, пролеће је тек,
 а лето цветно мора бити увек. 50

Последњи мост

Много је мостова преко Нила,
 све их описати нема мастила.
 Али овоме на коме сам сада
 посвећена је ова балада.
 Шофер Али се слаже сваком згодом – 5
 ово је најлепши мост под сводом.
 Али обасипа хвалама свим
 сваку његову даску, сваки клин.
 Мада од старости не шкрипи он,
 мада не сија над њиме неон, 10
 за Арапина он није тек онако
 дражи од другог моста сваког!
 Драг ми је, – рече – тај мост под тобом,
 јер ме подсећа да сад нисам робом.
 Леп ми је и зато мост овај, 15
 јер Енглез њиме напусти мој крај.
 Отишао је најзад насиља син.
 И дуго је за њим гледао Арапин,
 све док последњи немили гост
 није ишчезао низ тај последњи мост, 20
 док последњи, оставши без посла,
 генерал на „вилису“ не протутња,

- док сенка бајонета на таласу
 последњи пут не потону на дну.
 Последња пушка, последњи тенк! 25
 Нек тако буде одсад занавек.
 Нека буде тако! И за сећање о том
 назвали су мост „Последњим мостом“.
 Нећемо заборавити ни ја ни ти,
 у Африци су мостови и друкчији, 30
 друкчији мостови, мостови ини,
 по њима иду стражари туђини.
 Прошао сам Африком далеко чак,
 у рекама видео звезда одблесак,
 али поред звезда, насатке главом, 35
 види се стражар у таласу плавом.
 Около свуда, не само преко Нила,
 има таквих мостова сила
 по којима не сам, већ ногама напред
 на пљачкаше по Африци доћи ће ред! 40
 Није претња, не мора главом у вир,
 хоће ли лепим, нек оде мирно жив.
 Нека оде, да му не гледамо лик!
 Нека оде! То је једини наш крик.
 Нека оде кући! Нека оде у свој дом! 45
 По мосту! Да, по мосту мом!
 Мада си га похлешно сматрао својим,
 ја, Африканац, сахрањен сам под њим,
 ја тонуо овде. Радио кó црв!
 Моја га је, моја, залила крв! 50
 Бич и батину ти нећу опростити,
 не гађајућ те с леђа, низ мост ћу пропустити.
 Пропустићу те под условом једним –
 да чим мост пређеш, растанеш се с њим.
 све док не забораве земља и вода 55
 твоју сенку с бајонетом испод свода.
 Балади нема краја, последњи ћемо стих
 рећи на последњем измеђ мостова тих.

ФРАНЦУСКИ ПЕСНИЦИ

ГИЈОМ ВЈЕНЕ

ПАД ЖИРА СА ГРАНЕ

У подножју храста, загњурена у траву,
нађе ласица подневни мир,
кад изненада је зврцну у главу
ветром оборени жир. 5

Она се пробуди и ужаснута
побеже ни тренутка не застав
довикуюћ пољском пацову крај пута:
„Тамо доле пала је на мене
огромна грана великога храста“. 10

Пацову није било до гледања.
Зечевима на брегу рече гредом
да је храст огроман пун грања
пао на ласицу, његову суседу.
Зечеви то причајући 15

умешају ватру муња и громовског беса.
Веверица тој причи, побегав кући,
додаде мало земљотреса.
Једном речи, глас о ласичином страдању
шумом крене, 20

понешто му додаде свак,
те тридесет наоколо миља
животиње уплашене
видеше у паду жира света смак.

АЛФРЕД ДЕ ВИЊИ

* * *

Што је слатко, што је слатко слушати приче,
приче из старих времена,
докле кроз црно грање ветар нариче
а снег на земљи смрзлој до колена.

ВИКТОР ИГО

ЗИМСКО ВЕЧЕ

Магла је хладна и сив је врес млади,
волим на појилу зуби трну,
месец, пробив се кроз ноћ хладну, црну,
личи на светлост шо хоће да изненади.

Суморне вуке глад је успавала,
река трчи, облак бежи врх пољана;
у светлости лампе, крај стола збрана,
ружичасте главе имају деца мала.

5

ЖАНЕТ ДЕЛЕТАН-ТАРДИФ

САКЕР ПРИЧА СВОЈ САН

Само огледала, сомот и коже животиња,
шума спава парковима иза дрвореда,
али риђи кастелан у рукама носи своју главу,
док мене целат уједа.

Обадвојица су потрчала из салона у салон 5
где освету чекају мраморне бисте од прадаана,
црни човек носи мач а риђи носи балон,
и главу с очима од порцелана.

И ја тад приметих да се ове очи пуне ужаса 10
што их безглави човек држи на врху руку
докотрљаше до мојих ногу у свадбу цвећа,
у дугу светковања хуку.

ОДМОР

И витез Сакер Мазок је доживео,
и он је доживео маглена јутра
и небо које држе димови лаки.
Смејао се у чипкама ваздуха,
у буђењу дрвећа обузетог цветањем, 5

Једног бар дана морам га ослободити
зидова његове историје,
нек заспи са мном испружен по трави
као чобанин у ливадском биљу 10
са руком под образом детињим,
далеко од хермелина и тетива.

ПЕСМА ДОИЉЕ

Ја сам доиља рутенска,
краљевско је грло у мене,
краљеви би да се мноме жене,
ја се сакрих у шуми, код биља.

- Научих од вештица тамо 5
 приче за мог штићеника,
 молитве тамне, песме луде,
 и звук вучијег урлика.
- За сећање на те подвиге 10
 шапућем свом одојчету меко
 да крв испија са слика
 докле пије моје млеко.
- Певам му на свој начин, 15
 док он дојку моју проба,
 о силовању царице црне,
 о великим пороцима доба.
- Шапћем му о злочину сестре, 20
 о Естерки, јеврејској жени
 што умори ташта владара
 док се полка с полком смени.
- Ја сам доиља рутенска, 25
 у рукама ми и бедру снага,
 миришем на жену и врбену,
 да опијем дечака ми драга.
- Да му опијем у људском месу 25
 велике животињске глади,
 и чинове што се збијају
 у болова касних паради.
- Мили, страх ћеш упознати 30
 што се пење из крзна права
 док злочинац квари цвеће
 у соби иза кованих брава.
- Тако сам опевала патњу, 35
 жену, руно и мирис зоре,
 а ноћ се све поново рађа,
 то дете што га море.
- Ја сам доиља рутенска, 40
 историја ће ми смешати име
 са именом чудне земље
 где сневају лудаци,
 лудаци који нас чине.

КЛЕР ГОЛ

ПЕСМА ТРАЖИОЦА

Силазим сам у шуму,
врбе црвене као руже
од изненадне надмоћи пролећа,
као жена коју љубавник
узме ненадно, без одлагања. 5
Чујем бруји још увијен лист
што чека рођење.

Зрак је ветар љубави
ношен крилима орлова.
О, орлови, моје небо се смркло 10
од ваших олујних крила!
Брези и воде, жалите ме,
борови ме гледају пуни прекора,
ситна маховина под ногама шапће:
„Мој брате, земљин сине, 15
зашто долазиш овамо сам?“

О, вук има своју женку у планини –
где си ти, кћери пролећа?
Дрхтим од љубави као речна трска,
горим ко измаглица на истоку, 20
зовем те звонко као јелен
кошуту златну,
чекам те као брежуљици
светлост јутра бледу,
желим те као што орлови 25
желе буру.
Чезнем груди твоје
ко што ноћ чезне море.
Зовем те као што тишина зове звезде.

О земљо, земљо, земљо велика. 30
Другарице божанског управљача,
моја мајко,
реци ми где је она, примаља јутра,
носиља моје песме?
Љубав чека у мени своје рађање, 35
где је она, жена?

ПЕСМА КОЊА

(Племе-Навајо)

Како рже радосно!
Слушај тиркизног коња бога сунца,
како рже радосно!
Пропиње се на кожама скупоценим,
како рже радосно! 5
Доле се напаса петалама младог цвећа,
како рже радосно!
Доле пије мешавину светих вода,
како рже радосно!
Доле диже прашину звезда,
како рже радосно! 10
Сав скривен у магли светог полена,
како рже радосно!
Доле се његово потомство вечно множи,
како рже радосно! 15

ФРАНСИС ЈАР

ШЕВА

У зеленилу траве и цветова, као сред баште, где лептир снева, начини гнездашце шева;	5
на први осмех зоре њени полетарци, тек излегли, прхнуше у бескрај горе треперав, недосетли...	10
Отада се птичица, чим звоњава почне јутарња, у небеса плава пење, силази, пење, и преклиње, моли дирљивим криком да јој се врате полетарци њени у небу изгубљени.	15 20

МОРИС ФОМБЕР

КРАЉЕВ СТОЛАР

Ја тврдим,
рече краљ пред скупом света,
да ће прапорци моје мазге
бити прапорци од дрвета.

Ја тврдим,
рече краљица на више места,
да ће прапорци моје мазге
бити прапорци од бреста.

Ја тврдим,
рече краљевић усред двора,
да ће прапорци моје мазге
бити прапорци од бора.

Ја тврдим,
рече краљевна малена,
да ће прапорци моје мазге
бити начињени од клена.

Ја тврдим,
будала дворска надовеза,
да ће прапорци моје мазге
бити од срчике бреза.

Али кад јавише столару,
надмећући се све бешње,
он рече
има само дрво дивље трешње.

5

10

15

20

ПОЛ ФОР

СРЕЋА

Срећа је у ливади, трчи тамо брзо, трчи брзо,
срећа је у ливади, трчи тамо брзо – побећи ће

Ако хоћеш да је ухватиш, трчи тамо брзо, трчи брзо,
ако хоћеш да је ухватиш, трчи тамо брзо – побећи ће.

У звонцу, у мајчиној душици, трчи тамо брзо,
трчи брзо, 5
у звонцу, у мајчиној душици, трчи тамо брзо –
побећи ће.

На роговима овна, трчи тамо брзо, трчи брзо,
на роговима овна, трчи тамо брзо – побећи ће.

На таласу поточића, трчи тамо брзо, трчи брзо,
на таласу поточића, трчи тамо брзо – побећи ће. 10

Од стабла јабуке до трешњевога, трчи тамо брзо,
трчи брзо,
од стабла јабуке до трешњевога, трчи тамо брзо –
побећи ће.

Скочи преко живице, трчи тамо брзо, трчи брзо,
скочи преко живице, трчи тамо брзо – побећи ће.

АНДРЕ ТЕРЈЕ

КОРПАР

Врбов пруте, врбов пруте,
савиј се, омекшај под прстима корпару.
Врбов пруте, бићеш нежни креветац где мати
љушка дете уз песму стару, стару;
а оно, усана још белих од млека, 5
пред сан ће се још једном на њу насмејати.
Врбов пруте, врбов пруте,
савиј се, омекшај под прстима корпару.
Бићеш јагода румених пуна котарица,
браће их девојке у чести, крај врела, 10
мирисаће корпа пуна воћа зрела
када се увече врате радосна лица.
Врбов пруте, врбов пруте,
савиј се, омекшај под прстима корпару.

ЖАН РИШПЕН

УСПАВАНКА

- Певајте! Ноћ ће бити кратка.
Био једном неки старац црна лица,
огртач му беше од сна саткан,
а шешир од вечерњих сумаглица.
Певајте! Ноћ ће бити кратка. 5
- Певајте! Ноћ ће бити плава.
Стари човек црни дође нам из мрака,
рекло би се, гази преко меких трава,
бос и тихих плашљивих корака.
Певајте! Ноћ ће бити плава. 10
- Певајте! Биће ноћ пуна блеска.
Гле, старац се смеје на сањиво дете.
Магло сна, зрнца златног песка,
овамо да детету очи завејете!
Певајте! Биће ноћ пуна блеска. 15
- Певајте! Да би ноћ кратка била.
Старац приђе тише од лептира и мрва,
и ево санак на два своја крила
у плаветнилу детенце успава.
Певајте! Да би ноћ кратка била. 20

ГРЕГОАР ДЕ РОА

ПРОШЛОСТ ПРЕЉА

Старица преде и чекрк трошан
говори јој старе ствари тихо;
старица је заклопила очи
и мисли да играчку стару ниха.

Лан је златан а старица је бела; 5
старица преде полако;
и да боље чује, нагиње се
над чекрк што брбља тако.

Стара рука точак окреће,
а друга се у пређу дала; 10
старица окреће точак и мисли
да се игра мала, мала.

Лан који преде златан је тако;
њој се чини, има косу златну, меку;
старица окреће, окреће точак, 15
и игра старинску игру неку.

ДЕНИЗ ЖАЛЕ

БАЛАДА

Мислила сам на зимски ветар
и зима је дошла.
Мислила сам на снег
и снег је пао. 5
Мислила сам на кишу
и киша је стигла.
Мислила сам на сунце,
сунце се наругало.
Мислила сам на цвеће,
цвеће се затворило. 10
Мислила сам на дрвеће,
дрвеће се свило.
Мислила сам на море,
море ми о теби говорило.

СУПРУЖАНСКИ ЖИВОТ

Волим те због свих невоља које ми бацаш,
због дана сивих и тврдих као хлеб сеоски
од којих плетем своје тело, своје срце
и своју кућу.

ИГРА

Пила сам с тобом чашу пролећа,
цветни прах ти је још на образу
а вилин коњиц у џепу.

ДИЈАЛОГ

– Ти ми се свиђаш.
– И ти мени.
– Реци ми што лепо.
– Ти си као цвет јабуке.
– Ти имаш косу младу. 5

- Ти миришеш на кишу свежу.
- Волем те као маглу свих песама.
- Ти ми се свиђаш.
- И ти мени.
- Реци ми што лепо. 10
- Нећу.

ЗА ИЗДАВАЊЕ

Ја станујем у кући која плаче,
с једним псом
и совом очију буљавих,
у кући где мирише лишће,
кестење, 5
и јабуке мртве.

ПУТОВАЊЕ

Воз као мокра обућа
и земља црвена
језеро под окнима
угаљ ноћи
разбежали звоници 5
ритам прадавни
и нити секу облаке
и пут као поток залеђен
мирис путничких торби
мирис воза 10
и последњи станични часовници.

ЗАНОС

Пишем твоје лице млаком маховином
цепам га трговитим грађем
љубим га речима и цветом поморанце
чувам га до замирања свијих усана
хтела бих припитомити себе саму 5
и избрисати своје тело, окером песка
крљуштима и алгама са стена
хтела бих те затворити у празнину
сломити те створити уз сваку пену

својим плажама чудноватих сенки 10
Ја казујем твоје руке ветром који се повија
ја мислим твоје очи свим песком звезда
ја успављујем твоје пољупце травом ноћи
и губим те до препуштања живота другом.

СЛАТКА ВОДА

Испила сам цео поток
и једну чашу неба усто
биле су твоје очи у води
и твоји прсти на чаши
и пила сам 5
али те волим увек
малим корацама мајчине душице
јер имам храстове о својим ногама роба
и затим ти ме чекаш
имам времена за умирање. 10

ЗАБОРАВ

Хоћу да одрешим лијане твојих руку
да чувам само за себе срце свег дрвећа
и узмем пољупце у магли киша
гоним из лета твоје очи тамних слика
да чујем како чулна маховина шума 5
отвара цветове као зелена пена острва
и ти си далеко од галеба зиме
и ти си мртав као празнина рибњака
заборавила сам те у отсјају мора.

ЖАЛОСНО ЈУТРО

Киша је јутрос оросила траву
и твој гроб је дуна која одлеће
и ова хортензија бела личи на Тројице.
Никад нећу знати боју твојих очију
ни мирис твоје коже. 5
Хтела бих да те научим да се играш земљом.
али не умем да припитомим мртве.

УСПАВАНКА ЗА МОЈЕ МРТВО ДЕТЕ

Не треба да те хвата страва,
не треба се плашити мрака,
ни црви,
уосталом
моћи ћеш се играти са кишом 5
и гледати како расте трава.

Не треба стављати земљу у уста
и чекати да ти дођем, малом,
уосталом
цвећа су ти дали, 10
да те утеше што си мртав
и мали.

ПРОЛЕЋНО САБИРАЊЕ

Један рибар бели и две птице,
две птице и хиљаду прашника
јесу три.

Две шуме и три зелене дуне
три дуне зелене, сто пуцољака, 5
јесу пет.

Три стене и четири галеба,
четири галеба, десет јела плавих,
јесу седам.

Четири ливаде и пет потока,
пет потока и један рибар бели 10
јесу девет.

ЖАНИН ФУКС

* * *

Срећа има

чудан укус
сланих мора
и потапа жестином
безумне обале. 5

* * *

Љубави која ми

живот препороди,
објасни ми зашто
Моја душа постаје
море 5

Мој дах очекује
ноћ
У свест ми се урезује
срећа 10

Мој поглед блиста даном
Моје срце се учи патњи
Моје биће поново стиче
ведрину

Љубави која ми живот
препороди, објасни ми
зашто. 15

* * *

Између неба и мора,

између песка и воде,
између магле и облака
између земље и васионе
између душе и тела 5
између света и планете
између човека и жене
биће увек

матице ове реке
непресахле у својој вечности 10

* * *

Опет сам пронашла море
таласе и песак
Опет сам пронашла наде
вечни смех и радост
Опет сам пронашла шљунак 5
камење и шкољке
И занос
и морску пену
и пијанство
воде, 10
сунца
олује.

* * *

Двоструки прозори
су се огледали
на месечини
широм отвореној
Ми смо корачали 5
по ноћним плочицама
у бескрајном трагању
за својим детињством
тако драгим
А говор наших руку 10
издавао је
мисли најскривеније
које поверавају једно другом
само бића бесмртно рођена.

* * *

Стабло нагнуто удесно
назива добро јутро
То стабло поштује човека
пружа му своје руке

поносно складно с љубављу
као руке дарежљивим
длановима. 5

* * *

Дан је пијан од капи
Ситна врло танана киша
једва се опажа да пада
једва ко верује у њу
Ти јој се ругаш 5
ти једини једеш мирно.

* * *

Бежала сам
често у животу
дуж путева
уз таласе потока
препуне лудих вода 5
и уз песме и химне птица
Онда бих на крају
преморена
посустала на трави
и слушала жубор смеха 10
добовање суза
смоду својих вена
какву пурпурна кременјача
утискује усијаном гвожђу.

ЖАН МАРК БОРДЈЕ

* * *

Пролеће црно земљу покопава

Молите се, стабла којим прети смрт
Свод небески ко грдно гробље спава
Ту звезде над нашом чежњом дижу крст.

У ноћ се диже ропац цвалих трава 5
Птице се руше у нашег мрака дно
Океан што буја вал је заорава
Крв устукла ломи стабло кичмено

Ветар се с високом долињском травом сплео 10
Земља пева свој лабуђе песме слог
Пролеће црно шири покров бео
на плод јабука и стабла виновог.

ПАСТЕРНАКОВ ГРОБ

Поље све беље што се небо плавље точи
У дну гробља три бора пала ко птице
Да ли се сетише склонити му очи
Пре него што му земљине покажу ризнице

Срећан је онај што има само поље 5
Да пређе од своје куће до гроба свога
У росној крошњи је певала птица до миле воље
Мук је сад врх грања ињем посутога

Глас му би дат да би заћутати мого 10
Како би му чули снове у ветру раном
Кад земља уморна од љубави много
Усни му на руци у руху венчаном.

* * *

У парку опкољеном месечевим сјајем

Једно дрво вежу рођеног лишћа сене
Ветри су га вукли куд судба хтела је
А сад је насукано у гране сопствене

Јер дажди му у срцу као у круни 5
Месећ га измаглица огрће повесмом
Но оно се дуго вукло по лагуни
Те тужи за ветра загрљајем и песмом

И кад се сети пучина које пресеца
Ко што се ломе ланци стреса сплет грана 10
И видиш расте под сребром месеца
Тамни вал неког далеког океана.

* * *

Овог пролећа одвећ плавог лишће мре.
Има ли живот смисла када је небо плаво?
Узеће ти јесен што април не донесе
Сваког пролећа клоне ти више глава

Трава расте ниско да би ти срце чуло 5
Како живим даје што од мртвих узме
Нежност се кроза те благо разасула
Те не запажаш самртника задње сузе

Време гони рало лицем ти боре ствара
Ветар кожу влачи пустоши је суху 10
Пролеће је тако плаво да вид умара
Док гледаш у небо што ти копа хумку.

* * *

Поглед ти је ноћас очи куће ниске
Уз небо укотвѐне стаблом јаблана
Ту нагиње главу лампа бела старинска
Над књигом која је смисо сваког твог дана

Ти волиш ову пустош без светла и пса 5
Овај бунар тмине откле тама груне
Киша што ти у црној зеници ковитла
Лице ти покрива као шал од вуне

У кући живиш ко што се у земљи труне
Стазе сад не воде твој прагу у трњу 10
Очне су ти дупље дивље траве пуне
Спуштени су капци на соби жалости црне.

ФРАНСОАЗ Д'ОБОН

ИСМЕЈАНА МУЗА

- Просјакиња обожавана, ти мој друже,
у овоме животу где се врсте вреже,
реч што ме са боговима достојно веже
твоја дромбуља спотичући се струже.
- Биће гадно које ми Бог за сестру даде, 5
што све моје стопе подржава слепо,
прозрачног врата, у руху нелепом,
све испљувано, с ликом у биљке младе,
- јер на тебе буржуј, епилептик тајни 10
што на клечање подневних миса хита,
сав обузет пластиком, песник лажни,
упорнији од кремењаче у руци бандита,
- сви они, о мој демоне, бациће блато
на нас, заморче двојно мучено исто
свој презир благ и озбиљан дигнимо зато 15
да бранимо стихова својих насеље чисто.
- Смехом шушкавим што из луднице зна потећи,
увредљивим зовом којим се сирена гласи,
свим што би могло наш шумски пут да краси
звониће моја љубав што плаче клечећи. 20
- Врела драга, сачувај за мене сенку благу
међа, крушика старих, далеки крик воза,
погнајмо још своју античку мршаву рагу
до песме купаца под мостовима речним да се сроза.

ИЗМОЖДЕНИ ПЕСНИК

- Слушам у мени нараста црно сунце смрти,
грмљавина биља и подивљалих река,
звезда што сазрева полако као злато
плода чији превире шећер, и јарост
свих протеклих пролећа у југовини 5
кристалних палата и статуа од соли,
крв витла у мени и птица одлеће,

планета једна мисли на азурна доба
и корал гаји и кује своје мале круне
минералним покретом чврстим. 10
Ја сам све оно што виче у границама напора,
што се ослобађа, клија и оцртава!
Океан се нише у мени чим склопим око,
кроз вид ми мртви пролази сав изгубљени свет,
светлост морских прадубина где Ис дише као звоно. 15
Постојим а не дишем, постојим а не грчим се.
Постојим и сијам, коса ми
од траве и празних снова, све тлаке гоне
моју пропалу утробу да роди.
Звезда плаче у мом длану, а изнад очних капака 20
птица гнездо вије;
ја сам црни сан, ватра скривена у камену
и дете сваке ноћи;
под покорицом мога срца љубав дивља:
ја се у богу посматрам, јединим се са самим собом, 25
а умножена васиона исушује моја уста
јер ја стварам занавек оно што ме ништи.

АН МИРАКА

ПАСТИРОВА ПРИЧА

Козе су спавале у штали,
 ја у житници, са мнош пас,
 тек ми се уши пренуше, у тај час
 осетих гвожђе позади.
 „Ти маки! Капут! Раус!“ 5
 Напољу су већ били пастири из Бужа сви,
 једанаест њих.
 Уз гадну тучу, уз крик,
 ишли смо кроз мркли мрак...
 Стока осећа смрт чим приђе, 10
 стаде да се тиска.
 Двадесет четири пари рогова гура у ноге.
 А они куну, урлају, падају у рупе;
 наједном највиши ме осветли буктињом:
 „Ти пастир, не маки, 15
 чисти се са својом стоком.“
 Кад је свануло, потрчим другима.
 Лежали су ту, мртви сви, искидани метком...
 Отада једем самцит,
 разговарам са псом само и гуши ме бес! 20

ПРОЛЕЋЕ

Благи ветар је отопио снег,
 ногу пуних блата певац прља своје кокоши.
 Киша, сунце, пљусак, град,
 мазни топли југ,
 снажни север оштри што иде под сукње... 5
 „Треба сећи гранчице,
 у земљу стављати лук.“
 – Ко хоће да пишки?
 – Ко хоће да ручки?
 За вечеру салата сија од орахова уља, 10
 кита љубичица у чаши воде.
 Увече, под кровом, у окреченој соби,
 бацају нестрпљива тела одећу зимску.

НАСТАВНИК

Лежи пас очију плавих, лептир машна, бретела. Б А-ба, Б И –би данас женски род именица хлебар, хлебарка, деца црвена, сањива	5
месар, месарка, месарка, МЕСАРКА, МЕСАРКА... Четврт говеђине, котлет и бубрежњак, глава у ведрици с телећим очима, мозгови, лепа црвена крв што тече по столу, месаркина бедра, чврсте груди под кошуљом...	10
Ни љубоморан, ни веран, рекао је месар. У подножју планине наставник има башту. Пут жеже под бициклима, брже, брже, хитно је, пући ћу, држи своју заставу, лудачино, могао би поп видети...	15
Под крушком иза кукуруза гомила сена је тако топла и мирише лепо... Учитељ има вртоглавицу и час је свршен.	20

HAIIOMEHE

Скраћенице

- АВРУК – Александра Вранеш, *Рукойсна заосћавишиина Десанке Максимовић. Појис и ојис*, Задужбина Десанке Максимовић – Народна библиотека Србије – Филолошки факултет у Београду (Центар за Источну Азију), Мрљеш д.о.о., Београд, 2001.
- АСП – *Анђологија словеначке љезије*, т. 1, 2, Нолит, Београд, 1961.
- АСПР – *Анђологија словеначке љезије*, Просвета, Београд, 1968.
- БАГ – *Баѓала* (Крушевац)
- БДКЈ – Борис Дубровин, *Од Карпата до Јаграна*, Ново дело, Београд, 1987.
- БДСГА – Борис Дубровин, *Пејо јодишиње годџа*, Баѓала, Крушевац, 1976.
- БДП – *Бујарске децје љесме*, Просвета, Београд, 1946.
- БН – *Београдска недеља* (Београд)
- БР – *Браничево* (Пожаревац)
- БУГП – *Бујарска љезија XX века*, Нолит, Београд, 1969.
- ВЗТР – Vilem Zavada, *Trava na ruševinama*, „Veselin Masleša“, Sarajevo, 1977.
- ВС – *Весела свеска* (Сарајево)
- Д – *Дуја*
- ДП – *Дечја љезија народа СССР*, Баѓала, Крушевац, 1987.
- ЖИД – Отон Жупанчич, *Изабрана дела*, Народна књига, Београд, 1963.
- ЖИЗ – Отон Жупанчич, *Избор*, Свјетлост, Сарајево, 1959.
- ЖОПЈ – Отон Жупанчич, *Одабране љесме*, Народна просвјета, Сарајево, 1954.
- ЖП – Отон Жупанчич, *Песме*, СКЗ, коло LIV, књ. 336, Београд, 1961.
- ЖУЦ – Отон Жупанчич, *Цицибан*, Домаћа лектира 1, Завод за издавање уџбеника Нови Сад, 1980... 1989.
- ЖЦ – Отон Жупанчич, *Цицибан и друје љесме*, Библиотека Просвета, прво коло, књ. 6, Просвета, Београд, 1977, поновљено издање.
- ЖЦИД – Отон Жупанчич, *Цицибан и друје љесме*, Рад, Београд, 1986.
- ЖЦИЦ – Отон Жупанчич, *Цицибан*, Свјетлост, Сарајево, 1989.
- ЖЦНД – Отон Жупанчич, *Цицибан и нешио друје*, Издавачка кућа Драган Лаковић, Сараорци, 1996.
- ЖЧОП – Отон Жупанчич, *Чаши ојојносји*, Слово љубве, Београд, 1981.
- ЗМ – *Змај* (Београд)
- ПЗП – Борис Пастернак, *Земаљски љросћор*, „Веселин Маслеша“, Сарајево, 1978.
- ЗР – *Зора* (Сарајево)
- ЈЧЕ – *Јуословенче* (Београд)
- КБЛ – Медеја Кахидзе, *Кад бих бар мало била леја*, Слово љубве, Београд, 1976.
- КЖ – *Куљурни живои* (Београд)

- КН – *Књижевне новине* (Београд)
 КЊ – *Књижевности* (Београд)
 КО – *Кораџи* (Крагујевац)
- ЛМС – *Лешојис Мајице српске* (Нови Сад)
 ЛУЛ – *Лесја Украјинка, Ломикамен, Браничево, Пожаревац, 1971.*
- МГП – Максим Горки, *Пријоветке*, Култура, кол. Дела, књ. 1, Београд–Загреб, 1946.
 МН – *Мале новине* (Сарајево)
 МОС – Маргарита Алигер, *Можда у сну*, Рад, Београд, 1977.
 МПЗ – Марија Петрових, *Закажи ми сасџанак на овом свеју*, Експортпрес, Београд, 1989.
- МСИС – Миодраг Сибиновић, *Између светлова. Нови аспекти књижевности дела Десанке Максимовић, Задужбина Десанке Максимовић – Народна библиотека Србије – „Просветни преглед“*, Београд, 1999.
- МСТ – *Мосџови* (Београд)
 МШ – *Мала шџамџа* (Осијек)
- НВ – *Наш весник* (Београд)
 НН – *Народне новине* (Ниш)
- ОКТ – *Окџобар* (Краљево)
 ОП – Антон Ашкерц, *Одабране џесме*, Ново поколење, Београд, 1952.
 ОПЈ – Антон Ашкерц, *Одабране џесме*, Народна просвјета, Сарајево, 1954.
- ПЗД – *Полиџика за децу* (Београд)
 ПА – *Полеџарац* (Београд)
 ПМР – Мирослав Топић, Петар Буњак, *Пољски моџиви и риџмови у џранскриџији Десанке Максимовић, Задужбина Десанке Максимовић – Народна библиотека Србије – Филолошки факултет, Београд, 2001.*
- ПН или ПЕНО – *Песничке новине* (Београд)
 ПНР – *Пионири* (Београд)
 ПОЛ – *Полиџика* (Београд)
 ПП – *Песнички џреводи*, Коло Српска књижевност у сто књига, књ. 98, Матица српска – СКЗ, Нови Сад – Београд, 1967.
 ППЉ – Десанка Максимовић, *По џраву џубави*, Ново дело – Звездара, Београд, 1988.
- ПРБ – *Приблџжавање. Буџарске џесникиње*, Градина, Ниш, 1971.
 ПТ – *Пуџеви* (Бањалука)
 ПСП – *Пеџнаесџи совџјеских џесникиња*, Нолит, Београд, 1963.
- Р – *Рад* (Београд)
 РАЗ – *Развиџак* (Зајечар)
 РЗП – Радован Зоговић, *Преџјеви*, ЦАНУ, Титоград, 1988.
 РР – *Ријечка ревија* (Ријека)
- САВ – *Савременик* (Београд)
 САВП – *Савременик џлус* (Београд)
 СВ – Франц Прешерн, *Сонейни венац. Избор*, Просвета, Београд, 1968.
 СКГ – *Срџски књижевни џласник* (Београд)
 СНА – Ljubiša Rajić, Desanka Maksimović, *Savremena norveška lirika*, Stražilovo, Novi Sad, 1978.

- СТ – *Сѣуденїи* (Београд)
СТВ – *Сѣварање* (Титоград)
СТГ – *Сѣиї* (Мало Црниће)
СТР – *Сѣремљења* (Приштина)
СУП – *Savremena čehoslovačka poezija*, Nolit, Beograd, 1962.
СУС – *Сусреїи* (Цетиње)
- ТБІМ – Мирослав Топић, Петар Буњак, *Пољски моїиви и риймови у їранскрий-цији Десанке Максимовић*, Задужбина Десанке Максимовић – Народна библиотека Србије – Филолошки факултет, Београд, 2001.
- ТШК – Тарас Шевченко, *Кодзар* (избор), Рад, Београд, 1969.
- УЗД – *Узданица*

Иза скраћенице назива часописа у Напоменама се наводи број странице, затим број часописа и на крају, у загради, број године када је часопис изашао. Иза скраћенице за књигу наводи се број странице и, у загради, година издања књиге.

ПОСЕБНЕ НАПОМЕНЕ

ПОЕЗИЈА ИСТОЧНИХ СЛОВЕНА

РУСКИ ПЕСНИЦИ

Александар Пушкин

Александар Сергејевич Пушкин (1799–1837), један од највећих руских песника. О њему се у српској периодици пише још од 1825. године.

„*Ауџам ли низ улице шумне*“ („Брожу ли я вдоль улиц шумных“), објављена у књизи Пушкинових дела коју је приредио Малик Мулић под насловом *Избор* (Свјетлост, Сарајево, 1959). У том издању песма је имала наслов „Строфе“ („Стансы“). Александра Вранеш наводи да у рукописној заоставштини Десанке Максимовић постоји још један превод из Пушкинове поезије: „Дивна верерица (песма) – 1 л. (21 x 15 cm), папир без линија, бели; писаћа машина, боја исписа плава, ћирилица; без потписа; 22 стиха. Први стих: 'Острво се у мору губи,'; последњи стих: 'сви живе у дворцу или палати.' – Изнад песме постоји биографска белешка о Пушкину. – Д.008.“ <АВРУК, 202>

Константиин Баљмонт

Константин Дмитријевич Баљмонт (1867–1942) песник, прозни писац, есејиста и преводац.

Уз превод у дечјем листу *Пионери* Десанка Максимовић објављује следећу белешку о писцу: „Баљмонт је плодан и популаран руски песник. Писао је необично звонке и свеже песме и по томе понекад био близак деци.“ <ПНР, 6: 23 (1957)>

Вила на њослу – ПНР, 6: 23 (1957).

Максим Горки

Право име – Алексеј Максимович Пешков (1868–1936). Писац књижевне прозе, поезије у прози и публициста. Писањем стихова се посебно није бавио.

Стихови из њриповејке „Прича о неузвраћеној љубави“ – МГП, 33–78 (1946).

Подстакнута искуством из овог и следећих пет превода, Десанка Максимовић је 1949. објавила есеј о превођењу руске поезије на наш језик под насловом „Како су превођене песме у XIX књизи М. Горкога“, КН, 2: 47 (1949).

Стихови из њриповејке „Прича о једном роману“ – МГП, 111–134 (1946).

Стихови из њриповејке „Карамора“ – МГП, 135–171 (1946).

Стихови из њриповејке „Смешна њрича“ – МГП, 202–230 (1946).

Стихови из њриповејке „Плави живои“ – МГП, 326–331 (1946).

Стихови из њриповејке „О будашвабама“ – МГП, 353–408 (1946).

Александра Вранеш је у песникињиној рукописној заоставштини пронашла још један превод из дела Максима Горког, који, према постојећим библиографијама, изгледа, није објављен: „’Девојка и смрт’ (песма) / прев. Десанка Максимовић. – 3 л. (29,7 x 21 цм), папир без линија, бели; писаћа машина, боја исписа црна, ћирилица; потписано писаћом машином; 79 стихова. Први стих: ’кроз село се враћао цар с војевања’; последњи стих: ’Смрт рекне младом створу.’ – На полеђини другог листа руком Д. Максимовић записано: ’Девојка и смрт.’ – Постоји још један примерак ове песме и једна варијанта (21 x 11,7 цм) од 83 стиха. – Е.003.“ <АВРУК, 266> Наслов оригинала песме је: „Девушка и смерт“.

Валериј Брјусов

Валериј Јаковљевић Брјусов (1873–1924), песник, прозаиста, драмски писац, преводилац и теоретичар књижевности.

Уз превод Брјусовеве песме Десанка Максимовић за читаоце дечјег листа *Пионери* објављује следећу белешку о писцу: „Брјусов је чувени руски песник. Писао је још пре Октобарске револуције. Многе његове песме, због своје јасности и нежности, блиске су и деци, мада нису писане за децу.“ <ПНР, 6: 23 (1957)>

Миши (Мыши) – ПНР, 6: 23 (1957).

У рукописној заоставштини Десанке Максимовић постоји машинопис овог превода, на чијој полеђини је руком Д. Максимовић написано: „Драга Лола, молим, сачувај ми оно што остане да не морам опет прекуцавати. Дала сам више да бираш. Воли те Десанка.“ У дну стране записано оловком: „Руски песник, класик.“ <АВРУК, 399>

Александра Вранеш је у песникињиној рукописној заоставштини пронашла још један превод из дела В. Брјусова, који, према постојећим библиографијама, изгледа, није објављен: „’Девојчица’ (12 стихова, први стих: ’Зашто ми, девојчице’, последњи стих: ’не бој ми се таме.’ – Уз песму је биографска белешка о Брјусову. – Д.008.“ <АВРУК, 202> Наслов оригинала је: „Девичка“.

Саша Чорни

Под псеудонимом Саша Чорни своје песме, прозна дела и преводе објављивао је Александар Михајлович Гликберг (1880–1932).

Уз превод песме С. Чорног Десанка Максимовић за читаоце дечјег листа *Пионери* објављује следећу белешку о писцу: „Омиљени руски песник још пре Револуције. Саставио је многе руске антологије за децу.“ <ПНР, 6: 23 (1957)>

Пашуљак (Карлик) – ПНР, 6: 23 (1957).

Самуил Маршак

Самуил Јаковљевић Маршак (1887–1964) истакнути руски песник, преводилац, драмски писац, критичар и уредник. Велики део свог књижевног рада посветио је деци.

„*Крај врати домић сиви*“ – Д, 26: 20 (1945).

Под наднасловом „Стихови“.

Миши – Д, 26: 20 (1945).

Под наднасловом „Стихови“.

Старији и млађи – 3, 289: 12 (1963).

Пријатељи – групови – ДП, 24 (1987).

Ана Ахматова

Ана Андрејевна Ахматова, право презиме Горенко (1889–1966), једна од највећих руских песникиња XX века. У својој првој књизи после Другог светског рата, *Песник и завичај*, Десанка Максимовић објављује песму посвећену А. Ахматовој, В. Инбер и М. Алигер, под насловом „Руским песникињама које сам чезнула да видим“.

Уз преводе у часопису *Сиварање* објавила је следећу белешку о песникињи: „Рођена је 25. јуна 1889. крај Одесе. Отац је њен био машински инжењер флоте, у оставци. Као дете прешла у Павловск, па у Царско село, где је провела шеснаест година. Прву песму је написала у једанаестој години. Гимназију је свршила у Царском селу, сем последњег разреда који је учила у Кијеву, 1907. Уписала се на правни факултет, опет у Кијеву; у Петрограду, охладнев према правима, прешла на историјско-књижевне курсеве Рајева.

У почетку припадала правцу акмеиста. Два пролећа, 1910. и 1911, провела у Паризу, 1912. путовала по северној Италији. Прва збирка песама 'Вече' појавила се 1912, друга 'Бројанице' 1914, обе у духу акмеистичком. У Тверској губернији, где је каткад проводила лето, написала је готово целу збирку 'Бело јато', 1917.

После Октобарске револуције радила је у библиотеци Агрономског института. 1921. издала је књигу песама 'Боквица', а 1922. књигу 'Anno domini'. Као последица пушкинских изучавања биле су књиге 'Златни петлић', 'Адолф', 'Камени гост'. Сад спрема књигу 'Пушкинова погибија'.

Отацбински рат је затекао Ану Ахматову у Лењинграду, али је крајем септембра излетела у Москву, а затим отуда у Ташкент, где је била тешко болесна. 1944. вратила се у Москву па у Лењинград.

Много је преводила. Нарочито је заноси стари корејски и српски епос. „<СТВ, 626–627: 9 (1962)> На основу низа русизама, очигледно је, да је ова белешка заправо превод неког руског текста. По свој прилици, Д. Максимовић га је добила од својих пријатеља из Савеза совјетских писаца у Москви, као текућу званичну верзију песникињине биографије (на закључак да је текст нека озваничена верзија, прихватљива за употребу у Југославији, наводи, поред осталог, чињеница што је, осим тога што су у подацима избегнути сви политички деликатни моменти, посебно наглашено интересовање А. Ахматове за српску народну поезију). Обиље русизама у преводу и нека огрешења о узусе српског правописа, наводи на помисао да овај текст није превела Д. Максимовић (детаљније о томе вид. у књизи: МСИС, 92–96).

У књизи *Пейнаесий советских йесникиња*, коју је потписала сама, али се касније испоставило да је ово издање радила у коауторству с песником Радованом Зоговићем (коме је у то време, из политичких разлога, било забрањено да објављује под својим именом), читамо следећи текст биографије руске песникиње: „Ана Ахматова (право име Ана Андрејевна Горенко), руска песникиња, рођена је 1888. године (!) у Одеси. Студирала је у Кијеву и Петербургу; почела да објављује 1907. Припадала је књижевној групи акмеиста. У њеним првим збиркама ('Вече', 1912, 'Бројанице', 1914, 'Бело јато', 1917) преовлађују мотиви љубави, смрти, мистике и естетичарских преживљавања. Збирке 'На обаји мора' (1921), 'Боквица' (1921), 'Anno domini МСМХХI' (1922) одражавају ауторкино неслагање с револуционарном епохом. У току двадесетих и тридесетих година, тешко и противречно, формирају се нове црте у стваралаштву Ахматове. Збирка 'Из шест књига' (1940) и циклус 'Врба' (1940) значе, на известан начин, завршавање ове поетске еволуције, превазилажење осећања осамљености. У песмама из времена Отацбинског рата (збирка 'Изабрано', 1943) звучи снажна патриотска тема. У послератним песмама Ахматове много места заузимају мотиви развијања новог у животу, тема мира и подмлатка. Осим песама, Ахматова је написала и две студије о Пушкину. Редиговала је велику антологију корејске класичне поезије у две књиге (1956–1958). Преводила је западноевропске, литванске, јеврејске, блиског истока и друге песнике. За ново издање руских превода српског епоса ('Сербский эпос', I и II, Государственное издательство художественной литературы,

Москва, 1960) превела је 14 наших народних песама (Омер и Мерима, Хасанагиница, Девојка надмудрила Марка, Сестра Леке капетана, Косанчић Иван уходи турску војску, Косовска вечера, Смрт мајке Југовића, Смрт Смиљанића Илије, Кнез Иво Кнежевић и др.). <15СII, 221> И у овом тексту су изостављени неки значајни биографски подаци који су Д. Максимовић и Р. Зоговићу били несумњиво познати (пре свега: да је током двадесетих година њена поезија била изложена жестоком идеолошким критикама и, потом, све до 1940. практично није ни објављивана; да је 1946, пошто је А. А. Жданов иступио са својим партијским рефератом, Ана Ахматова избачена из Савеза писаца и поново током једне целе деценије искључена из књижевног живота земље). Због деликатности своје личне друштвене позиције као и тек недавно обновљених односа Југославије са СССР, Д. Максимовић и Р. Зоговић су се у избору биографских података и формулацијама којима се карактеришу поједине фазе стваралачког развоја руске песникиње ослонили на чланак С. С. Лешчевског у управо објављеном совјетском издању „Кратке књижевне енциклопедије“ (о овоме детаљније у МСИС, 98–102).

Ана Ахматова је преводила песме Десанке Максимовић на руски језик. Узајамно превођење, као и однос наше песникиње према руској, има шири значај. Његово познавање би могло бити корисно за тумачење укупног стваралачког развоја, као и појединих дела Десанке Максимовић (о томе вид. МСИС, 76–126, 206–208).

Четрдесета година (В сороковом году) – СТВ, 585–586: 9 (1962); 15СII, 16–17 (1963). Као последњу објављену верзију за песникињиног живота, у основном тексту издања објављујемо ону из 15СII. Међутим, годину дана раније, Д. Максимовић је у СТВ под над насловом „Две песме“, заједно с песмом „Под велом руке ломила сам крадом“, штампала другу верзију превода, која гласи:

ЧЕТРДЕСЕТА ГОДИНА

1

Епохи нашој на дан погреб
нећеш чути надгробни псалм.
На хумку јој посадити треба
коприву љуту и коров сам.
Марљиво само гробари ходе
и послују. Смрачио се свод.
И тихо је, тихо ту, господе,
да се чује времена ход.
После исплива на површину
као на пролећну реку леш –
но мајку познати тешко је сину,
од туге деда гледаш не смеш.
Сагињу се главе земљи близу,
кô клатно се нише месец пун.

Такав је у пропалом Паризу,
такав је сад тамо мир потпун.

4

Ја сам бар несаницама знала
све поноре и стазе грубе,
но та је кô коњица топтала
уз урлик подивљале трубе.
Ступам у станишта опустела,
до нечијег скровитог кута,

све је тихо, само сенка бела
туђим огледалом лута.
И шта је то – магла Нормандије
или је Данска или сам ту
можда долазила и раније
и ово су све нова издања
занавек прохујалих дана.

5

Али вас сад предупредујем
да живим последњи пут.
Ни као ласта, нити клен,
нити као звезда, ни трска,
нити као бујица брдска,
нити као звоњаве јека
сметаћу људима и трен,
нити послати свој вапај
у сан ма кога човека.

Могло би се претпоставити да је ова верзија превод само Десанке Максимовић, а превод из основног текста резултат је песникињиног коауторског рада са Радованом Зоговићем. Оваква претпоставка би се могла поткрепити и тиме што је Александра Вранеш у песникињиној заоставштини пронашла машинопис управо верзије из СТВ са њеним именом као преводаоца <АВРУК, 99, под бр. 507, 508 и 509>

О том коауторству Д. Максимовић и Р. Зоговића његова супруга Вјера Зоговић августа 1998. даје следећи податак: „Кад је Радовану, на крају 1948. речено да више не долази у зграду Централног комитета <...> и кад се убрзо показало да више неће моћи да објављује остало је да нас троје (управо те године родила нам се дјевојчица) живимо о мојој плати. Међутим, временом је и та плата постала поприлично несигурна. <...> У оваквим условима прискочила је Десанка <...> у издању 'Просвете', године 1950, изашла је књига кинеског писца Лу Сина *Историја историја А-Кеја* коју је с руског превео Радован, а превод потписала Десанка. <...> Други случај је превод Чеховљевих приповиједака <...> 1952 <...>. Трећи такав 'случај' били су прејевеи *Пејнаест савјетских јесникиња*. <...> Колико се сјећам, зборник су састављали Десанка и Радован заједно, а напомене и биљешку Од састављача припремио је Радован. <...>

Кад је Црногорска академија наука и умјетности припремала, постхумно, издање Зоговићевих прејева <...>, замолила сам Десанку да у књигу уђу и прејевеи раније објављени под њеним именом. Признајем: првог тренутка то јој није било пријатно. Наиме: у ње је било јаче осјећање nelaгодности што ће се 'открити' да се, бива, 'китила туђим перјем', од осјећања поноса својом племенитом храброшћу, која је тада могла имати озбиљних посљедица – и по њу! Али пристала је, уз договор да се пјесме уврсте једноставно, без икаквих објашњења о промјенама 'ауторства'. Тако је и учињено (*Прејевеи*, 1988). Занимљиво је, можда, поменути детаљ: кад смо већ 'подијелиле благо' и утврдиле 'линије разграничења', Десанка се, одмах по повратку кући, јавља телефоном: изоставиле смо пјесме Лине Костенко.“ (Ширу верзију ове белешке В. Зоговић цитирали смо у МСИС, 86–87, а комплетан текст објављује Александра Вранеш 2001. у предговору своје *Библиографије дела Десанке Максимовић 1972–1998*, стр. 9–12).

Постхумно издање Зоговићевих *Прејева* и цитирано сведочанство В. Зоговић могли би бити основ за искључивање из превода Десанке Максимовић свих текстова из 15СП који су објављени у *Прејевима*. Међутим, неке чињенице нам указују да би такав поступак био помало брзооплет. Наиме, Д. Максимовић је за живота не само пре појављивања књиге, већ и после, кад више нису постојале никакве политичке забране, низ означених превода као Зоговићевих објављивала под својим именом. Многи од њих не

садрже никаква текстуална одступања од верзије из 15СП. У случајевима, пак, где разлика има, као код ове песме, те измене у 15СП делују више као редакција превода који је Д. Максимовић пре тога издања објавила као свој. Због тога се намеће питање: није ли „нелагодност“ Д. Максимовић о којој говори В. Зоговић била мотивисана и захтевом који је, због природе коауторског превођења поезије, било тешко испунити, а из пијетета према преминулом пријатељу и његовој супрузи у тој прилици није могао бити одбијен? Сумњу у коначност накнадне „поделе блага“ које су извршиле В. Зоговић и Д. Максимовић подгрева и чињеница да се текст неких превода из Зоговићевих *Прейјева* разликује од текстова из 15СП. Због свега тога, у ово издање су укључени и сви преводи из 15СП. Међутим, да се не бисмо огрешили о Р. Зоговића, у Напоменама ћемо дати одговарајућу информацију уз сваку песму објављену и у постхумном издању Зоговићевих *Прейјева*.

„Под велом руке ломила сам крадом“ („Сжала руки под темной вуалью“) – СТВ, 586: 9 (1962); 15СП, 9 (1963).

Под наднасловом „Две песме“, заједно с песмом „Четрдесета година“. Објављена и у РЗП.

Варијанте, СТВ:

2   Зашто данас бледој дах ти заста?

6   и искриви уста од грча.

Превод у РЗП се ипак разликује:

Под велом руке ломила сам крадом...

„Бледа си данас – од чега то наста?“

Од тога што сам преопорим јадом

Њега напојила до пијанства.

Да заборавим? Он изиђе посрнув.

Уста се криво стегнуше од грча.

А ја, степениште не тичући, срнух.

Ја за њим све до капије истрчах.

„Шалила сам се“ – гушећи се, рекох.

Викнух: „Одеш ли, умрећу – твој недруг!“

Смешкајући се и горко и меко,

Он одговори: „Не стој на том ветру.“

„Слаб је глас мој, но воља се не смањује“ („Слаб голос мой, но воля не слабеет“) – 15СП, 10 (1963).

И код ове песме у РЗП, уз подударање, наилазимо и на значајне разлике. Верзија из РЗП гласи:

Слаб је глас мој, ал' не слаби моја воља,

Без љубави сам и то ми лако пада.

Небо је високо, ветар ведри поља.

И помисли моје све су чудне сада.

Другима отиде несаница бдиља

И ја не чувам пепо сиво-бели,

И сатна казаљка што са куле циља

Не личи ми више смртоносној стрели.

То прошлост над срцем губи власт и права,

Ослобођење се ближи – праштам, тешим,

Пратећи зрак како слази-устрчава

По влажној мајској бршљановој врежи.

„Рече некад да сам једина за њега“ („Сказал, что у меня соперниц нет“) – 15СII, 11 (1963).
У РЗII, уз подударање, наилазимо и на значајне разлике. Верзија из РЗII гласи:

Рече некад да сам једина за њега,
За њега ја нисам жена као друге,
Него утешни сјај сунца зимњега
И дивља песма завичајне груде.
Кад умрем, неће лити сузе веће,
Неће, безуман, викнути: „Тако не смеш!“
Него ће појмити да је немогуће
Телу без сунца и души без песме.
А како сад?

„Лейо је овде. И шумор и шкрипиа“ („Хорошо здесь: и шелестъ и хруст“) – 15СII, 12 (1963).
Истоветан текст превода је и у РЗII.

„И ѿверда, каменѿа реч је ѿала“ („И упало каменное слово“) – 15СII, 13 (1963).
У РЗII 5. стих је с промењеним редом речи (гласи: Много предстоји данас посла мени:),
а дрећа строфа је другачија, и гласи:

Иначе... Жарко шуморење лета,
Кò да је празник само на распућу.
Ја сам одавно знала, кò да гледам,
Онај дан ведри и опустелу кућу.

Вороњез (Воронеж) – 15СII, 14 (1963).
У РЗII, уз подударање, наилазимо и на значајне разлике. Верзија из РЗII гласи:

ВОРОЊЕЖ

Стоји град цео укочен и слеђен.
Као под стаклом снег, куће, дрвета.
Несигурно се по кристалу крећем.
Санке су сасвим несигурна лета.
Над торњем Петра вороњешког – вране,
И јабланови, и свод неба мален
Зелен, излокан, у сунчаном праху.
И Куликовском битком дишу стране
Победнице земље што обнавља снагом...
И јабланови – подигнуте чаше,
Над нама одједном зазвонише јаче,
Као да пију за победе наше
Хиљаде свата на пиру удаваче.

„Ти ѿразнуј веселу јодѿишѿицу скаске“ („Годовщину веселую празднуй“) – 15СII, 15 (1963).
Истоветан текст превода је и у РЗII. Александра Вранеш описује машинопис из заоставштине Десанке Максимовић који представља превод ове песме, чији је и први и последњи стих другачији од превода у РЗII: „Песма без наслова (песма) / прев. Десанка Максимовић – 1 л. (29,7 x 21 см), папир без линија, бели; писаћа машина, боја написа црна, латиница; потписано писаћом машином; 4 строфе, 16 стихова. Први стих: 'Ти овај весели отпразнуј датум'; последњи стих: 'загрејан однекуд светлошћу наглом.' – Песма датирана 1939. – Б.010“ <АВРУК, 99>

Заклеѿва (Клятва) – 15СII, 18 (1963).
Истоветан текст превода је и у РЗII.

Први далекометни на Лењинград (Первый дальнобойный в Ленинграде) – 15СП, 19 (1963).

Истоветан текст превода је и у РЗП.

Јунаштво (Мужество) – САВ, 598: 11/12 (1957); 15СП, 20 (1963).

Варијанте, САВ:

б ни горко остат без крова

Песма у САВ није подељена на строфе, и почеци стихова нису писани великим словом (она је, иначе, тамо цитирана у есеју Д. Максимовић „Сусрети са совјетским песникињама“).

У РЗП текст превода је истоветан са текстом у 15СП.

С авиона (С самолета) – 15СП, 21 (1963).

Истоветан текст превода је и у РЗП.

Победа (Победа) – 15СП, 22 (1963).

Истоветан текст превода је и у РЗП.

Друја годишница (Вторая годовщина) – 15СП, 23 (1963).

Истоветан текст превода је и у РЗП.

У њионирском лојору (В поинерлагере) – 15СП, 24 (1963).

Истоветан текст превода је и у РЗП.

Дивља ружа цвети (Шиповник цветет) – 15СП, 25 (1963).

Истоветан текст превода је и у РЗП.

Летњи сад (Летний сад) – 15СП, 26 (1963).

Ова песма је објављена и у РЗП, али под насловом „Летњи парк“, и у потпуно другачијем преводу.

Вера Инбер

Вера Михајловна Инбер (1890–1972), руска песникиња, прозни писац и новинар. У својој првој књизи после Другог светског рата, *Песник и завичај*, Десанка Максимовић објављује песму посвећену А. Ахматовој, В. Инбер и М. Алигер, под насловом „Руским песникињама које сам чезнула да видим“.

У часопису *Пушјеви* Д. Максимовић, уз своје преводе, 1963. објављује следећу белешку: „Вера Инбер рођена 10. јула 1890. у Одеси. Мати јој је била наставница матерњег језика, а отац шеф научног издавачког предузећа 'Математика', (Mathesis).

Почела је писати рано пре ступања у гимназију. После гимназије уписала се на филозофски факултет (историјско-филолошки одсек), али је ускоро отпутовала у Западну Европу на четири године, од којих је једну провела у Швајцарској, а три у Паризу.

1912. издала је прву збирку песама 'Жалосно вино', затим до револуције још две збирке: 'Горка наслада' и 'Смртне речи'. Вратила се у Москву месец дана пре Првог светског рата. Живела је неко време у Одеси и 1922. стално се настанила у Москви. То раздобље описала је у књизи прича: 'Место под сунцем'. 1923. издала је збирку песама: 'Циљ и пут' када, према њеним речима, почиње њена 'права биографија'. Као совјетски новинар поново је ишла у Европу. Цртице о Француској после Првог светског рата изашле су у збирци 'Америка у Паризу'. 1938. одликована је 'Орденом за заслуге'. Поема 'Путни дневник', посвећена Грузији, песникињи је најдраже дело.

У време Великог отаџбинског рата била је у Лењинграду запослена у 'Лењинградској правди'. Говорила је у то доба на радију, читала своја дела по болницама, фабрикама, школама. Одлазила је и до линије фронта. Из овог времена су дела: 'Пулковски меридијан', поема, и 'Готово три године', записи.

После рата је путовала са совјетским делегацијама у Иран, Румунију, Чехословачку. Још и данас пише стихове и прозу. Превођена на многе европске језике.“ <ПТ, 153: 2 (1963)>

У 15СП Вера Инбер је представљена овако: „Руска песникиња Вера Михајловна Инбер рођена је у Одеси 1890. У штампи се први пут појавила 1911. Прве збирке песама (’Жалосно вино’, 1914, ’Горка наслада’, 1917, ’Смртне речи’, 1922) носе естетичарски карактер, па сама песникиња узима за почетак своје књижевне биографије тек 1923. године. Отада Инбер, као песник нове, совјетске стварности, активно иступа с песмама и прозом (’Приче’, 1925, књиге песама ’Дечко с пегицама’, 1926, ’Сину кога нема’, 1927, ’Савез матера’, 1938, ’Путни дневник’, 1939. и др.). За време отаџбинског рата била је стално у опсађеном Лењинграду и ту, поред редовне сарадње у новинама и иступања на радију, написала поему о херојству Лењинграђана ’Пулковски меридијан’ (1942) и прозни дневник ’Готово три године’ (1945). После пута у Иран и совјетски Узбекистан објавила циклус песама ’Пут воде’ (1948). Године 1956. штампала прозну биографску повест за децу ’Како сам била мала’, а 1957. есејистичку књигу о методу, организацији, месту и средствима књижевног рада – према личном искуству и искуству других писаца.“ <15СП, 222>

Вера Инбер је преводила песме Десанке Максимовић на руски језик.

„Пољуби ме најзад за њуј“ („Поцелуй же напоследок“) – ПТ, 153–154: 1 (1963); 15СП, 29–30 (1963).

Варијанте, ПТ:

- 1 Пољубити смеш ме за пут,
- 21 Моските ћеш срести кивне
- 23 пољубити нечије дивне

У ПТ почеци стихова нису писани великим словом.

Текст у РЗП подударан са текстом из 15СП.

На мойив народне йесме (На мотив народной песни) – ПТ, 154: 1 (1963).

Гроб незнаној јунака (Могила неизвестного солдата) – ПТ, 155: 1 (1963).

Једини њуј (Единый путь) – ПТ, 156–157: 1 (1963).

Тако ће биџи (Так будет) – ЛМС, 579: 6 (1963).

Сину који не йосџоји (Сыну, которого нет) – ЛМС, 580–581: 6 (1963); 15СП, 31–33 (1963).

Варијанте, ЛМС:

- 2 Ко медвед издуши.
- 4 Мајка – да певуши.
- 14 Рећи ће: „Ја крећем“.
- 16 Везаћу му цвећем.
- 17 Добош палбом што учеста
- 19 Смирујући прах свих цеста,
- 27 Спавај, лане плавооко,

У ЛМС последња строфа гласи:

И сићушне беле хлаче,
Прве хлаче своје,
Руком држи малишанче,
Голишанче моје.

Текст у РЗП подударан са текстом из 15СП.

Расџанак (Разлука) – 15СП, 34 (1963).

Текст у РЗП подударан са текстом из 15СП.

Минућа слабости (Минута слабости) – 15СП, 36 (1963).

Текст у РЗП подударан са текстом из 15СП.

Несаница (Бессонница) – 15СП, 38–40 (1963).

Текст у РЗП подударан са текстом из 15СП.

Трамвај иде до фронтџа (Трамвај иде на фронт) – 15СП, 42–43 (1963).

Текст у РЗП подударан са текстом из 15СП.

Одох на пошту – 15СП, 44–45 (1963).

У РЗП превод ове песме има наслов „Идем на пошту (Из ’Путног дневника’)“ и потпуно је различит од превода из 15СП.

Предсовнаркома Лењин (Предсовнаркома Ленин) – 15СП, 46–47 (1963).

Текст у РЗП подударан са текстом из 15СП.

Борис Пастернак

Борис Леонидович Пастернак (1890–1960), руски песник, прозни писац и есејиста.

Девејстио њеџа – ПЗП, 47–48 (1978).

У књизи су сви текстови преводилаца окарактерисани као „преводи“. Међутим, у машинопису Д. Максимовић потпис гласи: „Препев Десанка Максимовић“.

„Предраја, речи сладуњава“ – ПЗП, 54 (1978).

У књизи су сви текстови преводилаца окарактерисани као „преводи“. Међутим, у машинопису Д. Максимовић потпис гласи: „Препев Десанка Максимовић“.

Зимска ноћ – ПЗП, 70 (1978).

У књизи су сви текстови преводилаца окарактерисани као „преводи“. Међутим, у машинопису Д. Максимовић потпис гласи: „Препев Десанка Максимовић“.

Свиџање – ПЗП, 72–73 (1978).

У књизи су сви текстови преводилаца окарактерисани као „преводи“. Међутим, у машинопису Д. Максимовић потпис гласи: „Препев Десанка Максимовић“.

Марина Цветајева

Марина Ивановна Цветајева (1892–1941), једна од највећих руских песникиња XX века.

У 15СП дата је следећа песникињина биографија: „Марина Ивановна Цветајева, руска песникиња, рођена је 1892. године у Москви. Гимназију је завршила у родном месту, старофранцуску књижевност слушала на Сорбони у Паризу. Песме је почела да пише у шестој години, да штампа – у шеснаестој, а две године касније, 1910, као гимназисткиња, кришом од породице, објавила је своју прву, врло обимну збирку песама ’Вечерњи албум’. После ове изишле су збирке: ’Чаробни феџер’ (1912), ’Из двеју књига’ (1913). Не схвативши и не прихвативши Октобарску револуцију, Цветајева 1922. године, с допуштењем совјетске власти одлази на Запад, к мужу који је, као бивши бели официр, такође био у емиграцији. У то време су у државном издању објављене две њене нове књиге (’Врсте’, 1922, ’Цар-девојка’, 1922). У почетку живи у Берлину и Прагу, затим у Паризу. Бела емиграција срета је оберучке, радо је штампа и хвали. Једна за другом појављују се збирке: ’Песме Блоку’ (1922), ’Растанак’ (1922), ’Занат’ (1923), ’Психеја. Романтика’ (1923), ’Јунак’ (1924). Међутим, односи Цветајево и беле емиграције убрзо почињу да се мењају; сама песникиња, под утицајем свега што види у емигрантској средини и што јој је испричао муж о ’руској Вандеји’, поштуно се удаљава од емиграната, а они све више зазиру од ње. После неколико година Цветајева гладује с целом породицом, али ипак

одбија многобројне понуде да у славу 'белог покрета' штампа збирку 'Јато лабудова', коју је пренела из Совјетске Русије. Песникиња све јасније види истинско лице капитализма и руске емиграције; у њеној поезији јачају ноте сатире, протеста, жеље за домовином. Упоредо с тим расте и учвршћује се интерес за оно што се дешава у СССР-у. Офанзива фашизма, шпанска трагедија, минхенска завера довршавају преокрет у души песникиње. Цветајева 1939. обнавља совјетско држављанство и, заједно са својим сином, долази у СССР. У Москви почиње да преводи, спрема књигу песама, али све то прекида – рат. Нашавши се, евакуисана из Москве, чак у Јелабуги, она извршава самоубиство (1941). Иза себе, осим поменутих штампаних књига, оставља много несабраних, чак и необјављених песама, много поема, драма у стиху итд., за које су, као и за целокупно њено поетско дело, карактеристичне велике разлике у вредности, повишена експресивност, романтичност, стилизаторство, преплетени с истинским патосом, дубоком осећајношћу, конкретним сликањем животних појава, с тачним запажањем психолошких детаља, експериментисањем у области руског стиха.“ <15СП, 222–223>

„Идеш њи, мени слични, да њрођеш“ („Идешъ, на меня похожий“) – 15СП, 49–50 (1963).

Текст у РЗП подударан са текстом из 15СП.

„Ја нисам обмануџа ни срда“ – 15СП, 51 (1963).

Текст у РЗП подударан са текстом из 15СП.

„Све на свету њоче у маџли да се кређе“ – 15СП, 52 (1963).

Текст у РЗП подударан са текстом из 15СП

Очи (Глаза) – 15СП, 53 (1963).

У РЗП текст превода је другачији.

Две њесме (Две песни) – 15СП, 54–55 (1963).

Текст у РЗП подударан са текстом из 15СП.

Хвала доџаџима – 15СП, 56–57 (1963).

Текст у РЗП подударан са текстом из 15СП.

Покушај љубоморе (Попытка ревности) – 15СП, 58–59 (1963).

Текст у РЗП подударан са текстом из 15СП.

Песник и цар (Поет и царъ) – 15СП, 60 (1963).

Текст у РЗП подударан са текстом из 15СП.

Луча (Лучинка) – 15СП, 60 (1963).

Текст у РЗП подударан са текстом из 15СП.

Песма сину (Стихи к сыну) – 15СП, 62–64 (1963).

Текст у РЗП подударан са текстом из 15СП.

Зова – 15СП, 65–66 (1963).

Текст у РЗП подударан са текстом из 15СП.

Чиџаоци новина (Читатели газет) – 15СП, 65–66 (1963).

У РЗП разлике од текста из 15СП у стиховима:

7	Жвакачи лепка и гара,
19	Пумпају се гаштим ветром
20	Пуне се до самог гроца.
21	За шта ове банине
33	„Нестао! Пропао! Скресан!“

- 35 Мајко! Гутембергова преса
36 Гора је но Шварцов прах.
50 (Празним је местом зови!)
53 ске прљавштине.

Један официр – 15СП, 69–71 (1963).
Текст у РЗП подударан са текстом из 15СП.

Марш (Март) – 15СП, 72–73 (1963).
Текст у РЗП подударан са текстом из 15СП.

Јелена Блаићина

Јелена Александровна Благићина (1903–1989), руска песникиња, драмски писац и преводац.

Поседећемо у њишини – ДП, 14 (1987).

Агнија Барто

Агнија Љвовна Барто (1906–1981), руска песникиња, бавила се претежно поезијом за децу.

У 15СП се њена стваралачка биографија представља овако: „Руска песникиња Агнија Љвовна Барто рођена је у Москви 1906. године. Пише претежно за децу предшколског и млађег школског узраста, сликајући живот совјетске школе, породице, пионирског одреда, дечјег дома. Почела је да штампа 1925. Досад је објавила много зборника и књига: 'Мали Кинез Ван Ли' (1925), 'Браћа' (1928), 'Малишан наопачке' (1934), 'Играчке' (1936), 'Брбљивци' (1939), 'Завичајна улица' (1942), 'Долази ученик' (1944), 'Почетница' (1945), 'Звониград' (1948), 'Песме за децу' (1949), 'Њему је четрнаест година' (1949), 'Веселе песме' (1957) и др. Написала је два сценарија за дечје филмове. Њена дела доживела су више од 400 издања, а тираж њених књига премашио је 20 милиона примерака. Превођена је на језике совјетских и других народа.“ <15СП, 223–224>

Дедина унука (Дедушкина внучка) – ЗМ, 260: 11 (1962); 15СП, 80–81 (1963).
У ЗМ је објављена друга верзија превода ове песме:

Иде јутром у школе
Сва млада Москва пешке,
Учи успут глаголе
И сложенице тешке.

Само се вози Клава
Од јутарњега сата
И кола зауставља
Право пред школска врата.

Иза вратанца ЗИС-а
Клава тад појави се,
Погледа сасвим важно,
Пошаље ЗИС у гаражу.

Учитељ седокоси
Не може да се вози,
А Клава у колима!
По којим правилима
И по којему праву
Ауто вози Клаву?

– Деди ја сам унука,
Деда је херој рада...
Унука белорука,
У томе сва је мука.

Све беспослена седи,
Ни у шта теку сати,
И не сети се деди
Ни шољу чаја дати.

Али од деде иште:
„Даћеш ми кола? Важи?
Идем на клизалиште.“
И зазвони гаражи.

Је ли зла срећа која,
Питаш се, је ли варка:
У дедице хероја
Расте беспосличарка.

У АВРУК под бр. 505 (Б.010) описан је машинопис превода ове песме чији први стих гласи: „Иде јутром у школу“. То би могла бити управо верзија из ЗМ. Пошто је текст превода у РЗП подударан са текстом из 15СП, може се претпоставити да он припада Р. Зоговићу, а превод у ЗМ – Д. Максимовић.

Љубазни њосџуџак – ЗМ, 261: 11 (1962).

Предавач – ЗМ, 261: 11 (1962).

Долиџа – 15СП, 77 (1963)
Текст у РЗП подударан са текстом из 15СП.

Адам злочинац (Преступный Адам) – 15СП, 78–79 (1963).
Текст у РЗП подударан са текстом из 15СП.

Покровиџеље – 15СП, 82–83 (1963).
Текст у РЗП подударан са текстом из 15СП.

Гуске – лабџови (Гуси лебеди) – 15СП, 84 (1963).
Текст у РЗП подударан са текстом из 15СП.

Расџем – 15СП, 49 (1963).

У заоставштини Десанке Максимовић постоји још један превод из поезије Агније Барто, за који у постојећим библиографијама нема података да је објављен. То је превод песме: „Гост“ (28 стихова, први стих гласи: „Отац је допутовао“, а последњи: „Јеси ли гост или тата?“) <АВРУК, 99, под бр. 504>

Марија Пејрових

Марија Сергејевна Петрових (1908–1979), позната руска песникиња и преводацац.

Уз први свој објављени превод из поезије руске песникиње Д. Максимовић почетком 1987. године у *Књижевним новинама* иступа са белешком следеће садржине: „Марија Сергејевна Петрових (1908), родом је из Јарославља, древног руског града што објашњава часту тему руске историје у њеним песмама. За живота је издала само једну књигу – ‘Далеко дрво’, да би после била оберучке прихваћена и хваљена. Њеним стиховима су се одушевљавали Пастернак, Мандељштам, Анталколски (!), Ана Ахматова – која је

сматрала да су лирске љубавне песме Марије Петрових високе уметничке вредности. Ова жена закасна, посмртна слава да се објаснити њеном скромношћу и другим узроцима који се називају из њених стихова.

На уводној страници њене посмртне књиге 'Предодређеност' стоји: 'Лирика Марије Петрових је пуна драматичности, у исто време и снажна и нежна. Читаоца њеној поезији привлачи искреност, изванредно мајсторство форме и богатство језика', а можда и њена везаност за прошлост. Песникиња је испољила и необичан сликарски дар у својим стиховима. Њене песме кипте метафорама, блиставим описима. Не зна се да ли су лепше њене љубавне песме, родољубиве или сликовите. Овај песник воли живот, и зато ваљда много пева и о смрти.' <КН, 725: 33 (1987)>

Своју књигу превода поезије Марије Петрових *Закажи ми сасићанак на овом свећу* Десанка Максимовић две године касније почиње следећим есејем:

„Добродошлица Марији Сергејевној Петрових

Марија Петрових је ушла у ред првих руских и совјетских песникиња, поред Ане Ахматове, Марине Цветајеве, Маргарите Алигер, да поменемо само оне које су код нас често превођене. Ми први пут преводимо целокупно песничко дело Марије Петрових, данас ваљда најчитаније жене песника у Совјетском Савезу. Верујемо да ће и у нашој земљи бити од читалаца дочекана са добродошлицом и завољена. Ова песникиња, изразити лирничар, у исто време је и песник из чије поезије се може назрети и време у коме је живела, карактер поднебља где је расла, душа народа коме припада. Владимир Мајаковски, кад му је једном било замерено што пише и љубавну поезију, одговорио је да иако је револуционарни песник није бесполно биће, а Марија Петрових би онима који не прихватају њене песме друштвеног карактера могла одговорити да мада је лирски песник тиче је се судбина народа коме припада и као биљка је осетљива на поднебље где је рођена.

Таленти су обично порозни. Музичари су често обдарени и за поезију и за сликарство, нечије симфоније су и сликарска платна, лирске поеме, док мелодије неких песама говоре да је песник латентни музичар. Марија Петрових, лирик на куб, како би рекли математичари, има и око сликара – да прво проговоримо о овој њеној одлици. Не знам ко је лепоту руских предела и поднебље ове земље ликовније и с више љубави оцевао. Читајући такве њене песме чини нам се на лицу места, материјално, доживљујемо мирис снега, буђење пролећа, загонетност шуме. Марија Петрових осећа дрво као што га осећа птица, осећа траву као зрикавац и познаје небо као што га познају снег и киша. Љубавна поезија Марије Петрових још је тананија, прожета чежњом, болом, пркосом, вером у наставак љубави и с ону страну живота. Та жена љубавна религија је религија духовнољубних створења која имају додир са невидљивим, само наслућеним световима. Она вољеног човека позива да дође на састанак из загробног света. И то није веровање да тај неки свет постоји, него да љубав све може, да нема граница. Вероватно је само жена песник у стању да воли тако полуплотским начином вољења, да буде увек у дослуху са онима којих више нема или који се већ спремају да ишчиле из живота.

И у свему другом Марија је изузетне природе. Овде бисмо нарочито истакли једну њену људску и песничку одлику – срчаност и самосталност које нису нипошто какав непријатељски став према друкчијем ставу и мишљењу. Марија Петрових је природно своја, природно следи свој пут, као што природно тече река или витала олуја. У доба кад се не помињу у поезији црква или звона, кад се скоро заборавило шта је то часни пост, она пише једну од најлепших својих песама где се сећа детињства и верских светковина око цркве, а где су главни јунаци гачци – који као верници клањају. И ко сад шта може побожним птицама.

Занимљив је развој Марије Петрових. Будући да је почела писати врло млада била је једно време под утицајем старијих савремених песника, очарана новином њихова начина писања, али већ тада испољив најбоље црте и своје обдарености и свога карактера:

упадљиву духовност, очараност природом, везаност за утиске из детињства, младалачку жељу да се зачуди, да се преда маштању. Приметићете како је уредник руског издања њене књиге те песме раног периода ставио на последње место. Зашто? Можда зато што су стилем најсложеније, или да покаже да је већ у младости испољила своју велику обдареност.

Обично и најбоља збирка стихова донесе само по десетак песама изузетне лепоте и оригиналности, а код овог песника их има и више таквих, 'целих лепих', што рекао некад Богдан Поповић, а посејана је низом стихова који се заувек памте. Не бисмо овде свој укус наметали, нека сам читалац има задовољство да проналази себи најближе, најлепше творевине Марије Петрових, нека улази у врт ове поезије без претходно задатих правила неке своје поетике и нека му не буде жао ако нека песма потуче његове унапред одређене захтеве савремене поезије. Танана осећајност овог песника, заоблачна занетост, луда заљубљеност у немужшти свет око нас и забринутост пред непознатим светом у нама самим, сваког ће освојити.

Ма колико преводиоци били конгенијални са песником кога преводе, на жалост не могу превести оно најлепше у поезији, оно што стоји између речи, измаглицу која лебди над њима. Волели бисмо да се ипак и у преводу осети да Марија Петрових влада речју као обдарен виолинист што и неосетним додиром гудалом буди звуке који се дуго памте.

Желимо Марији Петрових добродошлицу међу песнике наше земље. <МПЗ, 5–7 (1989)>

Марија Петрових је преводила песме Десанке Максимовић на руски језик.

Пред ликом Саврасова (Перед картиной Саврасова) – КН, 33, 725 (1987); МПЗ, 140 (1989).

У КН штампарске грешке у 9, 22. и 24. стиху.

„Мислила сам мржња је ѿламен шумни“ („Я думала, что ненависть – огонь“) – КН, 33, 725 (1987); МПЗ, 20 (1989).

Варијанте, КН: :

3 под облацима скоро летећ коњ брзи.

„Какво ѿу ѿомаже надахнуће“ („Какое тут вдохновение, – просто“) – КН, 33, 725 (1987); МПЗ, 39 (1989).

Варијанте, КН:

5 Решава се сместа: Метак или омча,
16 (Омча, нож, метак или река.)
17 И даље пишем не чујућ, не видећ,
18 у бунилу од страха шта сме, шта не сме
21 и наједном схватиш да су то песме.

У КН нема поделе на строфе (постоји размак само испред последњег стиха).

Александра Вранеш је у АВРУК под бројем 844 описала део машинописа ове песме од стиха: „Чита сад нежно, сад гневно, сад глухо“, закључно са стихом: „написати тачно, не пропустит реда.“

Црѿа хоризонѿа (Черта горизонта) – КН, 33, 725 (1987); МПЗ, 67 (1989).

Варијанте, КН:

5 Спочетка црта хоризонта је оштра –
Према опису Александре Вранеш у АВРУК под бр. 915, сачувана варијанта у машинопису разликује се од објављене (њен први стих гласи: „Ти не постајеш сећање ни дан дањи“, последњи: „да ти је смрт милија него ја.“

Пољски ѿесници (Пољские поэты) – КН, 33, 725 (1987); МПЗ, 141 (1989).

Историја једној ѿознансѿва (История одного знакомства) – КН, 33, 725 (1987); МПЗ, 159 (1989).

„*Распјанак дуї ме боли*“ – МПЗ, 15 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме четрдесетих година“.

„*Ти мислиш да ми је животић њун склада*“ („Ты думаешь, что силою созвучий“) – МПЗ, 16 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме четрдесетих година“.

„*Не љути се на реч ми без душе*“ („Не взыщи мои признанья грубы“) – МПЗ, 17 (1989).

Александра Вранеш је пронашла машинопис овог превода и у АВРУК под бр. 847 констатовала: „Има разлика у односу на објављену варијанту у стиховима 8 и 9.“

Из одељка књиге МПЗ „Песме четрдесетих година“.

„*Воли ме. Ја сам њама неутјешна*“ („Люби меня, я тьма кромешная“) – МПЗ, 18 (1989).

Александра Вранеш је пронашла машинопис овог превода и у АВРУК под бр. 860 констатовала: „Има разлика у односу на варијанту објављену на стр. 19 збирке *Закажи ми сусрећ на овом свейу*.“ Од објављене варијанте се разликује и превод ове песме описан под бр. 911 (његов први стих гласи: „Воли ме, ја сам помрчина“, а последњи: „јер ти си светлост, а тама сам ја.“).

Из одељка књиге МПЗ „Песме четрдесетих година“.

„*Говоре свуда судба нас чека*“ („Говорят, от судьбы не уйдешь“) – МПЗ, 19 (1989).

Александра Вранеш је пронашла машинопис овог превода и у АВРУК под бр. 861 констатовала: „Има разлика у односу на варијанту објављену на стр. 19 збирке *Закажи ми сусрећ на овом свейу*.“

Из одељка књиге МПЗ „Песме четрдесетих година“.

„*Не ѡлачи, не жалости се сада*“ („Не плачь, не жалуйсы, не надо“) – МПЗ, 21 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме четрдесетих година“.

„*Дубок као златио давнине*“ („Глубокий, будто темно-золотой“) – МПЗ, 23 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме четрдесетих година“.

„*Вейар завија, звижди мнојо*“ („Ветер воет, ветер свищет“) – МПЗ, 24 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме четрдесетих година“.

„*Кад и на неба ѡлаво море*“ („Когда на небо синее“) – МПЗ, 25 (1989).

Александра Вранеш је пронашла машинопис овог превода и описала га у АВРУК под бр. 873. У њему први стих гласи: „Када на неба плаво море“, а последњи: „да будем твоја мати.“, што значи да тамо недостаје последња строфа песме. Из тога проистиче да се објављени превод разликује од ове рукописне верзије.

Из одељка књиге МПЗ „Песме четрдесетих година“.

„*Засјим ли, ѡренем ли се – рай, рай*“ („Проснемся, уснем ли – война, война“) – МПЗ, 27 (1989).

Александра Вранеш је пронашла машинопис овог превода и у АВРУК под бр. 882 констатовала да постоје „битне разлике у односу на објављену варијанту“. Сличну констатацију даје и у опису под бр. 945.

Из одељка књиге МПЗ „Песме четрдесетих година“.

Април 1942 (Апрель 1942 года) – МПЗ, 28 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме четрдесетих година“.

„*Сујра је дан ѡвоја рођења*“ („Завтра день рождения твоего“) – МПЗ, 29 (1989).

Александра Вранеш је пронашла машинопис овог превода и у АВРУК под бр. 852 констатовала: „Има разлика у односу на објављену варијанту у стиховима у трећем стиху.“

Из одељка књиге МПЗ „Песме четрдесетих година“.

Севасѿойољ – МПЗ, 30 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме четрдесетих година“.

Ноћ 6. авѿусѿиа (Ночъ на 6 августа) – МПЗ, 31 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме четрдесетих година“.

Јесење шуме (Осенние леса) – МПЗ, 32–34 (1989).

Александра Вранеш је пронашла машинопис овог превода и у АВРУК под бр. 852 констатовала: „Битне разлике у односу на објављену варијанту.“

Под бр. 928 описан је превод друге песме из циклуса чији први стих у тој варијанти гласи: „Туговала сам за свежим зидовима од брвана.“

Под бр. 922 описан је превод треће песме из овог циклуса који се ту назива „Јесења шума“. И тај текст се не подудара са објављеном варијантом (у њему први стих гласи: „Не наживати се, не нагледати се чуда“). Под 929, опет машинопис Јесење шуме 3 (први стих: „Не наживати се, не нагледати“), уз напомену да два стиха из ове песме у збирци *Закажи ми сасѿанак на овом свейу* нису објављена.

Из одељка књиге МПЗ „Песме четрдесетих година“.

„Убури је само сѿасење“ („Лишь в буре приют и спасение“) – МПЗ, 35 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме четрдесетих година“.

Чисѿойољ – МПЗ, 36 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме четрдесетих година“.

„Без наслова смо ѿочињали“ („Мы начинали без заглавий“) – МПЗ, 37 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме четрдесетих година“.

„У срцу ѿвومه била сам иѿак“ („Но в сердце твоём я былс ведь“) – МПЗ, 40 (1989).

Према опису Александре Вранеш у АВРУК под бр. 919 сачувана варијанта у машинопису могло би бити да се разликује од објављене (ѿен последњи стих: „случајно са тобом и трајно.“

Из одељка књиге МПЗ „Песме четрдесетих година“.

„О, ћуѿи, ја знам, ја знам, ја знам“ („Молчи, я знаю, знаю, знаю“) – МПЗ, 41 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме четрдесетих година“.

„Заѿиѿо се иѿраш да ми је да знам“ („Что же это за игра такая“) – МПЗ, 42 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме четрдесетих година“.

„Пролеће и снеѿ. И неѿробудив мир“ („Весна и снег. И неprobудный мир“) – МПЗ, 43 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме четрдесетих година“.

„Закажи ми сасѿанак“ („Назначь мне свидание“) – МПЗ, 47 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме педесетих година“.

„Зима као укоюана сѿаде“ („Зима установилась в марте“) – МПЗ, 49 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме педесетих година“.

„Мирисно и свеже, шуморећ лако“ („За окном шумит листва густая“) – МПЗ, 50 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме педесетих година“.

Бајка (Сказка) – МПЗ, 51 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме педесетих година“.

„Како мноѿо снеѿа у аѿрилуима“ („Какой обильный снегопад в апреле“) – МПЗ, 54 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме педесетих година“.

„Тумараш шумом не слућеш да ћеш ју“ („Бредеш по лесу, не думая, что вдруг“) – МПЗ, 55 (1989).

Александра Вранеш је пронашла машинопис овог превода и у АВРУК под бр. 856 констатовала: „Има разлика у односу на објављену варијанту.“

Из одељка књиге МПЗ „Песме педесетих година“.

„Сћрах крај харџије беле, снене“ („Смертний страх перед бумагой белой“) – МПЗ, 56 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме педесетих година“.

Најџис на јорџреју (Надпись на портрете) – МПЗ, 57 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме педесетих година“.

„За шебе сам нула јола“ („Я равна для тебя нулю“) – МПЗ, 58 (1989).

Александра Вранеш је пронашла машинопис овог превода и у АВРУК под бр. 845 констатовала: „Има разлика у односу на објављену варијанту у шестом стиху.“

Из одељка књиге МПЗ „Песме педесетих година“.

„Зашићо ли је унишћено“ („За что же уничтожено“) – МПЗ, 59 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме педесетих година“.

„Крај њивоје хумке вечни несјокој“ („У твоей могилы вечный непокой“) – МПЗ, 60 (1989).

Александра Вранеш је пронашла машинопис овог превода и у АВРУК под бр. 855 констатовала: „Има разлика у односу на објављену варијанту.“

„Једно смо уз друго“ („Мы рядом сидим“) – МПЗ, 61 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме педесетих година“.

„Неће ово лишће сјајати дуго“ („Скорей бы эти листья облетели“) – МПЗ, 62 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме педесетих година“.

„Како на обали овој живећи“ („Скажи – как жить мне, как мне жить“) – МПЗ, 63 (1989).

Александра Вранеш је пронашла машинопис овог превода и у АВРУК под бр. 854 констатовала: „Има разлика у односу на објављену варијанту.“

Из одељка књиге МПЗ „Песме педесетих година“.

„Ти не њостајеш јошће сећање“ („Ты не становишься воспоминанием“) – МПЗ, 64 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме педесетих година“.

„Аује јодине расџанка чеках“ („После долгих лет разлуки“) – МПЗ, 66 (1989).

Александра Вранеш је пронашла машинопис овог превода и у АВРУК под бр. 853 констатовала: „Има разлика у односу на објављену варијанту у једанаестом, тринаестом и шеснаестом стиху.“

Из одељка књиге МПЗ „Песме педесетих година“.

„Да ли зајо шћо нејојода“ („Не за то ли, что только гроза“) – МПЗ, 68 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме педесетих година“.

Сан њред свануће (Сон на рассвете) – МПЗ, 69 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме педесетих година“.

„Чуј зрикавце... А знаи ли ко су они“ („Кузнечики... А кто они такие“) – МПЗ, 70 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме педесетих година“.

„Првен одблесак видим њада“ („Пылает ответ красноватый“) – МПЗ, 71 (1989).

Александра Вранеш је пронашла машинопис овог превода и у АВРУК под бр. 850 констатовала: „Има разлика у односу на објављену варијанту у стиховима 8 и 10.“ Под

бр. 909 описала је још једну верзију превода ове песме чији први стих гласи: „Црвенкасти лебде одрази“, а последњи: „бојом малине идеш пашњаком.“, из чега се види да је и та верзија другачија од оне објављене.

Из одељка књиге МПЗ „Песме педесетих година“.

Учасу очајања (В минуто отчаянья) – МПЗ, 72 (1989).

Према опису Александре Вранеш у АВРУК под бр. 910, сачувана варијанта у машинопису разликује се од објављене (њен први стих гласи: „Сав век за речју чезнеш“, последњи: „није кадра све зближити.“

Из одељка књиге МПЗ „Песме педесетих година“.

„Ти мислиш – истина је јроста“ („Ты думаешь – правда проста“) – МПЗ, 73 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме педесетих година“.

„Узео си ми светлост и ваздух“ („Ты отнял у меня и свет и воздух“) – МПЗ, 75 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме педесетих година“.

„Врло рејко, док си само јрено“ („И лишь в редчайшие мгновенья“) – МПЗ, 76 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме педесетих година“.

„Када сийнем до јред јроб јвој“ („К твоей могиле подойду“) – МПЗ, 77 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме педесетих година“.

„Ни А ни Б минују“ – МПЗ, 78 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме педесетих година“.

Далеко дрво (Дальнее дерево) – МПЗ, 79 (1989).

Александра Вранеш је у АВРУК под бр. 859 описала машинопис овог превода (први стих: „Од жеге ваздух непокретан“, последњи: „али је дубок корен.“). На основу цитираног првог и последњег стиха, можемо констатовати да у том тексту има разлика у односу на објављену варијанту.

Из одељка књиге МПЗ „Песме педесетих година“.

„Ако ћу озбиљно, у овај час“ („Если говорить всерьез“) – МПЗ, 81 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме педесетих година“.

„О чему? О бескрају светиа дожијеја“ („О чем же, о чем, если мир необъятен“) – МПЗ, 85 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

„Ма шја казао слајати знаш“ – МПЗ, 86 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

„Шја моју, али ако ћу искрено“ (Что ж, если говорить без фальши) – МПЗ, 87 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

Плач Кинескиње (Плачь китежанки) – МПЗ, 88 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“. Овде је дошло до преводилачке омашке: „китежанка“ је становница града Китежа из руског предања, а не државе „Китај“ – Кине.

„Уснуткушаш борий се са судбином“ („Сквозь сон рванешься ты померяться с судьбою“) – МПЗ, 89 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

„Не, није ми сйрашно бији сама“ („Нет, мне уже не страшно быть одной“) – САВ, 493: 12 (1988); МПЗ, 90 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

„Једино се десио њојлед два ока“ („Но то только и было, что взгляд издалека“) – САВ, 493: 12 (1988); МПЗ, 91 (1989).

Александра Вранеш је пронашла машинопис овог превода и у АВРУК под бр. 846 констатовала: „Има разлика у односу на објављену варијанту у шестом стиху.“
Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

„Не очајавај никада“ („Не отчаивайся никогда“) – МПЗ, 92 (1989).

Александра Вранеш је пронашла машинопис овог превода и у АВРУК под бр. 884 констатовала: „Има разлика у односу на објављену варијанту.“
Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

Туја (Горе) – МПЗ, 93 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

У садржају МПЗ штампарска грешка, због које наслов гласи „Фуга“, што је проузроковало грешку и у Библиографији.

„Давно не верујем над собом њросѝору“ („Давно я не верю надземным широтам“) – МПЗ, 94 (1989).

Александра Вранеш је пронашла машинопис овог превода и у АВРУК под бр. 866 констатовала: „Има разлика у објављеној варијанти.“
Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

„Прејадох се, како Chesо бива“ („Ужаснусь, опомнившись едва“) – МПЗ, 95 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

„Додирни лисѝић ѡйѝира“ („Прикосновение к бумаге“) – САВ, 495: 12 (1988); МПЗ, 96 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

„На свету је ѝек једна Јерменија“ („На свете лишь одна Армения“) – САВ, 493–494: 12 (1988); МПЗ, 97 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

„Окренем се – окаменим“ („Оглянусь – окаменею“) – МПЗ, 98 (1989).

Александра Вранеш је пронашла машинопис овог превода и описала га у АВРУК под бр. 870. На основу првог и последњег стиха (први гласи; „Окренеш се – окамениш“, а последњи: „ни тачке, ни закључне црте.“), видимо да се та верзија разликује од штампане.
Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

„Судба је вребала са ока оба“ („Судьба за мной присматривала в оба“) – МПЗ, 99 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

„Вран ѡвране, црн и вран“ („Черный ворон, черный вран“) – САВ, 492: 12 (1988); МПЗ, 100 (1989).

Александра Вранеш је пронашла машинопис овог превода и описала га у АВРУК под бр. 939. На основу првог и последњег стиха (први гласи: „Црн гавране, вране црн“, а последњи: „варао и крао, крао.“), видимо да се та верзија разликује од штампане.
Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

„О, какво ми се снило море“ („О, какие мне снились моря“) – МПЗ, 101 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

„Осиротела ми је душа убоја“ („Что делать! Душа у меня обнищала“) – МПЗ, 102 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

„Пожалише усахли ѡѝок“ („Пожалейте пропавший ручей“) – МПЗ, 103 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

„Права је у свећу благодат“ („Одна на свете благодат“) – МПЗ, 104 (1989).
Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

„Шта да кажем. Осјао је крајак рок“ („Что толковать! Остался краткий срок“) – МПЗ, 105 (1989).

Александра Вранеш је пронашла машинопис овог превода и у АВРУК под бр. 881 констатовала: „Постоје битне разлике у односу на објављену варијанту.“
Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

„Завидети је нейрисијојно, јадно“ – МПЗ, 106 (1989).
Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

„Несиоразуме корети чак“ – МПЗ, 107 (1989).

Александра Вранеш у АВРУК под бр. 880 описује превод песме без наслова с првим стихом: „Незапосленост да корим чак“ и последњим: „не зачух сличне речи“ и наводи да је тај превод објављен на 117. стр. збирке *Закажи ми сасијанак на овом свећу*. Претпостављамо да је реч „незапосленост“ техничком омашком заменила реч „неспоразуме“, али нам и први и последњи стих показују да се објављена варијанта разликује од оне из сачуваног рукописа.
Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

„Ни ахмајовска кројкоси“ („Ни ахматовской кротости“) – САВ, 492–493: 12 (1988); МПЗ, 108 (1989).

Александра Вранеш је пронашла машинопис овог превода и у АВРУК под бр. 870 констатовала: „Постоје битне разлике у односу на објављену варијанту, у којој је изостављена друга строфа.“
Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

„Поверити се шеби речи, слово“ („Страшно тебе довериться, слово“) – САВ, 492: 12 (1988); МПЗ, 109 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

„О, сенке нихане узаман“ („О, ветром зыблемая тень“) – МПЗ, 110 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

„Немоја уче да јовори“ („Немого учат говорить“) – МПЗ, 111 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

„А ритам и сликови незнано ојкуда“ („А ритмы, а рифмы не вемо откуда“) – МПЗ, 112 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

„Срце људско све си у модрицама“ („О сердце человежье, ты все в кровоподтеках“) – МПЗ, 113 (1989).

Александра Вранеш је пронашла машинопис овог превода и у АВРУК под бр. 842 констатовала: „Има разлика у односу на објављену варијанту у трећем стиху.“
Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

„Има сликар нейодмиљив“ („Есть художник неподкупный“) – МПЗ, 114 (1989).

Александра Вранеш је пронашла машинопис овог превода и у АВРУК под бр. 841 констатовала: „Има разлика у односу на објављену варијанту у стиховима 7 и 8, 10–12, 15–19.“

Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

„Године чејрдесет чејврше“ („Осень сорок четвертого года“) – САВ, 494: 12 (1988); МПЗ, 115 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

„Цврчак њева нејде сакривен у мрак“ („Сверчок поет, запрятавши се во тьму“) – МПЗ, 116 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

„Тешко је схваћити њосле неке јодине“ („Легко ль понячь через десятки лет“) – МПЗ, 117 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

Молишва шуми (Молитва лесу) – МПЗ, 118 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

Скица за јорјррей (Ескиз к портрету) – САВ, 494–495: 12 (1988); МПЗ, 119 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

Најшис на књизи (Надпись на књиге) – САВ, 495: 12 (1988); МПЗ, 120 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

„Кад наиђе беда, мој је науц сџари“ („По мне лишь так: когда беда настанет“) – МПЗ, 121 (1989).

Александра Вранеш је пронашла машинопис овог превода и у АВРУК под бр. 848 констатовала: „Има разлика у односу на објављену варијанту у стиховима 2, 4, 6, 8.“

Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

„Ти јовориш: ’Ја нисам чинила зла’...“ („Ты говоришь: ’Я не творила зла““) – МПЗ, 122 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

„Овде сам волела све како је“ („Я здесь любила все как есть“) – МПЗ, 123 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

„Поїледај, два дрвета расџу“ („Взгляни, два дерева растут“) – МПЗ, 124 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

„Пусџиња... Песак шрајове“ („Пустыня... Замело следы“) – САВ, 495–496: 12 (1988); МПЗ, 125 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме шездесетих година“.

„Хшела бих рећи шихо сасвим“ („Сказать бы, слов своих не слыша“) – МПЗ, 129 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме седамдесетих година“.

Болесџи (Болезнь) – МПЗ, 130 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме седамдесетих година“.

„Своме циљу, циљу драјом“ („К своей заветной цели“) – МПЗ, 131 (1989).

Према запису Александре Вранеш у АВРУК под бр. 900, у машинопису се последњи стих не завршава узвичником, већ знаком питања.

Из одељка књиге МПЗ „Песме седамдесетих година“.

„За слајање сџихова нема дара“ („Когда слагать стихи таланта нет“) – МПЗ, 132 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме седамдесетих година“.

Завешџање (Завещание) – МПЗ, 133 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме седамдесетих година“.

„На шумном месџу неком“ („На миру, на юру“) – МПЗ, 134 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме седамдесетих година“.

Немир (Тревога) – МПЗ, 135 (1989).

Александра Вранеш је пронашла машинопис овог превода и у АВРУК под бр. 889 констатовала: „Битне разлике у односу на објављену варијанту.“

Из одељка књиге МПЗ „Песме седамдесетих година“.

„Жеља ми је нешто рећи њесницима“ („Одно мне хочется сказать поэтам“) – МПЗ, 136 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме седамдесетих година“.

Тойоле (Тополя) – МПЗ, 137 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме седамдесетих година“.

У опису сачуваног машинописа трећег дела песме, у АВРУК под бр. 933, први стих тог дела гласи: „И увек ноћу преображења има“.

Риљејев (Рылеев) – МПЗ, 139 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме седамдесетих година“.

Редакџор (Редактор) – МПЗ, 142 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме седамдесетих година“.

„Како беше дивно доба младо“ („Как были эти годы хороши“) – МПЗ, 143 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме седамдесетих година“.

„Раздио њошок ујуџру“ („Разбила речка поутру“) – МПЗ, 144 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме седамдесетих година“.

Несаница (Бессонница) – МПЗ, 145 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме седамдесетих година“.

О њиџама (О птицах) – МПЗ, 146 (1989).

Према запису Александре Вранеш у АВРУК под бр. 936, први стих варијанте из машинописа гласи: „И наједном престанеш страдаџи“, а последњи: „научи од птица са гране.“ Дакле, штампана верзија је другачија.

Из одељка књиге МПЗ „Песме седамдесетих година“.

„Осврћуџ се кришом уђе“ („Озираясь, в дверь пролез“) – МПЗ, 147 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме седамдесетих година“.

„Кад мук њређе сваки рок живи“ („Когда молчание перешло предел“) – МПЗ, 148 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме седамдесетих година“.

„И наједном ниче неки најев муџни“ („И вдруг возникает какой-то напев“) – МПЗ, 149 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме седамдесетих година“.

„Боже, какво муњевиџо лето“ („Боже, какое мгновенное лето“) – МПЗ, 150 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме седамдесетих година“.

„Нема несрећнијеј од оној“ („Нет несчастней того“) – МПЗ, 151 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме седамдесетих година“.

Ноћ (Ночь) – МПЗ, 155 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме раног доба“.

Звезда (Звезда) – МПЗ, 156 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме раног доба“.

„Подневно сунце дрхтјећ разлило се“ („Подневное солнце, дрожа, растеклось“) – МПЗ, 157 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме раног доба“.

Рани губишак (Ранняя утрата) – МПЗ, 158 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме раног доба“.

Старост (Старость) – МПЗ, 161 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме раног доба“.

Рјавол (Рявол) – МПЗ, 162–163 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме раног доба“.

Муза (Муза) – МПЗ, 164 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме раног доба“.

„А на шаван чик сам усуди се“ („А на чердак – попытайся один“) – МПЗ, 165 (1989).

Александра Вранеш је пронашла машинопис овог превода и у АВРУК под бр. 847 констатовала: „Има разлика у односу на објављену варијанту у стиховима 2, 12 и 19.“

Из одељка књиге МПЗ „Песме раног доба“.

„Збој йоноситости своје“ („В угоду гордости моей) – МПЗ, 166 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме раног доба“.

„Неукротивим немиром“ („Неукротимою тревогой“) – МПЗ, 167 (1989).

Александра Вранеш је пронашла машинопис овог превода и у АВРУК под бр. 904 констатовала: „Битне разлике у односу на објављену варијанту.“

Из одељка књиге МПЗ „Песме раног доба“.

Волошинове аквареле (Акварели Волошина) – МПЗ, 168 (1989).

Према запису Александре Вранеш у АВРУК под бр. 903, наслов варијанте из машинописа гласи: „Волошинови акварели.“

Из одељка књиге МПЗ „Песме раног доба“.

„Често ми йада на ум Бахчисарај“ („Мне вспоминается Бахчисарай“) – МПЗ, 169 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме раног доба“.

Шумско дрво (Лесное дно) – МПЗ, 170 (1989).

Према запису Александре Вранеш у АВРУК под бр. 901, последњи стих варијанте из машинописа гласи: „оног што је увек и свуд пред нама.“

Из одељка књиге МПЗ „Песме раног доба“.

„Ти хоћеш йесама? Ево их“ („Стихов ты хочешь? Вот тебе“) – МПЗ, 171 (1989).

Александра Вранеш је пронашла машинопис овог превода и у АВРУК под бр. 891 констатовала: „Постоје битне разлике у односу на објављену варијанту.“ На основу првог стиха машинописа („Песме хоћеш, чекаш дуго“), види се да је та верзија, за разлику од објављене јампске, заправо у трохеју.

Из одељка књиге МПЗ „Песме раног доба“.

Крај йодине (Конец года) – МПЗ, 172 (1989).

Александра Вранеш је пронашла машинопис овог превода и у АВРУК под бр. 890 констатовала: „Битне разлике у односу на објављену варијанту.“

Из одељка књиге МПЗ „Песме раног доба“.

Свом живоју (К жизни моей) – МПЗ, 173 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме раног доба“.

Болдинска јесен (Болдинская осень) – МПЗ, 175–177 (1989).

Из одељка књиге МПЗ „Песме раног доба“.

У АВРУК Александра Вранеш бележи да је у рукописној заоставштини Д. Максимовић пронашла следеће необјављене преводе песама М. Петрових (наводимо број под којим је рукопис регистрован, а из описа први стих, последњи стих и напомену А. Вранеш):

839. Без наслова (12 стихова, први стих: „Фебруар! Укрштање чудеса“, последњи: „целим жаром усне моје.“). – Није објављена у збирци *Закажи ми сасџанак на овом свејџу*.

843. Без наслова (20 стихова, први стих: „Свитања, заласци – а увек ти“, последњи: „уништићу тебе, рате!“). – Није објављена у збирци *Закажи ми сасџанак на овом свејџу*.

857. Без наслова (16 стихова, први стих: „да реч сине“, последњи: „испред ћугања хумке.“). – Није објављена у збирци *Закажи ми сасџанак на овом свејџу*.

864. „Бајчица“ (14 стихова, први стих: „Горе је дремљива бука“, последњи: „Дремаж нада мноме ниже.“). – Није објављена у збирци *Закажи ми сасџанак на овом свејџу*.

868. Без наслова (8 стихова, први стих: „Нас рађајући дан“, последњи: „Не би било, да није таме.“). – Није објављена у збирци *Закажи ми сасџанак на овом свејџу*.

869. Без наслова (12 стихова, први стих: „Знам да ми се нећеш вратити“, последњи: „и тад ме тек саму остави.“). – Није објављена у збирци *Закажи ми сасџанак на овом свејџу*.

872. Без наслова (10 стихова, први стих: „Једна је у свету благодат“, последњи: „и непрестано животворна.“). – Није објављена у збирци *Закажи ми сасџанак на овом свејџу*.

885. Без наслова (7 стихова, први стих: „Ја мрзим смрт“, последњи: „за њега требало би и дан и ноћ да молим.“). Није објављена у збирци *Закажи ми сасџанак на овом свејџу*.

896. Без наслова (Лахор?) (12 стихова, први стих: „Веје летњи лахор тла“, последњи: „одувек се звао лахор.“). – Није објављена у збирци *Закажи ми сасџанак на овом свејџу*.

905. „Славуј“ (31 стих, први стих: „Ту где је четинара“, последњи: „продорна хладноћа све љућа.“). – Није објављена у збирци *Закажи ми сасџанак на овом свејџу*.

921. Без наслова (4 стиха, први стих: „У бури је угодниште и спасење“, последњи: „бар ви не оставите мене.“). – Није објављена у збирци *Закажи ми сасџанак на овом свејџу*.

923. Без наслова (5 стихова, први стих: „Знам да ми се нећеш вратити“, последњи: „Мили, ти си ми дужан остао.“). – Песма није завршена.

930. Без наслова (36 стихова, први стих: „Ја жалост осећам огромну“, последњи: „више ми је немогуће.“). Није објављена у збирци *Закажи ми сасџанак на овом свејџу*.

937. Без наслова (8 стихова, први стих: „Зар ћемо све до краја овако“, последњи: „тврда хладноћа прожела обоје.“). Није објављена у збирци *Закажи ми сасџанак на овом свејџу*.

938. „Море“ (28 стихова, први стих: „Волим двополни твој талас плави“, последњи: „на двополно, на безпочетно.“). Није објављена у збирци *Закажи ми сасџанак на овом свејџу*.

940. Без наслова (19 стихова, први стих: „Помисли, зар је мало дело“, последњи: „у живим срцима оставити сјај?“). Није објављена у збирци *Закажи ми сасџанак на овом свејџу*.

Судећи по постојећим библиографијама, нису објављени ни следећи преводи забележени у АВРУК:

851. Без наслова (24 стиха, први стих: „Волимо на њој сваку ствар и створа“, последњи: „док поново трагом не процветамо.“).

876. Без наслова (7 стихова, први стих: „Сети се шта си ми узео све“, последњи: „и кад ме тек саму остави.“).

877. Без наслова (20 стихова, први стих: „Природа младости нас гони“, последњи: „нежности препуна силне.“).

924. Без наслова (8 стихова, први стих: „Прашином заспите моје зенице“, последњи: „дај сусрести се у срцу твојом.“).

Александар Решетов

Александар Јефимович Решетов (1909–1980).

У белешци о њему и Сергеју Орлову Десанка Максимовић уз преводе у часопису *Сиварање* 1958. пише: „Александар Решетов и Сергеј Орлов су два угледна лењинградска песника. Александар Решетов почиње објављивати своје песме око 1930. године. Од то доба је издао неколико збирки, међу њима две о опсади Лењинграда и повест у стиховима 'Прво пролеће'. Сада је уредник лењинградског часописа 'Звезда'. Песме су му пуне осећања природе, често сетне, што је необичније код совјетских песника.

<...>

Обојица су ушли у репрезентативне антологије совјетских песника и награђивани које за храброст које за поезију.“ <СТВ, 496>

Детињство (Детство) – СТВ, 424: 5 (1958)

Објављено с преводом песама „Сећање“ и „Месец“ под наднасловом „Три песме“.

У АВРУК, у описима бр. 1095 и 1159, приписано непостојећем песнику Александру Реметовом (што је, вероватно, последица неке дактилографске грешке коју Десанка Максимовић није исправила).

Сећање (Воспоминание) – СТВ, 425: 5 (1958)

Објављено с преводом песама „Детињство“ и „Месец“ под наднасловом „Три песме“.

Месец (Луна) – СТВ, 425–426: 5 (1958)

Објављено с преводом песама „Детињство“ и „Сећање“ под наднасловом „Три песме“.

У АВРУК, у опису бр. 1160, приписано непостојећем песнику Александру Реметовом (што је, вероватно, последица неке дактилографске грешке коју Десанка Максимовић није исправила).

Олиа Берголиц

Олга Фјодоровна Берголиц (1910–1975), руска песникиња, чије је презиме код нас преношено и као „Берголиц“.

У ИСП се њена стваралачка биографија представља овако: „Олга Фјодоровна Берголиц, руска песникиња, рођена је 1910. године у Петрограду. Завршила је филозофски факултет Лењинградског универзитета. У 1930–1931. радила као дописник листа 'Советска степа'“ (град Алма-Ата). Од 1931–1934. уређивала комсомолску страницу у штампаном листу творнице 'Електроснага' у Лењинграду. Од 1934–1936. била уредник и један од писаца књиге посвећене историји ове творнице. За време Отаџбинског рата живела је и радила у опсађеном Лењинграду, иступајући на радију, у творницама, у војним јединицама и на бродовима Балтичке флоте. До сада је објавила више књига песама за децу, лирских песама, поема, приповедака, цртица и драма у стиху. Књига приповедака 'Ноћ у Новом свету' (1935) посвећена је социјалистичкој изградњи. Патос првих петогодишњице је патос поетских збирки „Песме“ (1934) и „Књига песама“ (1936). У опсађеном Лењинграду написала је мноштво лирских патриотских песама и неколико поема ('Фебруарски дневник', 1942, 'Лењинградска поема', 1942). Победно-трагични монолог 'Твој пут' (1945) представља неку врсту епикога свему преживелом и написаном у рату. Поема 'Новоросијск' (1950) посвећена је самопожртвованој борби радника који су, у најтежим условима, подизали град-комуноу. Дrame 'Они су живели у Лењинграду' (1944), 'Код нас на земљи' (1947), 'Верност' (1954) сликају непоколебљивост совјетских људи у борби против

фашистичких освајача. Књига аутобиографске лирске прозе 'Дневне звезде' (1959) насићена је описима живота совјетских људи 'пропуштеног кроз срце'.

Јесен четрдесет њрве – 15СП, 87–88 (1963).

У РЗП трећи стих гласи: „сањиво, бескрајно твоје поље ражно“.

„Трећа зона, виле – крај нејдашњих бара“ – 15СП, 89–90 (1963).

Текст у РЗП подударан са текстом из 15СП.

„Узео си ме ујучену, крују“ – 15СП, 91 (1963).

Текст у РЗП подударан са текстом из 15СП.

„Чујеш ли? Влажан и дрз вешар у леју“ – 15СП, 92 (1963).

Текст у РЗП подударан са текстом из 15СП.

Твој љуш – 15СП, 93–101 (1963).

Текст у РЗП подударан са текстом из 15СП, али је проширен преводом V одељка, кога у 15СП нема, као и преводом 23 стиха у VI одељку, којих у 15СП није било, што би могло значити да је ово и у целини један од превода из 15СП чији аутор је у већој мери (или потпуно) био Р. Зоговић.

Из љисама с љуша – 15СП, 102 (1963).

Ово је превод другог дела („писма“) из целине која садржи два дела. У издању РЗП и у наслову су, у заградама, римски бројеви. Све остало је у РЗП подударно са текстом у 15СП.

Јелена Ривина

Јелена Израилевна Ривина, рус. Рывина (1910), руска песникиња.

У БР о њој је објављена следећа белешка, потписана са Д. М.: „Јелена Ривина припада средњој генерацији совјетских песникиња. Учествовала је у лењинградској одбрани као и многи лењинградски песници и опевала узбудљивим стиховима 'Петров град подигнут на мочварама, али од кога нећеш тврђег на земљи наћи', како сама завршава једну песму. Сад доносимо песме из њене збирке 'Песме о љубави', издате 1957. у Лењинграду, у издању 'Совјетски писац.' <БР, 28: 1 (1963)>

„Свршен је дан“ – БР, 24: 1 (1963).

Под наднасловом „Из руске поезије“.

Лукаво море – БР, 24–25: 1 (1963).

Под наднасловом „Из руске поезије“.

„Ишли смо“ – БР, 25: 1 (1963).

Под наднасловом „Из руске поезије“.

„Нећу да ми ноћи и дане“ – БР, 25–26: 1 (1963).

Под наднасловом „Из руске поезије“.

Завеш друјовима – БР, 26–28: 1 (1963).

Под наднасловом „Из руске поезије“.

Сергеј Михалков

Сергеј Владимирович Михалков (1913).

Мир – ЗМ, 252: 10 (1982); ДП, 11 (1987).

Превод је у 3 објављен под наднасловом „Панорама поезије СССР, с ознаком: „препев“.

Вероника Тушнова

Вероника Михајловна Тушнова (1915–1965), руска песникиња.

У СУС уз преводе Десанка Максимовић даје следећу белешку о песникињи: „Вероника Михајловна Тушнова рођена је 27. марта 1815. године у Казану. Отац јој је био научни радник. Свршивши средњу школу, уписала се на Лењинградски медицински институт, где је учила у току четири године.

У току Великог Отаџбинског рата радила је у војним болницама. Пјесме је почела писати још у школи. Прву пјесму је објавила 1944. године. Године 1945. издала је прву збирку пјесама – 'Прва књига'.

Године 1953. објавила је поему 'Пут на Клухор', преведену затим на многе језике СССР и на многе стране језике. 1954. године штампала је зборник пјесама 'Правци – путеви', а последња њена књига, 'Дуго дисање', појавила се 1961. године.“ <СУС, 766: 9–10 (1962)>

У РР слична верзија белешке: „Вероника Михајловна Тушнова. 27. марта 1915. Отац јој је био научни радник. Свршивши средњу школу уписала се на Лењинградски медицински институт где је учила у току четири године.

У току Великог отаџбинског рата радила је по војним болницама. Песме је почела писати још у школи. Прва песма јој је објављена 1944. Године 1945. издала је прву збирку песама 'Прва књига'.

Године 1953. објавила је поему 'Пут на Клухор', преведен затим на низ страних језика изван СССР-а и на језике СССР-а.

Године 1954. штампала је зборник песама 'Правци – путеви'. последња књига се појавила 1961 'Дуго дисање.' <РР, 254: 4 (1863)>

У 15СП белешка о писцу гласи: „Вероника Михајловна Тушнова, руска песникиња, родила се 1915. године у Казану, у породици научника биолога. Године 1935. завршила је Први медицински институт у Лењинграду и постала лаборант у Свесавезном институту експерименталне медицине у Москви. За време Отаџбинског рата радила као лекар у евакуационим болницама у Москви и Казану. Почела да објављује 1944. Прву збирку песама, 'Прва књига', издала је 1945. Затим су изишле: 'Путеви. Књига песама' (1954), 'Пут за Клухор. Поеме и песме' (1956), 'Друго дисање' (1961).“ <15СП, 226–227 (1963)>

Огледало (Зеркало) – СУС, 766: 9–10 (1962); 15СП, 161 (1963).

„Корачам шумом, све кроз чејшнаре“ – СУС, 766–767: 9–10 (1962); 15СП, 165 (1963).

Варијанте, СУС:

11 у извору, гљивама белих грла.

Зима, зима (Зима, зима) – СУС, 766–767: 9–10 (1962); 15СП, 165 (1963).

Варијанте, СУС:

Наслов: Зиме, зиме...

2 над земљом пуна је ноћ висока.
16 Осада смо навек растављени,
17 не растављају нас зид ни стене,
18 високи зид нас невоља дели,
21 ко сити и гладни,
22 уснуо и будан,
24 они који лете
27 ко мртви и живи.
29 над земљом пуна је ноћ висока.

„Младоси, старијоси“ – РР, 254–255: 4 (1963).

Под наднасловом „Двије пјесме“, с преводом песме „За шумама, иза косе маглене“.

„За шумама, иза косе мајлене“ – РР, 255–256: 4 (1963).

Под наднасловом „Двије пјесме“, с преводом песме „Младост, старост“.

Свега ће бићи (Все будет) – 15СП, 157–158 (1963).

Несаница (Бессоница) – 15СП, 159 (1963).

„Рекли су ми да живиш у Енску граду“ – 15СП, 160 (1963).

„Ошкучаји срца мога“ – 15СП, 162 (1963).

Маріаріша Алигер

Маргарита Јосифовна Алигер (1915–1992) руска списатељица са којом је Десанка Максимовић била и у ближем стваралачком контакту. У својој првој књизи после Другог светског рата *Песник и завичај* Десанка Максимовић објављује песму посвећену А. Ахматовој, В. Инбер и М. Алигер, под насловом „Руским песникињама које сам чезнула да видим“.

Прву белешку о њој Десанка Максимовић објављује 1962: „Рођена је 1915. у Одеси. Средњу школу је завршила у Москви. Радила је као библиотекар и књижевни сарадник у фабричким новинама.

Од 1934. студирала је у институту Горкога, на књижевном одсеку. Почела је штампати 1933–1935. у часописима ‘Агањок’ и ‘Знамја’. Прва књига јој је изашла 1938.

За време рата радила је у војно-авијатичарском листу ‘Стаљински соко’, ишла је до линије фронта. Чувена поема ‘Зоја’ добила је 1943. највећа признања.

Досад је издала књиге: ‘Година рођења’ (1938), ‘Железни пут’ (1939), ‘Камење и траве’ (1940), ‘Успомени храбрих’ (1942), ‘Зоја’ (1943 – прво издање), ‘Лирика’ (1943), ‘Песме и поеме’ (1944), ‘Твоја победа’ (1946), ‘Бајка о правди’ (1947), ‘Први предзнаци’ (1948), ‘Твоја победа’ (1948), ‘Лењинске горе’ (1953).“ <СТВ, 627: 9 (1962)>

Следеће године за *Ријечку ревију* песникиња ову белешку мало преиначује: „Маргарита Јосифовна Алигер, рођена је 1915. у Одеси. Средњу школу је завршила у Москви 1932. Радила је као библиотекар и књижевни сарадник у фабричким новинама.

Од 1934. студирала је у институту Горкога, на књижевном одсеку. Почела је штампати 1933–1935. у часописима ‘Агањок’ и ‘Знамја’. Прва књига јој је изашла 1938. Јуна 1941, првих дана Отаџбинског рата, била је примљена за кандидата Комунистичке партије, а после годину дана постала њен члан. За време рата радила је у војноавијатичарском листу ‘Стаљински соко’, ишла је до линије фронта. Чувена поема ‘Зоја’ добила је 1943. Стаљинску награду.

Досад је издала књиге: ‘Година рођења’, 1938, ‘Зелени пут’, 1939, ‘Песме и поеме’, 1944, ‘Твоја победа’, 1946, ‘Лењинске горе’, 1953.“ <РР, 251: 4 (1963)>

Исте године потписује следећу белешку: „Руска песникиња Маргарита Јосиповна Алигер родила се у Одеси 1915. године. Завршила хемијски техникум у Москви, који је учила радећи истовремено у фабрици. Од 1934–1937. студирала је на Књижевном институту М. Горки. У Отаџбинском рату радила је у редакцијама армијских и авијатичарских листова. Почела је да објављује 1933. Прва њена збирка песама, ‘Година рођења’ (1938), посвећена је младом савременику, ентузијасту првих петолетки. У збиркама ‘Железница’ (1939), ‘Камење и траве’ (1940), песникиња тежи да што дубље и разностраније покаже свог лирског хероја, свога вршњака. У збиркама ‘Успомени храбрих’ (1942) и ‘Лирика’ (1943) опева совјетске људе, совјетски фронт и позадину из времена Отаџбинског рата. Поема ‘Зоја’ (1942) посвећена је подвигу младе партизанке Зоје Космодемјанске. Лик Зоје Космодемјанске дат је и у драми ‘Бајка о истини’ (1945). У драмској поеми ‘Прва грмљавина’ (1947), у поемама ‘Твоја победа’ (1945), ‘Лепа Меча’ (1951), у књигама лирике ‘Први знаци’ (1948), ‘Лејинови брегови’ (1953), ‘Човеку-путнику’ (1954), ‘Неколико корака’ (1962) и другим, даље су развијене основне црте поезије М. Алигер: усредсређена пажња на друштвену проблематику и идеолошку борбу епохе, на духовни свет лирског јунака песникиње, њеног савременика; настојање да се стварност филозофски схвати и изрази; наглашена емоционалност; говорне интонације. М. Алигер преводила је украјинске, азербејџанске, узбечке, српске и друге песнике.“ <15СП, 225 (1963)>

Осам година касније Десанка Максимовић о руској песникињи, под насловом „Маргарита Алигер, 'Плави тренутак' (I). Избор“ објављује и нешто шири текст (есеј): „Песникиња Маргарита Алигер, позната широм Совјетског Савеза и ван њега, помињана увек уз име Ане Ахматове, класика руске поезије, песник је код кога се одмах уоче снага, сажетост, племенита једноставност и искреност, те при првим стиховима читалац осети кога је кова овај високо обдарени стваралац. Њени стихови стоје чврсто један уз други, као камен уз камен монументалних грађевина, намењених будућности – они су готово срасли као кристали у друзама кварца. (Треба се сетити само поеме о Зоји Космодемјанској, оних стихова о жеђи).

Маргарити Алигер, како рече песник Антакољски у предговору њеним песмама, сакупљеним у две књиге и штампаним крајем прошле године, ништа женско није страни; тиме је хтео изразити да је она исто толико песник љубави колико и родољубља. (У избору који овога пута објављујемо нема, истина, љубавне поезије, ни оне где се мешају осећање родољубља и љубави, јер је преводилац намерно узео песме из њене последње, недавно објављене збирке 'Плави тренутак'). Маргарита Алигер је написала низ љубавних песама где је испољила исте врлине као и у родољубивој поезији: искреност, озбиљност и сажетост израза, снагу и веру у живот, поред свег осећања трагичног у животу и склоности да управо о томе пева. Једна од најлепших и најтрагичнијих њених љубавних песама је музика, коју је посветила мужу, композитору погинулом у рату још за младости своје и песникињине. И овде је она речита без глагољивости, искрена без непотребне отворености.

Њу живот вуче својом лепотом и разноликошћу, мада му осећа сву трагику. Њен радознали дух зове је на путовања. Последњих година могла је ту своју жељу и да оствари, и са сваког пута донела је по прегршт песама, јер, како сама вели, 'све чиме живим, о чему мислим, све што ме узнемирује и потреса, неизбежно се кад-тад, претвара у песму.' У песмама које су настале на путовањима особито јасно се испољила једна привлачна страна њена духа и њене поезије – олака иронија. То је нарочито уочљиво у песмама посвећеним Јапану. Пре годину дана, објавила је и једно прозно дело о држави Чиле.

Пошто у једној својој краткој аутобиографији Маргарита Алигер каже: 'Тврдо сам убеђена да су моје песме моја далеко испренија и дубља биографија него све што могу сама о себи рећи, пошто ваћемо бар донекле то њено убеђење и дати сада реч њеним песмама. По њима ће се закључити ко је, и каква је била наша песникиња када је била млада, а, у чему јој је та прва младост прошла, и до које је животне мудрости данас већ доспела, мада још ни издалека није у годинама када људи постају мудри.' <МСТ, 15: 5 (1971)>

У књизи поезије М. Алигер за коју је шест година касније Д. Максимовић направила избор и превела је под насловом „Можда у сну“, проф. Драган Недељковић свој поговор закључује следећим констатацијама: „Десанка Максимовић није претерано инсистирала да увек нађе правилне риме. Определила се за тачност, за целовитост слика, за неокрњеност смисла, па је – кад би морала – тим циљевима подредила риму и ритам. Схватајући да наш језик ретко кад са успехом опонаша јамбове, из језика који их фаворизују, она и у том погледу остаје неусињена и опредељује се за оно што је у нашем песничком говору природно и неусињено: за трохеј превасходно, али и за јамб уколико само он не нарушава песничку спонтаност.

Истакнута совјетска песникиња добила је у Десанки Максимовић најугледнијег преводиоца на српскохрватски језик. Тај сусрет је занимљив и заслужује пажњу.“ <МОС, 124 (1977)>

У породичној архиви породице Зоговић у Београду сачувано је и једно писмо Д. Максимовић са значајним подацима о песникињиној књизи превода поезије М. Алигер. Упућено је Р. Зоговићу 8. марта 1974. из Врњачке Бање: „Ја ћу почети оним чиме си ти своје завршио. Исту погрешку сам и ја учинила у Москви обећавши Маргарити <Алигер> да ћу јој превести песама колико је потребно за омању збирку. Нисам се нудила мада је она сама мени превела све песме из 'Помиловања', него ми је она рекла да би јој

то добро дошло ако би једном њена Тања <...> долазила у Југославију. (Нисам јој напоменула да је код нас и превести лакше него добити хонорар за онога кога преводиш). Тај страшни посао сам овде почела и иде споро и тешко јер ме стално прати мисао да је Маргарита строга и према себи па ће бити и према мени. Она је без замерке превела мене, а не знам како ћу ја њу. (Срећа је да имамо оне заједничке песме, које ће подићи ниво целокупног превода).“

Важно је обратити пажњу и на чињеницу да преводе песама из 15СП које је за РЗП, према сведочанству В. Зоговић, 1988. сама означила као Зоговићеве, Д. Максимовић овде квалификује као „заједничке песме“, као и то да их је 1977. укључила у књигу својих превода МОС.

Јесен (Осењ) – СТВ, 587: 9 (1962).

Под наднасловом „Две песме“, са песмом „Нирнберг“.

Хендриково сокаче (Гендриков переулоч) – 15СП, 28–32 (1963); МОС, 28 (1977).

Текст у РЗП подударан са текстом из 15СП.

Да и не (Да и нет) – 15СП, 131 (1963); МОС, 69 (1977).

Текст у РЗП подударан са текстом из 15СП.

Тишина – 15СП, 130 (1963); МОС, 70 (1977).

Текст у РЗП подударан са текстом из 15СП.

Нирнберџ (Нюрнберг) – СТВ, 588–587: 9 (1962); 15СП, 132–133 (1963); МОС, 80–81 (1977).

У СТВ под наднасловом „Две песме“, са песмом „Јесен“.

Превод у РЗП је другачији.

„Људи мени не прашијају њрешке“ (Људи мне ошибок не прощают) – РР, 251–252: 4 (1963); МОС, 52 (1977).

У РР објављена под наднасловом „Двије пјесме“, заједно с песмом „На усни, на трепавици траг соли“.

У РР је друга верзија превода ове песме:

Људи мени не праштају погрешака.
Не смем поклекнути без укора њина.
Живота ми не обећавају лака
ни телеграми јутарњих новина.

Готови увек на празна обећања,
дани горе као у огњу лептири.
И не доносе никаквих предсказања
да ће мој живот узмоћи да се смири.

О доброме животу шта знам ја сама,
тек по туђим песмама могу што рећи.
Но, ако је провад, нек је за софрама,
нек је лумповање до петлова трећих.

Но, прве светле пахуљице лете,
светлуцају се из даљине светиљке,
но, судбине моје велики терете,
лакши си ипак од перца, нежне биљке.

Нека се старости појављују знаци,
нека и гунђам, нека ми плећа реже

твоја тежина, али да тебе збацим,
било би ми него сами терет теже.

„Со, на усни, на *тїреїавици тїраї соли*“ (Сољ на губах, на ресницах сољ“) – РР, 252–253: 4 (1963); МОС, 63–64 (1977).

У РР објављена под надсловом „Двије пјесме“, заједно с песмом „Људи мени не праштају погрешака“.

У РР је друга верзија превода ове песме:

На усни, на *трепавици траг соли*...
Не, ништа се није заборавило.
Среће и муке, радости и боли –
свега је било.

Али лажи не, није било лажи,
издајства није нити нечасности.
Али крај Москве постоји у ражи
стаза којој смо често били гости.

Постоји у звонцу ливада мала
и постоје у трави степе наше.
Постоји мир окомитих обала
Са којих смо посматрали караше.

За Москвом древни храстови се крију,
што по жези и кад се ветри ломе,
наших судбина просту историју
препричавају још један другоме.

Постоје брезови честари бели
који памте младост нам неповратну
и понављају шумом узаврелим
љубави наше сваку речцу златну.

Где коса изнад Москве реке наста,
пред оком даљине маглени стоје...
Не измери нико земљи пространства
што га је прешло заједно нас двоје.

Напослетку када се растанемо,
кад изгуби се звук наших корака,
кад срце наше буде мртво, немо,
чуће га људи каткада из мрака.

Другим ће припасти наша срећа млада,
румен залазака, грмљавине хука,
мир прави, ветар јутарњи с ливада
и вејавица с цветних јабука...

И волеће се као ми некада,
имаће радости, имаће мука.

Човек у џиу (Человек в пути) – 15СІІ, 117–120 (1963); МОС, 21–24 (1977).

У 15СІІ превод само 6. одељка, и то са следећим варијантама:

- 6 Бојим се сазнаћу да си стар и тмушан,
- 8 видећу да си к другу равнодушан.

- 15   заљубљен у реке, градове и јата,
 20   знај много и стално, и распитуј стално.
 28   и да те волим таквога до века.

У РЗП текст превода подударан с преводом из МОС, изузев 15. стиха који гласи као у 15СЦП.

Садовоје кољцо (Садовое кольцо) – ЛМС, 582–583: 6 (1963)

Садовоје кољцо – кружна магистрална улица у Москви која је некада, очито, пролазила кроз подручје градских вртова (рус. *сад* – срп. *врт*).

У песникињиној рукописној заоставштини постоји друга верзија превода ове песме, под насловом „Садова Кружна“. У њему се и први и последњи стих разликују од објављене верзије (први гласи: „Када кроз Москву по тмини“, а последњи: „Москва. Садова Кружна.“). <АВРУК, 419, под бр. 2369>

„*Још од доба када беху Аврам и Јаков*“ – МСТ, 16: 5 (1971); МОС, 108 (1977).

У МСТ једна од изабраних песама из књиге М. Алигер *Плави ѿренушак*.

„*Пренајрејнуша радња драме*“ („Напряженное действие драмы“) – МСТ, 36: 5 (1971); МОС, 106 (1977).

У МСТ једна од изабраних песама из књиге М. Алигер *Плави ѿренушак*.

Крај јула (Конец июля) – МСТ, 17: 5 (1971); МОС, 114–115 (1977).

У МСТ једна од изабраних песама из књиге М. Алигер *Плави ѿренушак*.

Летња кишица (Летний дождик) – МСТ, 18: 5 (1971); МОС, 78–79 (1977).

У МСТ једна од изабраних песама из књиге М. Алигер *Плави ѿренушак*.

Варијанте, МСТ:

- 12   тканину њива бујно.

„*Унемоме свејџу љухој сликара*“ („В мире, где живет глухой художник“) – МСТ, 18–19: 5 (1971); МОС, 87 (1977).

У МСТ једна од изабраних песама из књиге М. Алигер *Плави ѿренушак*.

У МСТ друга верзија превода:

У свету где живи глухи сликар.
 киша не шуми, не лаје пас,
 узнемирујућа је свака ствар,
 изненадна претња свет је вас.

А око слепога пијаниста
 ни у подне не цвета траве струк,
 узнемирено само и чисто
 из невидљиве пустоши јави се звук.

Само у сну глухом се намах присни
 лавез паса и шум кише лак,
 а слепом – летњи златни обриси,
 подне, маслачак или мак.

Мени се присни, присни снага духа,
 необичан и расточен дар.
 Ко сам, да ли сликар без слуха,
 или безоки музичар?

Звона у Риму – МСТ, 19–20: 5 (1971); МОС, 76–77 (1977).

У МСТ једна од изабраних песама из књиге М. Алигер *Плави ѿренушак*.

Пред портретом Лермонтова (Перед портретом Лермонтова) – МСТ, 20: 5 (1971); МОС, 116 (1977).

У МСТ једна од изабраних песама из књиге М. Алигер *Плави иренишак*.

Дом у Медону (Дом в Медоне) – МСТ, 184–186: 5 (1971); МОС, 110–113 (1977).

У МСТ једна од изабраних песама из књиге М. Алигер *Плави иренишак*.

Варијанте, МСТ:

52   на Тропрудни, на Гранитни,
80   Тој што те је, кћерцу, гајила,
82   слободу ти подарила,
87   Давно ти је простила
89   ко је крив, а ко је прав,
90   кад би дозволило време,
115   као газдинска перина.

Балада о једној сахрани – МСТ, 187–188: 5 (1971); МОС, 100–102 (1977).

У МСТ једна од изабраних песама из књиге М. Алигер *Плави иренишак*.

У МСТ наслов је гласио „Балада једне сахране“.

Варијанте, МСТ:

после 28. стиха до 28. закључно:

не престајући ни минут,
на екранима својим будним,
посматра га последњи пут.
Сав свет, као у омами,
по кућама туђим, пријатним,
посматра по читаве сате
како се понаша Вашингтон
када се у гроб полаже он.
На сваком крају земаљског шара
све се види преко телестара

У прозном делу песме, после реченице: „Појмите, то није позориште – то је крик, то је крв, то је смрт.“ – до: „А да су каквим чудом“:

„Људи, то се не може дозволити. Људи не сме се. Много одговорности узимате. Нећете то моћи да издржите. Зар збиља још имате снаге да посматрате сахрану на телевизији? Је ли вредело изумевати телевизор када могућност да у Москви видимо Америку, а у Америци Јапан, није нашла начина да нас натера да заборавимо како још људи пуцају у главу другоме човеку? А човек, умире само једном у животу и сахрану га само једном, а ви хоћете да бескрајно умножите његову смрт и његову сахрану да сачувате заувек. Сећате ли се шта се једном догодило у Данској, у Елсинору? Наравно да се сећате, да никада неће заборавити, Шекспир се о томе побринуо.“

Балада о Мајелановом мореузу – МСТ, 188–190: 5 (1971); МОС, 103–105 (1977).

У МСТ једна од изабраних песама из књиге М. Алигер *Плави иренишак*.

Узбуна (Тревога) – МОС, 25–26 (1977).

Ирпењ (Ирпень) – МОС, 27 (1977).

Руска њесма (Русская песня) – МОС, 33–34 (1977).

„С мейком у срцу живим на свеџу“ – МОС, 35–36 (1977).

Музика (Музыка) – МОС, 37–39 (1977).

Пролеће у Лењинграду (Весна в Ленинграде) – МОС, 40–44 (1977).

- Калуџа* (Калуга) – МОС, 45–46 (1977).
- Домаћица* (Хозяйка) – МОС, 47–48 (1977).
- „*Ойросџи ми онај џлас на шелефону*“ – МОС, 49–50 (1977).
- „*Жао ми је дејџињеџ времена далека*“ – МОС, 51 (1977).
- Летњи дан* (Летний дењ) – МОС, 53 (1977).
- Рађање сунца* – МОС, 54 (1977).
- „*Госџоде, живоџа ли оџромна*“ – МОС, 55 (1977).
- „*А наше судбине, џомисли и слава*“ – 15СП, 121 (1963); МОС, 56 (1977).
Текст у РЗП подударан са текстом из 15СП и из МОС.
- Гљиве* (Грибы) – МОС, 57 (1977).
- Пред свануђе* (Перед рассветом) – МОС, 59 (1977).
- Летџо* (Лето) – МОС, 60–62 (1977).
- „*Тек шџо се јесен на џосао дала*“ („Осень тољко взялась за работу“) – МОС, 65 (1977).
Текст овог превода подударан и у РЗП.
- Двоје* (Двое) – МОС, 65 (1977).
- Свейлосџи у џрозору* – 15СП, 128 (1963); МОС, 67–68 (1977).
Текст у РЗП подударан са текстом из 15СП и из МОС.
- Пеџелуџа* (Золушка) – МОС, 71–72 (1977).
- Пламичак* (Огонек) – МОС, 73–74 (1977).
- Иџра малих лабуда* – МОС, 75 (1977).
- Изетју Сарајлиђу* – МОС, 82 (1977); ПЕНО, 19: 3–4 (1979).
- Град над реком* (Город над рекой) – МОС, 83–84 (1977).
- Необична слика* – МОС, 85–86 (1977).
- „*Ако све с чиме се не миримо*“ – МОС, 88 (1977).
- Јаџанске белешке* (Японские записки) – МОС, 89–90 (1977).
- Деца* (Дети) – МОС, 91–92 (1977).
- Сџари руски џрадови* – МОС, 93 (1977).
- „*Несређна џубав не џосџоји*“ – МОС, 94 (1977).
- За ким звоно звони* – МОС, 95–96 (1977).
- УХајџ-џарку* – МОС, 97–98 (1977).
- Ромео и Јулија* (Ромео и Джуљета) – МОС, 99 (1977).
- Усџаванка* (Колыбельная) – МОС, 107 (1977).
- Два сџарца у Паризу* – МОС, 109 (1977).

„Молим те, чешиће ми дођи бар у сне“ – МОС, 117 (1977).

„Видим у њрозору човека“ – МОС, 118 (1977).

Туђа земља – МОС, 119–121 (1977).

Према АВРУК, последњи стих у машинопису је с другачијом интерпункцијом и гласи: „али, с временом, све ређе, све мање.“ <АВРУК, 454, под бр. 2597>

Александра Вранеш у свом попису рукописне заоставштине описује осам текстова превода песама Марте Алигер које у постојећим библиографијама објављених превода Десанке Максимовић нисмо нашли. У нади да ће једног дана и ти текстови бити објављени, овде можемо само да их набројимо: „Аеродром Орли“ (24 стиха, први стих гласи: „Међународна јурњава права!“, последњи: „Лебдите више, боље би било“), „Миле Шекспирове трагедије“ (47 стихова, први стих: „Миле трагедије Шекспирове“; последњи: „што ваши мудраци и не слуте.“), песма без наслова (51 стих, први стих гласи: „Девојчица коју занео је“; последњи: „од мене нема срећније, не грешаш.“), „Вајмар“ (45 стихова, први стих: „Човечуљак са гускама, човечуљак са гускама“; последњи: „несагорео ни у каквој ватри.“), „Братске хумке“ (24 стиха, први стих: „Благо је моје уснуло“; последњи: „земља неће – ни до век.“), „Хота – игра Баска“ (92 стиха, први стих: „Био је топао дан – и добар мир“; последњи: „ко да није било растанка.“), „Позориште НО“ (53 стиха, први стих: „Заборављене већ давно“; последњи: „у старом граду Киото.“) и „Разговор на путу“ (110 стихова, први стих: „Забајкаље. На западу је свуд румен“; последњи: „заљубљена сам у њега до века.“). <АВРУК, 454–456, под бр. 2598–2605>

Људмила Тајјаничева

Људмила Константиновна Татјаничева (1915–1980), руска песникиња.

У 15СП следећа белешка о песникињи: „Руска песникиња Људмила Константиновна Татјаничева рођена је 1915. године у граду Ардатову Сибирске губерније. Средњу школу и раднички факултет Института обојених метала учила је у Свердловску. Затим је прешла у Магнитогорск, где је десет година радила у редакцији обласних новина 'Магнитогорски радник'. Године 1941. завршила је дописни курс Књижевног института М. Горки. Песме објављује од 1930. Прва збирка лирике, 'Верност', изишла 1944. у Чељабинску. Другу књигу песама, посвећену Уралу, издао је Савез писаца у Москви 1950. Затим су се појавили зборници: 'Јутро у новом граду' (Чељабинск, 1952), 'Вишњарш' (Свердловск, 1954), 'Малахит' (Москва, 1960).“ <15СП, 226>

„Ловац из шајје ћуљив“ – ЛМС, 583: 6 (1963); 15СП, 147 (1963).

После буре – ЛМС, 584–585: 6 (1963); 15СП, 151 (1963).

Глухоман – 15СП, 148 (1963).

Земља њусишње – 15СП, 149–150 (1963).

„Позови, ако те сколе муке“ – 15СП, 153 (1963).

У дејшињству – 15СП, 154 (1963).

Борис Заходер

Борис Владимирович Заходер (1918–2006), руски песник и дечији писац.

Друјовима деци – ЗМ, 157: 5 (1984); ДП, 35 (1987).

Сергеј Наровчајов

Сергеј Сергејевич Наровчатов (1919–1981), руски песник, прозни писац и историчар књижевности.

Уз превод песама, Десанка Максимовић даје следећу белешку о песнику: „На Московском институту је почео учити историју, филозофију и литературу. Године 1937. као добровољац је пошао да се бори с белофинцима. После тога је студирао књижевност у Институту Горкога и оба института завршио 1941. Почетком Великог отаџбинског рата опет је отишао у добровољце. Дан победе је дочекао на Елби. Има више ордена и медаља за храброст.

Песме је почео писати врло рано. Прву је објавио у новинама 'Кримска правда', као сасвим млад, а после 1941. у часопису 'Октобар'. Године 1948. изашла му је прва књига стихова 'Логорска ватра', а после тога још шест књига. С успехом се бави есејистиком о поезији. У тој области му је најважнија књига 'Лирика Љермонтова'.“ <КН, 10: 281 (1966)>

Шумска љубав (Лесная любовь) – КН, 10: 281 (1966).

Алежан дра Вра неш под бр. 608 у АВРУК бе ле жи да на сагу ва ном ма ши но пису пре-вода ове не сме по стје ис праже изврше не не снѝ киѝни ним ру кошиком.

Оѝишла је – КН, 10: 281 (1966).

Тих ѝодина – КН, 10: 281 (1966).

Према податку из АВРУК под бр. 609, у сачуваном машинопису први стих гласи другачије: „И пролазио сам, зубима шкргућућ, милио.“ Под бр. 1836 у АВРУК описан је и машинопис са првим стихом из штампане верзије.

Давид Самојлов

Давид Самуилович Самојлов (1920–1990), чије је право презиме Кауфман, спада у ред истакнутих руских песника XX века тзв. средње генерације.

Уз своје преводе објављене у СТВ Десанка Максимовић даје следећу белешку о писцу: „Припада покољењу пјесника које је из студентских клаупа отишло на фронт, зато је у литературу ушао касније, крајем педесетих и почетком шездесетих година. Прва његова књига 'Блиска земље' појавила се 1958. године. Послије шест година објављује скоро једну за другом књиге 'Други гребен', 'Дани', 'Равнодневица', 'Талас и камен'. Мотиви Самојловљевих књига су разнолики, он пише и о прошлом и будућем, сјећа се рата, говори о тешкоћама стваралаштва, слика изузетна душевна стања, љепоте природе. Припада пјесницима присталицама завршених форми. Он има свој лаконски формулисани естетски програм кога се држи доста строго. Стваралачки портрет Давида Самојлова не би био потпун ако не бисмо рекли да је много и плодносно радио на превођењу. Књига његових пјесничких превода изашла је у серији 'Мајстори умјетничког превода'. Преводио је оно што је блиско његовом виђењу свијета и начину писања, и то са језика пољског, чешког и мађарског.“ <СТВ, 909: 6 (1977)> Овај исти текст је, у изворном екавском облику, објављен и две године касније, на почетку књиге *Талас и камен*, збирке Самојловљевих песама које је Д. Максимовић објавила у свом преводу.

Давид Самојлов је преводио поезију Десанке Максимовић на руски језик.

Балканске пјесме – СТГ, 32–37: 28 (1976); ДСТК, 52–56 (1979).

Последње ферије (Последние каникулы) – СТВ, 905–909: 6 (1977); ДСТК, 87–92 (1979). У СТВ превод је ијекавизован и дат у скраћеној верзији (у њој је 139 стихова мање), а уз поднаслов: „одломци из поеме“ уводно објашњење о садржини поеме: „У поеми аутор <...> враћен у Краков.“ дато је у фусноти. Међутим, одељак који почиње

стиховима: „Растасмо се пред мрак“, а претходи одељку „Два монолога“, иза стиха: „Две тисуће к. метара.“ – у верзији из СТВ има још два стиха, који гласе:

Сунце се проли вруће
и раствори у модрини...

У СТВ су нешто друкчије сегментиране строфе, и у тој верзији је незнатно другачија интерпункција.

Вољена, не љовори (Любимая...) – СТГ, 70–72: 8 (1977).

Лакрдија – СТГ, 72–73: 8 (1977); ДСТК, 41 (1979).

Слободан сѝих (Вольный стих) – КН, 29, 546 (1977); ДСТК, 32 (1979).

Дом музеј (Дом музей) – КН, 29, 546 (1977); ДСТК, 34 (1979).

„*Лакше од ѝйице саме*“ – ДСТК, 11 (1979).

„*Ваздух је најрејнуј и реже*“ – ДСТК, 34 (1979).

„*Врајији се од Ане*“ – ДСТК, 12 (1979).

„*Тај дивни, давни сѝор*“ – ДСТК, 13 (1979).

Пејорица – ДСТК, 14 (1979).

По киши – ДСТК, 15 (1979).

„*И јесен, која наједном вредно*“ – ДСТК, 16 (1979).

„*Све ми се уојшѝеније чини*“ – ДСТК, 16–17 (1979).

„*Снио сам сан. И у ѝешком сну ѝом*“ – ДСТК, 17 (1979).

„*Хоћу да моји синови*“ – ДСТК, 18 (1979).

Здравица – ДСТК, 19 (1979).

Куйачица – ДСТК, 19 (1979).

Свиѝање – ДСТК, 20 (1979).

„*У виѝешке ѝрубѝе, душе ѝуне*“ – ДСТК, 20 (1979).

„*Ни мисао ни реч – већ у часу*“ – ДСТК, 21 (1979).

Зимовке – ДСТК, 22 (1979).

„*Нешѝо се изваја*“ – ДСТК, 22 (1979).

Поноћ уочи Ивањдана – ДСТК, 23 (1979).

„*Пуѝовао сам Боѝији кроз краје*“ – ДСТК, 24 (1979).

„*Брезе, јасике, јелки свеће*“ – ДСТК, 24 (1979).

„*Ти, злајни славују, Бојане*“ – ДСТК, 25 (1979).

Брезова шума – ДСТК, 26 (1979).

Подмосковље – ДСТК, 27 (1979).

Први ѝром – ДСТК, 27 (1979).

- Стихови и проза* – ДСТК, 28 (1979).
Стиари врш – ДСТК, 29 (1979).
 „Свршио се авјуси“ – ДСТК, 29 (1979).
 „И наједном њојмиш њада“ – ДСТК, 30 (1979).
Подражавање Теокрију – ДСТК, 31 (1979).
Мохајловско – ДСТК, 31 (1979).
Речи – ДСТК, 36 (1979).
Ана Јарославна – ДСТК, 38 (1979).
Војник и Марија – ДСТК, 39 (1979).
 „У авјусиу кад њрозори и зденци“ – ДСТК, 43 (1979).
 „Бесјуће. Разједено. Блашо јако“ – ДСТК, 43 (1979).
 „Усамљеност – одвратна њема“ – ДСТК, 43 (1979).
 „Зар се сав животи кајати њреба“ – ДСТК, 44 (1979).
 „Стиарачко је наше бијисање“ – ДСТК, 45 (1979).
 „Рано сам усшо, крено њуи друма“ – ДСТК, 45 (1979).
 „Киша стиила и у њрадске кварњале“ – ДСТК, 46 (1979).
Сењања – ДСТК, 47 (1979).
 „Врло се чудно, чудно стиари“ – ДСТК, 48 (1979).
 „Све које сам волео“ – ДСТК, 49 (1979).
Из њесама о Пољској – ДСТК, 49 (1979).
Цианови – ДСТК, 57–61 (1979).
Песник и стиароседелац – ДСТК, 62–66 (1979).

Сергеј Орлов

Сергеј Сергејевич Орлов (1921–1977), песник.

У белешци о Александру Решетову и Сергеју Орлову Десанка Максимовић уз превод у часопису *Сиварање* 1958. пише: „Александар Решетов и Сергеј Орлов су два угледна лењинградска песника. <...>

Сергеј Орлов, млађи од њега, углавном објављује после рата. И он је учествовао у одбрани Лењинграда. Написао је низ патриотских песама, међу којима се истиче ова о погинулом младићу. Она је у оригиналу сва у јамбовима и једносложним сликовима, што је, на жалост, било немогућно постићи у нашем језику.

Обојица су ушли у репрезентативне антологије совјетских песника и награђивани које за храброст које за поезију.“ <стр. 496>

„Сахранили га“ („Похоронили его“) – СТВ, 427: 5 (1958)

Ждребе (Жеребенок) – СТВ, 427–428: 5 (1958)

Јулија Друџина

Јулија Владимировна Друџина (1924–1991), руска песникиња и прозни писац.

У 15СП белешка о њој гласи: „Руска песникиња Јулија Владимировна Друџина родила се 1925. године у Москви. У првој години Отаџбинског рата, одмах по завршетку средње школе, отишла као добровољац у Црвену армију и до краја 1944. била на фронту, вршећи дужност батаљонског санитетског инструктора. Од 1945–1952. учила у Књижевном институту М. Горки. Прве песме објавила 1945, а прву збирку песама, 'У војничком шињелу', 1948. Затим су изишле књиге: 'Песме' (1952), 'Разговор са срцем' (1955) и др.“ <15СП, 227>

Два вечера (Два вечера) – ЛМС, 584–585: 6 (1963); 15СП, 185 (1963).

На балу – 15СП, 186 (1963).

Јујро (Утро) – 15СП, 187 (1963).

„*Да, мноо шћа у срцу ће нам умреџи*“ – 15СП, 188 (1963).

Борис Дубровин

Борис Савович Дубровин (1926), веома плодан руски песник који се инспирисао и нашим темама.

Десанка Максимовић у свом преводу књиге његове поезије *Пето годишње доба* 1976. о њему пише: „Борис Савович Дубровин родио се у Москви 1926. године. Отац му је био типографски радник, затим партизан, затим комесар 1. коњичке армије Буђонија. Мати пореклом сељанка, постаје касније лекар. Кад се Борис Дубровин родио, отац му је већ био инжењер, а мати терапеут, са завршеним другим степеном.

1936. родитеље су му ухапсили. Већ са тринаест година будући песник је морао за живот зарађивати. А када је почео Велики отаџбински рат, постао је стругар у једном од завода за одбрану. После тога је отишао као добровољац аутоматичар у пешадију, а касније је служио у авијацији на Првом белоруском фронту као везиста, пушкар, моториста, механичар стручњак за авионе, ваздушни стрелац. Напослетку је био и контузован.

Учествовао је у ослобођењу Варшаве и заузимању Берлина.

Песме је почео писати кад му је било четрнаест година и штампао их први пут у двадесетој години у војничким новинама.

Провео је седам година као редов у армији и изашавши из војске радио као васпитач у школи московског Метростроја.. Приватно је завршио Књижевни институт Горкога 1958. године. Члан је Савеза писаца СССР-а од 1957. Сад је Борис Дубровин добитник Свесавезних, Сверуских и Републиканских награда, као и добитник дипломе, награде, Министарства одбране СССР-а. Написао је досад седамнаест збирки песама и неколико мањих књига прозе. Збирке песама су му, да поменемо само познатије: 'На првој међи', 1955, 'Земља прати', 1962, 'Океанска земља', 1966, 'Само дан', 1970, 'Скривита нежност', 1970, 'Тихе речи љубави' 1965, 'Никада се, никада не растати', 1973, 'Растанку', 1973, 'Срце без мира', 'Зоре са Волге'.

Готово сва критика истиче психологизам, сажетост, напрегнутост мисли и дубину осећања, искреност која осваја, у стваралаштву овога песника.“ <БДСГД, 103–104>

Уз преводе у часопису *Змај* Десанка Максимовић шест година касније потписује следећу белешку: „Борис Савович Дубровин, песник средње генерације. За време Отаџбинског рата био пилот-стрелац. Има двадесетак збирки песама, родољубивих и љубавних. Нашим читаоцима познат по књизи 'Пето годишње доба', штампаној у Издавачком предузећу 'Багдала' 1976, и по песмама посвећеним Крагујевцу.“ <3, 80: 3 (1982)>

Десанка Максимовић је објавила свој превод његове поезије под насловом *Пето годишње доба* (1976), а с другим преводиоцима учествовала у превођењу књиге Дубровиних песама објављених под насловом *Од Карпата до Јаграна* (1987). Борис Дубровин је преводио на руски песме Десанке Максимовић.

- Заклињање* (Заклљатије) – КН, 505: 26 (1976); БД5ГД, 30 (1976).
- Љубомора* – КН, 505: 26 (1976); БД5ГД, 52 (1976).
- На лову* – КН, 505: 26 (1976); БД5ГД, 60 (1976).
- Жена* – КН, 505: 26 (1976); БД5ГД, 67 (1976).
- Сјаска кула* – КН, 505: 26 (1976); БД5ГД, 75 (1976).
- Фронџ* – КН, 505: 26 (1976); БД5ГД, 86 (1976).
- Песнициња* – КН, 505: 26 (1976); БД5ГД, 55 (1976).
- „Маџи њосла једној њо једноја“* – БР, 171: 2 (1976); БД5ГД, 77 (1976).
- Песма о мајци* – БР, 171: 2 (1976); БД5ГД, 78 (1976).
- Ојледало* – БР, 171: 2 (1976); БД5ГД, 73 (1976).
- „Сїлеле се ваїре“* – БР, 171: 2 (1976); БД5ГД, 57 (1976).
- За добро дело* – БР, 171–175: 2 (1976).
- „Видео сам њећинској човека чељусїи“* – БР, 171–175: 2 (1976); БД5ГД, 58 (1976).
- „Од њиїања до одјовора“* – СТГ, 40: 25 (1976); БД5ГД, 25 (1976).
- Ваше њисмо* – СТГ, 41: 25 (1976); БД5ГД, 33 (1976).
- Први снеї* – СТГ, 42: 25 (1976); БД5ГД, 35 (1976).
- Перуника крај океана* – САВ, 74: 1 (1976); БД5ГД, 26 (1976).
- Облаци над Таїарским мореузом* – САВ, 74: 1 (1976); БД5ГД, 90 (1976).
- „Када си ми далеко“* – САВ, 74–75: 1 (1976).
- „Мењајући обличја“* – САВ, 75: 1 (1976).
- Незнанка* – САВ, 75–76: 1 (1976).
- „На улици їде некуд журе сви“* – САВ, 76: 1 (1976); БД5ГД, 13 (1976).
- Љубав и џајна* – САВ, 76: 1 (1976); БД5ГД, 15 (1976).
- Около земље* – САВ, 77: 1 (1976); БД5ГД, 89 (1976).
- „Черсїо доїлед сїисни и заїледај“* – САВ, 77: 1 (1976); БД5ГД, 79 (1976).
- Љейїир* – САВ, 77–78: 1 (1976); БД5ГД, 91 (1976).
- Коњи у њланинама* – САВ, 78: 1 (1976); БД5ГД, 82 (1976).
- „Какве ли среће видеїи“* – САВ, 79: 1 (1976).
- „Крв моју иїїо је на чељику сјала“* – САВ, 79: 1 (1976); БД5ГД, 87 (1976).
- Плач* – САВ, 79–80: 1 (1976); БД5ГД, 96 (1976).
- „Сїрреїње чесїо у мени има“* – САВ, 80: 1 (1976); БД5ГД, 94 (1976).
- „Блаїа Земље ће нам сїрїи“* – САВ, 80: 1 (1976); БД5ГД, 99 (1976).

- Добро и зло – САВ, 81: 1 (1976); БД5ГД, 98 (1976).
- „Може на сажалење“ – БД5ГД, 7 (1976).
- Пејшо јодишње доба – БД5ГД, 8 (1976).
- „Живој ме, на срећу, љубављу обележи“ – БД5ГД, 9 (1976).
- „Ни јод домбама нисам мислио“ – БД5ГД, 10 (1976).
- „Шкрџи сусреџи“ – БД5ГД, 11 (1976).
- К џебди – БД5ГД, 12(1976).
- „Не, сређа није никад смирење“ – БД5ГД, 13 (1976).
- Улази – БД5ГД, 14 (1976).
- „Трејуша дрџавих ниџи“ – БД5ГД, 16 (1976).
- „Ојросџи ми ону хладну свесџи“ – БД5ГД, 17 (1976).
- „Украј радиа, у собе ноћном миру“ – БД5ГД, 18 (1976).
- Предосеђање – БД5ГД, 19 (1976).
- „Исјоведих се и џи увреду каза“ – БД5ГД, 20 (1976).
- Дан и ноћ – БД5ГД, 21 (1976).
- „Изненада јосџадох џих“ – БД5ГД, 22 (1976).
- „Долетџећу. Или дојахатџи морам“ – БД5ГД, 23 (1976).
- „Шџа су јланетџа дујачке јуџање“ – БД5ГД, 23 (1976).
- „Чинило ми се некада“ – БД5ГД, 24 (1976).
- „Очекивање јрекраћујем“ – БД5ГД, 26 (1976).
- „Болујем од вас“ – БД5ГД, 27 (1976).
- „Високих редака осветџљеним ходником“ – БД5ГД, 28 (1976).
- „Налазим се у јонору“ – БД5ГД, 29 (1976).
- „Позно у јесен далеку“ – БД5ГД, 31 (1976).
- „У сну се, у сну усредсредив“ – БД5ГД, 32 (1976).
- „Снеј ујлачале санке“ – БД5ГД, 34 (1976).
- Обазривосџи – БД5ГД, 36 (1976).
- Снови – БД5ГД, 37 (1976).
- „Није џај јојлед јрошао ни јрецеветџао“ – БД5ГД, 38 (1976).
- „Дајуџи реч клео сам се“ – БД5ГД, 39 (1976).
- „Шџа џо значи човек јод заносом“ – БД5ГД, 40 (1976).
- „Не жали за оним шџо мину“ – БД5ГД, 41 (1976).

- „Ђујке си њокривач навлачији сјала“ – БД5ГД, 42 (1976).
 „Ти си ми – радост – и рана“ – БД5ГД, 43 (1976).
 „Подјила си очи њек мало“ – БД5ГД, 43 (1976).
 „Да ли смеј лишића вид нам засјуре“ – БД5ГД, 44 (1976).
 Телефонско звоно – БД5ГД, 45 (1976).
 „Појирује ветар њаласе“ – БД5ГД, 46 (1976).
 „Злајасће њицице вивци“ – БД5ГД, 47 (1976).
 „Бојзна зајшо іледам нејоверљиво“ – БД5ГД, 48 (1976).
 Брезе – БД5ГД, 49 (1976).
 Ја ње волим – БД5ГД, 50 (1976).
 Нејрекидно виђење – БД5ГД, 51 (1976).
 „Зајшо се ојеш іредајеш“ – БД5ГД, 53 (1976).
 „Чим мирише ружа“ – БД5ГД, 54 (1976).
 Песнику – БД5ГД, 56 (1976).
 „Метіоріји зависји и злобе“ – БД5ГД, 59 (1976).
 Закујци сјана – БД5ГД, 61–62 (1976).
 „Кроз рај ірејун здивања іруба“ – БД5ГД, 63 (1976).
 „Тебе већ обузима“ – БД5ГД, 64–65 (1976).
 Магона – БД5ГД, 66 (1976).
 „Сав узбуђен ірчи ми у сусрет“ – БД5ГД, 68 (1976).
 Сојсјвени іовор – БД5ГД, 69 (1976).
 Болесји – БД5ГД, 70 (1976).
 Вера – БД5ГД, 71 (1976).
 „Овај івој лик као да је са фреске“ – БД5ГД, 72 (1976).
 „Како ли је само Русија іросјрана“ – БД5ГД, 74 (1976).
 Вечни ојањ – БД5ГД, 76 (1976).
 Ајланји – БД5ГД, 79 (1976).
 Појера – БД5ГД, 80 (1976).
 Твој осмех – БД5ГД, 81 (1976).
 Гавран – БД5ГД, 83 (1976).
 Балада о мржњи – БД5ГД, 84–85 (1976).
 „Био сам сличан сажеженом іољу“ – БД5ГД, 88 (1976).

„Расцјојасо“ – БД5ГД, 92 (1976).

Жеђ – БД5ГД, 93 (1976).

„Рику иза себе остјавља он“ – БД5ГД, 95 (1976).

„Изневерио сам њеја“ – БД5ГД, 97 (1976).

Видеји и дисаји – БД5ГД, 100 (1976).

Двадесет њрви октјбар – КОР, 5: 3–4 (1977); БДКЈ, 17 (1987).

Плошуну – КОР, : 3–4 (1977); БДКЈ, 18 (1987).

Уцбеници – КОР, 5–11: 3–4 (1977); БДКЈ, 20 (1987).

Монолој германској штурмфирера – КОР, 5–11: 3–4 (1977); БДКЈ, 23 (1987).
У КОР наслов гласи: Монолог Штурмфирера.

Пшице над Шумарицама – КОР, 5–11: 3–4 (1977); БДКЈ, 226–28 (1987).

Крушка њоред школе – КОР, 5–11: 3–4 (1977); БДКЈ, 33 (1987).

Над сјомеником – КОР, 5–11: 3–4 (1977); БДКЈ, 29 (1987).

Ливада на дечјим њробовима – КОР, 5–11: 3–4 (1977); БДКЈ, 32 (1987).

Очекивање – КОР, 5–11: 3–4 (1977); БДКЈ, 31 (1987).

Тујо моја – КОР, 9: 3–4 (1977).

До данас – КОР, 9: 3–4 (1977); БДКЈ, 21 (1987).

Пролеће у Шумарицама – КОР, 9–10: 3–4 (1977); БДКЈ, 40 (1987).

Рагница – КОР, 10: 3–4 (1977); БДКЈ, 38 (1987).

Блајослов слободе – КОР, 11: 4–5 (1977).

Лав Николајевич Толсјој – ЗМ, 244: 10 (1978).

У АВРУК се описује машинопис превода ове песме чији први стих гласи другачије:
„И као мо ре.“ <АВРУК, 307, под бр. 1690>

Пройоведник добра – ЗМ, 244: 10 (1978).

У АВРУК се наводи податак да се превод ове песме чува под насловом „Проповед до-
бру“. Први и последњи стих тог превода је подударан са првим и последњим стихом
превода из *Змаја*. <АВРУК, 307, под бр. 1689>

Јасна Пољана – ЗМ, 245: 10 (1978).

Старинска њесма – ПТ, 60: 6 (1978); БДКЈ, 72 (1987).

Под наднасловом „Четири песме о Југославији“.

Рука скулпњора – ПТ, 61: 6 (1978); БДКЈ, 68 (1987).

Под наднасловом „Четири песме о Југославији“.

Река Ношница – ПТ, 61–62: 6 (1978); БДКЈ, 52 (1987).

Под наднасловом „Четири песме о Југославији“.

Јујро у Међуречју – ПТ, 62–63: 6 (1978); БДКЈ, 72 (1987).

Под наднасловом „Четири песме о Југославији“.

Глас – ПТ, 64: 6 (1978).

Под наднасловом „Пет љубавних песама“.

Уйр кос – ПТ, 64–65: 6 (1978).

Под наднасловом „Пет љубавних песама“.

Кад овде ѿговорим – ПТ, 65: 6 (1978).

Под наднасловом „Пет љубавних песама“.

Сѣрашино је живейи – ПТ, 66б: 6 (1978).

Под наднасловом „Пет љубавних песама“.

Важно је – ПТ, 66–67: 6 (1978).

Под наднасловом „Пет љубавних песама“.

Враћајте се кући – ЗМ, 80: 3 (1982).

Александра Вранеш бележи да постоји и варијанта ове песме, под насловом „Вратите се кући“ <АВРУК, 257, под бр. 1427>. Бележи, такође, да у машинопису текста „Враћајте се кући“ постоје исправке писане руком Д. Максимовић, које је песникиња унела у прекуцани примерак, написавши на њему: „ова“.

Реко – ЗМ, 80: 3 (1982).

Нередишће – ЗМ, 80: 3 (1982).

У заоставштини Д. Максимовић има и текстова превода 16 песама Б. Дубровина, за које у постојећим песникињиним библиографијама нема података да су објављени. То су: песма без наслова с почетним стихом: „С тугом одласка (заласка) тешко се измири“ (последњи стих: „враћајте се увек – увек се враћајте.“); песма без наслова с почетним стихом: „Не поклањај ми време безмерно,“ (последњи стих: „Држим гордо дигнуту главу“); песма с насловом „Блискост“ (23 стиха, први стих: „Нема лепшег трена!“, последњи: „продире у нас.“), за коју Александра Вранеш напомиње: „Постоји и оригинал на руском са потписом самог песника плавим фломастером у врху и на дну стране.“; песма с насловом „Црногорска мелодија“ (8 стихова, први стих: „У жуборењу потока горског“, последњи: „чује се грлених речи јек.“) – уз овај превод Д. Максимовић, према наводу А. Вранеш, архивиран је превод Душана Ђуришића на коме постоје исправке Д. Максимовић, као и Ђуришићева молба песникињи да му помогне у тражењу речи; А. Вранеш нас најзад обавештава да је препев Д. Максимовић њеном руком „потписан као Душан Ђуришић“; песма с насловом „Тајга“ (24 стиха, први: „Погледати ко с небеског свода“, последњи: „ко чизме скоротече“); песма с насловом „Зове Бајкал“ (12 стихова, први стих: „Издајека, издајека“, последњи: „полегла су му на груд.“); песма без наслова с првим стихом: „Не, не тичући“ (15 стихова, последњи стих: „не прођу други.“); песма без наслова с првим стихом: „Жеђем све већма“ (15 стихова, последњи стих: „чезнуће садање.“); песма без наслова с првим стихом: „Небеса плавет“ (16 стихова, последњи стих: „земља опомиње“); песма без наслова с првим стихом: „Како је тешко дићи се пруту“ (20 стихова, последњи стих: да топлоту твоју удахне.“); песма с насловом „Сени“ (22 стиха, први стих: „Трава хумку полако зашива“; последњи: „са тријумфом равнодушним.“); песма с насловом „Твоје име“ (31 стих, први стих: „Твоје су име“, последњи: „живети без њега просто није.“); песма без наслова с првим стихом: „Не, не сматрај ме увређена“ (12 стихова, последњи: „тебе пред собом видео јасно.“); песма с насловом „Обазри-вост“ (22 стиха, први стих: „Около потока“, последњи: „кријућ у себи све.“); песма с насловом „Твоје име“ (31 стих, први стих: „Твоје су име“, последњи: „живети без њега ми је.“); песма с насловом „Писамце“ (14 стихова, први стих: „Исцепео сам наситно писамце“, последњи: „припадамо, а не љубави.“).

Ема Мошковска

Ема Ефраимовна Мошковска (1926–1981), руска дечија списатељица.

Двадесет њећ чаробњака (Двадцатъ пять чародеев) – ЗМ, 289: 12 (1963).

Марк Сергејев

Марк Давидович Сергејев (1926–1997), руски песник, прозаиста, књижевни критичар и историчар.

Уз преводе у *Сйварану* Десанка Максимовић га у белешци представља овако: „Лирика Марка Сергејева је забележила једну од главних црта епохе – њену брзину, бујни полет. Он се огледа у многим гранама, ради интензивно и много: пише бајке за децу, обдарен је сценарист, прозаик, критичар, историчар књижевности. Али изнад свега он је песник. Живи у Иркутску. Својој педесетогодишњици он се ближи с десетином књига од којих је добра трећина поезија. Запаженије су 'Хвала вам, људи', 'Железнички прагови', 'Првопроналазачи', 'Подарићу ти град', 'Улазак у јесен', 'Иње', 'Балада о тополама'. Песме које доносимо су из избора објављеног 1976. у Западно-сибирском издавачком предузећу.“ <СТР, 31–32: 6 (1979)> Сличну белешку о песнику, уз преводе песама, Д. Максимовић даје исте године и у часопису *Сйиш*.

„Осуђујеш ме иде сйао, учинио ма шйо“ – СТР, 30–31: 6 (1979).

„А шйа нам се бесйлајно дало“ – СТР, 31: 6 (1979).

„Већ њо који њуй ме не схвайшаш још“ – СТР, 31: 6 (1979).

Чланак – СТГ, 103: 39–40 (1979).

Машинопис описан у АВРУК под бр. 1641 (12 стихова, први стих: „Раним снегом помешаним с ветром“, последњи: „и неприметно је нестало у даљини“).

„Шйа се догађа са светом“ – СТГ, 103–104: 39–40 (1979).

Машинопис описан у АВРУК под бр. 1640 (15 стихова, први стих: „Шта се догађа са светом“, последњи: „неће да се враги“).

„Није срејала, ни исйраћала“ – СТГ, 104: 39–40 (1979).

Машинопис описан у АВРУК под бр. 1638 (20 стихова, први стих: „Није сретала, ни исйраћала“, последњи: „сам од сутона до сутона“).

У АВРУК су описани и следећи преводи песама М. Сергејева за које у постојећим библиографијама немамо података да су штампани:

2188. „Боце“ (12 стихова, први стих: „Љуљушка се вода, пени“, последњи: „сакупићу књигу“. Наслов „Песма боце“ је прецртан и руком је записано: „Боца је певала“.

2191. „Песма срче“ (Боца је певала) (16 стихова, први стих: „Нише се вал, мења боју“. последњи: „сабраћу целу књигу.“ – Наслов „Песма боце“ је прецртан и руком је записано: „Боца је певала“.

2199. „Срче“ (Боца је певала) (26 стихова, први стих: „А таласе непрестано нише“, последњи: „скупићу књигу целу.“)

2189. Песма без наслова (10 стихова, први стих: „Ко каже да за ову ствар“, последњи: „ова оба света.“

2190. „Растанак са Бајкалом“ (11 стихова, први стих: „Носи срцицу плави вал“, последњи: „сада већ по Ангари.“).

2192. Песма без наслова (8 стихова, први стих: „Синова у Бајкалу је ни много ни мало“, последњи: „строга је, по нарави сва на свог оца.“).

2193. Песма без наслова (24 стиха, први стих: „Послушај ме“, последњи: „од љубави према њему Ангара сетна.“).

2194. Песма без наслова (26 стихова, први стих: „Ој, кад Бајкал сазнаде тајну претајну“, последњи: „Јенисеју, витезу сибирском.“).
2195. Песма без наслова (25 стихова, први стих: „Црна као ноћ“, последњи: „зове и до данашњи дан.“).
2196. Песма без наслова (8 стихова, први стих: „У тај крај смо се стекли“, последњи: „Да људима послужи својски.“).
2197. Песма без наслова (8 стихова, први стих: „Дињ-бом, дињ-бом“, последњи: „на робију воде.“).
2198. „Растанак са Ангаром“ (10 стихова, први стих: „Дође час растанка с тобом“, последњи: „велики Јенисеј.“).
2200. Песма без наслова (8 стихова, први стих: „Тешко је ловцу без извора“, последњи: „Каа – Хем.“).
2201. Песма без наслова (7 стихова, први стих: „Ако ми коњ од галопа гором сустане“, последњи: „Каа – Хем.“).
2202. Песма без наслова (20 стихова, први стих: „Ветар се гнезди под дашчаним кровом“, последњи: „и размишља о земље будућности.“

Валентијин Бересијов

Валентин Дмитријевич Берестов (1928–1998), руски писац поезије и прозе за децу и преводац.

Заувек ће ошати најбољи друг – ЗМ, 157: 5 (1984); ДП, 50 (1987).

Георгиј Граубин

Георгиј Рудолфович Граубин (1929), руски песник, прозни и драмски писац.

Нејознајни пријатељи – ЗМ, 178: 6–7 (1984).

Под наднасловом „Панорама поезије СССР“, и уз квалификацију „препеви“.

Гљед Горбовски

Гљед Јаковљевич Горбовски (1931), руски песник и прозни писац.

Оловка (Карандаш) – ЗМ, 115: 4 (1967).

Означено као „препев“.

Метак (Пуля) – ЗМ, 115: 4 (1967).

Означено као „препев“.

Кашанац (Замок) – ЗМ, 115: 4 (1967).

Означено као „препев“.

Бела Ахмадулина

Бела (право име Изабела) Ахатовна Ахмадулина (1937), руска песникиња.

У 15СП белешка о њој гласи: „Бела Ахмадулина је једна од најпознатијих руских совјетских песникиња млађе генерације. Рођена је 1937. године. 'Струна', прва књига њених песама, изишла је у Москви 1962.“ <15СП, 228>

Сећање на Сибир (Воспоминание о Сибири) – 15СП, 205–206 (1963).

Свећа (Свеча) – 15СП, 207 (1963).

Улаз у назеб (Вступление в простуду) – 15СЦ, 208–209 (1963).

Конобарка (Официантка) – 15СЦ, 210 (1963).

Александра Вранеш у свом попису рукописне заоставштине описује и превод Д. Максимовић песме Б. Ахмадулине под насловом „Дан поезије“ (20 стихова, први стих гласи: „Који је безумник тај дан изумео“; последњи: „твоја свечаност – мој радни дан бива.“). Тај превод у постојећим библиографијама објављених превода Д. Максимовић нисмо нашли. <АВРУК, 258, под бр. 1431>

Бела Ахмадулина је преводила поезију Десанке Максимовић на руски језик.

Јуна Мориц

Јуна Петровна (Пинсуховна) Мориц (1937), истакнута руска песникиња, преводилац поезије и писац прозе.

У СТР и ЈЕД 1984. год. Десанка Максимовић уз преводе даје следећу „Белешку о песникињи“: „Јуна Мориц (рођена 1937. године у Кијеву) припада кругу најистакнутијих представника савремене совјетске поезије. Објавила је књигу ’Рт наде’, ’Лоза’, ’Небељене нити’, ’За зору живота’ и ’Умни вид’.

Преведене песме узете су, по договору са песникињом, из књиге ’Изабрани стихови’, објављене у Москви 1982. године.“ <СТР, 13: 2 (1984)>

Маслачак (Одуванчик) – СТР, 3: 2 (1984); ППЉ, 152 (1988).

„*Да будем сјајним снејом*“ – СТР, 4: 2 (1984); ППЉ, 154 (1988).

Пошто је у ППЉ изостављено последњих 17 стихова, објављујемо текст из СТР.

„*Црв мађије умићности је кичма*“ – СТР, 5: 2 (1984); ППЉ, 149 (1988).

„*У моме грању је шайаи, њесма, цвркуи*“ – СТР, 5–6: 2 (1984); ППЉ, 168 (1988).

Објављујемо текст са првим стихом из СТР који је у тој верзији ритмички ближи оригиналу, уз претпоставку да је у ППЉ направљена штампарска грешка („мом“, уместо „моме“).

Јабука (Яблоко) – СТР, 6: 2 (1984); ППЉ, 153 (1988).

Варијанте, СТР:

7   које ме је треперећи пратило стално

„*У оном селу, на оној веранди*“ – СТР, 6–7: 2 (1984); ППЉ, 155 (1988).

Варијанте, СТР:

16   вечито под ногама својима има.

22   пешчане обале, прашумског биља

„*Голуб леџи, јолуб леџи*“ – СТР, 7: 2 (1984).

„*Ова бол се не би бољу зваџи смела*“ – СТР, 7: 2 (1984); ППЉ, 169 (1988).

Варијанте, СТР:

1   Ова бол се не би болом звати смела,

6   већ мистични онај кљун орла.

Гора сам нејо шџо џи о мени збориш – СТР, 8–7: 2 (1984); ППЉ, 165 (1988).

Варијанте, СТР:

5   Ту у огњу плавом, преплавом,

12   кад мене спазиш случајно.

„*Пробуђен свракама нисам усџао кад џреба*“ – СТР, 9: 2 (1984); ППЉ, 170 (1988).

„*Ласџице, ласџице, млека дај*“ – СТР, 9: 2 (1984); ППЉ, 163 (1988).

„Дивоџа не њостоји узалудно“ – СТР, 10: 2 (1984); ППЉ, 158 (1988).

Варијанте, СТР:

11 раж узалудна, вечност узалудна

„Цвет сам њозвала, и цвет њроцветџа“ – СТР, 10: 2 (1984); ППЉ, 160 (1988).

Варијанте, СТР:

1 Цвет сам позвала, и цвет процвета,

Падање снеџа – СТР, 11: 2 (1984); ППЉ, 159 (1988).

Варијанте, СТР:

5 Над Ригом шуми, шапћу пахуље,

6 стазе утопли, трамвај утрне.

„Дивља џрешињо, надишимо се“ – СТР, 11–12: 2 (1984); ППЉ, 156–157 (1988).

„Низ џрозорско сџакло“ – СТР, 12: 2 (1984); ППЉ, 162 (1988).

Тврђим концем – ЈЕД, 37 (1984); ППЉ, 167 (1988).

Сџрофе – ЈЕД, 37 (1984); ППЉ, 155 (1988).

„Ја с џенијима војћку нисам џила“ – ЈЕД, 37 (1984); ППЉ, 151 (1988).

„Млад и свирей, но знај да ћеш дџиш“ – ППЉ, 151 (1988).

„Та мо је – ваздух у сунце, месец и звезде“ – ППЉ, 164 (1988).

После рајџа – ППЉ, 171 (1988).

Александра Вранеш нас под бр. 2291 у АВРУК обавештава да је на листу машинопис с преводом ове песме записан и хаику:

Као кап росе
засузише призраци
једних очију.

Да ли се овај запис ту нашао случајно, или ови стихови представљају неки одјек у Д. Максимовић управо преведене песме Јуне Мориц?

Викџор Крешичк

Виктор Александрович Зернов-Крешичк (1937, руски песник, књижевни критичар и историчар.

У преводу у СТР Д. Максимовић 1979. објављује следећу белешку о писцу: „Прве збирке песама Виктора Крешичка штампане у Новосибирску. (‘Старт’– 1965, ‘Црвена трава’ – 1968. у издавачком предузећу ‘Молодаја гвардија’. Године 1972. издао збирку ‘Путања’).

Виктор Крешичк је члан Савеза писаца СССР-а од 1966. У 1971. години завршио је виши књижевни курс Савеза писаца СССР. Збирка ‘Спајања’ четврта му је по реду из које доносимо ове песме.“ <СТР, 28: 6 (1979)> Иста белешка и уз преводу у СТГ.

Забелешке о џрироди – СТР, 26: 6 (1979).

Балада о циклону – СТР, 26–28: 6 (1979).

Часовничар с белеџом на оку – СТГ, 105: 39–40 (1979).

Генадиј Прашкевич

Генадиј Мартович Прашкевич (1941), руски писац, песник и преводилац.

Према опису из под бр. 1753, сачувано је писмо Г. Прашкевича упућено песникињи којим је пропратио руски текст три своје песме исписане руком. Уз преводу у СТГ

Десанка Максимовић објављује следећу белешку о писцу: „Песме Генадија Прашкевича први пут су штампане 1968. Као апсолвент Томскога универзитета живео је и радио на Сахалину, као стручњак вулканолог. Тамо је објавио две прве књиге – једну прозе и једну поезије. Касније штампа у Новосибирску и Москви. Песме које овде доносимо рађале су се на експедицијама по Курилским острвима.“ <СТГ, 108: 39–40 (1979)> Иста белешка је, уз преводе, објављена 1979. и у СТР.

Добар њочешак – СТР, 33: 6 (1979).

У АВРУК под бр. 525 описан је машинопис првода ове песме под насловом „Седам поклона према Тихом океану“.

Обале јужној Ишуруйа – СТР, 33–34: 6 (1979).

Из описа у АВРУК под бр. 1633 сазнајемо да у сачуваном машинопису овог превода постје мање испраке извршене песникињином ру ком.

„Жао ми је што нисте видели океана“ – СТР, 107: 39–40 (1979).

Текст овог првода у машинопису, описаном у АВРУК под бр. 1634, има наслов „Мили До ро теје вој“.

„Сило сам мреже да ће ухватиш“ – СТР, 108: 39–40 (1979).

У АВРУК се наводе преводи песама Г. Прашкевича за које у библиографији немамо података да су објављени (из описа бирамо само податке који су релевантни за коментаре у нашем издању):

529. „Посвета“ (11 стихова, први стих: „За то што нам је овај живот успео“, последњи: „руке и речи.“). Из описа машинописа превода ове песме под бр. 1753 сазнајемо да је оригинал ове песме Десанка Максимовић добила у рукопису, заједно са ауторовим писмом.

530. Песма без наслова (13 стихова, први стих: „Хоћу да те волим како сам волео јутро и море“, последњи: „непоновљива.“). Под бр. 2906 описан је текст превода ове песме са другом варијантом првог стиха: „Хоћу да те волим колико сам волео јутро.“ У опису под бр. 1758 Александра Вранеш помиње „још три примерка и једну варијанту ове песме“.

531. „Азија“ (36 стихова, први стих: „Блесак. Клисуре. Сенке у клисури. Блесак“, последњи: „звезда која води.“).

532. „Магла“ (14 стихова, први стих: „Као у воду белешке пропале“, последњи: „ништа живо.“). Из описа дугог машинописа превода ове песме под бр. 1754 сазнајемо да овај превод има и варијанту.

533. „Рт жеља“ (18 стихова, први стих: „Не дохватит те, не таћи те се“, последњи: „страна стена.“). Из описа другог машинописа превода ове песме под бр. 1755 видимо да превод има и варијанту с првим стихом: „Не дохватати се, не таћи те се“ и последњим: „рт Жеља / стрма стена“.

534. Песма без наслова (први стих: „Диму ватре ветар не да мира“, последњи: „паперје.“).

1638. Песма без наслова (20 стихова, први стих: „Ни сретала, ни испраћала“, последњи: „сам од сутона до сутона.“).

Нели Закусина

Нели Михајловна Закусина (1943), руска песникиња.

Уз преводе њене поезије Десанка Максимовић 1979. објављује следећу белешку: „Нели Закусина је архитекта, 1966. дипломирала је у Новосибирском инжењерско-градитељском институту. У Сибиру је пројектовала неколико трговинских предузећа и стамбених зграда; у Москви је радила на реконструкцији хотела ’Јуност’ и пројектовала хотел на Лењинским горама. Већ тада је била сарадник у часопису ’Бајкал’. По повратку

у Новосибирск сарађивала је у сибирском научно-истраживачком институту за експериментално пројектовање; 1972. издала је прву збирку песама 'Мој светли дан'. Од тада се стално бави књижевним радом. Песме које доносимо узете су из збирке 'Септембар има спокојно лице' (1976). <СТР, 30: 6 (1979)> Исте године објављује уз преводе сличну белешку и у СТГ.

„Продавали су на шрју њсе“ – СТР, 29: 6 (1979).

„Беживошна сџеџа буди немир у души“ – СТР, 29: 6 (1979).

„Фотџоџрафија – сџворена да се исџаишиа“ – СТР, 30: 6 (1979).

Кџери – СТГ, 101: 39–40 (1979).

„Пишем џисмо човеку“ – СТГ, 102–102: 39–40 (1979).

У АВРУК се наводе преводи песама Н. Закусине за које у библиографији немамо података да су објављени (из описа бирамо само податке који су релевантни за коментаре у нашем издању):

1642. „Степа“ (21 стих, први стих: „По земљи мојој се широм грана“, последњи: „као неподмитљива из бајке свирала.“). Исти превод и под бр. 1702 и 2257.

1644. „Жишке“ (23 стиха, први стих: „С потајним задовољством неким“, последњи: „разгорева се цветова жар.“). Исти превод и под бр. 2262.

1645. „Крај реке Селенге“ (25 стихова, први стих: „Крај реке Селенге“, последњи: „и расипа травом.“). Исти превод и под бр. 2260.

1647. Песма без наслова (17 стихова, први стих: „Пишем писмо човеку“, последњи: „нека тамо и остане.“). Исти превод и под бр. 2661.

2258. Песма без наслова (12 стихова, први стих: „Божанствена степа буди немир у души“, последњи: „укус спаљенога хлеба.“).

Свеџлана Јевсејева

У 15СII белешка о њој гласи: „Светлана Јевсејева такође припада младој генерацији руских совјетских песникиња. Сарађује у часописима 'Млада гарда', 'Младост' и др. Прву збирку песама, 'Жена под јабуком', штампала је 1962. године.“ <15СII, 228>

„Излазим џосле куйања. Веџар брије“ – 15СII, 213 (1963).

Фотџоџарџи „Зорки“ – 15СII, 214 (1963).

Маџеха (Мачеха) – 15СII, 215 (1963).

„Ја сам дадиља душом целом“ – 15СII, 216 (1963).

Е. Осџровска

Претпостављамо да је реч о Јекатерини Алексејевној Островски (1898–1965), сестри познатог писца Н. А. Островског, која је била један од оснивача и директор Музеја А. Н. Островског, а писала је и песме за децу.

Проџирање – ЗМ, 20: 1 (1967).

М. Пожарска

У АВРУК под бр. 2236 уз машином откуцан текст превода песме стоји белешка: „М. Пожарска, дечји песник, сарађује у дечјим листовима, и у антологијама има њених песама.“ Испод је дописано оловком: „Рускиња“.

Пошто нисмо успели да дођемо до године песникињиног рођења, превод њене песме објављујемо на крају одељка „Руски песници“.

Лушца и маче – ПНР, 7: 23 (1957).

Превод је у потпису оквалификован као „препев“.

Владимир Горойићин

Пошто нисмо успели да дођемо до године песниковог рођења, превод његове песме објављујемо на крају одељка „Руски песници“.

Андрејкин зуб – ЗМ, 21: 1 (1967).

Превод је у потпису окарактерисан као „препев“.

Вера Загорина

Тврдоглави Андреј – ЗМ, 20: 1 (1967).

Ово је превод из неког руског дечјег листа песме ученице VIII разреда.

На основу описа из АВРУК, можемо констатовати да је Десанка Максимовић преводила још неке руске песнике, али у постојећим библиографијама њених превода немамо података о објављивању превода тих писаца. Пошто нисмо били у прилици да те текстове укључимо у наше издање, наводимо податке о њима, на основу описа из АВРУК (ради лакшег препознавања, наводе дајемо са бројевима из АВРУК):

1. Викулов, Сергеј Васиљевич (1922), руски песник и публициста.

176. „Они неће рећи“ (циклус *Природа-Маји*) (поема)... 11 л. Први стих: „Три ризнице у природи“, последњи: „живота цела.“ – На полеђини: „Три ризнице“ (записано руком Д. Максимовић на полеђини друге стране). – Делови означени римским и арапским бројевима. – А.007.

535–548. Листови с текстом појединих песама из поеме *Они неће рећи*.

2. Дементјев, Андреј Дмитријевич (1928), руски песник.

523. „Крај гроба Н. Н. Пушкинове“ (песма)... 28 стихова. Први стих: „Овде је сахрањена Ланскаја“, последњи: „удаљила, помрачена лица.“... – Исправке руком Д. Максимовић првеном и плавом хемијском. – Б.011.1. Исти превод описан и у машинопису под бр. 1659 и 2245.

3. Еренбург, Иља Григорјевич (1891–1967), руски песник, прозни писац и публициста.

611. „Погинула је док се играла“ (песма)... 40 стихова. Први стих: „Погинула је док се играла“; последњи стих: „крај митраљеза га чека.“

Превод описан и у машинопису под бр. 1625.

4. Леонов, Николај Иванович

1664. „Нагиш над изрезбареним вратима“ (песма)... 8 стихова. Први стих: „Лутам кроз познату ми алеју“; последњи стих: „док се свет није одрекао нас.“ Исти превод описан и у машинопису под бр. 1499.

1498. „Гур-Емир“ (песма)... 12 стихова. Први стих: „Ућутали смо се, свак замишљен, скоро нем“; последњи стих: „под гордим шлемом ћути маузолеј.“ – Ђ.037.

1500. „Из песама о Биби-Ханум“ (песма)... 23 стиха. Први стих: „Има у Самарканду капицик, скривени кутак; последњи стих: „непревазиђену између свих џамија – Џамију Биби-Ханум. – Ђ.037.

1501. „Легенда“ (песма)... 8 стихова. Први стих: „Легенда? – Да, то је легенда!“; последњи стих: „Свима је познато!“.

2904. Песма без наслова (песма)... 12 стихова. Први стих: „Гур-Емир у снегу“; последњи стих: „под гордим шлемом ћути маузолеј.“ – Љ.012.

5. Моравскаја, М.

1116. „Бегунац“ (песма)... 16 стихова. Први стих: „Јутрос Гриша побегао у Америку“; последњи стих: „Јунаку, допалом у невољу.“ Исти превод описан и у машинопису под бр. 2239.

6. Тихонов, Николај Семјонович (1996–1979), руски песник, прозни писац и публициста.

1107. „Гроб првеноармејаца на тргу у Београду“ (песма)... 24 стиха. Први стих: „Њима, с Ингулаца и Дњепра реке“; последњи стих: „не могу од њих да се прену.“ – Д.007

1290. „Шумадиске шуме“ (песма)... 24 стиха. Први стих: „Седи у Лењинграду, у улици Зверинској“; последњи стих: „вратићу се, вратити ипак.“ – Ђ.009.

1291. „Подне на путу“ (песма)... 36 стихова. – На полеђини руком Д. Максимовић записано: „Преводи Тихонова.“ – Ђ.007.

УКРАЈИНСКИ ПЕСНИЦИ

Десанка Максимовић је украјинску поезију могла преводити посредством руског језика, али и из украјинских оригинала, уз помоћ породичног пријатеља, супруга песникиње Јованке Хрваћанин, познатог слависте Украјинца Петра Андрејевича Митропана који је код нас живео као емигрант из Русија после Октобарске револуције у Скопљу и Београду, био познати књижевни посленик, преводилац и наставник београдског универзитета (он је приредио избор из Шевченкове збирке песама и поема *Кобзар* и антологију *Дечја поезија народа СССР*, књиге у којима је Десанка Максимовић један од главних преводилаца).

Тарас Шевченко

Тарас Григорович Шевченко (1814–1861) је највећи украјински песник XIX века.

„Мисли моје, брије моје“ – ТШК, 3–7 (1969).

Иван Пийкова – ТШК, 12–14 (1969).

„Иду дани, њролазе ноћи“ – ТШК, 25–26 (1969).

Порука – ТШК, 27 (1969).

„Мени је свеједно да ли ћу“ – ТШК, 28 (1969).

„Да ли ћемо се ојей сретти“ – ТШК, 38 (1969).

NN – ТШК, 34–36 (1969).

„И сам се ийшам куда се дейи“ – ТШК, 37 (1969).

„Би ли ил’ не у сйраку сшала“ – ТШК, 38 (1969).

„Музика свира, болно јечи“ – ТШК, 51 (1969).

„Прошла су ме млада лейа“ – ТШК, 58 (1969).

Лесја Украјинка

Лесја Украјинка, право име јој је Лариса Петривна Косач (1871–1913) је позната украјинска песникиња.

Њено име је код нас преношено и у облику: „Леса“.

Нага – БР, 161: 2–3 (1971); ЛУЛ, 11 (1971).

У БР почеци стихова нису писани великим словом.

Сафо – БР, 161–162: 2–3 (1971); ЛУЛ, 12 (1971).

У БР почеци стихова нису писани великим словом.

Бахчисарај – БР, 164: 2–3 (1971); ЛУЛ, 17 (1971).

У БР почеци стихова нису писани великим словом.

Кућица Нагсонова у Јалџи – ЛУЛ, 18–19 (1971).

Мелодије – ЛУЛ, 29–36 (1971).

Тренуџак очаја – БР, 161–162: 2–3 (1971); ЛУЛ, 38 (1971).

У БР почеци стихова нису писани великим словом.

Мојив из Мицкијевича – БР, 162–163: 2–3 (1971); ЛУЛ, 40 (1971); УЗД, 25: 2 (1974).

Овај превод преносимо из ЛУЛ, јер је у касније објављеној верзији из УЗД мото са цитатом Мицкијевичевих стихова замењен следећим текстом:

...ти не можеш чути мога гласа, али
твој глас је допро до данашњег
дана, допрле су до мене и мог
народа твоје песме и бајке, драме
пуне мудрости, приповетке и критике...
(Десанка Максимовић)

У БР почеци стихова нису писани великим словом.

Варијанте, БР:

12   кад бих те упитао: „Волиш ли?“, да ли би казала: не?

Дојоди се у дејињсџиву – ЛУЛ, 41 (1971).

Јујовој снеја руйчићи поцейани – ЛУЛ, 44 (1971).

Сужањ – ЛУЛ, 48–50 (1971).

Пушовање к мору – ЛУЛ, 56–68 (1971).

Одговор – БР, 162: 2–3 (1971); ЛУЛ, 70 (1971).

У БР превод има другу верзију:

Са сажаљењем не мисли о мени,
наши путеви иду на разне стране,
не састави ништа наше дане,
нећемо се срести знам добро, рођени.

За тебе су прошлост моје нежности благе,
ти си као храст висок и моћан,
а ја као бршљан тужан, беспомоћан,
загрљај бршљана храсту црпе снаге.

Да не би свео, бршљан се за нешто веже.
Ја нећу свенути, наћи ћу руине
и однећу убоге стене сиње,
украсиће их бршљана зелене вреже.

У тешкој тузи донеће ветар до мене
твојега разговора и гласа одјеке

и лик твој однекуд, из дубраве неке –
да сећање на светле часе не увене.

Найев – БР, 165–166: 2–3 (1971); ЛУЛ, 71 (1971).

У БР почеци стихова нису писани великим словом.

Варијанте, БР:

18   тебе ја за то, мој крају прекрасни.

Вила њосесџрима – ЛУЛ, 72–80 (1971).

Акорди за харфу – БР, 163: 2–3 (1971).

Соней – БР, 164: 2–3 (1971); УЗД, 25: 2 (1974).

У БР текст превода песме је подељен у строфе од четири стиха.

Павло Тичина

Павло Григорович Тичина (1891–1967) је један од водећих песника украјинског препорода с почетка XX века.

Шћа су јасне звезде месецу њовориле – ДП, 19 (1987).

Максим Риљски

Максим Тадејевич Риљски (1895–1964) је један од најпознатијих украјинских песника, теоретичара превода и фолклориста прве половине XX века. Преводио је на украјински и српску народну поезију.

Коњ Маршала Тића, превод објављујемо према фотокопији машинописа са својеручним потписом Д. М., направљеној из песникиње заоставштине (захваљујући љубазности гђе Радмиле Милакаре Петровић).

Из новинског извештаја у листу *Борба* (1945, бр. 235, стр. 4) сазнајемо да је М. Риљски на књижевној вечери у Београду 26. септембра, после јавног предавања о украјинској књижевности (Коларчев народни универзитет), прочитао и своју песму „Коњ Маршала Тита“ (према информацији новинског извештача, написану тих дана у Београду, што потврђује и машинопис превода у коме је на крају песме, пре имена „М. Риљски“, укуцан датум и место: „22–24/1945, Београд“).

Александра Вранеш у АВРУК, под бр. 2681–2686 и шифром Л.006, бележи да се на истом месту уз ову налазе и машинописи превода следећих песама М. Риљског: „Москва“, „Писмо Украјини“, „Никада нисам знао“, „Синовљи глас“ и „Прешернова кућа“. Из тога се може претпоставити да су сви ти преводи могли настати управо 1945, у вези са боравком и наступима Риљског у Београду.

Москва, превод објављујемо према фотокопији машинописа, направљеној из песникиње заоставштине (захваљујући љубазности гђе Радмиле Милакаре Петровић).

Ви де ти на по ме ну поводом не сме „Коњ Маршала Тита“.

Писмо Украјини, превод објављујемо према фотокопији машинописа, направљеној из песникиње заоставштине (захваљујући љубазности гђе Радмиле Милакаре Петровић), уз правописну измену у називу земље („Украјина“ уместо „Украина“).

Видети напомену поводом песме „Коњ Маршала Тита“.

Украјини, превод објављујемо према фотокопији машинописа, направљеној из песникиње заоставштине (захваљујући љубазности гђе Радмиле Милакаре Петровић), уз правописну измену у називу земље („Украјина“ уместо „Украина“). Видети напомену поводом песме „Коњ Маршала Тита“.

У машином откуцаном тексту постоје исправке уписане песникињиним руком: у 15. и 16. стиху реч „славан“ замењена је речју „забораван“.

Прешернова кућа, превод објављујемо према фотокопији машинописа, направљеној из песникиње заоставштине (захваљујући љубазности гђе Радмиле Милакаре Петровић). Видети напомену поводом песме „Коњ Маршала Тита“.

Синовљи ѿлас, превод објављујемо према фотокопији машинописа, направљеној из песникиње заоставштине (захваљујући љубазности гђе Радмиле Милакаре Петровић). Ви де ти на по ме ну поводом пе сме „Коњ Марша ла Ти та“.

Никада нисам знао, превод објављујемо према фотокопији машинописа, направљеној из песникиње заоставштине (захваљујући љубазности гђе Радмиле Милакаре Петровић).

Видети напомену поводом песме „Коњ Маршала Тита“.

У машином откуцаном тексту исправке унесене песникињиним руком:

- 1 „волим тако“ уместо: „тако волим“
- 5 „на тиху, на умирену траву“ уместо: „на тиху, умирену траву“
- 13 „као ја на ораху“ уместо: „као што сам ја на ораху“.
- 27 „што ме зове“ уместо: „што зове мене“.

Коњи – ДП, 13 (1987).

У АВРУК имамо опис машинописа превода још следећих превода којих нема у постојећим библиографијама песникињиних превода:

600. „Дете“... 8 стихова, први стих: „Већ су јесени прешли тужни длани“, последњи: „као материнске руке додири.“ – Б.019.2 То исто под бр. 1112, али с последњим стихом: „као додир материнске руке.“ Д.007.

601. „Јабукe су сазреле“... 12 стихова, први стих: „Јабукe су сазреле, јабукe црвене“, последњи: „уме се растати ко је умео да воли.“ Б.019.2 То исто под бр. 1113, али с последњим стихом: „уме да се растаје онај ко је умео да воли.“ Д.007.

602. „Ко да копају кромпир“... 16 стихова, први стих: „Када копају кромпир, измаглице су на прагу“, последњи: „час је да одјекну веселе свирке свадбене.“ Б.019.2.

603. „На белу хељду“... 8 стихова, први стих: „На белу хељду пале росе“, последњи: „удаљене песме у срцу чути.“ Б.019.2 То исто и под бр. 1108, где последњи стих гласи: „у мом срцу зазвучати.“ Д.007.

1110. „Стоји дрвеће грабово“... 20 стихова, први стих: „Стоје прозирножути грабови“, последњи: „црвеним вином јаким.“ Д.007.

Плaтoн Вoрoњкo

Платон Никитич Вороњко (1913), познати украјински песник који је писао и за децу.

Лийица – ДП, 25 (1987).

Лина Кoсѿенкo

Лина Васиљивна Костенко (1930) је једна од најистакнутијих украјинских песникиња XX века.

У 15СП је о њој дата следећа белешка: „Украјинска песникиња Лина Васиљевна Костенко родила се 1930. године у Придњепровљу код Кијева. Пошто је завршила Кијевски педагошки институт, ступа у Књижевни институт М. Горки, који је завршила 1956. Прву збирку песама ’Зраци земље’ издала у Кијеву 1957. Другу, под насловом ’Једра’, 1958. Прва књига превода њених песама на руски језик изишла је 1960, под насловом ’Лучи земљи.’“ <15СП, 227–228 (1963)>

Сликаp – ЛМС, 584–585: 391 (1963); 15СП, 191–192 (1963).
Истоветан текст превода је и у РЗП.

Гледалац – 15СП, 193 (1963).
Истоветан текст превода је и у РЗП.

Зраци земље – 15СП, 194 (1963).
Истоветан текст превода је и у РЗП.

Лидија Којдула у шућини – 15СП, 196–197 (1963).
Истоветан текст превода је и у РЗП.

Свиџање – 15СП, 198 (1963).
Истоветан текст превода је и у РЗП.

„Обалски обронак ѝрорасџао жилом“ – 15СП, 199 (1963).
Истоветан текст превода је и у РЗП.

„Кише до џу рејко домећу“ – 15СП, 200 (1963).
Истоветан текст превода је и у РЗП.

„Ја сам, не једном, срејџала за свој века“ – 15СП, 194 (1963).
Истоветан текст превода је и у РЗП.

Маја Љвович

Маја Давидовна Љвович (1933), украјинска песникиња и преводилац.

У БР, уз преводе, Десанка Максимовић даје следећу белешку о песникињи: „Маја Давидовна Љвович, песник средње генерације, живи у Харкову. Сарађује у часопису ’Свевит’, где штампа и своје песме и преводе песама са белоруског и српскохрватског на украјински.“ <БР, 67(1974)>

Ласџа – БР, 66–67: 1–2 (1974).

„Привијам џи се џужна џиџо ближе“ – БР, 67: 1–2 (1974).

У АВРУК имамо опис машинописа и превода четири песме циклуса *Јадрански акварели* украјинског писца Захара Власовича Гончарука, о чијем објављивању немамо трагова у постојећим библиографијама песникињиних превода:

Под бр. 596: „Јадрански акварели“: 1. ... 16 стихова, први стих: „Иза стана се сунце попе-ло“, последњи: „белоснежни лист папира.“; под бр. 597: „Јадрански акварели“: 2. ... 23 стиха, први стих: „Танак и оштар“, последњи: „А ко ће чувати домовину?“; под бр. 598: „Јадрански акварели“: 3. ... 16 стихова, први стих: „Чинило се“, последњи: „мора планету напојити.“; под бр. 599: „Јадрански акварели“: 4. ... 16 стихова, први стих: „Као чобанин стадо с појата“, последњи: „одгони стадо на поило“. Б.019.1 Исте песме и под бр. 1822, 1823, 1824. и 1825 – шифра Ж.006.

БЕЛОРУСКИ ПЕСНИЦИ

Пошто нема сачуваних података о томе да се бавила белоруским, претпостављамо да је поезију белоруских песника Д. Максимовић преводила посредством руског језика.

Јанко Куџала

Белоруски песник, драмски писац, есејиста и преводилац Јанко Куџала (1882–1942), чије је право име Иван Луцевич, сматра се утемељитељем нове белоруске књижевности.

Уз превод у ПН 1979. објављују и следећу белешку: „Године 1982. народи Совјетског Савеза ће празновати стогодишњицу рођења истакнутог белоруског песника, класика белоруске литературе Јанка Купале.

По одлуци УНЕСКО-а овај јубилеј ће бити обележен у целом свету. За тај датум Минско издавачко предузеће 'Мастацкаја литература' намерава да изда књигу превода песме Јанка Купале. 'А ко тамо иде?' на језике народа целог света. Ту ће бити и преводи објављени још пре Револуције.

Из Књижевног музеја посвећеног Јанку Купали умољена је Десанка Максимовић да ту песму покуша превести јер је нема још преведене на нашем језику. Исто тако, умољена је да песму у преводу објави прво у Југославији јер је то услов да може ући у зборник који Белоруси припремају за поменути јубилеј.

Доносимо ту песму у преводу Десанке Максимовић и у оригиналу, на белоруском.“ < ПН, 11: 3–4 (1979)>

А ко њамо иде? – ПН, 11: 3–4 (1979).

О настанку овог превода белоруски слависта и преводилац проф. Иван Чарота у свом раду „Десанка Максимовић и Белорусија“ пише: „Када се родила идеја да се припреми вишејезични зборник превода песме 'А ко тамо иде?' која припада перу оснивача савремене белоруске књижевности Јанка Купале, која је у неку руку била 'химна Белоруса', установљено је да српског превода нема. Тада смо схватили да се не можемо снаћи без помоћи Десанке Максимовић. Приређивач зборника Вјачеслав Рагојша јој се обратио, вероватно преко адресе Савеза писаца Југославије. И превод је убрзо завршен, послат, а ускоро и објављен.“ (*Дело Десанке Максимовић у шоковима српске и швајцарске књижевности*, зборник радова, Б., с. 89)

Јевдокија Лос

Јевдокија Јаковљевна Лос (1929–1977), белоруска песникиња која је писала и за децу.

Од чеја њочейи – ДП, 18 (1987).

ПОЕЗИЈА ЗАПАДНИХ СЛОВЕНА

ЧЕШКИ ПЕСНИЦИ

Чешке песнике Десанка Максимовић је преводила углавном у сарадњи са списатељицом Јаром Рибникар. Њих две су потписале као коаутори превода књигу „Савремена чехословачка поезија“ за коју је избор сачинила Ј. Рибникар, објављену 1962. у издању београдског Нолита. Ј. Рибникар је за ово наше издање целокупних дела априла 1997. написала следећи опис њиховог заједничког преводилачког рада: „Преводила сам све песме редом како смо их Десанка и ја поређале. Десанка је често била у посети Чехословачкој и прилично је разумела и чешки и словачки језик. Била је веома музикална и музика језика за њу је била у песми пресудна. Често сам јој неку песму до које јој је нарочито било стало читала и четири пута. А сваку је песму желела да и звучно доживи. Да је добро чује, рекла би. Песме слободног стиха, преведене од мене, прихватала је без примедбе. Римоване су јој биле нарочито занимљиве и за њих није штедела своје време. У чешком језику акценат је увек на првом слогу. То рађа у преводиоцу тако осетљиве музикалности какву је поседовала Десанка Максимовић велику песничку бригу. Не знам какав је то чаробни штапић песника који може да ритам и мелодију једног тврдог језика преточи у акцентуалну разиграност и мекоћу српског. То је Десанка заиста увек успевала и била због тога лепо радосна. Велико је задовољство кад се може сарађивати са тако изузетним песником као што је била Десанка Максимовић.“ Овај текст, откуцан

машином, са неколиким исправкама руком Ј. Рибникар налази се у Задужбини Десанке Максимовић и биће депонован у Рукописно одељење НБС. Ј. Рибникар у свом „Дневнику“, објављиваном у часопису *Инџервју* говори о својој помоћи приређивачима издања целокушних дела Д. Максимовић (*Инџервју*, 1997, бр. 405, с. 13).

Није случајно што је и превод књиге песама В. Заваде *Трава на рушевинама* коју је Д. Максимовић превела сама – рецензирала управо Ј. Рибникар.

Драгоцену помоћ у проналажењу наслова оригинала преведених песама чешких песника аутор Напомена је добио од др Александре Корде, професора књижевности на београдској бохемистици.

Константи́н Библ

Константин Библ (1898–1951).

Нови Икарус IV (Nový Ikaros IV) – СЧП, 111–116 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Ушејњи (Na procházce) – СЧП, 117 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Чежње (Touhu) – СЧП, 117 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Песма скијџнице (Tulácká) – СЧП, 117 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Кад младост одлази (Když odchází mládí) – СЧП, 11118 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Витјеслав Незвал

Витјеслав Незвал (1900–1958).

Чудесни чаробњак – СЧП, 21–44 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Збојом и руйчић – СЧП, 44 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Руйчић – СЧП, 45 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Paris – Lyon – Méditerranée – СЧП, 45–47 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Праї с њрстїма кише – СЧП, 47–49 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Зашћо сам надреалистїа – СЧП, 49–50 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Борба да човек њроїледа – СЧП, 50–51 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Вожња на морској њучини – СЧП, 51–52 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Различци и ірадови – СЧП, 53–56 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Ноћи – СЧП, 56–57 (1962); КН, 11: 360 (1968).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Франтїишек Халас

Франтїишек Халас (1901–1949).

Пре но шїо засїи – КН, 388: 5–6 (1960); СЧП, 63 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Син вас учи – КН, 388: 5–6 (1960); СЧП, 63 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Киша у новембру – КН, 387: 5–6 (1960); СЧП, 70 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Пїшао їлаши смрїї – КН, 387: 5–6 (1960); СЧП, 71 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Мудросїї (Moudrost) – СЧП, 59 (1962); КН, 11: 335 (1968).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Мїшеори (Povětromi) – СЧП, 60 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Сїїа (Serie) – СЧП, 60 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Сїара їесма (Stará báseň) – СЧП, 61 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Грoбље морнара (Hřbitov námořníků) – СЧП, 62–63 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Кад їукне друка (Až bomba praskne) – СЧП, 64 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Мобїлїзациїа (Mobilizace) – СЧП, 64–67 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Палїм борцима – СЧП, 68 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Воїник (Voják) – СЧП, 68–69 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Улоїорїма (V táborech) – СЧП, 69–70 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Горка судбїна (Hořká) – СЧП, 70 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Судбїне (Osudy) – СЧП, 71–73 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Евроїа (Europa) – СЧП, 74–75 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Не жели биџи сам – СЧП, 75–76 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Тај ілас – СЧП, 76 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

А одједном – СЧП, 77–78 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Јарослав Сајферџ

Јарослав Сајферт (1901–1986).

Њира девојачких кошуља (Tanec dívčích košil) – СЧП, 79–80 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Сунцокреџи – СЧП, 81–82 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Без крила (Bez křidel) – СЧП, 82–83 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Глас мрџвоја – СЧП, 83 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Сузе у очима – СЧП, 84 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Зайишије – СЧП, 85 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Разіовор (Rozhovor) – СЧП, 85 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Песма (Báseň) – СЧП, 86 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Стари часовник (Staroměstský orloj) – СЧП, 86–91 (1962); КН, 11: 335 (1968).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Вилем Завада

Вилем Завада (1905–1958).

Панихида (Panichida) – СЧП, 93–102 (1962); ВЗТР, 7–17 (1977).

У коауторству са Ј. Рибникар. У ВЗТР исти текст без коауторства.

Јесен (Podzim) – СЧП, 103 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Сиромашне жене (Chudé ženy) – СЧП, 104 (1962); ВЗТР, 23–24 (1977).

У коауторству са Ј. Рибникар. У ВЗТР исти текст без коауторства.

Каменија земља (Kamenitá země) – СЧП, 105 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Сіоменици (Pomněnky) – СЧП, 106 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

- Родни крај** (Rodný kraj) – СЧП, 106 (1962) ; ВЗТР, 34 (1977).
У коауторству са Ј. Рибникар. У ВЗТР исти текст без коауторства.
- Поезија** (Poesie) – СЧП, 107 (1962) ; ВЗТР, 41 (1977).
У коауторству са Ј. Рибникар. У ВЗТР исти текст без коауторства.
- Анђео сјирашној суда** (Anděl posledního soudu) – СЧП, 107 (1962) ; ВЗТР, 44 (1977).
У коауторству са Ј. Рибникар. У ВЗТР исти текст без коауторства.
- Безимени** – КН, 11: 187 (1963).
У коауторству са Ј. Рибникар.
- „У шом измученом срцу колико је вајре дукћало“** – СЧП, 107 (1962).
У коауторству са Ј. Рибникар.
- Тежак час** – СЧП, 108–109 (1962).
У коауторству са Ј. Рибникар.
- Сјара Евроја** – ВЗТР, 18–19 (1977).
- Буђење ахасфера** – ВЗТР, 20 (1977).
- Судбина** – ВЗТР, 21–22 (1977).
- Молишва поезији** – ВЗТР, 24 (1977).
- Сан** – ВЗТР, 25 (1977).
- Ушомена** – ВЗТР, 26–27 (1977).
- Реквијем** – ВЗТР, 28 (1977).
- Без наслова** – ВЗТР, 29–30 (1977).
- Лушајућа сјена** – ВЗТР, 31 (1977).
- Дим у њределу** – ВЗТР, 32 (1977).
- Песнику** – ВЗТР, 33 (1977).
- Девојчица на куйању** – ВЗТР, 35 (1977).
- Зелена ексјаза** – ВЗТР, 36–37 (1977).
- Трн** – ВЗТР, 38 (1977).
- Вилин коњиц** – ВЗТР, 39 (1977).
- Жена с дејешом** – ВЗТР, 40 (1977).
- Песма клесара** – ВЗТР, 42–43 (1977).
- Кашасјирофа** – ВЗТР, 45–46 (1977).
- Паг** – ВЗТР, 47 (1977).
- Лешеле дивље јуске** – ВЗТР, 48–50 (1977).
- Сељанка** – ВЗТР, 51–52 (1977).
- Бура** – ВЗТР, 53 (1977).
- Осека** – ВЗТР, 54–56 (1977).

Уклеџа ѓруроа – ВЗТР, 57–58 (1977).

Недељни излеџ – ВЗТР, 59 (1977).

Лазаре, ѓробуди се, усџани – ВЗТР, 60–62 (1977).

Дрво крај ѓуџа – ВЗТР, 63–64 (1977).

Трава на рушевинама – ВЗТР, 65 (1977).

Владимир Холан

Владимир Холан (1905–1980).

Сан (Sen) – СЧП, 119–124 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Удвориџџу ѓоликлинике (Na dvoře polikliniky) – СЧП, 124–126 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Франџиџек Хрубин

Франџиџек Хрубин (1910–1971).

Граду на бреџовима – СЧП, 127–128 (1962); КН, 11: 335 (1968).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Шџанска земља – СЧП, 128 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Елеџија – СЧП, 128–129 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Судбина – СЧП, 129 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Драма Шџефана Малармеа – СЧП, 130 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Олдрџих Микулаџек

Олдрџих Микулаџек (1910–1985).

Сеоски ѓоѓред (Vesnický pohřeb) – СЧП, 131 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Преџори (Výčitky) – СЧП, 132–133 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Руџавиџа или шџа ми је ѓриџао разведени муж (Rukavička aneb co mně vyprávěl rozvedený muž) – СЧП, 133.136 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Камил Беднарџ

Камил Беднарџ (1912–1972).

Неџа свеџли мрамор дана – СЧП, 137–139 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Из лейхойиса – СЧП, 139–140 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Да йройева вода – живой – СЧП, 141–142 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Јозеф Каинар

Јозеф Каинар (1917–1971).

Цврчак – СЧП, 143 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Први љубавници – СЧП, 144–145 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Укрыйишель – ПЛ, 9: 3 (1963).

У потпису стоји: „Превела Десанка Максимовић“.

Реци – ВС, 16 (1964).

У потпису стоји: „Са чешког Десанка Максимовић“.

Јиржи Шоџола

Јиржи Шоџола (1924–1989).

Моја конфесија – СЧП, 161–163 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Колумбус – СЧП, 163–165 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

А око мене лейтеле су ййице – СЧП, 165–167 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Едуард Пейишка

Едуард Петиска (1924–1987).

Поврайак мајци – СЧП, 169 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Муж који чека – СЧП, 170 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Море – СЧП, 171 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Тишина – СЧП, 171–172 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Тренуци – СЧП, 172–176 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Карел Шикџани

Карел Шиктанц (1928).

Тужна йесма – СЧП, 177–179 (1962).

У коауторству са Ј. Рибникар.

Сѣрах – СЧП, 179–181 (1962).
У коауторству са Ј. Рибникар.

Милан Кундера

Милан Кундера (1929).

Балада о ѿнору – СЧП, 155–157 (1962).
У коауторству са Ј. Рибникар.

Оглазим – СЧП, 157–159 (1962).
У коауторству са Ј. Рибникар.

Зашѣо си ѣако леѣа – СЧП, 159–160 (1962).
У коауторству са Ј. Рибникар.

Мирослав Флоријан

Мирослав Флоријан (1931–1996).

Један ѣренуѣак – СЧП, 187–188 (1962).
У коауторству са Ј. Рибникар.

Песма са вашара – СЧП, 188–189 (1962).
У коауторству са Ј. Рибникар.

СЛОВАЧКИ ПЕСНИЦИ

Шѣефан Жари

Шѣефан Жари (1918–2007)

Земља – СЧП, 147–148 (1962).
У коауторству са Ј. Рибникар.

Породично сѣабло – СЧП, 148–150 (1962).
У коауторству са Ј. Рибникар.

Сѣихови – СЧП, 151 (1962).
У коауторству са Ј. Рибникар.

Хармонија – СЧП, 151–152 (1962).
У коауторству са Ј. Рибникар.

Човек сам само – СЧП, 152–153 (1962).
У коауторству са Ј. Рибникар.

Милан Рафус

Милан Рафус (1928–2009)

Пролећна ѣесма – СЧП, 183 (1962).
У коауторству са Ј. Рибникар.

Жена – СЧП, 184 (1962).
У коауторству са Ј. Рибникар.

Лето – СЧП, 184–185 (1962).
У коауторству са Ј. Рибникар.

Људи – СЧП, 185–186 (1962).
У коауторству са Ј. Рибникар.

ПОЉСКИ ПЕСНИЦИ

Пољску поезију Десанка Максимовић је почела да преводи с руског, али је брзо прешла на превођење са оригинала (у коауторству са Маријом Петрусињском, аташеом за културу пољске амбасаде у Београду, а затим и сама).

О песникињиним преводима и стваралачким дотицајима са пољском културом уопште и поезијом посебно 2001. године српски полонисти Мирослав Топић и Петар Буњак су у Београду објавили веома добру књигу *Пољски мотиви и ритмови у иранскрипцији Десанке Максимовић*. Они су регистровали преводе Д. Максимовић укупно 30 песама из пољске књижевности (29 у књизи и једну накнадно).

Александер Фредро

Александер Фредро (1793–1876), песник и највећи пољски комедиограф.

Уз превод је у ПНР објављена и следећа белешка о писцу: „Ф(р)едро је најбољи пољски писац комедија. У својим делима описао је живот пољског племства. Његова најпознатија дела су: 'Пан Јовјалски', 'Девојачки завети' и 'Освета'." <ПНР, 6: 13 (1956)>

Павле и Савле (Pavel i Gavel) – ПНР, 6: 13 (1956).

Квалификовано као: „Препевале с пољског: Марија Пјетрушинска и Десанка Максимовић“.

Басна из Фредрове комедије *Пан Јовјалски*, која је објављивана у избору поезије за децу и посебно (књига *Басне*).

Мајарцу у јасле донесено (Osio l ko wi w żłoby da no) – ПЗД, 3831.

Басна из Фредрове комедије, која је објављивана у избору поезије за децу и посебно (књига *Басне*).

У АВРУК постоји опис још два превода Д. Максимовић из дела А. Фредра (и један и други су басне из комедије *Пан Јовјалски* и издања за децу *Басне*):

2624. Песма без наслова. 35 стихова, први стих: „Хтео мајмун смели неки“, последњи: „Тако је то с мајмунима.“ – Л.003. Према сазнању М. Топића и П. Буњака, реч је о басни „Мџра“, односно „Мџра w kareili“ <ПМР (2001), 79>

2664. „Сова“... 22 стиха, први стих: „Све су птице гупе“, последњи: „Свака сова је гупља дању.“ – Л.003. Према сазнању М. Топића и П. Буњака, реч је о басни с насловом „Sowa“. <ПМР (2001), 79>

Адам Мицкјевич

Адам Мицкјевич (1798–1854) један од највећих пољских писаца светског гласа.

Уз превод у ЗМ Десанка Максимовић 1956. објављује следећу белешку: „Адам Мицкјевич, највећи пољски песник, чију је стогодишњицу смрти (1798–1854) цео свет прославио крајем прошле године, био је велики родољуб и револуционар. Није се борио само за слободу свога народа, него га је тиштала судбина сваког поробљеног човека. Волео је и ценио наш народ. О нашој народној поезији држао је на универзитету у Паризу више предавања. Преко тих предавања свет је њу упознао.“ <ЗМ, 17: 3 (1956)>

Десанка Максимовић је 1948. у загребачкој *Рејублици* објавила и своју песму „Мицкјевичев разорени споменик“.

Мирослав Топић и Петар Буњак у ПМР пишу о одјецима поезије Мицкјевича у оригиналној поезији Д. Максимовић <ПМР, 179–220>

Бријано-стирижено – ЗМ, 16–17: 3 (1956).

Оквалификовано као „препев“, уз податак да је препевано с руског језика.

Мирослав Топић и Петар Буњак сматрају да је изворник Д. Максимовић био превод на руски Б. Тимофејева, објављен у књизи *Поэзия зайадных и южных славян* (1955). У фусно-ти извештавају и следеће: „Како нас је обавестила гђа Мира Алечковић, Десанка је до ове антологије, као и до бројних других руских издања, могла доћи захваљујући великом поклону у књигама који је делегација ЦК Комсомола, приликом своје посете Југославији концем 1955. године, уручила својим југословенским домаћинима. Део тих књига доспео је и до редакција београдских дечјих и омладинских листова.“ <ПМР, 70 (2001)>

Марија Конопњицка

Марија Конопњицка (1842–1910), пољска песникиња из раздобља реализма (позитивизма).

Уз превод је дата кратка белешка о писцу: „Марија Конопњицка је написала много приповедака и песама у којима је говорила о животу сиромашних људи у граду и селу. Позната су њена дела: 'Дим', 'Жозефова', 'Пред судом'.“ <ПНР, 6: 13 (1965)>

Сусрет са ширком (Spotkanie у воцкем) – ПНР, 6–7: 13 (1956).

У потпису стоји: „Препевале с пољског Марија Пјетрушинска и Десанка Максимовић.“

Вейар (Wiatr) – ПЗД, 3831 (*Полијика*, 1956, 20. XII).

Уз превод у потпису стоји: „...одабрале и превеле Марија Пјетрушинска и Десанка Максимовић.“

Леополд Шиџаф

Леополд Стаф (1878–1957).

Походе (Przyjście) – САВ, 81: 1 (1857).

Под општим насловом „Из пољске лирике“.

Јулијан Тувим

Јулијан Тувим (1894–1953), један од најпознатијих песника пољске књижевности између два светска рата.

Уз превод је објављена и следећа кратка белешка намењена деци: „Тувим је велики пољски песник. Познат је и као преводилац с руског. Писао је и песме за децу. Широм света је чувена његова песма 'О господину Тралалалинском'.“ <ПНР, 7: 13 (1956)>

Наочари (Okulary) – ПНР, 7: 13 (1956).

У потпису стоји: „Препевале с пољског Марија Пјетрушинска и Десанка Максимовић“. Објављено под општим насловом „Из ризнице светске поезије“.

Сто (Stól) – ЗМ, 48–49: 2 (1957).

У потпису стоји: „Превеле: Марија Пјетрушинска и Десанка Максимовић“. Објављено под општим насловом „Пољска поезија“.

Јеврејче (Żydek) – САВ, 83: 1 (1957).

Превод потписује само Д. Максимовић.

Објављено под општим насловом „Из пољске лирике“.

Лиџанија (Li tania) – САВ, 84: 1 (1957).

Превод потписује само Д. Максимовић.

Објављено под општим насловом „Из пољске лирике“.

Мирослав Топић и Петар Буњак ову песму сматрају једним од битних земаља књиге Д. Максимовић „Таражим помиловање“. <ПМР, 247–276>

Нема краја (Nie me kraju) – САВ, 84–85: 1 (1957).

Превод потписује само Д. Максимовић.

Објављено под општим насловом „Из пољске лирике“.

У АВРУК постоји опис још једног превода Д. Максимовић из дела Ј. Тувима:

1128. „Сплетке међу живином“... 14 стихова, први стих: „Дошла гуска до патке сиње“, последњи: „свуд шарена пера лете.“ – Д.010.

Антоњи Слоњимски

Антоњи Слоњимски (1895–1976).

Два сунца (Dwa słońca) – САВ, 85: 1 (1957).

Превод потписује само Д. Максимовић.

Објављено под општим насловом „Из пољске лирике“.

Разговор са земаљком (Rozmowa z rodzakiem) – САВ, 86: 1 (1957). Превод потписује само Д. Максимовић.

Објављено под општим насловом „Из пољске лирике“.

Немцима (Niemcom) – САВ, 86–87: 1 (1957).

Превод потписује само Д. Максимовић.

Објављено под општим насловом „Из пољске лирике“.

Владислав Броњевски

Владислав Броњевски (1897–1962).

Аноним (Anonim) – САВ, 80: 1 (1957).

Превод потписује само Д. Максимовић.

Објављено под општим насловом „Из пољске лирике“.

О писању њесме (O pisaniu wier szy) – САВ, 80: 1 (1957).

Превод потписује само Д. Максимовић.

Објављено под општим насловом „Из пољске лирике“.

Фењерче (Lampka) – САВ, 81: 1 (1957).

Превод потписује само Д. Максимовић.

Објављено под општим насловом „Из пољске лирике“.

У АВРУК постоји опис још два превода Д. Максимовић из дела В. Броњевског:

1125. „Пољским Јеврејима“... 37 стихова, први стих: „Из пољских градова и варошица чују се/бола крици“, последњи: „и биће једна раса највиша: људи племени.“ – Д.009.

1126. „Туга и песма“... 16 стихова, први стих: „Може ништа за живота да не буде“, последњи: „свету ћу овом довикнути: не!“ – Д.009.

Ева Шелбург-Зарембина

Ева Шелбург-Зарембина (1899–1986).

Уз превод је објављена и кратка белешка: „Пише за одрасле, децу и омладину. Највећа дела су јој: ’Јудина мајка’, ’Јоанино путовање’. Написала је и неколико занимљивих књига о Варшави.“ <ПНР, 7: 13 (1956); исто и у ЗМ, 48: 2 (1957)>

Бубамара (Bożakrówka) – ПНР, 7: 13 (1956).

Превод потписује само Д. Максимовић.

Злашан јез (Złoty jeź) – ЗМ, 48: 2 (1957).

Превод потписује само Д. Максимовић.

Јан Бжехва

Јан Бжехва (1900–1966), пољски песник и сатиричар.

Уз превод је објављена и кратка белешка: „Брехва пише песме за децу и одрасле. Познате су његове бајке, поеме, басне. Брехва и преводи.“ <ПНР, 7: 13 (1956)> Уз други превод, годину дана касније, где је његово презиме написано правилно (до грешке је пре тога дошло, вероватно, због тога што се у пољском језику тврди сугласник „ж“ пише као „rz“), иста белешка је поновљена у мало преформулисаном, допуњеном облику: „Јан Бжехва, 1900 г. Песник. Пише за одрасле и децу. Аутор лирских песама, бајки, поема, сатира, епиграма и басана. Познат и као преводац.“ <ЗМ, 48: 2 (1957)>

Жаба (Żaba) – ПНР, 7: 13 (1956).

У потпису: „Преневале с пољског Марија Пјетрушинска и Десанка Максимовић.“

Две алајаче (Dwie gaduły) – 49: 2 (1957).

Превод потписале Марија Пјетрушинска и Десанка Максимовић.

Константи Илдефон Галчињски

Константи Илдефон Галчињски (1905–1953).

Serwus, Madonna – САВ, 87: 1 (1957).

Превод потписује само Д. Максимовић.

Објављено под општим насловом „Из пољске лирике“.

Лирски разговор (Rozmowa liryczna) – САВ, 87–88: 1 (1957).

Превод потписује само Д. Максимовић.

Објављено под општим насловом „Из пољске лирике“.

Моја поезија (O mej poezji) – САВ, 88: 1 (1957).

Превод потписује само Д. Максимовић.

Објављено под општим насловом „Из пољске лирике“.

Виктор Ворошилски

Виктор Ворошилски (1927–1996).

Време љубави (Czas miłości) – САВ, 81–82: 1 (1957).

Превод потписује само Д. Максимовић.

Објављено под општим насловом „Из пољске лирике“.

Ово је, заправо, XII одељак поеме *Czas miłości*.

Моја срећа (Моје szczęście) – САВ, 82–83: 1 (1957).

Превод потписује само Д. Максимовић.

Објављено под општим насловом „Из пољске лирике“.

Мирослав Топић и Петар Буњак, на основу АВРУК, скрећу пажњу и на преводе Д. Максимовић песама писаца о чијем објављивању у постојећим библиографијама нема података: „Од пољских дечјих песника Десанка је преводила још Луцину Кшемјењицу (‘Бајка о злој чорби, баби шкртици и мудрој здели’) и Ванду Хотомску (‘Јесења песма’).

Међу лиричарима, чије су песме, могућно биле намењене 'Савременику', у рукописној заоставштини наше песникиње нашли су се преводи песама Адама Важика 'Војна у Кини' и Станислава Ришарда Доброволског 'Заповест за Варшаву' и 'Целиваним у колевци'. <ПМР, 145–146 (2001)>

ПОЕЗИЈА НЕСЛОВЕНСКИХ НАРОДА

АЗЕРБЕЈЏАНСКИ ПЕСНИЦИ

Наби Бабајев

Наби Бабајев, познат као Наби Хазри (рођен 1924, а пуно име и презиме му је Наби Алекпер огли Бабајев), азербејџански песник. Од 1984. носилац је и официјелног звања: народни песник Азербејџана.

Уз преводе у СТВ Десанка Максимовић потписује и следећу биографску белешку о њему: „Али Акпер Наби Бабајев припада новом покољењу азербејџанских песника. Родио се недалеко од Бакуа, у селу Хурдалан, и после завршене школе запослио се у Бакуу. Бави се књижевношћу од 1944. Године 1950. појавила му се књига 'Расцвет снова'. После тога је издао још неколико збирки. Књигу 'Храст на стени' (одакле су узете ове песме) превео му је на руски популарни млади песник Јевгеније Јевтушенко. Сам Наби Бабајев преводио је Пушкина, Тумањана, Петефија и Твардовског.“ <СТВ, 212: 3 (1961)>

Пролеће – СТВ, 257: 3 (1961).

Превод, оквалификован као „препјев“, објављен под заједничким насловом „Из грузијске и азербејџанске савремене поезије“, с преводима Ш. Апхаидзеа, И. Абашидзеа, Ј. Нонешвилија и М. Диљбази.

Храст на стени – СТВ, 258–259: 3 (1961).

Превод, оквалификован као „препјев“, објављен под заједничким насловом „Из грузијске и азербејџанске савремене поезије“, с преводима Ш. Апхаидзеа, И. Абашидзеа, Ј. Нонешвилија и М. Диљбази.

Мирварид Диљбази

Мирварид Паша кизи Диљбази (р. 1912) азербејџанка песникиња и преводаца.

Уз преводе у СТВ Десанка Максимовић потписује следећу белешку о писцу: „Мирварид Диљбази заузима видно место у савременој азербејџанској књижевности. Почела писати још пре последњег рата. Поред лирских пише и епске песме. Међу њима се истиче поема 'Мехсети', о животу класичне азербејџанске песникиње Мехсети Генџеви. Пише и за децу. Ове песме су узете из књиге 'Живот зове'.“ <СТВ, 212: 3 (1961)> Две године касније, објављује и нешто ширу белешку: „Азербејџанска совјетска песникиња Мирварид Пашакизи Диљбази рођена је 1912. године. Прва књига њене лирике, 'Наш глас', изишла је 1934. Диљбази пише о неуморном и пожртвованом раду совјетских људи, о пријатељству совјетских народа, о новом слободном животу Азербејџанке, о храбрости совјетских ратника (збирке 'Успомене', 1954, 'Песников сан', 1948. и др.). Мада претежно лирик, Диљбази је написала и неколико поема: 'Мехсети' – о животу класичне азербејџанске песникиње Мехсети Генџеви; 'Рајхан' – поема за децу; 'Туга за водом' – фантастична поема. Деци је намењена и њена књига 'Мојим малим пријатељима' (1955).“ <15СII, 224–225 (1963)>

Песников њод – СТВ, 259–260: 3 (1961); 15СII, 109–110 (1963).

У СТВ превод, оквалификован као „препјев“, објављен под заједничким насловом „Из грузијске и азербејџанске савремене поезије“, с преводима Ш. Апхаидзеа, И. Абашидзеа, Ј. Нонешвилија и Н. Бабајева.

У СТВ је друга верзија превода:

ПЕСНИКОВ ГРОБ

Снег је вејао вас дан,
 сву вечер
 и сву ноћ.
 Заспати сам хтела узаман,
 чекајући крај те ноћи дуге –
 Снег је вејао вас дан,
 сву вечер
 и сву ноћ.

Гледала сам у прозор тавни
 и мислила: хумку је давно
 засуо ноћас снег студен, тих,
 неће се распознати од других.
 Снег је вејао вас дан,
 и сву вечер
 и сву ноћ.

Прво сунце сам већ била срела
 у Нагорном парку...
 И пребело бела
 пружила се земља преда мном,
 у нетакнутом сјају кристалном.
 Вејао је снег вас дан,
 сву вечер
 и сву ноћ.

Али где!
 На једном узвишењу
 пролеће, венци, цвеће, вења,
 бујнији него за маја плава,
 а снег се немоћно удаљава.
 Вејао је снег вас дан,
 сву вечер
 и сву ноћ.

Цитирана верзија постоји и у рукописној заоставштини, описана под бр. 1578 (Е.003). Међутим, према АВРУК, опис под бр. 604 (Б.020.1), постоји још једна варијанта или верзија у којој први стих гласи: „Снег је вејао цео дан“, а последњи: „и сву ноћ.“ Превод у РЗП подударан с текстом превода из 15СП.

Ти си на мору – 15СП, 105–106 (1963).

Превод у РЗП подударан с текстом превода из 15СП.

Човек – 15СП, 107–108 (1963).

Превод у РЗП подударан с текстом превода из 15СП.

Година се обнавља – 15СП, 111–112 (1963).

Превод у РЗП подударан с текстом превода из 15СП.

Грана – 15СП, 105 (1963).

Према наслову из 15СП, ово је 5. песма циклуса *Из источњачких њесама* (1–2), а према наслову у РЗП – 2. песма циклуса *Из источњачких њесама* (1–5).

У АВРУК је под бр. 605 (Б.020.1) описана и варијанта или верзија под насловом „Уцветала грана“, у којој први стих превода гласи: „Ко то тамо стоји недалеко:“, а последњи: „све што се у лепо убраја.“ Исти превод још једном и под бр. 1579 (Е.003). Превод у РЗП подударан с текстом превода из 15СП.

У АВРУК постоји и опис превода за који нема података да је објављен: 606. „Хтела бих“... 12 стихова, први стих гласи: „Да ти будем не само женом вољеном“, а последњи: „када се кући поврати из боја.“ Исти превод још једном и под бр. 1580 (Е.003).

Илијас Тајди

Чимназ иџра – ЗМ, 179: 6–7 (1984).

Хаби Хазри

Пролеће сам ја – ЗМ, 156: 5 (1984).

БАЛАКИРСКИ ПЕСНИЦИ

Десанка Максимовић је балакирску поезију преводила са превода на руски језик.

Каисин Кулијев

Каисин Шувалович Кулијев (1917).

Када једанијуш – ЗМ, 178: 6–7 (1984).

ГРУЗИЈСКИ ПЕСНИЦИ

Грузијску поезију Десанка Максимовић преводи са руских песничких превода или са руских „подстричника“ (дословних превода на руски језик са описом ритмичко-метричке структуре оригинала).

Николоз Бараташвили

Николоз Бараташвили (1817–1845), један од највећих грузијских песника.

Уз преводе Д. Максимовић о њему 1969. објављује следећу белешку: „Николоз Бараташвили, чија се стопедесетогодишњица рођења славила у Грузији пре четири месеца, сматра се после Шота Руставели највећим грузинским песником. Рођен је 1817. а умро је већ 1845. године, далеко од своје домовине. По мајци је био потомак славнога Кртликахетинског цара Ираклија Другог. У сродству је био и са познатим грузинским песником Григолом Оберлијани. Учитељ и духовни вођа био му је представник ондашње напредно-демократске мисли Соломон Додашвили. Личност песникова се формирала у кругу образованих људи који су били под утицајем француских просветитељских идеја и идеја руских декабриста. У доба прве песникове младости Грузија је доживела тешке дане. Тек што се била мало опоравила од најезде источних народа турскога порекла, пала је под руску власт, изгубила независност. Сва поезија Николоза Бараташвили прожета је, поред личних болова, и овим болом.

У часу песникове смрти Грузини још нису знали свога великога песника, нити је он за живота видео своје песме одштапане. (Прах му данас почива у Мтацминдском пантеону

куда је 1938. године пренет из Дидубинског). Од Николоза Бараташвили у грузинској поезији почиње ново доба. Он је прекинуо источњачки традиционални утицај, приближив свој поетски израз европском. Његове песме немају лакоћу ни шароликост источњачке лирике. Мада је романтик, код њега нема винских песама, а кад пева о славују или ружи, та песма има призвук трагичности, као и сва његова поезија. Иако је сачувао традиционални четрнаестосложни размер, његови стихови имају нову интонацију. У њима се први пут сретат у стиху опкорачење. Понекад се сретне библијска патетика, складни речитатив, литургијска декламација.

Како му је богата метрика, тако је и језик богат. Свих тридесет и седам његових песама и поему о Грузији, превео је на руски Борис Пастернак, изузев песме „Мерани“ коју је прпевао М. Лозински. С тих прпева и буквалнога превода на руски језик су учинили грузински савремени песници преведен је овај избор.“ <БАГ, 21: 121 (1969)>

Скраћена верзија текста из *Бајдале* објављена је исте године и уз преводе у *Књижевним новинама*.

Злобни дух – КН, 14: 360 (1969).

Плашан – КН, 14: 360 (1969).

Неверовајно – КН, 14: 360 (1969).

Својим друјовима – КН, 14: 360 (1969).

У АВРУК под бр. 634 и 635 (Б.021.4) описани машинописи превода песама „Злобни дух“ и „Меране“ у којима се те песме, вероватно неком грешком, приписују Ј. Нонешвилију.

Шалва Ајхаидзе

Шалва Николајевич Ајхаидзе (1894), песник и књижевни критичар.

Уз преводе у СТВ Десанка Максимовић потписује следећу белешку о писцу: „Шалва Ајхаидзе је један од ветерана грузијске совјетске књижевности. Он је песник коме је својствено душевно спокојство, племенита уздржаност, благост која не искључује принципијалност и чврстину. Између два рата, у младости, припадао је књижевној групи грузијских симболиста, груписаних око часописа 'Плави рогови'. Љубав, патриотизам, пријатељство – главне су теме његове поезије; он верује у 'светост' тих елементарних људских осећања. Данас се држи традиције грузијских класика. Живи у Тифлису.“ <СТВ, 312: 3 (1961)>

Ја ћу рећи – СТВ, 254: 3 (1961).

Превод, оквалификован као „препјев“, објављен под заједничким наднасловом „Из грузијске и азербејданске савремене поезије“, с преводима И. Абашидзе, Ј. Нонешвилија, Н. Бабајева и М. Диљбази.

Песнику – СТВ, 254: 3 (1961).

Превод, оквалификован као „препјев“, објављен под заједничким наднасловом „Из грузијске и азербејданске савремене поезије“, с преводима И. Абашидзе, Ј. Нонешвилија, Н. Бабајева и М. Диљбази.

У АВРУК постоји опис машинописа превода још пет песама Ш. Ајхаидзеа, о чијем објављивању у постојећим библиографијама нема података:

615. „Звиждим и певам“... 8 стихова, први стих гласи: „Звиждало, певало срце – птица рана“, последњи: „украдо је време... Шта мени остаде?“ – Б.021.1. Исти превод под бр. 619. (Б.021.21) и 1608, али овде са два стиха више. Под бр. 1608 (Е.007) записан је као песма без наслова.

616. „Дошао сам на свет“... 24 стиха, први стих гласи: „Дошао сам на свет, на дан“, последњи: „да волим и да будем вољен.“ – Б.021.1. Исти превод и под бр. 1605 (Е.007).

617. „Крај камина“... 14 стихова, први стих гласи: „Бутљиве зидове вео сенки застро“, последњи: „ватра и пепео у коме се угљевље гаси.“ – Б.021.1. Исти превод под бр. 1610 (Е.007), уз податак да постоје три примерка и у Ж.005.
622. „Лав у кавезу“... 33 стиха, први стих гласи: „Спокојно лежи он иза гвоздених решетака“, последњи: „свој лепоти његовој и сили правој.“ – Б.021.1. Исти превод и под бр. 1606 (Е.007), уз напомену да постоји још једна варијанта од 32 стиха.
1607. „Хаос“... 15 стихова, први стих гласи: „Као да је поново час првобитног хаоса“, последњи: „зар неће пробудити љубав њену поспану.“ – Е.007. Дата је и следећа информација о тексту: „Исправке руком Д. М. и додата још четири стиха, који су варијанта последњих стихова. – Постоје још две варијанте и један примерак у Ж.005, на чијој је полеђини записано: Шаава, Хаос.“

Ираклиј Абашидзе

Ираклиј Висарионович Абашидзе (1909), песник.

Уз преводе у СТВ Десанка Максимовић потписује следећу белешку о писцу: „Ираклиј Абашидзе родио се у западној Грузији, у насељу Хани, које је сада град Улукидзе. Већ у детињству упознао се с класицима грузијске и руске књижевности. Објавио је прву књигу 1931, као студент, под насловом 'Неколико песама'. Од 1932. бивао је уредник разних књижевних часописа. Данас је један од најистакнутијих грузијских песника. На руски су га преводили познати руски песници, међу њима и Борис Пастернак, Н. Тихонов и М. Алигер. Већ десетак година је председник Савеза грузијских совјетских књижевника.“ <СТВ, 312: 3 (1961)>

Снећ њред свануће – СТВ, 255–256: 3 (1961).

Превод, оквалификован као „препјев“, објављен под заједничким наднасловом „Из грузијске и азербејџанске савремене поезије“, с преводима Ш. Апхаидзеа, И Абашидзеа, Ј. Нонешвилија и М. Дилбази.

Деца – СТВ, 256: 3 (1961).

Превод, оквалификован као „препјев“, објављен под заједничким наднасловом „Из грузијске и азербејџанске савремене поезије“, с преводима Ш. Апхаидзеа, И Абашидзеа, Ј. Нонешвилија и М. Дилбази.

У АВРУК постоји опис машинописа превода још три песме И. Абашидзеа, о чијем објављивању у постојећим библиографијама нема података:

623. „Учитељица“... 26 стихова, први стих гласи: „Стан јој се наслонио на школске зидове“, последњи: „воleti мирис домовинских њива.“ – Б.021.2. Исти превод под бр. 1576 (Е.007) и 1827 (Ж.006).
624. „Капетан Бухаидзе“... 20 стихова, први стих гласи: „Ја сам Грузин Бухаидзе. Оборен сам“, последњи: „Дервент и Дарјал животом заштите.“ – Б.021.2. Исто и под бр. 1597 (Е.007), с другом варијантом последњег стиха: „Дервент и Дарјал животом заштит те.“
625. „Ветар и јасика“... 28 стихова, први стих гласи: „Уживала је јасика у топлом дану“, последњи: „залуипо их с нечувеном силом.“ – Б.021.2. Исто и под бр. 1598 (Е.007), с другом варијантом последњег стиха: „као девојачког бола и среће сузе.“ Ту стоји податак о постојању и једног непотпуног примерка овог превода у Ж.005.

Јосиф Нонешвили

Јосиф Елиозович Нонешвили (1918), песник.

Уз преводе у СТВ Десанка Максимовић потписује следећу белешку о писцу: „Јосиф Нонешвили је родом из источне Грузије, из села Карданахи. Године 1940. објавио је прву књигу песама, као сасвим млад човек. У војсци, од 1943. до 1946. активно је сарађивао на војној,

фронтовској штампи. После демобилизације враћа се у Тифлис, где објављује у многим часописима. И после рата често се враћа на родољубиве теме, привлаче га и теме пријатељства међу народима. Његова поезија има темперамента и лаког хумора понекад. Године 1948. 'Млада гарда' му је издала књигу песама на руском. Преводен је и у совјетским мањим републикама. Уређује главни грузијски дечји лист 'Дила.' <СТВ, 312: 3 (1961)>

„На пројланку њун месец, бледи“ – СТВ, 256–257: 3 (1961).

Под над насловом „Из грузијске и азербејџанске са време не по е зи је“.

„Не знајући дрскосји“ – СТВ, 257: 3 (1961).

Под наднасловом „Из грузијске и азербејџанске савремене поезије“.

Славуј и ружа – БАГ, 21: 101 (1969). (Нонешвили или Бараташвили?)

Под наднасловом „Два грузијска песника“.

У АВРУК постоји опис машинописа превода следећих песама Ј. Нонешвилија, о чијем објављивању у постојећим библиографијама нема података:

628. „Портрет Николоза Бараташвили“... 27 стихова, први стих гласи: „Портрет Николоза Бараташвили“, последњи: „Његов најзад се нашао портрет.“ – Б.021.4. Исти превод под бр. 1657 (Е.003).

629. Песма без наслова... 8 стихова, први стих гласи: „Као змија на белину твојих груди“, последњи: „по мушки на њега љубоморан.“ – Б.021.4.

630. „Својим друговима“... 20 стихова, први стих гласи: „Младићи, док траје још рано јутро ваше“, последњи: „она воleti неће никог и никада.“ – Б.021.4.

631. „Невероватно“... 18 стихова, први стих гласи: „Кад смо заједно у необухватном“, последњи стих: „невероватно. Не да се рећи,“ – Б.021.4.

632. „Платан“... 16 стихова, први стих гласи: „Стоји гранат платан на усамљеној стени стрмој“, последњи: „сва срца која воле згарају огњем истим.“ – Б.021.4.

636. „Дођите у Грузију“... први стих гласи: „Изволите лепо! Свакога ће трена“, последњи: „у празничном сјају, у дуге измаглици.“ – Б.021.4. Исто под бр. 1604 (Е.007).

637. „У албум сликарки“... 16 стихова, први стих гласи: „Не сликај ликове сваког претка свог“, последњи: „рођени портрет да оставиш на свету.“ – Б.021.4. Исто под бр. 1603 (Е.007).

638. „Свици“... 10 стихова, први стих гласи: „Ноћ је данас тако дуга“, последњи: „да је случајно не запале.“ – Б.021.4. Исто под бр. 1602 (Е.007).

639. „Мати“... 12 стихова, први стих: „Оставила си ме у јутру моје младости давне“, последњи: „прохте ти се твоје родитељске нежности, мама.“ – Б.021.4. Исто под бр. 1601 (Е.007).

641. Песма без наслова... 14 стихова, први стих гласи: „На пројланку пуни месец бледи“, последњи: „а траје вино, бесмртност бајке старе.“ – Б.021.4. Исто под бр. 1599 (Е.007). Постоји још један примерак у Ж.005.

1829. „Отишла је“... 18 стихова, први стих гласи: „За љубав поштено говорећи“, последњи: „нека ти се већ смири душа.“ – Ж.006.

Хуџа Берулова

Хута Михајлович Берулова (1924).

Мој дедо – ЗМ, 92: 3 (1983).

Под наднасловом „Панорама поезије СССР“. Означено као „препев“.

Шалва Амисулашвили

Дворишна хлебна њећ – ЗМ, 92: 3 (1983).

Под наднасловом „Панорама поезије СССР“. Означено као „препев“.

Медеја Кахигзе

У својој књизи превода поезије грузијске поетесе (КБЛ) Десанка Максимовић објављује следећу белешку: „Медеја Кахидзе родила се у селу Кварели у Грузији. Завршила је правни факултет на Тифлиском универзитету, 1955. године. Прву књигу објавила је у Тбилисију 1955. Једна за другом изашле су јој књиге 'Где си, мој градинару', 'Предосећање', 'Нисам ваљда извор', 'Песме' и друге. У Москви јој је 'Млада гарда' 1959. године објавила књигу 'Предосећање', а у едицији 'Совјетски писац' изашао је превод њене књиге 'Где си, мој градинару' 1969.

Медеја Кахидзе у аутобиографији, објављеној 1972. уз преводе њених песама у КН пише: „Превела сам и објавила 1969. књигу 'Мирис земље' ваше и наше вољене песникиње Десанке Максимовић. Исто тако сам превеле великолепни роман Иве Андрића 'На Дрини ћуприја'. Намеравам да током идуће године објавим зборник југословенских песника.“ Овај део своје биографије М. Кахидзе три године касније у београдском часопису 'Мостови' допуњује податком: „Објавила сам 1974. избор песама југословенских песника, песме сам препевала према буквалном преводу на руски и држећи се углавном песама које су ми сами песници назначили.“

Десанка Максимовић уз своје преводе у КН објављује информацију: „Превела Десанка Максимовић уз помоћ песникињиног дословног превода на руски језик.“

Свиџац – КН, 7: 427 (1972); КБЛ, 66 (1976).

У КБЛ песма је сврстана у одељак „Чекају гробови“.

Врана – КН, 7: 427 (1972); КБЛ, 67 (1976).

У КБЛ песма је сврстана у одељак „Чекају гробови“.

Хоћу да наша љубав – КН, 7: 427 (1972); КБЛ, 19 (1976).

У КБЛ песма је сврстана у одељак „Где си досад“.

Ти си неустрашив – КН, 7: 427 (1972); КБЛ, 23 (1976).

У КБЛ песма је сврстана у одељак „Где си досад“.

Он ће доћи – КН, 7: 427 (1972); КБЛ, 24 (1976).

У КБЛ песма је сврстана у одељак „Где си досад“.

Не њлачи, малена Еко – КН, 7: 427 (1972); КБЛ, 37 (1976).

У КБЛ песма је сврстана у одељак „Бивши дом“.

А њебе љуби неко друји – МСТ, 109: 22 (1975); КБЛ, 11 (1976).

У МСТ под насловом: Тако је бивало.

У КБЛ песма је сврстана у одељак „Где си досад“.

Нисам ваљда њојок – МСТ, 109: 22 (1975); КБЛ, 17 (1976).

У КБЛ песма је сврстана у одељак „Где си досад“.

Мој живој беше као њојок у јори – МСТ, 109: 22 (1975); КБЛ, 21 (1976).

У КБЛ песма је сврстана у одељак „Где си досад“.

До смрти – МСТ, 109: 22 (1975); КБЛ, 43 (1976).

У КБЛ песма је сврстана у одељак „Отишла сам, и шта с тим“.

Туја моје земље – МСТ, 109: 22 (1975); КБЛ, 45 (1976).

У КБЛ песма је сврстана у одељак „Отишла сам, и шта с тим“.

О мени су јоворили – МСТ, 109: 22 (1975); КБЛ, 48 (1976).

У КБЛ песма је сврстана у одељак „Отишла сам, и шта с тим“.

Чекају гробови – МСТ, 109: 22 (1975); КБЛ, 63 (1976).
У КБЛ ова песма отвара одељак „Чекају гробови“.

Тако је бивало – МСТ, 109: 22 (1975).

„По Шатилији ћемо са јоре на јору“ – МСТ, 110: 22 (1975).

Ојей у Грузији – МСТ, 111: 22 (1975).

До смрти – МСТ, 112: 22 (1975).

Где си досад – КБЛ, 7 (1976).
Ова песма отвара одељак „Где си досад“.

Кад дих бар мало била леја – КБЛ, 8 (1976).
Сврстана је у одељак „Где си досад“.

Када мене којод воли – КБЛ, 9 (1976).
Сврстана је у одељак „Где си досад“.

За јонекои је свака од нас лејошница – КБЛ, 10 (1976).
Сврстана је у одељак „Где си досад“.

Када дечаџи сруше њездо – КБЛ, 13 (1976).
Сврстана је у одељак „Где си досад“.

Без шеде – КБЛ, 13 (1976).
Сврстана је у одељак „Где си досад“.

Љубав – КБЛ, 14 (1976).
Сврстана је у одељак „Где си досад“.

Срце ми окива љубомора – КБЛ, 15 (1976).
Сврстана је у одељак „Где си досад“.

Ошишао си – КБЛ, 16 (1976).
Сврстана је у одељак „Где си досад“.

Не јовори – КБЛ, 18 (1976).
Сврстана је у одељак „Где си досад“.

Пастрмка увек да сам – КБЛ, 20 (1976).
Сврстана је у одељак „Где си досад“.

Ако не чекаш никоја – КБЛ, 22 (1976).
Сврстана је у одељак „Где си досад“.

Бивши дом – КБЛ, 26 (1976).
Ова песма отвара одељак „Бивши дом“.

Одјајила си ме – КБЛ, 27 (1976).
Сврстана је у одељак „Бивши дом“.

Настјане време – КБЛ, 28 (1976).
Сврстана је у одељак „Бивши дом“.

Љубичица – КБЛ, 29 (1976).
Сврстана је у одељак „Бивши дом“.

Верујте – КБЛ, 30 (1976).
Сврстана је у одељак „Бивши дом“.

- Доћи ће време** – КБЛ, 31 (1976).
Сврстана је у одељак „Бивши дом“.
- Ойей са вама** – КБЛ, 32 (1976).
Сврстана је у одељак „Бивши дом“.
- Улица Николдзе** – КБЛ, 33 (1976).
Сврстана је у одељак „Бивши дом“.
- Зайто шїо сам била још малена** – КБЛ, 34–35 (1976).
Сврстана је у одељак „Бивши дом“.
- Стара лија** – КБЛ, 36 (1976).
Сврстана је у одељак „Бивши дом“.
- Дању и ноћу само шобом** – КБЛ, 38 (1976).
Сврстана је у одељак „Бивши дом“.
- Ойишила сам, и шїа с їим** – КБЛ, 41–42 (1976).
Ова песма отвара одељак „Отишла сам, и шта с тим“.
- Домовина** – КБЛ, 44 (1976).
Сврстана је у одељак „Отишла сам, и шта с тим“.
- Царица Хейеван** – КБЛ, 46 (1976).
Сврстана је у одељак „Отишла сам, и шта с тим“.
- Тврђава Шайили** – КБЛ, 47 (1976).
Сврстана је у одељак „Отишла сам, и шта с тим“.
- Извор** – КБЛ, 49 (1976).
Сврстана је у одељак „Отишла сам, и шта с тим“.
- Изречено у Шайили** – КБЛ, 50 (1976).
Сврстана је у одељак „Отишла сам, и шта с тим“.
- Сванейија** – КБЛ, 51 (1976).
Сврстана је у одељак „Отишла сам, и шта с тим“.
- Планина Барбало** – КБЛ, 53 (1976).
Сврстана је у одељак „Отишла сам, и шта с тим“.
- Весела йесма** – КБЛ, 55 (1976).
Сврстана је у одељак „Отишла сам, и шта с тим“.
- Осмех фреске** – КБЛ, 56 (1976).
Сврстана је у одељак „Отишла сам, и шта с тим“.
- Старинска зайевка колхозке жене** – КБЛ, 58 (1976).
Сврстана је у одељак „Отишла сам, и шта с тим“.
- Кад бисмо бар кайљу радостїи нашли** – КБЛ, 64 (1976).
Сврстана је у одељак „Чекају гробови“.
- Ко уме да воли** – КБЛ, 65 (1976).
Сврстана је у одељак „Чекају гробови“.
- Кад умрем** – КБЛ, 46 (1976).
Сврстана је у одељак „Чекају гробови“.

ЈАКУТСКИ ПЕСНИЦИ

Десанка Максимовић је јакутску поезију преводила са превода на руски језик.

Архий Абагински

Архип Абагински (Кудрин-Абагински) (1907–1960), песник који је био и иноватор: он је, поред осталог, први увео у јакутску поезију слободан стих.

Насџанак њесама – ЗМ, 157: 5 (1984).

ЈЕРМЕНСКИ ПЕСНИЦИ

Јерменску поезију Десанка Максимовић преводи са руских песничких превода или са руских „подстричника“ (дословних превода на руски језик са описом ритмичко-метричке структуре оригинала).

Ованес Тумањан

Ованес Тадевосич Тумањан (1869–1923), писац и друштвени радник.

У јерменским њорама – СТ, 6: 6 (1969).

Испод превода стоји: „С руских превода и препева превела Десанка Максимовић“.

Помен – СТ, 6: 6 (1969).

Аветик Исакјан

Аветик Исакјан (1875–1957).

Десанка Максимовић уз преводе песама у КЊ потписује следећу белешку о писцу: „Аветик Исакјан излази из оквира поезије свога народа, мада је дубоко националан песник. Он је превођен на све језике света, а нарочито његова необична поема 'Абул Ала Маари'. О њој руски песник Валериј Брјусов каже: 'Овде Исакјан улази у ред европских песника, постављајући исте или сличне задатке које и лирици других народа. По овим стиховима се може судити како великога мајстора има јерменска књижевност.' Са истим усхићењем је говорио о овом песнику и Александар Блок: 'Песник Исакјан је прворазредни песник. Можда тако свежег, непосредног талента данас нема у целој Европи.' Поема је први пут у потпуности објављена на јерменском језику 1911. године у Цариграду. Како је бичевала начела капиталистичког друштва, и његов порочни морал, његове законе 'који силне штите', а 'бедне кажњавају, немилосрдно им секућ главе', нашла је широк одзив и бурну реакцију код читалаца.

Аветик Исакјан се је родио 30. октобра 1875. године у граду Александропољу, садашњем Лењинакану, а умро је 17. октобра 1957. и сахрањен у јериванском Пантеону јерменских културних радника. Исакјан је много путовао. Због гоњења царске владе био је принуђен да бежи из домовине 1911. 1936. вратио се у своју земљу. Он је био изразити лирик, врло популаран. Због мелодичности својих стихова бивао је много компонован од руских и јерменских композитора. Горчина његове поеме 'Абул Ала Маари' није случајна. И његова лирска поезија пуна је понекад безизлазне туге, разочарања, очајања. Проклињао је он и пре своје славне поеме неправичност и суровост света. Та његова осећања критика тумачи као последицу тешког живота јерменског народа до Октобарске револуције.“ <КЊ, 166: 2 (1967)> Исту белешку који месец касније потписује и уз преводе у СТВ. <СТВ, 686: 6 (1967)>

Абул Ала Маари – КЊ, 163–165: 2 (1967); СТВ, 679–686: 6 (1967).

Испод превода податак: „Превела према буквалном преводу на руски и према преводу песника П. Антокољског Десанка Максимовић“.

Детинство – ЗМ, 92: 3 (1983).

Објављено под надсловом „Панорама поезије СССР“. Означено као „препев“.

Поздрав свима – ЗМ, 156: 5 (1984).

Објављено под надсловом „Панорама поезије СССР“. Означено као „препев“.

Маро Маркарјан

Маро Јегишевна Маркарјан (1915).

У БР 1962. Десанка Максимовић објављује следећи белешку о писцу: „Маро Јегишевна Маркарјан. 19 децембар 1915. Кавказ, село Шулавери (Шаумјан). После свршене десетолетке уписала се на Сликарску школу у Тифлису, осећајући од детињства склоност према сликању. Убрзо, међутим, почиње писати и објављивати песме. Песнички дар је наследила од мајке која је, мада необразована жена са села, после ране смрти оставила за собом свештицу наивних песама. Још као студент постаје члан Савеза књижевника Јерменије.

1940. је издала прву збирку песама. Идућа књига се појавила пет година после рата. 1951. издала је књигу 'Глас мајке'. Већ 1952. та књига је преведена на руски, 1955. у Москви се појавила и друга њена књига 'Песме', а преведена јој је и трећа књига 'Лирика' коју су преводили познати руски песници. Четврта њена књига на руском 'Планински пут' представља избор из њене поезије.“ <БР, 31: 4 (1962)>

Деветнаест година касније Д. Максимовић објављује нову верзију белешке о јерменској песникињи: „Маро Јегишевна Маркарјан, мада Јерменка, родила се у Грузији, у селу Шулавери. Јерменски државни универзитет завршила је 1939, а 1949. више литеарне курсеве у Москви. У међувремену је при јерменској академији наука на постдипломским студијама изучавала фолклор.

Прва њена књига на јерменском 'Блисност' појавила се 1940, а збирка 'Песме' 1945. Као и увек код младих песника први стихови су јој о љубави и природи, врло мелодични, звонки. Има у њеним песама и нечег засањаног. Необично продуктивног. Касније се окреће и грађанским темама, у књигама 'Глас мајке', 1950. и 'Лирско свитање', 1954. и у још неким. На руски је преведено неколико њених књига, а превеђена је и на језике других совјетских република, као и на француски, енглески, пољски, румунски, српскохрватски.“ <МСТ, 226: 48 (1981)> Иста белешка и у ППЛ 1988.

„*Како знам и моју*“ – 15СП, 137 (1962).

Текст у РЗП подударан са текстом из 15СП.

„*Нешто срцу драго*“ – БР, 30: 4 (1962); 15СП, 138 (1963).

У БР под надсловом „Преводи из јерменске поезије“. Тај текст, који представља заправо другу верзију превода ове песме, гласи:

Нешто срцу драго
брзо ишчезава
без гласа и јава,
нешто срцу драго...
Постоји ли ишта
да то застави.
Нема уточишта
за то ни свод плави.
Пођи недогледном
земљом свуда редом
не врати што свену,
што некуд одлута,
па ма о вољену
мислио сто пута.

Нешто срцу драго
брзо ишчезава
без гласа и јава
нешто срцу драго...

Текст у РЗП подударан са текстом из 15СII.

„Обећавала сам себи мно҃го њуџа“ – БР, 30: 4 (1962); 15СII, 139 (1963).

У БР под наднасловом „Преводи из јерменске поезије“. Тај текст, који представља заправо другу верзију превода ове песме, гласи:

Обећавала сам себи много пута
да ћу избећи грешке које ми прете,
па ипак сам грешила истог минута,
и опет се заносила као дете.
Празноме сам блеску веровала грдно,
и с вером сретала лажни осмех људи.
Судила сам се потом немилосрдно
и хватала се опет у заблуди.
Ко наставница корела сам се круто,
и ученички давала часне речи
пратећ у стоцу срце своје луцнуто,
али од лутања не знах да га спречим.

Текст у РЗП подударан са текстом из 15СII.

„Некаква њџица џуђинка“ – 15СII, 140 (1963).

Текст у РЗП подударан са текстом из 15СII.

„Тек шџо си ми њоказао сџоје“ – 15СII, 141 (1963).

Текст у РЗП подударан са текстом из 15СII.

„Прођи ће часови“ – БР, 29: 4 (1962); 15СII, 142 (1963).

У БР под наднасловом „Преводи из јерменске поезије“. Тај текст, који представља заправо другу верзију превода ове песме, гласи:

Прођи ће дани,
прођи ће недеље,
неће затреперити срце снова,
неће те повести љубави сунце
да улицама луташ насумце.
Прођи ће дани, прођи ће недеље,
и биће ти жао спролећа рана
нада што се остварит нису смеле
и речи које нису слетеле
с твојих усана.

Текст у РЗП подударан са текстом из 15СII.

„Хџела сам се ојоменуџи џвоја лица“ – БР, 29: 4 (1962).

Превода ове песме нема ни у РЗП.

Под наднасловом „Преводи из јерменске поезије“.

„Ти си ми знао њоказџи“ – БР, 31: 4 (1962).

Превода ове песме нема ни у РЗП.

Под наднасловом „Преводи из јерменске поезије“.

„Слична од сунца сирженој њиви“ – 15СП, 143 (1963).

Текст у РЗП подударан са текстом из 15СП.

Пред оћнишићем – 15СП, 142 (1963).

Тексту РЗП подударан са текстом из.

„Шумори над самим ухом“ – МСТ, 225: 48 (1981); ППЉ, 82 (1988).

„Трејере фењерчићи винограда“ – МСТ, 225: 48 (1981); ППЉ, 82 (1988).

Уврћу – СТГ, 78: 50 (1983).

Вајао си ме – СТГ, 78–79: 50 (1983); ППЉ, 80 (1988).

„Понекад зачујеш издалека“ – ППЉ, 63 (1988).

„Својих немира и својих болова тајних“ – ППЉ, 64 (1988).

Успаванка – ППЉ, 65 (1988).

У АВРУК под бр. 1404 (Ђ.023) постоји машинопис превода под насловом „Успаванка“ који има 22 стиха, и чији први стих гласи: „Ослушни“, а последњи: „спавај, усни.“

„То је већар“ – ППЉ, 66 (1988).

„Веју снежне њахуљице“ – ППЉ, 67 (1988).

„Ослушни“ – ППЉ, 68 (1988).

„Буде њонеких дана“ – ППЉ, 69 (1988).

„Доћи ћеш са друге њланете“ – ППЉ, 70 (1988).

Планинска цесћа – ППЉ, 71 (1988).

Д. М. („Литице у воду“) – ППЉ, 72 (1988).

„На светј сам дошла њомало њјана“ – ППЉ, 73 (1988).

Бојови – ППЉ, 74 (1988).

Бојитјство – ППЉ, 75 (1988).

„Своја искрена срца смо избраздали“ – ППЉ, 76 (1988).

„Расћойио се лег“ – ППЉ, 77 (1988).

„Може бићи њонекад“ – ППЉ, 78 (1988).

„Само си ми њи указао светј“ – ППЉ, 79 (1988).

„Ко зна“ – ППЉ, 81 (1988).

„И сребролистј жбун“ – ППЉ, 83 (1988).

Зове ње – ППЉ, 84–85 (1988).

Силва Кайућикјан

Силва (Сирвард) Барунаковна Капутикјан (1919).

Уз преводе у БР 1962. Десанка Максимовић објављује следећу белешку о песникињи: „Силва Барунакова Капутикјан 1919. Јериван. Одгајила је мајка која је радила као рачуновођа. Прве песме је објавила у новинама 'Пионир Канч' 1934.

Од 1936–1941 Силва Капутикјан је студирала на филозофском факултету Јериванског државног универзитета. Од 1945–1950. наставила је студије на Институту Горког у Дому јерменске културе у Москви.

Први зборник песама изашао јој је 1945. 'Заједно са данима', 1947. 'На обали Занге', 1949. 'Ово је моја земља', 1951. 'Моји рођени'. Издавала је низ књига за децу: 'Два разговора', 'Слушај ме, мала Ара', поема 'У Москву'.

На руском језику су јој објављене збирке 'Песме' 1947, 'Моји рођени' 1951. За збирку 'Моји рођени' добила је Стаљинску награду 1951. " <БР, 28: 4 (1962)>

У 15СII дата је следећа белешка о писцу: „Јерменска песникиња Силва Капутикјан родила се 1919. године у Јеривану. Прву песму објавила је у јерменском пионирском листу 'Пионир Канч' 1934. Од 1936. до 1941. студирала на филозофском факултету Јериванског универзитета. Учила је у Књижевном институту 'М. Горки'. Прву књигу песама 'Заједно с данима' издавала 1945. Затим су изишле збирке: 'На обали Занге' (1947), 'Ово је моја земља' (1949), 'Моји блиски' (1951), као и неколико књига за децу. На руском језику штампане су две њене књиге – 'Песме' (1947) и 'Моји блиски' (1951).“ <15СII, 227 (1963)>

Кајање – БР, 27: 4 (1962); 15СII, 170 (1963).

У БР под надсловом „Преводи из јерменске поезије“.

У БР је објављена друга верзија превода ове песме:

КАЈАЊЕ

Волео си, а ја бејех равнодушна:
нежношћу често сву радост поквари,
о љубави нисам желела да слушам,
сусрети наши нису имали чари.

Рекли су ми: у боју паде јунаком.
Недраги мој, мој драги, бол овај скини!
Како ћу се опростити с тобом, како,
кад ти се хумка налази у туђини.

Кајање сад мене непрестано, мили,
и мучи сурово и кроз снове гађа,
ко да сам светињу неку увредила,
да сам погазила дата обећања.

За земљу си пао у боја страхоти...
Како сад живети са тим суровим грехом,
како живети када тебе за живота
зажалих, тврдица, обдарит осмехом.

Хтела бих до твога гроба ма где буде,
да изјадам све болно, неизјадано,
сву љубав које сам те лишила лудо,
лишила тебе, вољени, жива рано!

Текст у РЗII подударан с текстом у 15СII. На основу тога могло би се претпоставити да верзија у 15СII припада Р. Зоговићу, а у БР – Д. Максимовић.

Јерменско вино – БР, 27–28: 4 (1962); 15СII, 170 (1963).

У БР под надсловом „Преводи из јерменске поезије“.

У БР је објављена друга верзија превода ове песме:

ЈЕРМЕНСКО ВИНО

Свуда људи воле јерменска вина.
Опора му сласт и горчину крије,
из злог времена давног је горчина,
а сласти с наше сунчане висције.

Како су мисли с њим срећне, чисте,
имаш ли туге, оно заглаши је.
У мојим песмама бар капљу кад бисте
пронаћи могли вина Јерменије!

Текст у РЗП подударан с текстом у 15СП. На основу тога могло би се претпоставити да верзија у 15СП припада Р. Зоговићу, а у БР – Д. Максимовић.

Шехерезада – БР, 28: 4 (1962); 15СП, 170 (1963).

У БР под надсловом „Преводи из јерменске поезије“.

У БР је објављена друга верзија превода ове песме:

ШЕХЕРЕЗАДА

Говоре да сам суров као владари арабљански.
Ах, како бих ко Шехерезада седела крај ногу царских
хиљаду и више ноћи под очима које се заре
из љубави своје скривене плетући маште и шаре.
Знам да никада не би дошло до свитања онога грозна,
јер у сличних бајки нема краја, и расплет се не дозна.

Текст у РЗП подударан с текстом у 15СП. На основу тога могло би се претпоставити да верзија у 15СП припада Р. Зоговићу, а у БР – Д. Максимовић.

„Расцпйои се снеј од чежње у самоћи“ – 15СП, 171 (1963).

Висови око Севана – 15СП, 172 (1963).

Текст у РЗП подударан с текстом у 15СП.

„Ја се губим, ја се губим“ – БР, 28: 4 (1962); 15СП, 173 (1963).

У БР под надсловом „Преводи из јерменске поезије“.

У БР је објављена друга верзија превода ове песме:

***

Губим се, губим се
у бескрајности ћуди твојих,
у ноћној шуми косе твоје,
у снегу чела, образа твојих
губим се, губим се.

Губим се, губим се
и у муњама очију твојих,
и у сумраку обрва твојих,
и у корову трепавица твојих
губим се, губим се.

Изиђем ли из снега – препрека,
море и шуме ту чека.

Хоћу ли ти срце тражити до века?
губим се, губим се.

Текст у РЗП подударан с текстом у 15СП. На основу тога могло би се претпоставити да верзија у 15СП припада Р. Зоговићу, а у БР – Д. Максимовић.

„*Јериванска њесма*“ – 15СП, 174–175 (1963).

Осим измене назива града у „Јереван“, текст у РЗП подударан с текстом у 15СП.

„*Небо светлости звездану снује*“ – 15СП, 177 (1963).

Текст у РЗП подударан с текстом у 15СП.

„*Оде...*“ – 15СП, 178–179 (1963).

Текст у РЗП подударан с текстом у 15СП.

„*Љубав*“ – 15СП, 180 (1963).

У АВРУК, под надсловом „Под кијевским кестенима“ (1–4) и ознаком за саму песму: „1“.

Текст у РЗП подударан с текстом у 15СП.

„*У воћњацима код Кијева*“ – 15СП, 181 (1963).

Текст у РЗП подударан с текстом у 15СП.

„*Скували смо њилав*“ – ЗМ, 252: 10 (1982).

Метаксе

Метаксе (1928).

Уз своје превое поезије јерменске песникиње Десанка Максимовић је објавила следеће белешке о њој:

„Јерменска песникиња Метаксе представник је средњег поколења јерменских песника и ужива велику популарност у свом народу због изразите хуманости својих песама, искреног родољубља, због неке дирљиве везаности за прошлост, за детињство, за природу. Она као дете мртвим стварима даје душу, она своју улицу види као живо биће које осећа, брине, пати. Њене љубавне стихове одликује снага, с примесом горчине, а понекад и подсмеха. Сарадник је свих часописа у земљи. Превођена је на руски језик и друге језике у Совјетском Савезу. Песме које доносимо из збирке су ‘У загрљају живота’, објављене у издавачком предузећу ‘Совјетски писац’, 1875. у Москви.“ <МСТ, 225: 48 (1971)>

„Јерменска песникиња Метаксе рођена је 28. октобра 1928. у Аргикији, село Ангалар. Одрасла је по дечјим домовима. У младости се бавила музиком. Завршила је најпре Јерменски државни институт Хачатура 1952. године, затим 1958. Књижевни институт у Москви Максима Горког. Представник је средњег поколења јерменских песника и ужива велику популарност у свом народу због изразите хуманости својих песама, искреног родољубља, због неке дирљиве везаности за прошлост, за детињство, за природу. Она као дете мртвим стварима даје душу, она своју улицу види као живо биће које осећа, брине, пати. Њене љубавне стихове одликује снага, с примесом горчине, а понекад и подсмеха. Сарадник је свих часописа у земљи. Превођена је на руски језик и друге језике у Совјетском Савезу. Збирке песама су јој ‘Младост’, 1957, ‘Женино срце’, 1960, обе издате у Јеревану, ‘Судба’, 1963, издавач ‘Млада гарда’ у Москви, ‘Туђе сузе’, 1968, Јереван, издавач ‘Просвета’, ‘У загрљају живота’, 1975, ‘Совјетски писац’ у Москви. Пише и прозу. Путовала је по Албанији, Египту и Александрији.“ <СТГ, 82: 50 (1983)> Исти текст и у ПШП.

„*Твојој икритој души борба није драга*“ – МСТ, 221: 48 (1981).

Објављено под надсловом „Савремене совјетске песникиње у преводу Десанке Максимовић“.

Свиџање – МСТ, 221: 48 (1981).

Објављено под надсловом „Савремене совјетске песникиње у преводу Десанке Максимовић“.

У АВРУК је под бр. 1346 (Ђ.021) описан машинопис који указује на постојање друге варијанте овог превода; тамо последњи стих гласи: „плете буба, мудра свилопређа.“

„Човека који се њуђеје ћилима докопо“ – СТГ, 76: 50 (1983).

У АВРУК под бр. 1295 (Ђ.009) описан је машинопис који указује на постојање друге варијанте овог превода; тамо први стих гласи: „Човека који се туђега докопо“, а последњи: „А ти на слободи уживаш још.“

Пред кишу – СТГ, 76–77: 50 (1983); ППЉ, 107 (1988).

„Ја њебе не тражим. Ти си мене“ – СТГ, 77: 50 (1983); ППЉ, 89 (1988).

У АВРУК је под бр. 1294 (Ђ.009) описан машинопис који указује на постојање друге варијанте овог превода; тамо први стих гласи: „Не тражим ја тебе. Свуда куд крочим“, а последњи: „а главно је – њу не изгубит.“

Изјава љубави – ППЉ, 90 (1988).

„Твој њуј који сече њоља нова“ – ППЉ, 91 (1988).

У АВРУК је под бр. 1348 (Ђ.021) описан машинопис који указује на евентуално постојање друге варијанте овог превода; тамо први стих гласи: „Пут твој који сече поља нова“, а последњи: „или ћеш ме претварати у песме.“

„Не мамих ње да дођеш к мени“ – ППЉ, 92 (1988). У АВРУК је под бр. 1348 (Ђ.021) описан машинопис који указује на евентуално постојање друге варијанте овог превода; тамо последњи стих гласи: „сматрати сваку људску лаж.“

Жени – ППЉ, 93 (1988).

„Говоре жениш се“ – ППЉ, 94 (1988).

„Једиш се и њужиш узалудно“ – ППЉ, 95 (1988).

У царсџву мрџвих – ППЉ, 96 (1988).

Армини – ППЉ, 97 (1988).

„Ти си волео – ниси се сећао“ – ППЉ, 98 (1988).

„Да хоће да ме њозову однекуд“ – ППЉ, 99 (1988).

Хоћу да мојим њосџанеш сећањем – ППЉ, 100 (1988).

Дођи – ППЉ, 101 (1988).

У њрамвају – ППЉ, 102 (1988).

Маџи – ППЉ, 103 (1988).

„Док си живео у оно њешко доба“ – ППЉ, 104 (1988).

„За њрозором џиџина дубока, нема“ – ППЉ, 105 (1988).

Јесен – ППЉ, 106 (1988).

У њодне – ППЉ, 108 (1988).

Дан – ППЉ, 109 (1988).

Врайци – ППЛ, 110 (1988).

Нова година – ППЛ, 111 (1988).

Та зимска ноћ – ППЛ, 112 (1988).

Нема се кад – ППЛ, 113 (1988).

У ружичасіој кући – ППЛ, 114 (1988).

Александрија – ППЛ, 115 (1988).

Изінаник – ППЛ, 116 (1988).

Мали конобар – ППЛ, 117 (1988).

У АВРУК је под бр. 1298 (Ћ.009) описан машинопис који указује на постојање друге варијанте овог превода; тамо први стих гласи: „Мали Арапин још касно по ноћи“, а последњи: „за учитеље током школовања.“

Улице – ППЛ, 118–119 (1988).

Наша улица – ППЛ, 120–121 (1988).

„Те сно ми је у колевци би ло“ – ППЛ, 122 (1988).

Земља – ППЛ, 123 (1988).

Рај и мир – ППЛ, 124–125 (1988).

У машинопису описаном у АВРУК под бр. 1339 (Ћ.021) недостаје последњих десет стихова.

У АВРУК постоји опис и следећих превода песама Метаксе, о чијем објављивању нема података у постојећој библиографији:

1296. Песма без наслова... 16 стихова, први стих гласи: „Та зимска ноћ траје милионе година“, а последњи: „Вратићу се, вратити ипак.“ – Ћ.009.

1297. „Признање“... 29 стихова, први стих гласи: „Ни корака те пустити не могу“, а последњи: „хиљаду пута спашћу те ја!“ – Ћ.009.

1342. „Ноћ на мору“... 8 стихова, први стих гласи: „Море гори као посуда“, а последњи: „мада нема ни грома више.“ – Ћ.021.

1349. „У подне“... 30 стихова, први стих гласи: „Као наранџа жуто рујна у небо бело“, а последњи: „И само њему моли се!“ – Ћ.021.

1350. Крај главног пута“... 13 стихова, први стих гласи: „Стајали смо крај пута што пољем прилази“, последњи: „и до самог корена мраз пробија, реже.“ – Ћ.021.

Варџекс Бабајан

Оџац и син – ЗМ, 93: 3 (1983).

КАБАРДИНСКИ ПЕСНИЦИ

Десанка Максимовић је кабардинску поезију преводила са превода на руски језик.

Алим Кешоков

Алим Пшемахович Кешоков (1914), песник, писац романа, драма, филмских сценарија и преводаца. Бавио се и дечјом поезијом.

Боли ме малишани – ЗМ, 178: 6–7 (1984).

КАЗАХСКИ ПЕСНИЦИ

Десанка Максимовић је казахску поезију преводила са превода на руски језик.

Ушебај Турманжанов

Утебај Турманжанов (1905), писац лирских песама и поема. Бави се и дечјом поезијом.

Воз и камиле – ЗМ, 92: 3 (1983).

КИРГИСКИ ПЕСНИЦИ

Киргиске песнике Десанка Максимовић је преводила преко руских песничких превода и дословних превода на руски језик са описом стиха („подстрочника“).

Арикул Османов

Буди јосић – ЗМ, 93: 3 (1983).

Окарактерисан као „препев“ овај превод је објављен под надсловом „Панорама поезије СССР“.

Мајрамакан Адликасимова

Школске клуџе – ЗМ, 157: 5 (1984).

ЛЕТОНСКИ ПЕСНИЦИ

Десанка Максимовић је летонску поезију преводила са превода на руски језик.

Оља Лисовска

Од 1981. до 1988. Десанка Максимовић у три маха (МСТ, СТГ и ППЉ) објављује следећу белешку о летонској списатељици: „Олга Лисовска, песник, осећајан и склон размишљању, родила се, по њеним речима, у најлепшем крају Летоније, у Пјеболгу. Студирање на вишим литерарним курсевима помогло јој је да формира свој поглед на свет. Прву књигу 'Бор на планини' објавила је 1959, после четири године објављује књигу 'Сунцокрет', затим збирку 'Земља обећана' 1968. и књигу 'Обала рода' 1975. у Риги. Издавачко предузеће 'Совјетски писац' објавило јој је збирку 'Између лета и јесени', што ће рећи пропустио је кроз вратнице које се не отварају сваком у велику руску литературу. То задовољство доживе обично песници који су се пре тога потврдили у својим завичајима нашавши свој пут и остваривши висок домет.“ <ППЉ, 127 (1988)>

Животијна сила – МСТ, 223: 48 (1981); ППЉ, 131 (1988).

Брајта – МСТ, 224: 48 (1981); ППЉ, 140 (1988).

Кућа с ширчаним кровом – СТГ, 80: 50 (1982); ППЉ, 142 (1988).

„Иза јорској виса“ – СТГ, 80–81: 50 (1982); ППЉ, 137 (1988).

О клици која ниче у новембру – ППЉ, 129 (1988).

Мир – ППЉ, 130 (1988).

Равнојеза – ППЉ, 132 (1988).

Ойрошијајна йесма веџу – ППЉ, 133 (1988).

Трај није остјао на сјази – ППЉ, 134 (1988).

Дан вранаца – ППЉ, 135 (1988).

Дан ражи – ППЉ, 136 (1988).

„У џрсџен ме не закључавај“ – ППЉ, 138

(1988). *Јабука* – ППЉ, 139 (1988).

Лицем ка јесени – ППЉ, 141 (1988).

Крујови јодина – ППЉ, 143 (1988).

Елеџија џишине – ППЉ, 144 (1988).

„Доћи ће једном“ – ППЉ, 145 (1988).

ЛИТВАНСКИ ПЕСНИЦИ

Десанка Максимовић је литванску поезију преводила са превода на руски језик.

Саломеја Нерис

Од 1981. до 1988. Десанка Максимовић у три маха (МСТ, СТГ и ППЉ) објављује следећу белешку о литванској списатељици: „Саломеја Нерис је литванска песникиња (1905–1945). Јавила се у књижевности тридесетих година овога века и одмах опчинила читаоце својим звонким, нежним стиховима о љубави и домовини Литванији, тада поробљеној. Верујући да ће доћи слобода певала је:

Изагнаће пролеће мрак,
Донети ускрснуће.
Ти, земљо моја, мој си зрак,
Ти си мој живот, моја крв врућа.

Саломеја је очарана природним лепотама своје Литваније и вели кад их славуј види, мора да пева. Зато њу називају ‘славујем литванске поезије’. Овог великог лирика преводили су најбољи руски песници као што су Ана Ахматова, , Маргарита Алигер, Леонид Мартинов. Песме које доносимо узете су из изабраних песама ‘Крај извора’. Саломеја није дочекала старост. Само у Литванији нико не помиње ни дан њеног рођења, ни дан смрти, као да је реч о истинском славују, а не о човеку.“ <ППЉ, 5 (1988)>

Пољубац – СТГ, 74–75: 50 (1983); МСТ, 222: 48 (1981); ППЉ, 19 (1988).

У АВРУК под бр. 1361 (Ђ.024) описан машинопис с преводом ове песме, где су први и последњи стих у другој варијанти – први гласи: „Пољубац твој трену тап, омаман као ноћ“, а последњи: „наша је дина ломача – наше су мисли и страст.“

Нећу да умрем – МСТ, 222: 48 (1981); ППЉ, 31 (1988).

Камено срце – СТГ, 74: 50 (1983); ППЉ, 18 (1988).

Варијанте, СТГ:

наслов: У камена срце камено

3   А у камена груди камена,

4   зар туђ бол он разумет може.

7 дани су ми – погорело класје,
8 а ја – као пушта стрњика.
9 Не повија брезу него мене,
11 Треба поћи као све убоге жене,
12 али стојим – у тебе гледам.
13 Камене, отвори се, сагреј мене,
14 јесен до кости мене прожр (е?)
15 А у камена груди ледена,
16 како ће јесењу појмити мене.

У АВРУК под бр. 1365 (Ђ.024) описан је машинопис превода чији се наслов и последњи стих подударају са варијантом из СТГ, а под бр. 1406 је описана варијанта из ППЉ.

Као цвети вишања – СТГ, 75: 50 (1983); ППЉ, 16 (1988).

Из кће – ЗМ, 92: 3 (1983).

Залућавши у њанинама – ППЉ, 7 (1988).

На Ајима – ППЉ, 8 (1988).

По крчком лду – ППЉ, 9 (1988).

Сјесени – ППЉ, 10 (1988).

Стеја – ППЉ, 11 (1988).

У АВРУК под бр. 1360 (Ђ.024) описан је машинопис овог превода, али под насловом „Степи“.

Зором рано – ППЉ, 12 (1988).

Крај љавној њуја – ППЉ, 13 (1988).

Пролећна здравица – ППЉ, 14 (1988).

Јорјован – ППЉ, 15 (1988).

Љубљена – ППЉ, 17 (1988).

Пушник лућалица – ППЉ, 20 (1988).

Кад не буде мене – ППЉ, 21 (1988).

У АВРУК под бр. 1364 (Ђ.021) наслов гласи: „Када мене не буде“, а као последњи стих наведено је: „моју љубав заменити?“.

Сјалиће ме – ППЉ, 22 (1988).

Ја ћу њроцветији – ППЉ, 23 (1988).

Све су даље – ППЉ, 24 (1988).

Мој редов – ППЉ, 25 (1988).

Куд ћу с тобом – ППЉ, 26 (1988).

Лети црна беда – ППЉ, 27 (1988).

Сивом брају – ППЉ, 28 (1988).

Писмо у шамницу – ППЉ, 29 (1988).

Чезнемо за крилима – ППЉ, 30 (1988).

Млагоси – ППЉ, 32 (1988).

НОРВЕШКИ ПЕСНИЦИ

Десанка Максимовић је норвешку поезију преводила у сарадњи са данашњим професором скандинавистике Филолошког факултета у Београду Љубишом Рајићем. Превођење је било усмерено на припрему посебне књиге – Антологије норвешке поезије. О својој сарадњи са Д. Максимовић на припреми и превођењу књиге *Савремена норвешка лирика* Љ. Рајић је за наше издање написао следећу информацију:

„Садржај.

Због услова у којима је рађена *Анџолоџија* је прилично хетерогена. Неки текстови су узимани из објављених збирки, а неки су узети из часописа или дневне штампе. Код појединих песника је узето оно што је било при руци, а не оно што је можда највредније. Осим тога, доследно су бирани краћи текстови због наметнутог обима Антологије. Део текстова нисам сачувао, па зато немам оригиналне наслове. За две песме мислим да сам их добио од два аутора пре него што су уопште објављене. Сви би наслови могли бити пронађени, али би за то било потребно једно два месеца.

2. Ток рада на *Анџолоџији*

Антологија је договорена током Десанкиног боравка у Норвешкој чини ми се 1974. Ја сам тада био студент у Ослу. Намера је била да тиме искажемо неку захвалност Норвешкој, она што је позвана у посету, а ја што ми је омогућено да студирам у Норвешкој. Тада сам изабрао неколико песама – међу њима су и оне које сам добио у рукопису од аутора или оне које сам имао као исечке из новина или копије из часописа – али нисам радио ништа даље јер нисам имао времена. У Југославију сам се вратио крајем августа 1975, а са Десанком сам почео да детаљније разговарам негде у октобру. Нешто песама сам изабрао из књига које сам понео са собом. Онда сам у јануару 1977. отишао за Шведску и ту изабрао неколико песама. Тек сам по повратку из Шведске у лето 1977. наставио да радим. Ујесен те године смо, ако добро памтим, одредили песме и ја сам их све превео, а неколико сам пречевао. Остатак сам дао Десанки и она ми је вратила пречеве након веома кратког времена, ја сам их прекуцао и послао у Нови Сад. Књигу сам видео тек када је изашла и изненадио се да је неколико текстова испало, а највише ми је засметало што је испало неколико песама Пола Брекеа. На жалост, више ништа није могло да се учини. Ипак, обоје смо били мање-више задовољни.“ <Потпуни текст с потписом проф. Љ. Рајића налази се у поседу Задужбине Д. М. Тај текст садржи и наслове оригинала већине превода>

Гунар Реис-Андерсен

Гунар Реис-Андерсен (1896–1964).

У СНЛ је дата следећа белешка о писцу: „Песник старије генерације. За живота објавио низ збирки, између осталих једну у покрету отпора за време Другог светског рата. Веома широк избор тема обрађених у традиционалним облицима поезије.“

Вешар – СНЛ, 52–53 (1978).

Тарјеи Весос

Тарјеи Весос (1897–1970).

У СНЛ је дата следећа белешка о писцу: „Једно од највећих имена норвешке овековне књижевности. Песник, писац романа и приповедака, аутор драма. Весос је још за

живота био легенда. Добитник разних међународних награда, чак помињан као норвешки кандидат за Нобелову награду за књижевност, превођен на низ језика.“

Брод уз обалу – СНА, 66 (1978).

Узми моју руку – СНА, 67 (1978).

Дођи и окрени мој лист – СНА, 68 (1978).

Такав је био тај сан – СНА, 68–69 (1978).

Змијин њуш њреко њланине – СНА, 69 (1978).

Позив – СНА, 69 (1978).

Велике руке – СНА, 70 (1978).

Уморно дрво – СНА, 73–74 (1978).

Еинар Шеросен

Еинар Шеросен (1900–1966).

У СНА је дата следећа белешка о писцу: „Писац старије генерације. У својим песмама често обрађује природу и однос човека и природе. На прелазу је између класичних облика поезије и модернизма.“

Врабац – СНА, 61 (1978).

Рудолф Нилсен

Рудолф Нилсен (1901–1929).

Према информацији добијеној од Љ. Рајића, ове преводе је песникиња са њим припремала за издање посебне књиге поезије Р. Нилсена, али пошто нису успели да пронађу издавача, одустали су од даљег рада.

Уз вајру – Ово је прва публикација превода.

Суйарник – Ово је прва публикација превода.

Сусреш – Ово је прва публикација превода.

Дуго ћушање – Ово је прва публикација превода.

Заставе – Ово је прва публикација превода.

Улични дечак – Ово је прва публикација превода.

Довиђења – Ово је прва публикација превода.

Дете њиша – Ово је прва публикација превода.

Рефлекс – Ово је прва публикација превода.

Обећање – Ово је прва публикација превода.

Исиовес – Ово је прва публикација превода.

Ноћ у великом граду – Ово је прва публикација превода.

Одговор – Ово је прва публикација превода.

Само њолако – Ово је прва публикација превода.

Ново одело – Ово је прва публикација превода.

Нови друї – Ово је прва публикација превода.

Арне Поске Осен

Арне Поске Осен (1901–1978).

У СНЛ је дата следећа белешка о писцу: „Песник старије генерације. Објавио низ збирки песама, углавном са социјалним мотивима, али се никад није ограничавао само на њих. Често га називају 'домаћим' песником социјалдемократске партије.“

За касом – СНЛ, 45 (1978).

Ранівалд Скреде

Рангвалд Скреде (1904–1983).

У СНЛ је дата следећа белешка о писцу: „Песник средње генерације. Ствара у нешто класичнијем облику од већине песника своје генерације. Веома непосредан и топао у изражају.“

Зимска њесма – СНЛ, 58 (1978).

Инјер Хајеруї

Ингер Хагеруп (1905–1985).

У СНЛ је дата следећа белешка о писцу: „Песник старије генерације. Прошла кроз неколико разних периода у своме стварању и кроз разне жанрове поетског изражаја. Њена субјективна лирика се одликује високом осећајношћу. Веома плодан дечји песник.“

Пролетње вече у маршу – СНЛ, 77 (1978).

Мрав – СНЛ, 77 (1978).

Крашак сусрећ – СНЛ, 78 (1978).

Сїрофа – СНЛ, 78 (1978).

Осамнаестї година – СНЛ, 79 (1978).

Јакоб Санде

Јакоб Санде (1906–1967).

У СНЛ је дата следећа белешка о писцу: „Песник старије генерације. Једна од најсвежијих појава у норвешкој поезији по ширини тема и способности да у свој стих улије хумор који плени читаоца својом непосредношћу и топлином.“

Звук свирале – СНЛ, 54 (1978).

Након једне њијанке – СНЛ, 57 (1978).

Ролф Јакобсен

Ролф Јакобсен (1907–1994).

У СНЛ је дата следећа белешка о писцу: „Један од стваралаца модернизма у норвешкој поезији. Почео да пише песме још пре рата и за живота издао низ збирки. Није припадао ниједном одређеном правцу, али се опробао у скоро свим облицима савремене поезије.“

Пуж – СНЛ, 31 (1978).

Улав Х. Хауге

Улав Х. Хауге (1908–1994).

У СНЛ је дата следећа белешка о писцу: „Писац старије генерације. Објавио низ збирки песама веома разноликих мотива и облика. Одликује се свежином уочавања и непосредношћу израза, али и снагом метафоре и симбола.“

Не долази с целом истином – СНЛ, 23 (1978).

Гроб из камені доба – СНЛ, 23–24 (1978).

Реке се срећу – СНЛ, 24 (1978).

Тај човек – СНЛ, 24 (1978).

Хартвиг Биран

Хартвиг Биран (1911–1978).

У СНЛ је дата следећа белешка о писцу: „Песник старије генерације. Одликује се непосредношћу и топлином песничког израза. Веома плодан преводаца.“

Ходали смо по шрави – СНЛ, 16 (1978).

Ханс Александер Хансен

Ханс Александер Хансен (1911–1983).

У СНЛ је дата следећа белешка о писцу: „Песник старије генерације. Скоро читав живот је провео међу полусветом, као луталица и трубадур, а често је седео и у затвору. Његове песме и прозне скице описују живот последњих норвешких луталица и бескућника, а у великој мери и његов сопствени живот.“

Дневник једној кажњеника – СНЛ, 22 (1978).

У СНЛ издавачевом омашком објављено под насловом „Дневник једног књижевника“ (податак смо добили од коаутора превода Љ. Рајића).

Магли Естер

Магли Естер (1912–1993).

У СНЛ је дата следећа белешка о писцу: „Писац млађе генерације. Истиче се непосредношћу израза.“

Изјава – СНЛ, 19 (1978).

Јан-Магнус Брухеим

Јан-Магнус Брухеим (1914–1988).

У СНЛ је дата следећа белешка о писцу: „Песник старије генерације. Посебно се истакао као дечји песник, али је објавио и неколико запажених збирки модерне поезије.“

Дубоко је море – СНЛ, 15 (1978).

Алф Преисен

Алф Преисен (1914–1923).

У СНЛ је дата следећа белешка о писцу: „Песник старије генерације. Још за живота постао нека врста легенде по својим песмама из живота обичних људи које је певао уз гитару на радију, телевизији, приредбама, поселима и где год би се нашао. Једна од

најхуманијих личности савремене норвешке књижевности. Изванредно пријемчив и близак обичним људима. Писао је и веома добре приповетке.“

Ако дођеш вечерас – СНЛ, 46–49 (1978).

Тур Јунсон

Тур Јунсон (1916–1951).

У СНЛ је дата следећа белешка о писцу: „Писац старије генерације. За живота објавио низ збирки песама веома широког обима и по темама и по облицима.“

Када си далеко – СНЛ, 37 (1978).

Ханс Берли

Ханс Берли (1918–1989).

У СНЛ је дата следећа белешка о писцу: „Песник старије генерације. Највећи део живота је провео међу људима из полусвета и међу радницима и теме својих песама је узимао углавном из њиховог живота. Често пева своје песме уз пратњу гитаре.“

Требало би да смо тамо, Кал – СНЛ, 11–12 (1978).

Јенс Бјернебу

Јенс Бјернебу (1920–1976).

У СНЛ је дата следећа белешка о писцу: „Веома плодан писац средње генерације. Опробао је такорећи све облике књижевног стваралаштва и великим бројем својих дела подигао праšину у норвешком културном животу која се није слегла ни након његове смрти. Дobar стилист и оштра језика веома је успешно у својим делима разголићавао двострукост грађанског морала.“

Десет зајављених младоме човеку који жели да се њубије у живоју – СНЛ, 13–14 (1978).

Карл Фредерик Приц

Карл Фредерик Приц (1922–2002).

У СНЛ је дата следећа белешка о писцу: „Песник средње генерације. Одликује се широким избором тема. Био је учесник омладинских радних акција у Југославији и део његових песама је веза за Југославију.“

Преживела – СНЛ, 50–51 (1978).

Харалд Свeрдруи

Харалд Свeрдруи (1923–1992).

У СНЛ је дата следећа белешка о писцу: „Песник старије генерације. Веома свежер изрази и неконвенционалног језика посебно када описује љубав. Један од бољих хумориста у норвешкој поезији.“

Председников шелевизијски осмех – СНЛ, 60 (1978).

Георј Јохансен

Георј Јохансен (1931–2005).

У СНЛ је дата следећа белешка о писцу: „Песник средње генерације. Пише песме, драме, романе; преводи са више језика, пише есеје. Веома модеран у изразу, пун симболике,

његове метафоре спадају међу најснажније у новијој норвешкој књижевности. Његова основна тема је човек у савременом дехуманизованом друштву.“

Заустави ноћ – СНА, 32–33 (1978).

Генерација – СНА, 34–36 (1978).

Кућни ред у сјамбеном насељу – СНА, 36 (1978).

Петер Р. Холм

Петер Р. Холм (1931).

У СНА је дата следећа белешка о писцу: „Писац средње генерације. Један од најистакнутијих симболиста, али подложен понављању. Био је омиљени циљ напада најмлађе генерације средином шездесетих година.“

Водопад – СНА, 25 (1978).

Бјерн Нилсен

Бјерн Нилсен (1934).

У СНА је дата следећа белешка о писцу: „Песник млађе генерације. Један од првих представника тзв. 'нове једноставности' у поезији. Данас веома активан представник револуционарне поезије.“

Садашње време – СНА, 38 (1978).

Гласови – СНА, 41 (1978).

Сјеин Мерен

Стеин Мерен (1935).

У СНА је дата следећа белешка о писцу: „Песник средње генерације. Веома брзо се истакао као један од најбољих представника савремене норвешке књижевности, али склон да се затвори у свет својих симбола и својих метафора.“

Дуж обале – СНА, 42 (1978).

Методичан најредак – СНА, 43 (1978).

Тур Убрестја

Тур Убреста (1938).

У СНА је дата следећа белешка о писцу: „Песник средње генерације. Опробао се у скоро свим књижевним жанровима. У почетку писао чисту симболичку поезију, а данас је један од најистакнутијих револуционарних песника Норвешке.“

Радник – СНА, 65 (1978).

Јан Ерик Волд

Јан Ерик Волд (1939).

У СНА је дата следећа белешка о писцу: „Песник млађе генерације. Један од најбољих представника правца тзв. 'нове једноставности' и 'конкретизма'. Експериментисао са обликом поезије, али се углавном ослањао на једноставно испричану конкретност.“

Песма о шрамвајским шинама – СНА, 75–76 (1978).

Може бићи – њесма – СНА, 76 (1978).

Немојући сонет – СНА, 76 (1978).

Еспен Ховарсколм

Еспен Ховарсколм (1945).

„Писац млађе генерације. Објавио више прозних дела и збирки песама. Веома плодан есејиста. Један од најснажнијих представника младе револуционарне књижевности.“

Пишање и одговор – СНА, 26 (1978).

И на шебе ће доћи ред – СНА, 29–30 (1978).

Клаус Хагеруи

Клаус Хагеруи (1946).

У СНА је дата следећа белешка о писцу: „Песник и писац млађе генерације. Истакао се као добар коаутор социјалних драма, режисер и глаумац.“

Биће све добро за шебе, Хана – СНА, 20–21 (1978).

Еистеин Сунде

Еистеин Сунде (1947).

У СНА је дата следећа белешка о писцу: „Песник најмлађе генерације. Своје песме пева уз гитару. Веома популаран код омладине, посебно због свога хумора.“

Четири млека и новине од јуче – СНА, 59 (1978).

Лилебјерн Нилсен

Лилебјерн Нилсен (1950).

У СНА је дата следећа белешка о писцу: „Песник најмлађе генерације. Своје песме пева уз гитару. Теме су му веома разнолике – од љубавних до револуционарних – а у своје песме уноси много тоpline. Веома популаран код млађих генерација.“

Киша је њријашељ – СНА, 44 (1978).

ТАЦИЧКИ ПЕСНИЦИ

Десанка Максимовић је таџичку поезију преводила са превода на руски језик.

Мирсад Миршакар

Мирсад Миршакар (1912), таџички песник и друштвени делатник. Писао је лирске песме и поеме. Бавио се и дечјом поезијом.

Мудри дедо, ЗМ, 93: 3 (1983).

Превод, окарактерисан као „препев“, објављен под наднасловом „Панорама поезије СССР“.

ТУРКМЕНСКИ ПЕСНИЦИ

Десанка Максимовић је туркменску поезију преводила са превода на руски језик.

Нури Бајрамов

Камилче – ЗМ, 156: 5 (1984).

УЗБЕЧКИ ПЕСНИЦИ

Узбечке песнике Десанка Максимовић је преводила преко руских песничких превода и дословних превода на руски језик са описом стиха („подстрочника“).

Зулфија Исмаилова

Десанка Максимовић објављује следећу белешку: „Зулфија Исмаилова, песник Узбекистана, или просто Зулфија, прославила је године 1965. педесетогодишњицу живота. Том приликом јој је додељено звање народног песника. Она има четрнаест збирки песама само на узбечком језику, још толико на руском и другим језицима Совјетског Савеза. Зулфија је песник великог талента као што је велики борац за слободу и мир, политички радник, уредник часописа 'Жена Узбекистана'. За књигу 'Стихови и сећања' додељено јој је звање лауреата државне награде Џавахарлал Нехру, а за стихове који славе мир и пријатељство и за лично учешће у прогресивном афроазијском књижевном покрету, додељена јој је међународна књижевна награда 'Лотос'. <МСТ, 226: 48 (1981)> Иста белешка је објављена још у СТГ, 83: 50 (1983) и ППЉ, 33 (1988).

Вишње – МСТ, 225: 48 (1981); ППЉ, 35 (1988).

Под наднасловом „Савремене совјетске песникиње у преводу Десанке Максимовић“.

У сусрет њесми Алајтау – МСТ, 225: 48 (1981); ППЉ, 35 (1988).

Под наднасловом „Савремене совјетске песникиње у преводу Десанке Максимовић“.

Варијанте, МСТ:

4 спалити перо што тако дуго лута.“

„*Ти у земљи већ сјаваш, мој друже мио*“ – СТГ, 81: 50 (1983).

„*Љубав слуша само срца зайовест*“ – СТГ, 81: 50 (1983).

Вече – ППЉ, 36 (1988).

Ејица – ППЉ, 38 (1988).

Зайад – ППЉ, 39 (1988).

Јесен – ППЉ, 40 (1988).

Вече на реци – ППЉ, 41 (1988).

Не њрекоревај ме – ППЉ, 42 (1988).

Без тебе – ППЉ, 44–45 (1988).

Тражим – ППЉ, 46–47 (1988).

- Велико рођење* – ППЉ, 48 (1988).
Процветала кајсија – ППЉ, 49–50 (1988).
Крај фонџане – ППЉ, 51 (1988).
Акација – ППЉ, 52 (1988).
Звездана усјаванка – ППЉ, 53 (1988).
Пливач и машиџа – ППЉ, 54 (1988).
Дрво – ППЉ, 55 (1988).
Срце је осјало код вас – ППЉ, 56 (1988).
Нејоџредна узбуђења – ППЉ, 57 (1988).
Несаница – ППЉ, 58 (1988).
Завидим – ППЉ, 59 (1988).

Хамид Гуљам

О Хамиду Гуљаму Десанка Максимовић објављује следећу белешку: „Хамид Гуљам, узбечки песник, живи у Ташкенту, припада средњој генерацији. Преводили су га најугледнији руски песници, између осталих Константин Симонов и Рима Казакова. Гуљам пише лирске песме, поеме, баладе. Константин Симонов му је превео три баладе тако добро да је те преводе унео у први том својих сабраних дела. Доносимо овде баладу 'Последњи мост.' <ЗМ, 10: 1 (1980)>

Десеџосџиџе – СТГ, 98–100: 39–40 (1979).

Последњи мост – ЗМ, 10: 1 (1980).

У АВРУК под бр. 1611 машинопис од 6 стихова схваћен је као посебна песма без наслова. На основу првог и последњег стиха може се закључити да је реч о последњих шест стихова песме „Последњи мост“.

У АВРУК постоје и описи превода песама Х. Гуљама за који у постојећим библиографијама нема података да су објављени:

1503. Песма без наслова... 10 стихова, први стих гласи: „Зима је. Смрзла се жива чак“, а последњи: „цвеће обраста камење сиње.“ – Е.005. и Ћ.037.

1404. Песма без наслова... 10 стихова, први стих гласи: „Изгубиш ли пуну касу“, а последњи: „ако је љубљена одбегла.“ – Е.005. и Ћ.037.

1505. Песма без наслова... 10 стихова, први стих гласи: „Твој гнев је као на води лед“, а последњи: „убиће га мој осмех несташан.“ – Е.005. и Ћ.037.

1506. Песма без наслова... 10 стихова, први стих гласи: „Учи се, младићу, у човека човечности“, а последњи: „а лето цветно мора бити увек.“ – Е.005. и Ћ.037.

У АВРУК има описа необјављених (према постојећим библиографијама) превода и бележака Д. Максимовић о још једном узбечком писцу. То је Рамз Насирович Бабаџан (право презиме Бабаџанов). Овај песник и драмски писац, рођен 1921, од 1981. је и са почасним звањем „народни песник Узбекистана“. Наводимо описе рукописа из књижевне заоставштине Д. Максимовић који се односе на њега:

679. Рамз Бабаџан (биографија) – 1 л....; 11 редова. Прва реченица: „Рамз Бабаџан рођен је у Ташкенту 1921“; последња реченица: „За поему 'Жива вода' добио је Леџинову награду.“ – У продужетку песма означена са три звездице. – Б.026.

680. Песма без наслова... 8 стихова. Први стих: „Од памтивека нас залуд не уче“; последњи стих: „двапут песник живи.“ – Б.026.
1444. „Жива вода“... 96 стихова. Први стих: „Пажња!“; последњи стих: „што се ваљају као таласи у твојој црвеној иловачи.“ – На полеђини записано руком Д. Максимовић плавом хемијском: „Жива вода“. – Сачувана у два примерка. – Ћ.030.
1494. Песма без наслова... 8 стихова. Први стих: „Од памтивека нас залуд не уче“; последњи стих: „двапут песник живи.“ На истом листу је биографска белешка о песнику и још једна песма без наслова. – Постоји још један примерак у Е.008. – Ћ.037.
1495. Песма без наслова... 8 стихова. Први стих: „Пред вече пошле девојке брати бо-журе“; последњи стих: „осветли заљубљенима пут свуда окол.“ – На истом је листу биографска белешка о песнику и још једна песма без наслова. – Постоји још један примерак у Е.008. – Ћ.037.
1496. „Рубаји“ (песма)... 71 стих. Први стих: „Од натмурене и шоља чаја ми је горка“; последњи стих: „љубав све опрашта само не рачуницу.“ – На полеђини записано руком Д. Максимовић име Рамз Бабаџан. – Постоји један непотпун примерак (2 стране, 57 стихова) у Е.008. – Ћ.037.
1497. „Загонетка“ (песма)... 19 стихова. Први стих: „У Калкути сам хлаче наручио“; последњи стих: „Ко зна? Нека остане загонетком.“ – Постоји још један примерак у Е.008. – Ћ.037.
1685. „Дечаку из Бомбаја“... 10 стихова. Први стих: „Не бој се, припурасти, дечко“; последњи стих: „да ћеш јој живот дати, родној земљи се закуни.“

ФРАНЦУСКИ ПЕСНИЦИ

Десанка Максимовић је своје преводе из француске поезије углавном сачињавала сама, а неке и у сарадњи с другим преводиоцима.

Гијом Вјене

Жан Пол Гијом Вјене (1777–1868), писао песме, драме и романе.

Пад жи́ра са гране – ЗМ, 144: 5 (1957).

Песма је објављена под наднасловом „Француска поезија“, са песмама Алфреда де Вињија, Виктора Игоа, Франсиса Јара, Жана Ришпена, Грегора ле Роа, Мориса Фомбера, Андре Терјеа и Пола Фора, уз следећу напомену: „Ово су песме из француске антологије за децу, чији песници нису само дечји писци. Песници су се у овим песмама обраћали деци готово као одраслима. Ово су песме које воле француска деца.“

Алфред де Вињи

Алфред де Вињи (1797–1863), један из плејаде великих француских песника, писао је и за децу.

„Што је слајко, што је слајко слушајти њриче“ – ЗМ, 144: 5 (1957).

Песма је објављена под наднасловом „Француска поезија“, са песмама Гијома Вјенеа, Виктора Игоа, Франсиса Јара, Жана Ришпена, Грегора ле Роа, Мориса Фомбера, Андре Терјеа и Пола Фора.

Вид. напомену уз песму Гијома Вјенеа „Пад жи́ра са гране.“

Виктор Иго

Славни француски песник и романсијер Виктор Иго (1802–1885).

Зимско вече – ЗМ, 144: 5 (1957).

Песма је објављена под наднасловом „Француска поезија“, са песмама Гијома Вјенеа, Алфреда де Вињија, Франсиса Јара, Жана Ришпена, Грегора ле Роа, Мориса Фомбера, Андре Терјеа и Пола Фора.

Видети напомену уз песму Гијома Вјенеа „Пад жира са гране.“

Жанет Делетан-Тардиф

Уз преводе Десанка Максимовић објављује следећу белешку о писцу: „Жанет Делетан-Тардиф (Jenette Deletang-Tardif) познати је француски песник, издала је досад више збирки. Она припада групи песника око Пола Валерија и Жана Коктоа. Преведене песме су из збирке 'Ноћ времена.' <КЊ, 224: 9 (1952)>

Сакер њрича свој сан – КЊ, 218: 9 (1952).

Превод је објављен под наднасловом „Четири француске песникиње“. Ту су преводи и песама Клер Гол, Франсоаз Д'Обон и Ан Миракл.

Десанка Максимовић даје податак да је збирка из које је превод сачињен објављена: „у издању Пјера Сегера (Pierre Saghers), у свескама које излазе двапут месечно, Булевар Распај, 230, Париз.“

У фусноти је дато објашњење: „Сакер Мазок је Леополд Мазок, романсијер аустријски, рођен у Ламбергу (1835–1895).“

Одмор – КЊ, 218: 9 (1952).

Превод је објављен под наднасловом „Четири француске песникиње“. Ту су преводи и песама Клер Гол, Франсоаз Д'Обон и Ан Миракл.

Десанка Максимовић даје податак да је збирка из које је превод сачињен објављена: „у издању Пјера Сегера (Pierre Saghers), у свескама које излазе двапут месечно, Булевар Распај, 230, Париз.“

Песма доиље – КЊ, 218–219: 9 (1952).

Превод је објављен под наднасловом „Четири француске песникиње“. Ту су преводи и песама Клер Гол, Франсоаз Д'Обон и Ан Миракл.

Десанка Максимовић даје податак да је збирка из које је превод сачињен објављена: „у издању Пјера Сегера (Pierre Saghers), у свескама које излазе двапут месечно, Булевар Распај, 230, Париз.“

У фусноти преводаца даје објашњење: „Рутени народ словенски који живи у Галицији, Литви и Мађарској.“

Клер Гол

Уз преводе Десанка Максимовић даје и следећу белешку о писцу: „Клер Гол (Claire Goll) је удовица француског песника Ивана Гола са којим је написала заједно више књига. Иначе је сама романсијер и писац неколиких збирки песама. Преведене песме су узете из збирке 'Индијске песме.' <КЊ, 224: 9 (1952)>

Песма ѡражиоца – КЊ, 222–223: 9 (1952).

Превод је објављен под наднасловом „Четири француске песникиње“. Ту су преводи и песама Жанет Делетан-Тардиф, Франсоаз Д'Обон и Ан Миракл.

Десанка Максимовић даје податак да је збирка *Индијске песме* из које је превод сачињен објављена: „у издању Пјера Сегера (Pierre Saghers), у свескама које излазе двапут месечно, Булевар Распај, 230, Париз.“

Песма коња – КН, 223–224: 9 (1952).

Превод је објављен под наднасловом „Четири француске песникиње“. Ту су преводи и песама Клер Гол, Жанет Делетан-Тардиф, Франсоаз Д’Обон и Ан Миракл.

Десанка Максимовић даје податак да је збирка *Индијске њесме* из које је превод сачињен објављена: „у издању Пјера Сегера (Pierre Saghers), у свескама које излазе двапут месечно, Булевар Распај, 230, Париз.“

Франсис Јар

Шева – ЗМ, 144: 5 (1957).

Песма је објављена под наднасловом „Француска поезија“, са песмама Гијома Вјенеа, Алфреда де Вињија, Виктора Игоа, Жана Ришпена, Грегора ле Роа, Мориса Фомбера, Андре Терјеа и Пола Фора.

Видети напомену уз песму Гијома Вјенеа „Пад жира са гране“.

Морис Фомбер

Краљев сјолоар – ЗМ, 144: 5 (1957).

Песма је објављена под наднасловом „Француска поезија“, са песмама Гијома Вјенеа, Алфреда де Вињија, Виктора Игоа, Франсиса Јара, Жана Ришпена, Грегора ле Роа, Андре Терјеа и Пола Фора.

Видети напомену уз песму Гијома Вјенеа „Пад жира са гране“.

Пол Фор

Срећа – ЗМ, 144: 5 (1957).

Песма је објављена под наднасловом „Француска поезија“, са песмама Гијома Вјенеа, Алфреда де Вињија, Виктора Игоа, Франсиса Јара, Жана Ришпена, Грегора ле Роа, Мориса Фомбера и Андре Терјеа.

Видети напомену уз песму Гијома Вјенеа „Пад жира са гране“.

Андре Терје

Корџар – ЗМ, 144: 5 (1957).

Песма је објављена под наднасловом „Француска поезија“, са песмама Гијома Вјенеа, Алфреда де Вињија, Виктора Игоа, Франсиса Јара, Жана Ришпена, Грегора ле Роа, Мориса Фомбера и Пола Фора.

Видети напомену уз песму Гијома Вјенеа „Пад жира са гране“.

Жан Ришпен

Усјаванка – ЗМ, 144: 5 (1957).

Песма је објављена под наднасловом „Француска поезија“, са песмама Гијома Вјенеа, Алфреда де Вињија, Виктора Игоа, Франсиса Јара, Жана Ришпена, Грегора ле Роа, Мориса Фомбера и Пола Фора.

Видети напомену уз песму Гијома Вјенеа „Пад жира са гране“.

Грејоар Ле Роа

Прошлосји њреља – ЗМ, 144: 5 (1957).

Песма је објављена под наднасловом „Француска поезија“, са песмама Гијома Вјенеа, Алфреда де Вињија, Виктора Игоа, Франсиса Јара, Жана Ришпена, Грегора ле Роа, Мориса Фомбера и Пола Фора.

Видети напомену уз песму Гијома Вјенеа „Пад жира са гране“.

Дениз Жале

Уз превод једанаест песама 1957. у КН песникиња објављује белешку о писцу: „Дениз Жале је млада француска песникиња. Преведене песме су из њене прве збирке објављене у 1952. години, у издању Пјера Сегера, Париз. Преведене су са дозволом песникиње и издавача.“ <КН, 5: 32>

Балада – РБ, 18: 146 (1953).
Потписано као „прешев“.

Сујружански живој – КН, 5: 32 (1957).

Игра – КН, 5: 32 (1957).

Дијалој – КН, 5: 32 (1957).

За издавање – КН, 5: 32 (1957).

Пушовање – КН, 5: 32 (1957).

Занос – КН, 5: 32 (1957).

Слајка вода – КН, 5: 32 (1957).

Забрав – КН, 5: 32 (1957).

Жалосно јујро – КН, 5: 32 (1957).

Усјаванка за моје мриво дете – КН, 5: 32 (1957).

Пролећно сабирање – КН, 5: 32 (1957).

Жанин Фукс

Уз превод Десанка Максимовић објављује следећу белешку о писцу: „Жанин Фукс (Janine Fuchs), новинарка, рођена је у Женеви а живи у Паризу. Студирала је у Женеви језике и књижевност. Позоришну уметност у Паризу и Риму. 'Нада сутрашњице', одакле су ове песме узете, њена је трећа збирка стихова. Припрема Антологију француског театра. Пише репортаже из области уметности на целом подручју Европе.“ <БР, 4: 144 (1971)>

Срећа има – БГ, 4: 144 (1971).

Као коаутор превода потписана је Дивна Денковић-Братић.

Текст је објављен под надсловом „Две француске песникиње“ (другу песникињу, Кристихан Бирако, превели су Жан Луј Денијарис и Ђурђа Шинко).

Љубави која ми – БГ, 4: 144 (1971).

Као коаутор превода потписана је Дивна Денковић-Братић.

Текст је објављен под надсловом „Две француске песникиње“ (другу песникињу, Кристихан Бирако, превели су Жан Луј Денијарис и Ђурђа Шинко).

Између неба и мора – БГ, 4: 144 (1971).

Као коаутор превода потписана је Дивна Денковић-Братић.

Текст је објављен под надсловом „Две француске песникиње“ (другу песникињу, Кристихан Бирако, превели су Жан Луј Денијарис и Ђурђа Шинко).

Ојет сам њронашла море – БГ, 4: 144 (1971).

Као коаутор превода потписана је Дивна Денковић-Братић.

Текст је објављен под надсловом „Две француске песникиње“ (другу песникињу, Кристихан Бирако, превели су Жан Луј Денијарис и Ђурђа Шинко).

Двосйруки йрозори – БГ, 4: 144 (1971).

Као коаутор превода потписана је Дивна Денковић-Братић.
Текст је објављен под наднасловом „Две француске песникиње“ (другу песникињу, Кристихан Бирако, превели су Жан Луј Денијарис и Ђурђа Шинко).

Стабло наинушо удесно – БГ, 4: 144 (1971).

Као коаутор превода потписана је Дивна Денковић-Братић.
Текст је објављен под наднасловом „Две француске песникиње“ (другу песникињу, Кристихан Бирако, превели су Жан Луј Денијарис и Ђурђа Шинко).

Дан је йијан од кайи – БГ, 5: 144 (1971).

Као коаутор превода потписана је Дивна Денковић-Братић.
Текст је објављен под наднасловом „Две француске песникиње“ (другу песникињу, Кристихан Бирако, превели су Жан Луј Денијарис и Ђурђа Шинко).

Бежала сам – БГ, 5: 144 (1971).

Као коаутор превода потписана је Дивна Денковић-Братић.
Текст је објављен под наднасловом „Две француске песникиње“ (другу песникињу, Кристихан Бирако, превели су Жан Луј Денијарис и Ђурђа Шинко).

Жан Марк Бордје

Уз преводе Десанка Максимовић даје следећу белешку о писцу: „Жан Марк Бордје, песник и преводац наше поезије (а у новије време и прозе) на француски језик, рођен је 10. фебруара 1940. године у Нанту. Професор руског језика на Универзитету у Поатјеу. Био је сарадник НРФ (Nouvel Revu Fransez) од 1966. до 1971. године, а за исти часопис, и за издавачке куће 'Галимар' и 'Лаж дом' припремио је бројне преводе руске поезије (Блок, Ахматова, Пушкин, Љермонтов, Јесењин, Бродски итд.).

Објавио књигу поезије 'Светлост у рукама', 'Лама Сабахтани', 'Настанити тишину', 'Тристан.' <КН, 33: 628 (1981)>

Пролеће црно земљу йокойава – КН, 33: 628 (1981).

У потпису стоји: „С француског превела Десанка Максимовић (уз помоћ аутора и Дане Милошевић)“.

Превод је објављен под наднасловом „Пет песама“.

Пасйернаков йроб – КН, 33: 628 (1981).

У потпису стоји: „С француског превела Десанка Максимовић (уз помоћ аутора и Дане Милошевић)“.

Превод је објављен под наднасловом „Пет песама“.

У йарку ойкољеном месечевим сјајем – КН, 33: 628 (1981).

У потпису стоји: „С француског превела Десанка Максимовић (уз помоћ аутора и Дане Милошевић)“.

Превод је објављен под наднасловом „Пет песама“.

Овој йролећа одвећ йлаво лишиће мре – КН, 33: 628 (1981).

У потпису стоји: „С француског превела Десанка Максимовић (уз помоћ аутора и Дане Милошевић)“.

Превод је објављен под наднасловом „Пет песама“.

Појлед ти је ноћас очи куће ниске – КН, 33: 628 (1981).

У потпису стоји: „С француског превела Десанка Максимовић (уз помоћ аутора и Дане Милошевић)“.

Превод је објављен под наднасловом „Пет песама“.

Франсоаз Д'Обон

Уз преводе Десанка Максимовић даје следећу белешку о писцу: „Франсоаз Д'Обон (Françoise D' Eaubonne) је претежно романсијер и есејист. Збирка 'Демони и чуда', одакле су узете преведене песме, прва је њена збирка песама. Најпознатије књиге су јој 'Као јато соколова' и 'Дајанин комплекс' која је била одговор на књигу Симоне Бовоар 'Други пол.'“ <КЊ, 224: 9 (1952)>

Исмејана муза – КЊ, 221–222: 9 (1952).

Превод је објављен под наднасловом „Четири француске песникиње“. Ту су преводи и песама Клер Гол, Жанет Делетан-Тардиф и Ан Миракл.

Десанка Максимовић даје податак да је збирка из које је превод сачињен објављена: „у издању Пјера Сегера (Pierre Saghers), у свескама које излазе двапут месечно, Булевар Распај, 230, Париз.“

Измождени џесник – КЊ, 222: 9 (1952).

Превод је објављен под наднасловом „Четири француске песникиње“. Ту су преводи и песама Клер Гол, Жанет Делетан-Тардиф и Ан Миракл.

Десанка Максимовић даје податак да је збирка из које је превод сачињен објављена: „у издању Пјера Сегера (Pierre Saghers), у свескама које излазе двапут месечно, Булевар Распај, 230, Париз.“

Преводаца испод текста објашњава: „Ис, легендарна бретањска варош.“

Ан Миракл

Уз преводе Десанка Максимовић објављује и белешку о писцу: „Ана Миракл (Anne Miracle) је по професији сликар. Збирка '8 поема и њихови цртежи', одакле су узете преведене песме, прва је њена књига песама.“ <КЊ, 224: 9 (1952)>

Пастирова џрича – КЊ, 220: 9 (1952); РБ, 13: 146 (1953).

Превод је објављен под наднасловом „Четири француске песникиње“. Ту су преводи и песама Клер Гол, Жанет Делетан-Тардиф и Франсоаз Д'Обон.

Десанка Максимовић даје податак да је збирка из које је превод сачињен објављена: „у издању Пјера Сегера (Pierre Saghers), у свескама које излазе двапут месечно, Булевар Распај, 230, Париз.“

Варијанте, КЊ:

- 12 Двадесет четири пари рогова гура у ноге
- 16 чисти се са својом стоком.

Пролеће

Превод је објављен под наднасловом „Четири француске песникиње“. Ту су преводи и песама Клер Гол, Жанет Делетан-Тардиф и Франсоаз Д'Обон.

Десанка Максимовић даје податак да је збирка из које је превод сачињен објављена: „у издању Пјера Сегера (Pierre Saghers), у свескама које излазе двапут месечно, Булевар Распај, 230, Париз.“

Наспавник

Превод је објављен под наднасловом „Четири француске песникиње“. Ту су преводи и песама Клер Гол, Жанет Делетан-Тардиф и Франсоаз Д'Обон.

Десанка Максимовић даје податак да је збирка из које је превод сачињен објављена: „у издању Пјера Сегера (Pierre Saghers), у свескама које излазе двапут месечно, Булевар Распај, 230, Париз.“

САДРЖАЈ

ПОЕЗИЈА ИСТОЧНИХ СЛОВЕНА

РУСКИ ПЕСНИЦИ

Александар Пушкин

Строфе („Лутам ли низ улице шумне“) ≈ 9

Константин Баљмонџ

Виџа на послу ≈ 10

Максим Горки

Стихови из приповетке „Прича о неузвраћеној љубави“ ≈ 11

Стихови из приповетке „Прича о једном роману“ ≈ 11

Стихови из приповетке „Карамора“ ≈ 12

Стихови из приповетке „Смешна прича“ ≈ 12

Стихови из приповетке „Плави живот“ ≈ 12

Стихови из приповетке „О бубашвабама“ ≈ 13

Валериј Брјусов

Миши ≈ 15

Саша Чорни

Патуљак ≈ 16

Самуил Маршак

„Крај врата домић сиви“ ≈ 17

Миши ≈ 17

Старији и млађи ≈ 18

Пријатељи – другови ≈ 18

Ана Ахмајџова

Четрдесета година ≈ 20

„Под велом руке ломила сам крадом“ ≈ 21

„Слаб је глас мој, но воља се не смањује“ ≈ 21

„Рече некад да сам једина за њега“ ≈ 22

„Лепо је овде. И шумор и шкрипа“ ≈ 22

„И тврда, каменита реч је пала“ ≈ 22

Вороњеж ≈ 23

„Ти празнуј веселу годишњицу скаске“ ≈ 23

Заклетва ≈ 23

Први далекометни на Лењинград ≈ 24

Јунаштво ≈ 24

- С авиона ≈ 25
Победа ≈ 25
Друга годишњица ≈ 26
У пионирском логору ≈ 26
Дивља ружа цвета ≈ 27
Летњи сад ≈ 28

Вера Инбер

- „Пољуби ме најзад за пут“ ≈ 29
На мотив народне песме ≈ 30
Гроб незнаног јунака ≈ 30
Једини пут ≈ 31
Тако ће бити ≈ 31
Сину који не постоји ≈ 32
Растанак ≈ 34
Минута слабости ≈ 34
Несаница ≈ 35
Трамвај иде до фронта ≈ 38
Одох на пошту ≈ 39
Предсовнаркома Лењин ≈ 40

Борис Пастернак

- Деветсто пета ≈ 42
„Предрага, речи сладуњаве“ ≈ 42
Зимска ноћ ≈ 43
Свитање ≈ 44

Марина Цветајева

- „Идеш ти, мени слични, да прођеш“ ≈ 46
„Ја нисам обманута ни срда“ ≈ 46
„Све на свету поче у магли да се креће“ ≈ 47
Очи ≈ 47
Две песме ≈ 48
Хвала богатима ≈ 49
Покушај љубоморе ≈ 50
Песник и цар ≈ 51
Луча ≈ 52
Песма сину ≈ 52
Зова ≈ 54
Читаоци новина ≈ 55
Један официр ≈ 57
Март ≈ 59

Јелена Блајњина

- Поседећемо у тишини ≈ 61

Аїнија Барѿо

- Дедина унука ≈ 62
Љубазни поступак ≈ 63
Предавач ≈ 64

Лолита	≈ 64
Адам злочинац	≈ 65
Покровитељке	≈ 65
Гуске – лабудови	≈ 66
Растем	≈ 67

Марија Пејровић

Пред ликом Саврасова	≈ 69
„Мислила сам мржња је пламен шумни“	≈ 69
„Какво ту помаже надахнуће – просто“	≈ 70
Црта хоризонта	≈ 70
Пољски песници	≈ 71
Историја једног познанства	≈ 71
„Растанак дуг ме боли“	≈ 72
„Ти мислиш да ми је живот пун склада“	≈ 73
„Не љути се на реч без душе“	≈ 73
„Воли ме. Ја сам тама неутешна“	≈ 74
„Говоре свуда судба нас чека“	≈ 74
„Не плачи, не жалости се сада“	≈ 74
„Дубок као злато давнине“	≈ 75
„Ветар завија, звижди много“	≈ 76
„Кад и на неба плаво море“	≈ 76
„Заспим ли, пренем ли се – рат, рат“	≈ 77
Април 1942.	≈ 78
„Сутра је дан твога рођења“	≈ 78
Севастопољ	≈ 79
Ноћ 6. августа	≈ 80
Јесење шуме	≈ 80
„У бури је само спасење“	≈ 82
Чистопољ	≈ 83
„Без наслова смо почињали“	≈ 83
„У срцу твоје била сам ипак“	≈ 84
„О, ћути, ја знам, ја знам, ја знам“	≈ 85
„Зашто се играш да ми је да знам“	≈ 85
„Пролеће и снег. И непробудив мир“	≈ 85
„Закажи ми састанак“	≈ 86
„Зима као укопана стаде“	≈ 87
„Мирисно и свеже, шуморећ лако“	≈ 87
Бајка	≈ 88
„Како много снега у априлу има“	≈ 89
„Тумараш шумом не слутећ да ћеш ту“	≈ 90
„Страх крај хартије беле, смене...“	≈ 91
Натпис на портрету	≈ 91
„За тебе сам нула гола“	≈ 92
„Зашто ли је уништено“	≈ 92
„Крај твоје хумке вечни неспокој“	≈ 93
„Једно смо уз друго“	≈ 93
„Неће ово лишће стајати дуго“	≈ 93
„Како на обали овој живети“	≈ 94
„Ти не постајеш јоште сећање“	≈ 94

- „Дуге године растанка чеках“ ≈ 95
 „Да ли зато што непогода“ ≈ 96
 Сан пред свануће ≈ 97
 „Чуј зрикавце... А знаш ли ко су они“ ≈ 98
 „Црвен одблесак видим пада“ ≈ 98
 У часу очајања ≈ 98
 „Ти мислиш – истина је проста“ ≈ 99
 „Узео си ми светлост и ваздух“ ≈ 100
 „Врло ретко, док си само трено“ ≈ 100
 „Када стигнем до пред гроб твој“ ≈ 101
 „Ни А ни Б минуто“ ≈ 101
 Далеко дрво ≈ 101
 „Ако ћу озбиљно, у овај час“ ≈ 102
 „О чему? О бескрају света божијега“ ≈ 103
 „Ма шта казао слагати знаш“ ≈ 103
 „Шта могу, али ако ћу искрено“ ≈ 104
 Плач Кинескиње ≈ 104
 „У сну кушаш борит се са судбином“ ≈ 105
 „Не, није ми страшно бити сама“ ≈ 105
 „Једино се десио поглед два ока“ ≈ 106
 „Не очајавај никада“ ≈ 106
 Туга ≈ 106
 „Давно не верујем над собом простору“ ≈ 107
 „Препадох се, како често бива“ ≈ 107
 „Додирни листић папира“ ≈ 108
 „На свету је тек једна Јерменија“ ≈ 108
 „Окренем се – окаменим“ ≈ 109
 „Судба је вребала са ока оба“ ≈ 109
 „Вран гавране, црн и вран“ ≈ 110
 „О, какво ми се снило море“ ≈ 110
 „Осиротела ми је душа убога“ ≈ 110
 „Пожалите усахли поток“ ≈ 111
 „Права је у свету благодат“ ≈ 111
 „Шта да кажем. Остао је кратак рок“ ≈ 112
 „Завидети је непристојно, јадно“ ≈ 112
 „Неспоразуме корети чак“ ≈ 113
 „Ни ахматовска кроткост“ ≈ 113
 „Поверит се теби речи, слово“ ≈ 114
 „О, сенке нихане узаман“ ≈ 114
 „Немога уче да говори“ ≈ 115
 „А ритам и сликови незнано откуда“ ≈ 115
 „Срце људско све си у модрицама“ ≈ 116
 „Има сликар неподмитљив“ ≈ 116
 „Године четрдесет четврте“ ≈ 116
 „Цврчак пева негде сакривен у мрак“ ≈ 117
 „Тешко је схватити после неке године“ ≈ 117
 Молитва шуми ≈ 117
 Скица за портрет ≈ 118
 Натпис на књизи ≈ 119
 „Кад наиђе беда, мој је наук стари“ ≈ 119

„Ти говориш: ’Ја нисам чинила зла’...“	≈ 119
„Овде сам волела све како је“	≈ 120
„Погледај, два дрвета расту“	≈ 121
„Пустиња... Песак трагове“	≈ 121
„Хтела бих рећи тихо сасвим“	≈ 121
Болест	≈ 122
„Своме циљу, циљу драгом“	≈ 122
„За слагање стихова нема дара“	≈ 123
Завештање	≈ 123
„На шумном месту неком“	≈ 124
Немир	≈ 124
„Жела ми је нешто рећи песницима“	≈ 124
Тополе (Преображење)	≈ 125
Риљејев	≈ 126
Редактор	≈ 127
„Како беше дивно доба младо“	≈ 127
„Разбио поток ујутру“	≈ 127
Несаница	≈ 127
О птицама	≈ 128
„Осврћућ се кришом уђе“	≈ 128
„Кад мук пређе сваки рок живи“	≈ 129
„И наједном ниче неки напев мутни“	≈ 129
„Боже, какво муњевито лето“	≈ 130
„Нема несрећнијег од оног“	≈ 130
Ноћ	≈ 130
Звезда	≈ 131
„Подневно сунце дрхтећ разлило се“	≈ 131
Рани губитак	≈ 132
Старост	≈ 132
Рјавол	≈ 133
Муза	≈ 134
„А на таван чик сâм усуди се“	≈ 135
„Због поноситости своје“	≈ 135
„Неукротивим немиром“	≈ 136
Волошинове аквареле	≈ 137
„Често ми пада на ум Бахчисарај“	≈ 138
Шумско дрво	≈ 138
„Ти хоћеш песама? Ево их“	≈ 139
Крај године	≈ 139
Свом животу	≈ 140
Болдинска јесен	≈ 141

Александар Решетов

Детињство	≈ 143
Сећање	≈ 143
Месец	≈ 144

Оліа Беріхолц

Јесен четрдесет прве	≈ 145
„Трећа зона, виле – крај негдашњих бара“	≈ 146

- „Узео си ме утучену, круту“ ≈ 147
„Чујеш ли? Влажан и брз ветар у лету“ ≈ 147
Твој пут ≈ 148
Из писама с пута ≈ 154

Јелена Ривина

- „Свршен је дан“ ≈ 155
Лукаво море ≈ 155
„Ишли смо“ ≈ 155
„Нећу да ми ноћи и дане“ ≈ 156
Завет друговима ≈ 157

Сергеј Михалков

- Мир ≈ 159

Вероника Тушинова

- Огледало ≈ 160
„Корачам шумом, све кроз четинаре“ ≈ 160
Зима, зима ≈ 161
„Младост, старост“ ≈ 161
„За шумама, иза косе маглене“ ≈ 163
Свега ће бити ≈ 163
Несаница ≈ 164
„Рекли су ми да живиш у Енску граду“ ≈ 165
„Откуцаји срца мога“ ≈ 165

Маріарийа Алијер

- Јесен ≈ 167
Хендриково сокаче ≈ 167
Да и не ≈ 171
Тишина ≈ 172
Нирнберг ≈ 172
„Људи мени не праштају грешке“ ≈ 173
„Со, на усни, на трепавици траг соли“ ≈ 173
Човек у путу ≈ 174
Садовоје кољцо ≈ 177
„Још од доба када беху Аврам и Јаков“ ≈ 178
„Пренапрегнута радња драме“ ≈ 179
Крај јула ≈ 179
Летња кишица ≈ 180
„У немоме свету глухог сликара“ ≈ 181
Звона у Риму ≈ 182
Пред портретом Лермонтова ≈ 183
Дом у Медону ≈ 183
Балада о једној сахрани ≈ 186
Балада о Магелановом мореузу ≈ 189
Узбуна ≈ 191
Ирпењ ≈ 192
Руска песма ≈ 193
„С метком у срцу живим на свету“ ≈ 194
Музика ≈ 195

Пролеће у Лењинграду	≈ 197
Калуга	≈ 201
Домаћица	≈ 202
„Опрости ми онај глас на телефону“	≈ 203
„Жао ми је детињег времена далека“	≈ 204
Летњи дан	≈ 205
Рађање сунца	≈ 205
„Господе, живота ли огромна“	≈ 206
„А наше судбине, помисли и слава“	≈ 206
Гљиве	≈ 207
Пред свануће	≈ 208
Лето	≈ 208
„Тек што се јесен на посао дала“	≈ 210
Двоје	≈ 211
Светлост у прозору	≈ 211
Пепељуга	≈ 212
Пламичак	≈ 213
Игра малих лабуда	≈ 214
Изету Сарајлићу	≈ 215
Град над реком	≈ 216
Необична слика	≈ 217
„Ако све с чиме се не миримо“	≈ 219
Јапанске белешке	≈ 219
Деца	≈ 220
Стари руски градови	≈ 221
„Несрећна љубав не постоји“	≈ 222
За ким звоно звони	≈ 223
У Хајд-парку	≈ 224
Ромео и Јулија	≈ 225
Успаванка	≈ 226
Два старца у Паризу	≈ 226
„Молим те, чешће ми дођи бар у сне“	≈ 227
„Видим у прозору човека“	≈ 227
Туђа земља	≈ 228
<i>Људмила Таијаничева</i>	
„Ловац из тајге ћутљив“	≈ 230
После буре	≈ 230
Глухоман	≈ 231
Земља пустиње	≈ 232
„Позови ако те сколе муке“	≈ 233
У детињству	≈ 233
<i>Борис Заходер</i>	
Друговима деци	≈ 234
<i>Сергеј Наровчајов</i>	
Шумска љубав	≈ 235
Отишла је	≈ 236
Тих година	≈ 236

Давид Самојлов

- Балканске песме ≈ 237
1. Песма о ковачу ≈ 237
  2. Опраштање јунака ≈ 238
  3. Зидање кладенца ≈ 239
  4. Песма о походу ≈ 239
  5. Песма о Милошевим друговима ≈ 240
- Последње ферије (из поеме) ≈ 241
- Лосова смрт ≈ 242
- „Све сли у једно ноћ“ ≈ 243
- „За нас би пропаст звера“ ≈ 245
- Шатра ≈ 245
- Сусрет ≈ 248
- „Незгодно. Ко ђак ту“ ≈ 249
- „Растасмо се пред мрак“ ≈ 251
- Два монолога ≈ 251
- Мољење о олтару ≈ 252
- Молитва за сина ≈ 253
- Вољена не говори ≈ 254
- Лакрдија ≈ 256
- Слободан стих ≈ 257
- Дом музеј ≈ 258
- „Лакше од птице саме“ ≈ 259
- „Ваздух је напрегнут и реже“ ≈ 260
- „Вратити се од Ане“ ≈ 260
- „Тај дивни, давни спор“ ≈ 261
- Петорица ≈ 262
- По киши ≈ 262
- „И јесен, која наједном вредно“ ≈ 263
- „Све ми се уопштеније чини“ ≈ 263
- „Снио сам сан. И у тешком сну том“ ≈ 264
- „Хоћу да моји синови“ ≈ 264
- Здравица ≈ 265
- Купачица ≈ 265
- Свитање ≈ 266
- „У витешке трубе, душе пуне“ ≈ 266
- „Ни мисао ни реч – већ у часу“ ≈ 266
- Зимовке ≈ 267
- „Нешто се изваја“ ≈ 267
- Поноћ уочи Ивањдана ≈ 267
- „Путовао сам Боемији кроз краје“ ≈ 268
- „Брезе, јасике, јелки свеће“ ≈ 268
- „Ти, златни славују, Бојане“ ≈ 269
- Брзова шума ≈ 269
- Подмосковље ≈ 270
- Први гром ≈ 270
- Стихови и проза ≈ 270
- Стари врт ≈ 271
- „Свршио се август“ ≈ 271

„И наједном појмиш тада“	≈ 272
Подражавање Теокриту	≈ 272
Мохајловско	≈ 273
Речи	≈ 273
Ана Јарославна	≈ 274
Војник и Марта	≈ 275
„У августу кад прозори и зденци“	≈ 276
„Беспуће. Разједено. Блато јако“	≈ 276
„Усамљеност – одвратна тема“	≈ 277
„Зар се сав живот кајати треба“	≈ 277
„Старачко је наше битисање“	≈ 277
„Рано сам уста, крено пут друма“	≈ 278
„Киша стигла и у градске квартале“	≈ 278
Сећања	≈ 279
„Врло се чудно, чудно стари“	≈ 279
„Све које сам волео“	≈ 280
Из песама о Пољској	≈ 280
Циганови	≈ 282
Гост код Циганових	≈ 283
Цепање дрва	≈ 284
Песник и староседелац	≈ 285

Сергеј Орлов

„Сахранили га у земље планету“	≈ 290
Ждребе	≈ 290

Јулија Друњина

Два вечера	≈ 292
На балу	≈ 292
Јутро	≈ 293
„Да, много шта у срцу ће нам умрети“	≈ 293

Борис Дубровин

Заклињање	≈ 295
Љубомора	≈ 295
На лову	≈ 296
Жена	≈ 296
Спаска кула	≈ 297
Фронт	≈ 297
Песникиња	≈ 297
„Мати посла једног по једнога“	≈ 298
Песма о мајци	≈ 299
Огледало	≈ 299
„Сплеле се ватре“	≈ 300
За добро дело	≈ 301
„Видео сам пећинског човека чељусти“	≈ 301
„Од питања до одговора“	≈ 302
Ваше писмо	≈ 302
Први снег	≈ 303
Перуника крај океана	≈ 303

- Облаци над Татарским мореузом ≈ 303
 „Када си ми далеко“ ≈ 304
 „Мењајући обличја“ ≈ 304
 Незнанка ≈ 305
 „На улици где некуд журе сви“ ≈ 305
 Љубав и тајна ≈ 306
 Около земље ≈ 306
 „Чврсто доглед стисни и разгледај“ ≈ 306
 Лептир ≈ 307
 Коњи у планинама ≈ 307
 „Какве ли среће видети, дисати“ ≈ 308
 „Крв моју што је на челику сјала“ ≈ 309
 Плач ≈ 309
 „Стрепње често у мени има“ ≈ 309
 „Блага Земља ће нам стрти“ ≈ 310
 Добро и зло ≈ 310
 „Може нас сажаљење“ ≈ 311
 Пето годишње доба ≈ 311
 „Живот ме, на срећу, љубављу обележи“ ≈ 312
 „Ни под бомбама нисам мислио“ ≈ 312
 „Шкрти сусрети“ ≈ 313
 К теби ≈ 313
 „Не, срећа није никад смирење“ ≈ 314
 Улази ≈ 314
 „Трепуша дрхтавих нити“ ≈ 314
 „Опрости ми ону хладну свест“ ≈ 315
 „Украј радиа, у собе ноћном миру“ ≈ 315
 Предосећање ≈ 316
 „Исповедих се и ти увреду каза“ ≈ 316
 Дан и ноћ ≈ 317
 „Изненада постадох тих“ ≈ 317
 „Долетећу. Или дојахати морам“ ≈ 318
 „Шта су планета дугачке путање“ ≈ 318
 „Чинило ми се некада“ ≈ 319
 „Очекивање прекраћујем“ ≈ 319
 „Болујем од вас“ ≈ 320
 „Високих редака осветљеним ходником“ ≈ 320
 „Налазим се понору“ ≈ 321
 „Позно у јесен далеку“ ≈ 321
 „У сну се, у сну усредсредив“ ≈ 322
 „Снег углачале санке“ ≈ 322
 Обазривост ≈ 322
 Снови ≈ 323
 „Није тај поглед прошао ни прецветао“ ≈ 323
 „Дајући реч клео сам се“ ≈ 324
 „Шта то значи човек под заносом“ ≈ 324
 „Не жали за оним што мину“ ≈ 325
 „Бутке си покривач навлачити стала“ ≈ 325
 „Ти си ми – радост – и рана“ ≈ 326
 „Подигла си очи тек мало“ ≈ 326

„Да ли смет лишћа вид нам застре“	≈ 327
Телефонско звоно	≈ 327
„Потпирује ветар таласе“	≈ 328
„Златасте птице вивци“	≈ 328
„Богзна зашто гледам неповерљиво“	≈ 329
Брезе	≈ 329
Ја те волим	≈ 330
Непрекидно виђење	≈ 330
„Зашто се опет предајеш“	≈ 331
„Чим мирише ружа“	≈ 331
Песнику	≈ 332
„Метеорити зависти и злобе“	≈ 332
Закуци стана	≈ 332
„Кроз рат препун збивања груба“	≈ 334
„Тебе већ обузима туга“	≈ 334
Мадона	≈ 335
„Сав узбуђен трчи ми у сусрет“	≈ 336
Сопствени говор	≈ 336
Болест	≈ 337
Вера	≈ 337
„Овај твој лик као да је са фреске“	≈ 338
„Како ли је само Русија пространа“	≈ 338
Вечни огањ	≈ 339
Атланти	≈ 339
Потера	≈ 340
Твој осмех	≈ 340
Гавран	≈ 341
Балада о мржњи	≈ 341
„Био сам сличан сажеженом пољу“	≈ 343
„Распојасо, наивно“	≈ 343
Жеђ	≈ 343
„Рику иза себе оставља он“	≈ 344
„Изневерио сам њега“	≈ 344
Видети и дисати	≈ 344
Двадесет први октобар	≈ 345
Плотуни	≈ 345
Уџбеници	≈ 346
Монолог германског штурмфирера	≈ 346
Птице над Шумарицама	≈ 347
Крушка поред школе	≈ 349
Над спомеником	≈ 349
Ливада над деџим гробовима	≈ 350
Очекивање	≈ 350
Туго моја	≈ 351
До данас	≈ 351
Пролеће у Шумарицама	≈ 352
Радница	≈ 352
Благослов слободе	≈ 353
Лав Николајевич Толстој	≈ 353
Проповедник добра	≈ 354

Јасна Пољана ≈ 355
Старинска песма ≈ 355
Рука скулптора ≈ 356
Река Ношница ≈ 356
Јутро у Међуречју ≈ 357
Глас ≈ 358
Упркос ≈ 358
Кад овде говорим ≈ 359
Страшно је живети ≈ 359
Важно је ≈ 360
Враћајте се кући ≈ 360
Реко ≈ 361
Нередиште ≈ 361

Ема Мошковска

Двадесет пет чаробњака ≈ 363

Марк Серјејев

„Осуђујеш ме где стао, учинио ма што“ ≈ 365
„А шта нам се бесплатно дало“ ≈ 365
„Већ по који пут ме не схваташ још“ ≈ 366
Чланак ≈ 366
„Шта се догађа са светом“ ≈ 366
„Није сретала, ни испраћала“ ≈ 367

Валентијин Бересиџов

Заувек ће отићи најбољи друг ≈ 368

Георгиј Граубин

Непознати пријатељи ≈ 369

Гљед Горбовски

Оловка ≈ 370
Метак ≈ 370
Катанац ≈ 371

Бела Ахмадулина

Сећање на Сибир ≈ 372
Свећа ≈ 373
Улазу назеб ≈ 373
Конобарка ≈ 374

Јуна Мориц

Маслачак ≈ 375
„Да будем сјајним снегом“ ≈ 375
„Прв мађије уметности је кичма“ ≈ 376
„У моме грађу је шапат, песма, цвркулт“ ≈ 377
Јабука ≈ 378
„У оном селу, на оној веранди“ ≈ 378
„Годублети, голуб лети“ ≈ 379

- „Ова бол се не би бољу звати смела“ ≈ 379
 Гора сам него што ти о мени збориш ≈ 380
 „Пробуђен свракама нисам устао кад треба“ ≈ 381
 „Ластике, ластике, млека дај“ ≈ 381
 „Дивота не постоји узалудно“ ≈ 382
 „Цвет сам позвала, и цвет процвета“ ≈ 382
 Падање снега ≈ 383
 „Дивља трешња, надишимо се“ ≈ 384
 „Низ прозорско стакло“ ≈ 384
 Тврдим концем ≈ 385
 Строфе ≈ 385
 „Ја с генијима вотку нисам пила“ ≈ 386
 „Млад и свиреп, но знај да ћеш бити“ ≈ 387
 „Тамо је – ваздух у сунце, месец и звезде“ ≈ 387
 После рата ≈ 388

Виктор Крешич

- Забелешке о природи ≈ 389
 Балада о циклону ≈ 389
 Часовничар с белегом на оку ≈ 391
 „Пролећу гуске високо“ ≈ 392

Генадиј Прашкевич

- Добар почетак ≈ 393
 Обале јужног Итурупа ≈ 393
 „Жао ми је што нисте видели океана“ ≈ 394
 „Сплео сам мреже да те ухватим“ ≈ 395

Нели Закусина

- „Продавали су на тргу псе“ ≈ 396
 „Беживотна степа буди немир у души“ ≈ 396
 „Фотографија – створена да се испашта“ ≈ 396
 Кћери ≈ 397
 „Пишем писмо човеку“ ≈ 397

Свeјлана Јевсејева

- „Илазим после купања. Ветар брије“ ≈ 398
 Фотоапарат „Зорки“ ≈ 398
 Маћеха ≈ 399
 „Ја сам дадиља душом целом“ ≈ 400

Е. Осјровска

- Проширање ≈ 401

М. Пожарска

- Лутка и маче ≈ 402

Владимир Торойиин

- Андрејкин зуб ≈ 403

Вера Загорина
Тврдоглави Андреј ≈ 404

УКРАЈИНСКИ ПЕСНИЦИ

Тарас Шевченко

„Мисли моје, бриге моје“ ≈ 407
Иван Питкова ≈ 410
„Иду дани, пролазе ноћи“ ≈ 411
Порука ≈ 412
„Мени је свеједно да ли ћу“ ≈ 413
„Да ли ћемо се опет срести“ ≈ 414
NN ≈ 414
NN ≈ 414
„И сам се питам куда се дети“ ≈ 416
„Би ли ил' не у страху стала“ ≈ 416
„Музика свира, болно јечи“ ≈ 417
„Прошла су ме млада лета“ ≈ 417

Лесја Украјинка

Нада ≈ 418
Сафо ≈ 418
Бахчисарај ≈ 418
Кућица Надсонова у Јалти ≈ 419
Мелодије ≈ 420
Тренутак очаја ≈ 422
Мотив из Мицкијевича ≈ 423
Догоди се у детињству... ≈ 423
Југовог снега рупчићи поцепани ≈ 424
Сужањ ≈ 424
Путовање к мору ≈ 426
Одговор ≈ 433
Напев ≈ 433
Вила посестрима ≈ 434
Акорди за харфу ≈ 441
Сонет ≈ 442

Павло Тичина

Шта су јасне звезде месецу говориле ≈ 443

Максим Риљски

Коњ Маршала Тита ≈ 444
Москва ≈ 446
Писмо Украјини ≈ 447
Украјини ≈ 448
Прешернова кућа ≈ 449
Синови глас ≈ 449
Никада нисам знао ≈ 450
Коњи ≈ 450

Плајон Вороњко

Лилица ≈ 452

Лина Косиенко

Сликар ≈ 453

Гледалац ≈ 454

Зраци земље ≈ 454

Лидија Којдула у туђини ≈ 455

Свитање ≈ 456

„Обалски обронак прорастао жилом“ ≈ 456

„Кише до ту ретко domeћу“ ≈ 457

„Ја сам, не једном, сретала за свог века“ ≈ 457

Маја Љвович

Ласта ≈ 458

„Привијам ти се тужна што ближе ≈ 458

БЕЛОРУСКИ ПЕСНИЦИ

Јанко Кујала

А ко тамо иде? ≈ 461

Јевдокија Лос

Од чега почети ≈ 462

ПОЕЗИЈА ЗАПАДНИХ СЛОВЕНА

ЧЕШКИ ПЕСНИЦИ

Константин Бидл

Нови Икарус ≈ 467

У шетњи ≈ 471

Чежње ≈ 472

Песма скитнице ≈ 472

Кад младост одлази ≈ 472

Вийјеслав Незвал

Чудесни чаробњак ≈ 474

Повратна карта ≈ 487

Збогом и рупчић ≈ 492

Рупчић ≈ 492

Paris – Lyon – Méditerranée ≈ 493

Праг с прстима кише ≈ 494

Зашто сам надреалиста ≈ 496

Борба да човек прогледа ≈ 497

Вожња на морској пучини ≈ 498

Различци и градови ≈ 499

Ноћи ≈ 502

Франџишек Халас

- Пре но што заспи ≈ 504
Син вас учи ≈ 504
Киша у новембру ≈ 504
Петео плаши смрт ≈ 505
Мудрост ≈ 505
Метеори ≈ 506
Сипа ≈ 506
Стара песма ≈ 507
Гробље морнара ≈ 507
Кад пукне брука ≈ 508
Мобилизација ≈ 509
Палим борцима ≈ 511
Војник ≈ 512
У логорима ≈ 512
Горка судбина ≈ 513
Судбине ≈ 513
Европа ≈ 515
Не жели бити сам ≈ 516
Тај глас ≈ 517
А одједном ≈ 518

Јарослав Сајферџи

- Игра девојачких кошуља ≈ 520
Сунцокрети ≈ 521
Без крила ≈ 522
Глас мртвога ≈ 523
Сузе у очима ≈ 524
Затишје ≈ 524
Разговор ≈ 524
Песма ≈ 525
Стари часовник ≈ 525

Вилем Завада

- Панихида ≈ 531
Јесен ≈ 538
Сиромашне жене ≈ 539
Каменита земља ≈ 540
Споменици ≈ 541
Родни крај ≈ 541
Поезија ≈ 541
Анђео страшног суда ≈ 542
Безимени ≈ 542
„У том измученом срцу колико је ватре буктало“ ≈ 543
Тежак час ≈ 543
Стара Европа ≈ 544
Буђење ахасфера ≈ 545
Судбина ≈ 546
Молитва поезији ≈ 547
Сан ≈ 547

Успомена	≈ 548
Реквијем	≈ 548
Без наслова	≈ 549
Лутајућа стена	≈ 550
Дим у пределу	≈ 550
Песнику	≈ 551
Девојчица на купању	≈ 551
Зелена екстаза	≈ 551
Трн	≈ 552
Вилин коњиц	≈ 553
Жена с дететом	≈ 553
Песма клесара	≈ 553
Катастрофа	≈ 555
Пад	≈ 556
Летеле дивље гуске	≈ 557
Сељанка	≈ 559
Бура	≈ 560
Осека	≈ 560
Уклета природа	≈ 562
Недељни излет	≈ 563
Лазаре, пробуди се, устани	≈ 563
Дрво крај пута	≈ 565
Трава на рушевинама	≈ 566

Владимир Холан

Сан	≈ 567
У дворишту поликлинике	≈ 571

Франђишек Хрубин

Граду на бреговима	≈ 573
Шпанска земља	≈ 573
Елегија	≈ 574
Судбина	≈ 574
Драма	≈ Стефана Малармеа ≈ 575

Олдржих Микулашек

Сеоски погреб	≈ 576
Прекори	≈ 576
Рукавица или шта ми је причао разведени муж	≈ 578

Камил Беднарж

Нека светли мрамор дана	≈ 581
Из летописа	≈ 583
Да пропева вода – живот	≈ 584

Јозеф Каинар

Цврчак	≈ 585
Први љубавници	≈ 585
Укротитељ	≈ 586
Реци	≈ 587

Јиржи Шојола

- Моја конфесија ≈ 588
Колумбус ≈ 590
А око мене летеле су птице ≈ 591

Едуард Пејчишкa

- Повратак мајци ≈ 593
Муж који чека ≈ 593
Море ≈ 594
Тишина ≈ 594
Тренуци ≈ 595

Карел Шикјанц

- Тужна песма ≈ 599
Страх ≈ 600

Милан Кундера

- Балада о понору ≈ 603
Одлазим ≈ 604
Зашто си тако лепа ≈ 606

Мирослав Флоријан

- Један тренутак ≈ 607
Песма са вашара ≈ 608

СЛОВАЧКИ ПЕСНИЦИ

Штефан Жари

- Земља ≈ 613
Породично стабло ≈ 614
Стихови ≈ 616
Хармонија ≈ 616
Човек сам само ≈ 617

Милан Рафус

- Пролећна песма ≈ 618
Жена ≈ 618
Лето ≈ 618
Људи ≈ 620

ПОЉСКИ ПЕСНИЦИ

Александер Фредро

- Павле и Савле ≈ 623
Магарцу у јасле донесено ≈ 623

Адам Мицкјевич

- Бријано стрижено ≈ 625

Марија Конойњицка

Сусрет са штрком ≈ 628
Ветар ≈ 629

Леополд Штаф

Походе ≈ 630

Јулијан Тувим

Наочари ≈ 631
Сто ≈ 631
Јеврејче ≈ 632
Литанија ≈ 632
Нема краја ≈ 633

Анџоњи Слоњимски

Два сунца ≈ 635
Разговор са земљаком ≈ 635
Немцима ≈ 636

Владислав Броњевски

Аноним ≈ 637
О писању песме ≈ 637
Фењерче ≈ 637

Ева Шелбурџ-Зарембина

Бубамара ≈ 639
Златан јеж ≈ 639

Јан Бжехва

Жаба ≈ 641
Две алапаче ≈ 641

Константин Илдефон Галчињски

Serwus, Madonna ≈ 643
Лирски разговор ≈ 643
Моја поезија ≈ 644

Виктор Ворошилски

Време љубави ≈ 645
Моја срећа ≈ 645

ПОЕЗИЈА НЕСЛОВЕНСКИХ НАРОДА

АЗЕРБЕЈЏАНСКИ ПЕСНИЦИ

Наби Бабајев

Пролеће ≈ 651
Храст на стени ≈ 651

Мирварид Диљбази

- Песников гроб ≈ 653
Ти си на мору ≈ 653
Човек ≈ 654
Година се обнавља ≈ 655
Грана ≈ 656

Илијас Тајди

- Чимназ игра ≈ 657

Хади Хазри

- Пролеће сам ја ≈ 658

БАЛАКИРСКИ ПЕСНИЦИ

Каусин Кулијев

- Када једанпут ≈ 661

ГРУЗИЈСКИ ПЕСНИЦИ

Николоз Барџаишвили

- Злобни дух ≈ 665
Платан ≈ 665
Невероватно ≈ 666
Својим друговима ≈ 666

Шалва Ајхаидзе

- Ја ћу рећи ≈ 668
Песнику ≈ 668

Ираклиј Абашидзе

- Снег пред свануће ≈ 670
Деца ≈ 670

Јосиф Нонешвили

- „На пропланку пун месец, бледи“ ≈ 672
„Не знајући дрскости ни снаге мојих руку“ ≈ 672
Славуј и ружа ≈ 673

Хуџа Берулова

- Мој деда ≈ 674

Шалва Амисулашвили

- Дворишна хлебна пећ ≈ 675

Медеја Кахидзе

- Свитац ≈ 676
Врана ≈ 676

„Хоћу да наша љубав“	≈ 676
„Ти си неустрашив“	≈ 676
Он ће доћи	≈ 677
„Не плачи, малена Еко“	≈ 677
А тебе љуби неко други	≈ 678
Нисам ваљда поток	≈ 678
„Мој живот беше као поток у гори“	≈ 678
До смрти	≈ 679
Тута моје земље	≈ 679
О мени су говорили	≈ 680
Чекају гробови	≈ 680
Тако је бивало	≈ 680
„По Шатилији ћемо са горе на гору“	≈ 681
Опет у Грузији	≈ 681
До смрти	≈ 682
Где си досад	≈ 683
Кад бих бар мало била лепа	≈ 683
Када мене когод воли	≈ 684
За понеког је свака од нас лепотица	≈ 684
Када дечаци сруше гнездо	≈ 685
Без тебе	≈ 685
Љубав	≈ 686
„Срце ми окива љубомора“	≈ 686
Отишао си	≈ 687
Не говори	≈ 687
„Пастрмка увек да сам“	≈ 687
Ако не чекаш никога	≈ 688
Бивши дом	≈ 688
Одгајила си ме	≈ 689
Настане време	≈ 689
Љубичица	≈ 690
Верујте	≈ 690
Доћи ће време	≈ 691
Опет са вама	≈ 691
Улица Николидзе	≈ 691
„Зато што сам била још малена“	≈ 692
Стара липа	≈ 693
Дању и ноћу само тобом	≈ 693
Отишла сам, и шта с тим	≈ 694
Домовина	≈ 695
Царица Хетеван	≈ 696
Тврђава Шатили	≈ 696
Извор	≈ 697
Изречено у Шатили	≈ 697
Сванетија	≈ 698
Планина Барбало	≈ 699
Весела песма	≈ 699
Осмех фреске	≈ 700
Старинска заповка колхозске жене	≈ 701

- „Кад бисмо бар капљу радости нашли“ ≈ 702
Ко уме да воли ≈ 702
Кад умрем ≈ 703

ЈАКУТСКИ ПЕСНИЦИ

Архиј Абайински

- Настанак песама ≈ 707

ЈЕРМЕНСКИ ПЕСНИЦИ

Ованес Тумањан

- У јерменским горама ≈ 711
Помен ≈ 711

Авейик Исакјан

- Абул Ала Маари ≈ 713
Детињство ≈ 716
Поздрав свима ≈ 717

Маро Маркарјан

- „Како знам и могу“ ≈ 719
„Нешто срцу драго“ ≈ 719
„Обећавала сам себи много пута“ ≈ 720
„Некаква птица туђинка“ ≈ 720
„Тек што си ми показао стопе“ ≈ 721
„Проћи ће часови“ ≈ 721
„Хтела сам се опоменути твога лица“ ≈ 721
„Ти си ми знао показати само“ ≈ 722
„Слична од сунца спирженој њиви“ ≈ 722
Пред огњиштем ≈ 723
Александру Јашину („Шумори над самим ухом“) ≈ 723
„Тресере фењерчићи винограда“ ≈ 724
„Вајао си ме“ ≈ 724
„Понекад зачујеш издалека“ ≈ 725
„Својих немира и својих болова тајних“ ≈ 725
Успанка ≈ 726
„То је ветар“ ≈ 726
„Веју снежне пахуљице“ ≈ 727
„Ослушни“ ≈ 727
„Буде понеких дана“ ≈ 728
„Доћи ћеш са друге планете“ ≈ 728
Планинска цеста ≈ 729
Д. М. („Латице у воду“) ≈ 729
„На свет сам дошла помало пјана“ ≈ 730
Богови ≈ 730
Богатство ≈ 731
„Своја искрена срца смо избраздали“ ≈ 731

- „Растопио се лед“ ≈ 731
 „Може бити понекад“ ≈ 732
 „Само си ми ти указао свет“ ≈ 732
 „Ко зна“ ≈ 733
 „И сребролист жбун“ ≈ 733
 Зове те ≈ 733

Силва Кајуџићкић

- Кајање ≈ 735
 Јерменско вино ≈ 735
 Шехерезада ≈ 736
 „Растопи се снег од чежње у самоћи“ ≈ 736
 Висови око Севана ≈ 736
 „Ја се губим, ја се губим“ ≈ 737
 Јериванска песма ≈ 737
 „Небо светлост звездану снује“ ≈ 738
 „Оде...“ ≈ 738
 Љубав ≈ 739
 У воћњацима код Кијева ≈ 739
 Скували смо пилав ≈ 740

Меџаксе

- „Твојој шкртој души борба није драга“ ≈ 741
 Свитање ≈ 741
 „Човека који се туђег ћилима докопо“ ≈ 742
 Пред кишу ≈ 742
 „Ја тебе не тражим. Ти си мене“ ≈ 743
 Изјава љубави ≈ 743
 „Твој пут који сече поља нова“ ≈ 744
 „Не мамих те да дођеш к мени“ ≈ 744
 Жени ≈ 745
 „Говоре жениш се“ ≈ 745
 „Једиш се и тужиш узалудно“ ≈ 745
 У царству мртвих ≈ 746
 Армини ≈ 746
 „Ти си волео – ниси се сећао“ ≈ 746
 „Да хоће да ме позову однекуд“ ≈ 747
 Хоћу да мојим постанеш сећањем ≈ 747
 Дођи ≈ 747
 У трамвају ≈ 747
 Мати ≈ 748
 „Док си живео у оно тешко доба“ ≈ 748
 „За прозором тишина дубока, нема“ ≈ 748
 Јесен ≈ 749
 У подне ≈ 749
 Дан ≈ 750
 Врашци ≈ 751
 Нова година ≈ 751
 Та зимска ноћ ≈ 752
 Нема се кад ≈ 752

- У ружичастој кући ≈ 753
Александрија ≈ 753
Изгнаник ≈ 754
Мали конобар ≈ 754
Улице ≈ 755
Наша улица ≈ 756
„Тесно ми је у колевци било“ ≈ 757
Земља ≈ 758
Рат и мир ≈ 758

Варџекс Бабајан

- Отац и син ≈ 760

КАБАРДИНСКИ ПЕСНИЦИ

Алим Кешоков

- Боли ме малишани ≈ 763

КАЗАХСКИ ПЕСНИЦИ

Ушебај Турмамжанов

- Воз и камиле ≈ 767

КИРГИСКИ ПЕСНИЦИ

Арикул Османов

- Буди гост ≈ 771

Мајрамакан Адликасимова

- Школске клупе ≈ 772

ЛЕТОНСКИ ПЕСНИЦИ

Олиа Лисовска

- Животна сила ≈ 775
Врата ≈ 775
Кућа с тршчаним кровом ≈ 776
„Иза горског вуса“ ≈ 776
О клици која niche у новембру ≈ 777
Мир ≈ 778
Равнотежа ≈ 778
Опроштајна песма ветру ≈ 778
Траг није остао на стази ≈ 779
Дан вранаца ≈ 780
Дан ражи ≈ 780
„У прстен ме не закључавај“ ≈ 781
Јабука ≈ 782
Лицем ка јесени ≈ 782

Кругови година	≈ 783
Елегија тишине	≈ 783
„Доћи ће једном“	≈ 784

ЛИТВАНСКИ ПЕСНИЦИ

Саломеја Нерис

Пољубац	≈ 787
Нећу да умрем	≈ 787
Камено срце	≈ 787
Као цвет вишања	≈ 788
Из куће	≈ 788
Задугавши у планинама	≈ 789
На Алпима	≈ 789
По крчком леду	≈ 789
Сјесени	≈ 790
Степа	≈ 790
Зором рано	≈ 791
Крај главног пута	≈ 791
Пролећна здравица	≈ 792
Јоргован	≈ 792
Љубљена	≈ 792
Путник луталица	≈ 793
Кад не буде мене	≈ 793
Спалите ме	≈ 793
Ја ћу процветати	≈ 794
Све су даље	≈ 794
Мој редов	≈ 795
Куд ћу с тобом	≈ 795
Лети црна беда	≈ 796
Сивом брату	≈ 796
Писмо у тамницу	≈ 797
Чезнемо за крилима	≈ 798
Младост	≈ 798

НОРВЕШКИ ПЕСНИЦИ

Гунар Реис-Андерсен

Ветар	≈ 801
-------	-------

Тарјен Весос

Брод уз обалу	≈ 802
Узми моју руку	≈ 802
Дођи и окрени мој лист	≈ 803
Такав је био тај сан	≈ 804
Змијин пут преко планине	≈ 804
Позив	≈ 805
Велике руке	≈ 805
Уморно дрво	≈ 806

Еинар Шеросен

Врабац ≈ 808

Рудолф Нилсен

Уз ватру ≈ 809
Супарник ≈ 809
Свакидашњица ≈ 810
Сусрет ≈ 810
Дуго ћутање ≈ 811
Заставе ≈ 811
Улични дечак ≈ 812
Довиђења ≈ 812
Дете пита ≈ 813
Рефлекс ≈ 813
Обећање ≈ 813
Исповест ≈ 814
Ноћ у великом граду ≈ 815
Одговор ≈ 815
Само полако ≈ 816
Ново одело ≈ 817
Нови друг ≈ 817

Арне Поске Осен

За касом ≈ 819

Рајнвалд Скреде

Зимска песма ≈ 820

Инијер Хајеруј

Пролетње вече у марту ≈ 821
Мрав ≈ 821
Кратак сусрет ≈ 821
Строфа ≈ 822
Осамнаест година ≈ 822

Јакоб Санде

Звук свирале ≈ 823
Након једне пијанке ≈ 823

Ролф Јакобсен

Пуж ≈ 825

Улав Х. Хаује

Не долази с целом истином ≈ 826
Гроб из каменог доба ≈ 826
Реке се срећу ≈ 826
Тај човек ≈ 827

Харџивјі Тиран

Ходали смо по трави ≈ 828

- Ханс Александер Хансен*
 Дневник једног књижевника ≈ 829
- Мајли Елсџер*
 Изјава ≈ 830
- Јан-Мајнус Брухеим*
 Дубоко је море ≈ 831
- Алф Преисен*
 Ако дођеш вечерас ≈ 832
- Тур Јунсон*
 Када си далеко ≈ 833
- Ханс Берли*
 Требало би да смо тамо, Кал... ≈ 834
- Јенс Бјернебу*
 Десет заповести младоме човеку који жели да се пробије у животу ≈ 835
- Карл Фредерик Приц*
 Преживела ≈ 836
- Харалд СвERGруј*
 Председников телевизијски осмех ≈ 838
- Георј Јохансен*
 Заустави ноћ ≈ 839
 Генерација ≈ 840
 Кућни ред у стамбеном насељу ≈ 841
- Пејтер Р. Холм*
 Водопад ≈ 842
- Бјерн Нилсен*
 Садашње време ≈ 843
 Гласови ≈ 843
- Сјеин Мерен*
 Дуж обале ≈ 845
 Методични напредак ≈ 845
- Тур Урбесџа*
 Радник ≈ 847
- Јан Ерик Волд*
 Песма о трамвајским шинама ≈ 848
 Може бити – песма ≈ 849
 Немогући сонет ≈ 849

Есјен Ховардсхолм

Питање и одговор ≈ 850
И на тебе ће доћи ред ≈ 850

Клаус Хајеруј

Биће све добро за тебе, Хана ≈ 852

Есјеин Сунде

Четири млека и новине од јуче ≈ 853

Лилебјерн Нилсен

Киша је пријатељ ≈ 854

ТАЦИЧКИ ПЕСНИЦИ

Мирсад Миршакар

Мудри деда ≈ 857

ТУРКМЕНСКИ ПЕСНИЦИ

Нури Бајрамов

Камилче ≈ 861

УЗБЕЧКИ ПЕСНИЦИ

Зулфија Исмаилова

Вишње ≈ 865
У сусрет песми Алатау ≈ 865
„Ти у земљи већ спаваш, мој друже мио“ ≈ 866
„Љубав слуша само срца заповест“ ≈ 866
Вече ≈ 866
Етида ≈ 867
Запад ≈ 867
Јесен ≈ 868
Вече на реци ≈ 868
Не прекоревај ме ≈ 869
Без тебе ≈ 869
Тражим ≈ 870
Велико рођење ≈ 871
Процветала кајсија ≈ 872
Крај фонтане ≈ 873
Акација ≈ 873
Звездана успаванка ≈ 874
Пливач и машта ≈ 874
Дрво ≈ 875
Срце је остало код вас ≈ 875
Непотребна узбуђења ≈ 876

Несаница ≈ 876

Завидим ≈ 877

Хамид Гуљам

Десетостишје ≈ 879

Последњи мост ≈ 880

ФРАНЦУСКИ ПЕСНИЦИ

Гијом Вјене

Пад жира са гране ≈ 885

Алфред де Вињи

„Што је слатко, што је слатко слушати приче“ ≈ 886

Виктор Иго

Зимско вече ≈ 887

Жанеј Делејан-Тардиф

Сакер прича свој сан ≈ 888

Одмор ≈ 888

Песма доиље ≈ 888

Клер Гол

Песма тражиоца ≈ 890

Песма коња ≈ 891

Франсис Јар

Шева ≈ 892

Морис Фомбер

Краљев столар ≈ 893

Пол Фор

Срећа ≈ 894

Андре Терје

Корнар ≈ 895

Жан Ришиен

Успаванка ≈ 896

Грејоар ле Роа

Прошлост преља ≈ 897

Дениз Жале

Балада ≈ 898

Супружански живот ≈ 898

Игра ≈ 898

Дијалог	≈ 898
За издавање	≈ 899
Путовање	≈ 899
Занос	≈ 899
Слатка вода	≈ 900
Заборав	≈ 900
Жалосно јутро	≈ 900
Успаванка за моје мртво дете	≈ 901
Пролећно сабирање	≈ 901

Жанин Фукс

„Срећа има“	≈ 902
„Љубави која ми“	≈ 902
„Између неба и мора“	≈ 902
„Опет сам пронашла море“	≈ 903
„Двоструки прозори“	≈ 903
„Стабло нагнуто удесно“	≈ 903
„Дан је пијан од капи“	≈ 904
„Бежала сам“	≈ 904

Жан Марк Бордје

„Пролеће црно земљу покопава“	≈ 905
Пастернаков гроб	≈ 905
„У парку опкољеном месечевим сјајем“	≈ 905
„Овог пролећа одвећ плавог лишће мре“	≈ 906
„Поглед ти је ноћас очи куће ниске“	≈ 906

Франсоаз д'Обон

Исмејана муза	≈ 907
Измождени песник	≈ 907

Ана Миракл

Пастирова прича	≈ 909
Пролеће	≈ 909
Наставник	≈ 910

НАПОМЕНЕ ≈ 911

СКРАЉЕНИЦЕ ≈ 913

Концепција *Целокујних дела* Десанке Максимовић у највећој могућој мери ослоњена је на решења која је применила сама песникиња учествујући у приређивању својих *Сабраних дела* која су у издању Нолита изашла у седам књига 1969. године, те *Сабраних њесма* које су код истог издавача објављене у шест издања, 1980. и 1982. године у пет, а 1985, 1987, 1988. и 1990. године у шест књига. С обзиром на то да су критеријуми у *Сабраним њесмама* преузети из *Сабраних дела*, као основа за израду *Целокујних дела* узете су *Сабране њесме*. У складу с тим *Целокујна дела* компонована су по хронолошком редоследу изласка појединих збирки, с тим да су песме из истог периода које су остале ван збирки унесене на крају сваке књиге онако како их је песникиња уобличила у *Сабраним њесмама*, а исти критеријум примењен је и на збирке изашле након тога.

Целокујна дела рађена су као научно издање при чему су, у мери у којој је било могуће, коришћена упутства која је за такву врсту издања направила САНУ.

Издање се заснива на последњој верзији сваког текста Десанке Максимовић ауторизованој за њеног живота, при чему је пут до његовог коначног облика контролисан на четири битна пункта ауторизације, почев од аутографа (уколико га има), преко верзије први пут објављене у периодичној публикацији и верзије први пут објављене у збирци до верзије у *Сабраним њесмама*. Разлике у односу на коначну верзију, уочене на тим пунктима, у научној апаратури детаљно су евидентирани као варијанте.

Целокујна дела садрже све на поуздан начин ауторизоване текстове и преводе Десанке Максимовић до којих је на садашњем нивоу истражености њеног дела било могуће доћи.

I том ПЕСМЕ

- Књига прва • Збирке *Песме* (1924), *Зелени виџез* (1930), *Гозба на ливади* (1932), *Нове њесме* (1936) • *Песме ван збирки* (1920–1936).
- Књига друга • Збирке *Песник и завичај* (1946), *Ослобођење Цветије Андрић* (1945), *Ошацибина у првомајској поворци* (1949) и *Ошацидино, ју сам* (1951) • *Песме ван збирки* (1936–1951).

II том ПЕСМЕ

- Књига прва • Збирке *Изабране њесме* (1950), *Мирис земље* (1955), *Заробљеник снова* (1960), *Говори њихо* (1961), *Тражим њомиловање* (1964) • *Песме ван збирки* (1951–1969).
- Књига друга • Збирке *Немам више времена* (1973), *Летњојис Перунових њошомака* (1976), *Песме из Норвешке* (1976), *Ничија земља* (1979) • *Песме ван збирки* (1969–1979).

III том ПЕСМЕ

- Књига прва • Збирке *Слово о љубави* (1983), *Међаши сећања* (1983), *Сајам речи* (1987), *Михољско лето* (1987), *Памјићу све* (1988), *Небески раздој* (1991) и *Зовина свирала* (1992) • *Песме ван збирки* (1979–1993).
- Књига друга • *Хајку њоезија* (1988–1993).

IV том ПРОЗА

- Књига прва • Романи *Ойворен њрозор* (1954), *Бунџован разред* (1960), *Не заборавији* (1969).
- Књига друга • Збирке приповедака *Лудило срца* (1931), *Како они живе* (1935), *Сѣрашна иѣра* (1954) • *Приповеѣке ван збирки*.

V том ПРОЗА

- *Јованка Орлеанка* (1929) • *Путописи Празници љуџовања* (1972), *Снимци из Швајцарске* (1978) • *Разни сѣиси* (1927–1991).

VI том ПЕСМЕ ЗА ДЕЦУ

- Збирке *Врѣи дейѣнѣсѣва* (1927), *Дечја соба* (1942), *Паукова љуѣашка* (1943), *Заѣонейѣке лаке за ѣрваке ѣаке* (1942), *Шарена ѣорѣица* (1943), *Река ѣомоѣница* (1950), *Вейрова усѣаванка* (1954), *Пролеѣни сасѣанак* (1954), *Росна руковейѣ* (1955), *Шумска љуѣашка* (1959), *Писма из шуме* (1961), *Чудо у ѣољу* (1961), *Сунчеви ѣоданици* (1962), *Бела врана* (1964), *Пѣице на чесми* (1964), *Злаѣни лейѣир* (1967), *Дейѣе у ѣорѣи* (1977), *Песме о ѣѣицама* (1988) • *Песме ван збирки*.

VII том ПРОЗА ЗА ДЕЦУ

- Збирке приповедака *Срце луѣке сѣаваѣке* (1933), *Расѣеване ѣриче* (1938), *Дечја соба* (1942), *Чобанин ѣчела* (1956), *Ако је вероваѣи мојој баки* (1959), *Писма из шуме* (1962), *Краѣиковечна* (1964), *Осе маѣионичари* (1965), *Хоѣу да се радујем* (1965), *Неѣу овим возом* (1965), *Медведова жениѣѣа* (1966), *ѣачко срце* (1967), *Паѣуљкова ѣајна* (1967) • *Приповеѣке ван збирки* • *Прадевојѣица* (1970) • *Шева небесница* (1998).

VIII том ПРЕВОДИ

- *Поезија Јужних Словена* (бугарски и словеначки песници).

IX том ПРЕВОДИ

- *Поезија Исеѣочних Словена* (руски, украјински и белоруски песници) • *Поезија Заѣадних Словена* (чешки, словачки и пољски песници) • *Поезија несловенских народа* (азербѣѣдански, балакирски, грузијски, јакутски, јерменски, кабардински, казахски, киргиски, летонски, литвански, норвешки, таѣички, туркменски, узбечки и француски песници).

X том БИОБИБЛИОГРАФИЈА

- *Живоѣоѣис Десанке Максимовиѣ* • *Библиѣографија дела Десанке Максимовиѣ* • *Литѣераѣура о Десанки Максимовиѣ* • *Рукоѣисна заосѣавѣиѣина Десанке Максимовиѣ*.

Десанка Максимовић ЦЕЛОКУПНА ДЕЛА, том 9 Преводи | Издавачи Задужбина Десанка Максимовић,
ЈП Службени гласник и Завод за уџбенике | За издаваче: Станиша Тутњевић, председник Управног
одбора; Слободан Гавриловић, директор и главни и одговорни уредник; Милољуб Албијанић,
директор и главни уредник | Дизајн Милош Мајсторовић | Извршна уредница Маја Живковић |
Коректура Бранко Христов | Техничко уређење Нина Попов | Београд, 2012

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821-1(082.2)

ПРЕВОДИ [Десанке Максимовић] / приредио Миодраг
Сибиновић. – Београд : Задужбина Десанка Максимовић :
Службени гласник : Завод за уџбенике, 2012 (Београд : Гласник). –
1052 стр. ; 24 см. – (Целокупна дела / Десанка Максимовић ; том 9)

Тираж 500. – Посебне напомене: стр. 917–1021.

ISBN 978-86-519-1185-2 (СГ)
1. Сибиновић, Миодраг [уредник]

COBISS.SR-ID 189105676

ГЛАСНИК
ШТАМПАРИЈА

ISBN 978-86-519-1185-2

9 788651 911852 >

Задужбина Десанка Максимовић • ЈП Службени власник • ЈП Завод за уџбенике